MICHAELIS ETTMULLERI OPERA OMNIA IN COMPENDIUM REDACTA

Michael Ettmüller

Digitized by Google

15. 1. 141

15 H. 1

Digitized by Google

I. M. I.

~~Ad usum Fratris Ioannis Gualberti~~
~~de Chelucciis a Liburno Pharmaco-~~
~~-polæ Vallisumbrosæ. &c.~~

Vallombrosa. N.° 4701

Digitized by Google

Digitized by Google

MICHAELIS ETTMULLERI OPERA OMNIA IN COMPENDIUM REDACTA.

Digitized by Google

Digitized by Google

MICHAELIS ETTMULLERI,

In Academia LIPSIENSI quondam Profeſſoris Celeberrimi,

OPERA OMNIA IN COMPENDIUM REDACTA.

In Quo Continentur,

I. Inſtitutionum Medicarum *Synopſis ab ipſo Authore concinnata*.
II. Pyrotechniæ Rationalis *ſeu Collegii Chymici Epitome*.
III. Commentarius *in* Schroderi Pharmacopejam, *contractus*.
IV. *Univerſa* Praxis Medica *in anguſtum coacta. Cui in calce adjicitur* Chirurgia Medica *ſummatim perſtricta*.

EDITIO NOVISSIMA,

Diligenter recognita, & à mendis expurgata.

VENETIIS, M.DCCIV.
Apud Michaelem Hertz.
SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

DE Authoris noſtri nomine, ejuſque operum præſtantia, verba facere, ſupervacuum reor. Omnia, quæ proſtant, viri clariſſimi ſcripta, erudito Orbi plurimum perplacuiſſe, conſtat. Horum etiam Epitomen, ſuis numeris abſolutam, & tyronum compendio & rei medicæ incremento, profuturam, ratum habeo. An autem, in hoc noſtro conamine, debitam attigerim metam, aliorum ſit judicium.

Inſtitutionum medicarum Synopſin, ab ipſo Authore concinnatam, verbatim huc transferre, eique primum aſſignare locum, haud dubitavi. Huic ejus ſoboli genuinæ, aliam ſubſtituiſſe, quantæ fuiſſet arrogantiæ? Hanc excipit de Chymia Tractatus, quàm fieri potuit breviſſimè, & forſan non incommodè, contractus. Succedit Schroderus Dilucidatus, ſeu Commentarius in Schroderi Pharmacopejam medico-chymicam; in quo univerſa materia medica, è triplici ſuo fonte, eruitur, ventilatur, ex-

Digitized by Google

plicata redditur; ſingulorum ſimplicium ratio & vis nativa expenditur; qua gaudeant principiorum proportione & miſtura, qua operandi facultate, eleganter diſſeritur: præparandi denique, cicurandi, & ad uſum revocandi methodus ad examen reducitur. Illam quidem Commentarii hujus partem, quæ de medicaminum compoſitorum formulis diſſerit, penitus omiſimus; partim quia à *Schrodero* non longè recedit, partim quia compedii rationem ferè reſpuit. Idem de Commentario Lodoviciano monitum velim. Meminerit autem Lector, in *Ettmulleri* operum editione noviſſima, multa in Schroderum Dilucidatum referri, imprimis ubi de regno Minerali agitur, quæ hactenus in Collegio Chymico expedita fuerant: nos utique brevitati incumbentes cramben recoctam religiosè vitaſſe. Curavimus autem, ut nihil ferè eorum, quæ prioribus Editionibus inerant, in Epitome hac noſtra deſideretur: Additamenta tamen ex noviſſima, minus tamen ſollicitè, congeſſimus.

Accedit tandem univerſa Praxis medica in anguſtum coacta, in qua morborum differentiæ, cauſæ, ſymptomata, prognoſes, & medendi ratio, totidem ferè paragraphis, ordine exhibentur; adjecto ferè ſingulis vicibus formularum delectu non contemnendo. Agmen claudit Chirurgia Medica, ſummatim perſtricta, pulcherrima methodo affectuum externorum cauſas & curam exhibens.

Atque hæc habui, quæ de conſilii noſtri ratione dicerem. Agnoſco equidem plurima hic deſiderari,

quæ

Digitized by Google

quæ non incommodè accedere potuiſſent . Plurima etiam jam exarata , quæ ad incudem revocata denuò recudi poſtularent . Premebat enim & temporis & ſchedulæ anguſtia , quin & aliæ diſtrahebant curæ ; ut de noſtra tenuitate nil dicam. Utcunque ſe res habeat, jacta eſt Alea . Quin & ſperare fas eſt, fore quibus hæc haud vehementer diſplicebunt, licèt omnibus ſuis numeris nondum ſint ornata.

Digitized by Google

SERIES CAPITUM.

Synopſis Collegii *Inſtitutionum Medicarum* in *Theſes* concinnati.

Cap. I. PHyſiologia: *ſive de principiis corporum naturalium; corporis humani principio vitali, nutritione, chylificatione, reſpiratione, ſecretione, ſenſu, motu, & partu.* Pag. 1
Cap. II. Pathologia: *ſeu de Natura, Cauſis, Differentiis, & Signis Morborum.* 30
Cap. III. Hygiene & Therapeuſis: *ſive de Methodo medendi, & Remediis Pharmaceuticis.* 42

Michaelis Ettmulleri Collegium Chymicum, ſeu Pyrotechnia Rationalis.

Cap. I. D*E Salibus; in ſpecie acido, urinoſo, & ſalſo; item de Ammoniaco, & Tartaro Vitriolato.* 61
Cap. II. *De Salibus Mineralibus; in ſpecie de Sale Communi, Sale Gemmæ, Nitro, Vitriolo, Alumine, & Acidulis.* 64
Cap. III. *De Operationibus Chymicis; Solutione ſcilicet & Extractione, & ad hanc facientibus menſtruis; Effervescentia, Fermentatione, Præcipitatione, Calcinatione, Coagulatione, & Cryſtalliſatione.* 70
Cap. IV. *De Sulphure & Antimonio.* 74
Cap. V. *De Mercurio & Cinnabari.* 82
Cap. VI. *De Metallis in genere; & in ſpecie de Marte, Venere, Saturno, Jove, Sole, & Luna.* 84
Cap. VII. *De Gemmis.* 90
Cap. VIII. *De Vino, Spiritu Vini, Aceto, & Tartaro.* ibid.
Cap. IX. *De Plantis, Floribus, Lignis & Seminibus.* 92
Cap. X. *De Animalibus Perfectis & Imperfectis.* 93

Schro-

Digitized by Google

SERIES CAPITUM.

Schroderus Dilucidatus, ſeu Commentarius in *Job. Schroderi* Pharmacopejam Medico-Chymicam.

Sect.I. DE Phytologia, *ſeu Regno Vegetabili*. 95

Claſſis 1. *De* Alterantibus Primariis, *quæ ſunt* Plantæ *earumque membra*. *ibid.*

Claſſis 2. *De* Alterantibus Secundariis, *quæ ſunt Succi, Olea, Lachrymæ, Reſinæ, Gummata, &c.* 126

Claſſis 3. *De* Purgantibus Primariis. 131

Claſſis 4. *De* Purgantibus Secundariis. 136

Sect. II. *De* Zoologia *ſeu Regno Animali*. 139

Claſſis 1. *De Animalibus Terreſtribus perfectioribus*. 140

Claſſis 2. *De Avibus*. 153

Claſſis 3. *De Piſcibus*. 155

Claſſis 4. *De Inſectis*. 157

Sect. III. *De Regno Minerali*. 161

Cap. 1. *De Terris*. *ibid.*

Cap. 2. *De Aquis*. 162

Cap. 3. *De Lapidibus, Gemmis, Coralliis, Margaritis, & illis qui minus pretioſi ſunt*. 164

Cap. 4. *De Metallis in Genere*. 168

Cap. 5. *De Auro*. 169

Cap. 6. *De Argento*. 170

Cap. 7. De *Marte*. *ibid.*

Cap. 8. De *Cupro ſeu Venere*. 173

Cap. 9. De *Saturno ſeu Plumbo*. 174

Cap. 10. De *Jove ſeu Stanno*. 175

Cap. 11. De *Mercurio & Cinnabari*. *ibid.*

Cap. 12. De *Antimonio*. 176

Cap. 13. De *Recrementis Metallicis naturalibus*. 177

Cap. 14. De *Salibus: In ſpecie Sale Communi, Sale Gemmæ, Nitro, Alumine, Sale Ammoniaco, & Vitriolo*. *ibid.*

Cap. 15. De *Arſenico, Sulphure Communi, Ambra & Succino*.

Cap.

Digitized by Google

SERIES CAPITUM.

Cap.16. *De Spermate Ceti, Aſphalto, Petrolæo, Oleo Terræ, Carbone Petræ, & Gagate.* 182

Collegium Practicum.

LIB. I.

Sect.I. DE *Appetitu, ejuſque vitiis.* 183
Cap.1. *De Fame Imminuta ſeu Anorexia.* ibid.
Cap.2. *De Appetitu aucto: Bulimo ſcil. & appetentia canina.* 185
Cap.3. *De Appetitu Depravato, Pica nempe, malacia, & faſtidio determinato.* 186
Sect.II. *De Siti læſa.* 187
Sect.III. *De Maſticatione læſa.* 189
Cap.1. *De Muſculorum maſticationi inſervientium vitiis: in ſpecie de* Spaſmo Cynico & Tortura oris. ibid.
Cap.2. *De Maxillarum & Dentium vitiis.* 190
Sect.IV. *De Deglutitione læſa.* 192
Sect.V. *De Chyloſeos læſionibus.* 193
Sect.VI. *De Aſſumptorum retentionis in ſtomacho læſione.* 196
Cap.1. *De Flatibus.* ibid.
Cap.2. *De Vomitu & nauſea.* 197
Cap.3. *De Vomitu Sanguinis.* 199
Sect.VII. *De doloribus Stomachi.* 200
Cap.unicum. *De præcordiorum anxietate, Cardialgia, & Soda.* ibid.
Sect.VIII. *De Contentorum in inteſtinis expulſione læſa.* 203
Cap.1. *De Alvi Retentione.* ibid.
Cap.2. *De Ileo ſeu volvulo.* 205
Cap.3. *De Alvi Fluxu ſeu Diarrhœa.* 207
Cap.4. *De Cholera.* 210
Cap.5. *De Lienteria.* 212
Cap.6. *De Fluxu ſeu Cœliaca Paſſione.* 213
Cap.7. *De Dyſenteria.* ibid.
Cap.8. *De Teneſmo.* 218

Cap.9.

SERIES CAPITUM.

Cap.9. *De Fluxu Hepatico.*	219
Cap.10. *De Affectibus Hæmorrhoidalibus.*	ibid.
Sect.IX. *De variis Inteſtinorum Doloribus; imprimis Colico.*	222
Sect.X. *De Situ Inteſtinorum mutato.*	227
Cap.1. *De Hernia.*	ibid.
Cap.2. *De Ani Procidentia.*	228
Sect.XI. *De Chyli diſtributione læſa.*	229
Sect.XII. *De Chyli ſanguificatione, ſanguiniſque fermentatione læſa.*	232
Sect.XIII. *De Aeris Inſpiratione læſa.*	233
Cap.1. *De Suffocatione.*	ibid.
Cap.2. *De Aſthmate.*	235
Cap.3. *De Singultu.*	240
Cap.4. *De Incubo.*	241
Sect.XIV. *De læſa Exſpiratione.*	243
Cap.1. *De Sternutatione immoderata.*	ibid.
Cap.2. *De Vocis Vitiis.*	244
Cap.3. *De Tuſſi.*	246
Cap.4. *De Catarrho Suffocativo.*	250
Sect.XV. *De Sanguinis motu per Cor vitiato, adeoque hujus pulſu læſo.*	252
Cap.1. *De Virium Languore & Syncope.*	ibid.
Cap.2. *De Palpitatione & Tremore Cordis.*	255
Cap.3. *De Febre.*	258
Art.1. *De Febre in Genere.*	ibid.
Art.2. *De Febribus intermittentibus.*	263
Art.3. *De Febribus Continuis.*	269
Art.4. *De Febribus Continuis Lentis.*	275
Art.5. *De Febre Hectica.*	279
Art.6. *De Febre maligna.*	282
Art.7. *De Petechiis & Febre Petechiali.*	287
Art.8. *De Variolis & Morbillis.*	289
Art.9. *De Febre Purpurata, & Morbo Hungarico.*	295
Art.10. *De Peſte.*	ibid.
Sect.XVI. *De Nutritione Læſa.*	303
Art.1. *De Phthiſi & Tabe.*	ibid.

Art.2.

Art.2. De *Atrophia particulari ſeu aridura.* 308
Art.3. De *Cachexia, Anaſarca, & Leucophlegmatia.* 309
Art.4. De *Hydrope.* 311
Art.5. *De Ictero ſeu Cachexia Icterica.* 316
Art.6. De *Malo Hypochondriaco & Scorbuto.* 319
Sect.XVII. *De Sanguinis ex partibus refluxu vitiato.* 325
Art.1. De *Inflammatione in genere.* ibid.
Art.2. De *Angina & Tonſillarum inflammationibus.* 327
Art.3. De *Aphthis & affectibus uvulæ.* 330
Art.4. *De Inflammatione Ventriculi, Inteſtinorum & Ani.* 331
Art.5. *De Inflammatione Meſenterii, & Pancreatis & Omenti.* 332
Art.6. *De Pleuritide & Peripneumonia.* 334
Art.7. De *Inflammatione Hepatis & Lienis.* 337
Art.8. *De Inflammatione & Ulcere Renum.* 339
Art.9. *De Inflammatione & Ulcere Veſicæ.* 340
Art.10. *De Inflammatione Cerebri.* 341
Art.11. *De Oculorum Inflammatione ſeu Ophthalmia; item de Epiphora.* ibid.
Art.12. *De Inflammatione & Ulcere Aurium.* 344
Art.13. *De Empyemate.* ibid
Art.14. *De Hæmorrhagia in genere.* 346
Art.15. *De Hæmorrhagia Narium & Gingivarum.* 348
Art.16. *De Sputo Sanguinis.* 349
Sect.XVIII. *De Urinæ in Renibus Secretione læſa.* 350
Art.1. *De Iſchuria Renali.* ibid.
Art.2. *De Calculo Renum.* 351
Art.3. De *Diabete.* 355
Art.4. *De Mictu Cruento.* 356
Sect.XIX. *De Urinæ excretione læſa.* 357
Art.1. *De Iſchuria veſicali.* ibid.
Art.2. *De Calculo Veſicæ.* 358
Art.3. *De Urinæ Incontinentia.* 359
Art.4. *De Stranguria.* 352
Art.5. *De Dyſuria.* 353

Sect.XX.

Sect.XX. *De Lymphæ in Glandulis Generatione & Motu vitiatis.* 354
Art.1. *De Catarrhis.* ibid.
Art.2. *De Coryza.* 357
Art.3. *De Hydropibus Particularibus; imprimis Aſcite, Hydrope Pectoris, & Hydrocephalo.* 358

L I B. II.

Sect.I. DE *Spirituum Animalium Generatione vitiata, indeque motus & ſenſus læſionibus; in ſpecie de* Vigiliis *&* Somno *vitiatis.* 360
Cap.1. *De Vigiliis nimiis.* 361
Cap.2. *De Somno nimio.* 362
Sect.II. *De Vertigine.* 365
Sect.III. *De Spirituum in partes externas motu inordinato.* 368
Cap.1. *De Epilepſia & Convulſione.* ibid.
Cap.2. *De Tremore.* 375
Sect.IV. *De Spirituum Animalium influxu abolito.* 377
Cap.1. *De Apoplexia.* ibid.
Cap.2. *De Paraplegiis.* 382
Cap.3. *De Paralyſi.* 384
Sect.V. *De læſionibus Senſuum externorum.* 386
Art.1. *De variis Viſus læſionibus.* ibid.
Art.2. *De Auditus læſionibus.* 389
Art.3. *De læſionibus Guſtus & Olfactus.* 390
Art.4. *De læſo Tactu, indeque orto dolore.* ibid.
Art.5. *De Odontalgia.* 394
Art.6. *De Cephalalgia.* 395
Art.7. *De doloribus Oculorum & Aurium.* 399
Art.8. *De Arthritide ſeu Podagra, Dolore Iſchiadico, &c.* 401
Sect.VI. *De Senſuum Internorum & Rationalium Functionum læſione.* 404
Art.1. *De Læſione Memoriæ.* ibid.
Art.2. *De Deliriis: in Specie de Phrenitide & Delirio Melancholico.* ibid.

Art.3.

Digitized by Google

Art.3. De *Mania*. 406
Art.4. *De Rabie*. *ibid.*

L I B. I I I.

De Morbis Sexui Virili propriis.

Sect. I. DE *Seminis generatione læſa, ubi de Inflammatione Teſtium, Pneumatocele, Hydrocele, Sarcocele, & Hernia varicoſa*. 408
Sect.II. *De Seminis Excretione & Retentione læſa*. 411
Art.1. De *Gonorrhœa vera*. *ibid.*
Art.2. *De Gonorrhœa Notha, tam benigna quàm virulenta*. 412
Art.3. De *nimis cita, vel nimis tarda ſeminis ejaculatione*. 413
Sect.III. *De Penis Erectione læſa*. 414
Art.1. *De Impotentia virili*. *ibid.*
Art.2. *De nimia Salacitate*. *ibid.*
Art.3. *De Depravata penis erectione*. 416

L I B. I V.

De Morbis Mulierum & Infantum.

Sect. I. DE *menſtruorum vitiis*. 417
Art.1. *De menſium Emanſione*. *ibid.*
Art.2. *De nimio menſtruorum fluxu*. 419
Art.3. *De Fluore albo mulierum*. 420
Sect.II. *De vitiis appetitus venerei, ejus nempe defectu, aut nimia ſalacitate*. 421
Sect.III. *De Affectibus totius corporis, Utero vulgò attributis*. 422
Art.1. *De Febre alba ſeu Chloroſi*. *ibid.*
Art.2. *De Cachexia mulierum*. *ibid.*
Art.3. *De Suffocatione uteri*. 423

Sect.IV.

Sect.IV. *De Affectibus viri Admiſſionem & Conceptionem lædentibus.* 426
Art. 1. *De nimia anguſtia vel apertura vaginæ; & procidentia uteri.* ibid.
Art. 2. *De Inflatione & Hydrope uteri.* 427
Sect.V. *De Morbis puerperarum.* 428
Art. 1. *De Lochiis retentis.* ibid.
Art. 2. *De Lochiorum nimio fluxu.* 429
Art. 3. *De Doloribus poſt partum.* ibid.
Art. 4. *De Lipothymia, Diarrhœa, & Incontinentia aut Suppreſſione urinæ in puerperis.* 430
Art. 5. *De Febre Lactea, Morbis Acutis & Purpura Puerperarum.* 431
Sect.VII. *De Vitiis Lactis.* ibid.
Sect.VII. *De Regimine fœtus & morbis Infantum.* 433

L I B. V.

De Chirurgia Medica.

Sect. I. DE *Luxationibus.* 438
Sect.II. *De Fracturis.* 439
Sect.III. *De Vulneribus.* 441
Sect.IV. *De Ulceribus.* 445
Sect.V. *De Tumoribus.* 448
Sect.VI. *De Gangræna & Sphacelo.* 452

Digitized by Google

NOI REFORMATORI

Dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di reviſione, & approbatione del P.F. Raimondo Aſperti Inquiſitore, nel Libro intitolato *Michaelis Ettmuleri in Academia Lipſienſi &c. opera omnia in compendium redacta*, non v'eſſer cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, & parimente per Atteſtato del Segretario Noſtro, niente contro Prencipi, & buoni coſtumi, concedemo Licenza à Michiel Hertz Stampatore, che poſſi eſſer ſtampato, oſſervando gl'ordini in materia di Stampe, & preſentando le ſolite copie alle Publiche Librarie di Venetia, & di Padoa.

Data li 29. Decembre 1703.

(*Ferigo Marcello Proc. Ref.*
(*Gerolemo Venier Cav. Proc. Ref.*
(*Marin Zorzi Ref.*

Agoſtino Gadaldini Segretario.

MICHAE-

Digitized by Google

MICHAELIS ETTMULLERI SYNOPSIS COLLEGII

Inſtitutionum Medicarum in Theſes concinnati.

CAPUT PRIMUM.

Phyſiologia: Sive de principiis Corporum Naturalium: Et de Corporis humani principio vitali, nutritione, chylificatione, reſpiratione, ſecretione, ſenſu, motu, & partu.

§.I. MEdicina cum ſit *ars*, quæ corpus humanum vivens, quatenus ſanabile eſt, ſeu quatenus ejus ſanitas præſens conſervanda, abſens verò reſtituenda, tractat, erit ratione objecti, & ratione finis omnium nobiliſſima.

II. Cui nihil detrahit, quod dicatur *ars conjecturalis*: quas enim adhibet conjecturas, non ſunt temerariæ ſeu ſine fundamento, nec de rebus purè contingentibus; tales enim nil aliud eſſent, quàm puræ ignorantiæ, & vanæ perſuaſiones.

III. Sed conjecturæ, quibus nititur Medicus, ſunt circumſpectæ & fundatæ experientiis, & hinc deductis concluſionibus rationalibus, ſiquidem & verſantur circa res apparenter quidem, ob promiſcuas intervenientes circumſtantias, contingentes, in ſe tamen neceſſariam cohærentiam cauſarum naturalium cum effectibus habentes, adeoque hæ ipſæ veræ ſcientiæ proximæ ſunt.

IV. Eſt ſcilicet unicuique homini ſua peculiaris *idioſyncraſia*, ob quam univerſales non æquè in omnibus formari poſſunt concluſiones, quin eæ, quæ ut plurimum veræ ſunt, in individualibus locum neceſſariæ conſequentiæ obtineant. Accedit & ſcientia naturalis adhuc in pluribus defectuoſa, cui tamen

Digitized by Google

revera ſubalternata èſt medicina: *unde ratione fundamenti in naturalibus, & ratione objecti in individuis, hominis ſcilicet, conjecturis neceſſariò in medicina utendum eſt.*

V. Fundamentum conjecturarum debent eſſe non ſola experimenta; hæc enim ſunt temeraria, ſubinde etiam nociva, & *Empiricam Sectam* conſtituunt: non ſolæ rationes; hæ enim ſunt cæcæ, & admodum erroneæ, ac *ſectam dogmaticam Galenicam* conſtituunt: neque etiam Analogiſmus, ſeu in plurimis morbis eadem ratio aut eædem communitates; hic enim pariter *Empiricam Sectam* facit ſeu conſtituit.

VI. *Experientia* & *ratio* ſimul fundamentum ſint conjecturarum Medicarum, dum memoriâ & judiciò inſtructus medicus aliàs obſervata ſua ægrotanti individuo, tam quoad theoriam quam praxim, judiciosè applicat. Unde hæc duo, *experientia* & *ratio fundamentum Medicinæ veræ conſtituunt*, quæ etiam, pro experimentis obſervandis, binis acutis oculis, *ſiniſtro Pyrotechniæ*, & *dextro Anatomiæ*, inſtructa eſt: unde & ratione Pyrotechniæ *Spagyrica Secta* præ cæteris nobiliſſima eſt.

VII. Sunt autem medicinæ, pro reliquarum omnium partium natura, tres *partes principales:* Prima finem propoſitum conſiderans, ut *Pathologia*, quæ ſanitatis & huic oppoſitorum morborum ſcrutatur naturam, ut in ſubjecto per *Phyſiologiam*, partem medicinæ ſecundam, probè cognito, eundem intentum obtineat, ita ut in *parte tertia* doceat per legitima media eam vel integram conſervare in *Hygiene*, vel labefactatam reſtituere in *Therapeutica*.

VIII. Semiotica eſt bipartita. Nam diagnoſtica ad Pathologiam, prognoſtica ad Therapeuticam pertinent; cum medicus practicus perſpectâ morborum ratione, imprimis per ſigna eoſdem, ſubinde abditos in ægro, cognoſcere & proſpicere debeat, & præterea ſub curatione maturè præcognoſcere, an curabilis, an verò incurabilis & quomodo, ſit?

IX. Miniſtræ partes Hygienæ ſunt ars culinaria & huic cognata piſtoria; Therapeuticæ verò miniſtratur Pharmaceutica & Chirurgia: quarum illa omnium ſimplicium exactam cognitionem: hæc anatomes crebrius exercitium præſupponit.

X. Nondum autem perfecta eſt Medicina, quin potiùs à diebus Hippocratis ad noſtrum uſque ſeculum ſteterit, & parum profecerit: id quod factum fuit (1) ob variam literarum ac medicinæ ſub barbaris fortunam, cùm ſub regnorum mutationibus & hæc mutationem, & detrimenta ſubinde paſſa ſit. Accedit (2) quod ſuperiorum ſeculorum Medici unicè in Scriptorum Græcorum, & Arabum verſione, & iterata dilucidatione ac commentatione, occupati fuerint, de ulteriori progreſſu ne ſomniantes quidem: Unde ſucceſſivè ſuccrevit infauſta, & quaſi jurata veterum veneratio.

XI. Hinc (3) factum, ut, neglectâ Hippocraticâ methodo, per obſervationes ulteriùs progrediendi, præmaturè medicina adhuc mutila in corpus Syſtematicum, inſtar cujuſdam perfectæ diſciplinæ redacta fuerit; Et (4) ſimul Ariſtotelis dogmata rationalia ceu fundamentalia ſine ulteriori examine in Medicinam introducta ſint, neglectò contrariò (5) primario Philoſophiæ & Medicinæ fundamento, Pyrotechniâ.

XII. Objectum Medicinæ eſt corpus humanum vivens, quatenus ſanabile. Illud materiale, hoc activum ſeu formale dicitur. *Hoc corpus ut rectè conſideretur, attendendum eſt tam ad ipſam corporis ſtructuram materialem, quàm ad ejus actum vitalem formalem*: illa nempe ſtructura corporis humani in ſe conſiderata ſe habet inſtar machinæ artificioſiſſimæ; hic ſe habet inſtar principii moventis ſpirituoſi, & dictam machinam dirigentis.

XIII. Ma-

Digitized by Google

XIII. Machinam dicimus corpus noſtrum, non ſecus ac omnium brutorum, ſimilem Machinis artis Hydraulicis. Nam anima incorporea in brutis eſt nulla, in homine verò rationalis, in ſe quidem certa, cum corporis tamen actionibus nullum habet commercium.

XIV. In ſtructura hujus machinæ materiali duplex partium differentia imprimis conſideranda eſt, nempe dum partes quædam ſunt nerveæ, ſeu, ut aliàs vocantur, ſpermaticæ, aliæ verò ſunt ſanguineæ. Iſtæ ſunt nihil aliud, niſi materialis fibrarum textura, quæ prima partium ſtamina conſtituit, & primitus in ovo ex ejus colliquamento delineatur, & effingitur: his fibris poſtmodum per coaguli modum ſanguis hinc inde adhæreſcit, unde parenchymata ſanguinea naſcuntur; quæ duæ partes certo ſitu & nexu invicem cohærentes materialem corporis ſtructuram conſtituunt.

XV. Structura dicta corporis materialis non conſtat ex quatuor illis vulgaribus Elementis, ex quibus omnia mixtorum concreta compoſita finguntur: Nam hic quaternio à nemine adhuc, neque evidenti ulla ratione, neque ulla certa vel probabili ſaltem experientia, eſt comprobatus.

XVI. De Aqua quidem non dubitandum, eam eſſe catholicum omnium materiale principium: Nam omnia vegetabilia ex aqua fiunt, & omnia ex ea conſtare, reſolutio probat. Tacemus alia exempla hoc probantia. Sic enim ex aqua pluviali fit terra levis & candida, quæ, quo ſæpiùs deſtillatur, eò magis creſcere & augeri videtur, ita ut tres ejus partes in terram mutentur: Vid. *Boyle de Form. & Qualit.* qui omnia corpora terrea, ut gemmas & lapides pretioſos ac perſpicuos, aquæ fructus pronunciat in Tr. *de gemmis*.

XVII. Quamplurima autem dantur corpora, in quibus nullum horum elementorum poteſt demonſtrari, V. G. *Mercurius vivus*, *Cryſtallus*, & *ſimilia* nullum veſtigium elementorum horum quatuor habent.

XVIII. *Spagyrici* aliàs *quinque principia* aſſumunt, tria activa, *Sal* puta, *Sulphur* & *Mercurium*, & duo paſſiva, *phlegma* & *Caput mortuum* ſeu *terram*: aſt & hæc principia non ritè explicari poſſunt. Nam omnes Scriptores hujuſmodi ita videntur confuſi, ut res diverſas uno ſulphuris nomine explicent, cum tamen illud non unum ſed multiplex ſit, aliud puta vegetabile, aliud minerale, aliud animale. Accedit huic quod illi non attenderint, ex reſolutione per ignem nova ſubindè emergere concreta, pro ſimplicibus tamen ab iiſdem habita: Sic enim e. g. *Olea deſtillata* ſunt *Corpora miſta* ſeu *compoſita*, & tamen ab illis pro principio Sulphureo aſſumpta; deinde compoſita putarunt eſſe componentia: Vid. *Boyle* in Chym. Scept. delens hanc activorum triplicitatem; it. *Guiſſon.* in Epiſtola.

XIX. Circa ea verò explicanda inter illos autores non conſtat, ut confuſos potius opinionum nodos, quàm ſolidam ſententiam, ex hac doctrina percipere liceat. Cum ergo nec hæc ſufficiant, alia iniri via, & natura explicari ſecundum principia Mathematica, & rectè quidem, cœpit. Inter eos autem primus fuit *Carteſius*, qui in generalioribus laude ſuâ non fraudandus; aſt ubi ad ſpecialiora pervenit, ſuperficiarium eſſe atque jejunum, merito ſuo pronunciamus; ejuſque tria elementa ſunt ſuavis ſpeculatio, ingeniique luſus, ab initio plauſibilis quidem, ſed qui in medicina uſum habet nullum: Vid. *Tattinghoff.* Clav. Philoſ. Carteſianæ, novus rarus ac perſpicuus liber.

XX. Exiſtentiam quidem aëris, aquæ & terræ, nemo negabit, cum hæc ſint maximæ portiones globum noſtrum componentes, ac quaſi receptacula ac diverſoria reliquorum variorum corporum. Sed an materialiter unà cum igne ſic dicto elementari omnia miſta componant, dubitatur meritò, utut de Aqua ſeparatim conſiderata res certiſſima ſit, eam frequentiſſimè miſtorum reverâ

Digitized by Google

ingredi compoſitionem; ut taceam *Thaletis* ab Helmontio revocatam ab orco ſententiam, omnia ex ſola aqua materialiter conſtare aſſerentem.

XXI. Ex aqua autem conſtare omnia, probant quidem ſingulari hoc experimento; dum levem pulveris igniti quantitatem projiciunt in aquam, & ſic eandem in perfectam, & quidem duriſſimam atque pellucidam, gemmam tranſmutant: vid. *Morhoff.* in Epiſt. ad D.D. *Majorem de ſcypho vitreo per certum vocis humanæ ſonitum diſrupto.*

XXII. Ignis ipſius natura ſemper obſcura & intricata fuit, modernorum tamen experimenta Vulcano Chymico adjuta perſuadent ignem noſtrum uſualem (nam de cœleſti in ſolari Corpore concentrato, & inde in univerſam mundi machinam, imprimis ipſos Planetas, adeoque & Tellurem ſub nomine radiorum & luminis evibrato, non eſt hujus loci tractare: utut multa perſuadeant, eundem itidem ex Sulphureo luto conſtare) nil aliud eſſe, quàm diſſolutionem corporum dictorum Sulphureorum, i.e. in receſſu pinguium acidorum, in ſui particulas immediatè minimas factam, imprimis mediante aëre, cujus diſſolutionis effectus duo inſeparabiles ſunt: Calor & Lumen.

XXIII. Viget Ignis imprimis in flamma, quæ eſt rarefactio & diſſolutio fumi; fumus verò flamma inſpiſſata conſtans particulis ulteriùs rarefactibilibus, elevatis tamen per aëris, à calore rarefacti, motum: hinc flamma quæcunque extincta vel ſuffocata abit in fumum, fumus condenſatur in fuliginem, ſicut fumus, v.g. candelæ, facilè in flammam incenditur.

XXIV. Hinc unum idemque corpus in flammam, fumum, fuliginem, fuliginis oleum, acidum & pingue, & ſimilia Corpora prout diverſimodè tractatur & modificatur, eſt reſolubile. Nam petroleum, oleum commune olivarum, pix, S. Vini, &c. facillimè inflammantur: totaque tranſeunt in formam flammæ, ut parum vel nihil reſtitet, quæ flamma, excluſo aëre, ſuppreſſa abit in fumum, qui fumus eſt ipſum iſtud Corpus, quod in vaſe ab aëre munito in forma olei deſtillati, cum majori licet fixioris ſubſtantiæ remanentia, propter defectum aëris, ſe manifeſtat; ita ut ipſum corpus pingue, oleum inde deſtillatum, fumus, flamma, &c. ſint una eademque ſubſtantia.

XXV. Adeoque ut lignum, quod in aëre libero ſeu aperto comburitur, & flamma, fumus, fuligo, fuliginiſque ſpiritus, & oleum & Sal, atque idem lignum, quod in vaſe clauſo, aëris ingreſſum omnem excludente, Igni committitur, & ejus phlegma, oleum, Spiritus, &c. per retortam prolicita, ſint omnia una eademque ſubſtantia materialis, pro varietate ſuæ texturæ mediante motu inductæ, repræſentans tot diverſa Schemata.

XXVI. Nitri ipſius Corpus ſalinum dum integrum eſt, cùm in Crucibulo igni expoſito fluit, dum carbonis igniti tantillo incenſi & adjecti maximam partem in flammam abit, dum eadem flamma in Retorta coercita in fumum rutilantem cogitur, dum hic in Spiritum acidum condenſatur, dum hic ſpiritus in Sale tartari regeneratur in perfectum Nitrum, eſt una eademque materialis ſubſtantia, nunc ignis & flammæ, nunc aliam induens larvam, pro varia ſubſtantiæ ejuſdem materialis, ſecundum minima corpuſcula, per motum textura.

XXVII. Ignis igitur non eſt diſtinctum quid ab aliis corporibus, & deflagratio eſt actus diſſolutionis corporum plus minus ſulphureorum, quæ aëre reſoluta & rarefacta repræſentant nobis tale ens, quod nos Ignem vocamus: ita ut in igne conſiderandum ſit 1. ſubjectum ignitum, quod ſunt corpora plus minus ſulphurea; & 2. medium ignitionis, quod eſt aër. Cæterum quod ignis conſiſtat in ſolutione Corporum mediante aëre, probatur exemplo Veneris, cui

Digitized by Google

cui ſi affundatur Spiritus nitri, ex mutua actione & reactione calor orietur intenſiſſimus, evolabit fumus, immo interdum ignem ac flammam concipiet.

XXVIII. Sic ſcintillulæ per motum elicitæ nil aliud ſunt, niſi particulæ ſulphureæ per motum iſtum ſilicis violentum ab aëre nitroſo recluſæ & accenſæ, quod poteſt probari per microſcopium, ſi illæ particulæ in Charta exceptæ inſpiciantur: vid. *Hock.* in *micrograph.* Anglico idiomate conſcripta.

XXIX. Adeò omnia corpora conſtant ex una ſimpliciſſima materia, per ſuperinductum motum in minutiſſimas particulas confracta: quæ cum diverſiſſimarum figurarum ſint, varientque etiam magnitudine, ſitu, ordine & motu; fit hinc ut pro varia harum textura & coalitu tam diverſa in univerſo mundo oriantur Corpora.

XXX. Cum verò videamus omnia corpora fieri ſeu generari, nutriri, & augmentari, ac corrumpi, ſucceſſivè, & inſenſibiliter, adeoque per minimas materiæ conſtituentis particulas, ita ut ex minimarum harum particularum ſyncriſi ſeu unione, certa diacriſi ſeu ſeparatione, & metaſtaſi ſeu tranſpoſitione variâ, fiant, intereant & alterentur diverſimodè corpora: potiùs igitur multifarias tales particulas ſeu principia corporum materialia atque elementa aſſumamus: quæ texturæ particularum in corpore, & inde natæ variæ, reſpectu noſtri concipiendi modi, proprietates reverà ſunt id, quod vulgò *ſubſtantialis forma dicitur*.

XXXI. Particulas illas minutiſſimas veteres vocarunt *Atomos*, quaſi non diſſecabiles; ubi tamen diſtinguendum eſt inter diviſionem realem ſeu phyſicam, & mentalem ſeu mathematicam: ſunt quidem indiviſibiles phyſicè & realiter, mathematicè verò minimè. Ex his Ergo materialibus cum reverâ corpora conſtent, conſequenter veriſſimum eſt, omnia conſtare materia; quia verò hæc materia iners eſt, & omnia quæ fieri debent, fiant per motum, cujus vis conſiſtit in ſeminibus, ex his procedit Generatio, & ſic ſubſtantia materiæ dividitur in minuta fruſtula, quæ habebunt ſuam certam figuram & magnitudinem, & propterea quoque reſpectivè ad ſe invicem certum ordinem & ſitum. Hæ particulæ per unionem componunt omnia corpora; per reſolutionem & ſeparationem deſtruunt, per metaſtaſin ſeu tranſpoſitionem immutant eadem & alterant.

XXXII. Probant hoc ipſum exempla. Vitrum eſt productum artificiale multiplicis affectionis; fit ex particulis minutis cinerum, & Sal. alcali fixi, quæ igne coeunt in vitrum, tanquam productum tertium: vel ſumatur Cinnabaris, & conſideretur ejus geneſis ex Sulphure, & Mercurio vivo commiſtis & ſublimatis dependens, quæ dant novum corpus, proprietates planè alias ab iſtis duobus habens. Sic Minio, quod nihil aliud eſt, quàm Plumbum calcinatum, ſi affundatur Acetum deſtillatum, aut alius liquor acidus, emergit liquor dulcis, ſaccharo dulcior; quod ſi porro phlegma ſeu acetum deſtillatum evaporet, habentur in fundo & lateribus Cryſtalli dulces, candidæ, ponderoſæ, perſpicuæ, planè differentes à minio & aceto deſtillato.

XXXIII. Inſuper, ne ſaltem in artefactis hæreamus, ſiſtam ex nativis vinum: Sc. illius liquor primogenius, qui verè defluit ex palmitibus, ſi deſtillatur tantillum acidus exiſtens nil dabit, niſi phlegma & pauxillum Salis acidi. Interim ex hoc liquore fiunt folia, poſtea baccæ, in quibus ſuccus auſtero-acidus contentus eſt: porrò ſuccus iſte dat muſtum, muſtum dat vinum, vinum Tartarum, fæces & acetum, & hæc tandem phlegma, & Spir. quæ toto cœlo invicem differunt. Hæc mille producta ſecundum ordinem fiunt ex Aqua ſimplici conſtante ex minutiſſimis particulis in motu conſtitutis, quæ diverſimodè intertextæ & tranſpoſitæ dant tam varia nova concreta.

XXXIV. Similiter vinum in phiala hermeticè clauſa, ita ut nequeat ſubſtantiæ ſeparatio contingere, blando calori expoſitum, in acetum degenerat, per nudam particularum minutiſſimarum tranſpoſitionem. Porrò accipiatur Sal Tart. fixum, affundatur illi liquor Sal. acidus, ex ambobus effervеſcentibus novum Sal regenerabitur, ac ita per Syncriſin novum corpus prodibit. Quod ſi ergo particulæ homogeneæ concurrant, conſtituunt corpus ſimplex; ſin heterogeneæ compoſitum: Sic enim v. g. Aqua eſt corpus ſimplex, quod conſtat ex particulis minutis ejuſdem eſſentiæ, parvis, oblongis, rotundis, utraque ex parte nonnihil acutis, quæ invicem unitæ conſtituunt Aquam. Ex hac Aquæ ſtructura omnes illius proprietates demonſtrantur: Si enim iſtæ particulæ in continuo ſunt motu, dant Aquam Limpidam; ſin vero mutuò ſibi intertextæ impediuntur in motu, conſtituunt corpus durum ſeu glaciem; ſicut, ſi ſine intermiſtione terræ tranſeat, vocatur ea inſipida: tandem ſi particulæ illæ celeriùs ac in ſublime moveantur, vocatur vapor.

XXXV. Cum verò omnes hæ particulæ ſint materiales, adeoque quantæ, neceſſariò proprietates ſuas quantitativas, & mechanicas, h. e. determinatam figuram ac magnitudinem, certum ad ſe invicem ordinem & ſitum habebunt: unde pro varia particularum talium, mediante motu, unione & texturâ diverſa neceſſariò fient corpora, horumque multiplices affectiones

XXXVI. Textura iſta particularum conſtituens corpora, prout diversâ ratione afficere valet organa noſtra ſenſoria, erit fundamentum tot conceptuum diverſorum in noſtra mente, ratione quorum à nobis corporibus iſtis tot diverſa attributa ſub qualitatum nomine adſcribuntur, tanquam tot accidentium realium, cum revera nil aliud ſint, quàm materiæ modi ex particularum minimarum diverſa textura oriundi, non realiter ab ipſa materia ita contexta differentes, ſed noſtro ſaltem concipiendi modo. Qualitates ergo vulgo dictæ non entia reapte ſunt. Res claret exemplo.

XXXVII. Quando nempe ſpiritus ſulphuris perſpicuus acidus, rodit venerem, ex utriuſque unione fit Vitriolum Veneris, conſtans ſolum ex particulis acidis, certo modo particulis venereis intertextis, ex qua nova textura fit corpus cæruleum, Rhombiforme, opacum, adſtringens guſtu, & nauſeoſum, frigidum, inodorum, purum, glabrum, &c. quæ omnia attributa ſeu qualitates à corpore diſtinctæ æſtimantur, cum nihil ſint, quàm diverſi corporis concreti modi, ex particularum textura nova oriundi, ſola ratione in conceptu, non reipſa à corpore, cui attribuuntur, diſtincti.

XXXVIII. Sed illæ ipſæ contextæ particulæ, prout per texturam novam novo motu linguam feriunt, ac œſophagum irritant, dicuntur adſtringere, & nauſeam movere; prout lumen incidens certo modo ad oculum reflectunt, dicuntur efficere corpus cæruleum; prout certo ſitu ſe uniunt ſeu coeunt in corpus, repræſentant Rhombos; prout digitis minus calidæ ſentiuntur, quàm ipſi (digiti) ſunt, frigidæ dicuntur; prout digitorum pulpæ non cedunt, corpus durum conſtituunt; propter æqualem tamen unionem pulpæ quoad ſuperficiem corpus glabrum redditur, & ita conſequenter noſtris ſenſoriis tot diverſas impreſſiones faciunt, quæ ceu tot qualitates novæ vulgo æſtimantur.

XXXIX. Particulæ tales per mutuam texturam conſtituunt mediante motu corpora miſta, qui tamen motus non vagus, ſed determinatus eſt, tam in materiæ compoſitione, quàm ejus varia conformatione: adeò ut non niſi vi ſeminum determinata ex iſtis particulis, fermentativo motu per ſemina alteratis, varia efformentur corpora.

XL. Sic v.g. Ferri fruſtum pro varia ſui configuratione dat modò clavum, modò

Digitized by Google

modò clavem, modò ſerram, &c. Quæ configurationes tamen non differunt realiter à ſuo ferro, ſed ſunt unum idemque ferrum: Si porrò conſideramus ferrum, quatenus illud eſt corpus Frigidum, Durum, Ponderoſum, Acutum, &c. varios inde nobis formamus conceptus, & diverſas in ipſo ſtatuimus qualitates, quæ tamen non ſunt, cum illud ſit una ſubſtantia, & quatenus premit manum, dicitur ponderoſum, & hæc ponderoſitas dependet à particularum unione, & arcta compreſſione.

XLI. Ita Calor non niſi à motu deſcendit. Accipiatur ergo Spir. nitri, qui frigidæ naturæ putatur, Infundatur ei Limatura Martis pariter frigida, miſceanturque hæc; Ita enim concipient calorem, qui tam diu durat, quàm diu motus durat: Aut ſumatur Cera quæ eſt corpus durum, & igni exponatur; ita enim particulæ cereæ incipient moveri, eaque fit mollis; ut adeo mollities in corporis ſolutione, durities in Compactione conſiſtat: ſicut porrò frigus in particularum quiete, aſperitas in inæquali ſitu, glabrities contra in æquali pondere.

XLII. Particulæ tales, quæ immediatè corpora componunt, & in quæ etiam eadem immediatè reſolvuntur, *numero trinario* pro explicandis corporum phænomenis commodè comprehenduntur; nempe ſunt *Salino-Acidæ*, *Aqueæ*, & *Terreæ*, quæ quidem ſunt proxima corporum principia materalia: non tamen ultima principia, ſed hujus reſpectu potiùs principiata ex aliis particulis ſimplicioribus, per varias texturæ viciſſitudines priùs conſtructa, unde & ſub reſolutione in alias ſucceſſivè faceſſunt particulas ſimpliciores, ut plurimum aqueas, & terreas.

XLIII. Ita ut quamplurima quæ maximè videntur Compoſita, primò ex Aqua per multiplicem particularum aquearum mutationem mechanicam, in alias particulas modò dictas vi ſeminali factam, oriri, & tandem in has ipſas ſub reſolutionibus, deſtructâ ſeminum poteſtate, ultimò redire videantur.

XLIV. Trinarius autem hic numerus ob id aſſumitur, quod ſufficiat optimè pro explicandis phænomenis corporum, à materia ſeu concreto dependentibus, & earum aut omnium aut aliquarum præſentia, variatâ tantum proportione, deprehenditur in iiſdem.

XLV. Particulas has inter primatum ducunt, & magis ferè præ cæteris activæ ſunt ſalinæ, acutæ, rigidæ, &c. Et cum Aqueis particulis facilè unibiles, generali differentiâ *acidæ & alcalinæ*, & mutua facta unione ortæ exinde *ſalſæ ſeu enixæ*. Hæ ipſæ inſtrumentaliter præcipuarum in rerum natura operationum, nempe coagulationum, & diſſolutionum, fermentationum, & efferveſcentiarum, ſolutionum & præcipitationum, & quamplurimarum in corporibus inſignium mutationum, ſunt primarii Authores.

XLVI. Salia autem ſunt vel fixa, vel volatilia: Fixa in Igne durant, Volatilia verò avolant. Sic Sal Ammoniacum eſt Sal compoſitum, urinoſum, & acidum continens in ſe. Quod ſi cum hiſce duobus Salibus unitis aliæ partes terreæ ſunt extruſæ, vocatur illa actio præcipitatio, e. g. vitriolum commune nihil aliud eſt, quàm Venus, & minera Martis à Spir. Sulph. ſoluta.

XLVII. Sub generali autem acidi, & alcali nomine innumerabilis ſalium, tanquam particularum magis activarum, diverſitas comprehenditur, cum tam urinoſa quàm acida mille modis pro varietate concretorum, in quibus exiſtunt, ſecundum proprietates mechanicas inter ſe differant: unde & tam variis modis inter ſe, & cum aliis mutuò uniri ac combinari diverſi ſapores, ac diverſiſſima ſalia ſeu enixa exinde componi poſſunt: Ex quorum omnium varietate ſpeciales quamplurimæ operationes naturales derivandæ ſunt in Corporibus.

Digitized by Google

XLVIII. Imprimis *fermentationes & efferveſcentiæ* dependent à ſalium activitate, quæ ſunt media tranſmutationum, & digeſtionum in corpore animali: Eſt ſc. *fermentatio, motus inteſtinus particularum minutarum, corpus miſtum conſtituentium, ortus à mutua ſalium alcali, & acidi, in unoquoque miſto exiſtentium, ſed reſolutorum, in ſe invicem actione*, quâ omnes reliquæ miſtum componentes particulæ inter ſe variè commiſcentur, & agitantur, donec ipſa ſequatur aut ultima miſti talis reſolutio, aut nova ejuſdem alteratio à ſalium miſtorum nova unione, aut ſaltem contemperatione dependens.

XLIX. Bina illa Salia, acidum & alcali, reperiuntur in omnibus tribus Regnis, maximè in minerali, & ſpecialiùs in ſulphuribus mineralium: nam nunquam in tota natura reperitur ſulphureum, cui non ex parte adjunctum ſit *acidum ſuum*. Metalla etiam turgent talibus Sulphuribus, Salibuſque ſulphureis acidis. In vegetabili regno imprimis Ligna acidum eructant ſpiritum volatilem; unde quod in combuſtione oculos morſicat, eſt acidum in illis latens. In Animali Regno parciſſimè habentur acida manifeſta, quia ſemper ſub oleis ſolent latitare.

L. Sal acido oppoſitum eſt *Urinoſum*, aliàs *Alcali*, & *Lixivioſum* dictum. Sunt urinoſa ſalia duplicia; vel *Volatilia*, (*nativa dicta*) quia non in igne perſiſtunt, ut ſunt ſal C.C. viperarum, &c. vel fixa (artificialia dicta.) Sic in Spir. urinæ humanæ, & aliorum animalium luxuriat ac latitat tale ſal volatile. In Regno vegetabili etiam habentur talia ſalia urinoſa, modò acriora, ut in Plantis ſapore cauſtico conſtantibus, ex.gr. *Armoracia*, Sinapi, Cochlearia, &c. modò temperatiora, & blandiora, quali prædita ſunt plantæ aromaticæ, mentha, abſinthium, &c. in quorum blando oleo ſubſiſtunt Alcalia Volatilia. Denique occultata etiam Volatilia Alcalia inveniuntur in plantis Vulnerariis.

LI. Quod verò attinet *urinoſa artificialia* ſeu *fixa ſalia*, ea non præexiſtunt in ipſo concreto ante calcinationem, ſed potiùs fiunt per artificium ignis, nempe per liquefactionem ſulphuris acidi, & ſalis volatilis, quæ duo invicem ſe arripiunt, coeuntque in *ſal ſalſum*. Talia Alcalia fixa ſeu artificialia reperiuntur in vegetabili, & minerali regno, minùs in animali. Ulteriùs quando acidum, & urinoſum conjunguntur, mediante ſubjecto liquido, coeunt in ſal miſtum, novum compoſitum, ex utriſque conſtans. Tale eſt, quando ſal Tart. & Spir. Vitrioli conjunguntur; tunc enim ſal tertium ſeu enixum ferè emergit, inſipidum ferè vel ſalſum, quod *tartarus vitriolatus* eſt. Sic etiam Spir. Salis cum quocunque ſale Volatili urinoſo junctus conſtituit ſal Ammoniacum.

LII. Tandem obſervandum, quod præter urinoſa dentur etiam ſubjecta terrea quaſi Alcalia, &c. Acidis etiam efferveſcentiam excitantia. Sic v.g. ſi affundatur Spir. ſalis Limaturæ Martis, fit efferveſcentia. Idem fit, ſi Spir. ſalis Cretæ aut terræ ſigillatæ, aut ſi acetum deſtillatum Coralliis affundatur; ſunt enim hæc concreta partim corpora poroſa, inſtar alcalium fixorum, partim in ſe habent alcalia volatilia occulta, ſub ſolutionis actu emergentia. Cæterùm, ut alcalia dixi eſſe duplicia, volatilia, & fixa, ita ex his *ſalſa* ſeu enixa emergentia, etiam erunt duplicia, *Volatilia* ſcilicet quæ in Igne avolant; & *Fixa* quæ permanent. Aliàs etiam autores interdum ludunt in vocabulo ſalſi, & male in communi ſalſum opponitur acido, quod obſervandum in Lectione *Zuelferi*, qui ſalſa vocat ſalia volatilia, cum tamen ſalſum propriè innuat ſal compoſitum ex Alcali, & Acido.

LIII. Ratio, cur Alcalia, & Acida coeant invicem, eſt, quia alcalia

Digitized by Google

ſunt corpora poroſa, & quaſi majora, acidæ contra rigida, minora, & ſcindentia, adeòque, hæc promptiſſimè uniuntur per motum ſpatiis alcalinarum. Muſtum fermentando extrudit particulas heterogeneas, & non unibiles, quæ fundum petentes dicuntur fæces. Sic vinum fermentans mutatur in Acetum, hoc vero ulteriùs fermentando abit in ſitum, poſt ſitum, fatiſcit in Aquam.

LIV. Proxima Fermentationi eſt *Efferveſcentia*, dum utraque à Salium activitate mutua oriantur, ſaltem diverſus eſt eorundem ſtatus; ſi enim ſunt aliis permiſta particulis, impedita quaſi blandiùs agunt, & ſaltem fermentationem cient; ſin verò puriora, & minus permiſta ſint, adeòque acriora exiſtant, impetuoſiùs in ſe mutuo agunt, & fortiori invicem colliduntur motu, adeòque majorem efferveſcentiam cient, donec brevi factâ debitâ unione omnis pugna, adeòque & efferveſcentia ceſſet.

LV. Ex talibus particulis minutis, in ſpecie ſalinis, & ſulphureis, etiam *Sanguis*, & *Lac* ſeu *Chylus*, ſucci corporis noſtri primogenii mediatè (id eſt, poſtquam in alia parva abjerunt compoſita) conſtant, unde & conſequenter totum corpus materialiter ex iiſdem erit compoſitum: Id quod confirmat Reſolutio ejus mechanico-chymica.

LVI. Quod ſi plures tales Particulæ coeant in unam maſſam, conſtituunt *partes ſimilares*, ex quarum coagmentatione *diſſimilares* exoriuntur, ſicut hæ ipſæ fibris, & vaſis appenſæ & connexæ, ac inde debitam nactæ conformationem ſuper baſin fibrarum, *organicas partes* certis functionibus mechanicè exequendis deſtinatas efformant.

LVII. Textura iſta particularum minutarum componens partes ſimilares, conſtituit reverà earundem *temperamentum elementale* dictum: ſicut eadem particularum textura liquida *ſanguinem* compingens, *Craſin* hujus ſeminalem conſtituit, unde *temperamentum vitale*, quod aliàs in calido, & humido conſiſtere dicitur, pro varia ſanguinis materiali miſcela in totum corpus derivatum.

LVIII. Quod vulgo de *Quatuor Temperamentis*, *Elementis quatuor innixis*, dicitur, eſt falſum. Interim eatenuus ea concedi poſſunt, quatenus ſtatuitur, quod quorum ſanguis abundat ſale volatili acri oleoſo, ii putentur *cholerici*; ſicut qui ſal fixius cum particulis occultè acidis imprægnatum habent, *melancholici*; *ſanguinei*, quorum ſanguis ex debita particularum miſtura conſtat; *Phlegmatici*, quorum Lympha obruit ſalia ſanguinis fermentativa.

LIX. Ita quidem ſe habet ſtructura machinæ corporis materialis. Quod attinet ejuſdem *actum vitalem*, notum eſt, quòd machina hæc animalis dum in motu eſt diverſimodè, dicatur *vivere*; ita ut vita hominis aliorumque animalium formaliter in hujus machinæ corporeæ motu ſeu actuatione conſiſtat: quod ſi omnes iſti motus penitus ceſſent, ita ut irrevocabiles ſint, mortua ſit iſta: Quod ſi rectè, & debitè omnes iſtos motus peragat, ad quos per ſe apta nata eſt, ſana eſt; nam *ſanitas* eſt *Vitæ integritas*: ſin vero perversè, & vitiosè, ac quidem erroneè moventur, dicitur ægrotare; nam *morbus eſt vitæ labefactatio*.

LX. Cùm autem machina noſtra corporea in motu conſiſtat, Quæritur: quodnam ſit hoc quod machinam primariò moveat, ſeu quod vitam impertiat? Reſp. Principium iſtud internum, quod principaliter actuat, & movet machinam hanc animalem, vitale ab effectu appellatur, quod aliàs etiam ſpeciali nomine *Anima* dicitur. Nonautem eſt aliqua ſubſtantia immaterialis, quia 1 eſt in quibuſdam diviſibilis; 2. quia aliàs eſſet indeſtructibilis; 3. quia in non rationalibus eſſet planè inconceptibilis ſeu etiam inintelligibilis.

LXI. Re-

Digitized by Google

LXI. Revera ergo *principium* hoc *vitale* erit *materiale*, toti viventi coexten-ſum, & propter actionum varietatem omnibus partibus ac organis intimè præ-ſens, ſimulque ob earundem celeritatem, vehementiam ac diuturnitatem ſummè activum ac mobile.

LXII. Hæc & ſimilia attributa non conveniunt, præterquam ſubtiliſſimæ cuidem, & volatiliſſimæ ac mobiliſſimæ materiæ, ob id à medicis, analogicè licèt tantum, *ſpiritus* appellatæ.

LXIII. Intelligitur nempe hoc ipſo nil aliud quàm ſanguis, aut ſuccus huic analogus in aliis animalibus ſeu brutis, in ſubtiliſſimam ſubſtantiam re-ſolutus, & exactiſſimè volatiliſatus in præcordiis, tam per continuam ſui fer-mentationem, quàm non intermiſſam aëris inſpirationem: unde pro actuatio-ne totius machinæ corporeæ una cum ſanguine ulterius ex corde quaqua ver-ſum diſtribuitur.

LXIV. *Spiritus* materialiter ex ſanguine, formaliter per ejus motum fer-mentativum, & aeris inſpirationem generantur.

LXV. Reſolutio talis ſanguinis, & in ſubſtantiam ſpirituoſam volatiliſa-tio vix fieri poteſt, quin propter Craſin ejus ſalinam volatilem oleoſam, & quaſi Nitro-ſulphuream cum inſigni ejus incaleſcentia, & æſtuatione contin-gat, & fiat quaſi quædam ejus accenſio.

LXVI. Sanguinis ita attenuati ac reſoluti, & quodammodo accenſi ſubti-liſſimæ portiones ac quaſi flammeæ ſunt iſti *ſpiritus*, unde ob id non immeritò à quibuſdam *Luminoſi* dicuntur, ſeu *Lucidi*, cum in ſua natura omnes lucis proprie-tates revera poſſideant: qui dum in maſſa ſanguinea micant, & gliſcunt, *ſpiritus vitales* dicuntur; dum verò in Cerebro, & Nervis liberiori lumine radiant, *animales* appellantur; ſicuti iidem, quatenus ova fœcundant, ſub fœcundo congreſſu, à munere *genitales* dici ſolent: & hoc eſt quod alii animæ Vitalis ſeu Brutalis ſubſtantiam bipartitam faciant, igneam nempe ſeu flammeam, & luminoſam.

LXVII. *Lux* non eſt qualitas, ſed ſubtilis materia in continuo motu con-ſtituta. *Vid. Digby de Immort. Anim.* Spiritibus hiſce alii addunt *naturalem*, ſeu *fa-cultatem naturalem*, ſed male: nam hæc facultas non fundata eſt in officio he-patis ſanguificatorio; quod cùm falſum ſit, etiam ſpiritus naturalis ſponte ca-dit. Cæterum ſpiritus genitalis nil aliud eſt, quàm ſpiritus animalis, qui ipſe in actu generationis *genitalis* nomine venit, cum operationes genitales etiam ad animales pertineant.

LXVIII. Præterea cùm ſubtiliſſimæ ita ſint ſubſtantiæ ac ſummæ activita-tis ſpiritus, rectè ob id à quibuſdam de natura *Gas* eſſe dicuntur, pro natura ta-men ſanguinis ceu materiæ ex qua, Gas hoc ſpirituoſum reverâ naturæ vola-tilis, ſalino-oleoſæ ſeu ſalino-ſulphureæ eſſe dicitur, quod per fermentationem & aeris reſolutionem in ſanguine volatiliſatum, & celerrima agitatione velut accenſum, inſtar ſubtilis, & occultæ flammæ coruſcet, totum corpus calefa-ciat, & à putredinis corruptione præſervet. Patet ergo, quod Spiritus mate-riales ex ſanguine, formaliter per motum ejus fermentativum, & aeris inſpi-rationem generentur.

LXIX. Spirituum horum ſubtiliſſima ac quaſi radioſa textura lucida neceſ-ſariò mutuam adhæſionem requirit, quâ abrupta aut in quodam loco interce-pta, non ſine periculo omnes operationes ceſſant: hinc in ſuſpenſis diſconti-nuatio lucis hujus ſpirituoſæ in cauſa eſt, ut in momento omnis facultas prin-ceps cerebri pereat, non aliâ ratione ac ſyncopizantibus repentè corpus palli-dum, & frigidum, & quaſi mortuum, jacet.

LXX. Cum verò vitæ ſint radices, etiam corpus, quamdiu vivit, ab omni putre-

Digitized by Google

putredine præſervabunt virtute ſalino-ſulphureo-balſamica, non ſecus ac Gas ſulphuris vina aut alios liquores facilè corruptibiles à corruptione præſervat.

LXXI. Denique horum ſpirituum, accenſione quaſi quadam genitorum, *calor* per totam machinam ſe diffundit, pro operationum quarumcunque facilitatione. Non ergo vita animalium præcisè conſiſtit in calido ſeu calore, cùm animalia quamplurima ſint frigida; imò ipſa animalia calida ſuas habeant viciſſitudines ſecundum magis, & minus, ut in ſenibus gelidis, cachecticis, leuco-phlegmaticis, & ſimilibus notiſſimum eſt: eſtque potiùs calor conſequens quoddam neceſſarium vitæ in animalibus calidis.

LXXII. Nam animalium duplex eſt obſervanda diſtinctio: alia ſunt *calida*, alia *frigida*. Fundamentum diverſitatis conſiſtit in ſanguine, aut huic analago ſucco nutritivo. Hic ſuccus, *in quibus ſulphureus eſt ac pinguior ſimulque ſalſior*, in his reſolutus, & volatiliſatus, ac ab aëre excitatus, intenſam quaſi accenſionem patitur, unde caloris ſenſibilis per totam machinam diſtributio, & perceptio.

LXXIII. In animalibus verò frigidis, ut in aquatilibus frigidis, inſectis, ranis, piſcibus ferè omnibus, ſerpentibus, &c. *minus ſulphureis*, *ſed potiùs ſalinis nitroſis temperatis*, *aut quaſi ſalinis mercurialibus*, ſanguinis ac ſucci nutritii fit reſolutio, & volatiliſatio ac illuminatio, ſine ulla tali aut ſaltem non ſenſibili accenſione.

LXXIV. Unde etiam illorum *calidorum* vis vitalis longè *faciliùs deſtructibilis* ac diſſipabilis eſt, & promptè quaſi extinguibilis; ſecùs ac *frigidorum*, quorum ſpiritus luminoſi minus ferventes ac ſubtiles exiſtunt, ſimulque ſubjecto ſeu materia non nihil viſcidiori irretiti, *non adeò facilè diſſipabiles* exiſtunt, quin poſt corpora etiam diſciſſa portiones diviſæ motum, & ſenſum vitamque adhuc retinent.

LXXV. Hujuſmodi ergo *ſpiritus volatiles* revera iſtud ſunt, quod alii per *animam*, alii per *ſpiritus inſitos*, *&* *influos*, alii per *calidum innatum*, alii *ignem animalem*, alii *flammulam vitalem*, alii per aliud nomen, pro hypotheſium varietate, explicare voluerunt.

LXXVI. Cæterùm hìc obſervanda eſt illa differentia inter *corpora violenter*, *& conſiſtentibus viribus vitalibus interempta*, *& inter corpora naturaliter ultimo ſenio*, *vel diuturno morbo ſenſim emortua*. In his enim univerſum ſpirituum ſyſtema ſucceſſivè evaneſcit, & extinguitur, deficiente ſenſim ſupplemento; unde & animales primò, tandem & vitales pereunt facultates: in illis verò ſubitò, ſuppreſſo ſpirituum impetu, & ſufflaminato eorundem motu ac radio luminoſo, aliquanta ſubſtantiæ eorum portio, inſtar ſubtilis fumi aut halitus, à ſubjectis eorum craſſioribus ac viſcidioribus irretita, partibus adhuc naturaliter remanet, utut formali activitate vitali omnino deſtituta ſint; unde & operationes vel effectus diverſi à corporibus diverſimodè mortuis ſuam originem habent.

LXXVII. Hinc deducendæ ſunt *actiones magneticæ* omnes, qualis eſt quando curaturi abundantiam lactis, jubemus illud emulgere ſupra carbones vivos. Sic notum eſt, quod uſnea, ex cranio hominis violenter occiſi procreſcens, ſtupendas habeat virtutes contra hæmorrhagias, quod alius muſcus, qui in cœmeteriis provenit, non præſtat. Similiter ſi admoveatur manus verrucis aut aliis excreſcentiis obſeſſa corpori ſucceſſivè mortuo, hoc putreſcente evaneſcent illæ.

LXXVIII. Quin & ſpirituum horum portiones quædam, quocunque medio, vel cum partibus ſolidis, vel per ſanguinem, lac & effluvia, vel alia excreta,

Digitized by Google

creta, à toto deciſæ, fundamentum exiſtere videntur omnium *actionum ſympatheticarum*, quatenus ad hæc eſſentialem cum ſuo concreto habent convenientiam, adeoque ſeparatæ, ſed ante ſui diſſipationem plus minùs alteratæ, ſimilem in toto vel parte, in diſtans licèt, alterationem inducent.

LXXIX. Fundamentum ergo vitæ conſiſtit in ſanguine vel ſucco huic analogo (in aliis brutis non ſanguineis) utpote ex cujus penu continua ſpirituum, & concatenata eſt reparatio, vel regeneratio. Hujus ergo legitima Craſis, & inde oriunda debita fermentatio, ſpirituaſcentia, & incandeſcentia, ac ſpirituum inde dependens hypoſtaſis plus vel minus diſſipabilis, radix eſt vitæ ſanæ vel ægræ, longæ vel brevis, &c.

LXXX. Quæritur, an vita poſſit prolongari? Reſp. naturalem terminum vitæ, quem omnia corpora ſecundum naturæ legis habent, fundatum eſſe in ſanguine, & ſpiritibus; adeoque Adamum, etiam ante Lapſum, naturaliter mortalem fuiſſe, utut immortalitatem per vitæ arborem ſibi procreare potuerit. Cæterum Diæta conſervat quidem vitam ſanam, non autem prolongat, adeòque ridendus eſt *Theodatus*, conſervationem ſanitatis ad 120. annos à diæta ſibi ſomnians: quin potiùs prolongatio vitæ fit per ſublimiora remedia, qualia in regno vegetabili *Helmont.* invenit in Cedro, naturæ incorruptibilis exiſtente. Aſt cum arbor ſit rara, & exin ejuſmodi medicamenti præparatio ob defectum Alcaheſt ſit impoſſibilis, loco ejus TACKIUS *Juniperum*, & STARCK in *pyrotechn. terebinthinam* ſumit.

LXXXI. Hæc ipſa omnia homo cum brutis habet communia; ipſi ſoli propria eſt *Anima rationalis*, ſubſtantia reverà ſpirituoſa, immortalis, & inalterabilis, cum corpore hominis animali nihil habens commercii, & ab œconomia Animali ejuſque functionibus planè excluſa, ſolas intellectus, & voluntatis operationes immateriales ſeu inorganicas, ſibique proprias, peragens.

LXXXII. Ex unione tamen ejus cum corpore animali ſenſuum præſupponit miniſteria, & exercitia in intelligendo, ut occaſione certarum ſpirituum animalium motionum ſub ſenſatione ſibi formet conceptus, & phantaſmata, unde intelligendo, per horum exorbitantias, ſubinde & ipſa aberrat. Sicut contrà pro voluntatis imperio certum ſpiritibus iſtis animalibus motum, pro voluntatio motu, interim tribuere, & imperare valet.

LXXXIII. In Machina ergo noſtra corporea, quæ hydraulico-pneumatica, *ſanguis*, & *ſpiritus* principii *moventis* ſeu *activi* locum obtinent; *partes ſolidæ* verò ſunt *ſubjectum paſſivum*, quæ ab iſtis in motum concitantur: nam ab illis in Eſſe, Fieri, & Operari, reverà dependent.

LXXXIV. Operationes omnes hujus Machinæ reſpiciunt vel conſervationem ejus in *individuo*, vel in ſpecie: illæ aut reſpiciunt eſſe vitale ſimpliciter, aut eſſe animale; unde ad tria generalia Capita omnes corporis operationes ſeu functiones rediguntur, Nempe ad *Vitales*, *Animales*, & *Genitales*.

LXXXV. *Vitales actiones* eo ſunt directæ, ut corpus & conſervetur, & roboretur in ſuo vigore vitali, omneſque partes ſolidæ pro obeundis meliùs, & promptiùs actionibus organicis, debitam magnitudinem conſequantur.

LXXXVI. Cum enim principia corporis activa ſint in perpetuo motu, adeòque continuam patiantur, partim Alterationem, partim Jacturam, neceſſe eſt, ut horum redintegratione etiam totius vitæ vigor vitalis, & reſtauretur, & quantum poſſibile exaltetur.

LXXXVII. Nam ſpiritus continuo ſub actionum exercitio ſubtilitate ſua magnam partem evaneſcunt, & diſſipantur, per poros aliave loca frequenter exhalantes, in quorum ſupplementum impenditur ſanguis, cujus maſſa præterea quoque in partibus ſolidis, nunc in earum ſubſtantiam perfectè converti-

verti-

Digitized by Google

vertitur, nunc verò alterata nonnihil ſaltem in iis, per earum poros tota ſucceſſivè inſenſibiliter tranſmittitur, tam naturaliter poſt accretionis annos, quam p.n. per exercitia, aut vehementiores corporis motus, aut alias ſimiles cauſas.

LXXXVIII. Ut taceam *partes* Maſſæ hujus *Effætas*, per crebriores circulationes, & in præcordiis ſuſceptas fermentationes, reſolutas, copiosè itidem per cutim exhalantes, ac denique unà cum his ex partibus ſolidis, imprimis carnoſis, humorem roſcidum & Mucilaginoſum, ſeu proprium earum nutrimentum, ex maſſa ſanguinea elaboratum, ſenſim ſenſimque per poros diſſipabilem; ita ut maſſa ſanguinea ſit in continuo reſtaurationis & perditionis motu, & pluribus juxta SANCTORII *ſtaticam Medicinam* unicâ die Naturali per inſenſibilem exſpirationem tantum evacuetur, quantum per alvum 15. dierum Curſu.

LXXXIX. Perditio verò hæc nullo modo fit à ſolo Calore, cum hujus actio, præſertim ſi vivâ flammâ non fuerit accenſus, univerſim omnia humida miſta ſiccet in tophum & Carbonem, & copioſam remanentiam relinquat, ſecùs atque in corpore noſtro evenire ſolet, cum nullibi tale ſanguinis Caput mortuum naturaliter obvium ſit.

XC. Quin potius fermentorum & Aëris inſpirati adjumento in tantum reſolvitur & volatiliſatur maſſa ſanguinea, & exinde ſeparandus Nutritius ſuccus, ut vel ſpontè, vel leni accedente calore, totus à ſero abſorptus ſucceſſivè exhalet.

XCI. Ut ergo inſignes hi defectus reſarciantur, ſimul quoque corpus materiæ appoſitione ad legitimam perveniat Magnitudinem, alimentorum aſſumendorum & hinc elaborandi nutrimenti imminet neceſſitas, quibus reſtaurentur partim partes abſumptæ, nutrimenti appoſitione & aſſimilatione, in quo conſiſtit *nutritio*; partim augeantur membra omnia perfectiore ejus agglutinatione, pro aptitudine ad functiones faciliori, in quibus conſiſtit *Augmentatio & Accretio*.

XCII. Ita ut *nutritio* & *auctio* ſaltem majoris & minoris ratione differant, quod nempe *nutritio ſit inchoata auctio*, & *auctio perfecta nutritio*: quarum illa, ſc. Nutritio, per totum vitæ curſum, hæc ſeu *auctio* ſaltem ad certos annos, tam ob partium augendarum ad majorem extenſionem reſiſtentiam, quàm ob Nutrimenti pro perfecta aſſimilatione, & agglutinatione ineptitudinem, perdurare naturaliter ſolet.

XCIII. *Tribus ergo actionibus, appoſitione, aſſimilatione & agglutinatione abſolvitur nutritio & accretio*. *Appoſitio* ſimplici mechanicâ per poros partium tranſcolatione & quaſi filtratione peragitur: *aſſimilatio* verò, & per coagulationis modum firmior *agglutinatio*, non ſine motu tranſmutationis fermentativo, ab occulto partium volatili acido fieri, hincque omnis muſculus ſuum habere ſtomachum, i.e. digeſtionem, videtur.

XCIV. Fiunt nempe *ſuccorum alterationes* iſtæ, quæ dicuntur concoctiones, in corpore noſtro omnes, per *fermenta & fermentationes*; ſicut *ſeparationes* unius ab altero per translationes & filtrationes mechanicas; eorum verò *retentiones*, & variæ motiones per ſolas *propulſiones*, beneficio partium fibroſarum ſtructuræ & texturæ, ſine ulla *attractione*.

XCV. Præter dictas neceſſitates aſſumendorum alimentorum ad conſervandum eſſe vitale corporis noſtri, ulterius ſenſibilem ſtimulum ventriculo pro iiſdem implantavit natura in *fame & ſiti*: quarum illa in moleſtiæ cujuſdem ſenſu circa orificium ventriculi ſuperius ſeu ſiniſtrum, ab acido fermentativo Salſo volatili ſucco excitato, in fundo ventriculi & tunica ejus cruſtoſa hæ-

Digitized by Google

ſa hærente, oritur; unde ab iſta ſenſibili perceptione & vellicatione excitatur deſiderium ſolidorum alimentorum, quod *fames* dicitur.

XCVI. Prout autem variat hic *ſuccus eſurinus*, tam in ſingulis ſpeciebus animalium, quàm in ſingulis individuis hominum, tam naturali à cauſa, quàm ex p.n. vitio alteratus, etiam *determinata fames* oritur, ſecundum quam ſucco tali appropriata ſaltem appeti ſolent.

XCVII. Nec procedit *fames à venarum ſuctione*, quia ſequeretur, quod in omni hæmorrhagia largiori neceſſariò excitaretur fames, cum tamen contrarium præbeat experientia; neque à calore, quia in febribus ardentibus, fervente licet ſtomacho, minimè tamen appetimus. Fames potiùs radicaliter conſiſtit in orificio ventriculi ſiniſtro, formaliter in appetitu, ſeu deſiderio alimentorum.

XCVIII. Sicut è contra determinata quorundam alimentorum averſatio oritur, vel è vi imaginationis, ut plurimum matris gravidæ, ſtomacho infantis certum quaſi characterem imprimentis; vel è quadam læſione, ab aſſumpto quodam ſtomacho inducta, & hujus læſionis quaſi ibidem infixa memoria.

XCIX. *Sitim* quod attinet, conſiſtit hæc in vellicatione, aut inſignioris moleſtiæ cujuſdam circa fauces, ſeu in expanſo pharynge, difficili ſenſu, oriunda ab acrioribus Salibus ſalſis, aut acrioribus Alcalinis, membranas faucium vellicantibus, & pungentibus, concurrente ſubinde ſalivæ non ritè diluentis dicta Salia acria, nec fauces ſufficienter abſtergentis, defectu, ſitim ita exaſperante.

C. Defectus hic ſalivæ eſt cauſa ſitis privativa; ſicut è contra acrimonia ejus ſalſa tanquam cauſa poſitiva eſt, à qua dependet ſitis hydropicorum.

CI. Hujus ſitis moleſtià ſtimulamur ad aſſumenda *liquida aquea*, quò ſimpliciora eò meliora; cum ſaltem, ut pro vehiculo ſolidorum alimentorum inſerviant, à natura poſtulentur.

CII. Solida ergo Alimenta aſſumpta, antequam ſtomacho tranſmittuntur, prius per *maſticationem* in ore, ad meliorem ſui tranſmutationem præparantur, beneficio comminutionis & contritionis à dentibus, imprimis maxillaribus, ut & beneficio eorum cum ſaliva permiſtionis & ſubactionis.

CIII. *Saliva* eſt lympha ſui generis in *glandulis conglomeratis* maxillaribus, (ubi & parotides ſubintelliguntur) & ſtomaticis copioſis tam palatinis quàm ſublingualibus, (quibus etiam tonſillæ addi poſſunt) è ſanguine arterioſo inſtar ſpongiæ emulcta, & in os propriis ductibus effuſa; *Conſtans primariò copioſa parte aquea* ſeu ſeroſa, *quæ ſubtili, & occulto acido volatili Oleoſo, & Spir. animali Oleoſo per nervos advecto, eſt imprægnata;* unde cibis conjuncta facillimè attenuativam, inciſivam & fermentativam obtinet virtutem.

CIV. Glandulæ in & circa os ſitæ generali nomine *Stomaticæ* vocantur, & habent hæ nervos ideo, ut beneficio fibrarum obſcurum motum habeant. Vim fermentativam ineſſe ſalivæ patet ex eo, quia mediante illâ morbi contagioſi ſolent propagari; ſicut etiam Scorbutus, Lues venerea, & alii morbi, poſſunt cum ea communicari.

CV. Propter quos fines etiam alimentis ſub maſticatione intimè permiſcetur, ut ejus medio ad meliorem, & fermentationem in ſtomacho, & faciliorem fermenti ſtomachici ingreſſum, præparentur; cum ſaliva hæc cum fermento dicto magnam analogiam & convenientiam, adeoque homogeneam quodammodo naturam habere videatur.

CVI. Præter quem *uſum primarium ſalivæ*, dum nempe parte aquosâ alimenta attenuando, & reſolvendo, Salinâ acidulâ eadem incidendo, & penetrando,

Digitized by Google

dō, Spir. volatili ſubtiliſando, adeoque inſtar fermenti farinaceæ maſſæ additi, fermentationem in ſtomacho facilitat, ita ut ſaliva præſtet alimentis digeſtionis incrementum, ſuccus verò ventriculi complementum; ſecundariò etiam confert ſaliva, 1. fermentum ſtomachi ex parte reſtituendo, promovere ſaporum perceptiones; 2. Fauces & gulam pro facilioris illius deglutitione lubricando; 3. Linguam & os pro faciliori illius motione, & loquela humectando; 4. ſitim aliàs perpetuò moleſtam, faucium ablutione reſtinguendo.

CVII. Tanta nempe hujus præparationis in ore eſt neceſſitas, ut comminutionem non ſufficientem quamplurima animalia, imprimis cornigera, quæ ut plurimum uperiori dentium ordine carent, & ob id maſticare convenienter non poſſunt, ruminando reſarciant; ſalivæ verò deficientis permiſtionem aves in ingluvie abſolvunt. Obſervantur etiam homines ruminantes, quorum ſc. ventriculus muſculoſus exiſtit.

CVIII. Promota ita maſticata alimenta ad ſtomachum, tranſmutantur ibidem in *liquorem pultaceum*, ſecundum veteres Cremori ptiſanæ ſimilem, Chylus appellatam, idque beneficio fermentationis planè ſingularis, quam calor ſtomachi & ambientium viſcerum, non leviter promovet.

CIX. Fermentatio hæc, qua tranſmutantur alimenta in Chylum, dependet imprimis à ſucco ſubtili acido ſalino ſtomachi, qui partim inſtar menſtrui diſſolvit cibos, partim volatili aciditate cum alimentorum particulis diſſolutis, in ſpecie ſalinis alcalibus, fermentationem efficit, & ita utraque actione ſucceſſivè eadem in aliam ſubſtantiam transformat.

CX. Autores multi in ſtomacho voluerunt facultatem quandam χυλοποιητικήν, quæ juxta calorem primarium eſſet digeſtionis organum. Sed poſito, quod ea detur, neſcimus tamen quid ſit, nec poteſt explicari quomodo concurrat & unde dependeat? Imprimis tamen hanc facultatem refellunt curioſiores operationes Chymicæ, artis beneficio chylum artificialem in vitro repræſentantes. Sic *Tachen.* in *Hipp. Chym.* ſuo aſſerit, ſe beneficio liquoris cujuſdam novi volatilis quæcunque alimenta, concurrente ſimul calore, in chylum mutare poſſe.

CXI. Hinc ea omnia, quæ vel ſunt duriora, adeoque difficulter ſolubilia, vel ſale volatili multum depauperata, ut alimenta vel exſiccata, vel ſale condita, vel fumo indurata, ſolent eſſe difficilis digeſtionis.

CXII. Maximi momenti negotium eſt hæc alimentorum fermentativa digeſtio, cum hâc ipsâ eadem diſponantur, & ad heterogeneorum maturam in inteſtinis ſeparationem, & ad promptiorem in præcordiis ſpirituaſcentiam & volatiliſationem: id quod ſine exacta fermentatione fieri nequit. Hinc in iis, in quibus aut imminuta, aut cruditate acidâ depravata eſt hæc fermentatio digeſtiva, ut in cachecticis, in his debita ſanguinis maturitas & ſpirituaſcentia, adeoque debitus corpori deficit vigor.

CXIII. Præſentiam hujus fermenti acido-ſalini eſurini in ſtomacho teſtantur ructus acidi in ſanis, & quorum optimus eſt ſtomachus, naturaliter ſubinde præſentes, qui ipſi & in apepſiis, dyſenteriis & lienteriis ſupervenientes, ejuſdem reſtituti ſunt indices: hinc illa acida volatilia, ſpeciatim panis, tam grata & amica ſunt ſtomacho, quatenus ſuo modo ſunt homogenea; & à martialium uſu frequentes nidoroſi ſulphurei ructus erumpere ſolent, ſimiles iis qui odoratu ſenſibiliter percipiuntur, quando martis limaturæ ſpiritus acidus, nempe ſalis, affunditur. Unde & pinguia, quæ acrimoniam fermenti hujus obtundunt, uti appetitum proſternunt, ita & digeſtionem in ſtomacho turbare & impedire ſolent.

CXIV.

Digitized by Google

CXIV. Origo fermenti hujus primariò ex tunica ſtomachi glandulosa interna, ex qua talis lympha fermentativa quaſi tranſudat, quæ in rugis ejus obvias habet reliquias quaſdam alimentorum prius digeſtorum, morâ diuturniori non leviter aceſcentes, & à ſaliva continuo deglutita inſigniter ſubactas, & ad fermenti aliqualis naturam exaltatas: quæ omnia mutuâ unione liquorem hunc fermentativum conſtituere probabiliſſimè videntur.

CXV. Helmontius, Arabum inſiſtens veſtigiis, originem fermenti ſtomachici ex liene derivat, dum inter hunc & ſtomachum ſingularem intercedere duumviratum ſtatuit: Sed refutant hanc ſententiam ſufficienter canes, poſt exſectum lienem ſtrenuè vorantes, imò pingueſcentes.

CXVI. Et ita fermentantur Alimenta, ut ea, quæ prius in ſtomacho aceſcerent, non leviter ſucceſſivâ fermentatione tranſmutantur ita, ut aut planè aut maximam partem depoſito acore iſto abeant in maſſam nunc ſalſo-inſipidam, nunc nonnihil in ſalſo-acidam, ſemper tamen naturaliter volatilem, variâ licet ſub temporis morâ, dum in uno citius, tardius in altero ob varias circumſtantias negotium hoc abſolvatur.

CXVII. Chylus hic digeſtus ita, delabitur ſucceſſivè per pylorum in inteſtina, apparenter quidem homogeneus, cui tamen non paucæ partes heterogeneæ, œconomiæ animali conſervandæ ineptæ, ſubſunt, quæ in inteſtinis, antequam alioſum pergant, probe ſeparandæ.

CXVIII. Separatio hæc fit mediantibus duobus iſtis ſuccis, *Bilioſo & Pancreatico*, in fine duodeni & principio jejuni in inteſtina effuſis, ibidem Chylum diluentibus & cum eodem efferveſcentiam excitantibus, & ita craſſiora, & quaſi caſeoſiores ejus partes præcipitando, ſeparantibus, uti in fluxu alvi ictéritio, it. cæliaco, ſufficienter patet.

CXIX. *Bilis* quidem excrementorum catalogo malè olim fuit adſcripta, cum in ſe revera utiliſſimus balſamicus ſit liquor, & conditum quaſi balſamicum chylo, ipſius, & totius maſſæ ſanguineæ conſervatione ab omni corruptione putredinali, inſtar myrrhæ cujuſdam aloeſvè additum, unde & vermium facilem ex chylo generationem, quantum poſſibile, prohibet, rectè HELMONTIO dicente, ubi deficit bilis fermentum, ibi lumbricorum patria.

CXX. Præterea quoque bilis volatili oleoſo ſuo Sale, ceu eſſentiali ejus conſtitutivo, ſi quid manifeſti & p. n. acoris toti corpori hoſtilis, adhuc in chylo ſupereſt vel ineſt, hoc deſtruit, & in Salſum tertium vol. tranſmutat, ſimulque chylum totum optimè diluit, & fluxiorem ac liquidiorem reddit, fæcumque excretionem ſic per accidens optimè promovet.

CXXI. Nec improbabile eſt alii quod afferunt, bilem oleoſitate ſua ſulphurea occulta quaſi tingere chylum, adeoque primam pro faciliori in ſanguinem tranſmutatione diſpoſitionem addere, ut hujus tincturæ ſulphureæ medio exaltari faciliùs, ac in rubrum ſanguinem converti poſſit: cujus defectu cachexiæ & leucophlegmatiæ, anaſarcæ & quidem hydropes ex parte oriri videntur.

CXXII. Concurrit cum bile eodem in loco *ſuccus pancreaticus ſubinde acidus*, plus minus tamen, in animalibus repertus, qui chyli dicto modò à bile alterati, craſſiores & quaſi caſeoſas partes leniter coagulando præcipitat, & blanda quadam cum bile fermentatione, in ſtatu p.n. verò efferveſcentia, dictarum fæcum ſeparationem inſigniter adjuvat.

CXXIII. Chylus ita in inteſtinis tenuibus alteratus, & perfectus, & à ſcybalis recrementoſis depuratus, per inteſtina leni preſſu ulterius diſtribuitur mediante motu illorum periſtaltico, ſub quo ſucceſſivè ſuccus ſubtilior & tenuior

Digitized by Google

nuior nutritivus oſcula vaſorum lacteorum meſaraicorum in inteſtina hiantium intrat.

CXXIV. Ex his continuato motu fertur in *commune* lumborum receptaculum ſeu cyſternam chyli in homine pariter ac brutis membranoſam, unde ulterius per ductum thoracicum in venam axillarem ſiniſtram infertur, ubi cum ſanguine redeunte miſtus dextrum influit cordis ventriculum.

CXXV. Nam repertis vaſis lymphaticis ductæ ſunt hepati, quoad ſanguificationis negotium, exequiæ, cum nulla vaſa lactea ad ejus deriventur viſcus; & quod venæ ſanguiferæ meſaraicæ aliquam ejus portionem invehant cum ſanguine, adhuc experimentis Anatomicis probandum venit.

CXXVI. Nullæ quoque hactenus detectæ ſunt viæ, quibus immediatè chylus pro materia lactis, geniturae, nutrimenti fœtus in utero, *&c.* ad hæc loca diſtribuatur, quin potius mediatè chylum ex arteriis nondum ſanguini aſſimilatum in dictis & aliis locis emulgeri probabiliſſimum videtur.

CXXVII. Urinæ tamen materia, an omnis ex ſanguine in renibus tranſcoletur, & nulla ex primis viis à chylo immediatè ſeparata ad loca urinaria, quæcunque etiam ſint, viis licet hactenus in locis abdominis adeo impeditis, nondumque detectis, deferatur, vix probabile videbitur conſideranti diabeticos eodem colore, ſapore & odore vinum rubellum v. g. loco urinæ excernentes, ſemina aniſi & coriandri integra excreta, citum acidularum tranſitum, violaceum brevi poſt aſſumptam terebinthinam odorem, *&c.* adeo ut ob id alii inter urinam potus & urinam ſanguinis diſtinguere moneant.

CXXVIII. Ubi ergo cum ſanguine chylus in vena axillari permiſtus ad dextrum cordis ventriculum pervenerit, ex eo ulterius derivatur per arteriam pulmonalem ſeu venam arterioſam in pulmones, ex his verò per venam pulmonalem ſeu arteriam venoſam infunditur in ſiniſtrum cordis ventriculum, ex quo impellitur in arteriam magnam ſeu aortam, per quam derivatur in univerſam corporis machinam, ubique tamen reſorbetur per venarum ſurculos, qui omnes tandem in venam cavam deſinunt, ex qua omnis liquor dextro cordis ventriculo denuò infunditur.

CXXIX. *HARVÆUS & CONRINGIUS* vulgo habentur primi inventores circulationis ſanguinis: ſed revera non ſunt, & notitiam hujus demum acceperunt à *Paulo Sarpa*, Veneto monacho ordinis Servitæ, qui revera primus & verus inventor eſt hujus circulationis.

CXXX. Confuſus ita cum ſanguine chylus in venis axillaribus ſenſim ſenſimque ſubigitur, & ſucceſſivè alteratur, ac in ſanguinem mutatur, quæ actio ſpeciatim in aut circa cor abſolvi videtur: in quo ſanguificationis negotio tamen cor, ipſique annexa vaſa ſe habent ſaltem paſſivè, locum ſaltem his liquoribus pro motu & tranſitu meliori concedentibus; ita ut ſaltem antliæ munere in machina hacce hydraulica cor fungatur.

CXXXI. Nam *ſanguificatio non eſt actio organica, ſed ſaltem purè ſimilaris*, adeoque propriè loquendo nullum corporis viſcus organorum ſanguificationis nomen merebitur, ſed cor ſaltem vas erit, per quod ſanguis, pro inſigniori hac mutatione in præcordiis, movetur.

CXXXII. Revera enim nil aliud eſt cor, quàm muſculus compoſitus, & muſculorum in modum movetur, ita quidem, ut ſiniſter ventriculus propriè cor appellandum ſit, cujus tantum appendix eſt dexter ventriculus, propter pulmones ſolummodo fabricatus, ut ex hoc meliùs & commodiùs in pulmones fiat ſanguinis propulſio, pro ſubeunda maximè neceſſaria ad vitam alteratione ab aere, & per hos ad ſiniſtrum ſinum ſeu cor primarium promotio.

CXXXIII. Chyli in ſanguinem tranſmutatio vix aliter, præterquam per

Digitized by Google

fermentationis motum, fieri videtur; quem ab aere inſpirato, chylum ſanguini aſſimilante, & ſanguinem in ſpiritus volatiliſante, non pauci probabiliter deducunt.

CXXXIV. Probabilior tamen adhuc eorum videtur aſſertio, qui *ſanguinem ipſum*, prout in ſe principiis fermentativis, in ſpecie ſalinis, & oleoſis volatilibus turgeſcit, *chylum* permiſtum *tranſmutare*, & ſucceſſivè ſibi aſſimilare mediante motu ſuo fermentativo, chylum & alterante, & in ſimilem ſibi naturam pedetentim convertente, aſſerunt.

CXXXV. Promovetur inſigniter hæc ſanguinis fermentatio, & conſequenter chyli aſſimilatio, ab aere in pulmones inſpirato, cujus medio & attenuatur, & volatiliſatur, & ſpirituaſcit inſigniter, & propter ſalino ſulphuream mixturam incaleſcit eadem & vitali quaſi calore incenditur.

CXXXVI. His poſitis facilè patebit, ſucceſſivis & repetitis per cor, & pulmones circuitibus perfici chyli ſanguificationem: Ob id enim non raró *ſemilacteus* adhuc etiam in ſaniſſimis ſanguis vena ſecta apparuit, aut ſaltem ſupernatans cruori coagulato ſerum leni igni inſpiſſatum *gelatinam lacteam* relinquet, quæ phænomena à chylo nondum ſanguini aſſimilato oriuntur.

CXXXVII. Unde & tot proſtant obſervationes *ſanguinis albi inſtar lactis* ex vena ſecta emiſſi, etiam in ſanis hominibus, ob chylum ſc. nondum ritè aſſimilatum: Imò ipſæ ſanguinis fibræ rubicundæ apparentes reverà albicant, & chyli videntur proles.

CXXXVIII. Ita ut vitalis iſta maſſa, quæ per arterias, & venas circulatur, *duplici conſtet ſubſtantia, chyloſa & ſanguinea, cum utriuſque communi vehiculo, ſero; non quatuor iſtis humoribus, quatuor elementis, & temperamentis analogis.*

CXXXIX. Nam quæ in venæ ſectione miſſo cruore poſt hujus congrumationem, & cadaveriſationem reperitur ſanguinis, in ſuperficie floridi, & in fundo nigricantis, differentia, partim ab aere ſuperficiem refrigerante, & attenuante, partim à cruoris in fundo tepore ipſum magis putreſaciente, dependet.

CXL. Propellitur ſanguis, & chylus ex corde per arterias in univerſum corpus, & hinc per venas ad idem punctum, nempe cor, redit, unde in circulum recurrens *circularis motus* dicitur; qui à corde, ſui parenchymatis muſculoſi contractione, & cavitatum propriarum anguſtatione, & hinc contentorum impetuoſa expulſione, primariò dependet.

CXLI. *Proprius* itaque *cordis motus* eſt ejus *contractio* ſeu *ſyſtole*, *improprius* verò eſt *dilatatio* ſeu *diaſtole*: ibi enim agit, & ſanguinem exprimit, ſicque à ſanguinis in arterias ejaculatione harum dilatationem, & pulſum efficit; hìc verò patitur, dum à ſanguine irruente ex venis ejus parietes diſtenduntur, & ita moleſtia quadam ſenſibili afficiuntur.

CXLII. Cor à ſanguine, ex auriculis in ejus ventriculos, imprimis dextrum, illapſo & turgeſcente, expanditur, qua expanſione fibræ, cordis parenchyma conſtituentes, extenſæ irritantur, h. e. nimio diſtentionis, & læſionis ſenſu afficiuntur, inde confertim per nervos ſpirituum animalium fit irruptio, adeòque fibrarum, & conſequenter totius cordis contractio: pro ratione enim aliorum muſculorum etiam cor à ſpiritibus animalibus per nervos influentibus in motum cietur.

CXLIII. Continuato tali ſanguinis impulſu per totum corpus mediantibus arteriis propellitur, eodemque mediante in venas, & per has in cor denuò impellitur; ita ut toto hoc circulari motu ſola *propulſio*, nulla verò *contractio* contingat.

CXLIV. Redit autem toties per orbem ad cor ſanguis, ut ibidem imprimis

in

in pulmonibus novo vitali vigore imprægnetur, h.e. de novo volatiliſetur, ſpirituaſcat, fermentetur & incaleſcat.

CXLV. Exinde verò per omnes corporis partes in genere pro earum nutritione diſtribuitur, ita quidem, ut partes ſanguineæ rubicundæ *ſanguinis nomine propriè veniant*, partes verò ſpermaticæ ſeu nerveæ albicantes chylo cum maſſa ſanguinea diſtributo nutriantur, & conſerventur.

CXLVI. Ex prima enim fœtus in ovo formatione innoteſcit, partes ex duplici materia, nempe partim ſeminali ceu chyloſo colliquamento, partim ſanguinea formari, & componi, unde & pro nutritione, & augmentatione talium partium duplex nutrimenti genus, chyloſum ſeu lacteum, & ſanguineum, requiritur.

CXLVII. Media autem inter utrumque cordis ventriculum via intercedit pulmonum viſcus, per cujus ſpongioſum ſeu potius veſiculoſum, h.e. ex copioſiſſimis parvis veſiculis angularibus, ſimplici membrana conſtantibus, invicem connexis, compoſitum, parenchyma tranſvaſatur ſanguis, dum chylus, huic permiſtus in vena axillari ſiniſtra, pergit in truncum venæ cavæ deſcendentis, & ita in dextrum cordis ſinum, ex quo per arteriam pulmonalem ſeu venam arterioſam in pulmones derivatur, ex pulmonibus verò per venam pulmonalem ſeu arteriam venoſam transfertur in ſiniſtrum cordis ſinum.

CXLVIII. Senſilis eſt pulmonis infantis vivi, & in utero mortui differentia; ſiquidem fruſtulum pulmonis infantis nondum editi, aquæ immiſſum fundum petit, vivi verò ſupernatat eidem: Et ex hac δοκιμασίας collectio fit infantis occiſi. Cum enim pulmo embryonis ſit craſſior, nec ſatis poroſus, hinc reſpiratione ſemel factâ ſpongioſus fit, & ſic ſupernatat.

CXLIX. Fieri hoc nequit, niſi pulmones dilatentur & expandantur, adeòque ſanguini tranſeunti pateſiat aditus: id quod fit, quatenus diaphragmatis figura mutatur in planam, unde & cavitatem in ima thoracis parte, & viſcerum abdominis depreſſionem, & illorum majorem protuberantiam, efficit.

CL. Concurrit ſimul coſtarum deorſum verſus incurvatarum per muſculos ſerratos, & ſubclavios ſublatio, & ita cavitatis thoracis major ampliatio, *unde ab abdomine foras protuberante, & thorace extrorſum dilatato, neceſſario ſimul aeris ambientis ſequitur protruſio.*

CLI. Qui eodem momento partim ita protruſus, partim propria gravitate ac vi liberali facto impetu ruit in pulmones, eoſque per ſe immobiles inſtar utris inflat & diſtendit, quod *inſpiratio* dicitur: Sicut diaphragmate denuò relaxato, & coſtis deorſum demiſſis, pulmonum compreſſio, & *aeris exſpiratio* accidit.

CLII. *Neceſſaria* admodum aeris *eſt inſpiratio*, cùm hac deficiente omnia intereant animalia: non tamen refrigerium cordis & ſanguinis, aut hujus à nitroſo aeris ſale condenſatio, primarius ejus eſt finis; cum talia in calore viventium naturaliter conſtituto, aut in ſenibus vel cachecticis tepeſcente, nullum locum obtineant.

CLIII. Sed potiùs uſum vitæ noſtræ ſimpliciter neceſſarium aer inſpiratus ſanguini præſtet, unde & hic omnis priùs per pulmones, quàm per cor, circulatur, ita ut ad eam ſanguinis vitalem reſtaurationem, quam in præcordiis acquirit, imprimis faciat, ut ſuprà §.144. dictum: idque beneficio ſalis ſui vol. univerſalis, ratione cujus occultum vitæ cibum aeri ineſſe, Hermetici aſſerunt.

CLIV. Ubi in arteriam magnam impulſus eſt ſanguis, ex parte deorſum per arteriæ aortæ truncum fertur, & inter varios illius ramos arteriam ſplenicam, atque hoc mediante lienem ingreditur, exinde per venam ſplenicam,

Digitized by Google

ad truncum venæ portæ ac hepar diſtribuitur: ita ut hæc communicatio inſignium horum viſcerum, lienis & hepatis, *dum omnis ſanguis ex liene immediatè ad hepar defertur*, *ſingulare quid in receſſu habeat*, ulteriori ſcrutinio indagandum, utpote ſine quo officium eorum vix debitè explicari poterit.

CLV. *Lienis* viſcus conſtat membranarum congerie, in cellulas & multiplices concamerationes efformatarum, per quas glandularum minimarum copioſi *racemi uvæ botrum æmulantes diſperſi* ſunt.

CLVI. *Non autem eſt ſimpliciter ad eſſe vitale* animalium neceſſarium, cùm canibus & ſuibus ſine ulla ſenſibili functionum læſione exſcindi queat.

CLVII Sed tantum ad *bene eſſe* confert, ita ut ad majorem ſaltem ſanguinis perfectionem, ſed accidentalem tantum, facere videatur, quatenus in lienis glandulis, percurrentibus ſpiritibus animalibus, tale fortè fermentum elaboratur, quod ſanguini inſpiratum vel ad faciliorem chyli tranſmutationem faciat, vel potiùs partium ſanguinis heterogenearum nec ritè miſcibilium ſeparationem ita promoveat, ut commodè per convenientia loca, in ſpecie renes, &c. evacuari poſſint.

CLVIII. *Hepar* ingreditur omnis iſte ſanguis, qui partim ex ſplene, partim ex inteſtinis per venam portæ, vehitur; *cujus parenchyma ex glandularum globulis*, *copioſo ſanguine ſuffuſis & irrigatis compoſitum*, hactenùs ſolæ bilis tranſcolationi, denegato omni ſanguificationis officio, fuit deſtinatum.

CLIX. Equidem bilem illam omnem, quæ per ductum hepaticum ad inteſtina amandatur, ex hepate derivari certum eſt: ſed bilis quæ in felleo reperitur folliculo, in hoc ipſo potius generatur ex ſanguine, per arterias Cyſticas eò allato; ita ut maxima etiam ejus pars per Cyſticum ductum ad inteſtina demandetur: dum interea etiam aliqualis ejus portio per exiles ductus, ex ejus fundo in hepar diſperſos, in hoc derivetur, probabiliter ad promovendam bilis ex ſanguine in hepate faciliorem ſeparationem.

CLX. Sanguis ulterius per Arterias emulgentes diſtribuitur ad *Renes*, ex quibus per venas emulgentes redit, ut ibidem ſerum ſalibus partim ſuperfluis, partim recrementoſis, aliiſque ſanguinis impuritatibus imprægnatum, tranſcoletur, & ſeparetur.

CLXI. Eſt ſcilicet *in ſanguine latex aquoſus*, *aliàs ſerum commune tam ſuccorum nutritivorum quàm excrementorum vehiculum*, cujus medio illi per univerſum diſtribuuntur corpus, hi verò in certis colatoriis ſeparantur, & amandantur: quod ſi fiat per Renes, *Urina* appellatur; ſin verò per Cutis poros, *Sudoris* nomine venit.

CLXII. *Renum corpus*, quoad extimas partes, conſtat *fibris quamplurimis ſubtilibus*, *perforatis tamen*, *in corpus Papillare tortuoſum*, medium eorum corpus conſtituens, deſinentibus, de quibus vid. Laur. Bellin. Ital. Illas ergo fibras ſerum ſanguinis ingreditur, indeque ad Corpus papillare pergit, per cujus minutos, & innumerabiles porulos tranſudat ad membranam interiùs expanſam, unde per Ureteres ad veſicam deſcendit, ſanguine ipſo à venis emulgentibus interea reſorpto.

CLXIII. Urina hæc *ſanguinis eſt propriè loquendo Lixivium quoddam volatile*, *ſeu Aqua ſale ſalſo ſulphureo*, adeòque primariò alcali, ſecundariò acido, ambobus volatilibus pinguedine ſufficienti temperatis, compoſito ſed ſuperfluo imprægnata: quibus ſubinde, ſed p.n. & talia maſſæ ſanguineæ recrementa varia ſe ſociant, & unà eliminantur. *Potus* quod attinet *urinam*, de hac ſup. §. 127. actum.

CLXIV. Poſt Renes excurrit ſanguis ulteriùs per Arterias ubique ad *glandulas* per univerſum corpus diſſeminatas, eaſque tam *conglomeratas*, quàm *congloba-*

globatas: quarum illæ magis compoſitæ liquorem emulctum in certas cavitates pro peculiaribus uſibus effundunt: hæ magis ſimplices eum per Lymphatica vaſa, quorum truncus communis eſt ductus thoracicus, in venam maxillarem ſiniſtram ſanguini denuò infundunt.

CLXV. Conglomeratarum liquor, prout eædem ſunt vel laxioris vel firmioris texturæ, variat: illæ ſerum lacteum emulgent, ut ſunt mammariæ, tonſillæ: hæ ſerum aquoſius ſubtilius, ſale volatili vel acidulo imprægnatum, ſeparant, ut Pancreas, Parotides, Lachrymales Glandulæ, &c.

CLXVI. Conglobatæ verò glandulæ lympham efficiunt, eamque omnem ab inferioribus infra cor partibus per ductum thoracicum ſanguini per venam axillarem ſiniſtram infundunt; ſicut eodem loco omnis in ſuperiori regione confecta lympha per ſimiles Lymphæ-ductus, vaſa lymphatica dicta, ibidem infunditur.

CLXVII. *Lymphæ hujus materia primaria probabiliter ſtatuitur nutrimentum partium roridum miniſterio glandularum collectum, in quod condenſantur ſpiritus animales in partes quaſcunque per nervos allati: dum enim non penitus diſſipantur exercitio aut laboribus, cum latice ſeroſo alimenti, omnium partium Vehiculo, ſe jungunt, & ita ſubtilitatem ſpirituoſam amittunt, ac denuò in halituoſam, tenuem & aqueam condenſantur ſubſtantiam, adjuvante non parum artuum frigidiori præ aliis partibus conſtitutione.*

CLXVIII. Limpida talis ſpirituoſa aquea materia à Glandulis Conglobatis imbibita, imprægnatur in his ex ſanguine arterioſo ſubtili acido-ſalſo ſale, quæ junctim ſumpta Lymphæ liquorem aquoſum ſpirituoſum conſtituunt non nihil acidulum, qui ſupradictis locis ſanguini permiſcetur.

CLXIX. Finis, propter quem ſanguini in vicinia cordis, & pulmonum, ubi de novo magis animandus eſt, lympha hæc venæ axillari ſiniſtræ infunditur, eſt non tantum ut diluat, & fluidiorem reddat ſanguinem, ſed in ſpecie Chylo imprægnata ut inſtar materiæ ſanguinis in præcordiis renovationem, & reſtaurationem vitalem adjuvet, & inſigniter promoveat.

CLXX. Pertingit ſanguinea maſſa ulterius ad totam corporis peripheriam extimam, ejuſque integumentum *cutem, quæ eſt reticulare corpus ex fibris nerveis copioſis, & Capillaribus arteriarum, & venarum* vaſis ſeu fibris ſanguineis contextum; ob id naturæ mixtæ, ſanguineæ, & ſpermaticæ ſeu nerveæ, imprimis tamen tendinoſæ, eſſe dicitur.

CLXXI. Interſtitia hujus texturæ occupant glandulæ copioſæ minutæ, ex conglomeratarum genere, *miliares* dictæ, vaſe *ſuo excretorio foras hiante*, & cutis *poros conſtituente*, inſtructæ, quæ veri fontes ſunt ſenſibilis tranſudationis, inſenſibilis tranſpirationis.

CLXXII. Seroſus nempe ſanguinis latex, uti abſorbet ſuperflua, & recrementoſa ſanguinis ſalia naturaliter, aliaſque ejus ſordes præternaturales; ita, ſalina hac vi, inſtar ſaponis abſtergit, & abluit ſuo tranſitu ſolidarum partium ſordes ex nutritione ſuperfluas, aut ipſum nutrimentum non perfectè agglutinatum, ſed diuturniore morâ effœtum redditum: quæ omnia jam antea ſufficienter attenuata, & volatiliſata ex capillaribus vaſis per dictas glandulas emulgentur, & accedente blando calore plus minus copioſè ſine capitis mortui remanentia notabiliter emittuntur.

CLXXIII. Sanguinis vitale nectar ubertim etiam derivatur ad *cerebrum*, & *cerebellum*, imprimis per arterias carotides, & vertebrales, quarum exiles & capillares quaſi ſurculi ubique ſuperficiem ejus denſè obducunt, & tandem in ſinus duræ matris ſanguinem infundunt, qui venis jugularibus continui, in has proximè, & inde venam cavam, ſe exonerant.

Digitized by Google

CLXXIV. Obſervabilis eſt in cerebro, & cerebello duplex ſubſtantiæ diverſitas, *corticalis* nempe ſubcineritia, & *medullaris* eleganter candida. *Illa ex copioſiſſimis glandulis minutilis ovalis figuræ conſtat*, in quas ſe inſinuant dicta vaſa ſanguifera: *hæc ex filamentis, & ductibus nervis delicatiſſimis*, invicem certo ordine convolutis, & tandem in nervos abeuntibus, eſt conſtructa.

CLXXV. Subſtantiæ talis diverſitas diverſum itidem uſum innuit; *cortice enim* mediante ſpiritus volatiles ſanguinis, vitales dicti, ſeparantur à ſanguine, & per ſubtiliſſimæ filtrationis modum agiliter penetrando tranſeunt in cerebri medullam, ſanguine ipſo, ceu craſſiori corpore, ob pororum anguſtiam, vehiculo ejus aqueo ob pinguiorem, & oleoſam quaſi cerebri ſubſtantiam, excluſis.

CLXXVI. In ipſa verò *medullari ſubſtantia* ceu regio palatio, ſpiritus dicti volatiles luminoſi, *animales* nunc appellandi, debitis motionibus, & expanſionibus, & inde per nervos in omnes partes radioſis excurſionibus, operationes animalibus proprias, *ſenſus* in ſpecie *internos*, & *motus* perficiunt.

CLXXVII. Conſtituunt enim hi primariò *animam ſenſitivam*, tam brutorum quàm hominum, cum ſint primi autores actionum animalibus propriarum, tam in operationibus modò dictis, quàm in genitalibus etiam.

CLXXVIII. Quæ utut ſint variæ, & diſtinctæ, determinatur tamen ſpiritus animalis ſpecie, & eſſentiâ unus, adeòque ad varias actiones indifferens, pro varia partium organica diſpoſitione, & proprietate. Nam is ipſe, qui movet pedum vel muſculum, conferret etiam ſuo modo ad viſum, ſi eſſet in oculo, & ſic conſequenter in aliis.

CLXXIX. Quod ſi dicti ſpiritus in debita quantitate, & ſubtilitate blando, & moderato, eoque ordinato motu agitentur, indeque cerebrum implendo proprio motu quodammodo expandantur, & ita ex eodem ſecundum filamentorum cerebri medullarem ſubſtantiam conſtituentium ductum continuato quaſi rivulo aut radio in corpus, omneſque ejus partes, influant, actionum animalium omnium ſequitur exercitium, adeòque vigiliæ.

CLXXX. Sin verò quacunque ex cauſa perturbati inordinato vago & ſubinde impetuoſo cieantur motu, in cerebro exinde deliria varia, ſpeciatim phrenetica; in partibus verò reliquis ſpaſmi, & motus convulſivi, interdum mirabiles, excitantur.

CLXXXI. *Officia*, quibus *præſunt animales ſpiritus*, ſunt *ſenſus*, & *motus*, utrique *interni*, & *externi*. *Externos* quod attinet *ſenſus*, cum hi revera conſiſtant in paſſione ſeu motione organi, inducta ab objecto externo ſenſili, per certam ad hoc factam impreſſionem ſeu motum, adeòque ſaltem in motione filamentorum nerveorum organi, in iis *ſpiritus animales hoc ſaltem præſtare videntur, ut ſuo influxu nervea* organa, ſenſus proximè conſtituentia, *in debito tono & tenſione conſervent, quo faciliùs ab objectis externis moveri, & ita ſenſatio externa fieri poſſit*.

CLXXXII. Expoſita ſcil. eſt corporea noſtra machina quorumcunque corporum *ambientium* activitati, & inſultui. Hæc ergo ambientia, dum in partem quandam agunt, motionem certam inducunt in ejus nervis, quæ motio ſeu ab objecto externo facta impreſſio continuato nervi ductu, ad cerebrum uſque, ſeu ad nervi originem, continuatur.

CLXXXIII. Quem ibid. inſequitur determinatus ſpirituum animalium, in vicina cerebri medulla, motus, ab iſto excitatus, conſtituere videtur *ſenſum internum*, occaſione cujus anima rationalis in nobis format conceptum ſeu ideam, repræſentantem exactè rationem externæ impreſſionis, fitque tunc formalis cognitio ſeu ſenſuum externorum mediantibus internis per-

Digitized by Google

perceptio: id quod *dolor imaginarius* eorum, quorum partes fuere abſciſſæ, illuſtrare videtur.

CLXXXIV. *Vires* iſtæ objectorum, quæ vulgo *qualitates ſenſiles* dicuntur, quibus ambientia corpora agunt in certas corporis partes, *organa ſenſoria* dicas, conſiſtunt ſaltem in certa talium corporum, quoad minimas ſui particulas, textura vel conformatione, quæ, prout diverſo modo nunc in hanc, nunc in aliam corporis partem, agit, & certum motum inducit, vel mediatè vel immediatè, tam varias qualitates ſenſiles, ſeu in organa ſenſus agendi facultates, habere dicitur.

CLXXXV. *Conſtant* autem *ſenſuum organa variis, & diſtinctis partibus*, ita tamen ſubordinatis, ut una ſit *primaria*, & cujus per objectum externum motione fit ſenſatio externa, ſeu certa in parte paſſio, & hæc ſemper nervus eſſe ſolet: cujus filamenta nunc in membranam fortiter tenſam expanſa, v.g. in auditu, & viſu; nunc in capitula papillaria ſunt conglobata, v.gr. in guſtu, & tactu, reliquis partibus ſaltem certum uſum, eumque varium, habentibus.

CLXXXVI. Quinario numero omnes ſenſus externi rectè dicuntur comprehendi, quos inter eminet *viſus*, cujus objectum externum eſt *lux*, primariò Solis, & Ignis, & inde diffuſum in orbe lumen, quod eſt materia quædam ſubtiliſſima, nil aliud nempe, niſi ignis quidam maximè rarefactus. Lumen tale vel immediatè in recta linea, vel mediate, mediantè nempe in corporis opaci ſuperficie reflexione certa, tranſit per *tunicam* oculi *corneam*, & *humorem cryſtallinum*, donec impingat in tunicam *retinam*, ſeu *expanſionem filamentorum nervi optici*, & exinde undique ſpiritu animali perfuſam, ubi hæc quaſi percuſſa ſimiliter movens ſpiritus præſentes, talem facit motionem, & impreſſionem, quæ ad cerebrum uſque continuata, eo modo, ut §.181. & 182. explicatum, à nobis dicitur *viſio*.

CLXXXVII. Eſt ſcil. *oculus* revera *camera obſcura* opticorum, in qua humor cryſtallinus eſt vitrum lenticulare, in quo ut plurimum fieri ſolet decuſſatio radiorum luminoſorum, donec impingant in tunicam retinam, ceu primarium *viſus organum*, ubi objectum externum exactiſſimè, inverſo licèt ſitu, repræſentatur, ut ita revera per duplicem conum, unum rectum ab objecto ad punctum interſectionis, in cryſtallino, alterum inverſum ab hoc puncto uſque ad tunicam retinam, omnis fiat viſio.

CLXXXVIII. Et prout hi interſectionis anguli ſunt majores vel minores, etiam res viſa major vel minor in tunica retina depingitur, & conſequenter ita judicatur.

CLXXXIX. Quod ſi radii iſti luminoſi ſub ſua in orbem diffuſione impingant in corpora opaca, reſiliunt propter denegatum tranſitum, plus minùs exactè ad eos angulos, ad quos inciderant, ita ut incidentiæ, & reflexionis anguli perpetuò ſint æquales: id quod in ſpeculis eſt manifeſtiſſimum.

CXC. Corpus opacum, à quo reflectuntur radii, eſt vel politum, vel ex particularum in ſuperficie inæquali ſitu aſperum. Illud radios, eodem ferè modo atque incidunt, ad viſum reflectit, unde tale corpus, quaſi ſecundariò luminoſum ſplendere dicitur: hoc verò radios intra iſtius inæqualitatis ſuperficiei diverſos porulos, & varias eminentias, & cavitates plus minùs, partim abſcondit; & ita cum umbris miſcet, partim verò certa ratione, plus minùs tamen, à primitiva figura mutatos ad oculum reflectit, unde taliter modificatum lumen *color* dicitur.

CXCI. Nempe quorum ſuperficiales particulæ minutæ, ceu copioſa polita ſpecula, lumen incidens maximam partem reflectunt, & ita ſplendentibus pro-

Digitized by Google

ximæ ſunt, *albedinem* repræſentant: quorum verò particularum textura copioſis porulis, & meatibus eſt interſtincta, ut in his lumen maximam partem abſcondatur, & quaſi umbris tenebricoſis obfuſcetur, *nigredinem* exhibent.

CXCII. Viſum excipit *auditus*. Hujus *objectum movens* externum nil aliud eſt, quàm *æther* ſeu *aer ſubtiliſſimus* diverſimodè, impetuosè tamen & violenter nonnihil vel percuſſione vel flatu commotus, qui undique undulatorio motu in orbem diffuſus per anfractus auris externæ ad aurem internam, & in ſpecie ad nervum auditorium ſeu acuſticum in cochleæ extremitate in membranam expanſum impingit, eamque quaſi percutit, unde motus ibidem percuſſioni analogus, & ad cerebrum continuatus, à nobis *ſonus*, ejuſdem verò dijudicatio ſeu perceptio *auditus* dicitur.

CXCIII. Motiones ejuſmodi aereæ ad aurim continuatæ, prout ſibi invicem certâ, ſecundum arithmeticæ leges, poſitione in majori vel minori gradu, & intenſione aut remiſſione, reſpondent, gratum ſeu harmonicum, vel non harmonicum efficiunt ſonum; & prout iſtis motionibus reſpondentes in cerebro ſpirituum animalium ſe habent motus, in impetu majori vel minori, ordine vel confuſione, &c. varii effectus muſicæ in nobis conſurgunt.

CXCIV. Motus talis aeris, prout vel vehementior vel debilior, fortiorem, vel debiliorem ſeu remiſſiorem nobis repræſentat ſonum; prout fortior & celerior, acutiorem, prout remiſſior & tardior, graviorem: ſicut impingens aer in corpus denſum repercutitur diverſimodè ad angulos incidentiæ æquales, indeque repetitum ſonum ſeu *Eccho* conſtituit, quod in cavitate inſtrumentorum Muſicorum reſonantia dici ſolet.

CXCV. Ad hujuſmodi aeris motiones flatu factas, tanquam per inſtrumentum pneumaticum, pertinet motus ejus in animalibus per tracheam ſeu aſperam arteriam factus, *vox* dictus; quæ vox ſimplici per laryngem, imprimis epiglottidis adjumento, eliſione *vocales;* per linguam verò, dentes & labia, certa modificatione *conſonantes* efficit; quæ litteræ in hominibus pro impoſitionis, & conformationis ratione mille modis combinatæ, & certa arte articulatæ, *ſermones* conſtituunt: unde ex ſola motus organorum ſermonis obſervatione, ſurdus, & mutus ab ortu per oculos ſeu viſum exactè quaſi audiens, & ita perfectè loquens, reddi poteſt.

CXCVI. Mulieres habent vocem acutam, cùm aſpera earum arteria ſit minor: contra, qui habent eam majorem, illi habent ſonum gravem, uti hoc obſervamus in urſis, quibus aſpera arteria adeò eſt ampla, ut integra complicata manus eidem intrudi queat.

CXCVII. Poſt auditum tertio loco eſt *tactus* ubique fere in corpore reperibilis, ubicunque nempe filamenta reperiuntur nervea, quæ ab externis objectis mille modis horum approximatione affici, & imprimis variè moveri poſſunt. Filamenta talia, uti in contexenda cutanea maſſa locum primarium obtinent, ita ubique hinc inde in *capitula papillaria conglobata* ex cute non nihil prominent, & ſub cuticula genuinum & naturale organum tactus externum conſtituunt.

CXCVIII. Corpora externa, quæ ſui approximatione dicta filamenta, & eorum extremitates papillares, afficiunt, hoc faciunt ſola particularum minutarum in ſuperficie, textura, earumque certa vel motione vel quiete, exinde enim fiunt *qualitates iſtæ*, quæ à nobis dicuntur *tactiles*. Si enim quoddam corpus, cui v.g. manus admovetur, cedat defectu firmæ minimorum unionis, dicitur exinde *molle;* ſi verò non cedat, ſed reſiſtat ex forti earum combinatione, dicitur *durum*. Si quædam particulæ mobiles invicem cohæreant, ſimulque organo adhæreant, dicitur *viſcidum;* ſi aliquæ particulæ à toto ſeparatæ mo-

mobiles organo tactus adhæreant, dicitur *humidum*; ſi non, vocatur *ſiccum* ſeu *aridum*. Si fiat celerrimus & repetitus in organo ab objecti externi minimis mortis motus, dicitur *calor*; *ſi nullus*, dicitur *frigus*: & ſic de reliquis in infinitum.

CXCIX. *Guſtus* nil aliud eſt, quàm tactus linguæ ſpecialis & ſingularis, dum itidem fit per nervos, in delicata filamenta diviſos, quæ ad ſuperficiem linguæ, ſub membranam ejus delata, conglobantur in ſimiles papillas nerveas, tanquam in capitula fungorum ſeu cornua extrema limacum. Illæ ergo ratione ſuæ peculiaris texturæ ita ſunt conſtitutæ, ut præter communia tactus objecta, ut durum, molle, aſperum, &c. ſpecialem à particulis ſalinis ſimilibuſve ciborum recipiant impreſſionem.

CC. Sunt nempe *ſalinæ particulæ* minutiſſimæ genuinum *Guſtus objectum*, quæ ratione texturæ rigidæ acuminatæ, hiſpidæ, & diverſimodè figuratæ, vehiculo aqueo imprimis dilutæ, ſe inſinuant in linguam, ejuſque modò dicta filamenta, & ſpeciatim eorum papillas; variè movendo, pungendo, lancinando, &c. talem in iis mõtum efficiunt, qui à nobis *Guſtus* dicitur.

CCI. Hinc prout dictæ particulæ plus minus mutantur, & alterantur vel obruuntur, variant ſapore: hinc enim acida & urinoſa mutuâ unione mutando texturam fiunt ſalſa; acidæ aceti particulæ, cum minio ſeu ſaturno calcinato junctæ, mutata textura dulcem ſaporem repræſentant.

CCII. Guſtui proximus eſt *odoratus*, cum ut plurimum maximum inter ſe conſenſum habeant, ita quidem ut intensè ſapida ſimul odoratum fortiter afficiant, & contra, ut in oleis deſtillatis, & ſalibus volatilibus apparet, adeò ut tactus, guſtus, & odoratus non niſi pura graduatione majoris vel minoris materiæ immerſionis diſtinguantur, & ſaltem tactus diverſimodè modificatus ſint.

CCIII. *Organon* hujus *odoratus minus* probabile ſtatuuntur *proceſſus mammillares*, ſed potiùs hoc eſſe videtur *membrana iſta tenera ſummitati narium* juxta confinia *oſſis cribriformis intus obtenſa*, uti eleganter hoc demonſtrat *Schneid. Tr. de oſſe cribriformi*: quin & ex analogia cum tactus & guſtus organo de præſentia certarum papillarum, ex filamentis nerveis contextarum, vix dubitandum videtur. Quibus narium hæc membrana ſenſilior eſt, facilè ſternutant, & ii, quibus inſenſibilior, difficiliùs.

CCIV. Dum ergo cum aere per inſpirationem attracto varia ſimul, & innumerabilia ſubintrent nares effluvia, & miaſmata, ex omnibus quibuſcunque corporibus, inſenſibiliter licèt emanantia, (adeò ut omnia corpora certam quaſi ſuam, & determinatam atmoſphæram circa ſe habere videantur;) quædam eorum ratione ſuæ determinatæ texturæ, & conformationis inſinuant ſe dictæ narium membranæ, eamque vellicando, pungendo, titillando, &c. talem in filamentis ejus motionem efficiunt, quæ *odor* à nobis dicitur.

CCV. *Particulæ* tamen quæ habent texturam, & conformationem mechanicam, ut ſpeciatim hanc membranam ejuſque filamenta nervea movere poſſint, *ſunt eæ quæ communi nomine ſulphureæ dicuntur*, *& ſulphureæ ſeu pinguis eſſe naturæ*: nam vix odorem habemus, qui non ex ſulphureo tali oriatur principio. Unde & prout particulæ tales pingues ſeu ſulphureæ ex coalitu cum aliis, ſpeciatim ſalinis particulis, mutant texturam, & vel volatiliſantur vel figuntur, aut alia ratione immutantur, *odorum eſt varietas*. Hinc v.g. moſchus, odoris expers, ſi in latrinam ſuſpenditur, ſulphureæ particulæ ſe iterum inſinuant in moſchum. Odor olei terebinthinæ ſuaveolentis longè diverſus eſt ab odore balſami ſulphuris, cum hoc ipſo licèt oleo parati.

CCVI. Ita quidem ſe habent ſenſus externi: ſed *internos* quod attinet, illi

Digitized by Google

illi rectè dicuntur triplices: *ſenſus communis*, *phantaſia*, *& memoria*. Negotium eſt obſcurius, propter inſignem, quæ hic obſervatur, confuſionem operationum animalium & rationalium.

CCVII. Cum enim noſtra *cognitio intellectualis*, *& omnis ratiocinatio*, *præſupponat ſpirituum animalium exercitium*, *occaſione quorum diverſimodè motorum anima rationalis ſpiritualis diverſos ſibi formet conceptus ſeu phantaſmata* (*cum nihil ſit in intellectu*, *quin priùs fuerit in ſenſu:*) adeòque ſenſus animales interni, & intellectio, in nobis ſemper ſint conjuncti; evenit inde, ut neſciamus, quomodo ſenſus interni, ſeparatim conſiderati, ſe habeant.

CCVIII. Unde factum, ut ſimilitudo, quoad actiones externas intercedat non levis inter homines, & quaſdam beſtias, quibus cognitio ſenſualis quidem competit, non verò intellectualis; quorſum & *brutorum docilitas* pertinet, ut etiam Brutis cognitio propriè ſic dicta tributa fuerit, & conſequenter ad minimum ſemirationalia reddita fuerint, h. e. nobis propria, ipſis ſimiliter tributa ſeu adjudicata ſint.

CCIX. Exactiùs ſi volumus ſcrutari negotium, neceſſe eſt, ut exactè abſtrahamus, & ſeparemus res animæ rationali proprias, h.e. quas cognitione reflexa in nobis ipſis percipimus, ab iis, quæ ſpiritibus, & cerebro ſunt propriæ, & conſideremus, qua ratione hæ poſteriores fiant, cum in his ſenſuum internorum ratio conſiſtat.

CCX. Quo facto manifeſtum evadet, *ſenſus internos in ſola ſpirituum animalium varia*, *& multiplici in cerebro*, *& cerebello motione*, *& agitatione conſiſtere:* unde & brutis omnis perfecta, & propriè ſic dicta deneganda eſt cognitio; & non alio modo ſe habebunt bruta, quàm teneri infantes, utpote inter quos, & bruta nulla eſt, quoad quaſcunque actiones, differentia, dum rationalis anima nondum actu ſecundo operatur, unde & conformatio cerebri organica læſa, impediendo ſpirituum motum, ſenſus internos lædit.

CCXI. Adeò ut *ſenſus interni* in genere conſiderati ita ſe habeant, quod nempe nervorum filamenta, in organis ſenſuum externorum commota, ſuum motum continuent in cerebrum uſque ad radices dictorum nervorum, unde motus ſimiles in corporibus ſtriatis, & conſequenter in ſpiritibus animalibus excitati, ſint id, quod *ſenſus communis* dicitur; quæ motiones impreſſæ exinde repercutiuntur in corpus calloſum uſque, ubi ſpiritus animales ubertim ſcaturientes occaſione fibrarum motarum agitantur, in quo conſiſtit id, quod *vocatur phantaſia;* & inde reflectuntur ſuo motu ad ſpinalem medullam uſque, *ibique impetu facto vario nunc in cerebelli*, *nunc cerebri nervos motorios derivantur: illic in cerebello pro motu partium internarum*, *nempe diaphragmatis*, &c. & *excitatione affectuum; hic pro motu membrorum externorum*, ita ut varii hi motus nunc *ſenſus communis*, nunc *phantaſiæ* nomine veniant: ſicut iidem ſæpiùs eodem modo evenientes, & in membris externis ſimiles actiones exercentes, *Memoria appellari ſolent*.

CCXII. Motum quod attinet partium animalem, nempe quarumcunque, ſive internarum ſive externarum, ejus organum proximum ſunt fibræ nerveæ; quæ nunc arctiùs ſunt conjunctæ in ſyſtema, quod vocatur *muſculus*, nunc à ſe invicem ſunt ſeparatæ, & circulari ut plurimum ductu partem ambiunt, quæ v. gr. in ſtomacho, inteſtinis, &c. propria appellatione carent.

CCXIII. Fibræ hæ in motu dependent à ſpiritibus animalibus, per nervos in partes diſtributis; hinc denegato eorum influxu pars & ſenſu & motu privatur. *Fibræ* quidem *partium circulares*, non muſculoſæ, quæ motum partium internarum periſtalticum ſeu compreſſivum perficiunt, *obtinent nervos ex cere-*

cere-

Digitized by Google

cerebello diſtributos, & ſine ulla prægreſſa cognitione ſenſuali motum cient, adeòque nec talis motus prohiberi nec cohiberi poteſt, unde vulgo *motus naturalis* ſimpliciter dicitur.

CCXIV. Muſculoſum verò fibrarum ſyſtema nervos ex cerebro diſtributos obtinet, & eos gubernat motus, qui prægreſſam cognitionem ſenſualem vel intellectualem ſequuntur, adeòque à nobis pro libitu vel impediri vel promoveri poſſunt: & hic motus per muſculos *in genere motus animalis*, in ſpecie verò in hominibus *voluntarius*, in brutis *ſpontaneus*, appellatur.

CCXV. *Muſculi ſtructura* ex copioſis conſtat fibris, in medio ſui coagulo ſanguineo ſeu carneo veſtitis, quarum plures ſibi invicem inæqualiter quidem, æquali tamen ordine, ſuperimpoſitæ, ita ſituantur, ut utrinque, tam in principio, quàm fine, fibræ circa intermediæ carnis ſubſtantiam incurvatæ, figuram & corpus rhomboideum eleganter conſtituant, ſuper angulos obtuſos, donec in rectos mutentur, mobile.

CCXVI. Movetur muſculus, & omnis fibra motrix, quando eadam abbreviatur, & quaſi in ſe contrahitur, ita ut *muſculi unica* ſit *actio ſeu contractio*, quam ſequitur patris annexæ motus, ejuſque mutata figura, & ſituatio: quod ſi ita contractus perſiſtat muſculus, dicitur *motus tonicus* ſeu *tenſivus*; ſi relaxetur denuò, ita ut nullo muſculorum agente membrum ſit in figura, & ſitu naturalibus, in figura media poſitum eſſe dicitur.

CCXVII. Motus hic fibrarum ſeu *contractio* à tribus dependet cauſis. *Prima eſt ipſa fibrarum extenſarum* & partibus annexarum *ſpontanea ad contractionem inclinatio*, inſtar chordarum extenſarum ſponté ſe contrahentium.

CCXVIII. *Secundò* accedit *impetus radioſus ſpirituum animalium per nervos diffuſus*, qui in fibræ ſubſtantiam diſtributus, eam *replet*, *& quaſi inflat*, & ita breviorem reddit, quod imprimis in muſculoru m ventre obſervabile eſt.

CCXIX. In quibus *tertio copioſior ſanguini arterioſi* in muſculum *influxus* ſupervenit, qui in ventre ejus dilatato, minorem inveniendo reſiſtentiam, uberiùs infunditur, unde & turgeſcentia muſculi, & contractionis vigor maximè reſultat.

CCXX. Ita quidem ſe habet corpus humanum in individuo conſideratum: ut verò conſervetur in ſpecie, ordinatum eſt à Summo rerum ſeu naturæ Autore generationis negotium, in quo mas, & fœmina, ceu cauſæ ſociæ, conferendo mutuò ſua ſymbola, ſe in ſpecie multiplicant, & novum individuum vitale producunt, quod *Generari* dicitur.

CCXXI. Mas quod confert, eſt ejus *genitura*, vulgo ſed malè *ſemen* appellata, quæ in teſtium glanduloſa ſubſtantia ex copioſiſſimis minutis ductibus, & vaſculis conſtructa, elaboratur ex chylo puriore, unà cum ſanguine arterioſo per arterias ſpermaticas ſeu præparantes ad teſtes allato, tranſcolato, & vi ſpecifici fermenti teſtium elaboratur.

CCXXII. Genitura hæc chyloſa ſeu lactea, non nihil mucilaginoſa ſub coitus ardore ſpiritibus, in ſpecie animalibus, largiter impregnatur, unde turgeſcens, & veſiculas ſeminales diſtendens, harum & partium vicinarum muſculoſarum contractione, accedente proprio ſpumoſo impetu, validè è membro virili ejaculatur, & evibratur.

CCXXIII. Conjungitur pro facilitando motu, inſtar vehiculi, lympha glandularum proſtatarum, ad collum veſicæ ſitarum, quæ unà effuſa, facilitat ejectionem genituræ inſigniter. Talis lympha etiam adhuc in eunuchis gignitur, & ab ipſis voluptuoſè, licèt infructuoſè, coeundo effunditur.

Digitized by Google

CCXXIV. Fœminas quod attinet, omnium etiam animalium, pro generationis negotio conferunt *Ova*, ita ut omnes etiam *mulieres* ſint *oviparæ*; hac tamen differentia, quod quædam ova à ſpiritu genitali marium, cum genitura excreto, fœcundata, in utero tandiu foveantur, donec vitalis & perfectus exinde fœtus formatus ſit, eumque demum excludant *viviparæ* dictæ; quædam verò ova fœcundata, ſed rudiora, & nondum in fœtum perfectè formata, præmaturè excludunt, & poſtmodum corporis incubatu, mediante blando calore, fovendo, ad perfectionem omnimodam perducant, *Oviparæ* dictæ: vid. præter *Graeff. Horn. in Prodr. de Gener. Mulier.*

CCXXV. Valet hoc ipſum etiam in mulieribus, quarum *teſtes ſunt ovaria*, in quibus ovula ad ſummum piſorum magnitudine produntur, quæ per tubam uterinam (cornubus uteri in brutis analogam) ſub coitus ardore, ad teſtem contortam, expanſo ejus orificio excepta, deferuntur ad uterum, ut ibidem à genitura maris fœcundata in fœtum vivum ſucceſſivè formentur. Quod ſi verò in tuba uterina fœcundatum tale ovulum perſiſtat, *conceptio* fit *tubaria præternaturalis*, matrique lethalis.

CCXXVI. Conſiſtit ſcilicet conceptus mulierum in tali ovulo, à ſpiritu genitali maris fœcundato, ita ut ſpiritus genitales utriuſque parentis in dicto ovulo, ceu in receptaculo appropriato, ſociati, & tamquam debito fomite mutuo incenſi, ceu principia activa, agitationem & motionem determinatam in ſubjecta materia inchoent, eamque in fœtus ſucceſſivam formationem terminent.

CCXXVII. In ovulo itaque fœcundato mox inchoatur *fœtus formatio*, primitus in ſaliente punctulo ſe movente & magis ſubſiliente, cum filamentis circumcirca rubicundis; ita ut *cordis palpitantis* rudimentum inter partes ſolidas, & ſanguinis *vitalis liquor* inter partes liquidas, partes primogeneæ videantur.

CCXXVIII. Emergunt brevi poſt *bullulæ quatuor*, *cerebri*, *cerebelli*, *& binorum oculorum*, manifeſta primordia, cum ſubſtantia ſimili inſtar carinæ, circa punctum ſaliens reflexa, primum medullæ ſpinalis inchoamentum; unde conſequenter reliquæ partes nerveæ ex fibris diverſimodè coagmentatis contexuntur, ac naſcentibus ipſis ſucceſſivè ex ſanguinis coagulo partibus cæteris ſanguineis.

CCXXIX. Ita ut adhuc veriſſima ſit *diſtinctio* partium in *ſpermaticas* ſeu *nerveas* & *ſanguineas* ſeu *carneas*: illis ex materia chyloſa ſeu lactea ovi uterini pronatis; his ex ſanguine circum iſtas concreto pedetentim exſtructis.

CCXXX. Ut verò in viviparis ſub formatione nutriatur & augmentetur ſimul embryo, *nutrimento* opus, quod per uteri ſubſtantiam ad eum derivatur. Adhærat ob id utero fœtus membranis ſuis, eum ambientibus, nunc immediatè, nunc mediatè intercedente certa ſubſtantia; unde animalia vivipara ſunt, vel *placentifera*, vel *glandifera*, vel *cotyledonifera*.

CCXXXI. Mulier etiam eſt inter placentiferas, ſeu fœtus humani membranis extrinſecus adnaſcitur moles carnea, hepatis æmula, in receſſu glanduloſa, quæ utero connectitur, & in quam fœtus vaſa umbilicalia divaricantur. Per hanc nutrimentum chyloſum ex matre allatum tranſcolatur in venam umbilicalem, unde ad venam cavam fœtus derivatur, tandemque perfectum in ſanguinem mutatur.

CCXXXII. Quicquid nutrimenti non tranſit hanc placentam, tranſudat, tanquam per filtra, in cavitatem chorii & amnii, ut in eodem revera *natet embryo*, qui etiam paulo grandior factus, revera ſugendo *per os* iſtud attrahit,

& ita

Digitized by Google

& ita in ſtomacho conveniente chylificatione ſibi appropriat; ita ut partim per os, partim per umblicum, nutriatur.

CCXXXIII. Membranæ tales, quæ fœtum cingunt, & quarum circumferentiæ adnaſcitur *placenta*, in homine ſunt tres: *Chorion*, *Amnion*, & *Allantoides*, quarum *illæ* nutrimenti chyloſi ſeu lactei fœtus ſunt & colatoria & receptacula; *hæc* verò urinam per urachum, ex veſica fœtus cum umbilicalibus vaſis ad eam protenſum, excretam recipit, & ad tempus partus uſque conſervat.

CCXXXIV. *Partus nil aliud eſt, quàm fœtus maturi & perfectè formati debito tempore legitima facta excluſio*. Contingit hæc conatu ſimultaneo fœtus, & matris: hujus quidem uteri, & partium vicinarum membranoſarum motibus convulſivis & contracturis ſpaſmodicis ſummè doloroſis vexatæ, per halitus ſeu aeris retentionem, & diaphragmatis deorſum verſus detruſionem, & adeo abdominis totius, accedentibus muſculis ambientibus validè contractis, compreſſionem, & inferiora verſus protruſionem.

CCXXXV. Illius verò anxietate præcordiorum, ex reſpirationis jam magis neceſſariæ defectu, ſtimulati, valida motione, calcitratione, & hinc inde agitatione, adeòque totius corporis inferiora verſus depreſſione; unde, ruptis tali modo membranis, liquores contenti effluunt, partes per quas tranſeunt membranaceas laxant, ut patulo fœtui egreſſuro pateat via.

CCXXXVI. Fit hoc ordinariò circa menſis geſtationis *noni finem*, *aut decimi principium*. Patitur tamen hic terminus inſignem latitudinem, cum & *ſeptimeſtres & octimeſtres*, *undecimeſtres & duodecimeſtres* obſervati ſint vitales, modò rectum gravidæ duxerint calculum. *Octimeſtres* quidem habentur communiter pro non vitalibus, cum ſint revera abortus fœtuum nono menſe naſcendorum; unde minùs maturi, minuſque vitales, exiſtunt: cum tamen & ſeptimeſtres vitales obſervati fuerint, nullum dubium eſt, interdum & octimeſtres revera vitales eſſe.

CAP.

Digitized by Google

CAPUT II.

Pathologia; ſeu de Natura, Cauſis, Differentiis, & Signis morborum.

§. I.

MAchina noſtra corporea pro ratione partium, ad ſtructuram ejus requiſitarum, ſi omnes debitas operationes exercere valet integras, dicitur ſana; ſin verò vitio partium defectuoſa ſit plus minùs quædam operatio, dicitur *morboſa*.

II. Partes machinæ ſunt vel *activæ moventes contentæ*, *& impetum facientes*; ſeu *humores*, *& ſpiritus influi*: vel ſunt *inſtrumentariæ*, *motæ*, *partes nempe ſolidæ* ſeu *continentes*.

III. Omnes iſtæ cum defectus ſuos patiantur morboſos, ob id *tres eſſentiales* erunt *morborum differentiæ*: (1) *Sanguinis*, *& cæterorum humorum*, (2) ex his natorum *ſpirituum*, ac (3) per *has actuatarum partium ſolidarum*.

IV. Cum namque *ſanguis*, *& ſpiritus primum* ſint *vivens* in puncto ſaliente, & *ultimum moriens*, quin & his affectis, reliquæ omnes partes licèt ſint ſalvæ, tota machina corporea morboſa jaceat, ac alterationes inſigniores, quas ſub annorum ſerie, ætatumque diſcrimine, patitur homo, ab his variè alteratis oriantur, inſigneſque mutationes totius ſub pubertatis annis, mediantibus iſtis à fermento teſtium inſpirato immutatis, contingant, ſanè erunt primarium, quamvis partes ſolidæ ſecundarium ſaltem, morborum *ſubjectum*.

V. Sanguis per vaſa continuò circulatus omnes partes cæteras nutrit, & alit, calore vitali fovet, & ſpiritu vitali ſalino-balſamico à corruptione tuetur.

VI. Vim hanc obtinet ſanguis à ſua determinata craſi ſeminali, ſeu particularum materialium, ejus liquorem componentium, textura, & unione, in ſemine primitus inchoata, & per particulas ſalinas acidas, & alcalinas volatiles fermentativo motu cum aliis totam maſſam agitantes, continuata.

VII. Depravata ergo & corrupta ſanguinis craſi, ex alteratis primario ſalibus, morbi *ſanguinis* oriuntur *fermentativi*, ſive ſanguis in acutam effervescentiam ex dictorum ſalium acriorum concurſu *turgeſcat* ſub febribus, v. gr. acutis, *ſive deficiat* non nihil à vitali iſta fermentatione ob dictorum principiorum inertiam, dum cruditatibus recrementoſis obruta minùs in ſe agere poſſunt, ut v g. *in cachexiis*, *&c. ſive fermentatio* hæc variis modis *alteretur* ac *depravetur*, ac inſignes anomalias, & varias ſub iſto motu inteſtino inæqualitates, patiatur ex vitiata proportione dictorum ſalium ad ſe invicem, in ſpecie ex *depravatione acidi* inſtar prothei variformis inquinantis ſanguinem, ut in *ſcorbuticis* confirmatis ac *hypochondriacis* eſt obvium.

VIII. *Impetum facientium ſpirituum influorum* morbos quod attinet, peccabunt hi, vel (1) *in ſubſtantia*, *dum aut vitioſè ex* maſſa ſanguinea corrupta, & alterata *generantur*, aut heterogeneis admiſtis, in ſpecie cauſis malignis, inficiuntur; vel (2) *in quantitate deficiente;* vel (3) *in motu* quatenus cientur in motum, vel nimis rapidum aut inordinatum, ſub convulſionibus v. gr. aut phrenitide, vel quatenus deficiunt à debitis expanſionibus, ut in affectibus ſoporoſis contingit.

Digitized by Google

IX. Quod ſi HELMONTII terere velimus veſtigia, in *ſpiritu partium inſito ſeu archæo*, *archæales* conſiderandi eſſent *morbi*, ab ideis peregrinis, archæum ad p. n. actionum exorbitationes determinantibus, oriundi: adeò ut ſicut à ſeminalibus in machinæ corporeæ ſtructura, & gubernatione dirigatur naturaliter, ita à morboſis ad p.n. actionum læſiones diſponatur.

X. Sive *ab extra* harum idearum fiat impreſſio, v.g. ab aſſumptis vel admotis, ut in morſu viperæ, canis rabidi, punctura tarantulæ, in eſu cicutæ vel eſu carnis felis rabidæ; ſive *ab intra* occaſionali quacunque cauſa materiali excitatus Archæus diverſas paſſionum exorbitationes, *indignationis*, *furoris*, *terroris*, *pavoris*, *&c.* concipiat, quarum paſſionum ideæ morboſæ, pari ratione poſtmodum & vitioſè actiones ejus dirigant: Vid. KIRCHER. *de peſte*, & HELMONT.

XI. Nam contumaciſſimorum *morborum*, *v.g. podagræ*, *paralyſeos*, *quartanarum diuturnarum*, & ſimilium affectuum, omnem conſuetæ medicinæ eludentium opem, citra materiæ peccantis ſuppoſitæ excretionem quamcumque, aut per quendam animi affectum, ut podagræ per inopinatam, aut violentam apprehenſionem pedis dolorifici, aut rei intenſiùs appetitæ aſſumptionem, ſubitò evaneſcentium ſubſequens curatio hanc ejus hypoteſin illuſtrat: ut taceam imaginationis effectus, cujus ope ubertim *corpus purgabatur in hora*, *cujus ancilla ipſi præſcriptas devorabat pilulas*: vid. SALMUT *obſ.* 8. & 14. C. 3.

XII. In partibus ſolidis obſervanda eſt *materia*, ex qua earum corpus coaluerit, & *forma ſuperinducta organica*, materiam ad certum opus perficiendum determinans: illius læſionis morbi *intemperiei*; hujus morbi *conformationis* dicuntur.

XIII. *Tota* autem *morborum intemperiei ſeries* partim ruinoſo quatuor elementorum, horum qualitatum, & inde natorum temperamentorum, nititur fundamento, partim ſuper hypotheſin dubiam, & obſcuriſſimam de calido nativo, & humido primogenio fundatam.

XIV. *Intemperiei* enim dicti morbi ſunt vel *ratione temperaturæ elementalis*, *vel ratione temperaturæ vitalis*. Ratione *prioris intemperiei* morbi ſunt, quando materialis particularum minutiſſimarum, ex quibus coaluerunt, textura mutatur, & plus minus alteratur, unde & novæ proprietates ſenſiles inde emergunt, v.g. mollities, durities, ſiccitas, humiditas, &c. *Origo* talis mutatæ texturæ eſt *vitioſa nutritio*, ſive nutrimenti tam chyloſi quàm ſanguinei culpa eveniat, ſive ipſius partis nutriendæ peregrino fermento inquinatæ, aut quacunque cauſa ſubinde externa læſæ, vitio contingat.

XV. Ratione verò *poſterioris*, *intemperiei nempe vitalis*, morbi dependent à *ſanguine*, cujus prout erit materialis textura, motuſve fermentativus, & inde reſultantes proprietates variæ, imprimis quoad caliditatem & frigiditatem, etiam erit temperatura totius corporis vitalis, & prout mutatur ſanguis naturaliter ſub ætatum viciſſitudine, etiam mutatur temperamentum totius corporis, & prout mutatur idem p.n. in morbis, etiam temperies totius variant: eodem ferveſcente in cauſo corpus intenſiùs calet; eodem tepeſcente ſub cachexiis, corpus frigidum apparet, &c.

XVI. Cadit ergo omnis *inæqualis* viſcerum *intemperies* ſeu *contrarietas* ſeu *antipraxia* eorundem, in ſpecie *ſtomachi frigida*, *& hepatis calida*; nam ſanguis debito circulo diſtributus proportionaliter calefaciet & ſtomachum & hepar, adeòque debitam obtinebunt temperaturam.

XVII. Ut taceam ipſum *calorem non eſſe principium* primarium effectivum actionum, ſed tantum diſpoſitivè concurrere, *cum fermenta digeſtionum ſint autores*:

tores : unde in iſta *inæquali intemperie vitium erit omne ex cruditate ſtomachi acida*.

XVIII. In *conformationis morbis* attendendum (1) ad organorum partem ſeu ſubſtantiam fundamentalem, uti ſunt fibræ; (2) ad ipſas conformationes mechanicas ipſis ſuperinductas. *Fibrarum legitima tenſio, tonum partium conſtituens*, ſi lædatur, robur partis læditur ſive perit, & oritur exinde *atonia*, frequens ſatis vitium; ſive nimia fibrarum *extenſio*, ſive nimia per lymphæ ſerique humectationem *relaxatio*, ſive denique *ſpirituum animalium deficiens influxus*, & expanſio malum inferant.

XIX. *Conformationem mechanicam* ipſam quod attinet, optimè ſecundum tres dimenſiones quantitatis dividuntur ſecundum *longitudinem*, *latitudinem*, *& profunditatem*, & hanc vel ſolidam vel poroſam: quibus omnibus communis eſt legitima partium unio in connexione, & ſitu.

XX. *Obſtructiones morboſæ* vulgò incuſantur ceu fundamentum tantum non omnium morborum chronicorum, v.g. obſtructiones meſenterii, hepatis, lienis, pancreatis, &c. ceu autores ſcorbuti, mali hypochondriaci, cachexiæ, febrium, &c. *ſed revera ſubinde ignorantiæ ſunt aſyla; cum revera vitio digeſtionis primæ omnes oriantur*.

XXI. Non poſſunt ſanè obſtructiones eſſe in vaſis vel *ſanguifluis* vel *lymphaticis* vel *viſceribus*, per quæ continuus humorum eſt trajectus citra *ſtagnationem ſequentemque tumorem* partium infallibilem, aut humoris impediti in motu naturali per *aliena loca extravaſationem, & excretionem*.

XXII. Aut neceſſe erit, ut integer quidam ramus ex materia, in & circa eum in ſcirrhoſam duritiem ſenſim coagulata, totali tranſmiſſioni humoris fiat ineptus, ita ut per vicinos ejus defectus tandem compleatur.

XXIII. *Non univerſaliter* equidem *negandæ* ſunt *obſtructiones*, idque imprimis in meatibus quibuſdam particularibus; v.gr. in cœliaca paſſione nunc ductus pancreaticus, & choledochus, nunc orificia vaſorum lacteorum, ſunt obſtructa; nunc quandoque ureteres à calculis obſidentur, &c. ſed iſtæ obſtructiones, quas in abdomine morborum chronicorum fingunt autores, ſunt aut nugæ, aut ſi reperiuntur interim, v g. in quartana diuturna ſcirrhus, & obſtructio lienis, erunt *productum morboſum*.

XXIV. Acidum eſt, idque vitioſo ſapore varium admodum, quod in talibus affectibus peccat, ac in materia viſcida radicatum, quod errore digeſtionis in ſtomacho depravatæ oritur.

XXV. Unde & martialibus, per ſe ſemper & ſolum aſtringentibus, ſed optimè acida abſorbentibus, & ſalinis volatilibus aut fixis, nunc acrioribus, ut antiſcorbuticis, nunc temperatioribus, ut aromaticis & ſtomachicis remediis, viſcida incidentibus, & bilem acuentibus, curantur.

XXVI. Ad *fermentativos* morbos *contagioſi* quoque, & *epidemici* pertinent, cùm ſeminium morboſum ex ægro exhalans, vel miaſma in aere volitans, vi fermentativa patiens corpus immutet, adeòque ut miaſmata hæc non incommodè ex ſalina natura deriventur, ſi *volatilius*, *& acrius* ſit dictum *fermentum*, ut in febribus malignis acutioribus, & peſtilentialibus, ſive *ſalſo-acidum ſit*, ut in lue venerea, ſcabie, &c.

XXVII. Per conſenſum *pars affecta* dicitur, dum una p.n. affecta, & peregrini quid ſentiente, alia, ipſi quacunque ratione connexa, ſimile quid patitur, & ſentit. Eſt igitur *conſenſus* propriè dictus ſaltem inter partes nerveas, quas inter, ut conſentire queant, certa connexio requiritur: *ſive connectantur ita, ut ſint omnino continuæ, ſive ut ſint contiguæ, ſive ut tandem mediantibus funiculis nerveis certa ratione junctæ ſint*.

XXVIII.

Digitized by Google

XXVIII. *Tempora* aut rectiùs *morborum gradus*, prout iiſdem exaſperantur ſenſim, ſenſimque remittunt (in acutis imprimis obſervandi morbis) *dependent à gradibus fermentationis in ſanguine*: nam & hanc inſequuntur ſymptomata, vel mediatè vel immediatè, & imprimis omnis coctionis ratio pro legitimo remediorum uſu ſpecialiùs obſervanda, huic ipſi fundamento innititur.

XXIX. *Cauſarum* jam attingendum eſt *ſcrutinium*, quæ vel *externæ* ſunt vel *internæ*; & illæ tum *fortuitæ*, cum *neceſſariæ*. Inter cauſas *externas fortuitas* & non neceſſarias ſunt imprimis *eæ*, quæ *unitatem partium mutuamque cohæſionem tollunt*, adeoque *vel contundunt*, *vel vulnerant*, *vel erodunt*, *vel adurunt*, *&c.*

XXX. Omnia hæc, etiam ipſa vulnera, ſpontaneo naturæ motu reſtituuntur, modò *impedimenta* removeantur, quæ *ſunt alimenti partis roridi & ſanguinis effuſi* ex ſpiritus vitalis diſſipatione ſuperinductæ in parte læſa *alterationes* & ſucceſſivè *corruptiones*, imprimis in vulneribus ab aere ambiente obortæ, quas inſeparabiliter comitatur *acor vitioſus* ex iſta putredine natus.

XXXI. Hic vitioſus acor, inſtar fermenti peregrini, partis affectæ alimentum proximum multivariè alterat, iſtudque in pus, ſaniem, & ichores tranſmutat; unde tandem vulnera & ulcera depaſcentia emergunt, fermento hoc acido in vulneris, vel inde nati ulceris corpus continuò ulterius ſe multiplicante & ſerpente.

XXXII. Modò igitur vel præcaveatur vel jam inducta ſubito corrigatur vitioſa iſta aciditas, per media vel balſamica dicta ſeu vulneraria, alcali temperato & oleoſo conſtantia, vel metallica, omne vitioſum acidum ſucceſſivè delentia, quæcunque læſiones, quæcunque vulnera, &c. citra ſuppurationem omnem, inflammationem & tumorem, facilè coëunt, & vulnera omnia ac abſceſſus iſtis optimè mundificata nova carne facilè implentur.

XXXIII. Hinc enim ſuccus nicotianæ aut plantaginis, vel terebinthina, vel balſamus Peruvianus, vel oleum momordicæ, vel, qui reliquis præfertur, balſamus de capaiba, vel opobalſamum, recentia vulnera omnia ſubito ad conſolidationem perducit. Hinc colcothar vitrioli abſorbendo acidum omnem vulnerum & ulcerum corruptionem tollit: hinc plumbum ulcera, eorumque dolores ac inflammationes curat, acidum omne ſuo attactu dulcificans, & aluminoſam adſtrictionem inde acquirens: hinc ceparum ſuccus, & cum eo dilutus ſapo Venetus, ut cancrorum fluviatilium ſuccus, item calx viva cum oleo lini ſubacta, ambuſtionibus reſiſtunt virtute alcalina, acidi, colliquefacientis partes ſolidas & nutritium ſuccum, deſtructiva.

XXXIV. His ſuccedunt *ſex res n. n.* ita dictæ, ex eo, quod nec principia, nec cauſæ corporis noſtri ejuſque partium, conſtituiva ſint, ſed neutro modo, legitimo uſu, corpus ſanum conſervent, perverſo verò abuſu illud ægrum reddant; adeòque primariò quidem ad ſanam, non ad longam vitam faciunt, nedum ùt eam cum Deodato ad 120. annos prorogare valeant.

XXXV. *Aeris ſumma* ſc. ad vitam *neceſſitas* pro volatiliſatione ac reſolutione ſanguinis, tam ad continuandam ſpirituum productionem, quàm ad promovendam excrementorum inſenſibilem evacuationem; idque beneficio ſui ſalis volatilis quaſi nitroſi, inſtar veri ſalis heremetici, omnia coagulata diſſolventis, & omnia fixa volatiliſantis; mediante inſpiratione nobis communicatur.

XXXVI. Prout igitur ſal hoc minus aërem imprægnat, aut copioſiori effluviorum aqueorum miſcela plus minus habetatur, variat ſubinde *aeris efficacia*; quibus & multivaria effluvia fermentativa, ex omnibus corporibus continuò expirantia, conjuncta, morborum epidemicorum & non epidemicorum familiares autores, vim aeris noſtri corporis alterativam inſigniter variant.

XXXVII. *Alimenta aſſumenda, ratione quantitatum & qualitatum*, ſolus præſcri-

Digitized by Google

bit *appetitus*, ita ut ſanis ſint omnia ſana, modo ſobriè & probè maſticata aſſumantur; cum ea, quæ dictante appetitu ingeruntur, fermentum digeſtivum promptè ſubigat & tranſmutet: nam ex re intenſius appetita ſubinde corpori remedium paratur à ſtomacho; & quæ inſolita, & apparenter nociva ingerunt *picantes*, etiam venenoſa, ſunt innocua: ſicut optima, ſi abhorreantur, quia hinc non ritè digeruntur, morborum ſuggerunt occaſiones.

XXXVIII. Per fermentationem reſolvuntur alimenta in chylum, qua mediante gummoſa & viſcida, temperata tamen vegetabilium nutrientium, in ſpecie cerealium ſeminum fructuumque, ſubſtantia, duo ſalia, acidum & alcali, in receſſu habens, reſolvitur in alimentitium ſuccum, & diſponitur ad promptionem aſſimilationem.

XXXIX. Hæc ipſa ut promoveatur in ſtomacho fermentatio, ante priùs fermentantur in panificio, in cujus medio tamen curſu impediuntur per toſtionem, unde non perfectè ſpiritus volatilis inflammabilis, ſed tantum ſpiritus intermedius ab iis generatur.

XL. Ratione hujus ſpiritus acidi volatilis homogenei quodammodo ac amici fermento ſtomachali, nunquam panis, licet continuò comeſti, nos capit faſtidium: quin potius odor ejus debiliores recreat, ac nauſeam medicamentorum ingratorum cohibet; cum & *liqueſcens panis in ſtomacho in cremorem cibos quibuſcum maſticatus & aſſumptus eſt, ſimul facilius colliqueſcere cogit*, ut ita panis ſit quaſi adjunctum quoddam alimentis fermentum, quorum & theriaca quibuſdam audit.

XLI. Idem uſu venit in *cerevisiarum coctura*, in quibus abſoluta fermentatione poſt cocturam liquor, ſpiritu perfectè inflammabili prælitus, remanet; reſoluta nutritiva ſeminum gummea ſubſtantia in liquorem, in quo, pro acidi exaltatione impedienda, aromatico lupuli condimento, ſale volatili ol.oſo imprægnato, præſervatio inſtituitur.

XLII. Præmittitur his inchoata germinatio, ut ea reſoluta & viſcidæ ſubſtantię compedibus extricata ſalia poſt cocturam promptiùs fermentare queant: quia, citra hanc germinaturam, per cocturam paſta ſaltem tenax, facilè muceſcens ſeu ſitum contrahens (h. e. in plantulas & floſculos progerminans) non verò liquor dulcis fermenteſcibilis, eliceretur.

XLIII. Ut verò potus ex cerealibus ſeminibus ſunt *cereviſiæ*, ita ex ſuccis fructuum, ſi parentur, dicuntur *vina*: quo etiam ſaccharum & mel pertinent, quæ fermentationis medio itidem vina ſuppeditant. Hic in potibus vinoſis, per ſpirituum volatilium fermentationem producta aciditas, plus minus manifeſta, imprimis attendenda eſt: Nam & vina dulcia acido ſuo non ſunt ſpoliata, utut propter copioſum ſociatum alcali volatile oleoſum aut pingue, minus ſenſilis ſit iſte acor.

XLIV. Aciditas iſta vinoſa, niſi probe ſub digeſtione correcta & alterata, aut à bilis volatili ſale in duodeno in ſalſum volatile tranſmutata fuerit, id quod fit vitio nimis copioſæ & inordinatæ ingeſtionis, quod vinum ſubcrudum adhuc per inteſtina diſtribuitur, mille malis ex acore vitioſo pronatis, v. g. torminibus, lithiaſi, podagra, pareſi, catarrhis, apoplexia, ſubinde etiam epilepſia, ſui amatores mulctat.

XLV. Ut igitur alimenta maſſæ ſanguineæ reſtaurationi & corporis nutritioni conducunt, ita & motus moderatus ejus aſſimilationi & purificationi, circulationem ſc. ac vitalem ejuſdem ſanguinis fermentationem promovendo, inſervit: hoc ipſo etiam ſimul alimentorum aſſimilationem, per univerſum corpus diſtributionem, heterogeneorum per fermentationem præcipitationis modo ſeparationem, adjuvat.

XLVI.

XLVI. Qualia heterogenea à latice aquoſo ſanguinis abſorpta, nunc mediante urina, ſub nubeculæ vel levis ſedimenti forma, nunc per inſenſibilem tranſpirationem, foras eliminantur; adeo ut legitimum *ſanitatis conſervativum & morborum præſervativum ſit motus*, vicarius nempe omnis venæ ſectionis, purgationis, alteriuſque ſimilis ſanguinis correctionis, quod mechanicorum & ruſticorum turba palam teſtantur.

XLVII. *Quoad ſomnum*, quæritur, an meridianus ſalubris ſit, nec ne? Reſp. in aſſuetis, & iis qui noctu parum dormiunt, ſenibus, item lucubrantibus ſtudioſis concedendus eſt; ſi nempe fiat ſedendo, non jacendo: non enim adeo conveniens ſit digeſtio modo poſteriori.

XLVIII. Hæ ipſæ *occaſionales cauſæ*, & quaſi *remotæ*, alterando & immutando ſanguinem & chylum, & inde oriundos reliquos corporis machinam gubernantes ſuccos, *proximas* inferunt, & ita res p. n dictas producunt; dum chylus & inde ſucceſſivè genitus ſanguis hinc mutatus peccat nunc, idque rariùs, in *quanto*, ſeu dum nimia copia abundant, unde *Plethora*; nunc, idque frequentiùs in *quali*, dum deficiunt à debita ſeminali ſeu naturali craſi, unde *cacochymia*.

XLIX. *Plethora ad vires* eſt contradictoria & impoſſibilis; cum ipſe corporis vitalis vigor in ſanguine & ſpiritibus fundatus ſit: unde, niſi ipſas vires viribus vitalibus graviores eſſe, dicere velimus, etiam plethoram quoad vires aſſerere non poterimus.

L. *Athleticus veterum luctatorum* habitus euſarcus & muſculoſus, adeoque robore artuum inſigni notabilis, ortum duxit ex uberiori ſpirituoſi ſanguinis copia in vaſis, indeque ab uberiori ſanguineo nutrimento; ſicut obeſorum ſuperabundans pinguedo nutrimenti chyloſi circa membranas uberiùs collecti, & blando acido coagulati, congeſtionem ſequitur: nam *athletici ſanguine*, *obeſi* chylo butyroſo, magis *abundant*: male hic homines craſſiores pro plethoricis habentur; cum reperiantur homines craſſiſſimi, carnoſi, exilia tamen ſanguinis vaſa habentes.

LI. Videretur equidem *plethora ad vaſa* abſurda, chyli diſtributi à copioſis alvi fæcibus ſeparati, paucitatem, cum neceſſaria continuataque uberrima inſenſibili tranſpiratione, conſideranti; qua ſc. ex Statica Sanctorii ſingulis diebus naturalibus, ſeu 24. horis, tantum inſenſibiliter ferè diſſlamus, quantum 15. dierum curſu per alvum egerimus.

LII. Sed *intemperantia otioſa*, medicorum nutrix, cum ſtomacho robuſto ex alimentis copioſis & εὐπέπτοις largiorem laudabilemque chylum, indeque oriundum ſanguinem ſuppeditans, cum vita deſidioſa minus inſenſibiliter diſſlante, neceſſariò ſanguinis abundantiæ, vaſis propriis citra ejus evacuationem vel ſtagnationem vix coërcibili, fomitem continuum ſubminiſtrat.

LIII. Cui accedit non rara ſanguinis *fermentativa* p. n. *turgeſcentia*, præter febrilem orgaſmum, imprimis in fœminarum menſtrua purgatione notabilis, qui ſanguis apparenter abundans non niſi facta vel artificiali per venæ ſectionem, vel naturali per quæcunque vaſa epigaſtrica, evacuatione depletus, debito circulo per corpus diſtribui nequit.

LIV. Qualis *plethora ad vires apparens* in iis, qui ſolenni vel venæ ſectioni, vel ſcarificationi, ſimilivè ſanguinis ſubtractioni, adſueti ſunt, eo tempore, quo iſtæ ſolitæ depletiones aliàs inſtitutæ fuere, etiam ſe manifeſtare ſolet, ut citra ſanitatis nocumentum eaſdem, nulla licet alia neceſſitate urgente, omittere nequeant.

LV. Diſtribuitur per univerſum microcoſmum ſanguis mediante *latice aquoſo*, vehiculo nempe tam nutrimenti ſanguinei pariter ac chyloſi, in vaſis ſangui-

Digitized by Google

guiferis & lymphaticis, quàm vehiculo excrementi ſub urinæ, ſudoris, aliave forma eliminandi: unde ſive deficiat, ſive nimis abundet, morbi oriuntur; imprimis autem læditur *corpus acrimonia ejus* vitioſa, tam *ſalſa*, quàm, quod pejus ſimulque frequentius eſt, *acida*, exinde enim quàm plurimi affectus urinarii, & ex inquinata nimiſque acida lympha quarumcunque glandularum, affectus catarrhales, febres lentæ, *&c.* originem ducunt: *nam omnes morbi, quos ex ſeroſa colluvie oriri voluerunt* vel *Piſo* vel *SCHNEIDERUS*, *optimè ex vitiata lympha læſiſque glandulis deduci poſſunt.*

LVI. Cæterum ex continuata ſecundum res n. n. alteratione (1.) in maſſa ſanguinea, hujus varia exſurget indoles, ne inſignis non rarò depravatio, fomes ac mater futurorum morborum; ſimulque vitio, vel (2) interno digeſtionis primæ in ſtomacho, vel ſeparationis fæcum ex chylo in inteſtinis mediante bile, vel aſſimilationis chyli cum ſanguine, vel depurationis per renes ac poros corporum; vel vitio (3.) alieno, aut ſub prima generationis origine, aut ex acceſſu fermenti cujuſdam exotici & peregrini, ſanguis à debita & naturali craſi ſenſim deficit, adeòque cacochymus evadit.

LVII. Craſis hæc cum conſiſtat in maſſæ ſanguineæ textura materiali, dependente imprimis à particulis ejus ſalinis, ob id hujus texturæ, imprimis particularum ſalinarum, multiplex mutatio & alteratio, plus minus cacochymicum & qualitatibus vitioſum reddit ſanguinem.

LVIII. Multiplicem hancce *cacochymiam* ejuſque cauſas graphice nobis delineat *Autor libri de priſca medicina*, inter ſcripta Hippocratea, determinans eam per *acidum, amarum, dulce, ſalſum, inſipidum & 600. vel infinita* alia, ſub ſaporum notione repræſentata.

LIX. Quæ ipſa infinita, ſub infinita ſpeciali cauſarum morboſarum differentia, ſe unicuique offerunt, dum in ſingulo morbo ac ſingula morbi cauſa ſpecialis peccat ſapor, nonniſi per remedium, huic vitioſo ſapori in ſpecie adverſum, eumque corrigens, ob id *ſpecificum* dictum, emendandus.

LX. Hoc ipſum inſtanter urget *HELMONTIUS*, qui in ſimplicibus ſpecificum ſaporem æſtimandum ſuadet: Sic enim ſaturnina in ſpecie conveniunt ad delendum acidum vulnerum, myrrha ad affectus menſium ex acido ortos, & variolas; alium in calculo; cochlearia ad acidum ſcorbuticum.

LXI. Hæc ipſa autem *ſexcenta* non ad definiendam ſaltem cauſarum morboſarum rationem, ſed ad alimentorum pariter ac medicamentorum explicandas facultates, applicat *dictus autor*.

LXII. *Infinita* hæc cacochymiæ differentia ad tria capita generalia non incommodè reduci valet, ad *acidum*, *amarum*, *& dulce* ſeu *inſipidum: habito reſpectu ad duo quaſi catholica, inſtrumentalia tamen, principia ſalina, acidum & urinoſum*, eademque temperantem & diluentem in corpore *chylum* vel dulcem, vel quodammodo inſipidum.

LXIII. *Acidum* peccabit vel in *quanto*, dum abundat aut *nimis acre* eſt: vel in *quali*, dum p. n. habet ſaporem *auſterum*, *ponticum*, &c. exinde enim ſanguinis coagulationes, ut in pleuritide, fames canina, & quædam picæ, tormina colica, dolores arthritici fixi & vagi, concretiones calculoſæ, affectus nephritici & catarrhales, ſcorbutus, paſſiones hypochondriacæ: ad duas etiam ſuffocationes dictæ hyſtericæ, aliiſque in nerveis partibus convellentes ſpaſmi, etiam febres acutæ cum inflamationibus eryſipelaceis conjunctæ, originem ducunt.

LXIV. *Corrigunt hoc acidum in genere* (1.) omnia *ſalia urinoſa* ſeu alcalia, tam *fixa*, ut ſal abſinthii, centaurii minoris, cardui benedicti, *&c.* quàm *volatilia*, ut ſpiritus ſalis ammoniaci, ſpiritus & ſal cornu cervi, ſanguinis humani, naſturtii, menthæ, cochleariæ, &c.: (2.) omnia *concreta quaſi terrea metallica fixa*, iſtud

Digitized by Google

iſtud abſorbentia, aut potiùs invertentia, v.g. Maris, & omnia Martialia, it. Saturnina, ſaccharum Saturni, item antimonium diaphoreticum, Cornu Cervi uſtum, & ſine igne præparatum, Lapilli Cancrorum, & omnia dura marina, ac animalium oſſa: (3) *Oleoſa & pinguia*, quæ obtundunt, & inviſcant quaſi aculeos acidi, ſive ſint expreſſa, ſive, quod melius, deſtillata, ut ſpir. vini, oleum deſtillatum caryophyllorum, macis, &c. quo & ſuccinata, camphorata, caſtorina, &c. pertinent.

LXV. *Amarum* ſeu *acidum volatile oleoſum*, alcali volatili plus minus ſaturatum (unde oritur bilis, corporis balſamum) peccabit vel in *quanto* dum abundat, aut nimis acre volatile, & oleoſum exiſtit; vel in quali, oleoſitate ejus vitiatâ, imprimis dum hæc eſt minus volatilis, ſed potiùs aquea, adeòque iners reddit adjunctum ſibi ſal urinoſum; unde à priori efferveſcentiæ ſanguinis auctæ, indeque ardores totius corporis plus minus continui, oriuntur; vel ſi in inteſtinis fiant, phlogoſes vagæ, item diarrhœæ colliquativæ, choleræ, &c. oriuntur: à poſteriori verò decolorationes variæ corporis, ſub cachexiæ & icteri generali nomine notæ, dependent: fomes itidem hac ratione exiſtit, ſuſtentans omnes morbos chronicos, minus ſc. corrigendo acidum viſcidum.

LXVI. *Corrigunt hoc amarum*, & quidem in ſpecie prius ejus peccatum (1.) omnia *acida*, alcali ejus præcipitantia, ut acetum, ſuccus citri & berberum, ſpir. minerales acidi, ſimplices & compoſiti: (2.) *Sulphurea* mineralia cum nitro fixata, figentia volatilem orgaſmum, & hebetantia pinguedine ſuâ, ſub qua occultatum eſt acidum, ejus acrimoniam figens, ut ſunt Sulphur commune, omnia antimonialia fixa, v.g. antimonium diaphoreticum, bezoardicum minerale, item Sulphura alia metallica dicta: (3.) *nitrum* & omnia cum & ex nitro parata remedia, ex acido Sulphurea. *Poſterius verò* ejus vitium corrigunt omnia *acria*, plus minus *oleoſa*, augendo acrimoniam ſalinam, & volatiliſando oleum, ut ſalia volatilia oleoſa, item omnia aromata, & aromatica, febrifuga, ut abſinthium, gentiana, mentha, &c. qua ratione abſinthium hydropes, chelidonium majus icterum, &c. curare ſolent.

LXVII. *Inſipidum* denique aut *dulce* ac *chyloſum peccat* vel *in quanto*, ſi copioſius, quàm par eſt, coacervetur; vel *in quali*, dum eſt *nimis viſcidum*, & quod *frequentius*, conjungitur ipſi *vitioſum acidum*: *hinc enim imprimis ex viſcido acido quamplurimi morbi chronici*, febriles, cachectici, viſcerum infarctus ac tumores, ductuum obſtructiones, *originem ducunt*.

LXVIII. Corrigunt hoc ipſum præter evacuantia ſuperfluum vel per os vel per alvum (1.) *attenuantia & reſolventia ſalina temperata*, qualia ſunt remedia tartarea ex tartaro vini parata, ut Tartarus Vitriolatus, Nitrum Vitriolatum, Sal Armon. Salia alcalia fixa, & volatilia ex animalibus acriora, Sal Tartari, Tinctura Tartari, Spiritus & Sal volatile tartari, item ſpiritus carminativus, &c. (2.) *reſolventia gummoſa*, ut ſagapenum, maſtix, myrrha, primariò gummi ammoniacum: (3.) *aromatica ſeu ſalina volatilia plus minus oleoſa*, vulgò aperientia, item hepatica, &c. appellata, ut abſinthium, centaurium minus, fœniculum, roſmarinus, mentha, angelica, galanga, &c.

LXIX. *Hæc ipſa* mutatis mutandis *facilè applicari poſſunt tritæ in Scholis medicis doctrinæ de cacochymia pituitoſa, melancholica & bilioſa;* intelligendo per *pituitoſam inſipidum* ſeu *dulce chyloſum*, per *melancholicam acidum:* Nam & ab *Hippocrate* ſub nomine acidi venit, & apud Galenicos Hippocraticos ſubinde aceto comparatur, cujus acidi ſummus gradus maximè corroſivus volatilis *atra bilis* appellatur: per *bilem denique amarum* ſeu *ſal volatile oleoſum* aut *acidum volatile oleoſum*.

LXX. Nam *vulgata doctrina de quaternione humorum* naturalium ſanguinis,

Digitized by Google

& inde derivatis excrementis biliosis, pituitoſis, & melancholicis, tam naturalibus, ut vocant, quàm præternaturalibus, *falſis præconceptis nititur hypotheſibus*.

LXXI. Nempe quaternioni elementorum ſuperſtruitur: unde conſequenter & quadruplex partium diverſitas, indeque totiplex pro iis ſuſtentandis nutrimenti differentia, & exinde 4. humorum in ſanguine diſtinctio, hinc & exinde nati cæteri humores p.n. per multiplicem caloris nativi gradum continuata ſerie derivantur.

LXXII. *Sanguis ſimplex* ſaltem *& homogeneus eſt liquor* volatilis oleoſus; *nutrimentum* verò partium ſaltem *duplex*, *chyloſum* pro ſpermaticis, *ſanguineum* pro ſangnineis. Bilis folliculi fellei tantum abeſt, ut excrementum ſit, ut potius ſaluberrimum corporis totius ſit *balſamum*. *Humor* verò *melancholicus naturaliter eſt nullus* (de hoc eleganter diſſerit *Conringius*,) uti nec p.n. imò lienis officium circa eum ſaltem ex arbitrio aſſumptum.

LXXIII. *Quæ verò ſanguine, venæ ſectione emiſſo, apparet humorum diſcrepantia*, nata eſt (1) ex ſanguinis extravaſati neceſſaria corruptela & cadaveriſatione: (2.) ex ſuperficiei ejus ab aere ambiente plus minus inducta alteratione, unde ſuperficies coccineo nitore ſplendet, fundus verò inferior coagulatus obſcurè nigricat.

LXXIV. *Excrementorum* per alvum & os quod attinet diverſitatem, ea ſub tali forma in corpore antea non extiterunt, ſed fiunt ſaltem per mutuam diverſorum ſuccorum in primiis viis miſcelam, unde ſecundum efferveſcentiæ & præcipitationis rationes, aliaſve ſimiles alterationes, tam diſcrepantes emergunt excrementorum differentiæ.

LXXV. Speciatim fiunt vel (1.) ex varia *chyli corruptione* in ſtomacho & inteſtinis, qua ratione infantes copioſiſſima flava ſubinde reiiciunt, quæ tamen non ſunt biliosa, & ceu dulcia devorantur avidè à canibus, ſed ſunt lac ſub digeſtione, aut per inteſtina diſtributione, corruptum, in tale flaveſcens liquamen degenerans.

LXXVI. Vel fiunt (2.) ex *bilis & ſucci pancreatici*, nunc ſeorſim nunc ſimul *alteratorum* miſcela, unde & ipſorum unitorum, & chyli permiſti & fæcum alvinarum variæ larvæ præternaturales, v. g. porracea & æruginoſa dicta bilis. Ex ſucco ſcilicet pancreatico nimis acido, cum bile vitioſè efferveſcente, unito, & ita bilis colorem per præcipitationem alterante, oritur; unde & manifeſtè acidum ſpirant talia rejecta, & v.g. in infantibus excitantur ſemper tormina, ex acido corrupto oborta, & per acidum deſtruentia, corallia, cryſtallum, lapillos cancrorum, & ſimilia curantur.

LXXVII. Vel originem ducunt (3.) ex ipſis medicamentis, ſuccos corporis variè alterantibus, & immutantibus, in ſpecie *purgantibus*. Nam Marcialia ritè operantia ſemper excreta nigricantia reddunt: rhabarbarum, & aloe tingunt eadem intensâ flavedine, unde ea bilem evacuare vulgo æſtimantur: colocynthis craſſa & viſcida emitti facit, qui non ſolum ſunt pituita præternaturalis, ſed re vera ſuccus nutritius à malignitate laxantis ſimul corruptus: opuntiæ majoris ſuccus urinam rubram reddi facit, cui terebinthina, juniperus, nux moſchata, &c. odorem violaceum tribuit: Fœtorem è contra impertiunt allium, aſparagus, &c. Denique mercurialia ſub forma ſalivæ viſcidioris nutrimentum partium ſpermaticarum liquefactum evacuant.

LXXVIII. Morboſis cauſis conjuncta eſt *quædam conditio*, ut nunc *benigna*, nunc ratione ſymptomatum extra ordinem periculoſorum *maligna* dicatur. *Natura malignitatis admodum intricata eſt:* ſive enim ſingularem *putredinem*, ſive ſan-

Digitized by Google

ſanguinis *coagulationem*, ſive ſanguinis *nimiam diſſolutionem*, ſive *verminoſam putredinem & corruptionem*, aſſerere velimus, nunquam tamen univerſalem malignitatis rationem exhauriemus.

LXXIX. Revera autem *malignitatis ratio generalis* in hoc conſiſtit, ut ſummum vitæ inferat periculum, qua ratione idem fere erit cum venenoſo: ſive *ſanguinem ejuſque ſpiritum vitalem ſolum*, ſive utrumque ſimul, afficiat; *ſpecialis* verò *ratio* in *ſingulis* morborum *malignis cauſis* & ipſa diſtincta eſt.

LXXX. *Alia* enim *ratio eſt dyſenteriæ malignæ*, alia *variolarum*, alia *peſtis*, alia *purpuræ puerperarum*, alia *in catarrhis epidemicis*, alia *morſus canis rabidi*, unde & ſymptomatum diverſitas ubique emergit, ex quibus diverſis malignitatis ratio diſtincta facilè poſtmodum conjecturari poteſt.

LXXXI. Productum morboſum variè affligens, multarum tamen moleſtiarum origo, in ſpecie in abdomine, ſunt *flatus*, meritò HELMONTIO ad *gas ſylveſtria* ſeu *ſpiritus incoercibiles* relati. Generantur neque à calore, neque à frigore per ſe, ſed tantum ab acido præternaturali, mediante vitioſa fermentatione ex materia quacunque, ut plurimum tamen aliquid viſciditatis, aut glutinoſitatis oleoſæ in receſſu habente; unde & hypochondriacis, ſimilibuſque, vitio fermenti ventriculi vel ſucci pancreatici vitioſè acidorum, ex quibuſcunque aſſumptis copioſiſſimus flatuum eſt proventus.

LXXXII. Ordinariò quidem *flatus cum exhalationibus & vaporibus confunduntur*, ſed falsò: nam *vapores* ſunt effluvia humida, beneficio caloris ſoluta, frigoreque condenſabilia, unde condenſati flores, & fuligo vocantur; è contra hic nullum habent commercium flatus, quippe qui non poſſunt coërceri ſeu reduci in corpus viſibile & palpabile, unde fruſtra ſunt qui ſpiritus ex muſto exhalantes, applicato alembico, volunt capere.

LXXXIII. Cæterum *flatus ſunt vel naturales*, *vel præternaturales*. *Naturales* ſemper in omnibus ſubjectis reperiuntur, ideo, ut parietes inteſtinorum diſtentos ſervent, ne invicem collabi queant, ac gignuntur ex muco acido, naturaliter in inteſtinis contento, concurrente bile; ita enim enaſcuntur flatus ſulphurei, fœtidi, & inflammabiles.

LXXXIV. Hinc *aromatica flatuum ſunt medicamina*, corrigendo acidum, & reſolvendo viſcidum. Ipſe *ſpiritus nitri acidus* licet, reliquis tamen præfertur, imprimis *ſpiritu vini dulcificatus* & temperatus, nobiſque ſic magis appropriatus redditus, figendo ſpiritus erumpentes flatuoſos, & impediendo fermentationis impetum.

LXXXV. *Calculorum concrementum ſalinum* eſt per coagulationis modum genitum, dum vitioſum acidum ex primis viis, in ſpecie ob ſtomachi errorem elapſum, ubicunque invenerit alcali prius cum eodem ſe unit, & quicquid conveniens aptumque unioni ſimul invenerit, unà in firmam compaginem coagulat, & calculorum varietatem ſic conſtituit.

LXXXVI. Hinc vix præterquam in *renibus & folliculo felleo frequentiores ſunt calculi*, propter alcali ibidem copioſius hærens, quod v. g. ex urina ſalſa per aliqualem putredinem reſolutum purſus emergens, cum acido facilè coit, nunc in arenulas minores, ex quorum coagmentatione majores reſultant calculi, nunc mox in majora concreſcit ſaxea monſtra.

LXXXVII. Hæ ipſæ autem cauſæ, cum ſubeinde non minus, quàm morbi partium afflictarum, in obſcuro lateant, & ſenſibus directè non pateant, ob id per *certa media*, *ſigna*, *diagnoſtica dicta*, à medico perſcrutandæ ſunt.

LXXXVIII. *Signa* hæcce *ex tribus* primariò univerſalibus emergunt *fontibus*: nempe (1.) ex *antecedentibus*; ſeu *cauſis* tam *internis* quàm *externis*, tam *communibus* quàm *propriis*: ad quod poſterius ſubjecti quoque conſtitutio pertinet,

Digitized by Google

quatenus exinde inclinat ad hunc vel iſtum affectum, tam nativa, ratione idioſyncraſiæ naturalis, proprietatum hæreditariarum, ſexus, &c. quàm adventitia, ratione ætatum, victus, & vitæ generis; (2.) *conſequentibus ſeu effectis*, quo præter ſymptomata quæcunque, juvantia & nocentia referenda ſunt; & (3.) *eſſentialiter inhærentibus* ſeu *objecto cognoſcendo* propriè attributis, quo omnia, quæ quacunque ratione cognitionem medici dirigunt, referri poſſunt: quorum plurimorum concurrentium ſignorum *ſyndrome talis*, quæ omni, ſoli, & ſemper tali objecto convenit, *pathognomonicum ſignum appellari ſolet*.

LXXXIX. *Fundamentum ſignificandi ſeu ſignorum conſiſtit in ejus cohærentia certa, eaque vel neceſſaria, vel contingente cum ſignato;* ita ut tanquam cauſa, & effectus cohæreant, vel per accidens ſubinde ſe mutuò conſequantur, vel quocunque alio modo mutuò inter ſe connexa ſint.

XC. Signa inter hæcce, tam quæ in diagnoſi, quàm etiam prognoſi, locum habent, primatum obtinent ea, quæ *ex urina & pulſibus deſumuntur*, cum hæc virtutis vitalis rationem in ſanguine fundatam immediatè deſignent.

XCI. Uti enim *urina potus* monſtrat alimenti in primis viis alterati, & digeſtionis ibidem peractæ, conditiones; ita urina ſanguinis monſtrat hujus conſtitutionem, ex particularum ejus liquorem componentium, imprimis ſalinarum, fermentatione oriundam, & pro ratione puritatis vel impuritatis cacochymicæ ſubinde variat.

XCII. *Pulſus* autem ipſius turgeſcentiæ in præcordiis vitalis inſinuat ſtatum, diſtributioniſque ſanguinis ex corde in omnes partes, rationem: ita tamen, ut diverſarum circumſtantiarum concurſus non raró fallax, minuſque certum reddat indicium.

XCIII. Neceſſe eſt, ut medicus pulſum in utroque carpo ſimul exploret, quia deprehenditur inſignis inter illos differentia nonnunquam: ſic enim ob tumorem circa axillas contentum pulſus in uno carpo optimus, in altero deficiens, obſervatus eſt à SCHENCKIO & RHODIO. Porrò medicus pulſum tangens non contentus ſit una vice eum tetigiſſe, ſed laborem repetat, bis vel ter, quia ratione affectuum omnes pulſus mutantur. Tandem fallit pulſus in morbis malignis, & dehinc in ſcorbuticis & hypochondriacis.

XCIV. In pulſu 4. requiſita ſunt obſervanda: (1.) *cor movens;* hinc pulſus eſt vel *vehemens*, vel *debilis*: (2.) *ſanguis* promotus *turgeſcens;* unde pulſus eſt vel *magnus*, vel *parvus*: (3.) inſtrumentum per quod fit motus, nempe arteria, unde pulſus eſt vel *mollis* vel *durus*: (4.) *tempus*, quod menſurat motus durationem, obſervabile vel ſaltem in *una pulſatione;* unde pulſus eſt vel *celer*, vel *tardus*: vel in *pluribus pulſationibus;* unde pulſus vel *frequens*, vel *rarus*: quæ ipſa temporis ratio ut plurimum à N. diverſa ſanguinis ſub fermentatione conditione dependet.

XCV. Simplices hæ invicem collatæ compoſitas dant pulſuum differentias, quæ, habito mutuo inter eas reſpectu, vel æquales ſunt vel inæquales: ſicut diaſtole arteriæ collata cum ejus ſyſtole pulſum dat vel εὔρυθμον vel ἄρρυθμον.

XCVI. Omnes hæ differentiæ, quo plus recedunt vel à ſtatu naturali, vel conditione ægri, vel ratione morbi & cauſæ morbificæ, eo ſunt pejores; quo minùs, eò meliores: in ſpecie debiles, frequentes, parvi, &c. ſimul ſunt omnium peſſimi.

XCVII. Urinæ judicio utut vulgus multum tribuat, tamen præter ea quæ ſupra fuere inſinuata, nil aliud quàm partium urinæ ſecretioni, & excluſioni dicatarum conditionem ſignificat.

XCVIII Conſiderandum in ejus inſpectione (1.) ipſe liquor *lixivialis* continens, (2.) *contenta varia* in eo natantia. *Liquor exhibet conſiſtentiam* vel craſſam vel

Digitized by Google

vel tenuem, imbibitorum ſalium oleoſorum cum liquore probè unitorum majorem vel minorem copiam conſequentem. Deinde etiam exhibet tincturam vel naturalem citrinam, vel præternaturalem, tam deficientem albam & plus minus pallidam, quàm excedentem flammeam, croceam, rubram, viridem, nigram, &c. Deficientes termè tincturæ ut plurimum cruditatès digeſtionis primæ conſequuntur; excedentes aut fortem admodum lixivii per copioſa ſalia ſaturationem, aut p.n. in ſanguine fermentationem, diſſolventem & ſubigentem exactiùs ſalia ſulphurea, eaque fortiùs quaſi liquori incoquentem, præſupponunt.

XCIX. Tincturæ in urina affectio eſt, quando urina interdum *pellucida* ſeu *clara*, interdum opaca ſeu turbida conſpicitur. Illud dependet ab exacta unione particularum ſalinarum cum poris liquoris aquei, unde radii luminoſi æquali ferè tractu maxima ex parte permeant. Hoc verò (nempe opacitas) dependet ab eorum ſeparatione, & quaſi præcipitatione, vel ab aëre externo frigiduſculo poros liquoris conſtringente, & ita particulas imbibitas extrudente, vel ab interna recrementorum cacochymicorum ex maſſa ſanguinea mediante fermentatione præcipitatione, unde radii luminoſi hinc inde impingentes in tranſitu prohibentur, & ita liquorem minùs perſpicuum exhibent. *In genere omnis turbida urina latens acidum continere videtur.*

C. *Contenta* in liquore lixiviali ratione ſitus triplici modo diſtincta in ſanitatis latitudine cruditates chyloſas, vitio digeſtionis primæ coacervatas, ſanguinique non aſſimilabiles, latice urinario abſorptas exhibent: in ſtatu verò præternaturali pro circumſtantiarum ratione mille modis variant.

CI. Quoad odorem, ſi exceſſivè ſit fœtidus, nec proveniat ab aſſumptis, innuit ſæpè malignum morbum, liqueſcentiam nempe maſſæ ſanguineæ, & putredinem peſtilentialem, quod Italorum eſt τεκμήριον.

CII. *Jam verò in morbis* acutis febrilibus, quo magis præcipitatis fæculentis ex ſanguine repletur urina, unde diverſas recipit affectiones, adeòque coctionis, ut vocant, cauſæ morbificæ ſigna exhibet, eò melior eſt; *contrario* ſi ſe habeat *modo*, *eò pejor*.

CIII. In chronicis ſimili ratione, quò magis heterogeneis ſanguinis particulis, ceu copioſis contentis, prius onerata, poſtmodum ſucceſſivè in naturalem ſtatum remeat, & ita digeſtionis primæ redintegrationem, & maſſæ ſanguineæ depurationem & naturalis fermentationis reſtaurationem, oſtendit, eò melior eſſe ſolet: contrarium fit, ſi alio modo ſe habeat.

CIV. Nubecula in urina in morbis, tam chronicis quàm acutis, eſt ſignum redeuntis in ſtomachum fermenti, & temperatæ plus minus digeſtionis.

Digitized by Google

CAPUT III.

Hygiene & Therapeuſis. Sive de methodo medendi, & remediis pharmaceuticis.

§. I.

P*Rimaria artis medicæ pars eſt ea, quæ media tractat, quibus aut firma conſervari, aut labefactata tamen reſtitui valet ſanitas*: illud Hygiene, hoc Therapeuſis dicitur.

II. *Hygiene* quidem reſpicit legitimum regimen rerum ſex non naturalium pro ſtatu ſalubri conſervando, & infirmitate præſervanda, tam in genere pro quibuſcunque hominibus, quàm in ſpecie pro unaquaque determinata ætate, ſexu, vitæ genere, &c. id quod vulgo *diætæ* nomine venire ſolet.

III. Fundamentum legitimæ diætæ pro ſanitate conſervanda, ſeu legitimum regimen rerum 6. non naturalium, ſubminiſtrat CELSUS l. 1. *de remed. cap.* 1. inquiens: *Sanus homo, qui & bene valet, & ſuæ ſpontis eſt, nullis ſe obligare legibus debet, ac neque medico, neque jatroalipta egere, id eſt nullis ſtrictis diætæ legibus ſe alliget, ſed ſua libertate utatur: aliàs medicè vivere, eſſet peſſimè vivere.*

IV. Sed cum ex HIPPOCRATE *conſuetudinis* maxima ſit vis, & in aliam tranſmutandi naturam efficacia, ejus dictamen in rerum non naturalium uſu imprimis eſt obſervandum.

V. Sanitatis verò conſervandæ medium docet HIPPOCRATES l. 6. *de morb. popular.* §. 4. dum inquit: *Sanitatis ſtudium eſt, non ſatiari cibis, & impigrum eſſe ad labores.* Morbos verò præcavendi rationem idem ſubminiſtrat, dum inquit: *Quiete, & abſtinentia multi magni morbi curantur:* Hinc enim rectè *ſobrietas* totius diætæ *cardo ab* HELMONTIO *appellatur*.

VI. In ſpecie pro ætatum diverſitate, & inde dependentibus aliis circumſtantiis ad conſervandam ſanitatem, diæta ita ordinanda, ut vigor vitalis per legitimum uſum rerum non naturalium conſervetur, morbi verò congrui, ſeu qui unicuique ætati magis familiares ſunt, maturè avertantur.

VII. *Infantes* quidem qui familiariter affligunt affectus, ut plurimum non *niſi ex vitiato lactis coagulo*, indique oriundo *muco* impensè *acido & pontico originem ducunt:* id quod excreta inde per alvum viridia, ſeu porracea & æruginoſa, ſufficienter declarant; hæc enim ut plurimum acidum ſpirant, vel alio peregrino charactere inſignita ſunt.

VIII. Hinc præter remedia aniſata, lac corrigentia, & terrea alcalina acidum abſorbentia, ut lapilli cancrorum, corallia, cornu cervi, ſperma ceti, antimonium diaphoreticum, &c. *imprimis laudò ſalia volatilia, tenellis* inſigniter *conducentia, imprimis blandè aromatiſata ſeu oleoſa.* Hæc inter excellunt præ cæteris liquor CC. ſuccinatus, it. ſpiritus ſalis ammoniaci aniſatus, &c.

IX. *Ætas dividitur in creſcentem, conſiſtentem & declinantem:* cujus *diviſionis fundamentum* conſiſtit in ſanguine, qui in infantibus eſt inſtar muſti, in juvenibus & viris inſtar vini generoſi, in ſenibus inſtar vini aceſcentis. Aliàs *cir-*

cu-

Digitized by Google

cumſcribuntur ætates per ſeptenarios, in quibus jam mutationes fiunt; ac originem hæc ſententia habet ab Ægyptiis atque *Pythagora*, qui multum tribuerunt numero ſeptenario & quinario: hinc dependet etiam *ratio criſium*, quæ per 7. circumſcribuntur dies, ita ut ſeptimo, decimo quarto & vigeſimo primo fiant eædem perfectæ. Similiter hinc nata eſt *ſupputatio annorum climactericorum*, per numerum ſeptenarium & quinarium, ita ut illi ſint habendi primarii, hi ſecundarii.

X. In ætate conſiſtente, dum maſſa ſanguinea in ſuo conſtituta eſt vigore & ſpirituaſcentia inſtar vini generoſi, obſervandum cautè, ne vel nimias concipiat efferveſcentias ebullitioneſque, periculoſorum morborum acutorum autores, vel citò nimis in ſuo vigore deficiat ad præmaturam ſenilem debilitatem, imprimis per intenſiores & crebriores circa ſtudia meditationes.

XI. Ibi ergo caveantur nimis generoſa alimenta, nimius motus, primariò animi, ſecundariò corporis, & tandem nimia Venus; ſed per conſuetum, ſimul tamen moderatum, illorum uſum, æquabilis ſanguinis conſervetur motus & fermentatio; cujus ferocior impetus fixioribus, imprimis nitratis, refrænandus, ſpirituumque efferus motus opiatis ſiſtendus; hic verò ſpirituoſis volatilibus & aromaticis ſpirituum vigor conſervandus, & moderatò cautoque ambratorum uſu ſuſtentandus.

XII. Seniles affectus ex remittente ſanguinis fervore, & ſtomachi deficiente digeſtione dependentes, per generoſius vinum, & moderatum gaudium cum aromaticorum volatilium temperatorum uſu arceantur.

Synopſim diætæ bene valentium videbitis in *Boneti Pharmed. pag* 46.

XIII. Et ita quidem ſanitatem conſervandi, & morbos præcavendi, rationem docet Hygiene; legitimam verò curandi morbos rationem docet *Therapeuſis*, quæ legitima agendorum notitia, pro *ſalubri ſuccurſu* ægrorum, inſtruit medicum. Notitia hæc curandi vulgo *medendi methodus* vocari ſolet, & revera in *judicio medici practico* conſiſtit, fundato in judicio ejus theoretico.

XIV. Quod judicium rationale, memoriæ contradiſtinctum in œconomia particulari animali proximè, & in univerſæ naturæ notitia univerſali remotè fundatum, eſt quod revera ſagacem & prudentem conſtituit medicum, artemque ejus conjecturalem, non ſuperficialem aut temerariam, ſed fundamentalem & accuratam, conſtituit.

XV. Unde & propter caſuum in praxi varietatem, & circumſtantiarum inexplicabiles nodos, morborumque novorum ſubinde, ex accreſcente hominum luxuria, & contagiorum vario connexu, proventum, *judicioſus* magis, quàm *memoriâ præditus*, conſulendus eſt medicus; quatenus *hic non niſi viſa aut audita*, ille *planè nova*, *mentis acie*, *penetrare valet*.

XVI. Eſt equidem naturæ, morborum medicatricis, miniſter medicus, h.e. non agere poteſt aut debet, niſi quatenus nexus & ordo cauſarum, corporis œconomiam conſtituentium & conſervantium, permittit, & fundatus eſt imprimis in vitali ſanguinis fermentatione, præſupponente debitam in ſtomacho & primis viis fermentativam digeſtionem, niſi *in quantum Adeptus majoribus medendi arcanis inſtructus, etiam jacentem naturam erigere, & tanquam patronus & rector gubernare valet*.

XVII. Quo ipſo in negotio & *citò & tutò & jucundè* naturæ ſuccurrere debet, id eſt citra moram, citra recidivæ aut majoris periculi metum, ac cum minima, quantum fieri poteſt, moleſtia; quod faciet imitando legitimam functionum omnium rationem naturalem, temperatis imprimis remediis inſiſtendo.

XVIII.

Digitized by Google

XVIII. Præcognoſcat ergo, quantum fieri poteſt, morbum ſenſuum beneficio, in ſpecie *viſu* obſervando ægrum, & *auditu* percipiendo ejus reſponſa ad quæſita, ſecundùm *Hippocratem* inſtituenda: *Quæ patiatur, & ex qua cauſa, & quot jam diebus, & an venter ſecedat, & quo victu utatur?*

XIX. Hinc præcognito morbo invenit & legitimè applicat remedia medicus, h.e. non ſolum, quod ipſi agendum ſit pro cura, ſed etiam legitimum adminiſtrandi modum, in circumſtantiis externis fundatum. Hoc ſimul ſubinde obſervando, *interdum optimam eſſe medicinam, nulla uti medicina.*

XX. *Media*, quibus *invenit remedia*, ſunt *tria*: nempe (1.) *ratio*, in *œconomia animali & hiſtoria naturali fundata*; (2) Experientia, in pluribus *æqualibus exemplis obſervata*; (3.) *Analogiſmus ex ſimilitudine affectus ignoti cum alio cognito hauriendus.*

XXI. Ex his *experientia primatum obtinet*, illuſtrata imprimis per rationem: nam omnis ratio in rebus naturalibus ſenſuum neceſſariò præſupponit obſervationem, adeoque experientiam. *Hinc omnis ſpecificorum remediorum efficacia*, quæ *Helmontio dicuntur appropriata, caſu ut plurimum obſervata, per experientiam confirmata, & hinc per rationis ſcrutinium illuſtrata* fuit.

XXII. Equidem experimenta ſpecifica in omnibus ſubjectis eundem effectum ſemper habere nullo modo poſſunt; quin interdum & ipſa ſunt fruſtranea, idque propter idioſyncraſiam uniuſcujuſque individui ſpecialem nunc ſeminalem, nunc adventiam; propter quam neceſſariò habitudo ſeu reſpectus, quem habet remedium, tanquam agens, ad corpus ægrum tanquam patiens, variat. Hinc v.g. jalappa ad ℈j. quàm plurimos copioſè, hunc vel illum interdum planè non purgat; exinde tamen hujuſmodi experimenta ſpecifica ſtatim tanquam nulla rejicere, planè inſulſum eſt. Nam *in rebus contingentibus talibus ea, quæ ut plurimum ita fiunt, neceſſarii effectus locum obtinent.*

XXIII. Contraria contrariis curari vulgo aſſerunt, & rectè quidem, quicquid etiam contra diſputet *Helmontius* Tr. *natura contrarior. neſcia*, & in ſpecie §.16 *Tr. ignota act. regim.* Saltem eſt logomachia. Nam non intelliguntur formaliter contraria, qualia ſaltem ſunt in animalium genere per affectuum exorbitantias ſibi invicem hoſtiliter repugnantia, ſed intelliguntur effectivè talia, h e. quæ ſimul in uno ſubjecto conſiſtere nequeunt, ſed unum alterum tollit, aut ejus activitatem ſaltem impedit, quale contrarium eſt v.g. inter acidum & alcali, ſe mutuò diſtruentia & corrigentia.

XXIX. Dum ratione recta invenit remedium, *indicatio* dicitur, in qua ex *indicante* colligit *indicatum*, propter naturalem ad ſe invicem connexum. *Indicans* eſt ipſa natura, morborum medicatrix, quæ & ſui conſervationem naturalem per ſimilia ſibi in *indicatione vitali* ſeu *conſervatoria* innuit, & præternaturalium ablationem per horum deſtructiva ſeu contraria in *indicatione ablatoria* poſtulat; ſive cauſam, ſive morbum, ſive ſymptoma ob vitæ periculum cupiat ablatum.

XXV. *Remedia* talia *triplici ex fonte* haurit medicus, nempe *pharmaceutico, chirurgico, & diætetico. Pharmaceuticus fons* tribus quaſi rivis in tria *regna, animale, vegetabile, & minerale*, diſtribuitur.

XXVI. Uſurpantur talia vel internè, ſive ſaltem in primis viis ſuas operationes exerant, v. g. vomitoria, Martialia, fixa terrea, &c. ſive ulterius diſſoluta ad vias urinarias, aut per integram maſſam ſanguineam diſtribuantur, v g. terebinthinata, ſalia volatilia, &c; vel externè horum particulæ poris proximè ſeſe inſinuando, tam immediatè partem ſubjectam alterando, quàm mediatè ſanguinem etiam ſimul afficiendo, operationes ſuas peragunt; qualia ſunt illita olea deſtillata, inunctiones mercuriales, &c.

XXVII.

Digitized by Google

XXVII. *Contactu corporali* ad partes corporis, & *materiali ſui cum ſuccis* ejus *miſcela*, ut plurimum operari videntur medicamenta, in ſpecie ea quæ potentias morboſas Hippocraticas corrigere, & alterare debent; hæc enim per texturam ſuæ ſubſtantiæ materialem, in ſpecie ſalinam, hoc ipſum præſtant.

XXVIII. *Helmontius* equidem *ab ideis peregrinis in archæo pictis morbos* imprimis *oriri vult*, unde hiſce etiam idealiter operantia opponit remedia, aſſerendo revera medicamentorum efficacium operationem conſiſtere in quadam *vi irridiativa archæi citra ullum contactum vel miſcelam corporalem*, *ut exinde deleta idea morboſa archæus novam ideam rerum agendarum ſibi fingat*, pro ſanitate denuò conſequenda; pro quo ſcopo imprimis Sulphura metallorum fixa, in ſpecie Sulphur veneris ſeu cupri ex ejus vitriolo, commendari ſolent: vid. *Tract. in herb. verb. & lapid.*

XXIX. Sed cum jam dicta *remedia* partim immdiatè, *Spiritus animales afficiendo*, partim mediatè & per accidens *ſuccos* in primis viis *alterando*, effectus ſuos edant, nec vitrum antimonii & Mercurius vivus ab alteratione immunes ſint, quin acor vini vel aceti à vitro vel regulo antimonii ſubtiliſſima ramenta abradat, & horum poris ſe inſinuando horum defectum ſuppleat, omnino hæc pro materiali ſuo concurſu, corrigendo fixiores radices morborum chronicorum, operabuntur, *ut ideò ad vim radiativam, nondum ſatis cognitam, confugere non opus ſit*.

XXX. Certum enim eſt, pati omnia medicamenta aliquam, plus minus tamen, alterationem in ſtomacho, ratione fermenti digeſtivi; & in primis viis ratione confluentis bilis & ſucci pancreatici: unde etiam plus minus infringuntur, adeò, ut exinde diverſa ſubinde ejuſdem remedii in eodem etiam ſubjecto ſit operatio, tanto magis in diſtinctis, prout iſtorum ſuccorum in primis viis major minorve eſt alterandi potentia. Hinc enim, v.g. ſupradicta jalappa hunc fortiter purgat, illum ferè nihil; hunc colocynthis fortiter purgat & torquet, illum parum admodum afficit: unde & *venis canum infuſa purgantia, narcotica, &c. operantur promptè & efficaciter, quæ iis interius propinata, ob ſui alterationem, nullum edebant effectum*.

XXXI. Non tamen omnem medicam virtutem ſemper exuunt, ſed de craſi concreti ſub digeſtione aliquid, plus minus tamen, retinentes adhuc operantur, unde non tantum alimenta quædam ſunt medicamentoſa, ut armoratia, naſturtium, ſinapi, &c. ſed etiam lac nutricis ex aſſumpto purgante vim purgantem retinet, ac abſinthi uſus febribus intermittentibus conducit, & terebinthina abſtergendo & confortando vias urinarias, violaceo odore urinam fragrantem reddit.

XXXII. Ex eo tamen, quod miſceantur cum ſuccis in primis viis, & ſtomacho, & ita non leviter ſubinde alterentur, certum videtur, quædam medicamenta in dictis locis demum ex dicta miſcela & alteratione, certam vim medicamentoſam novam acquirere, quam formaliter antea non habebant.

XXXIII. Sicut enim in operibus chymicis ex combinatione quorundam corporum, nova ſubinde fiunt producta & concreta, v. g. terra ſigillata, Creta, &c. imbibitione Spir. nitri aut Sulphuris, texturam, indeque attributa omnino aluminoſa potenter adſtrictoria acquirunt; ita talia aſſumpta attactu ſuccorum fortiter acidorum in ſtomacho vel inteſtinis vim adſtrictoriam longè potentiorem, quàm in ſe antea habebant, neceſſariò acquirunt. Sic ſalia alcalina, aut è contra aſſumpta acida, ſubinde alterari, & alterata vim aliam acquirere, quàm ex ſe non habebant, ex dictis evidentiſſimum eſt.

XXXIV.

Digitized by Google

XXXIV. *Adhibentur autem rariùs nativa ſub forma medicamenta*, ſed ut plurimum ante priùs præparata: (1.) Ut faciliùs vel aſſumi, vel aliàs corpori melius adaptari queant: (2.) Ut vis eorum ſpecifica & medicamentoſa, vel nimis occultata, vel aliorum nativa concretione obruta foras eliciatur melius: (3.) Ut ſi adſit aliquid virulentiæ, & heterogeneæ aut nocivæ potentiæ, hoc vel omnino caſtretur, vel corrigatur.

XXXV. Sed ſub his præparationibus, in ſpecie, quæ à Chymico fiunt, obſervandum, quod ſubinde vires nativæ deſtruantur, aliæque ipſis concilientur; idque vel per ſyncriſin, vel per diacriſin, vel per metaſtaſin particularum minutiſſimarum: ad quas & fixorum volatiliſatio, & volatilium fixatio referenda.

XXXVI. Notum enim eſt, quod pro varia præparatione Antimonium ſit vel *vomitorium*, vel catharcticum, vel ſudoriferum, vel *ſanguinis depurativum*; quod arſenicum venenoſum per nitrum *cicuretur* pro deſperatis ulceribus, imprimis etiam cancroſis; quod aſarum ſola in aqua coctione amittat vim vomitoriam, evadatque diureticum, & morborum chronicorum tardarumque febrium remedium.

XXXVII. Et ſicut ex coalitu nitri, Sulphuris & carbonum, fit fulminans pulvis pyrius, non ſecus ac omnia metalla hac ratione fiunt fulminantia; qui vix oritur ex ſola dictorum compoſitione, cum neutrum ſimplicium ingredientium vim talem priùs poſſideat; ita etiam per plurium compoſitionem ſubinde vis nova medica emergit, quæ antea non erat: ſic enim mercurius vivus, innocuus pro uſu interno, additione ſalis communis in mercurio ſublimato, fit venenum acre corroſivum quod ſociatum novo mercurio vivo dat mercurium dulcem, optimum purgans venereorum, ſcabioſorum, epilepticorum, &c.

XXXVIII. *Hinc melius & tutius eſt uti ſimplicibus*, *quàm compoſitis* in quibus facultates multiformes, tam cognitæ quàm incognitæ, confuſæ citra aut mutuam deſtructionem, aut novæ virtutis productionem, aut ſtomachi primarumque viarum turbationem, ſimul conſiſtere nequeunt.

XXXIX. Quod ergo in ſpecie attinet remotionem cauſarum morboſarum, *plethoram veram tollimus*, vel confertim, tam per vaſorum, ſive ſint venæ ſive arteriæ, apertionem, & ſanguinis emiſſionem, quàm per cucurbitularum cum ſcarificationibus applicationem, aut per hirudines applicatas; vel pedetentim per inediam, labores, exercitia, ſudores repetitos, & fontanellas.

XL. *Fontanella* enim nil aliud eſt, quàm ulcuſculum artificiale, quod ſub forma tranſmutati puris vel ſaniei continuò plorat alimentum partis proximum, ex maſſa ſanguinea eò derivatum, adeoque ſimul & ſanguinem & quoſcunque vitioſos ſuccos, eidem fortè permiſtos, una evacuat, ne coacervati aliis in locis dent turbas; ita ut fonticulus ſit ſaltem remedium palliativum, quod à poſteriori, evacuando productum morboſum, ne nimis noceat, *non à priori removendo cauſam radicalem*, *opem fert*.

XLI. *Plethora apparens* non per effrenes cruoris vitalis depletiones in venæ ſectionibus, ſed potius per repetitum præcipitantium, ſimulque blandè diaphoreticorum, uſum eſt corrigenda, ut ita ceſſet ſanguinus ferociùs ebullientis impetus.

XLII. Per ſe ergo ſoli ſanguinis evacuationis ſcopo ſatisfacit venæ ſectio, *nullo modo refrigerans*, niſi ad veterum imitationem ad animi uſque deliquium evacuare velimus. Per accidens tamen interdum etiam aliis ſubinde uſibus conducit, v.g. urinæ ſuppreſſioni, partui difficili, caſui ab alto, &c. quatenus im-

Digitized by Google

imminuto ſanguinis quanto liberior ejus per vaſa fit circuitus ſeu ventilatio, adeòque impedimenta, ex ejus aliquali ſtagnatione oriunda, removeantur.

XLIII. Et hac ſola etiam ratione, nempe quod *imminuto* ſanguinis *quanto promoveatur liberior ejus circulatio, & impediatur ejus in quadam parte ſtagnatio*, juvant ſanguinis detractiones, *quæ vulgo pro ſcopo revulſionis*, averſionis & derivationis inſtituuntur: nam veterum de hiſce hypotheſes, ſtante ſanguinis circulari motu, conſiſtere nequeunt.

XLIV. *Interceptiones* denique & repulſiones ſanguinis aliorumque humorum plane ſunt impoſſibiles, ob inviolabilem circulationis legem, aut admodum nocivæ ob impeditum ſanguinis motum. Nam ſi per arterias intercipere velimus ſanguinis motum, pars gangrænata morietur; ſi per venas velimus repellere, & ut ſolent, adſtringentia aut refrigerantia aut acida uſurpemus, magis coagulabimus; & ita immobilius reddemus, quod in naturalem motum reſtituendum eſt.

XLV. Potius *reſolvendo ſanguinem ſtagnantem*, alioſque *humores impactos*, *per blanda ſudorifera ſanguinem diſſolventia, & motui aptiorem reddentia*, qualia ſunt v. g. ſalia volatilia, ſpiritus ſalis Armoniaci, item antimonium diaphoreticum, corallia, lapilli cancrorum cum aceto aſſumpti, & removendo quæcunque impedimenta externa, *curabimus facile per diaphoreſin*, *quod per interceptiones & repulſiones fruſtra*, *ſæpè periculosè tentamus*.

XLVI. Quod ſi non *tam quantitate peccet ſanguis*, *ſed potius ex vitiata craſi* ſeu qualitate vitioſus exiſtat, adeoque tam ipſe, quàm cæteri inde derivati, corporis œconomiam ſuſtentantes ſucci, cacochymi fiant, corrigi debent vel *per alterantia* vel *per evacuantia*.

XLVII. *Alterantia ſunt*, quæ partes ejus vitioſas corrigunt, & emendant & temperant, deficientes reſtituunt, abundantes, aliarum additione, ad debitam proportionem reducunt, & ita ſanguinis æquabilem fermentationem, & omnem ſuccorum debitam ad ſe invicem proportionem, reſtituunt.

XLVIII. Unde dum *vitioſum acidum aut ſal acidum peccat* in malo *hypochondriaco aut ſcorbuto*, *iſtud alteratur nunc per martialia*, *iſtud abſorbendo*, *nunc per cochleariam*, *aut naſturtium, aut armoraciam alcali ſuo volatili iſtud corrigendo*, *& additione ſalis talis volatilis bujus defectum augmentando*: *nunc per lac omnem acrimoniam*, *in ſpecie ſalſam*, *temperando*.

XLIX. *Primatum* ergo inter alterantia obtinent *acida & alcalina*, nunc *acriora*, nunc *oleoſis temperata*. Sed ſicut non acidum aut urinoſum peccat ſimpliciter in morbis, ſed ex principiorum minutorum coalitu ſpecificus cuique adjunctus eſt ſapor, etiam non ſolum ad contraria ſimpliciter, ſed ſpecifica & appropriata, ſingulariter ſpeciali cauſæ peccantis vitio oppoſita, reſpiciendum.

L. *Abſorbentia*, *præcipitantia* vulgo *dicta*, ſunt quæ in genere fermentantes aut vitioſè efferveſcentes humores ſui miſcela compeſcunt, & ut plurimum acidum deſtruendo, motum omnem fermentativum ſupprimunt.

LI. Sicque vitioſarum & heterogenearum partium excluſionem, & à reliquis ſeparationem, & quoque fæcum in fundum ſeceſſionem, promovent: ut hæ ſero involutæ vel per urinam, tunc coctam dictam, vel per ſudorem, &c. eliminari queant.

LII. Sic namque *febrifuga*, in ſpecie *fixa* tam *terrea* quam *ſalia lixivialia*, præcipitando *febriles paroxyſmos tollere* dicuntur.

LIII. *Evacuantia denique* ſunt, quæ id, quod p. n. in ſanguine, & reliquis cor-

corporis partibus reperibile & inalterabile, adeòque œconomiæ animali vel in quanto vel in quali inimicum, per convenientia loca, & cribra evacuari faciunt.

LIV. Evacuationes hæ ſeu purgationes, uti fiunt per varia loca, aliàs à natura per motus ſuos criticos demonſtrata, ita nunc totius maſſæ ſanguineæ univerſalis, adeòque totius quoque corporis, nunc certæ cujuſdam partis particulariter purificationi proſpiciunt.

LV. Univerſaliter purgant vomitus, ſeceſſus, ſudor, urina & ſalivatio; particulariter clyſmata, apophlegmatiſmi & errhina.

LVI. *Vomitus* fit, docente hoc in cane vivo diſſecto *Rudbeccio in Obſ. Anatom. obſerv.* 20. *in meſſe aur. Hemſterbuſii p.*332. quando primo pylorus ſe contrahit, inde mox ſyſtole totius ab orificio inferiori ad ſuperius ſequitur, ac tandem œſophagi materiam effundentis.

LVII. Ita ut *omnis vomitus fiat per ſpaſmum ſeu motum convulſivum ſtomachi, oriundum ex læſione ſeu irritatione pylori, tanquam in ſtomacho rectoris, facta à medicamento aſſumpto.*

LVIII. Cum hoc ſtomachi convulſivo motu in vehementiori conatu ſimul convellitur pyloro continuum jejunum, adeòque ſuos contentos liquores surſum regurgitare facit: convelluntur ſimul thoracem ſtringentes muſculi, ex connexione nervorum ſtomachalium cum intercoſtalibus.

LIX. Unde omnia tam ſtomacho, quàm inteſtino duodeno & jejuno ac vicinis locis, ac pectori, pertinaciùs etiam inhærentia, per vehementem iſtam contractionem, quaſi per vim expelluntur: unde *chronicis morbis, imprimis ex ſtomachi vitio ortis, hinc & pectoris affectibus, & tandem malignis ex contagio contractis, ſed tantum in principio, ſuccurrit vomitus.*

LX. *Vomitoria omnium optima ac tutiſſima ſubminiſtrat antimonium*, in forma tam liquida quàm ſicca præſcribenda. In liquida quidem vel ſub forma ſapæ paratæ ex infuſione vitri antimonii pulveriſati in ſ.q. muſti recentis, vel ſucci cydoniorum; hinc filtratione & ad conſiſtentiam Rob liquidioris inſpiſſatæ, doſi gr. x. xv. &c. vel ſub forma ſyrupi, & vini emetici, e.g. ℞. *croci metall.* vel *Mercurii vitæ*, vel *vitri Antimonii q.v. (g.iv. v. ad vj.) infund. in vino Rhenano, ſtent in loco tepido per noctem: mane probe filtretur*. Doſis ℥ j. ad ℥ jß. aut ℥ij. in robuſtiſſimis D. S. Brech. Wein. In forma ſicca: ℞. *Tartari emet. Mynſ. gr. ij. iij. ad iv. ſacch. albiſſ. q. pl.* M. D. S. Brech. pulver awſeinmahl.

LXI. Quod ſi per artem varia recrementoſa per alvum rejiciantur, *purgationis* nomine in ſpecie appellatur: nam & natura ſua ſpontè diarrhœas, nunc in ſtatu ſano ex mutato victu vel aëre præſervatorias, nunc in ſtatu morboſo criticas aut ſymptomaticas inſtituere ſolet, non abſque felici eventu. Imitetur ergo eam medicus.

LXII. Cæterum cum purgationibus, in ſpecie vehementioribus, omnia fere in corpore turbari ſoleant, adeòque periculoſa ſubinde ſequantur ſymptomata, ob id exactè conſideret medicus legitimam purgandi rationem, tam in acutis, quàm chronicis.

LXIII. In morbis acutis purgandi methodum optimam præſcribit *Hippocr. ſ.*1. *aph.* 21. 22. 23. 24. & 25. in quibus *cocta medicari docet, non cruda, niſi materia turgeat.*

LXIV. Quæ medicationis vox non præciſè ad purgationem reſtringenda eſt, ſed etiam in genere omnem notabilem per ſeceſſum, aut urinam aut ſudores, evacuationem innuit, in quibus omnibus cum ſalutari ægri ſucceſſu inſtituendis neceſſariò coctio priùs expectanda eſt; aliàs enim aut nihil evacuatur, utut

Digitized by Google

totum corpus perturbetur, aut citra euphoriam ægri, potius cum nocumento accidit.

LXV. Scilicet ſicut novella cereviſia aut muſtum turbidum, & heterogeneis fæculentis particulis reſpectu vini permiſtum, per quæcunque coletur inſtrumenta, eodem modo integrum tranſit abſque fæculentiarum remanentia aut ſequeſtratione; quod fermentando depuratum ex excrementitiarum aut heterogenearum fæcum ſeparatione & quaſi præcipitatione clarum tranſit per colatoria, & fæculentias omnas relinquit & ſeponit.

LXVI. Ita quandiu fæces recrementoſæ maſſæ ſanguineæ per fermentationis motum ſeparatæ, aut alio modo præcipitatæ non fuerint, tandiu nihil vitioſi ſeparatim excerni, aut per quæcunque cibra ſejungi poteſt, cum invicem & homogenea & heterogenea permiſta ſint.

LXVII. Non igitur in omni morbo purgandum eſſe, dicit *Hippocrates*, ſed per rerum non-naturaliúm uſum reſpiciendum, ut in ſtatu iſto proportionata conſerventur. Dum verò ab iis ſecretis & per ſe exiſtentibus nos lædi affirmat, h. e. ab iis intemperatis, & unum alterum præponderantibus, quid aliud faciendum monſtrat, quàm ut potentiam iſtam excedentem corrigamus & imminuamus, vel quæ deficit, additione ſimilis, augeamus, eaſque denuo harmonicas & proportionatas reddamus: h. e. morboſas eas naturas ac potentias non abuſive phlebotomandas aut nocive purgandas, ſed contemperandas & concoquendas; adeoque per ſapores vel potentias ſpecificè oppoſitas corrigendas eſſe. Conf. *Diſcurſus Beccheri* in phyſ. ſubterran. l. 1. §. 5. cap. 1. pag. 36.

LXVIII. Eſt ſcilicet humorum evacuandorum *cruditas*, i. e. particularum heterogenearum ſanguinis, talis ſtatus, quo ſanguini intimè permiſtæ, imperfectè tamen unitæ, naturalem ejus fermentationem turbant, & in efferveſcentias febriles humores concitant; id quod imprimis fit ab acido vitioſo, intimè talia concentrante, & ſimul heterogenea invicem ſociante.

LXIX. *Coctio* e contra eſt acidi hujus per alcali ſaturatio, & particularum heterogenearum ſeparatio, atque à reliquis particulis per fermentativum motum præcipitatio ut ita recrementa & heterogenea ſalia, ceu effœta inſtar cujuſdam capitis mortui à ſero tanquam alimenti pariter ac excrementi communi vehiculo, imbibita, per certa viſcerum cribra & quaſi filtra ſecerni, & hinc per naturæ conſuetas vias evacuari poſſint.

LXX. Propterea etiam criticæ morborum judicationes, ſive per criſin, ſive per metaſtaſin fiant, non niſi in ſtatu morbi, concocta jam & ſeparata & præcipitata omni excrementorum turba per certa loca, ceu appropriata cribra, & filtra accidunt; nunquam in principio: unde non niſi ſimili in ſtatu ad ejus prudentem imitationem, quaſcunque inſtituamus eradicativas, quas vocant, evacuationes.

LXXI. Exinde enim, & *urinarum judicium* deſumendum, quæ *in acutorum principio*, non *ſecus ac frequenter in chronicis*, *ſunt claræ & pellucidæ tenus*, plus minus tinctæ; quæ procedente morbi *incremento fiunt turbidæ*, *craſſæ*, *& in ſtatu* omnino *copioſis ſedimentis*, ceu fæcibus, fundum matulæ petentibus, *ſaturatæ*; unde illæ *priores crudæ*, hæ *poſteriores coctæ dicuntur*.

LXXII. Hinc ſicut pulſus manifeſtat ſtatum ſanguinis fermentativum ejuſque motum; ita urina monſtrat ſtatum ſanguinis ex dicta fermentatione reſultantem, ſecundum puritatem imprimis & impuritatem.

LXXIII. In *malignis* verò & *acutis affectibus* non æque hoc obſervari poteſt, quin

D

Digitized by Google

quin potentibus & appropriatis ſudoriferis mox in principio inſiſtendum, ut eliminetur in tempore fermentum malignum, ne una cum ſpiritibus jam inquinatis totus ſanguis tandem ſimul corrumpatur, habita ſimul ratione majoris vel minoris efferveſcentiæ in ſanguine.

LXXIV In *chronicis* verò *morbis* ex ventriculi errato imprimis ſupervenientibus, *purgatio ſucceſſiva* imprimis, & per *epicraſin* mitioribus remediis blandis aloëticis inſtituenda, fere ſaltem locum habet, interpoſitis ſubinde alterantibus & ſpecificis, & præmiſſis debitis vomitoriis.

LXXV. Quod ſi verò aliquando fortiùs purgandum, aut ſi etiam ad præſervationem morborum certo tempore, verno vel autumnali, idem agendum ſit, ad præcavenda ſymptomata graviora, tormina imprimis & abdominis pathemata, *præmittenda priùs* ſunt *digeſtiva*, ſeu excrementa præparantia, horum nempe acrimoniam, in ſpecie acidam, temperantia & viſciditatem incidentia, ut ita facilior & minus moleſta fiat purgatio.

LXXVI. Hunc in finem conveniunt ſalſa temperata, ut ſunt tartarus vitriolatus, ſal armon. Sal. digeſtivum hypochondriacum, ſal abſinthii, &c. quibus ſubinde aut lapilli cancrorum, aut corallia præparata, aut ſimile quid ad infringendum magis acidum ſubinde addendum eſt: ſicut ad hoc ipſum dulcificandum in hypochondriacis & quartanariis martialia & ſaturnina ſpecialiùs conducunt.

LXXVII. Locus expurgationis ſunt inteſtina, in quibus cum non præexiſtant ea, quæ excernuntur (vix enim capiendis ſufficerent eis, quæ interdum una purgatione validiore prodeunt) eo feruntur ex maſſa ſanguinea per ductum cholodochum, & pancreaticum, quibus natura tunc temporis quaſi abutitur, unde, & quæ excernuntur, frequentiſſimè flavedine tincta conſpiciuntur.

LXXVIII. Probabilis tamen admodum ſimul *Peclini* videtur ſententia Tr. de purg. c. 36. non his ſolum viis eructari excernenda in inteſtina, *ſed ſimul etiam per parvos tubulos, intimæ inteſtinorum membranæ affixos, glandulaſque miliares poſt intimam inteſtinorum membranam ſitas, in dictos tubulos ſe exonerantes*, recrementa varia ex ſanguine ſecreta in inteſtina deponi.

LXXIX. Non autem ſtrictè ad inteſtina determinata eſt purgantium operatio: nam dum ſanguinis circulo per corpus rapitur vis medicamentoſa purgantis, hoc ipſo pro adjuncta ſibi facultate ſimul vel nonnhil diaphoretica, vel diuretica, &c. ut & pro certa ſordium expurgandarum à medicamento facta colliquatione & alteratione, ac ipſorum viſcerum conſtitutione varia, nunc per urinam, nunc per ſudores, nunc per ſalivationem, ſequitur cathartici operatio; unde & acriora purgantia in viris venerem ſtimulant, in mulieribus menſes proritant.

LXXX. Equidem optandum eſſet, ut darentur vera purgantia, h. e. quæ ſordes ſaltem excrementitias, aut heterogenea quæcunque præternaturalia, ex corpore eliminarent, citra utilium nutritivorumque ſuccorum corruptionem ſimultaneam, & depravationem.

LXXXI. Verùm, quæ vulgo purgantium nomine veniunt, non ſunt talia, ſed ſub blandiente nomine virulentiam nocivam, plus minus validam, gerunt abſconditam; unde (1.) ſanos ac ægros ut plurimum æqualiter vexant, & (2.) tot ſordes ſtercorum forma ad 30. 40. imò 70 ſedes, evacuant, quas, citra præſens vitæ periculum in corpore ſubſiſtere, impoſſibile eſſet

LXXXII. Unde & (3) ægri qui ex legitima purgatione deberent ſecundum Hippocratem levari, inſigniter ſæpius debilitantur; (4.) morbis nihilominus

ſub

Digitized by Google

ſub antiqua contumacia perſiſtentibus, cùm nullis purgantibus ſimpliciter curari queant.

LXXXIII. Tetra quæ (5.) inferunt ſymptomata, tormina abdominis ſpaſmodica ſubinde in manifeſtas convulſiones terminantia; ac (6.) pernitioſa hypercatharſis, non obſcurè malignitatis nocivæ & virulentiæ ea arguunt; unde & (7.) additis correctivis tam ſtudiosè corrigenda ſunt.

LXXXIV. Sane promiſcua virulentia & fermentativa colliquatione promiſcuè tam recrementoſos quàm alimentitios corporis ſuccos reſolvunt & colliquant, & quas non inveniebant ſordes, corrumpendo nempe ſuccos, efficiunt; niſi eorum virulentiam robuſtior paulo ſtomachus, ratione ſucci fermentativi acidi, plus minus correxerit.

LXXXV. Simili ſc. ratione atque *mercurius*, vel inunctus vel aſſumptus, etiam ſaniſſimos, non ſecus ac lue venerea infectos, vexat, reſolvendo nutrimentum corporis chyloſum ſeu ſpermaticum, & colliquefaciendo hoc ipſum, in formam muci ſalivalis (cum quo tamen & ſordes quæcunque, v.g. in ſcabie, in ſpecie venereo contagio alteratæ, una evacuantur) copioſiſſimi tranſmutat; ita & *purgantia* ſimili ratione in ſordes tranſmutant ſtercoreas quicquid ipſis obtigerit.

LXXXVI. Utut enim variis modis corpori applicari ſoleant *purgantia*, externè pariter & internè (nam odore tenus hauſta ſimili ratione ac venis infuſa purgant) tamen *duplici modo imprimis operantur, vel irritando, & acrimonia ſua pertinaciter vellicando inteſtina*.

LXXXVII. Unde non tantum horum ſpaſmi & violentæ contractiones tormina inteſtinorum, indeque propulſiones excrementorum ſequuntur, vel ſimul etiam hiantia in ea orificia pororum, cholodochi, & pancreatici, item glandularum miliarium, ſimul vibrata, & irritata & vellicata, eructant uberiùs ſua contenta.

LXXXVIII. Nam hac ratione *reſinas caute propinandas ſuadent practici, ne adhærendo viſciditate aliquali inteſtinis hypercatharſin inferant*, continuis acribus punctionibus.

LXXXIX. *Vel ſecunda ratione operantur, ſanguinem & ipſi inhærentes partes, aut inde derivatos ſuccos certo modo fundendo & fermentando, ac ſimul colliquefactione in corruptelam reſolvendo; unde ſordes tam variæ, etiam non præexiſtentes, poſt purgans aſſumptum in corpore generantur, & excernuntur.*

XC. Sub hoc tamen motu, quidquid heterogeneum eſt in ſanguine, & à vitalitate proſcriptum, faciliùs alteratur, & conſequenter ejicitur, quàm quod magis vitale ac utile erit.

XCI. Nam hac ratione ſub parva miaſmatis fermentativi mole, odoribus per nares hauſta purgantia æquè operantur, non ſecus ac quorum reſinoſæ eſſentiæ venis infuſæ, immediate ſanguini permiſtæ fuerint.

XCII. Omnia ſc. *purgantia acrimoniam habent volatilem* inſignem, utut faucibus non ſemper æquè perceptibilem, *quæ in vegetalibus fundata videtur in ſale volatili oleoſo urinoſo acri;* unde ratione adjuncti olei ferè omnia exactè amaricant, indeque viſciditatem inſignem adjunctam habent, propriè dicta *laxativa*; in mineralibus verò vis laxativa in textura ſulphurea vitriolica, aut Sulphure acri volatili quaſi arſenicali, radicata eſt.

XCIII. Hinc enim omnia acida deſtruunt vegetabilia purgantia varia omnino; item ſalia fixa, v.g. ſal tartari corrigit purgantia, quatenus corrigit eorum oleum, & inde natam viſciditatem, colliquefaciendo texturam reſinoſam purgantis, tollit: ſicuti etiam fermentatio purgantium eadem mitigat,

Digitized by Google

ferociamque nonnihil domat. In mineralibus verò *ea, quæ figunt Sulphur volatile*, quæ inter eminet Nitrum, tollit eorum, v.g. purgantem antimonii malignitatem, eamque ſaluberrime diaphoreticam reddit.

XCIV. Confirmatur purgantium operandi ratio per ea, quæ *hypercatharſin ſiſtunt, qualia ſunt non præciſe adſtringentia*, ſed imprimis diaphoretica fixa & opiata: Iſta corrigendo fermentationem vitioſam inductam, & ſudorum forma ejiciendo tam fermentum purgans, quàm alteratas ab eo partes; quod faciunt v.g. antimonium diaphoreticum, Spiritus theriacalis camphoratus, C.C. ſine igne, terra ſigillata, &c. Hæc verò, opiata ſcilicet, ſenſum irritationis in inteſtinis aliiſque locis tollunt, & ſpirituum animalium impetum, prætereaque quaſcunque humorum motiones ſiſtunt, unde pacata ſemper quies.

XCV. Promiſcuè ergo agunt purgantia in corporis noſtri partes liquidas, tam utiles, quàm vitioſas; & *exinde ruit ſponte ſua diviſio purgantium in Cholagoga, Phlegmagoga, Hydragoga, & Melanagoga*, cum unum alterumve purgans loco omnium ſufficiat; utut pro circumſtantiarum variarum ratione nunc hoc nunc illud, nunc debilius nunc fortius, purgans eligendum ſit, experientia imprimis magiſtra.

XCVI. Pro morborum quoque varietate ſolet interdum aliqualis ſelectus purgantium inſtitui, quatenus ſub virulentia laxativa in quibuſdam vis ſpecifica cauſæ morboſæ alterativa eſt recondita: qua ratione helleborus niger præter virulentiam laxativam etiam ſpecialem habet vim contra affectus melancholicos, Rhabarbarum ad affectus renales, Mercurius dulcis contra virus Gallicum, &c.

XCVII. Prout autem plus vel minus erunt efficacia ſeu virulenta, etiam magis vel minus ſanguinem, & mediante eo forſan etiam corporis continentes ac ſolidas partes afficiunt: *unde triplex corporis regio*, à veteribus in purgationis negotio aſſerta, poſtquam cum ſanguinis circulo non bene conveniat, ſaltem quoad majorem vel minorem purgantium efficaciam intelligenda venit.

XCVIII. Scilicet res ita ſe habere videtur; *ſi variæ fæculentiæ in inteſtinis ſtabularent, aut uberior bilis vel ſucci pancreatici adſit proventus, hæc commodè lenioribus purgantibus citra corporis commotionem exturbari & quaſi abſtergi poſſunt.*

XCIX. Quod ſi craſeos ſanguinis læſio ex heterogenearum particularum miſcela, harum evacuationem poſtulet, modò aptæ redditæ ſint, ut eliminari queant; idque mediante coctione ſeu ſeparatione & præcipitatione, eò deductæ ſint, quo natura, i.e. ſanguis & ſpiritus, & corporis ratio & conſuetudo, & ſordium ipſarum conditio, poſtulant.

C. Quod ſi purgare velimus, turbanda quidem erit nonnihil maſſa ſanguinea per medicamentum, ſed non nimium perturbanda, ut ſaltem id quod magis nocivum eſt, citra ſucci nutritivi inſigniorem corruptelam detrahatur; adeo ut aliquot ſaltem ſedes, non verò quæ per decades numerari queant, ſufficiant.

CI. *Aliàs propria ſanguinis & totius corporei ſyſtematis purgamenta ſunt urina & ſudor.* Per ſeceſſum quæ fiunt evacuationes, ſaltem ſtomacho & inteſtinis evacuandis, & ex digeſtione prima neceſſariis fœcibus emittendis à natura propriè dicatæ ſunt.

CII. *Sane unicus ſudor moderatus plus purificat & totam maſſam ſanguineam, ac univerſum corporis habitum, quàm forſan 10. purgationes*; & in chronicorum curatione per urinam quæ fit evacuatio, ut plurimum convenientiſſima eſſe ſolet.

CIII. Cui

Digitized by Google

CIII. Cui ergo moderatum, ſed ſufficiens purgans ſub pulveris forma placet præſcribere: ℞. *Crem tartari* ℈ *j. pulv. jalapp. gr. xij. ad xv. olei deſtill. aniſi gtt. ij.* M. pro pulvere: D. S. *PURGIER-PULVER AUFEINMAHL*. Quod ſi pilulæ præſcribendæ ſint: ℞. *Extr. panchym Cr gr. xv. gum. Ammoniaci in Aceto ſol.* ℈ ß. *Scamm. Sulphurat. extr. troch. alband. an. gr. j. ad ij.* C. ſ q. Elix propr. vel tinct. tart. f. pilulæ: D. S. *PURGIERENDE PILLEN AUFEINMAHL*. Quod ſi gratæ potiunculæ aut emulſionis forma placeat: ℞. *Reſ. Scamm.* ℈ ß. *ad gr. xv. Sacch. alb.* ℥ *iij*. Miſc. exactè affundendo ſenſim ſucc. citri ℥ *j*. M. D S. *PURGIER-SAFFTLEIN AUFEINMAHL*. vel ℞. *Reſ. jalapp. gr. iix. x. ad xiv.* c. ſ. q *ſem. melon. & Aquæ appropr.* f. Emulſio: edulcoretur cum ſ. q rot. manus chriſti Simpl. D. S. *PURGIERENDE MILCH*. N. B. Reſinæ optimè vitelli ovi pauxillo ſolvi, ac, addita dein Aqua appropriata, in emulſionem redigi poſſunt.

CIV. Aſſumenda autem ſunt talia purgantia jejuno ſtomacho, ne cum cibo, aut paulo ante, vel poſt eum propinata, chylum corrumpant & inficiant, huncque ita ſcoriarum forma eliminent: ſequatur lenis motus pro faciliori diſtributione & operatione, ſed ne nimius, ne ſudorem ciendo excluſa purgationum miaſmata citra effectum tranſeant.

CV. *Naturaliſſima* poſt eam, quæ per alvum fit *evacuatio*, *eſt per urinam*, qua latex totius corporis aquoſus ſuperfluus, qua antea pro vehiculo alimenti inſerviebat, nunc ceu vehiculum excrementi rejicitur, & lixivii ſalſi volatilis forma ſordes ſalinas præternaturales ex maſſa ſanguinea, aliaque huic permiſta recrementa, v.g. pus pleuriticorum, vel ſuppuratorum pulmonum pus, evacuat; aut ex abſceſſibus aut ulceribus artuum purulentam materiam, ſimulque ex primis viis Salia vitioſa ſub urina potus excernit.

CVI. Utut autem variis ſuccurrat affectibus *diverſis, optimaque & blandiſſima ſit purificandi corporis contenta ratio*, tamen ſpecialiùs chronicis, ſeu, ut aliàs vocantur, tartareis morbis, conducunt, v.g. in malo hypochondriaco, ſcorbuto, cognatiſque affectibus, item ictero nigro aut flavo, arthritide, hydrope, aſcite & anaſarca.

CVII. Nam *& acidulæ chronicorum & contumacium affectuum debellatores*, præter ſubſtantiam mineræ martis, qua acidos & vitioſos ſapores in primis viis deſtruunt, ſpecialiter diuretica virtute, qua potenter pollent, ſunt ſalutares.

CVIII. Exerunt autem virtutem ſuam *diuretica* in ſpecie vi ſalina, eaque Salſa, qua ad nitri naturam accedunt: *nam & bufones ac lumbrici ex regno animali potiſſima diuretica ex* ſalſedine ad nitroſam naturam inclinant, & diuretica vegetabilia legitimè calcinata ſal diureticum ſalſum relinquunt, & mineralium aciditates diureticæ in primis viis in ſalſum ſaporem correctæ, vim diureticam exerunt.

CIX. Equidem non levis eſt *varietas inter diuretica*, quas imprimis recenſet HELMONT. *Tr. de Lithiaſ. cap.* 5. §. 17. Primatum tamen obtinent *ex animali regno lumbrici per putrefactionem præparati*; *ex vegetabili verò terebinthinata & juniperina, in ſpecie malvaticum juniperinum*; *ex minerali verò nitroſa; quo pertinet imprimis ſpiritus urinoſus, clyſſus dictus, volatilis, ex tartaro & nitro per retortam tubulatam deſtillatus*.

CX. Cum verò continuò, & copioſè tranſpiret corpus, & ex pectore exhalet inſenſibiliter, nil mirum eſt, ſi tanta ſit ejus neceſſitas, ut ex impedita eadem oriantur morbi, & ex eadem aucta iidem curentur: id quod ſudorem vocant.

Digitized by Google

CXI. *Fit ſudor*, quando ſanguis ex quacunque cauſa, v. g. è calore ambientis intenſo reſolutus & quaſi liquefactus, crebriùs per cor tranſit, & rapidiori circulo per totum corpus pellitur; unde ſucceſſivè magis magiſque in præcordiis rareſcit & ab aere attenuatus incaleſcit, magiſque efferveſcit; & ſic *pulſus magnus, celer & frequens*, aliàs *undoſus* dictus, ſupervenit.

CXII. *Attenuatur ſimul aquoſus ejus latex*, ſanguinem naturaliter diluens, & ita facilius & copioſius diſſolvit & imbibit ſalia, fermentativo motu ex ſanguine ſeparata, una cum aliis præternaturalibus recrementoſis particulis.

CXIII. Dum itaque ſalinus magis cum ſanguine circulatur per partes ſolidas, ſalſo iſto lixiviali ſapore mundificat, eas abſtergendo ab omnibus ſordibus, ſub nutritione privata præternaturali interdum coacervatis.

CXIV. Interea, quidquid ſub circulari ſanguinis, ejuſque ſeroſi laticis, motu defertur ſimul in vaſa capillaria, una cum fibris nerveis, & intertextis glandulis, miliaribus à modernis dictis, cutim conſtituentibus, penetrat in dictas glandulas tunc propter fibrarum nervearum relaxationem ex calore ambientis patentiores & ſpongioſiores redditas, donec, ita ſucceſſivè guttularum forma, licet minutiſſimarum, tandem planè extra corpus ejiciatur. De glandul. miliaribus *STENO* & *MALPIGH.* videantur.

CXV. Nam propter ambientis calorem, indeque reſolutas fibras nerveas, & ita patentiores redditos meatus, & poros, tam vaſorum capillarium, quàm glandularum iſtarum, ſuccedit imprimis ſudor, qui aliàs occluſis poris haud efflueret, ſed potiùs loco ejus per urinam fieret ſecretio & evacuatio.

CXVI. Adeò ut ex dictis *univerſale ſanguinis purificativum & partium ſolidarum, imprimis mollium, abſterſivum, & cutis corporiſque peripheriæ mundificativum, ſit ſudor*.

CXVII. *Prætereaque omnes ſanguinis grumeſcentiæ aliæque coagulationes, omnes humorum ſtagnationes, tolluntur, & quicquid exotici fermenti ſanguini permiſtum fuerit, hujus beneficio evacuatur.*

CXVIII. Sed quoad *legitimam ſudoris adminiſtrandi rationem*, imitanda provida natura, non niſi in fine v. g. proxyſmorum febrilium intermittentium, aut in fine ſtatus in continuis, ubi quodammodo jam deferbuerit maſſa ſanguinea, ſudores pellens; niſi malignitas aliud ſuadeat.

CXIX. Sudorifera ergo remedia interna erunt, quæ, præter ambientem calorem, ſanguinem reſolventem, aut præter validum motum eundem in rapidiorem circulum cogentem, eum reſolvere, attenuare, & liquefacere magis poterunt.

CXX. Cum verò conſiſtentia ſanguinis effectivè ab acido ejus occulto dependeat, ob id *ſudorifera erunt* vel alcalia, imprimis volatilia, hinc & fixa poſitivè ſudorem prolicientia, vel terrea acidum abſorbentia, & ita privativè ad ſudorem diſponentia.

CXXI. Si ergo præſcribendum ſit ſudoriferum in forma liquida, ſufficienter ſudor movebitur ſequenti formula: ℞. *Aquæ card. bened.* ℥jſs. Spiritus Sal. Armoniaci ℥j. Ol. deſtillat caryophyll. gt. i. vel ii. Syr. Fœnic. vel cortic. aurant. ℥ſs. M. D. S. *SCHWEIK FRANCFLEIN AUFEINMAHL*. Vel ſi pulveris forma magis placeat: ℞. Antimonii diaphor. C. C. ſ. igne ſalis card. ben. aa. gr. xii. M. F. pulvis, hauriatur jejuno ſtomacho in vehiculo calido.

XXXII. Præter dictas evacuandi rationes, etiam per copioſi ſputi ſalivalis rejectionem evacuatur cauſa morbifica per variam Mercurii uſurpationem, qui vel apparenter mortificatus in Mercurio dulci, aut Mercurio præcipitato quocun-

Digitized by Google

cunque, intus repetitis vicibus aſſumpto, poſt aliquot vomitus aut ſeceſſus ſalivæ copioſæ viſcidæ & fœtidæ effluxum cauſatur.

CXXIII. Vel idem vivus adhuc extrinſecùs admovetur corpori, nunc in unguentis ex eodem cum duplo vel triplo pinguedinis porcinæ in mortario lapideo probe permiſto paratis; vel articulationibus majoribus manuum & pedum, vel ipſi ſpinæ dorſi illitis, nunc in ſuffitibus ex cinnabari vulgari cum benzoe, ſtyrace & ſimilibus, in trochiſcorum forma carbonibus ignitis injiciendis paratis, præmiſſo ſemper aliquot dierum balneo aquæ dulcis tepido, pro meliori ſuccorum evacuandorum reſolutione & liquefactione.

CXXIV. Caſus, ut multa aliàs, ita & hic remedium ſubminiſtravit, dum ulceribus cacoëthis & malignis in ſpecie venereis, applicata cum emplaſtris & unguentis Mercurialia, copioſam ſalivationem & hac mediante affectus curationem procurarunt.

CXXV. Unde primitus quidem ſoli lui venereæ dicatus fuit hic ptyaliſmus. Cum verò huic juncti & alii affectus ſimul levarentur, etiam ad plures chronicos & contumaciores morbos, quorum cauſa morbifica in acido vitioſo, imprimis in materia viſcidiore, videbatur abſcondita, idem fuit uſurpatus, ſpecialiter ad ſcabies ferinas, ad arthritides graviores, ad epilepſias adultorum confirmatas, &c.

CXXVI. Equidem promiſcuè ſub liquaminis ſalivalis forma evacuat Mercurius, ut *ſupra* §. 85. monitum; ſimul tamen hoc ipſo vitium peccans corrigitur & tollitur: Scil. *amalgama hoc liquidum*, ut probabiliter eſſe aſſeratur à *BECCHERO in Phil. ſubterranea*, *habet ſecum ſulphur volatile*, *& ſubtile*, *acerrimum tamen in ſuo receſſu*, ut ſufficienter demonſtrat *Tachenius in Hipp. Chymico*.

CXXVII. Ratione hujus partibus ſolidis nerveis in ſpecie infeſtus eſt Mercurius, reſolvitque horum nutrimentum proximum chyloſum in liquamen aqueum ſubviſcidum, quod frequentiſſimè per cribra glandularum, imprimis maxillarium, tam ſuperiorum quàm inferiorum, ac tonſillarum, quarum meatus optimè valent tranſmittere talem ſuccum, tranſcolatur in os; rariùs verò per glandulas pancreaticas eructatur in inteſtina, quo caſu per diarrhœam torminoſam, interdum nonnihil cruentam, loco ſalivationis, evacuat.

CXXVIII. *Cautus tamen meritò apud nos hujus mercurialis ſalivationis eſt uſus*, non tantum quod ſpiſſiores ſint minuſque fluxiles & tenues ſucci, œconomiam noſtri corporis gubernantes, quàm Gallorum aut Italorum.

CXXIX. Sed in ſpecie propter ſcorbutum in his oris ſeptentrionalibus nimis familiarem, qui per uſum mercurii magis exaſperatur; & ſpeciatim ſymptomata linguæ & oris exulcerationes & vacillationes dentium, gingivarum putredines, &c. vel ſolo incauto Mercurii uſu ſupervenientia, ſunt crudeliora.

CXXX. Et hæc fuere univerſales corporis evacuationes. *Particulariter ſalivalem lympham evacuant* ex glandulis hujus excretioni deſtinatis, uti & ex tonſillis & membrana pituitaria poſteriore, ac conſequenter ex ipſis locis vicinis, ac tandem ſucceſſivè ex ipſo capite, à quo *apophlegmatizantia* dicta ſeu *maſticatoria*, ut & gargariſando eorum decoctum feliciter uſurpari queat: horum tamen evacuata materia tandem non, niſi ex ſanguine, derivanda.

CXXXI. Conveniuntque imprimis in catarrhalibus capitis affectibus, ex lymphæ vitio oriundis, dum *acrimonia* ſua *volatili*, v.g. radix pyrethri aut zingiber, aut zedoaria, aut nicotiana, aut ſinapi ſemen, *vellicant & pungunt membranas oris*, *aut orificia vaſculorum* excretoriorum, ſimulque ulterius per ea penetrando reſolvunt quos ibidem inveniunt viſcidos ſuccos; unde ex iis uberrima deſtillat ſaliva in os.

Digitized by Google

CXXXII. Eadem omnino eſt ratio, quando eadem nicotiana, aut radix hellebori nigri, aut pulvis radicis & florum liliorum convallium, vel majoranæ folia, &c. vellicant membranam pituitariam anteriorem prope os vomeris vicinaque loca. Ex his enim etiam ſpiſſior paulo lympha quæcunque uberiùs ſic elicitur, ſive *ſine ſternutatione hoc faciant Errbina*, *ſive cum ſternutatione hoc faciant Ptarmica*.

CXXXIII. Equidem utraque naſo ſaltem, non verò oculo emungendo, & coryzæ ſuccurrendo, & lympham copioſam aut vitioſam eliminando primariò conducunt. Sed cum *ſternutatio* non *niſi* ex *diaphragmatis ac reliquorum thoracis muſculorum convulſiva contractione exſpiratoria fiat* ob irritationem ſenſibiliſſimæ narium membranæ ex connexione nervorum diaphragmatis & intercoſtalis cum dictæ membranæ nervo ſenſorio; ob id & ad excitandos apoplecticos, lethargicos, &c. non inutilis eſt ſternutatio.

CXXXIV. Quin & cum impetuosè admodum tunc elidatur Spiritus, & ſimul abdominis muſculi violenter ſe ſtringant, ob id & ea, quæ firmius aut naribus, aut faucibus, ac aſperæ arteriæ impacta ſunt, ſimul ejici facit, & ad fœtus ac ſecundinarum excluſionem promptiorem non parum confert.

CXXXV. Quæ denique particulares corporis cavitates vel naturales, inteſtina, uterum, veſicam, &c. vel præternaturales, ſinus & fiſtulas, eluunt & expurgant arte prius injecta, clyſmatum generali nomine veniunt, utut ad alvum eluendam frequentiſſimus illorum ſit uſus.

CXXXVI. *Inteſtinalium clyſmatum*, utut ſubſtantia eorum materialis ultra coli valvulam naturaliter adſcendere nequeat, latè tamen diffuſus eſt uſus, adeo ut non tantum non omnibus abdominis & inteſtinorum pathematis, hinc & vicinis locis, renibus, utero, &c. tam in adultis, quàm etiam frequenter in infantibus, conducat.

CXXXVII. Altius tamen in corpus penetrant ſubtiliora & volatiliora eorum miaſmata, *unde non tantum ex vino cum aromatibus pro cliſmate injecto ebrioſum delirium obſervat RHOD. obſ. 38. c. 1. ſed & à ℈j. opij cum clyſmate injecti abortum notat SALMUTH c. 3. obſ. 97.* per clyſma aliud ex vino malvatico curatum: Sic, quibus aquæ benedictæ pro fortiori ſtimulo adduntur, interdum vomitus movent; *vis tamen nutritiva eorum plane eſt nulla*.

CXXXVIII. Euporiſton ergo clyſma foret: ℞. *flor. chamom. ſamb. an. m. j. bacc. Junip. ℥ ſs. ſem. 4. carmin. an. ℨ i. coqu. in ſ. q. Aqu. ſimpl. colat. ℥ ix. add. elect. bened. lax. ℥j. vitelli ovi num. j. M. pro clyſmate. Utut* pro particularium affectuum ratione delectus ſubinde habendus ſit, qua ratione *in dolore inteſtinorum ſcorbutico ex lacte clyſmata, in dyſenteriis ex cancrorum jure parata, &c. ſoleant commendari*.

CXXXIX. Quod ſi ſymptomata graviora peculiarem ſui urgeant medelam, quæ etiam per unicuique appropriata remedia optimè perficitur, tamen omnibus iis in genere commodè ſuccurrit opium; quod quatenus quoſcunque ſpirituum motus, & humorum vitioſas efferveſcentias, & præternaturales excretiones ſiſtit, ita & inde ſubinde oriundis ſymptomatis periculoſioribus reſiſtit.

CXL. Mirandus hic opii & ſimilium, narcotica dictorum, eſt effectus, qui tamen ex eo, quod ſpirituum motum impetumque ſufflaminet plus minus, eorum volatilitatem & ſubtilitatem, indeque facillimam expanſionem & mobilitatem figendo quaſi aut condenſando, explicari poteſt; unde conſequenter tam continentium quàm contentorum reliquæ motiones omnes naturales, & præternaturales ceſſant.

CXLI.

Digitized by Google

CXLI. Hæc figendi potentia opiatorum conſiſtere videtur in *principio eorum Sulphureo, ſali volatili acri juncto*, adeoque ſecundum communia aſſerta potius in calore, quàm frigore; cum & alia narcoticâ vi prædita, ut Spir. vini, carbones incenſi, Gas liquorum effervefcentium (quod eſt de natura quodammodo Sulphureo-volatili) ex dicto principio Sulphureo efficaciam ſuam mutuentur.

CXLII. Unde & Sulphura mineralia fixa vi anodyna archæi ſedativa inſigniter excellere dicuntur.

CXLIII. Sed cum benedicta in opio ſit medicina, ut rectè adhibeatur, tria ſunt conſideranda: (1.) ut ritè correctum, vel per digeſtionem cum alcalibus, vel per fermentationem, (quæ præfertur à nobis utpote minori tempore & felicius procedens,) citra caſtrationem per acida uſurpetur.

CXLIV. Hinc (2) ut conſtantibus adhuc nonnihil viribus legitimo tempore adhibeatur, in acutorum nempe ſaltem incremento, ut ſymptomatum atrocitas mitigetur maturè: non in ſtatu, ne critici motus impediantur: in chronicorum verò paroxyſmis, ſaltem nimis exacerbatis, pro tollenda eorum ferocia.

CXLV. Et denique (3.) nunquam ſolum ſed debitis ſociatum ſpecificis affectuique ſimul appropriatis remediis, ne ſolo opio palliando ſaltem morbos horum vel recidiva; vel contumacia nimia, inducatur.

CXLVI. Hactenus ea, quæ ex remediorum genere materiali ſui contactu, & miſcela operari ſolent, adeoque magis cognita ſunt: Sed parvi hæc facit *Helmont.* qui ſaltem idealiter, & per radii quaſi diffuſionem, citra materialem contactum, ſpiritum inſitum illuminando, in ſpecie in ſtomacho operantia remedia, ceu inſigniora, & magis potentia urget, eaque ex metallis ſub forma Sulphurum fixorum, in ſpecie ex vitriolo veneris, præparanda jubet ac poſtulat.

CXLVII. Sed idealis hæcce ejus hypotheſis, ſola imaginatione conſtans humana, & in ſubjectis non rationalibus plane inconceptibilis, & ideis archæi ſeu ſpiritus inſiti ſuperſtructa, partim ſubtilitate ſeu nimia, partim ex §.29. adductis & probatis, planè evaneſcit.

CXLVIII. Huc tamen revocari poſſunt quodammodo curæ morborum ſympatheticæ ſeu magneticæ & tranſplantatoriæ: illæ quidem, dum citra remedii cum parte laborante contactum, in diſtans fit cura, quaſi per certum conſenſum cum parte affecta; hæ verò quando ægritudines transferuntur vel in animale, vel in vegetabile ſubjectum, ut exinde ſanetur corpus humanum.

CXLIX. Sic ſympatheticè naſus corrumpitur Bruxellis in nobili, ob mortem bajuli Bononienſis: pulvis vitrioli veneris in Sole calcinati curat hæmorrhagias, vulnera & ulcera cruenta in diſtans, modò ſanguinem ex parte læſa oriundum contingat; vocatur ob id pulvis ſympatheticus: & perſicaria per aquam frigidam tracta, vel contuſionibus gravioribus vel ulceribus impoſita, donec nonnihil intepuerit, & inde, ut putreſcat citius, in loco commodo ſepulta, dictos defectus curat: Gladio, quo vulnus fuit inflictum, ſive cruento ſive non cruento, applicatum unguentum, quod vocant magneticum ſeu armarium, curatur vulnus: lac in prunas emulctum, ut vaccæ ubera inflammat, ita mulieris ubera ſterileſcere facit: vel dum contactu lardi aut pomi per medium diſſecti curantur verrucæ, mediante dictorum putrefactione. Eadem ratio eſt cum clavis pedum.

CL. Sic quando in Phthiſi ſimilibuſque affectibus recipitur raphanus recens, excavatur, inque illum urina immittitur, adaptato ei operculo ſuo, hinc ſub ſtillicido in terram collocatur, pereunte urina, ceſſat affectus.

CLI. Tranſplantatoriè v. g. curatur panaritium intruſione digiti in felis au-

rem,

rem, *River.* c.4. obſ.19.& 63.; aut dum placentulæ, ex urina icterici cum farina factæ, à cane eſitatæ, icterum tollunt; vel dum podagra tollitur cum ſanguine & urina ægri in ſalices tenellos, vel arboris radicem, transplantatis: vid. *Tim.* l.5. Epiſt.8.

CLII. In omnibus his curis mediatè certa portio Spiritus vitalis ex corpore ægri deciſa cum igne, ſive cum urina, ſeu cum ſudore, ſeu cum inſenſibili tranſpiratione, ſeparatur à toto, & in aliud ſubjectum transfertur. Hæc enim omnia aliquid de Spiritu vitali demunt, ineſque iis participatio quædam totius extra concretum naturale, ut loquitur Helmontius.

CLIII. Unde prout hic alteratur diverſimodè, ſequitur ſimilis in corpore toto alteratio, plus minus tamen, prout vel citiùs, vel tardiùs ad omnimodam ſui diſſolutionem ac interitum vel evaneſcentiam diſponitur, ac ita vel breviùs vel diutiùs cum toto conſenſum ſuſtinet.

CLIV. Mumiæ ſpiritualis nomine venire ſolet his in caſibus dicta ſpiritus vitalis portio, quæ à toto ſeparata fundamentum dictarum curationum conſtituit. Utut enim propriè ſpiritui inſito tribui ſoleat hæc differentia, ratione cujus eſt etiam differentia inter corpora violentâ, & naturali morte obeuntia; tamen hoc in caſu promiſcuè ſumi ſolent.

CLV. Mumia hæc, ſi ſub forma effluvii ſubtilioris ex habitu corporis extrahi debeat, id mediante corpore tertio, Magnete dicto, fieri ſolet, ſive ex ſtercore humano cum *Tenzelio* hunc magnetem parare, in ejus medicina diaſtatica; ſive cum aliis ex ſtercore, & ſanguine hominis ſani, aut ex carne hominis violenter interempti, deſumere velimus.

CLVI. Pertinent huc philtra vera ad certam perſonam determinata, quorum vis in tali mumiali confermentatione conſiſtit, ut ad certum objectum trahatur dilectio, ut rectè loquitur *HELMONT.* Tr. Magnet. vuln. Cur. §.27. & 28. h. e. in unione certa, & arcta Spiritus vitalis mumialis unius ſubjecti cum altero, ut ita hujus Spiritus tranſmutetur, & omninò ſubigatur ab iſta mumia; unde ſequatur propenſio naturalis, & quaſi raptus in illam perſonam. Sed hæc pro excitanda ſaltem curioſitate in his abſtruſioribus ſufficiant.

CLVII. In omnibus curis non rarò plus arte medica valet gravius malum; unde ſubinde neceſſe eſt, ut maturè artificioſa conjectura cognoſcat medicus, an & quomodo curabilis ſit affectus? adeòque & eventum morbi, & tempus eventus, & modum eventus artificioſa prognoſi eruat.

CLVIII. Neminem autem prognoſtico relinquat, quia nunquam omnia adeò manifeſta eſſe poſſunt circa ægros, ob ſpecialem uniuſcujuſque individui idioſyncraſiam; quin interdum hujus ratione miracula in medicina fieri videantur, & ii qui conclamati putantur, præter ſpem convaleſcant.

CLIX. Fundamentum legitimæ prognoſeos cujuſcunque eſt circumſpecta conſideratio roboris naturæ, & violentiæ morbi, & utriuſque collatio mutua. Horum quod prævaliturum judicatur, & quomodo? eò vergit omnis prognoſis.

CLX. Fontes, ex quibus ſub utriuſque collatione prognoſtica oriuntur ſigna, ſunt tria; ſcil. Antecedentia & propria, tam objecti ægri, quàm ipſius morbi; Attributa, ſeu, ut aliàs dicunt, eſſentialiter inhærentia; & denique Conſequentia, atque ipſa vel juvantia vel nocentia: quorſum & in morbis acutis coctionis, & cruditatis ſigna pertinent.

CXLI. Nempe proceſſus quaſi judicialis in prognoſi inſtituitur: Reus eſt æger, Actor eſt morbus, Teſtes ſunt ſigna, in ſpecie quæ à conſequentibus deſumuntur; nempe ex parte ægri functiones, quæ adhuc ſunt ſalvæ, ex parte

morbi

morbi ſymptomata: advocatus eſt natura; judicis vicem obtinet medicus, vel condemnans alteram partem, vel judicium in re dubia & periculoſa ſuſpendendo, ad ſupremum judicium, divinum auxilium, interdum partes ablegans.

CLXII. Quod ipſum ſub criſi imprimis evidens eſt, ſub qua ſubitanea fit mutatio, eaque vel in manifeſto melius, vel in pejus; utut rariùs apud nos contingat, cum corpora noſtra ſolidiora, victu craſſiori utentia, frequentiùs labe ſcorbutica infecta, ſanguine minus turgeſcente prædita, in climate minus fervido ineptiora ſint, ut criticas ſubeant alterationes; unde ſæpiùs evenit, ut ſubinde negligatur criſis, partim quia bonus medicus nititur prævenire, partim quia ipſi dies minus certi exiſtunt, cum & extra ſeptenarios criſes ſubinde laudabiles eveniant.

Finis Synopſis Inſtitutionum Medicarum.

MICHAE-

Digitized by Google

MICHAELIS ETTMULLERI
Collegium Chymicum,
SIVE
Pyrotechnia Rationalis.

CHymiam in Compendio tractaturus, ea ſolummodo tradam, quæ pro fundamento Chymico ſufficiunt medico; de principiis autem Chymiæ in genere pauca præfari neceſſum eſt.

Paracelſus quinque introduxit Corporum naturalium *Principia; Sal* nempe, *Sulphur* & *Mercurium*, quæ *activa; phlegma* itidem & *Caput mortuum*, quæ *paſſiva* nominavit: Poſteriora duo appellavit & *Rerollæa*, i. e. viribus inſignibus deſtituta. *Caput mortuum* quidem communiſſimè Remanentiam vitrioli ſignificat; propriè tamen omne illud indigitat, quod poſt virium, & principiorum extractionem remanet. De principiis activis multa gloriatur Paracelſus, licèt eorum primarius Author non fuerit: mutuò enim accepit à *Baſilio Valentino*, qui omnia metalla, *Spiritu*, *Anima* & *Corpore*, i. e. *Mercurio*, *Sulphure* & *Sale* conſtare ſtatuebat; multa etiam habet Paracelſus, quæ *Hollando*, *Villanovano* & *Lullio* jure meritòque pertinebant; quorum tamen nomina cautè ſuppreſſit. Utcunque ſe res habeat, perſuaſum habeo, veteres per mercurium, vivum illum & vulgarem noſtrum non intellexiſſe; nec per Sulphur, crudum iſtud nativum Sulphur. Adeòque me non abs re facturum eſſe arbitror, ſi pauló accuratiùs principiorum Chymicorum naturam proſequi ſatagam. Inter illa autem, ſalia primarium ſibi vendicant locum.

Digitized by Google

CAPUT I.

De Salibus. In ſpecie, de Acido, Urinoſo & Salſo: De Ammoniaco etiam & Tartaro vitriolato.

PEr *ſalia* intelligo particulas quæ facillimæ ſunt ſolutionis in Aqua, & ſæpiùs linguam guſtu afficiunt; adeòque Hippocrati *ſaporum* nomine veniebant. Particulæ hæ magnæ ſunt conſiderationis, quia corporum naturalium efficacia illis debetur. Duplex autem eſt ſal: *Univerſale* nempe, & *Particulare*. Prius varia poſterioris genera procreat in diverſis matricibus. In prima Creaturarum productione univerſum pervagatur mundum, auditque *ſpiritus mundi;* In vegetabilium productione terræ viſceribus incarceratur, diciturque *Sal Terræ Centrale:* Aerem itidem permanat, *aviculæque Hermetis* nomine inſignitur. De hoc mundi ſpiritu *Tabula Hermetis Smaragdina* intelligenda venit; Vid. Nollii Phyſ. Hermet. p.701.

Salia Particularia ſunt vel *acida* ut Spiritus vitrioli, vel *Alcalia* ſeu urinoſa ut Sal Tartari, vel denique *Salſa* ex horum conjunctione emergentia. Notandum autem per ſalia non ſemper ſicca, & coagulata intelligi, quædam enim ſunt reſoluta in forma ſpiritus.

Salia Acida in omnibus tribus regnis reperiuntur. In *Regno minerali* manifeſtè ſe produnt. Speciatim autem in Sulphure, utpote ex quo reliqua mineralia ſuum mutuantur acorem, Alumen nempe, Sal Commune, &c. *Aurum* itidem, *Mars* & *Venus*, aciditatem poſſident à Sulpure adeptam. Baculus enim ferreus *auro* fuſo immiſſus in rubiginem vertitur; non aliter, ac ſi cum Sulphure accenſo concrematus fuiſſet. Similiter *Mars* in aëre humido reſolutus, ope acidi proprium corrodit corpus. Et *Venus* humectata, vi interni acidi hoc pacto reſoluti, in viride æris convertitur.

Habent & *Vegetabilia* ſuum acidum. Omnes planè fructus ante maturitatem & ſufficientem fermentationem acido replentur: ut nihil moneam de iis quæ tota ſunt acida, Ribes, nempe, Berberis, &c. Plerique vegetabilium ſucci beneficio fermentationis concitatioris acetoſum exhibent liquorem; quin & ſaccharum, ſal illud omnium dulciſſimum, ſpiritum dat intenſè acidum. Decocta Plantarum calori expoſita aceſcunt. Cereviſia omniaque vegetabilium infuſa acetum reddunt. Ipſa etiam vegetabilium ſemina acido fruuntur. Panis enim ex his confectus, moderato igne ſpiritum fundit acido-volatilem, veneris & martis Tincturas extrahentem, & Corallia & Hæmatitem ſolventem, & in nonnulla corpora mineralia potentiùs ferè agentem ipſa Aqua forti. Omnia denique Ligna, imò ipſa fuligo, acidiuſculum ſuggerunt ſpiritum. In *Animali Regno* ſalia acida particulis oleoſis occultantur. Adeòque pinguedo animalium, acido occulto referta, cum ſalibus urinoſis in ſaponem ſeu ſal ſalſum vertitur. Formicæ acidiſſimum dant Spiritum; imò & flores Cichorei, cumulo formicarum immerſi, colorem ſuum cæruleum cum rubro mutant. Acidum ſecundum naturam in ſtomacho hoſpitatur. Rejecta quæquæ præternaturalia, pelvim æneam corrodendo, aciditatem produnt. Acida ulcerum, oſſa quandoque corrodentia, ſatis ſuperque nota ſunt. Notandum; ubi dantur acida, ſunt & urinoſa, ſed variè pro dominii ratione.

Salia urinoſa ita appellantur, quod urinæ ſaporem referant. Sunt autem duplicia;

plicia; *Volatilia* nempe. quæ facillimè avolant, ut *Spir. Sal Ammon.* & *Fixa* quæ ignis examen conſtanter ſuſtinent, ut *ſal Abſinth. Fumar.* & alia ex Cineribus elicita. Priora in *regno animali* potiſſimùm ſedem habent, digeſtio enim fermentativa, & continua aeris inſpiratio, in omnibus animalium partibus ſalia volatilizat. Gaudent & *vegetabilia* urinoſo volatili; Antiſcorbutica quidem acri, & nudo, aromatica verò (Mentha nempe, Salvia, &c.) oleo temperato. Vulneraria quantumvis inſipida volatile occultum poſſident, ut ex mercurii revivificatione patet. Quid multa? Fuligo, abſinthium furno Glauberiano incluſum, Panis ritè deſtillatus, Tartarus ſublimatus, & pleraque vegetabilia putrefacta (non fermentata) volatile dant urinoſum. Minerale regnum vix ullo gaudet. *Salia fixa* inter vegetabilia maximè reperiuntur, non ſunt tamen nativa, ſed igni accepta referenda. Dum enim concrematur planta, ſal ejuſdem volatile partim fugam tentat & in fuliginem abit: partim à Sulphure retentum cum eodem ſe unit & figit in Alkali: Sic nitrum ſolum crematum in auras abit: addito autem ſulphure in ſal fixum convertitur. Unde Plantæ oleoſæ, & virides copioſiora dant ſalia fixa; Siccatæ nempe, aut igni forti admotæ ſale volatili orbantur. Sit itaque ignis lentus, ſint & recentes, aeri itidem non uſque adeo expoſitæ, ſi copiam velis ſalis fixi. Ligna enim putrida aut in aperto aere cremata pauca dant ſalia fixa; avolante nimirum ſale volatili cum ſulphure, ex quibus fit ſal fixum. Dicuntur hæc ſalia Lixivioſa; etiam Alkalia à herba Kali (ſpecie ſedi) ſapore nitroſo & ſale hujuſmodi fixo gaudente. Hodie autem latiùs extenditur hujus vocis (Alkali) ſignificatio; omne nempe denotat urinoſum ſive volatile ſive fixum; & ſub hoc ſenſu apud nos intelligenda venit.

Sal ſalſum dicitur & neutrum, quia neque eſt acidum neque urinoſum, ſed de utroque participans, eorum nempe habens à mutuo amborum congreſſu & effervefcentia. Sic Tart. Vitriol. ex mutua Spir. Vitriol. cum ſal. Tart. effervefcentia ortum ducit. Salſum hoc cum acidis aut urinoſis placidè maritat. Si alcali quod acido jungitur volatile ſit, Salſum audit Volatile. Tale eſt ſal Armon. Sin fixum ſit Alcali, Salſum etiam fixum appellatur. Tale eſt Tartarus Vitriolatus.

Sal Ammoniacum veterum ex urina Camelorum cum Lybiæ arenis confermentata juxta Ammonis templum naſcebatur, & exinde nomen ſortitur. Noſtrum autem Artificiale eſt. Conſtat ex ſale Communi in magna Urinæ humanæ copia diſſoluto, additâ centeſimâ circiter fuliginis portione. Hæc forti igne cocta, & frigori expoſita, ſal reddunt candeſcens. Dum nempe evaporat phlegma, Sal volatile urinæ, & fuliginis cum acido ſalis comm. in ſalſum Volatile concreſcit. —— *Sal Ammoniacum* in apepſia aromatibus junctum ſingulare eſt ſtomachicum. In Febribus (præmiſſis præmittendis) cum ocul. Cancr. commixtum, & horam circiter unam ante paroxyſmum exhibitum, nobiliſſimum eſt *Antifebrile* ratione ſalis Volat. In Iſchuria etiam, Calculo & Renum affectibus, potens eſt diureticum. Ubi peccat acidum, multum confert; vinum enim Rhenanum ſapore ſuo privat. Pro uſu medico præparatur depurando; i e. ſolvitur in Aq. ſimpl. filtratur, & poſt phlegmatis exhalationem in ſtrias concreſcit. Sublimatur in flores vel ſolum vel in Aqua ſolutum. Quidam (malo conſilio) limaturam martis ſuperaddunt. Tunc enim acidum Salis Ammoniaci martem rodit, & vitriolum cum eo conſtituit: ſal verò volatile in auras avolat, dum flores martiales fortiori igne aſcendunt. Utimur & *Ammoniaco* in Alchymia, fixa enim corpora volatiliſat, & ſecum in flores ſublimat, Lapidem v.g. hæmatit. in rubeos flores, & antiſebriles; Aurum,

Digitized by Google

rum, Corallia, etiam in flores rubeos unde tinctura; Caput mortuum itidem vitrioli veneris in flores coloris aurantiorum, hypnoticæ virtutis. Ut autem Spir. & flores Sal. Ammoniaci & ab acido ſalis com. liberentur & puro conſtent volatili urinoſo, addantur ſalia Alkalia; hæc enim acidum arripiunt, & ſimul in fundo remanent. Acida nempe quæ fixa ſunt, libentius fixis ſe maritant. Sunt tamen & alia præter Alcalia quæ acidum Sal. Ammoniaci arripiunt; v.g. Limat Mart. Minium, Lapis Calaminaris, & Marcaſita: Idque, quia Corpora hæc metallica nondum ſaturata acidum abſorbent, & Sal Volatile dimittunt. Spir. Salis Ammoniaci cum Calce Viva deſtillatus penetrantiſſimus eſt, & nunquam coagulatur: ille autem cum ſale Tartari, & aliis Alcalibus fixis, magis eſt urinoſus, in flores ſiccos ſe coagulat, & ad modum Spiritus Urinæ cum Spiritu V. in offam albam condenſatur. Ordinariò albi eſt coloris, addito tamen Sulphure aureum acquirit. Notandum autem Alcalia Volatilia ſubjectis commixta ſulphureis rubrum acquirere colorem: unde forſan ſanguinis rubedo. Spir. Salis Ammoniaci Spiritui V. artificioſè commixtus ita ut non coagulet, egregium eſt menſtruum pro myrrha extrahenda, aut Elixyr e Propriet. conficiendo; ſolvit etiam terr. fol. Tartari in Eſſentiam Auream optimam in malo Hypochondriaco; Limaturæ Mart. affuſus Eſſentiam dat in morbis Chronicis egregiam. Si miſceatur Spir. Sal. Ammoniaci cum Spiritu V. Camph. dupla parte, & applicetur, dolores podagricos lenit, acidum Articulis inſidens deſtruendo. In Affectibus Chronicis, Scorbuto, malo Hypochondriaco, Suffocatione Uterina, Cardialgia flatulenta, egregium eſt Remedium. Naribus admotus Caſtoreo & pennis incenſis præſtat. In menſium obſtructionibus adhibetur fœminis cum ſucceſſu per certum Glauberi Inſtrumentum. Omnia febrium ſymptomata, ſive ab æſtu ſive à frigore provenientia, maturè tollit & compeſcit. Sanguinem Coagulatum, in pleuritide, inflammationibus, &c. reſolvit: Cani enim in venam immiſſus ſanguinem reddit tenuem. Egregium eſt Nephriticum & Sudoriferum: idque quia penetrat fortiter Corporis intima, acida ſuperflua deſtruit, & in ſalſa commutat per ſudorem vel urinam evacuanda. Doſis à gut. XXX ad L. Caput mortuum Spir. Salis Ammoniaci cum Ciner. Clavell. deſtillati, in Aqua calida ſolutum, filtratum, & coagulatum dat ſal ſalſum, quod egregium eſt digeſtivum in malo Hypochondriaco, ad ℈ j. Si deſtilletur Spiritus cum Calce viva, ex capite mortuo paratur ſal quod optimum eſt Lithontripticum ad ℈ j. Idem Caput mortuum in Aqua ſolutum, & affuſum Limat. Mart. eundem rodit in Crocum martis, meliorem eo qui fit cum ſalibus.

Tartarum Vitriolatum ſal eſſe ſalſum fixum, & ex ſale Tartari, & Spiritu Vitrioli conſtare, dixi ſuperiùs. Debet autem Spiritus Vitrioli probe rectificari & ſeparari à particulis metallicis, aliàs nauſeoſus evadit Tartarus. Optimum eſt diureticum; purgantium vim, ſine torminibus ventris, adeò promovet, ut quarta ſufficiat doſis pars.

CA-

CAPUT II.

De Salibus mineralibus. In ſpecie de Sale Communi, Sale Gemmæ, Nitro, Vitriolo, Alumine & Acidulis.

S*Alia Mineralia* ſolubilia ſunt in menſtruis Aquoſis: Sed Sulphurea reſpuunt. Pro varia tamen conformatione propria expetunt aquoſa menſtrua. Licèt teſte Gaſſendo una eademque aqua ſal commune, Nitrum, Vitriolum, & Alumen, ſucceſſivè receperit. Salia hæc deſtillata ſpiritus reddunt acidos, varios tamen pro cujuſque ſalis varia textura. Licèt ſicca ſint, reddunt nihilominus ſpiritum humidum, partim per humoris in Corpore adjecto, & aeris ambientis immiſſionem; partim per ſalinarum particularum inverſionem, agitationem nempe ſub ignis tortura, adeò ut motu impetuoſo à ſe mutuò diſſipentur & in forma nebulæ cum impetu prorumpant. Separationis hujus gratia additur plerumque corpus aliquod terreſtre, bolus aut argilla. Et beneficio ejuſdem poteſt ſal comm. redigi (per repetitas ſolutiones) in puram putam Aquam.

Sal Commune triplex eſt, *Marinum*, *Fontanum*, & *Montanum*. *Marinum* ejuſque Spiritus reliquis præſtat. Imò pater eſt & *fontani* & *montani*. Nam cum Aqua marina centrum terræ petit, ibique in vaporem reſolvitur, qui exinde ad circumferentiam adducitur ſub forma Aquæ fontanæ ſalſæ: quo in itinere debilior indubiè redditur. Et ubi hæc Aqua marina in aliqua terræ Cavitate ſubſiſtit, oritur ſal foſſile, fontano paulò præſtantius. Fontanum ex fontibus ſalinis excoquitur & inſpiſſatur: & ut citiùs granuletur, addunt ſalinarii fel vel ſanguinem bubulum, cujus ſal volatile cum acido ſalis concurrens granula promovet. Granula autem marini per aquæ exhalationem parata, longè ſunt *majora*, duriora, & Cryſtallos dant multò elegantiores.

Sal Commune *ſalſum* eſt ex acido præpollente, & urinoſo conſtans. Hoc probat reſolutio ſalis ſpagyrica. Spiritus enim ſalis ſali Tartari vel Ciner. Clav. affuſus, ſolutus & debitè inſpiſſatus, evadit perfectiſſimum ſal commune. Elixiviatur etiam ſal communi ſimillimum ex Capite mortuo ex Salis Ammoniaci cum ana Calc. vivæ deſtillatione reſiduo. Quod ſpectat ſalis communis præparata; ante deſtillationem calcinari debet. Immittitur ſcilicet in Catinum & ubi à flamma exardeſcit, particulæ aquoſæ in ſale concentratæ, ab ignis tortura agitatæ cum impetu & crepitu proſiliunt. Niſi hæc præcederet decrepitatio, metuendum eſſet ne in deſtillatione vaſa rumperentur. Sal Decrepitatum deſtillatur in ſpiritum acidum, addito ſemper duplo triplo aut quadruplo boli aut argillæ, imò & Vitrioli, ad ſeparationem partium ſalinarum promovendam & fuſionem impediendam. Alia enim corpora, ſalina quantumvis, admixta, Spiritum Salis non inquinant, ſed propter gravitatem in fundo remanent. Sic Sal Commune cum Spir. Vitriol. deſtillatum, genuinum, & perfectum Salis ſpiritum reddit. Modus ille deſtillandi qui fit cum folle per retortam tubulatam periculoſus eſt, 1. ne vas valdè calefactum affuſa aqua frigida rumpatur; 2. ne ſal dum fluit, fundum retortæ penetret. *Glauberi* methodus convenientior eſt. Imbibit ille carbones ignitos aqua in qua ſolutum eſt ſal commune. Siccatos dein Carbones in furno peculiari deſtillat. Metuendum autem ne fuligines Carbonum Spiritum inquinent, aut ſal fixum

calci-

Digitized by Google

calcinatione iſta paratum illum debilitet. Optimus ergo eſt modus qui fit per Retortam igne aperto, calore graduali & continuo. Fieri etiam poteſt per Arenam. Pro uſu medico Spiritus hic multum confert. Omnia alcalia oleoſa, bilem & efferveſcentias febriles, compeſcit. Cum alcali fixo concentratum potens eſt Diureticum. Putredinem Gingivarum, & progreſſum Gangrænæ cohibet. Propter nimium ejus acorem edulcoratur vulgò, cohobando bis tervè cum ana Spiritus V. & egregium evadit ſtomachicum. Quidam dulcificare volunt per diuturnam digeſtionem; hac autem methodo acidæ particulæ non ſatis invertuntur. Alii Sal Tartari primæ deſtillationi addunt, dulcificationis ergo, falluntur attamen: Sal Tartari enim acidos abſorbet Spiritus; unde loco Spiritus Salis dulcis habetur ſolummodò limpidum acidum phlegma. Quod uſum ſpectat Alchymiſticum: Spiritus hic aurum ſolvit, imò probe rectificatus, & concentratus in flores elevabit. Concentratur autem hac methodo. R. Lap. Calamin. imbibatur Spiritu Salis; deſtilletur; & prodit phlegma inſipidum (calaminari acidum abſorbente:) deinde caput Mortuum miſtum cum Arena Igne fortiori urgeatur, ſic prodit Spiritus acidiſſimus concentratus, qui omnia Corpora metallica ſolvit, excepto Sulphure, & Luna. Poterius affundit capiti mortuo (poſt Spiritus deſtillationem reſiduo) Spiritum vini ex uvarum racemis tempore Vindemiæ collectis deſtillatum; mixturam fimo equino committit; & poſt digeſtionem aliquot dierum ponit in loco frigido, ubi elegantes oriuntur Cryſtalli dulces, valdè ſtomachici.

Sal *Foſſile* alio nomine vocatur Sal *Gemmæ*, quia ſub gemmaram forma eruitur è fodinis. Aeri expoſitum inſigne acquirit gravitatis incrementum. Efficacius eſt ſale com. Egregium eſt diureticum. Clyſteribus additum ad ℥j. ſcybala emollit. Spiritus Salis compoſitus fit ex ana Nitri & ſalis Gemmæ aut ſalis Communis; & aurum ſolvit, intacta Luna. Spiritus autem nitri ſimplex probe rectificatus omnia metalla ſolvit, auro excepto.

Nitrum originem capit in terra pingui ab urina, & ſtercoribus animalium humectata: quorum ſal volatile ſulphure impregnatum ab acido terræ ſubigitur, mutatur, donec ſimul concreſcant in unum tertium ſalſum, quod *Nitrum* audit; quod exinde excoquitur, & elixiviatur. Terra hæc nitroſa deſtillationi ſubjecta Spiritum fundit acido-ſalſum, ſpiritui Tartari ſimilem; qui ſuper Alkali fixum cohobatus, urinoſus evadit, & in capite mortuo remanet ſal quoddam fixum, beneficio Aquæ extrahendum. Spiritus hic Volatilis Urinoſus non ſemper ab excrementis animalium dependet: terræ enim argillaceæ, hujuſmodi excrementis nunquam impregnatæ, ſimilem reddunt ſpiritum, beneficio ſcilicet Aeris. In Muris etiam antiquis, Sal Calcis Vivæ quocum incruſtantur, cum Spiritu acido terræ unit ſe in ſal nitri. Nitrum conſtat ex acido Sulphuris, & ſale Alkali. Nam ſal Tartari cum ſpiritu Nitri conjunctum, Nitrum evadit. Omne nitrum ex terra excrementis Animalium impregnata elixiviatum, participat de ſale communi, quod in Corporibus animalium invincibile eſt, & uti aſſumptum fuit ita rurſus excernitur. Antequam Nitrum in uſum revocetur, ſal hoc, ſi adſit, removendum eſt. Ejus præſentia in deflagratione dignoſcitur. Nitrum enim ſi purum ſit, deflagrat ſine remanentia: ſin ſecus, remanebit aliquid ſalis albi & cauſtici, quod removendum. In uſu medico Nitrum egregium eſt medicamentum. Sitim reprimit, febribus tam continuis quàm malignis ſubvenit; hæmorrhagias, & externè & internè ſiſtit, & crebriùs uſurpatum Satyriaſim compeſcit. Depuratur vulgo cum Sulphure; peſſimo tamen conſilio: idque, quia Sulphure injecto

Spiritus nitri acidus Sulphureus totus exhalat,remanente ſolum ſale fixo,quod cum acido ſulphuris conjunctum, tertium ſal evadit. Optima ejus depuratio fit per Alcalia fixa. Fit ſcilicet Lixivium fortiſſimum ex ſale Tartari vel Ciner. Clavel. Coquitur in hoc nitrum: Sic Alcali fixum arripit omne corroſivum & excrementitium quod eſt in Nitro. Unde poſt levem humiditatis abſumptionem excreſcit nitrum in Cryſtallos depuratiſſimos.

Inter Nitri præparata eminet Spiritus, qui eo copioſior obſervatur quo plus additur boli vel argillæ. Conducit in febribus malignis, Tympanitide, Nephritide & Calculo. Verùm quia crudus nimis eſt Corroſivus, propterea dulcificatur, deſtillando per retortam cum duplo Spiritus Vini vel alterius, poſt aliquot dierum digeſtionem. Senſim autem permiſceri debet, ne nimia effervescentia vaſa rumpat. Per hanc encheireſin eliciunt quidam ſal volatile ex Spiritu vini. Scilicet Spiritum Vini cum ana Spiritus Nitri pedetentim mixtum *leniſſimo igni* committunt, donec abſtrahatur Liquor, & remanebit ſal volatile ſpiritus vini fixatum à Spiritu acido Nitri: quod ſal additione Alcali fixi facilè poteſt deſtillari in Spiritum Urinoſum. Spiritus utique Nitri hoc pacto dulcificatus Colicis doloribus, flatibus, pleuritidi, & renum inflammationi mirè ſubvenit. Doſis ℨj. Nitrum baſis eſt Aquæ fortis; immo ipſa Aqua Fortis ſolus eſt Nitri Spiritus, & eadem ſolummodo præſtat; utut enim additum ſit Vitriolum, tamen de Vitriolo nihil prodit. Unde & Aqua fortis affuſa Sali Tartari, ad inſtar Spiritus Nitri verum prodit Nitrum. Aqua Regia fit ex Nitri ii.p. & ſalis com. vel ſalis Ammoniaci p. 1. cum ſilicibus contuſis deſtillatis. Hæc ſolutioni Solis, ſicut Aqua fortis Lunæ, dicata eſt. Dixi in Aqua forti nil de Vitriolo adeſſe: hoc tamen certum eſt nitrum partes Veneris metallicas ſecum rapere. Culter enim Aquæ forti bullienti immiſſus rubedinem contrahit, & pannorum tinctores (quibus Spiritus Nitri nil prodeſt) Aquam fortem in uſu habent. Si puriorem vis Spiritum ſine metallicis his particulis, loco vitrioli addatur Alumen. Caput mortuum Aquæ fortis calcinatum, & aqua communi elixiviatum dat ſal Album, quod *Nitrum Vitriolatum*, vel *Arcanum duplicatum Minſichti* audit: Conſtans ſcilicet ex Alcali Nitri cum Sulphure fixo Vitrioli; ratione cujus anodynum eſt: egregii etiam uſus in Melancholia, menſium ſuppreſſione, Stomachi affectibus, febribus intermittentibus, & omnibus morbis Chronicis. Doſis ℈j.

Vitriolum generatur per corroſionem martis vel veneris à Liquore Sulphuris acido: ſi veneris minera corroſa fuerit, cæruleum; ſi Mars, viridem nanciſcitur colorem. Paratur & Vitriolum Artificiale naturali ſimillimum. Recipitur ſcilicet Spiritus Sulphuris (qui ſalina eſt ſubſtantia, bituminoſa enim Sulphuris pars in igne deflagrat) diluitur cum Aqua, additurque Mars vel Venus Spiritus corrodit materiam injectam.. Facta corroſione filtratur, & evaporatur, & in loco frigido concreſcunt Cryſtalli Vitrioli Martis vel Veneris. Alii (elegantiori modo) Laminam Martis vel Veneris pulveri Sulphuris permiſcent, ut fiat ſtratum ſuper ſtratum, deinde igni mixturam committunt; facta Calcinatione committitur mixtura aquæ ſimplici; quæ filtrata & evaporata, Cryſtallos deponit in fundo. Artificiale hoc eundem habet uſum, & eoſdem dat effectus, quæ nativum. Reperitur autem nativum vel ſub forma Vitrioli, vel ſub forma lapidis *pyrites* dicti; Ex quo calcinato, & aëri expoſito vel ſponte effloreſcit Vitriolum, vel cum aqua elixiviatur. Participat ſcilicet hic Lapis de Marte vel Venere & Sulphure: adeoque Sulphur vehementia ignis inflammatum acidum prodit Spiritum,qui metalla corrodit, & humori aeris conjunctus in Vitriolum convertit. Vitriolum plerumque mixtum

Digitized by Google

tum eſt. Ut purum evadat, ſolemus ſolutum in Aqua igni committere, & ebullienti baculum ferreum immittere; ſic enim acidum aggreditur Martem, & Venerem in fundo relinquit.

Vitrioli deſtillationi præmittitur Calcinatio, ne colliqueſcat & vas rumpat; nullum tamen requiritur corpus terreum, ut in deſtillatione ſalis, nitri, &c. quia particulæ ſuæ metallicæ ſufficiunt, & præterea calcinatum liqueſcere nequit. Deſtillando prodit 1. Phlegma inſipidum: 2. Phlegma acidulum copioſius 3 Aucto igne nebulas quæ coagulatæ Spiritum conſiſtunt 4. Sub ultima Ignis vi oleum particulis metallicis magis imprægnatum, unde Craſſities & Coloris obſcuritas. Spiritus enim phlegmate dilutus debilior eſt: ſed ſi avocetur phlegma leniſſimo Igne, eandem acquirit cum Oleo conſiſtentiam. Et Oleum è contra cum Aqua deſtillatum ſub forma Spiritus prodit. Quo minus habet Vitriolum de ſubſtantia metallica, eo major copia Spiritus acquiritur; adeoque ſi Spiritus copioſior deſideretur, à Terra ochrea priùs liberetur. Si ſpiritus omnis abſtrahatur, Caput Mortuum nigrum apparet, ſin aliquid remaneat fuſcum eſt. Fuſcum hoc (non nigrum) caput mortuum, aeri à pluvia & radiis ſolis libero expoſitum, menſibus ſcilicet autumnalibus & vernalibus, novo eodemque penetrantiore imprægnatur Spiritu. Conſtat hic Spiritus regeneratus partim ex acido quod intus in Capite Mortuo latuit, partim ex acido nitroſo ab Aere attracto. Intermediam itaque nanciſcitur naturam inter Spiritum Vitrioli & Spiritum Nitri.

Phlegma Vitrioli elegans eſt Remedium; turget enim Sulphure Vitrioli Martis: Internè exhibitum maſſam ſanguineam refrigerat, & rorulenta ſua ſulphureitate egregiè refocillat. Externè in doloribus & ardoribus Capitis fronti admotum confert. Cohobatum aliquoties à Vitriolo, & per digeſtionem exaltatum, in Phthiſi, Tabe, Vomica Pulmonum, & omni viſcerum inflammatione vel abſceſſu, optimum prædicatur remedium. Spiritus, & Oleum Vitrioli gradu tantum differunt. Spiritus Elixyri Proprietatis additus egregium eſt ſtomachicum: vi ſua adſtrictoria viſcera roborat: ſed pulmonibus nocet propter metallicam aciditatem. Dentes nigredine afficit, & teſtes debilitate. Pro uſu Diuretico præſtat coagulatus, acido ſcilicet ab alcali quodam in ſalſum tertium converſo. Quod autem ſpir. vitrioli particulas metallicas ſecum tum rapiat, exinde patet, quod ſi ad tempus ſteterit flaveſcat, & Terram ochræ inſtar ad fundum dimittat; Spiritus etiam Urinæ vel ſang. Hum. huic ſpiritui inſtillatus particulas metallicas Venereas præcipitat ſub colore viridi. Prout vitriolum de Marte vel Venere participat, differunt & Spiritus exinde eliciti. Quidam deſtillant Vitriolum Martis & Veneris artificiale, adeoque Spiritum acquirunt duplicis naturæ, qui in affectibus mulierum commendatur. Credo tamen Spiritum Vitrioli vulgarem ſicut & ipſum plerumque vitriolum de duplici hac natura participare. ZWelfero judice, ſeparatio & reſtificatio Spir. ab oleo & phlegmate, quæ communiter inſtituitur, fieri non debet: quia cum phlegmate, dum ſeparatur, aſcendit ſimul Spiritus volatilis ſulphureus, vitrioli nobilior pars. Laborant multi in Spiritus vitrioli dulcificatione. Sed res eſt difficilis. Digeſtio & Cohobatio cum Spiritu vini palliativè ſolum dulcificat. Deſtillatio à proprio capite mortuo phlegma elicit, non Spiritum, cum hic fortiter in Capite mortuo concentretur. Deſtillatio Spiritus vitrioli ſuper Martem & Urinam Hum. deceptoria eſt operatio, nam Mars abſorbet Spiritum acidum erumpentem, & Urina eum mutat in ſalſedinem. Hoc tamen certum eſt quod ſpiritus à vitriolo Martis artificiali paratus dulcedinem habeat aſtrictoriam; nauſeoſus enim ſapor à Venere dependet.

Spiritus Vitrioli vulgaris fixus eſt, datur tamen volatilis Paracelſo notus,

qui facili Igne in altum ſtriatim elevatur, & naribus admotus non ſine gravi moleſtia penetrat. Qui hunc præparare cupit, ſequentes obſervet regulas. 1. Omittatur Calcinatio Vitrioli, ne nobilior pars avolet. 2. Ignis ſit facilis, ne vulgaris ille Spiritus prodeat, & volatilem figat. 3. Dum calent vaſa, removeatur Receptaculum, aliàs Spiritus volatilis reintrat Cap. Mort. & ibidem figitur. 4. Expulſus Spiritus cum phlegmate proprio digeratur, & à Cap. Mort. cohobetur. Acquirunt quidam ſpiritum Vitrioli cephalicum, nobiliſſimum in Capitis affectibus, Miſcendo ſcilicet ſpiritum à Cap. Mort. aeri expoſito & regenerato deſtillatum cum p. ij. ſpiritus vini cum ſpeciebus Epilepticis digeſti; deinde poſt aliquot dierum digeſtionem deſtillando. Alii Urina mediante volatilem eliciunt ſpiritum. Deſtillant nempe Cap. Mort. Vitrioli digeſtum cum octuplo Urinæ. Sic prodit 1. phlegma anodynum (ratione ſulphuris) quod doloribus podagricis egregiè ſubvenit. 2. Phlegma ſubtilius ſale conſtans volatili urinoſo in tertium converſo, qui in omnibus oculorum affectibus mirè deprædicatur. Succedit tandem Vitrioli ſpiritus ab Urina mutatus in ſal tertium Volatile, qui in Epilepſia Infantum mirum præſtat uſum.

Cap. Mort. poſt ſpiritus & olei deſtillationem remanens *colcothar* dicitur. Si fuſcum ſit, & non rigoroſè omni orbatum ſpiritu, affuſa aqua communi elixiviatur *Sal vitrioli*, quod purum eſt Vitriolum, nam lixivium exinde confectum & igni expoſitum, fit verum Vitriolum. Sal hoc vomitum & nauſeam inducit à ℈ j. ad ℥ ß. Sed ventriculi tonum deſtruit, & ſi ejus plicis ſe inſinuet, nauſeam & inanes vomendi conatus per aliquot ſeptimanas infert. Emetica ejus vis à Venere dependet: ſal enim Vitrioli Martis vomitum non ciet. Sublato hoc ſale reſiduum Cap. Mort. dicitur terra Vitrioli balſamica, & nihil eſt aliud quàm Mars vel Venus ad ultimum calcinata. Dicitur balſamica, quod acida ulcerum & vulnerum egregiè abſorbeat; omni enim acido evacuato per deſtillationem multum ſitit. Ubi adſtrictione opus eſt, adhibetur tam internè quàm externè. Ex hac terra paratur Tinct. Sulphuris Vitrioli; affundendo ſcilicet ſpiritum ſalis, ſolvendo dein, filtrando & abſtrahendo ad mellis conſiſtentiam, deinde cum ſpiritu vini Rectificatiſſimo extrahitur Tinct. egregiè rubens, filtranda, à qua abſtrahatur ſpiritus vini ad oleoſitatem. Potius dicatur tinct. Martis aſtringens; nam in Diarrhœa, Dyſenteria, Hæmorrhagia, & ſputo ſanguinis, optimi eſt ſucceſſus. Doſis à Gut. xx. ad xxx.

Commendatur à Paracelſo & Helmontio Sulphur Vitrioli anodynum, quod ex Vitriolo Veneris paratur; habet quidem Vitriolum Veneris Sulphur quoddam, ſed non tam efficax quàm Sulphur Vitrioli Veneris. Helmontius deſtillat hoc Sulphur in oleum viride, quod per liquorem Alkaheſt fixatum, conſtituit aurum ejus Horizontale. Pauci ſunt qui norunt ſulphuris hujus præparationem. Parant quidam ex ana ſal. Ammoniaci & Colcothar Vitrioli ſeu terra probe edulcorata, ſublimando ſcilicet donec flores acquirant aurei coloris. Ex his cum Spiritu vini elici poteſt Tinctura. *Stackius* ſal Tartari cum Cap. Mort. ebullit, putans fore ut alcali fixum propter convenientiam Sulphuris in radice attrahat ad ſe Sulphur Veneris, quod poſtmodum volatiliſat. Sed paucis datum eſt ſalia fixa volatilizare. Virtus ſympathetica Vitrioli (ſi quæ ſit) ab ejuſdem Sulphure dependet.

Alumen Vitriolo cognatum eſt. Conſtat enim corpore terreo petroſo à ſpiritu Sulphuris acido ſoluto, & in pellucidam ſubſtantiam unito. Fundit itaque Alumen Spiritum acidum illo Vitrioli non abſimilem, ſed pauciſſimum & non adeo acidum. Textura enim particularum ſpiritus acidi à corpore petroſo ita immutata eſt, ut priſtinam aciditatem non amplius obtineant. Sic Terra ſigillata in ſpir. Sulphuris per Camp. ſoluta ſpiritum reddit non

adeo

Digitized by Google

adeò acrem, ac Mars in eodem ſpiritu ſolutus. Sunt & qui ſe expertos eſſe dicunt, quod ſpiritus Sulphuris per Camp.Cretæ affuſus poſt ſolutionem & evaporationem in Alumen concreſcat. Pyrites Calcinatus quandoque Vitriolum, quandoque Alumen generat; acidus ſcilicet ejus ſpiritus corroſione metalli dat Vitriolum; corroſione adjecti corporis terreſtris dat Alumen. Cap.Mort. Aluminis aeri expoſitum, ſpiritu novo exinde impraegnatur. Alumen Rupeum veteribus fuit incognitum. Illorum verò Alumina liquida nobis ſunt incognita. Alumen Plumoſum vulgò confunditur cum amiantho; malo tamen conſilio; nam prius adſtrictorii eſt ſaporis, & in igne rigido ſubſtantiæ jacturam facit: poſterius autem inſipidum eſt, & ab igne invincibile; imò parantur inde marſupia texendo in fila, in quibus aurum liquefit ſalvo marſupio. Alumen Rupeum febrium paroxyſmos compeſcit, vomitum & diarrhœam reprimit, quotidie ad ℥ſs. uſurpatum in menſium fluxu nimio comprobatum eſt: habet autem pinguedinem quandam excrementitiam, quæ ſeparanda eſt ſolvendo Alumen in Aqua, & affundendo Urinam hum. ut pinguedo fundum petat. In febribus Alumni crudo præferendum eſt magiſterium; quod paratur affundendo Acetum deſtillatum Calcinato Alumini, & ſolutionem filtratam evaporando in Cryſtallos, quorum doſis ℈j. Laudatur & ſaccharum Aluminis, i.e. ipſum Alumen crebris proprii phlegmatis abſtractionibus ab omni acrimonia liberatum. In Dyſenteria & Hectica expertum eſt. Externè curat Alumen ulcera ſinuoſa, uvulam relaxatam, Gingivas ſcorbuticorum, Iſchiadicum dolorem, & ariduras membrorum ex vulneribus ortas; calcinatum nempe in Aqua ſolutum præcipitat pulverem, qui ſpiritu vini edulcoratus cum unguentis miſcendus. Utimur etiam Alumine in ſuppoſitoriis.

Vitriolo & *Alumini* ſubnectimus *acidularum* hiſtoriam. Sunt enim nihil aliud quàm minera Martis à ſpiritu ſulphur. embryonati reſoluta. Aqua quæ meatus Terræ tranſit, ſpiritu ſalino impraegnata, quando fluit per venas Marteas redditur acida ſeu parum amaricans: ſi mineram veneris corrodat nauſeoſum acquirit ſaporem. Ratione Venæ martis ſalia corporis noſtri vitioſa abſorbet, cum illis unit, & ſub forma excrementorum nigrorum per alvum dejicit: penetrant etiam acidulæ meſenterii Venas, & in omnibus morbis Chronicis ſacra ſunt Anchora: gradatim autem progrediendum eſt à parca ad majorem doſin. Stomachum interea requirunt validum, & phthiſicis nocent. Non debent tranſmitti ex loco naturali in alienum; minera enim martis quæ acidum abſorpſit, ad fundum præcipitatur, ſi diu in vaſe contineatur. Artificialium Acidularum fundamentum eſt Mars. Quidam extinguunt ferrum ignitum in Vino Rhenano pro Virginum Cachexia. Alii Limaturam Martis miſcent cum Aceto deſtillato Hydromellitis, & addito tantillo Vitrioli diluunt cum ſ.q. aquæ. Elegantiores verò parantur ex phlegmate Vitrioli acidulo Limaturæ Martis affuſo; vel Chryſtallis Vitrioli Martis in proprio phlegmate cum Vino dilutis.

CAPUT III.

De operationibus Chymicis. Solutione ſcilicet & Extractione, & ad hanc facientibus menſtruis. Efferveſcentia, Fermentatione, Præcipitatione, Calcinatione, Coagulatione & Cryſtalliſatione.

DOctrinæ *Salium operationes chymicas* poſtponimus, quia maximè diverſi in operationibus eventus, ſalibus accepti referendi ſunt. Inter illas autem, *Solutiones* primum ſibi vendicant Locum, differuntque ab *Extractionibus* ut magis & minus; In ſolutione ſcilicet totum Concretum in ſua minima reſolvitur, in Extractione non totum, ſed nobilior ejus pars, nunc ſulphurea nunc ſalina pro menſtrui ratione. *Menſtrua* autem ſunt claves, quibus mediantibus recluduntur Corpora; adeòque utrique operationi inſerviunt. Suntque vel univerſalia quæ omnia Corpora indiſcriminatim; vel *particularia* quæ non niſi ſibi proportionata ſolvere queant. Promovetur menſtruorum operatio ab Igne, illorum particulas agitante & in corpus ſolvendum impellente; unde apparet digeſtionum in facilitandis ſolutionibus utilitas. Menſtrua particularia varia ſunt, pro proportione varia inter particulas menſtrui, & poros ſubjecti ſolvendi. Sic Saccharum & Salina facilè in Aqua, difficulter in ſpiritu vini aut Tartareis menſtruis ſolvuntur; è contra Jalappa quæ reſinoſa eſt, non Aquæ ſed ſpiritui vini virtutem purgantem communicat. In Regno etiam minerali Mercurius cum Sole, non autem cum Marte, facilè jungitur. Menſtrua itaque particularia ſunt in triplici differentia, *Aquea* nempe, *Sulphurea*, & *Salina*.

Aquea Menſtrua inſipidi ſunt Liquores, ſubſtantiæ omnis ſalinæ atque ſulphureæ expertes. Corpora ſalium, Tartarum v. g. Vitriolum, &c. promptè ingrediuntur. Sulphurea tamen & Reſinoſa reſpuunt. Inter hæc eminet *Aqua ſimplex*, quæ Terreas particulas non complectitur niſi ratione ſalis cum illis conjuncti. Sic in Tartari ſolutione per præcipitationem particulæ Terreæ fundum petunt. Inſervit autem aqua ſolvendis & extrahendis vegetabilibus non reſinoſis, purgantibus mucilaginoſis, & animalium partibus, imprimis accedente Coctura. Ad aquoſa pertinet *Ros majalis*, qui turget Sale Nitroſo, ſolvit aurum, phlegma dat ſalinum egregium pro extrahendis Eſſentiis vegetabilium, & ſulphureo illi vini ſpiritui longè præferendum: non M. B. nec radii ſolaris calore, ſed in loco umbroſo de ſe ipſo putreſcit: putrefactus autem & evaporatus Terram relinquit Cineream ſale repletam. Sequitur *Aqua Martia* quæ acuata eſt copioſo ſale volatili exhalante è vegetabilibus germinantibus; & deſtillata elegans dat menſtruum pro extrahendis virtutibus vegetabilium. De nive, an ſal nitroſum contineat, adeòque pro menſtruo inſervire queat, multum dubito.

Menſtrua Sulphurea extrahunt tincturas Oleoſas. Talia ſunt ſpiritus vini, ſpiritus vegetabilium ardentes, Olea deſtillata (quæ ſalia ſunt volatilia à pingui acido concentrata) Terebinthina item quæ Gummata, & vitellum ovi quod ipſam terebinthinam & reſinoſa ſolvit: Subjecta horum menſtruorum reſinæ ſunt & Oleoſa; etiam aromata quorum ſal volatile Oleoſum cum menſtruo ſulphureo promptiſſimè unitur, & interdum metal-

lorum

lorum ſulphura modò priùs per aliud menſtruum fortiùs fuerint optimè corroſa.

Menſtrua Salina ſunt *vel acida*, *vel urinoſa*, *vel ſalſa* ex his mixta. *Acida* è regno *vegetabili* ſunt, ſuccus Citri, Cydoniorum, &c. item aceta ex his per fermentationem parata, & ſpiritus acidi lignorum. Temperatiora ſunt acidis mineralibus, adeòque adhibentur ut plurimum ad Corpora poroſiora, v.g. Oc. Cancr. Coral. Martem, &c. cumque illis ratione Alcali occulti efferveſcentiam excitant. Inter autem vegetabilia primatum obtinet *Acetum deſtillatum*, quod & ipſa Metalla (calcinatione parum reſerata) ſolvat. Sic vitrum Antimonii in tincturam, Minium in ſal ſaccharinum, Martem in Crocum, & Venerem in æruginem convertit. Ex Regno minerali deſumuntur menſtrua acida maximè corroſiva. Qualia ſunt Aqua fortis, Regia, ſpiritus ſalis, ſulphuris, &c. Compactiſſima corpora ſolvunt; non tamen omnia promiſcuè. Sic Aqua fortis ſolvit Lunam, non autem Aurum, niſi addito ſale. Regnum Animale ſpiritum dat formicarum, qui in hoc convenit cum ſpiritu viridis æris, quod in ſolvendo, aciditatem, ſicut alia menſtrua, non amittat. Dantur & menſtrua inſipida; qualia ſunt Mercurius qui aurum, & Oleum quod Martem & Lunam, modò diutiùs in eo contineantur, ſolvit. Hæc de ſalinis acidis. Sequuntur menſtrua ſalina urinoſa, quædam fixa, quædam volatilia. Priora lixivia ſunt Salium fixorum, v.g. ſalis Tartari, & Ciner. Clav. quæ omnia ſulphurea ſolvunt; ſalia enim fixa fiunt in calcinatione corporum ex ſale volatili & ſulphure conſtantium. Poſteriora ſunt ſpiritus urinoſi, qui ſulphureas tam vegetabilium quàm animalium partes eliciunt: v.g. ſpiritus urinæ, ſpir. Salis Ammoniaci. Quærunt multi menſtruum univerſale, quod omnia diſſolvat corpora ſine ſua debilitatione, & à Mercurio abſtractus eum figat ut malleum ſuſtineat: Aſt rara avis. Starckius dicit eſſe corpus ſalinum unum apparenter, ſed radicaliter ex duabus naturis, volatili nempe & fixo. *Becherus* dicit eſſe corpus ſalinum Mercuriali terra conſtans; quam terram in ſale communi reperiri ait. Tale menſtruum *Alcaheſt* appellatur. Cujus ſuccedaneum eſt ſal tartari fixum volatiliſatum, ſed volatiliſationis dantur modi varii. Hæc de menſtruis pro diſſolutione aut extractione, quorum proportio varia eſt pro ratione ſubjecti.

Pergimus ad *Efferveſcentiam* quæ ex mutuo acidi cum urinoſo concurſu, oritur: efficitque ut acidum & urinoſum non ampliùs ſe exerant, ſed in neutrum quid jungantur. Ille autem inſignis motus & agitatio, quæ *efferveſcentia* dicitur, inter ſalia pura locum obtinet. Si enim ſalia ſint impura, i. e. aliis particulis materialibus permiſta & ab illis temperata, impeditur exinde proximior concurſus, & ſuccedit, non *efferveſcentia*, ſed *fermentatio*. Sic in muſto ſalia particulis materialibus intertexta fermentationem ſubeunt. Sal tamen tartari cum ſpiritu vitrioli volatili *efferveſcentiam* init, ut & quodvis ſal volatile cum acido. In vini generatione res patet. Dum enim Vinum degenerat in Acetum, acidum & alcali, aliis intertexta particulis, non *liberam efferveſcentiam*, ſed *fermentationem* ſubeunt. Purum tamen ſal tartari, quod alcali eſt, & acetum, quod purum eſt vini acidum; hæc inquam combinata *efferveſcentiam* excitant. Pari ratione ſpiritus vitrioli cum Oleo Terebinthinæ, Oleum Tartari per del. cum Alumine, acido ſcilicet fortiter concentrato; & Aqua cum Calc. Viv hæc, inquam, mutuò efferveſcunt. Corpora etiam Terreſtria quæ alcali aut occultum aut nullum habent, acidum abſorbendo blandè cum illo efferveſcunt. Talia ſunt Mars, Saturnus, Corallia, Creta, marmor affuſo ſpiritu vitrioli, & Limatura Martis affuſa Aqua forti, imprimis ſi addatur Oleum Tartari per del. Partes animalium duræ Alcali gaudent volatili quod cum acido efferveſcit. Notandum interea *efferveſcentiam* interdum calidam, interdum frigidam obſer-

Digitized by Google

vari. Calida fit cum ſalibus fixis à ſubjectis Sulphureis elicitis; frigida verò locum obtinet quando ſal volatile purum cum acidis puris concurrit; v. g. Spiritus Salis Ammoniaci vel Spiritus Urinæ cum Spiritu ſalis. Cauſa autem effervefcentiæ in genere ex mechanica conformatione petenda eſt; ſalium ſcilicet acidorum partes conicæ ſunt, & acuminatæ; alcalium verò fiſſæ, unde inter hæc tam diu pugna continuatur donec acidum ſubeat alkali fiſſuras, & uniat ſe in ſal ſalſum tertium, neutrum ex his.

Ex dictis patet, *Fermentationem* motum eſſe, quo acidum & urinoſum concurrendo ſimul alias particulas miſtum componentes in motum cient; nam à ſale dependet miſti vinculum, adeoque ſalia mota reliquas reſolvunt particulas. Fermentationem ſequitur inſignis miſti Alteratio; quia ſalia ſub iſto motu de novo ſe unire geſtiunt, particulaſque unibiles in ſui conſortium rapiunt, alias verò quæ non bene unibiles ſeparant; quæ, ſi leves, ſupernatant: ſi graves ad fundum ſecedunt. Unde nova miſti textura. Sic muſtum fit vinum ope fermentationis; hoc denique per ulteriorem fermentationem urinoſa deprimentem in acetum convertitur. Sic fructus auſteri per fermentationem moderatam ſuavem dulcedinem acquirunt, illa autem protracta aceſcunt. Succi etiam Vegetabilium moderatè fermentati Sulphureum Spiritum fundunt: protracta autem fermentatione in acetum acerrimum degenerant. Fermentationi Symbolam confert aer, cujus vis elaſtica ſalia magis magiſque commovet. Unde muſtum dolio incluſum vix fermentat propter aëris defectum. Ex dictis illiud ſe ſuggerit principium practicum: ubi in corpore noſtro peccat acidum, proſunt Alcalia, & è contra; teſte experientia in omnibus pene morbis. Magna enim eſt convenientia inter fermentationem artificialem & eam quæ fit in corpore humano. Nam pari ratione acidum Stomachi concurrit cum ſale volatili Alimentorum, quibuſcum ſe maritat, & tandem ambo in ſalſum degenerant volatile. Si Chylus nimium ſit acidus, adeſt Bilis quæ illum in ſal volatile tranſmutet. Hac autem deficiente innumera ſequuntur mala.

Fermentatione ſuperata ad *Præcipitationem* pergimus; quæ ſeparatio eſt Corporis in menſtruo ſoluti ad fundum ſecedentis. Fit præcipitatio vel propter porulorum menſtrui repletionem & anguſtiam, vel propter gravitatem particularum ſolutarum. Prioris modi Exemplum ſit extractio Jalappæ, vel Tinctura Benzoes, cum ſpiritu vini factæ; quæ affuſa Aqua communi poros S V. replente præcipitantur. Poſterioris exemplum ſit ſolutio Auri in Aq. Reg. quæ addito Mercurio, cum auro jungente ejuſque pondus augente, particulas auri dimittit. Præterea Præcipitatio eſt vel *ſpontanea* ut in ſolutione Corallorum in ſucco Citri, vel *violenta* quando nempe additur tertium quid, ut in magiſteriis officinalibus, & illo Nephritico dicto quod à ſpiritus vitrioli præcipitatur. Eſt porro vel *totalis* quando partes ſolutæ totaliter ad fundum ſecedunt, vel *partialis* quando aliquantiſper ex poris tantum excluduntur, ut in urina inſperſo ſale, vel ſolutione Jalappæ quæ palleſcit & albeſcit addita parva Aquæ quantitate. Ut clarior fiat *Præcipitationis* Doctrina, notandum quod acida & auſtera, acetum v. g. vel Alumen, craſſum *lactis* corpus coagulant, adeoque poros ſeri anguſtant, ut ſeparetur Caſeus: Alcalia verò caſeum attenuantia adeoque poros dilatantia ſeparationem impediunt. Tinct. etiam vegetabilium ſubito frigori poros menſtrui aſtringenti expoſitæ turbidæ evadunt, i. e. particulæ ſolutæ aliquantiſper extruduntur. In Calore autem detentæ perſpicuæ remanent & coloratæ. Solutiones factæ ab acidis per alcalia præcipitantur; & è contra. Sic Aurum in Aq Reg. ſolutum per Oleum tartari in Aurum fulminans præcipitatur; è contra Sulphur ſolutum cum Lixivio ſalis Tartari, præcipitatur cum acidis. Decoctum etiam abſinthii (aut alterius vegetabilis) in Lixivio ſalis Tartari, ad-

dito

dito alumine magiſterium vegetabilis colorem præ ſe ferens præcipitat. Solutio itidem Granorum Chermes addito alumine Laccam Florentinam præcipitat. Ratio eſt, quia acida alcalium (& è contra) exoptant unionē, unde partes ſolutæ dilabuntur. Notandum autem magiſteria ab Alumine præcipitata compoſita eſſe, quia terra ejus petroſa ſimul præcipitatur. Cæterum non ſolum Alcalia præcipitant Acida; ſed fortiora etiam acida debiliora præcipitant, quia poros phlegmatis replent & particulas Terreas corroſas adoriuntur, cumque iis jungentes pondus augent. E. G. Corallia in aceto ſoluta per Oleum ſulphuris, & Oc. Cancr. in Spir. Nitri ſoluti per Spiritum vitrioli præcipitantur. Hæc de Artificiali Præcipitatione, qua fiunt magiſteria vegetabilium, animalium, &c. ſed parum valentia, quia ab acido corroſa & ab alcali concentrata, à nullo amplius menſtruo ſolvuntur, nullo igne calcinantur, in ſtomacho non digeruntur, ſed poſt triduum per vomitorum excernuntur, acida in corpore non imbibunt cum ſint ab acido hactenus ſaturata; & ut verbo dicam, ſemper retinent aliquid menſtrui Corroſivi, teſte vel ipſo ponderis incremento, non obſtante omni edulcoratione. Horum itaque loco parat *Zwelferus* magiſtéria ſolubilia ſine præcipitatione, per ſolius Spir. Viridis æris affuſionem, ejuſque abſtractionem & edulcorationem; quæ ſane vulgaribus præſtant. —— Accedamus nunc ad *Naturales Præcipitationes*, quæ *fermentationes* ſequuntur, v.g. in muſto, cerevisia, &c. ſalia concurrentia particulas Terreas ut fæces extrudunt beneficio fermentationis. Quod ſi fiat ut impediatur fermentatio vel propter prædominans acidum aut Corporis heterogenei admiſtionem, mox oboritur Præcipitatio. Unde Cereviſia acida facta per Cretam præcipitatur. Vinum itidem acceſcens à putaminibus ovorum. Hæc enim Alcalia recipiunt acidum in ſui amplexum, & ſecedunt una fundum verſus. Æqualem reperimus in Corpore Humano præcipitationem. In febribus ardentibus ipſa maſſa ſanguinea ſcorias heterogeneas eliminat. Et auxilio ſunt præcipitantia. Alcalia ſcilicet in febribus Intermittentibus ubi acidum præternaturale fermentationem ciet; acida verò in Ardentibus ubi ebullitio ab acido volatili procedit. Sunt & *impropriè Præcipitantia* quæ non præcipitant ſed abſorbent & figunt. Talia ſunt Mars in Hypochondriacis & Scorbuticis, Creta in Soda, & dens Apri in Pleuritide.

Accedimus nunc ad *Calcinationem*, quæ eſt Corporis compacti in minutiſſimas ſui partes corroſio & ſolutio, qua metalla in Calces & vegetabilia in Cineres rediguntur. Fit autem Calcinatio, vel *igne actuali*, qui in principio non ſit nimius, ne materia calcinanda colliqueſcat, vel partes volatiles avolent. Huc ſpectat Calcinatio per radios ſolares mediante ſpeculo uſturio concentratos. Vel fit *Igne Potentiali*, liquoribus nempe acidis, idque duplici modo. 1. per ſuffumigium vel vaporem, Mercurii nempe vel Sulphuris pro Venere aut Marte calcinandis, vel Aquæ bullientis pro animalium oſſibus. 2. immergendo in *via humida* res calcinandas in menſtruum ſolvens, vel illinendo v.g. Oleum vitrioli bacillo ferreo; vel *in via ſicca* per *amalgamationem* Mercurii calentis in Crucibulo cum metalli Laminis, expreſſo poſtea Mercurio per Corium, injecta prius Aqua frigida; vel denique per *ſtratificationem* ſalinorum pulverum cum lamellis metallorum, quo in caſu ſalia reſoluta emittunt Spir. acidos corroſivos. Huc ſpectant *Detonatio, Granulatio & Extinctio*. *Detonatio* fit, quando minerale cum Nitro, Tartaro, &c. crucibulo per vices committitur, ut Sulphur ſuperfluum partim avolet, partim figatur. *Granulatio* fit quando metallum e. g. Mars ignitus Sulphuri admovetur ut à flamma liqueſcat, & in Aquam frigidam ſuppoſitam ſub *Granulorum* forma decidat. Fit *Extinctio*, quando e. g. Corallia, Silices & Lapides Calcinandi aliquoties igniuntur, & in liquore quodam extinguuntur donec friabilia fiant.

Alte-

Digitized by Google

Altera Operationis Chymicæ pars eſt *Coagulatio*, quando nempe res liquidæ ad ſolidam ſubſtantiam per humidi privationem rediguntur; eſtque duplex 1. Res in calido ſolutæ in frigido coagulantur, Nitrum v.g. & ſalia Eſſentialia. 2. Quædam in frigido ſolutæ, concreſcunt in calido, ſalia v.g. Cinerea. Priora nempe in calido Spiritus de ſe promunt, poſteriora è contra.

Pertinent quoque huc *Congelatio* & *Cryſtallizatio*: prior in Gelatinis patet: poſterior fit quando ope evaporationis liquoris ſolventis ad pelliculam uſque, ſalia ante diſperſa & diſcontinua congregantur, & poris menſtrui per frigus conſtrictis in certam figuram concreſcunt. Salſa ſint, oportet; nec Alcalia enim, nec acida ſola Cryſtallos dant. *Atque hæc de Operationibus Chymicus, quarum plerique eventus à Salibus originem ducunt. Pergimus ad ſecundum Paracelſiſtarum Principium.*

CAPUT IV.

De Sulphure & Antimonio.

PEr *Sulphur*, ſulphureaque Concreta nihil aliud intelligitur, quàm pinguedo facile inflammabilis; quæ cum in Sulphure crudo imprimis inveniatur, ab hoc tanquam à potiori facta eſt denominatio. Cum verò Olea tam Naturalia quàm Artificialia ſint imprimis pinguia & facile inflammabilia, factum eſt ut Oleum, & Sulphur hoc in paſſu coincidant. Pinguedo hæc Sulphurea non ſolitaria, ſed cum aliis pariculis variis concreta, reperitur; unde non tam primum erit Principium, quàm Principiatum. Conſtat Sulphur ex acido à pinguedine temperato. Sic in Sulphure communi, & Antimonio acidum reperitur. Succinum, Bitumina, Reſinæ pingues, Pix nempe, Terebinthina, &c. in deſtillatione Spiritum dant acidum. Fuligo itidem, quæ Sulphur eſt ſublimatum, fortiori igne Spiritum acidum reddit. Ligna quo pinguiora eo copioſiorem Spiritum acidum ſuppeditant. Carbonum Sulphur per Alcalia fixa acidum deſtruentia extrahitur. Myrrha, utut amara, deſtillata acidum exhibet ſaporem. Oleum commune, acidi virtutute Martem, Lunam & Venerem corrodit in rubiginem, & in oculum incidens, vehementiſſimos excitat dolores. Olea Deſtillata, utut in radice ſalia ſint volatilia, tamen non deſtituuntur pinguedine Sulphurea ab acido concentrata. Cinnamomum, ſi blando Igne deſtilletur, phlegma acidum reddit. Animalium pinguedines ſuum quoque habent acidum; & ſi Alcali fixo jungantur, producetur ſapo: Alcalia enim acidum imbibunt in pinguedine latitans. Credo etiam in Spiritu vini acidum ſubeſſe: Spiritus enim ardentes nil aliud ſunt quàm Olea fermentando in Spiritum volatiliſata: Sic ſubjecta à fermentatione libera dant copioſa ſatis Olea; fermenta verò Spiritum ardentem exhibent, paucum verò vel nullum Oleum. Licet multa ſint corpora metallica quæ Sulphur non produnt niſi aliis mediantibus, habent tamen perfectum Sulphur. Tincturas autem metallorum non tam Sulphuris extractiones, quàm partium quarundam metallicarum ſolutiones eſſe affirmarem. Hæc de Sulphure in genere.

In ſpecie Sulphur Commune ex duabus partibus, inflammabili nempe ſeu oleoſa, & acida componitur. Confirmatur hoc ex Analyſi, qua acidus vapor

Digitized by Google

In Spiritum concentratur, ardente pinguedine; & Syntheſi, qua oleum Terebinthinæ cum dimidia parte Spiritus vitrioli caute deſtillatum, perfectum dat Sulphur in Retortæ collo. Sulphur aliud eſt nativum ex fodinis elicitum, quod utut rarum, optimum eſt; aliud artificiale quod ex pyrite excoquitur, vel ex Aquis ſulphureis inſpiſſando elicitur. Pro uſu medico eligendum puriſſimum: depuratur autem vel ebulliendo cum Lixivio Calcis Vivæ, vel coquendo cum urina humana, & levi dein aceti inſperſione; vel fundendo cum cera, ita ut flammam non concipiant, & in Aquam, dum adhuc fervent, infundendo. A Sulphure pendet Thermarum virtus; aqua nempe ſaporis ſalini per mineram ſulphuream tranſiens, cum Sulphure efferveſcit, unde calor & medicæ virtutes. Parantur etiam Artificiales ex Sulphure, & tripla quantitate Calcis Vivæ in Aqua coctis, donec Sulphur rubeſcat: id enim ſolutionis eſt ſignum. Inter Sulphuris præparata primò ſe offert ſublimatio in flores. Omnium optima eſt quæ fit per ſe. Addunt quidam ſal decrepitatum, vel Alumen uſtum, vel Colcothar vitrioli, ne ſcilicet in Igne fluat Sulphur; inanis tamen eſt metus, niſi enim Sulphur liqueſcat, flores non ſublimantur. Exactiſſimè autem calcinandum eſt Colcothar vitrioli, aliàs flores tinguntur acido corroſivo vitrioli. Addunt quidam Aloen, Myrrham, Benzoen & quandoque ſaccharum, ſed peſſimo conſilio, comburuntur enim in fundo & empyreuma acquirunt. Benzoe quidem egregium eſt balſamicum, ſed addatur potius per ſe ſublimatum. Alii miſcent Corallia cum Sulphure trito, fieri putantes ut acidum Sulphuris corallia aggrediatur, & eorum partes volatiles in ſublime ſecum rapiat; quod tamen non fit. Pars florum balſamica & pinguis, ab acido ſeparata, egregium eſt pectorale; omnibus etiam ulceribus tam internis quàm externis, omnique affectui à Lymphæ acore oriundo optimè ſubvenit. Peſtis veneno inſigniter adverſatur. Colicam ab acido ortam tollit: in ſcabie, cum alcali quodam acuata unicum eſt remedium. Ut autem ab acida parte ſeparetur Oleoſa, fiunt variæ Sulphuris infuſiones cum Oleis variis, ut inde balſama evadant. *Polemannus* digerit flores Sulphuris in phiala leni igne per menſes aliquot; & perfectè digeſtos ſuaveolentiam aromaticam acquirere affirmat. Poſt Sublimationem Sulphuris ſequitur ſolutio. Solvitur autem vel per Alcalia fixa quoniam hæc ex Sulphure in concrematione oriuntur; vel per Oleoſa deſtillata, quia ſunt naturæ Sulphureæ. Per Alcalia fixa ſolvitur Sulphur coquendo in Lixivio Calcis Vivæ vel Cinerum Clavellatorum: & ſolutio prior ope urinæ, poſterior ope aceti, præcipitatur in lac vel magiſterium, quod nullius eſt pretii: Sulphur enim, partim cum acido, partim cum Alcali unitum, fit ens novum fixum nullius uſus. Egregium fit Lac ſeu mageſterium Sulphuris, quando Balſamum Sulphuris ad Extracti Liquidioris conſiſtentiam inſpiſſatum, cum ſpiritu vini Rectificato extrahitur, & cum Aqua ſimplici præcipitatur. Per Oleoſa Sulphur ſolvitur in Balſamum; melius tamen procedit ſi prius liqueſcat cum ſale Tartari. Ordinariè fit balſamum cum Oleo Terebinthinæ; alii cum Oleo aniſi pro pectorali, vel Succini pro Cephalico uſu, parant, Addendo Sulphuri Myrrham & Benzoen cum Oleis deſtillatis, egregii fiunt Balſami compoſiti. Camphora etiam addita penetrantiores & affectibus malignis magis appropriatos reddit. Quidam loco Sulphuris communis ſolvunt Sulphur auratum Antimonii, & majorem, quod credo, ſperant effectum. Balſamum Sulphuris deſtillatum coagulum relinquit in fundo, quod pulveriſatum *reſina* dicitur, in ſcabie egregia, ex qua cum ſpiritu vini probè Rectificato Tinctura extrahitur non inelegans, utut tantum ſolutio totius corporis videatur. Paratur etiam Tinctura cum ſpiritu vini ex Sulphure cum an. ſal. Tartari,

tari,

Digitized by Google

tari , vel ℥ iv. Nitri liquefacto , & in rubedinem calcinato . Tinctura autem ex Balſamo parata, medietate abſtractâ, in cella Cryſtallos dat; quæ aliquoties cum Sp. Vin. Rect. ſolvendæ , & ad tertiam part. abſtractæ , de novo Cryſtallizandæ donec fœtorem deponant. Hæc de parte Sulphuris pingui. Altera pars dicitur ſpir. acidus, qui vix ſeparari poteſt ſine parte pingui, niſi per flammam. Inflammato itaque Sulphuri campanam vitream, juſto interjecto ſpatio, applicamus; quæ vapores aſcendentes excipit, qui ſenſim concreſcunt in guttas, decidentes in ſubjectum vas vitreum. Parum tamen acquiritur , niſi dies ſit nebuloſus, aut in cella deſtillatio fiat , & Campana cum Aqua aliquantum humectetur. Si ſpir. exinde evadat phlegmaticus rectificari poteſt. Spiritus hic Sulphuris eſt acidum univerſale , eſtque cognatus ſali terræ centrali; à ſpiritu vitrioli vix differt , niſi quod particulas metallicas admixtas non habeat. Fumus Sulphuris vinum & omnes ſuccos crudos à corruptione præſervat . Imò tela Sulphurea accenſa & lagenæ potu ſemiplenæ indita, protinus claudendæ & fortiter agitandæ, Potum reddit Sulphuratum, in tuſſi aliiſque Pectoris affectibus, præſertim verò in Peſte, Egregium. Hæc de Sulphure Communi.

Poſt Sulphur Commune in toto Regno minerali non datur ſubjectum magis Sulphureum quàm *Antimonium* ; quod minerale eſt naturæ metallicæ finitimum, & conſtituitur ex copioſo admodum Sulphure minerali, Mercurio metallico copioſo, & ſubſtantia ſalina Terreſtri Alkalina . Sulphur Antimonio ineſſe, idque nobilius Sulphure communi , & ad Sulphur ſolare accedens , probant multæ ejuſdem præparationes, & operationes. Imò ex Antimonio elici poteſt Sulphur, communi non diſſimile , niſi quod adeò non flaveſcat , & nonnihil virideſcat. Sic Antimonium pulveriſ. cum ſpiritu vel oleo vitrioli digeſtum, & poſtmodum forti Igne deſtillatum in fine Sulphur ſublimat in collo Retortæ. Antimonium etiam ſolutum in Aqua Regia, affuſa Aqua communi præcipitat Sulphur virideſcens; ut taceam, non ſecus quàm cum Sulphure communi per Olea deſtillata aut expreſſa , extrahi Sulphur Antimonii, & cum eo fieri balſamum Sulphuris, quo melius eſt vulgari. Sulphur Antimonii minerale in fuſionis Igne omnia metalla abſumit, ſeque cum iis ſaturat, cum in corpore proprio non ſaturetur, ideòque *Lupus* dicitur. Aurum tamen intactum relinquit propter amicam forſan Sulphuris Antimonii , & Solaris conjunctionem . Mercurius quem obtinet, ſaturninus eſt, & in Regulum ſe conglobat, qui cum ſale Saturni in perfectum Saturnum mutari poteſt. Pro uſu medico optimum eſt Antimonium quod ex aurifodinis eruitur , quale Hungaricum, quodque ſtrias habet albicantes Mercurii, & interſperſa puncta rubra Sulphuris copiam indicantia . Crudum nec vomitum ciet nec purgat. Sanguinẽ tamen purificat in Brutis: Et Decoctis Antivenereis in nodulo ligatum additur.

Inter Antim. Præparationes primum locum obtinet *Calcinatio*; quando ſcilicet Antimonium groſsè pulveriſ. in ſcutella argillacea ampla calcinatur ſuper carbones ignitos , ita ut ſucceſſivè Sulphur exhalet & pulvis remaneat Gryſeus. Notandum quod fumus cautè vitetur, quia corroſivus eſt & noxius, & Antimonium in Crucibulo continuò agitetur ne coaleſcat & fundatur ; & ubi jam calcinatum eſt, ſuper addatur novum ſucceſſivè, præſentia enim crudi fuſionem calcinati impedit. Calcinatio perfecta eſt quando fumum non amplius emittit. Quod remanet eſt Sulphur internum Antimonii. Fit etiam Calcinatio per radios Solares, qua gravius evadit Antimonium, & blandum vomitorium ac diaphoreticum. Si Antimonium priùs Calcinatum in Igne fundatur donec intruſo baculo ferreo non amplius fumet, & quod adhæreſcit perſpi-

Digitized by Google

cuum ſit, & poſtmodum in Patellam effundatur, in loco frigido in *Vitrum* concreſcit. Ut clarum fiat Vitrum, ſit dies ſerenus, & injiciatur aliquid Sulphuris Citrini fruſtulatim, vel Boracis; ſit calx etiam recens, alioquin ab aere mutatur. Vitrum hoc non tutò in ſubſtantia, ſed in Infuſo in uſum vocandum; modò per acida, acetum nempe deſtillatum, vel ſpiritum vitrioli vel Nitri, vel Salis cicuretur. Optimè corrigitur, quando pulveriſatum aceto vini extrahitur in menſtruum rubeum, quo decantato remanet Antimon. cui affundatur S. V. digerantur aliquandiu, & deflagretur ſpiritus ſuper materiam, quæ in Regulum beneficio Ignis cogenda. Sic fit vitrum quod optima dat infuſa Vomitoria cum vino, ubi ſolventis, non ſolvendi, doſis attendenda. Non facile eſt emeticam hanc Antimonii vim in Catharticam mutare; virtus enim purgandi conſiſtit in ſulphure Antimonii non nimis volatili, quod dum figimus diaphoreticum evadit. Hucuſque Antimonii Calcinatio per ſe. Sequitur ejuſdem Calcinatio cum aliis, imprimis cum aa. Nitri & Tartari. Sic detonatur ſulphur, & Alkalia Sulphur cum quo in radice conveniunt arripiunt & in rubram materiam *Hepar* dictum mutantur: quod in Aqua comm. ſolutum dilabi ſinit pulverem obſcurè flaveſcentem, qui *Crocus Metallorum* audit, eſtque mitior vitro Antimonii. Infuſa dat Emetica ſicut Vitrum; priùs tamen corrigatur digerendo in ſpiritu vini, qui tandem deflagretur, ſic enim avolant partes volatiles, remanentibus fixioribus. Paratur exinde ſapo, infundendo ſcilicet in ſucco Cydoniorum, vel Muſto, poſt filtrationem ad mellis conſiſtentiam inſpiſſando.

Regulus Antimonii eſt Mercurius concentratus, ſeu metallica Antimonii pars, quæ ſeparatis ſcoriis in calice fuſorio fundum petit. Præparationis modus hic eſt: partes æquales Antimonii, Nitri, & Tartari in crucibulo detonantur, donec fluat maſſa quæ in calicem fuſorium calefactum & ſevo inunctum effundatur, & in fundo ſe ſiſtet Regulus; qui ſi impurus videatur, pulveriſetur & cum dimidia Nitri & Tartari parte denuo fundatur. Procedit detonatio à ſulphure Antimonii, Nitro & ſale Alcali (ut in pulvere pyrio.) Sunt itaque ſcoriæ Alcalia ſulphure Antimonii ſaturata; & Regulus purus eſt Mercurius metallicus à ſulphure ſeparatus. Quia autem ſalia hæc Alcalia avidè ſulphur rodunt, quandoque ipſum quoque Regulum ſuo ſpoliant ſulphure: Unde, ne hoc fiat, ſunt qui addunt pulverem Carbonum, ut ſalia ſimul ſulphure Carbonum ſaturentur: quo pacto acquiritur Regulus fæculentior quidem, ponderoſior tamen & copioſior. Sunt etiam qui parant Regulum ex Antimonio cum ſolo Carbonum pulvere: ſed impurus eſt, quia Alcali Carbonum proprio ſulphure quodammodo ſaturatum, non adeo prompte nec copioſe abſorbet ſulphur Antimonii. Acquiritur autem nitidus & copioſus Regulus fundendo Antimonium cum Colophonio; ſic enim pinguedo Colophonii imbibit cognatum ſibi ſulphur Antimonii. Unde fit ut tota pars metallica in Regulum ſecedat: in aliis autem præparationibus, Alcalia Antimonii ſulphur rodunt, & volatilior ejus pars partem Mercurii ſimul abſumit. Aliàs etiam ſolum Antimonium *probe Calcinatum*, & à ſulphure ſeparatum, ſine additione aliorum, vi ignis abit in Regulum. Et hi ſunt ſimplices Reguli Antimonii.

Sequuntur Reguli Compoſiti, quando ſcilicet metallum unum vel alterum additur. Tales ſunt Martiales, Joviales, Solares, &c. Mars non facile funditur; ideoque injicitur prius in Crucibulum Limat. ferr. ad ℥ viij Candefiat ad ſummum gradum. Tandem addantur Antimonii ℥ xvi. Igne aucto fundantur & abibunt in maſſam unam, quia ſulphur Martis cum ſulphure Antimonii cognatum eſt. Maſſæ fluenti injiciantur per vices Nitri pulveriſati calefacti (quod notandum) ℥ iv. vel Nitri & Tartari aa. ℥ ij. Erumpente flamma funditur maſſa,

maſſa, quæ forti Igne ultra horæ quadrantem in fluore detineatur. Et citò poſtmodum in Conum fuſorium fundatur. Unde acquiritur Regulus Martialis, qui ſi impurus denuò cum Nitro fundendus. Pro Regulo Antimonii Joviali. ℞. Antimonii crud. Stanni aa. p. æq. fundantur, & addatur nitrum. Pro Solari fundatur Aurum cum p.iv. vel vj. Antimonii, ſic regulus ſubſidebit. Si aliquid Auri in ſcoriis relinquatur, addatur his pars dimidia Antimonii crudi, & iterum fundatur; addendo cum fluxerint parum Lim. Martis.

Scoriæ primo ſolutæ in Aqua calida, affuſo aceto, dant Sulphur Auratum Antimonii obſcuri coloris, quod purgat per vomitum & ſeceſſum: Altera & ſequentes Præcipitationes exhibent ſulphur magis fixum: & ſi ab ultimæ Præcipitationis ſulphure ſpiritus vini deflagretur, optimum eſt Diaphoreticum, diciturque Pulvis Epilepticus Antimonialis. Spiritus vitrioli huic ſolutioni affuſus corrigit vim Antimonii Catharticam (ſicut omnia acida) & ſulphur reddit magis Diaphoreticum. Solutio vel Lixivium Scoriarum prodeſt in menſium obſtructione in forma ſuffitus. Ulcera abſtergit, Gangrænam tollit, & Scabiem aufert. Cavendum autem ne addantur acida, aliàs cuti maculas imprimunt.

Antimonium Diaphoreticum differt à *Croco metallorum* in eo, quod ſumatur *tripla* Nitri portio & una Antimonii, ſic enim figitur Antimonium ut amittat vim catharticam. Cavendum interea ut ſulphur Antimonii perfectè imbibatur ab acido Nitri, alioquin textura Sulphuralis emerget, & cum ſteterit aliquandiu emeticum reddet. Hoc ne fiat, ſunt qui ex Regulo parant, cujus ſuſphur hactenus ſub forma ſcoriarum ſequeſtratum eſt & hoc modo paratum ſalivationem quandoque ciet. Maſſa itaque fuſa (proceſſum ſuppono vulgarem) ſolvitur in Aqua, in qua Antimonium in forma pulveris fundum petit, Nitrum verò Aquæ permiſcetur, quæ in Cryſtallos abit, partim ſalſos, partim nitriformes, *Nitrum Antimoniatum* dictos. Poſt paratum Antimonium Diaphoreticum probe eluendum eſt Aqua calida, deinde digeratur cum Spir. vini, qui poſtmodum deflagretur. Si Lixivio in quo Maſſa Antimoni Diaphoretici ſoluta eſt acetum inſpergatur, præcipitabitur Pulvis, *Magiſterium* dictus, cujus dimidia doſis plus valet, quàm integra Antimonii Diaphoretici. Parant quidam Antimonium Diaphoreticum in Retorta Tribulata ut Spiritum *Clyſſiformem* ex Nitro de ſulphure Antimonii participante in receptaculo appoſito capiant. Doſis Antimonii Diaph. à ℈ ß ad ʒ ß. Doſis Nitri Antimoniati ℈ j.

Ex Regulo Antimonii cum aliis metallis fiunt variæ compoſitiones. Sic *Antihecticum Poterii* ritè paratur ex *Jovis* p. v. & Reguli p. iv. ſimul fuſis & cum triplo nitri detonatis donec album fiat; malè autem cæruleſcit propter ſulphur *Jovis* nondum fixatum quod levi encheireſi in igne ſeparandum. Præcipitatur etiam Pulvis *Antihecticus* ex marte & regulo antim. cum triplo nitri fuſis, calcinatis, & in aqua ſolutis, in ictero & cachexia laudatus. Cujus Caput Mortuum in aqua ſolutum conſtans ex antimonio & ſulphure à ſpiritu ſalis corroſis dat acidulas artificiales virides.

Sequitur Sublimatio Antimonii. Sumatur Cucurbita Tubulata, ſublimetur Antimonium in *flores*, addito triplo arenæ, ne liquefiat. Sit & Ignis regimen legitimum; ſi enim debilior fuerit, non ſublimantur flores, ſi intenſior & abſit arena funditur maſſa & nihil dat florum. Sunt hi flores pars Antimonii Sulphurea cum Mercuriali unita, alcalica parte in fundo relicta; adeoque cum Alcali fixo in priſtinum Antimonii corpus reduci poſſunt. Flores qui in ſummo adhærent ſunt albi & valde maligni, & propterea corrigendi per acida: In medio ſiti ſunt flavi, & in infima parte rubri, qui ſalubriores

Digitized by Google

briores quia fixiores . Si cum Sale Ammoniaco ex minera Antimon. fiat ſublimatio, ſimul cum albis & flavis etiam rubri acquiruntut flores, optimi in Cachexia aliiſque affectibus ; quorum doſis gr. viij. ad xij. & ex quibus fit Tinctura illa , *Lilium* Antimonii dicta . Sunt & flores ex Antimonii Regulo ſæpius ſublimati , & fixati , qui à colore *Cheiri* audiunt . Parant quidam flores ex ſulphure aurato Antimonii p. i. & ſal. Ammoniaci p. iij. Aqua calida edulcoratis , & cum Spiritu vini cohobatis ; qui moſchum redolent .

Ordine nunc proponam deſtillata Antimonialia . Minera Antimonii nondum Ignem experta deſtillatur ex Retorta in Spiritum acidum *acetum* dictum (qui in Calcinatione periret) paucum , quique nil aliud eſt quàm Spiritus Sulphuris acidus mineralis . In hac deſtillatione requiruntur Carbones Foſſiles ; & Spiritus deſtillatus cum nova minera digerendus , & denuo deſtillandus eſt . Paratur etiam hic Spiritus extinguendo mineram candefactam in Aqua com. vel affundendo ℔. xiv. Aq. Pluv. deſtill. ſuper mineræ Antimonii lęvigatæ ℔. vi. & digerendo donec efferveſcant , & ſpumam edant : ſic Aqua fit acidula quæ diſtillatur in Spiritum acidum ſæpius cohobandum , qui optimum eſt menſtruum pro Tinctura Antimonii , in ſpecie ex vitro Hyacinthino , extrahenda . Hæc de Antimonii deſtillatione per ſe . Deſtillatur vulgo Antimonium cum Saccharo , quod Spiritum dat acidum ; qui rodit , & ſecum vehit Antimonium , unde Spiritus Antimonii Saccharatus . Deſtillatur etiam cum melle , lento tamen Igne (quod notandum , ne aliàs cum impetu proruant) unde Oleum Antimonii mellitum , quod externe ulceribus confert . Optimè deſtillatur cum pane , qui dat Spiritum acidum volatilem corpus Antimonii reſolventem . Notandum quod Spiritus panis Tincturam Antimonii , quibuſdam in ſecretis habitam , prompte extrahat . Deſtillatur quoque cum Sale communi : item Mercurio Sublimato,unde butyrum Antimoni prodit , & aucto poſtmodum Igne in collum Retortæ ſublimatur Cinnabaris Antimonii . Circa hanc præparationem notandum , quod anatica Antimonii & Mercurii Sublimati portio plus butyri quam Cinnabaris profert , dupla autem Mercurii Sublimati portio ad unam Antimonii plus dat Cinnabaris ; quod Antimonium Sulphureum plus dat Cinnabaris quàm ſtriatum ; quod ſi maſſa ex Antimonio , & Mercurio compoſita in cellam per aliquot dies reponatur , liquidius butyrum exhibebit ; quod Ignis fortiſſimus in principio majorem elicit Cinnabaris quantitatem ; quod ſi in Igne ſuppreſſionis deſtilletur , recipienda eſt Retorta ampli Colli , aliàs rumpetur ; & collum non ſit nimis breve , aliàs pauca ſeu nulla acquiritur Cinnabaris ; quod denique Mercurius ſit purus , ita ut affuſa gutta Olei Tartari flaveſcat , ſi enim nigreſcat ; Arſenico adulteratus eſt . Fundamentum præparationis hoc eſt . Conſtat Mercurius Sublimatus è corpore Mercurii , & Spiritu Salis concentrato in Mercurio . Hic itaque Spiritus Salis qui Mercurio ineſt , ignis beneficio reſolutus , rodit partem Mercurialem ſeu metallicam Antimonii , & corroſam ſecum rapit, & cum ea abit in liquorem craſſiuſculum odoris ſummè Sulphurei propter Sulphur Antimonii reſolutum . Mercurius verò vivus à Spiritu Salis derelictus , partim in forma viva cum butyro , partim cum Sulphure Antimonii in forma tertii compoſiti , Cinnabaris nempe , prodit . Butyrum Antimonii non eſt Mercurialis ſed Antimonialis naturæ ; elicitur enim butyrum ex Antimonio cum Spiritu Salis deſtillato , licet propter defectum Mercurii nulla adſit Cinnabaris ; Imo Antimonii p. 1. cum Salis decrepit. p. ij. & Vitrioli ad albed. calcin. p. iij hæc inquam deſtillata dant butyrum Antimonii ſine Cinnabari , & Mercurius Vitæ , qui eſt productum Butyri Antimonii , in crucibulo fuſus abit

Digitized by Google

abit in antiquum corpus Antimoniale. Eſt itaque Butyrum Antimonii, Regulus Antimonii à Spiritu Salino in liquorem craſſiuſculum corroſus; Spiritus autem Salis relicto Mercurio cum Antimonio ſe conjungit, quia mineralia cum metallis libentius ſe jungunt, & Antimonium corpus eſt ſemimetallicum. Paratur benignius butyrum Antimonii, & dein mediante Præcipitatione Mercurius Vitæ, ex Regulo, ſeu Antimonio Diaphoretico: nulla autem elicitur Cinnabaris, quia in his Præparationibus omne Sulphur deflagravit, quod aliàs cum Mercurio in Cinnabarin coiret. Caput mortuum in hoc caſu remanens eſt verus Antimonii Regulus, quod per repetitam Mercurii Sublimati additionem totum in butyrum deſtillari poteſt. Butyrum Antimonii Corroſivum eſt, internè vix adhibetur, exhibitum autem vomitus non ciet, forſan quia acida in Butyro coercent vim volatilem quæ in Mercurio Vitæ obſervatur. Externè fonticulos commodè excitat. In Gangræna partem mortuam ſeparat. Bubonibus & Carbunculis applicatum eſcharam facit. In delicatis verò ſubjectis applicatur magnes Arſenicalis ex ana Antimonii, Sulphuris, & Arſenici in igne arenæ in Crucibulo fuſis. Quando deſtillatur Butyrum Antimonii, vel etiam quando Præcipitatur Mercurius Vitæ, ſimul ſolet progredi Mercurius vivus, qui ſi leviter evaporet in Igne, poſt ſe relinquit aliquot grana Auri quæ ex Antimonio extraxit.

Si Butyrum Antimonii Rectificatum infundatur Aquæ comm. frigidæ, ſecedit Pulvis albus, per filtrum ſeparandus, & edulcorandus, qui *Mercurius Vitæ* dicitur: imbibit nempe Aqua partes Salinas acidas, quibus ſeparatis Regulus ad fundum ſecedit ſub forma pulveris; & Aqua hæc deſtillata dat Spiritum Salis acidum; qui vulgo, ſed male, Spiritus Vitrioli Phiſolophicus audit. *Mercurius Vitæ* Vomitorium eſt nobiliſſimum, & omnibus Antimonialibus facile palmam præripit. Datur in ſubſtantia ad gr. ij. tutiùs autem in infuſo ad ℥ j. aut ij. Vini. Millies etiam infundi poteſt ſine mutatione, forſan quia particulæ vini poris Antimonii ſe inſinuantes, jacturam ſi quæ ſit compenſant. Si Butyrum ex Regulo Antimonii (cujus Sulphur volatile avolavit) paretur, mitior erit *Mercurius Vitæ*: immo ſi in hoc caſu præcipitetur per Lixivium Tartari, & leniter edulcoretur, (modò butyrum probe rectificatum fuerit) per inferiora tantum purgabit. Salia enim Alcalia Sulphur ejus figunt. Sic ſi Nitri ℥ iij. blando Igne fuſis, addantur ℥ ij. *Mercurii Vitæ*, evadet Catharticus. Porro ſi gr. ij. *Mercurii Vitæ* cum Sale communi, vel cum gr. xv. Mercur. dulcis probe terantur, purgabit tantum per inferiora, quia fixatus eſt ab acido Salis, vel Spiritu acido in Mercurio dulci latitante.

Paratur *Bezoardicum Minerale* ex Butyro Antimonii, cui affunditur Spiritus Nitri rectificatus guttatim donec nulla effervefcentia percipiatur; ſic pulvis flavus ad fundum ſecedit, à quo ter per Arenam abſtrahendus Spiritus nitri novus ad ſiccitatem uſque, qui Spiritus nitri Bezoardicus dicitur: ſicque remanet Pulvis fixus, ſuper quem leniter Calcinatum Spiritus V. continuò agitando, deflagrandus. Breviùs paratur per ternam Croci metallorum cum Nitro calcinationem in furno anemio Igne forti; vel ſexies Spiritum Nitri forti Igne à Croco metallorum abſtrahendo. Hæc de Bezoardico ſimplici, cujus doſis gr. vi. ad viij. quodque egregium eſt ſudoriferum & alexipharmacum. Sunt & Compoſita Bezoardica mineralia. In ſpecie fit Solare hoc modo. ℞. Butyr. Antimonii ℥ iv. affund. guttatim Spiritus Nitri rectif. ℥ iv. additur Aurum à Venere probe depuratum & in Spiritu Nitri Bez. ſolutum (aliàs vomitum ciebit) deſtillentur per Retortam ex Arena ad ſiccitatem. Reſiduo Spiritus Nitri recentis dimidia pars præter propter affundatur & abſtrahatur, quæ cohobatio

Digitized by Google

batio cum novo ſpiritu Nitri repetatur, Ignem ultimo intenſiùs urgendo. Eadem ratione fit Lunare, ſolutâ ſcilicet Lunâ in Aqua Regia. Fit & Martiale ex butyro Antimonii Martiali more ſolito. Paratur autem breviùs extrahendo à Croco Martis cum Butyro Antimonii Tincturam, quæ cum ſpiritu Nitri præcipitatur, abſtrahitur, &c. Fit etiam Joviale ex butyro Antimonii Joviali; breviùs autem ex Jovis ℥ iv. Mercurii Sublimati ℔ ß. in butyrum deſtillatis, quod cum Spiritu Nitri præcipitandum.

Diximus Cinnabarin Antimonii ex Mercurio & Sulphure in collo Retortæ concretis conſtare; quæ pro uſu medico aliquoties ſublimanda eſt ut perfectè rubeſcat & ſuperfluum deponat Mercurium. Eſt Cinnabaris Antimonii Remedium Polychreſtum. In morbis Convulſivis, & malignis affectibus par non habet. Doſis ℈ j. *Boyle* ſuſpendit Cinnabarin Antimonii in amphora vini Rhenani, quo mirabiles vires medicamentoſas in caſibus Chirurgicis contumacioribus expertus eſt.

Poſt deſtillata ſequuntur *Extracta* Antimonialia; quorum vis in Sulphure conſiſtit. Extrahitur autem Sulphur communiter per Alcalia; licet ſint qui Tincturas per acida, Aq. Regiam ſcilicet & Oleum Vitrioli, inſtituunt; quo in caſu acida ſubſtantiam Mercurialem corrodunt, & Sulphur non tam ſolvunt ſeu extrahunt, quàm ſecum ſupernatans arripiunt; quodque denuo per repetitas deſtillationes ſeorſim partim recipienti partim retortæ collo adhærebit. Paratur autem Sulphur Antimonii per Alcalia in via humida, coquendo Antimonium crudum, vel mineram quæ plus habet Sulphuris externi, in Lixivio Salis Tartari per aliquot dies, novum ſemper affundendo loco illius quod exhalavit. Sic Alcalia extractum reddunt Sulphureum, quod filtrandum, & evaporandum, ut ſponte ſubſideat Sulphur, aut mediante aceto deſtillato præcipitetur. Paratur etiam per Alcalia in via ſicca; quando nempe calcinatur Antimonium cum Tartaro aut Nitro, ſcorias dat, quæ in aqua calida ſolutæ per acetum deſtillatum in Sulphur præcipitantur. Alcalia ſcilicet arripiunt Sulphur, partim quia cum eo in radice conveniunt, partim quia in Sulphure latet acidum quo cum ſe conjungunt; & inſtillatum denique Acetum cum Alcalibus combinat, ut Sulphur ſecedat: ſed Sulphura hæc per Alcalia extracta non ſola ſunt, ſed miſta cum particulis Reguli Antimonii ſolutis per ſalia lixivii & ſal acidum menſtrui Præcipitantis. Hoc probatur. 1. Quia ex Sulphure hoc mediante fuſione cum Borrace, acquiritur Regulus Antimonii. 2. Quia Vomitus ciet, partibus Regulinis aſcribendus. 3. Quia non eſt inflammabile; propter ſalia adjuncta volatilitatem figentia. Dum paratur Regulus Antimonii, ſolvantur ſcoriæ in Aqua calida, filtrentur, & cum Cremore Tartari præcipitetur Sulphur Antimonii: ſic acquiritur Sulphur uſus egregii. Paratur etiam Sulphur purius ex Cinnabari Antimonii, ebulliendo in lixivio acri & præcipitando cum Aceto deſtillato; vel deſtillando Cinnab Antimonii p. ij cum Limat. Martis p. 1. ſic enim prodit Mercurius & remanet Sulphur cum Marte conjunctum. Quod ſubigendum cum ſale Ammoniaco & in flores deſtillandum; qui in Aqua ſoluti & cum Aceto præcipitati Sulphur ad fundum dimittunt: Et ſane optimum eſt medicamentum. Sunt qui Sulphur Antimonii Volatile acquirunt volatiliſando ſcorias Antimonii cum Alcalibus Volatilibus. Alii Sulphur præcipitatum cum ſpiritu Vini Rectificatiſſimo digerunt & deſtillant, primoque ſpiritum, poſtmodum autem Oleum rubicundum ſaporis dulcis & maximarum virium obtinent.

Poſt Sulphura ſequuntur Tincturæ Antimoniales, quibus Sulphur ejus fixius quod ſolaris eſt naturæ extrahitur, adeo ut Lunam in Solem mutent. Extrahuntur hæ Tincturæ per acida, acetum deſtillatum à Spiritum Virid. Æris, Pa-

n's, &c quæ Sulphur figunt & vim emeticam tollunt. Deinde cum S. V. digeruntur & artificioſè deſtillantur. Videntur autem Tincturæ hæ per menſtrua corroſiva inſtitutæ, non veræ extractiones, ſed ſuperficiales totius corporis in partes minutiſſimas corroſiones. Sunt qui cum Oleo Terebinthinæ Tincturas extrahunt; ſed in Sulphur Antimonii fixum Oleoſa non agunt. Pro Tincturis extrahendis commodiſſimè inſervit Vitrum Antimonii, cujus Sulphur volatile avolavit, relicto Solari. Tinctura quæ ex ſcoriis Antimonii paratur, eſt potius Salium quàm Antimonii extractio. Non quidem contemnenda eſt quæ fit ex Antimonio cum ana Tartari calcinato donec flaveſcat maſſa, quæ in Aqua calida ſoluta, pulverem dimittit cum S.V. extrahendum, unde Tinctura in debitam conſiſtentiam inſpiſſanda. Omnium autem optima eſt Antimonii Tinctura quæ cum S.V. & aceto deſtillato præparatur. Sed dubito interea, an dentur Metallorum, Gemmarum, Corallorum, &c. Tincturæ genuinæ, quia in priſtinum corpus per contraria reducuntur.

CAPUT V.

De Mercurio & Cinnabari.

M*Ercurius* eſt ultimum Paracelſiſtarum Principium; Eſtque triplex. 1. Vulgi, qui ſatis notus. 2. Corporum, ex ſemimetallis & metallis præſertim Luna extractus; quique potius novum eſt productum artis beneficio generatum, quàm pars conſtituens concretum. 3. Philoſophorum; materia ſcilicet Lapidis Philoſophorum huc uſque ignoti. Mercurius Vulgi videtur eſſe amalgama ſeu compoſitum corpus metallicum à fumo ſubterraneo reſolutum. Hoc probant maculæ quas relinquit in Cochleari dum effumare finitur. Dicitur *ſervus fugitivus*, quia ignem expertus ſemper avolat, & licet centies figatur aut ad tempus fixus maneat, facilè per Alcalia reſuſcitari poteſt. Non poteſt itaque fixari ut inſtar metalli fundi queat & tractari; coagulatur autem facilè cum particulis metallicis in corpus duriuſculum quodammodo malleabile, immittendo nempe in foramen in medio Saturni fuſi & parum frigefacti; vel in ovum effuſo albumine, cui obturato foramine affunditur Saturnus Liquefactus. Eruitur nunc in forma Liquida; nunc ex Terra minerali *Cinnabari* dicta deſtillando cum Alcalibus evocatur. Cinnabaris enim ex Sulphure communi, & Mercurio vivo componitur, unde addita Alcalia Sulphuris acidum abſorbent, & ſic Mercurius vivit. Magna Mercurio cum metallis intercedit amicitia, maxima cum Sole, minima cum Marte. Mercurius enim molliſſimus Solem compactiſſimum ſubito penetrat & albefacit, & in amalgama convertit. Aurum etiam Salivationi, paralyſi, tremori, aliiſque noxis à Mercurio illatis optimè ſubvenit, Mercurium cognatum extrahendo, Vis Salivationem ciendi fundata eſt in maligno Sulphure Arſenicali, quod reſolvit tam utiles quàm inutiles humores, eoſque ſubtiliſatos per glandulas maxillares exterminat. Ratione hujus Sulphuris abit in Igne per ſe in Pulverem rubicundum. Virus hoc in Mercurio *vulgi* ſolum reſidet; Mercurius enim extractus ex corporibus metallorum non inducit Salivationem. Mercurius cum Saccharo in pulverem redigitur, qui vermibus maximè adverſatur.

Inter Mercurii præparata occurrit primò *depuratio* à ſordibus adhærentibus.

Quem

Digitized by Google

Quem in finem exprimitur vulgo per corium : hoc tamen non ſemper ſufficit, quia metalla intimiùs conjuncta ſimul tranſeunt. Aliàs infunditur in S. V. & agitatur, repetendo operationem donec depuretur. Melior modus eſt, ſi Mercurius Sublim. aut Cinnabaris cum ana Tartari vel Calcis Vivæ deſtilletur, ſic enim puriſſimus Mercurius manifeſtat ſe in receptaculo, affuſa Aqua frigida. Nota puritatis eſt, quod carbonibus impoſitus totus effumet ſine ſtrepitu.

Poſt depurationem ſequitur *Præcipitatio* vel potius *Calcinatio*, quæ fit ordinariè cum Spiritibus acidis, qui affuſi Mercurio eum ſolvunt; & ſolutione demum abſtracta remanebit Pulvis qui impropriè dicitur Mercurius Præcipitatus. Si fiat cum Spiritu Sulph. fit albus; ſi cum ſpiritu vel Oleo Vitrioli, fit flavus & dicitur *Turpethum minerale*; ſi cum ſpiritu Nitri vel Aq. fort. fit ruber. Color non à Spiritibus ſed à proprio Mercurii Sulphure dependet; ſic Spiritus Nitri admodum extravertit ejus Sulphur, unde fit ruber. Datur & Præcipitatum Mercurii per ſe, quando nempe Mercurius vivus immittitur Cucurbitæ plani fundi & ſtrictiſſimi orificii, quæ imponatur Arenæ, & lento Igne longo temporis intervallo fit Præcipitatum rubrum. Hoc tamen fit beneficio externi Sulphuris heterogenei ſeparabilis, quo ipſo Mercurius tingitur Colore rubro. Unde Mercurius Corporum externo hoc Sulphure carens, calcinari hoc modo nequit. Paratur autem eàdem planè methodo ex Auri Mercurio, *Præcipitatum Solare*, quod poſtmodum cum S. V. digerendum & deflagrandum, & egregium eſt Diaphoreticum. Reliqua Præcipitata vomitus movent & ſeceſſus, niſi figantur; quod optimè fit, quando Mercurius cum Aqu. fort. præcipitatur, & ab eo dictum illud menſtruum aliquoties cohobatur, poſtmodum ſepties cum S. V. digeratur, & toties deflagretur, & tandem cum Aqu ſal. Tartari probe edulcoretur, ſic acquiritur *Mercurius Diaphoreticus*. Cum Mercurius Præcipitatur vel per ſe vel cum acidis ſpiritibus, periculoſus fit pro interno uſu. Parant quidam Præcipitatum cum aliis metallis, v.g. Sole. Solvitur nempe Aurum in Aqua Regia & Mercurius in Aqua Forti; junguntur, deſtillantur & cohobantur ſolutiones; ſic exſurgit Pulvis qui edulcoratus cum S. V. dicitur *Aurum Vitæ*, quod quandoque vomitorium eſt in lue Venerea, quandoque Catharticum in Hydrope. *Keglerus* cum Mercurio depurato & Auro amalgama facit, de hoc Aquam Fortem abſtrahit, & Pulverem relictum ſub tegula calcinat. Si addatur *Regulus* Antimonii, vocatur *Panacea*. Imò ſine corroſivis paratur ex Auri per Antimonium depurati ℥ ß & Mercurii pur. ℥ iv. Amalgama per lotionem cum Sale & Aceto ab omni nigredine depurandum, per linteum exprimendum & modo ſupra allegato per aliquot dies leniter digerendum. Huc referunt quidam Riverii *Antiquartanarium*, ſed male, quia non eſt præcipitatum, ſed blandum remedium (ut credo) ex Mercurio dulci, Auro fulminante, Sulphure Antimonii, & Scammonio præparato. Præcipitatur quoque cum Venere, unde *Præcipitatum Viride*, certum in Gonorrhœa virulenta Remedium. Pertinet huc *Arcanum Corallinum Paracelſi*: ſolvitur ſcilicet Mercurius in Liquore Alcaheſtino, quo abſtracto fit Pulvis, à quo abſtrahatur Aqua album. Ovor. Pertinet huc quoque *Chaos magnum Poterii*, quando Mercurius in Aqua Forti ſolutus cum Aqu. Salſa Præcipitatur. Optimum eſt *Turbith Minerale*, quod fit ex Mercurio Sublim. in Aqu. ſoluto, filtrato & cum Oleo Tartari Præcipitato; Pulvis in fundo ſubſidens edulcorandus eſt, & cum S. V. deflagrandus. Hæc de Præcipitatis.

Sequuntur Sublimata. ℞. Mercurii in Aquæ Fortis p. ij. ſoluti, Vitrioli exſicc. Salis decrep. an. p. æq. Sublimentur in Cucurbita humili; cujus orificium in principio non adeo arctè claudendum, ut exhalet phlegma Salium adjunctorum.

ed quando nebulæ albicantes elevantur firmiſſimè claudatur, Igne gradatim aucto,ſic aſcendet Mercurius ſublimatus in forma ſalis Cryſtallini. Si Sublimatur Mercurius cum duplo Nitri & Vitriol. calcinati, elevatur Mercurius ruber non corroſivus ejuſdem ponderis atque fuit ante miſtionem cum Salibus; illa enim ſecum non evehit, ſed Sulphur Nitri agit in Sulphur Mercurii, unde ruber fit; ſi cum ſale ſublimetur, illud ſecum evehit, & ab hoc habet vim corrodendi. Minori Labore & Temporis Jactura Mercurius Sublimari poteſt quando in Aqua Forti ſolvitur & hac abſtracta Ignis ultimo augetur: ſic aſcendit ſine Salibus. Si Mercurii Sublimati p.iij. addantur novi Mercurii p. ij. & ſublimentur Igne circa finem non adeo intenſe aucto, fit *Mercurius dulcis*, qui purgat ad ℈ j. ſatis benignè, vivus enim Mercurius ſalia corroſiva disjungit. Hæc præparatio, uti omnia purgantia Mercurialia, phlegmaticis & hydropicis convenit, biloſis nocet; ſed Antimonialia è contra. Pro externo uſu fit *Aqua Phagedænica* ex *Mercurio dulci* in Aqua Calc. Vivæ ſolutos, addito S.V. quæ gangrænis optimè ſubvenit. Revivificatur Mercurius ſublimat. bulliendo in Aqua Communi in vaſe ferreo, quia Mars abſorbet ſalia corroſiva. Idem quoque fit per additionem Alcalium, quæ acida illa ſalia rodunt. Impoſtores ſunt qui ex Mercurio per ſe, Aquam, Spiritum, & Oleum & Sal elicere volunt.

Pro *Cinnabari*, ℞. Mercurii vivi ℔. ij. Sulphur. com. ℥ iij. Sublimentur, ſic acquiritur *Cinnabaris Artificialis* rubri coloris. Parant alii *Cinnabarin cæruleam* hoc modo. R. Sulphur. p. ij. Mercurii vivi p. iij. ſal. Ammoniaci p. j. Sublimentur. In his præparationibus acidum Sulphuris Mercurium corrodit & in altum evehit ſub forma corporis *Cinnabarini*, nam Cinnabaris cum Alcalibus (acidum denuo abſorbentibus) deſtillata vivum reddit Mercurium. Fit etiam Cinnabaris Solaris ex amalgamate Mercurii cum Auro, Sublimato cum Sulphure. Cinnabaris Nativa eſt corpus rubicundum concretum ex Sulphure cum Mercurius & Terra lapidoſa; & varia eſt pro varietate mineræ Sulphureæ. Hungarica eſt optima, quia ejus Sulphur participat de natura Auri. Nulla autem nativa, propter Sulphur Arſenicale, intra aſſumatur; niſi priùs corrigatur partim repetita Sublimatione, quia Sulphur Arſenicale avolat & fæces nocivæ ſegregantur; partim coquendo in Aqua aliquoties, & partem puriorem ſupernatantem cum Spiritu Vini deflagrando.

CAPUT VI.

De Metallis in Genere; & in ſpecie de Marte, Venere, Saturno, Jove, Sole & Luna.

M*Etallum* eſt compoſitum ex Principiis diſtinctis in unum homogeneum & eſſentialiter indiviſibile concretis. Sunt autem hæc Principia ſecundum Chymicos Sulphur, Mercurius & Sal; non quaſi vulgaria illa corpora actu ineſſent metallis, nam ſi quæ ex illis eliciantur nova ſunt artis & Chymici Laboris producta; ſed per Sulphur intelliguntur particulæ inflammabiles ſeu acidopingues; per Mercurium particulæ mobiles in Igne & fuſiles; per Sal particulæ de natura Alcalium, Sulphur figentes & cum Mercurio in corpus melleabile ligantes. Primum dicitur metallorum *Anima*, Secundum *Spiritus*, & Tertium *Corpus*. Generãtur itaque metalla ex fumo ſubterraneo pingui volatili, in corpore lapi-

Digitized by Google

lapideſcente (ſed tractabili) coercito. Patet metalla omnia de Sulphure acido plus minus participare, unde oritur acetoſitas illa Vitriolica quam guſtui communicant. Si hoc Sulphur fixum ſit & maturum, metalla ſunt eo *nobiliora*; talia ſunt Sol & Luna, quæ ſine facili jactura Ignem ſuſtinent. Si Sulphur non adeò fixetur, ſunt metalla *ignobiliora*; eaque vel *mollia* quæ multò conſtant Mercur. & facilè funduntur; ut Juppiter & Saturnus; vel *dura* quæ copioſiſſimo Sulphure gaudent, adeòque facilè igniuntur, ſed difficulter funduntur, ut Mars & Venus. Multa autem quæ *denſa* ſunt, non ſunt *dura*, ſic Aurum denſiſſimum eſt Vitro mollius. Saturnus omnia metalla abſorbet exceptis Sole & Luna; copioſo enim gaudet Alcali volatili, quod metalla minùs compacta ſeu magis Terreſtria avidè abſorbet. Conveniunt metalla omnia in Radice, & non niſi gradu & perfectione differunt; quod inde patet, quia plerumque mixta reperiuntur & ignobile de nobiliori participat, Luna v. g. de Sole, Saturnus de Luna, &c. Non repugnat itaque imperfectiora ad majorem fixationis & maturationis gradum perduci poſſe; nam Luna fixa fit Aurum album, & ſi ſuperaddatur tinctura auri, Aurum erit perfectum. Uſum Metallorum quod concernit, certum eſt cruda ſolummodò paſſivè operari, quatenus Salia acida in corpore metalla corrodunt & acrimoniam ſuam perdunt. Tincturæ quæ proſtant, ſunt tantum ſuperficiales corporis metallici in minutiſſimas particulas corroſiones; à quibus reſuſcitatur metallum ope Alcalium, præſertim Salis Tartari, quæ cum acido concurrunt, & metallum ab ejus vinculis liberant. Si Genuinæ habeantur Tincturæ, de eſſentiali Sulphure ſeparatim participantes, miros edunt effectus & omninò reduci nequeunt.

Mars conſtat pauco Mercurio, unde difficulter funditur; Sulphure potenti, ſed pauco & fixo, unde proximè ad Solem accedit & promptè incenditur; & copioſa Terra ſeu principio Salino, unde firmam texturam, & vim adſtringendi, acidoſque quoſcunque humores in Corpore noſtro abſorbendi, nanciſcitur. Chalybs à Ferro non differt niſi duritie; Mars ſcilicet in Lamellas redactus cum Carbonibus aut Cornubus ſtratificatus, fortiſſimo Igni committitur; unde acidum Martis cum Alcali Carbonum fixo, vel Cornuum volatili concurrens, partem Terreſtem magis conſtringit, & Chalybem facit. Sic Aqua Lumbric. vel Raphan. ferrum Ignitum, ope Salium Volatilium cum ejus acido concurrentium, indurat, quod pinguibus illitum denuò molleſcit. Martis vis adſtrictoria ex ſapore conſtat; aperitiva autem accidentalis eſt, quatenus vitioſos acidoſque humores (obſtructionum Cauſam) abſorbet, & ſub forma fæcum nigricantium eliminat. Cruda Martis Limatura iis qui ventriculum habent debilem non conceditur, quia in ejus fundo ſubſiſtit, illumque magis peſſundat. Notandum autem poſt aſſumpta Martialia corpus movendum, & acida omnia (quæ Martem ſaturant) vitanda eſſe. Inter Martis *præparata* occurrit primò *Crocus adſtringens*, qui à colore ſubflavo nomen ſortitur; eſtque nil aliud quàm Mars in Igne forti calcinatus; Qui ponderis augmentum notabile recipit ab acido Carbonum ſe inſinuante. Sunt qui pulverem rubicundum baculis ferreis, in furnis Chymicis adhibitis, adhærentem, pede Leporino abſterguut, crocumque non incommodum acquirunt. Convenit hoc Crocus in omnibus affectibus, qui opus habent adſtrictione, vel acidorum abſorbitione; idque tum internè tum externè. Similis eſt huic Croco Terra Vitrioli dulcis, quæ nil aliud eſt quàm Crocus ſive Martis ſive Veneris, & forſan nobiliores præſtabit effectus. Alii ſunt Martis Croci *Aperitivi* dicti, qui commodiùs forſan *Alterativi* dicerentur, quia aperiunt tantum per accidens. Magni æſtimatur ſequens. R. Limat. Martis, affunde parum Aquæ, & expone radiis ſolis in diebus Canicularibus; ſic mirè incaleſcit & vertitur in Crocum

Digitized by Google

cum ingenti efferveſcentia; nam Acidum copioſum in Marte exiſtens ab Aqua diſſolvitur & accedente Solis calore proprium corrodit corpus. Sic quoque Mars aeri expoſitus ab acido æthereo in Crocum ſeu rubiginem corroditur; unde præcavetur hæc rubigo ope alcalium, in ſpecie Olei Tartari per del. Malo autem conſilio inunguntur gladii & alia inſtrumenta ferrea Oleo communi; notum quippe eſt quod ſcateat copioſo acido, quod potius corrodit quàm præſervat. Paratur etiam Crocus Martis cum vino, non inelegans. Fit quoque Tartarus Martialis ex Tartaro in Aqua ferrariorum ſoluto, addita poſtmodum Limatura Martis; unde acidum Tartari corrodit Martem; deinde per filtrationem & evaporationem acquiruntur Cryſtalli egregii in morbis Chronicis. Habet etiam *Uvilliſius* (*De fermentatione*) præparationem ſecretiſſimam, quam tamen certum eſt fieri cum ana Crem. Tartari & S. V. Damnantur merito omnes præparationes Martis cum nimiis acidis, v. g. Aqua Forti, Spiritu Nitri, Salis, Vitrioli, Sulphuris, aceto, &c. vel cum magdaleonibus Sulphuris ad modum Calcinationis fuſoriæ; ſic enim ſaturatur Mars ab acido extra Corpus, & nullas in corpore exerit virtutes, imò ventriculum onerat, cum ſit calx fixiſſima nullo liquore ſolubilis. Sunt qui parant Crocum cum Salibus Alcalicis Aquæ commixtis, vel Lixivio herbarum aperientium; ſed parum valet, quia Salia in Lixivio contenta cum Marte concurrunt in corpus calciforme pro hoc ſcopo inutile. Hæc de Martialibus *Siccis*. Sequuntur *Liquida*; Tincturæ nempe, quæ ſemper adſtringunt, licet interdum per accidens aperiant. Damnantur merito menſtrua nimis acida; debent enim parari cum Alcalibus vel blandis acidulis, cum Vino v. gr. vel ſucco Cichorii vel Spiritu Panis acido volatili; horum enim acidum Martem blandè rodit & imbibit. Pertinet huc egregia illa Tinctura Vitrioli Martis cum Terra foliata Tartari. Paratur autem Vitriolum Martis aut per Calcinationem cum Sulphure donec deflagrarit, aut per ſolutionem Martis in Spiritu Sulphuris vel Vitrioli cum aquæ p. iij. diluto, quæ poſtmodum filtratur, & cryſtalliſatur. Parat etiam Riverius Vitriolum Martis ex Spiritu Vitrioli Rect. p. 1. & S. V. p. ij. in vaſe ferreo degeſtis, & Cryſtalliſatis. Fit quoque *Eſſentia* Martis Tartariſata ſolvendo & inſpiſſando ad mellaginem Vitriolum Martis cum ana Cryſt. Tartari, & deinde affundendo S. V. quæ optimum eſt remedium. Sub præparatione Tincturæ Vitrioli Martis & Terræ foliatæ Tartari, ſæpe evenit ut Mars è Vitriolo cadat, unde Tinctura magis eſt Tartarea quàm Martialis; hinc loco Tincturæ parant quidam ex ana Vitrioli Martis, & Terræ foliatæ Tartari exſiccatis. Huc pertinet Tinctura Martis Solaris, quando nempe minera Martis Solaris, in Aere effloreſcit in Vitriolum, quod cum ſ. q. Roris majal. Deſtillat. ſolvitur & filtratur; ex hac cum ana Liquor. Terræ fol. Tartari fit Tinctura Martis extemporanea. Pertinent quoque huc noduli Limat. Martis in vino infuſi, qui valdè conveniunt. Ut verbo dicam: multæ ſunt Martis Tincturæ, cum blandis menſtruis, ſucco acetoſæ, v. g. muſto, &c. paratæ: Omnium tamen optima eſt quæ cum ſucco pomorum *Borsdorfianorum* inſtituitur, ſolutioni inſpiſſatæ affundendo S. V. Paratur quoque Tinctura flava cum S. V. ex floribus Martis, qui fiunt ex ana Martis, & ſalis Ammoniaci ſublimatis, denuo maſſæ in fundo relictæ commixtis, aeri humido expoſitis, & tandem cum p. ½ ſalis Ammoniaci de novo ſublimatis. In hoc caſu acidum ſalis Ammoniaci ſeu ſal com. martem rodit & ſecum evehit. Parant curioſi Chymici Martem fulminantem, ſolvendo Martē in Aqua Regia, & Præcipitando cum Oleo Tartari per del. Notandum autem exactè Saturationis punctum, & cavendum ab efferveſcentia nimia aut præcipitatione nimis ſubitanea, alioquin vix fulminabit propter ſubitaneam Gas volatilis, & fulminantis evaporationem. Deducunt Autores hanc fulminandi vim ex Sul-

phu-

Digitized by Google

phure Solari quo Chalybs gaudet, à ſale Ammoniaco extraverſo, & Nitro accenſo; & allegant Sulphur in pulvere pyrio cum nitro fragorem dans. Quicquid ſit hac in re, videbimus ſub titulo de Auro fulminante.

Cuprum gaudet Sulphure fixiori & Mercurio copioſiori quàm Mars, unde citiùs funditur, promptiùſque inflammatur, & ratione Mercurii facilè cum Sole & Luna miſcetur, ita ut eorum fuſibilitatem non impediat; cujus contrarium fit in Marte & reliquis metallis. Ratione Sulphuris in Venere, Cap. Mortuum Vitrioli Veneris dyſenteriam curat, Dyſentericorum excrementis ſuppoſitum. Sulphur & Mercurius in Venere æqualiter mixta, illam volatilem reddunt, adeo ut ſuper forti Igne Terram & totam ferè Venerem ſecum in auras rapiant. Luna Veneri affinis eſt, adeò ut rarò unum ſine altero effodiatur, & utrumque poſſideat vim tam catharticam quàm emeticam. Lapis Calaminaris cum Veneris triplo, forti Igne agitatus *Orichalcum* conſtituit. Alcalia Volatilia Venerem ſolvunt, non verò Martem; quia prius plus habet Sulphuris, & alcalia promptiùs Sulphurea aggrediuntur. Unde quidam Veneris Sulphur cum Alcalibus fixis Volatiliſatis extrahunt. Acida fortiora Venerem in vitriolum ſolvunt; ſin Volatiliora & blandiora, in Viride æris. Sic in Stratum Supra Stratum Veneris cum Vinaceis, affuſa aceti p. I. & Urin. p. iij. vel iv. in loco calido, blanda volatilis aciditas vinaceorum (quam eructant propter blandam efferveſcentiam aceti & urinæ) Venerem in Viride æris corrodit; quod deſtillatum cum arena dat Spiritum ex vinaceis, urina, & aceto deſtillato ortum, egregii uſus tam in medicina quàm Alchymia, præſertim in affectibus ſoporoſis. Deſtillatur etiam ex Virid. æris p. ij. & Gum. Ammoniaci p. I. Spiritus acidulus optimus; qui ſi fiat ex Viridi æris p. iv. Gum. Ammoniaci p. ij. & Sulphur. p. I. eſt melior & aſthmaticis multum conducit. Aliàs Viride æris nullum uſum habet medicum niſi externè in ulceribus detergendis. Quin & de Venere ipſa vix aliquid tutò uſurpari poteſt internè, niſi ejus Sulphur anodynum priùs fuerit extractum.

Saturnus ratione principiorum contrarius eſt Marti: multum enim poſſidet Mercur. unde facile fluit & ponderoſum eſt; parum Sulphuris; & minimum Salis; unde Terram Salinam reliquorum metallorum avidè abſorbet, exceptis Sole & Luna quæ pro ſaturatione inepta ſunt. Saturnus reverberatoria calcinatione abit in *minium* cum augmento ponderis à Sulphure Carbonum quod ſe illi conjungit, quod denuò demi poteſt additione Alcalium. Saturnus cum acido conjunctus augetur pondere; Calcinatus verò in aceto deſtillato (melius fit ſi cum Spiritu Nitri acuatur) ſolvitur, & abſtracta humiditate (non tamen omninò omni, aliàs fulminabit) dat Cryſtallos ſeu *Saccharum* Saturni ſaporis dulcis; quod in malo hypochondriaco, quartana contumaci, phlogoſibus à Salium efferveſcentia ortis, & Dyſenteria, ad gr. xv. multi eſt uſus. Ex hoc ſaccharo Saturni cum Vitriolo Martis paratur Tinctura *antiphthiſica* mediante S. V. quæ validè adſtringit & ulcera interna ſanat. Ex eodem per Retort. Sublimato cum Vitriolo Martis fit *Hæmatites artificialis*. Saturnus vapore aceti calcinatus *ceruſſa* dicitur; quæ (ſicut omnia Saturnina) acidum vulnerum ulcerumque egregiè abſorbet: Unde in Cancro occulto, Ambuſtionibus, Eryſipelate, Scabie, ulceribus Scorbuticis, omnibuſque affectibus cutaneis, magnam navat operam. Saccharum Saturni deſtillatum dat Spiritum, qui nil aliud eſt quàm S. V. regeneratus, aceti nempe partibus acidis fixioribus Saturno adhærentibus: adeoque nil de Saturno participat. Aucto quidem Igne cum aceto concentrato partes Saturni ſimul rapiuntur in forma Olei, primò rubri, poſtea nigri. Certum eſt itaque, quod uti ex omnibus metallis, ita maximè, ex Saturno nil liquidi eliciatur, niſi quod aliis additis debetur. Minera Saturni volatilis Hungarica cum Mercur. Sublimato deſtillata dat *Butyrum* Saturni conſtans ex

Spiritu acido ſal.comm. in Mercurio Sublimato contento, & particulis Saturni una evectis; & in collo Retortæ *Cinnabarin* ex Mercurio & Saturno conſtantem. Ex butyro mediante Aqua Præcipitatur Pulvis albus blandè Laxans, ejuſdem uſus cum ſaccharo Saturni. *Butyrum* hoc cum ſpiritu Nitri ſublimatum, illoque ter abſtracto, ter edulcoratum & calcinatum, fit *Bezoardicum Saturninum* in peſte, febribus malignis, ſcorbuto, arthritide vaga, & malo hypochondriaco egregii uſus. Butyrum denique ſuper Saccharum Saturni deſtillatum dat Oleum *rubicundum dulce* egregiarum virium in morbis Chronicis, & ulceribus corroſivis. Saturnus per ſe nullos præbet flores, quia ratione Mercurii copioſi facile in Igne liqueſcit. Vulgo faciunt Stratum ſupra Stratum ex Saturno & Sulphure, cujus acidum rodit Saturni corpus: Poſtea addunt aa. ſal. decrep & p. ij. bol. comm. Mixturam committunt Retortæ duobus tubulis conſtanti; uni apponitur Receptaculum, alteri verò follis: ſic deſtillatur ſpiritus, & fortiori Igne flores, qui nihil aliud ſunt quàm pars Saturni à ſpiritu Nitri corroſa, qui benè edulcorati in medicina multi uſus ſunt. Si Saccharum Sarurni debitè cum Oleo terebinth. vel Junip. uniri poſſet, eſſet Balſamum non inefficax in morbis Chronicis; ſed credo Oleum non tam à Saturno quàm beneficio digeſtionis ſuper corpus Saturninum colorari. Oleum deſtil. Saturni nil aliud eſt quàm acidum concentratum ſaccharo Saturni affuſum. Tincturæ Saturni falſæ ſunt; parum enim participant de Sulphure, de quo omnis Tinctura oritur.

Stannum conſtat Mercurio non perfectè fixato (unde mollius eſt) ſed magis maturato & minus copioſo quàm Saturnus, unde minus ponderoſum & malleabille eſt; & ſulphure copioſo vol. minuſque cum Terra Salina ſubacto; unde poroſiſſimum eſt, & cum aliis metallis miſtum difficulter ab illis ſeparatur. Stannum cum Venere miſtum in Igne flammam concipit, quia utraque ſunt Sulphurea. A Sulphure eſt quod Stannum cæruleum ſit, quod vomitus moveat niſi detractum ſit Sulphur, quod in aqua forti accendatur, & cum Nitro accedente quodam Alcali inſtar pulveris pyrii accendatur. Stannum crudum non uſurpandum eſt. Calcinatur non ſine difficultate. Agitatus cum ana. ſal. decrepit. in pyxide creta illita abit in Granula, quæ ab acido quocunque facile corroduntur. Ex his Granis fit *Saccharum Stanni*; ad eundem modum quo *Saccharum Saturni* ex minio; eſtque in Hyſtericis internè laudatum. Ridiculè autem umbilico admovetur. Fiunt ex mineræ Jovis ℔ i. cum Spiritus Vitrioli ℔ ij. & duplo Aqu. font. per evaporationem debitam *Cryſtalli* egregii ad Aquas Hydropicas per ſeceſſum educendas. Doſ. gr. iij. Ex Iove cum Mercur. Sublimato fit Bezoardicum Joviale, in febribus malignis & puerperarum purpura egregium. Huic ſimile eſt Sudoriferum maximum *Joh. Fabri* ex Stanno, & Mercurio ſublimato beneficio deſtillationis paratum. Ex Stanno paratur etiam *Antihecticum Poterii* quod laudandum. Tincturæ Joviales nil habent.

Aurum conſtat Sulphure defæcatiſſimo copioſo Mercur. puriſſimo arctè connexo & Terræ Salinæ fixæ mediocri quantitate. Unde adeo indeſtructibile eſt, ut centies licet calcinetur tamen reduci facile poteſt. Adeoque ejus præparata ſunt nil aliud quàm atomi aureæ ob compactiſſimam unionem nihil operantes & facile in Aurum reducibiles. Tincturæ Solis ſunt tantum ſuperficiales corroſiones. Si radicaliter diſſolvatur, requiritur menſtruum, non corroſivum, ſed inſipidum, ex rore, nive, aut aliunde; ſed cuivis non contingit adire Corinthum. In Præparatione utique Solis cavendum ut defæcatiſſimum ſit & à Venere purgatum, ne vomitus creet. Liberatur autem à Venere 1. per Saturnum qui cum Auro fuſus, adjunctis metallis ſe ſaturat & Aurum intactum licet pallidius dimittit. 2. per calcinationem Solis ad modum Strati ſupra Stratum cum ſale Ammoniaco, Mercurio & farina laterũ, hęc enim metalla ignobilia rodunt,

Digitized by Google

dunt, Auro intacto. 3. per Antimonii p. iv. fuſas cum Auri, p. 1. deinde adjectis Nitri p. 1. Lim. Mart. p. iij. & fuſis donec Regulus ſecedat, qui Igne fortiſſimo denuò fundatur, ſic Antimonium avolabit, remanente Auro puriſſimo coloris exaltati. Sol per Corroſiva non ſolvitur niſi addito ſal. comm. Cum Luna fuſus intimiſſimè cum illa jungitur: ſeparatur verò in Aqua Forti vel Aqua Regia, quarum prior argentum, poſterior tantum Solem ſolvit. Sed obſervari meretur, quod niſi Lunæ p. iij. & Solis p. j. ſumantur, Aqua Fortis maſſam non probe corrodet. Sol ſolutus reducitur per Mercur. qui illum ſecum in amalgamate ad fundum rapit; Igne verò admotus avolat & Solem in fundo relinquit: vel per Præcipitationem cum ſpiritu Urinæ vel Oleo Tartari. Cæterum ſpiritus ſal. concentratus, & ſpiritus Nitri Bezoardicus etiam Solem ſolvunt; Quin & Salia ſicca & coagulata idem præſtant. Sic ſal vol. C. C. ad modum Strati ſupra Stratum ope ſui Sulphuris vol. Solem in Crucibulo rodit in Pulverem purpureum in febribus malignis & mulierum Purpura commendatum. *Aurum Fulminans* paratur ſolvendo in Aqua Regia & Precipitando cum Oleo Tartari p. d. Notandum autem quod Aqua Regia paretur cum ſale Ammoniaco, & in Præcipitatione ſaturationis punctum attendatur. Conſiſtit fundamentum virtutis fulminātis in Sulphure Solari ejuſque cum ſalibus Alcalibus concurſu, eadamq; eſt ratio quæ cum pulvere pyrio. Sed Aurum fulminat deorſum quia pōderóſius eſt, & non eſt inflammabile, ſed ſaltem incandeſcit, proinde fumum ſurſum, fulmen verò deorſum emittit; pulvis autem pyrius habet Sulphur nimis vol. & inflammabile. Hoc Aurum fulminans non edulcoratum laxat; probe verò edulcoratum ſudorem pellit, & egregium eſt Carminativum. Vis fulminandi adimitur per acida, Sulphur v. g. ſpiritum ſalis vel Sulphuris, &c. Unde *Poterii Aurum Diaphoreticum* fit ex Sole fulminante Sulphure cicurato, & cum S. V. digeſto. Quin & ex Auro fulm. affuſo S. V. Rect. & accenſo, aſcendit tum fulmen, & Sulphur ſimul Aureum elevatur in flores, qui optimum ſunt ſudoriferum. Colliguntur etiam flores ex Auro fulm. per ſe in Retorta tubulata. Sol per ſe non ſublimatur; ſed cum Butyro Antimonii elevatur ſupra alembicum. Cum ſale Ammoniaco item & ſpiritu Nitri Bezoardico in flores ſublimatur, qui denuo auro miſcendi ut efficaciores acquirantur. Pro ſolvendo & extrahendo Sole, S. V. ſale vol. Urinoſo acuatus optimum eſt menſtruum, unde forſan Aurum potabile confici poſſet. Cæterum ſi quis adeo fortunatus ſit ut veram poſſideat Tincturam Solarem, operabitur certè ut analepticum & anodynum egregium.

Argentum conſtat Terra Salina copioſa & maturata, cum Mercurio minus copioſo & pauco Sulphure. Unde minus fixum & indeſtructibile, minuſque ponderoſum eſt. Crudum nil facit in Corpore. In Præparatione ſeparari debet à Venere cui ſæpe combinatur, ne vomitus creet: Quod fit, partim ſolvendo in Aqua Forti, partim fundendo cum Saturno. *Luna* cum ſpiritu Nitri rectif. optimè ſolvitur, & ſic ſoluta Præcipitatur affuſo ſpiritu ſalis, diciturque Cornea quod inſtar cornu deflagret; è contra ſoluta in ſpiritu ſal. præcipitatur cum ſpiritu Nitri in præparatione Bezoard. Mineral. Ex Lunæ in ſpiritu Nitri ſolutæ reſiduo poſt menſtrui abſtractionem, moderato Igne (ut caveatur effervescentia) fuſo fiunt Cryſtalli, ſeu *Lapis Infernalis* elegans pro excitandis fonticulis, & ulceribus putridis in carne gangrænoſa coercendis. Hujus vis ſita eſt in ſpiritu Nitri in Luna concentrato. Ex Luna in ſpiritu Nitri ſoluta, poſt menſtrui blando arenæ igne abſtractionem, agitando intereà inſtrumento quodam ut æqualiter evaporet, fiunt Cryſtalli purgantes qui ad gr. iv. hydropicos, & catarrhales egregiè purgant; ſed quia tonum Ventriculi laxant; Martialibus jungantur. Si parentur Cryſtalli beneficio Nitri artificialis ex

Cal-

Digitized by Google

Calce Viva, & Sale com. Viridis ſunt coloris, cum tamen omnia alia medicamenta Lunaria ſint cærulea. Si Luna cum duplo flor. Sulphuris (ſi minus ſumatur, Luna non calcinabitur; ſin plus, comburetur) ſepties ſublimetur, ſublimatum materiæ reſtitanti ſemper addendo, ſed ultima vice abjiciendo; fit ut acidum Sulphur. Lunam rodat in corpus Vitriolaceum, cui Aqua hyperic. affuſa & ad cochl.j. bis de die propinata maniam, & capitis affectus curat. Tincturæ Lunæ fiunt cæruleæ à Venere, vel à ſale Ammoniaco quocum fieri ſolent. Sed ſunt omnes tantum ſuperficiales ſolutiones, beneficio Alcalium reducibiles.

CAPUT VII.

De Gemmis.

GEmmarum virtus pendet à principio Sulphureo metallico. *Gemmæ non coloratæ* conſtant Aqua ſimpliciſſima à Sale coagulata. Coloratæ colorem habent à principio metallico; ſcil. dum Aqua Salina tranſit per loca metallica, ex ente primo metallorum liquido ramenta colorata ſecum coagulat. Unde Gemmæ rutilantes à Sulphure Solis, cæruleæ à Luna, virides à Venere, & fuſcæ à Marte, colorem habent. *Gemmæ* crudæ intra corpus nil operantur, excepto Cryſtallo, quod ob mollitiem ſuam omne acidum abſorbet & educit. Ridicula eſt Gemmarum lævigatio ſuper marmore, propter duritiem enim abradunt ſimul aliquid de marmore. Tincturæ etiam nullius ſunt pretii propter arctam illarum compagem. Externè quidem, *Jaſpis* in hæmorrhagia narium aut uteri appenſus juvat; circulus cum *Sapphiro* ductus circa carbunculum, eum excidere facit; imò & circa oculos in variolis, & aliis affectibus conducit: Lapis Nephriticus appenſus in calculo multum prodeſt. Cæterum vis amuletica & radiativa pendet à Sulphure metallico.

CAPUT VIII.

De Vino, Spiritu Vini, Aceto, & Tartaro.

QUæ de *Vino* ejuſque productis dicemus, ad reliqua vegetabilia, imprimis liquores vinoſos ex fructibus expreſſos applicari poterunt. *Vinum* ex fermentatione ſeu concurſu acidi, & alcali in *muſto* depuratur & exaltatur. *Uvæ paſſæ* videntur eſſe muſtum concentratum, unde cum ſucco pyrorum moſchatellinorum fit Vinum anticachecticum, ſicut cum ſucco pomor. Borſdorf. anti-hypochondriacum egregium. Muſta autem quæ concentrata ſunt per abſtractionem phlegmatis in uſum navigantium, ſunt nimis arctè unita, unde nec in Aqua diſſolvi nec in vinum fermentari queunt. Muſtum intus aſſumptum ob particulas heterogeneas confuſas nondum cum S. V. exaltatas, diarrhœas excitat ſed non inebriat. Spiritus Vini eſt Oleum cum ſale vol. fermentando in Spiritum mutatum. Ratione partis Oleoſæ acidum in ſe continet, unde cum Spiritu ſalis Ammoniaci in offam abit. Parum aut nihil dat

Digitized by Google

dat Olei, unde liquet quod S.V. & omnes Spiritus ardentes ſint tantum Olea fermentando diſſoluta, quodque per ſe in concreto non exiſtebant, ſed mediante fermentatione ex corpore vinoſo fiant. S.V. probe rectificatus eſt, quando in Terram affuſa gutta in auras evaneſcit, item quando cum pulvere pyrio accenſus nullum veſtigium relinquit. Si abſtrahatur à Sale Tartari probe calcinato, Sal phlegma (ſi quod ſit) retinet & Spiritum adhuc puriorem dimittit; quin & Spiritus quaſdam Tartari particulas ſecum rapit, unde menſtruum ſit optimum Spiritui Vini longè præferendum. Imò Spiritus ex fæcibus Vini deſtillatus, ob partes Salinas quas ſecum evehit, & ille in medio vini in frigore congelati, vulgari etiam longè præferuntur. Vinum ratione partis ſpirituoſæ Spiritus recreat, & humores acidos in corpore temperat, ſicut extra corpus ſpiritus minerales dulcificat. Externè putredini, gangrænæ, podagræ, & eryſipelati reſiſtit. Ratione partis acidæ Vinum Stomachicum eſt; & in febribus ardentibus tutiſſimè propinatur. A nimio tamen uſu, ejus acidum cum ſanguine ad partes nervoſas delatum, arthritidem, contracturas partium, alioſque dolores infert.

Cæterum acidum hoc baſis eſt totius concreti, unde exaltatum figit partem Oleoſam, & fit *Acetum*. Spiritus enim in aceto non exhalat ſed figitur. Quò generoſius eſt Vinum, eò fortius acetum; unde additis ſem. Eruc. Sinap. &c. fit adhuc fortius. Acetum deſtillatum dat primò phlegma, & non niſi poſteà Spiritum quia fixatus fuit. Lento autem opus eſt Igne, ne Spiritus empyreuma contrahat. Addito ſale Ammoniaco vel Nitro & ſale gemmæ in deſtillatione, inſigniter exaltatur. Acor aceti planè volatilis eſt, unde meritò præfertur Spiritibus miueralibus. Acetum Alexipharmacum eſt in peſte theriacæ anteponendum. Poſt opii aut purgantium nimiam doſin, in integrum reſtituit, quin & ſanguinem coagulatum egregiè reſolvit. Hyſtericis autem & Hypochondriacis nocet.

Acidum Vini fæcem rodens, cum particulis ſolutis Salinis coagulat & partes Terreſtres conſtringit, unde fit Tartarus. Fæces enim beneficio fermentationis ſeparatæ non ſunt in totum Terreſtres, ſed habent copioſum acidum & alcali; unde ex illis elicitur Sal vol. in forma nivis, Spiritus item volatiliſſimus. *Tartarum* itaque ex acido fæces rodente genitum, in ambitu dolii concreſcit, quia ibi vinum magis eſt acidum, ut patet ex glacie tempore hyberno; & ipſum lignum quernum dolii, ſubjectum firmum eſt, ad quod ſalia concreſcere amant. Conſtat Tartarus ex acido & alcali, ita ut præpolleat acidum volatile, unde mucum in primis viis incidit, renes abſtergit, & alvum laxat. Sed purificari debet à partibus Terreſtribus quæ à ſtomacho digeri nequeunt; per ſolutionem nempe & coagulationem, unde Cremor & Cryſtalli. Sufficit autem unica ſolutio, ne debiliores evadant; & peſſimo fit conſilio, quod quidam laxativos hoſce Cryſtallos additione aluminis ſtypticos reddant. Cryſtalli hi, propter acorem, in affectibus Chronicis non conveniunt: quapropter fermentantur cum proprio Sale fixo, unde fiunt ſalſi, in hypochondriacis, hydrope & Scorbuto multi uſus. In æſtu autem, & ſiti corrigendis, & crapula diſpellenda, multi quoque uſus eſt Cremor ſeu Cryſtalli Tartari rubicundi.

Tartarus deſtillatus dat Spiritum phlegmaticum, deinde Oleum fœtidum in quo acidum Tartari reſidet, remanente capite mortuo nigro Sale Alcali conſtante. Sed ſi Tartarus crudus priùs fermentetur cum Sale proprio, habetur Spiritus volatiliſſimus ab acido liberrimus, ſummarum in Medicina Virium; quod omne acidum nervos infeſtans abſumit & dulcificat, & tam internè quàm externè, in affectibus Chronicis, malo Hypochondriaco, Pareſi ex Colica,

Hydro-

Hydrope, & Pleuritide, partim per Urinam partim per Sudórem commodiſſimè operatur. Imprimis acido à Vino orto adverſatur; non enim quodlibet volatile, ſed hoc alcali illi acido ſpecificè contrariatur. Sal Tartari cum Calce Viva deſtill. dat Spiritum egregium ſed paucum. Cum Alum. crud. vel uſto deſtill. dat Spiritum vol. urinoſum, qui cum Camphora baſis eſt Tincturæ Bezoardicæ.

Poſt Spiritum in deſtillatione Tartari, prodit Oleum fœtidum, quod eſt alcali acido pingui concentratum. Hoc ſuper CC. uſt. aliquoties rectificatum fit clarum, & ad gut. iij. in morbis malignis, Colica & Hyſterica paſſione potiſſimè ſudorem movet. Externè in Podagra, Calculo & Bubonibus, convenit. Ex Capite mortuo fit ſal Tartari fixum, ſummum Diureticum & Diaphoreticum, in febribus admodum conducibile, Coſmeticorum princeps, menſtruorum vim pro ſolvendis mineralibus & aliis egregiè intendens, & metalla reſuſcitans. Ex hoc ſale cum acido vol. aceti fit Terra foliata Tartari, quæ cum Spiritu ſalis Ammoniaci optimum eſt remedium in malo hypochondriaco, affectibus Urinæ, morbiſque virginum. Eſtque nil aliud quàm Tartarus regeneratus, unde eliciuntur Spiritus, Oleum & ſal fixum; idemque Spiritus eſt in Vino & aceto.

Sublimioris eſt Chymici ſal Tartari fixum volatiliſare. Quidam cum aceto, alii cum ſpiritu V. alii cum Oleo Tartari fœtido, periculum faciunt, ſed fruſtra. Alii cum aere tentant, qui modus multum habet in receſſu. Malè autem in cella liquatum cum aere volatiliſari concipitur. Ex ſale Tartari cum ſpiritu V. phlegmatico paratur Tinctura quæ aliquas laudes meretur.

CAPUT IX.

De Plantis, Floribus, Lignis & Seminibus.

Vegetabilia ante incinerationem nullum habent ſal fixum; fit enim dum exurente Sulphure, acidum & alcali fixantur in cinere. Si arefacta ſint in aere, aut putrida, tum avolat ſal vol. acidum & alkali, & minus ſal. fix. obtinetur (in ligno putrido nihil) quàm in recentibus. Si Ignis nimium uſſerit, alcali meracius exſurgit: ſi liquefactivo urgeas Igne, exuberat alcali, acido abacto.

Plantarum *Claſſes* ad *Schroderum dilucidatum* recenſentur. Ex prima, aquoſis ſcilicet & inſipidis, dantur ſucci inſpiſſati utiles; ſed Aquæ deſtillatæ nil valent, niſi per repetitas digeſtiones & cohobationes ſapore & odore ſimplex ſuum referant. Ex ſecunda, aquoſis nempe & acidis, conducunt ſucci, qui etiam inſpiſſati dant ſal Eſſentiale qui verus eſt Tartarus. Harum Aquæ ſunt inertes. Tertia *Claſſis*, amaræ nempe & inodoræ, commodè decocta, & nodulos alterativos, diureticos, &c. ingrediuntur. Ex harum ſuccis paratur ſal Eſſentiale per coagulationem & inſpiſſationem, quod per Lixivium depuratum concreſcit in ſal inflammabile. Quarta *Claſſis* ſeu plantæ acres dant Aquas de ſale vol. acri participantes, quæ alicujus erunt efficaciæ. Per fermentationem particulæ illarum Salinæ junctæ Oleoſis volatiliſantur in Spiritum; quia tamen, Salia magis volatilia forſan in fermentatione (quæ odorem prægrandem ſpirat) avolarent, ſunt qui dictas herbas primò deſtillando, deſtillatum dein à novis herbis abſtrahendo, & relictas ſpecies fermentando egregium

gium acquirunt Spiritum. *Claſſis* quinta, odoratæ nempe & aromaticæ, deſtillatæ dant Aquas cum Oleo ſupernatante, & ſale fix. in cap. mort. Paratur ex his Spiritus per fermentationem, ſed præſtat Oleum elicere, ſic enim virtus plantæ minùs eſt alterata.

Flores ſunt vel *Inodori*, quorum Aqua eſt iners, ſuccus verò inſpiſſatus non ſemper rejiciendus; vel *Odorati* ſuperficie tenus, ex quibus parum vel nihil Olei per deſtil. acquiritur; vel *Odorati* & Aromatici, ejuſdem cum plantis aromaticis virtutis.

Ligna per deſtill. dant Spiritum ex acido & vol. ardente compoſitum; adjectis enim Coralliis aliiſque Corporibus, acidum detinetur & prodit Spiritus inſtar ſpiritus V. Poſt ſpiritum ſuccedit Oleum. *Fuligo* itaque eſt ſpiritus ex acido vol. & ſal. vol. urinoſo compoſitus; datque eadem producta quæ Ligna.

Semina quæ ſapore & odore excedunt, ut *Carminativa*, conſtant Sal. vol. Oleoſo, quod interdum per veſicam deſtillando elicitur. Illa quæ ſapore maximè excedunt, ut antiſcorbutica, gaudent ſal. vol. acri cum pauco acido; fermentando Spiritum exhibent, aliàs nulla dant præparata. Semina temperata gaudent mucilagine nunc Aquoſa, ut in ſem. 4. frig. nunc Oleoſa ut in ſem. Lin. Ex his exprimitur Oleum, & beneficio fermentationis elicitur ſpiritus ardens inflammabilis, inſigniter inebriativus.

Panis præparatio legitima conſiſtit in *fermentatione*. Adjecto enim fermento acido vol. partes Salinæ & Sulphureæ extricantur & volatiliſantur; & dum Clibano maſſa torretur, pars volatiliſatorum Salium avolat in Spiritum ſuaviſſimi odoris, qui colligi poteſt, & quibuſvis perlarum Aquis in Virtute confortativa præferendus. Pars verò altera Salium nondum perfectè volatiliſata, impedito fermentationis per exſiccationem motu, à reliquis particulis implicata detinetur, facilè tamen Vulcano in ſpiritum ſubacidum vol. per Retortam ſeparanda.

CAPUT X.

De Animalibus Perfectis & Imperfectis.

ANimalia perfecta in genere conſtant Sal. vol. ſed Oleoſo; quod in ſuo vigore eſt ſalſum ex acido & alkali vol. conſtans, ita tamen ut prædominetur Urinoſum. Apparet hoc in excrementis. Animalia eorumque partes in Igne dant. 1. Phlegma, quod ſpirituoſum eſſe indicant ſtriæ. 2. ſal vol. copioſum, quod figura ſua non rarò refert concretum. Salia hæc in Sylveſtribus, Maribus, & non Caſtratis acriora ſunt quàm in Domeſticis, Fœminis, & Caſtratis. 3. Oleum vel ſal vol. ab acido pingui concentratum, quod cum proprio ſale vol. junctum, abit in ſaponem, in ſignum conjunctionis mutuæ acidi & alkali. 4. Caput mortuum nigrum, ſine ſale fixo, quia in corpore animali omnia per fermentationem & continuam aeris inſpirationem fuerant volatiliſata. Si quid reperiatur, eſt ſaltem ſal eſculentum quod non potuit ſuperari à fermento ventriculi; deſtillatum enim dat ſpiritum ſpiritui ſalis ſimillimum.

Inſecta conſtant ſale vol. non Oleoſo, ſed Nitroſo, maximè diuretico & penetrantiori. Partes animalium molles, Secundina puta, Cerebrum; imò & Lum-

Digitized by Google

& Lumbrici, Terreſtres, ſub Ignis examine in liquorem Spirituoſum tranſeunt.

Phlegmata ex animali regno plerumque cum proprio ſale vol. unita uſurpantur, & dicuntur Spiritus Eſſentificati. Salia Volatilia cum ſint de natura Alcalium, omne acidum præternaturale corrigunt, & per ſudorem egregiè emittunt. Olea ſudorem etiam movent, tumores duros reſolvunt, & artus illinendo roborant; ſi rectificentur ſuper Cap. mort. odor inſuavis emendabitur. Caput mortuum corpus eſt vacuum & ſitibundum, adeòque omne acidum & humidum avidè abſorbet.

Finis Pyrotechniæ Rationalis.

SCHRO-

SCHRODERUS DILUCIDATUS:

SEU

Commentarius in *Joh. Schroderi* Pharmacopœjam Medico-Chymicam.

SECTIO I.

De PHYTOLOGIA, Seu Regno Vegetabili.

CLAS. I.

De Alterantibus Primariis, quæ ſunt Plantæ earumque membra.

A

ABſolvitur univerſa Materia Medica tribus communiter regnis, *Minerali* nempe, *Vegetabili* & *Animali*. Nos à *Vegetabili*, quod omnium facilius ſit, initium faciemus. Vegetabilium facultates plerumque à qualitatibus primis, caliditate, frigiditate, &c. ut & aliis occultis determinantur; ſed minùs rectè; hæ enim prorſus imaginariæ ſunt. Rectiùs igitur virtutes vegetabilium determinandæ ſunt à miſtura materiali ſeu textura minutiſſimarum particularum, inter quas primatum obtinent ſubtiliores, & volatiliores, ſalinæ & oleoſæ; his enim per deſtillationem exhauſtis, quod reliquum eſt ἐνεργεία caret. Prout autem variat hæc textura materialis, ita & variant vegetabilium vires; hinc longè alia virtus ſæpè eſt in foliis, alia verò in radice unius ejuſdemque plantæ. Conveniunt autem in genere radices & ligna cum ſuis corticibus, & vim ſuam debent ſali acido volatili: Dant enim in vaſe clauſo Spiritum acidum volatilem, & Oleum penetrans. Quod ſi verò igne aperto comburantur, Spiritum & Oleum ſub forma flammæ evolantia condenſantur in fuliginem, Sale volatili oleoſo repletam. Dant etiam mediante Spiritu V. eſſentias reſinoſas, quarum Caput mortuum deſtillando ſuggerit adhuc ſpiritum acidum, ſed nullum Oleum; adeò ut talia Olea deſtillata nil aliud ſint, quàm reſinæ vi ignis in Oleoſum corpus colliquatæ. Omnia hujuſmodi producta copioſiora longè habentur ex corticibus, utpotè magis reſinoſis, quàm ipſis lignis. Poſt ligna conſiderentur plantæ, quæ ratione texturæ materialis commodè ſub quintuplici claſſe veniunt. Prima eſt illarum

quæ

Digitized by Google

quæ ſe ê ſunt inſipidæ, & ſucco & phlegmate abundant, quales ſunt *lactuca*; &c. Harum Eſſentiæ, ratione alcali temperati, Saturnũ in aceto ſolutum Præcipitant. Secunda eſt earum quæ habent ſaporem acidulum abſque odore, & ſal eſſentiale tartareum in ſucco concentratum, talis eſt *acetoſa*. Tertia eſt earum quæ habent ſaporem amarum ſine odore, adeoque in ſuo concreto conſtant ſale Nitroſo Tartareo, unde vis diuretica; tales ſunt *fumaria*, *lupulus*, &c. Quarta eſt earum quæ ſaporem habent acrem, & ſale volatili acri abundant, ut *naſturtium*, *cochlearia*, &c. à quibus per fermentationem ſpiritus egregii habentur. Quinta eſt earum quæ habent odorem fortem & penetrantem, quarum vis in ſale volatili Oleoſo latet, ut in Aromaticis. Poſt herbas ſequuntur *flores* ſub triplici claſſe contenti. Prima eſt eorum qui ſunt inodori, in quibus latet alcali ſeu ſal volatile blandum. Secunda eſt eorum qui odorem habent ſuavem ſed ſuperficialem, quorum vis in parte Mercuriali volatili conſiſtit, & parum vel nihil Oleoſi ex illis elicitur. Tertia eſt eorum qui habent odorem fortem & aromaticum, quorum vis fundata eſt in ſale volatili & Oleo. Flores ſequuntur Fructus, ſuntque vel ſucculenti dulces, vel acido-dulces, vel acidi. Ultimò occurrunt ſemina & ſubdividuntur. 1. In ea quæ mucilagine aqueâ turgent, ut ſem. Cydon. 2. In ea quæ continent Oleum aquoſum, ut ſem. papav. 3. In ea quæ ſunt acria, ut ſem. Sinapi. Et 4. in ea quæ habent odorem ſuavem & ſaporem gratum, quorum vis in Oleo volatili, V.G. ſem. Aniſi.

Accedimus nunc ad ipſas plantas ſecundùm Autoris noſtri Methodum.

Abies reſinâ balſamicâ turget (adeoque perpetua fronde viret) & in receſſu habet acidum volatile; unde ex Conis recentibus cum aqua deſtillatis prodit etiam Oleum ſubtile inſtar Olei terebinthinæ. Ratione hujus Olei balſamici, alterat acrimoniam Salis Scorbutici, & per ſudorem auſpicato illud eliminat; adeo ut in Scorbuto, præſertim cum membra externa arthritide vel paralyſi vel contractura afficit, Decoctum Summitatum multum decantetur. Præcipue in uſu ſunt Coni juniores & cortex. Coni in fine Martii & initio Aprilis collecti, vel ſolitarii vel cum aliis lignis decocti, Scorbutum tollunt, lympham corrigunt, genus nervoſum reſtituunt, & potenter ſudorem movent, bibendo mane & ante paſtum ℥ iij. vel iv. Inſpiſſatur etiam decoctum ſtrobilorum ad conſiſtentiam mellis, cui affuſus Spiritus proprius eſſentiam extrahit. Elicitur autem Spiritus coquendo ſtrobilos in aqua donec omnis ſapor ſit elicitus, deinde Cereviſiam recentem pro fermentatione addendo, & tandem deſtillando. Sic habetur Spiritus qui affuſus novis ſtrobilis eſſentiam extrahit. Externè uſurpantur Coni & folia in balneis antiſcorbuticis, & pediluviis emmenagogis. Eſt etiam in uſu aqua Cymarum à Cymis contuſis (vel illarum ſucco) cum vino & aqua fermentatis, hinc per M. B. deſtillatis, repetendo operationem ſuper recentibus ſtrobilis, donec acquiratur aqua, in Scorbuto, Podagra & Arthritide multi uſus. Egregius etiam eſt cortex in hujuſmodi decoctis; & viſcus abietis qui in pulvere à ʒ ß. ad ʒ. j. exhibetur. Rarum eſt, ſed verum, quod Nuclei pini Maſticati inebrient. Pulvis ex corroſione à vermibus in abiete natus intertriginem levat; parti inſperſus. In minoribus ſtrobilis reperitur farina flava adſperſa, quæ levi igne inflammatur, eſtque verum Sulphur vegetabile.

Abrotanum mas penetrantem ſpirat odorem, Camphoræ ferè ſimilem, gaudetque ſale volatili non vulgari; ratione cujus in ictero, & febribus chronicis, multum præſtat; morbis malignis ſuccurit, mulierum affectibus chronicis medetur. Decoctum vel eſſentia Summitatum, egregium eſt carminativum. Paratur autem eſſentia cum Spiritu per fermentationem elicito. Coma pulverifata

riſata cum Nitro mixta validum eſt diureticum. Oleum deſtillatum externè illitum inſigne carminativum eſt. Decoctum foliorum pro lotione Capitis contra Capillorum defluvium commendatur.

Abſinthium ponticum vulgari efficacius eſt & magis carminativum. Conſiſtit vis abſinthii in Sale volatili acri admodum Oleoſo, ratione cujus bilem mirifice corrigit, illamque non evacuat ſed auget; in cachexia & hydrope multum valet, ſtomachum corroborat: mucum & cruditates in primis vis Sale ſuo volatili potenter incidit & abſtergit: in affectibus ſcorbuticis, febribus intermittentibus, colicis torminibus, & mulierum paſſione hyſterica ab eſu dulcium orta, mira præſtat. In genere vix morbus eſt chronicus cui non conveniat. Gaudet amaritie adſtringente, magis tamen pingui & dulci; Sal enim acre volatili Oleoſitate dulcificatur: adeo ut vim habeat anodynam, & in vigilis ſenum à cruditate ortis multum conferat. Lumbricos enecat & eliminat, ſive internè, ſivè externè inunctione Olei. Ratione Salis Salſi & quodammodo nitroſi, ſuccum nutritium corporis aſperum reddit & abſumit, unde emaciatis & in re venerea impotentibus prohibetur ejus uſus. Oculis etiam officit. Inter Abſinthii præparata primò occurrit Spiritus, qui optimè per fermentationem paratur. Quin & per putrefactionem moderatam & deſtillationem igne aperto per retortam terream amplam acquiritur copioſus liquor, qui per alembicum igne Arenæ rectificatus evadit in Spiritum urinoſum aurei coloris, Sal volatile urinoſum in receſſu habens, in quo craſis hujus plantæ conſiſtit. Febricitantibus maximè commendatur vinum Abſinthites ex fermentatione cum muſto paratum. Eſſentia Abſinthii parata cum Spititu proprio plantæ ſiccæ affuſo, & ſuper ſucco Abſinthii inſpiſſato denuo rectificato, egregia eſt in affectibus Stomachi. Oleum Abſinthii ab aqua ſeparatum & aliquoties in cucurbita vitrea rectificatum, in fundo relinquit ſubſtantiam ſpiſſam, quæ leniter per Cineres deſtillata dat Sal volatile in ipſius Abſinthii forma, quod aucto igne in liquorem reſolvitur. Paratur ex abſinthio Sal fixum duplex, nunc alcaliſatum, nunc ſalſum, prout ſcilicet in calcinatione diverſus ignis gradus adhibetur. Salſum autem deſtillando acidum ſuggerit Spiritum. Sunt qui dicunt Sal fixum Abſinthii cum p. ij. Olei proprii per menſem digeſtum, ſublimare Sal volatile, quod in febribus intermittentibus mira præſtat.

Acacia vera, eſt ſuccus inſpiſſatus ex planta Ægyptiaca, qui ſanguinis profluvia inhibet & podagram avertit; verùm cum apud nos ſit cara & rara, ejus loco ſumitur *Acacia Germanica*, cujus fores & fructus ſunt in uſu: flores vel blande ebulliti, vel infuſi recentes in ſero lactis pro ſcorbuticis, vel vino pro Ictericis, Hydropicis, *&c.* vel denique in lacte ipſo, blandè laxant & ſeri acredinem emendant. Syrupus & conſerva ex floribus etiam laxant: flores autem exſiccati, uti & Syrupus vetus, vim purgandi amittunt. *Rob Acaciæ* adſtringit validè, ſed externè plerumque uſurpatur. Fructus Acaciæ, præſertim immaturi, eleganter aſtringunt. Maturi autem recenti vino vel Cereviſiæ infuſi potum dant egregium in Dyſenteriis & Hæmorrahagiis uteri. Fructus exſiccati ac pulveriſati vino infuſi ſunt egregium diureticum. Succus prunorum Sylveſtrium immaturorum in M. B. dephlegmatus acetum ſuggerit admodum forte.

Acetoſa nomen obtinet à b'anda ſua & *volatili* (*non fixa*) aciditate, ſed participat interea de Alcali, unde ſuccus recens (qui vino rubro eſt ſimillimus) ſolutionem Saturni in aceto præcipitat. Hæc planta eſt Stomacho amica, acido ſuo compeſcit bilis acrimoniam, nimiamque fluiditatem, indeque facilem ebullitionem febrilem. Unde ejus decocta loco Juleporum in febribus propinantur. Plantis Scorbuticis acrioribus juncta illarum acrimoniam temperat, & effervescentiam ſalis volatilis Oleoſi in corpore in Phlogoſibus vagis coercet. Quod

G dixi

dixi de planta, valet de ſemine. Inter præparata eſt *conſerva Acetoſæ* in prædictis caſibus egregia. Paratur etiam cum ſucco acetoſæ extractum martis egregium; vegetabilium enim ſucci aptiores ſunt pro parandis ex marte remediis, quàm Spiritus minerales nimis acidi.

Acetoſellæ folia terna cordis figuram habent, unde inter plantas cardiacas refertur. Sed omnis ſignatura eſt fallax: hæc enim ab acetoſa non differt niſi quod magis ſit anti-ſcorbutica.

Acorus verus, calamus aromaticus officinarum dictus, eſt planta arundinacea, cujus folia Sale volatili aromatico egregiè turgent: habetur pro optimo anti-ſcorbutico. Radix eſt inſigniter aromatica; Suavi Oleo & Sale volatili acri gaudet, ac proinde in coctione vitiata, in affectibus quoque uterinis, dolore colico, paſſione hyſterica, in morbis denique Chronicis, convenire dicitur. Quo autem eſt acrior eo melior; quia exſiccata acrimoniam perdit, & Salis ſui volatilis jacturam facit. Radix condita tanquam Stomachica commendatur. Oleum deſtillatum carminativum & anodynum putatur. Electuarium de acoro Stomacho convenit.

Acori adulterini radix tantum eſt in uſu, vi adſtrictoria & ſtiptica commendatur, unde ſuccus expreſſus in diarrhœis, dyſenteriis & hæmorrhagiis laudatur. *Langius* ex hoc nectar ſuum adſtringens præparavit, ipſi in vomitu cruento familiare. A quibuſdam tanquam certum amuletum contra Dyſenteriam, Catarrhos, alioſque certos morbos ſtatuitur.

Adianthum ingreditur vulgo decocta aperientia in affectibus pectoris, renum, & aliis morbis chronicis. Adianthum aureum rari uſus eſt, niſi quod in morbis ab incantatione ortis laudetur; & externè, uti omnes herbæ capillares, in calvitie proſit. Notari meretur quod Capillus Veneris quamvis ad aſpectum ſit planta arida, tamen illius ℔. j. expreſſa ferè tantundem ſucci fundat.

Agallochum lignum eſt reſinoſum acidum, cujus ſuccus recens venenoſus eſt, aridum tamen ſuavem afflat odorem, & reſinam dat balſamicam maximè cordialem quæ in Stomachi affectibus à cruditate ortis multum prodeſt. Memoriam ſenum juvat & internè, & externè admota naribus. Fumus ac odor ligni incenſi naribus attractus paſſionem hyſtericam avertit. Fit cum Spiritu vini extractum & eſſentia *Agallochi* pro Epilepſia.

Agnus caſtus ſemen ſubminiſtrat, quod in pulvere vel emulſionibus, ſpecifica ſua virtute in ſubſtantia Oleoſa fundata, genituræ acrimoniam indeque ortam libidinem gonorrhœam, & fluorem album extinguit. Paratur inde *Eſſentia Caſtitatis D. Michaelis*.

Agrimonia nobiliſſimum eſt Hepaticum & Vulnerarium, ſpeciatim in vulneribus & ulceribus renum, & inde dependente mictu cruento; imò ad quaſcunque viſcerum exulcerationes, imprimis hepatis, extenditur. Uſurpatur in vino decocta, vel ſola, vel cum comis Hyperici; vel denique ſub forma eſſentiæ. Externè ſuccus recens ulceribus commodè adhibetur. Ingreditur hæc planta balnea pro mictu cruento; quin & contuſa & in vino cocta cataplaſma fit pro inflammatione ſcroti & teſtium egregium.

Alcea vulgaris eſt emolliens althææ cognatum. *Syriaca & Veſicaria*, raritatis gratia in hortis coluntur.

Alchimilla inter Vulneraria eminet. Omnia autem vulneraria conſtant Sale alcali volatili, temperato ab acido, blande diuretico; hinc illorum ſucci ſolutiones ab acido factas præcipitant & ratione ſaporis ſubadſtringentis lac facile coagulat. Cum vulneraria non ſint uſque adeo volatilia, melius in decoctis, quàm eſſentiis exhibentur. Convenit autem Alchimilla in ulceribus, tam externè, decoctum injiciendo, vel ſuccum cum unguentis miſcendo; quàm inter-

internè in potionibus vulnerariis, quæ dyſenterias, rupturas, *&c.* tollunt, & acidum in Stomacho imbibunt, illudque per urinam eliminant: temperato enim hoc acido Stomachi, impeditur fluxus acidus in vulnera. Itali vaporem decocti mammis & genitalibus, pro virginum Sophiſticatione, ſubmittunt; ſed magis adſtringeret ſi immediatè applicaretur.

Baccæ Alkekengi ſunt ex *Solanorum* genere, & quodammodo anodynæ; gaudentque Sale eſſentiali verè nitroſo, indeque vi inſigniuntur Diuretica & Nephritica: unde in omnibus affectibus nephriticis & in Ictero maximè conveniunt; & ſpeciatim conducunt in ſanguine coagulato, quem per urinam vel ſudorem eliminant. Exhibetur ſuccus expreſſus vel ſolus vel cum vino, vel paratur inde eſſentia cum Spiritu proprio per fermentationem elicito, quæ addito opio fit anodyna & ipſis trochiſcis de Alkekengi efficacior in ulceribus renum, ardore & ſuppreſſione Urinæ, &c. Conducit etiam infuſum baccarum tam ſucculentarum quàm ſiccarum, in vino; uti & decoctum cum radice liquiritiæ.

Alliaria congener eſt allio, & iiſdem viribus gaudet. *Allium* itaque gaudet Sale volatili acri inſigniter penetrante & minus Sulphureo, cujus intuitu inter exſiccantia & calida refertur. Hinc capita aliquot allii veſperi in vino adhibita, cruditates Stomachi corrigunt & appetitum conciliant. Allium flatibus ab acido ortis, uti & colicis affectibus hyſtericiſque ratione acrimoniæ ſuæ ſalinæ, optimè medetur; adeoque vel externè umbilico illitum, vel internè cum vino ſeu Oleo olivarum calido, Vermibus quibuſcunque, imprimis pericardii, reſiſtit. Urinam egregie ciet, idque tam internè in Aqua vitæ Juniperina, quàm externè inſtar cataplaſmatis pubi admotum; unde hydropicis commendatur, eſtque egregium præſervativum & Curativum calculi; Coagulum enim calculi dependet ab acido in Stomacho orto, quod allium diſcutit. Capita ejus cum aceto per ſudorem à peſte & febribus malignis; cum vino, à benignis liberant. Contra morſus viperarum internè & externè commendatur. Deſtillatur etiam ex allio aqua contra venena, quæ cum novis capitibus blando ſolis calore per 3. vel 4. hebdomades digeritur. Applicatur denique allium cum ſtercore humano locis dolorificis ab incantatione tumefactis.

Alſine contuſa & applicata mammis lactis proventum coercet. Decoctum ejus pro lotione manuum ſcabiem pellit. Ipſa planta in aceto macerata cicatrici ſanati vulneris impoſita, eandem aperit, & cruentam facit, teſte Smuckio.

Althæa malvam virtute bis ſuperat, unde *Bis malva* vocatur. Inter Emollientes & Maturantes primatum obtinet. Conſiſtit ejus vis in mucilagine Aquea temperatiſſima, ratione cujus acrimoniam humorum mitigat, in Dyſuria, Stranguria, Ardore Urinæ, aſperitate faucium, raucedine, tuſſi ſicca *&c.* Extrahitur mucilago in Aqua levi maceratione vel ebullitione. Ad Laxandas Calculi vias minimè convenit, operatur enim (*ſicut omnia Emollientia*) acidum temperando & in ſalſum tertium convertendo, unde calculus: ac Clyſmata, & Cataplaſmata Anodyna ſemper ingreditur. Externè ejus Unguentum cum Camphora dolorem lenit, & in ſuppreſſione Urinæ cum Oleo ſcorpionum illitum præſentiſſimum eſt Remedium.

Alyſſon Galeni Eſſentiam dat in Hydrophobia decantatam. Eſt planta Hiſpanica.

Amara Dulcis, ut arbitror, cum uſu Solani externo in Cancris conſpirat.

Ammi ſemen eſt Carminativum, cujus ʒ j. alternis diebus cum Vino propinata fœminarum fœcunditatem promovet. Quo die hauſit fœmina, cum viro non concumbat. Huic ſemini ſubſtituitur Cuminum, cum ſimillimum.

Digitized by Google

Amygdalæ dulces conſtant Oleo temperatiſſimo, quaſi Aquoſo, quod nutritivum eſt, emaciatis conducens, & acrimoniam Urinæ omniumque humorum optimè mitigat. In Pleuriticis Oleo lini quandoque ſubſtituitur. Remanentia Olei expreſſi redigitur in Panem inſigniter Nutrientem. Emulſiones Anodynæ & Nutrientes ex amygdalis parantur.

Amygdalæ Amaræ vim habent Nitroſam Diureticam. Oleum reddunt Carminativum, & Laxativum, quodque tuſſim levat & ſputum promovet.

A*nacardium* ratione acrimoniæ volatilis febres excitantis in deſuetudinem abiit.

A*nagallis* Phæniceo flore, in forma Decocti, vel Eſſentiæ (additis Hyperici floribus) in mania & deliriis Spiritus egregiè ſiſtit: Externè dolorem ulcerum lenit, eademque abſtergit.

A*nagallis* A*quatica* habet alcali blandum urinoſum quod acidum ſcorbuticum temperat. Quædam enim Antiſcorbutica ſunt acria volatilia, ut naſturtium, *&c.* quæ non ſemper conveniunt, propter effervescentiam & Phlogoſes quas excitant; quædam autem magis temperata ſunt, quæ illis commixta acrimoniam mitigant. Taliseſt Anagallis. Uſurpatur internè Decoctum vel ſuccus expreſſus, cum ſero Caprino, & externè contra Scorbuticorum tumores, ulcera & maculas, & hæmorrhagias genitalium poſt partum.

A*nethum* in receſſu habet Sal vol. Oleoſum temperatum; unde folia & flores acidum flatulentum, tam comeſta quàm clyſteribus incocta, deſtruunt: Quin & Urinam, & menſes promovent, fiunt etiam exinde Cataplaſmata, & Pediluvia Anodyna. Semen lac auget. Oleum temporibus illitum Cephalalgiam & Vigilias abigit, modò recens ſit; vetus autem ſomnum non inducit.

A*ngelica Sylveſtris* eſt optima, ſed A*quatica* nil valet. Habet in receſſu, tanquam Craſeos fundamentum, Sal vol. Oleoſum temperatum, quod ex ſapore & odore acri dignoſcitur, & aromaticum inſignitur; ratione cujus Carminativa eſt, Alexipharmaca, Sudorifera & ſimul Diuretica; affectus hyſtericos, & dolores poſt partum reſpicit; partum promovet, flatibus & colicis reſiſtit; menſtrua ſuppreſſa reſtituit, & nimia ſiſtit. Radices aceto infuſæ cum Camphora egregium ſunt peſtis præſervativum. In Oleo deſtillato tota ejus craſis latet; quod additur Clyſteribus Anticolicis, & Scrobiculo cordis pro inflatione Stomachi inungitur. Ex Extracto Angelicæ fiunt Pil. Sudoriferæ.

A*niſum* Aromaticum eſt. Semen mala ex deficiente Stomachi digeſtione oriunda corrigit. Unde commendatur in inſomniis turbulentis & incubo, quæ ventriculo & inteſtinis ſæpè ortum debent. Oleum deſtillatum Pectoris affectibus ſpecialiſſimè convenit, præſertim ſi cum floribus Antimonii fixis digeratur. Semen lac auget & corrigit, acidum coagulans in matrum mammis & infantum Stomachis corrigendo; unde infantibus ʒj. ſeminis cum pulte commodè propinatur. Oculis cancrorum admiſtum infantum tormina, & flatus egregiè compeſcit. Omnibus ejus præparatis præferenda ſunt Oleum deſtill. & Spiritus. Externè Oleum in contuſionibus partium nervoſarum, & infantum caſibus, modò maturè illinatur, multum conducit. Eſtque Odoriferum penetrantiſſimum. Fit etiam ex hoc Oleo, cum corpore pro balſamo, balſamus umbilico illinendus contra tormina.

Anſerina creditur de Sale alcali Nitroſo participare, unde Urinam pellere dicitur. Succus ejus ſeu Decoctum egregium ſunt Nephriticum, & crebriùs hauſta Icterum pellunt. In Paroxyſmo febrili planta cum Sale & Aceto ſubacta Plantis Pedum applicatur; ſed internè non adeò tutò adhibetur, quia paroxyſmus exindè prolongatur.

Anthora

Anthora antidotum eſt *Thoræ*, quæ venenoſa eſt; unde & reliquis venenis repellendis convenit.

Antirrhinum ad Incantationem commendatur.

Apium eſt Diureticum, unde ejus Radix in morbis chronicis commendatiſſima eſt. Decoctum Apii Plauſtris cum Coriand. in Aceto, & Aqua menth. Mammis commodè applicatur in Lactis Redundantia; Semen, Menſes & Urinam ciet.

Aquilegiæ ſemen inter expulſiva primatum obtinet; unde mediante diaphoreſi in variolis & morbillis conducit. Cum ſemine naſturtii & Aqua parantur exinde Emulſiones, quæ in principio effervefcentiam febrilem compeſcunt; aliàs Icterum, maculas ſcorbuticas & achores Infantum egregie pellunt. Syrupus etiam & Tinctura ex floribus Aquilegiæ infuſis valet contra febres petechiales. Paratur etiam ex floribus Unguentum, quo utimur cum Spiritu Nitri dulci in Scorbuto oris.

Ariſtolochiæ ſapor acris aroma occultum innuit; Menſes, partum, ſecundinas & Lochia promovet; in Epileſia per conſenſum uteri convenit. Eſt etiam Vulneraria, tum internè ulcera pulmonum & mucum pectoris detergendo, tum externè in Linimentis.

Armoraciæ vis conſiſtit in Sale vol. admodum acri; ratione cujus radix Vino infuſa mucum Pectoris, Stomachi & inteſtinorum abſtergit, appetitum feliciter conciliat, & Urinam potenter movet. Infuſa autem in lacte contra Scorbutum & Paralyſin Scorbuticam valet. Succus expreſſus ad ℥ ij. calculum optimè pellit. Infuſum rad. in Spiritu formic. ariduras partium externè corrigit. Hodie ejus loco *Raphanus Marinus* uſurpatur, qui eaſdem poſſidet vires. Radix *Armoraciæ* in Vino infuſa, & cum foliis naſturtii contuſa & ſubacta, & Colatura hauſta, per Vomitum & ſeceſſus purgabit.

Artemiſia participat de Sale vol. & Sulphure fixo; rubra tamen albæ præferenda, quia conſtat Sulphure paulo fixiori. Decoctum Herbæ & Radicis dolores poſt partum lenit, menſes & Lochia pellit, & in omnibus affectibus uterinis convenit. Ad Radicem *Artemiſiæ* reperiuntur Carbones, qui in Epilepſia revera juvant; ſuntque nihil aliud quàm Radices annoſæ demortuæ.

Arum habet Sal vol. acerrimum & penetrantiſſimum; unde in Aſthmate pituitam viſcidam in Bronchiis incidit; Stomachum roborat, acidum ejus plicis adhærentem incidendo; febres Quartanas & Scorbutum pellit. Si infundatur Radis vel folia in Aceto, figitur ejus acrimona & tertium evadit Sal diureticum, in caſu ab alto commendatum. Radix etiam ſicca recenti multo debilior eſt. Fæcula nil valet.

Aſparagus Diureticum Nitroſum eſt. Urinam fœtidam reddit, unde putreſcendo reſoluta ejus Salia in calculum abeunt; adeoque calculum non pellit ſed generat. Radix inter Aperientes refertur quæ Sale ſuo vol. bilem acuunt, pituitam & auſterum Stomachi corrigunt, adeoque in morbis Chronicis commendantur.

Atriplices Sale blando Nitroſo turgent, unde refrigerant, & fæces induratas emolliunt. Externè Clyſmata & Cataplaſmata Emollientia & Anodyna ingrediuntur.

Avena uſurpatur in Juſculis pro nutritione, & temperandis ſuccis acribus, in aſperitate faucium, &c. Sacculus Avenaceus contra tormina abdominis uſurpatur; ſed cura dependet ex ſolo calore.

Aurantia Mala acida ejuſdem cum Citro uſus ſunt, dulcia in Scorbuto & Melancholia uſurpantur. Cortices habent Sal vol. acre facilè inflammabile, cujus intuitu Colicos flatus, paſſionem Hyſtericam & Stranguriam reſpiciunt,

Digitized by Google

vel in forma Pulveris, vel Olei quod egregium eſt ſudoriferum & ſimul Carminans; quodque Dyſuriam (acidum primarum viarum corrigendo) tollit; Et Umbilico illitum ſtranguriæ medetur. Flores gaudent Sale Mercuriali, hinc per ſe deſtillari nequeunt in Oleum, ſed cum Baccis Been; cum Vino deſtillati reddunt Aquam in paſſione Hyſterica egregiam; fit & Eſſentia aurea ex floribus, moſchum odore referens & egregiè confortativa.

Auricula Muris non ſolum Adſtringit, ſed etiam Vulneraria eſt, tam internè quàm externè. Item prodeſt in calculo, & infantibus exhibetur pro Hernia.

B.

B*ardanæ* radix in Pulvere vel Decocto congrumatum ſanguinem reſolvit; & egregium eſt diureticum præſertim in Arthritide: In Lue venerea convenit; ſudorem expectando. Semen eſt Diureticum & commendatur Phthiſicis. Oleum ex rad. ſicca calculum promovet. Externè Folia ſucculenta contuſa, & ſingulis 12. horis mutata, hydropicos tumores & arthriticos dolores certè levant.

Bardanæ minoris Radix Decocta Capillos promovet, & colore flavo tingit.

Baſilicum Aroma eſt efficax, & Cephalicum mirum, odore tenus in ſenibus. Semen ſternutatorium eſt optimum.

Bellidis tenella folia magni uſus ſunt in Vulnerariis. Flores ſunt diuretici in hydrope: in pleuritide à frigore poſt calorem hauſto, ſanguinem congrumatum diſſolvunt. Succus foliorum tenellorum recens Aſthmaticis ſubvenit. Tinctura cum Phlegmate Vitrioli ad gut. 50. in febribus ardentibus, egregia eſt. Conſerva Bellidis Albæ in fluore albo juvat.

Berberis gaudet acido blando nonnihil adſtrictorio; unde in febribus tam benignis quàm malignis, diarrhœis, & imprimis Dyſenteriis cum febribus junctis, egregiè convenit.

Beta gaudet ſale Nitroſo, unde alvum laxat, inteſtina blandè adſtringit. Succus recens Errhinum eſt.

Betonica Vulneraria eſt. Succus recens ad conſiſtentiam mellis coctus egregiè convenit in Vulneribus & Contuſionibus, ſpecialiſſimè Capitis. Recens Betonica narcotica eſt, unde doloroſis Vulneribus multum prodeſt; imò quandoque hortulanos evellentes inebriat. Diureticum inſuper eſt, ut omnia Vulneraria. Imprimis autem in omnibus Capitis Affectibus commendatur. Ejus Decoctum poſt partum difficilem, quod læſum eſt in utero reſtituit, & Lochia promovet.

Betulæ Cortex tenellus inter duas patinas ſuper carbonibus coercitus, Liquorem Oleoſum exſudat, in gravi auditu & tinnitu aurium, cum bombace guttatim uſurpatum. Per inciſionem arboris verno tempore acquiritur ſuccus ſeu Aqua, quæ in ſcorbuto, Nephritide, Calculo, Podagra, Ictero, & omnibus affectibus Chronicis Tartareis, ſingulare eſt remedium tam Præſervativum quàm Curativum. In Arthritide Scorbutica paratur ex eodem balneum injecto inſimul formicarum acervo. In ſcabie & Melancholia M. S. purificat, Phthiſi etiam ſubvenit; Et certè multum habet in receſſu. Servetur autem in Vaſis, & Lagenis probe clauſis Sulphuratis in cella; aut fermentetur leniter cum Aqua appropriata aromatica, & nunc diutiùs ſervari poteſt.

Biſtortæ Radix adſtringit, ſpeciatim in hæmorrhagiis uterinis. Decoctum

rad.

Digitized by Google

rad. merito Aquæ præfertur; eſtque Alexipharmacum ſudorem movens, & congrumata diſſolvens.

Borrago & *Bugloſſa* ejuſdem ſunt naturæ, unde conjunctim tractanda. Temperatiſſimæ autem ſunt Plantæ, & inter Cordialia referuntur. Aqua Bugloſſi ophthalmica eſt: Arbitror inde per deliquium parari poſſe liquorem aliis non inferiorem. Acidum Hypochondriacum nonnihil temperant, ſed non curant. Pro quo ſcopo uſurpatur Syrupus cum Croco. Conſerva ex floribus & Aqua Cinnam. Borraginata iiſdem malis ſuccurrunt.

Botrys (utut ab authore neglecta) incocta optimum eſt remedium in *Orthopnœa*. Habetur & Aqua Botr. Deſtillata quæ in inflammatione hypochondriorum infantum uſurpatur.

Branca Urſina Emollit; unde Clyſmata, & Cataplaſmata Emollientia ingreditur.

Braſſica gaudet Sale vol. temperato, & Nitroſa ſubſtantia quæ urinam movet & alvum Laxat. Laudatur Syrupus in raucedine poſt nimiam loquelam. Unde & Decoctum cum Paſſulis Concionatoribus eſt in uſu. Externè folia veſicas à veſicatoriis elevatas, & fontanellas apertas ſervant; mundificant etiam, & conſolidant ulcera. Nec non in Pleuritide abſceſſus tam reſolvunt quàm ſuppurant.

Burſa Paſtoris abundat ſucco Glutinoſo adſtringente, in ſputo & mictu cruento uſitato. Externè contuſa vulneris recentis ſanguinem ſiſtit. Imminente Paroxyſmo febris intermittentis cum Aceto carpis manuum adhibetur.

Buxi Lignum Sulphure gaudet narcotico; unde Oleum deſtillatum quoſcunque dolores, in ſpecie Odontalgiam & Epilepſiam levat. Decoctum in Lue Venerea, Scabie, &c. potenter ſudorem & urinam movet, & Corpus exſiccat, quo ipſo & meritò præfertur Ligno Guajaci. Propter vim narcoticam laudantur dentiſcalpia ex hoc ligno.

C.

C*Alamus Aromaticus* apud nos non habetur genuinus, cui nos Acorum verum ſubſtituimus.

Calamintha, Vid. Mentha.

Calcatrippa adſtringit, urinam & partum promovet. Deſtillatur ea eadem & Cyano Aqua ophthalmica lympham acrem temperans. Conſerva florum cum Spiritu Salis acidulata contra retentionem Urinæ commendatur.

Calendula ratione odoris aromatici Cordialis eſt; menſes ſuppreſſos, partum & ſecundinas pellit. Imò in omnibus Crocum imitatur.

Cannabis ſemen gaudet principio narcotico Sulphureo, ſed immaturo & crudo. In Ictero tam in forma Emulſionis, quàm in lacte decoctum, remedium eſt optimum, Gonorrhœas etiam reprimit & ſemen imminuit; uti Oleum expreſſum renum regioni illitum. Cum poſca decoctum uvulam laxam reſtituit.

Capparis frutex eſt Nitroſus & diureticus; flores Sale vel Aceto conditi, & Cortex conveniunt cum aliis aperientibus in omnibus morbis Chronicis, ſuccos enim primarum viarum corrigunt, & per urinam expellunt. Cremor Capparum Salitorum ad ℥ vi. alvum laxat.

Caprifolii Decoctum optimum eſt Diureticum, in Arthritide conducens, & in lue Venerea ejus ſurculi Sarſaparillæ ſubſtituuntur. Succus ex foliis eſt Vulnerarius; prodit egregium Balſamum Vulnerarium, ex baccis rubris maturis in fimo equino digeſtis.

Digitized by Google

Cardamomum aroma eſt elegantiſſimum, ventriculo, præ aliis, conveniens; ad inteſtinorum flatus & cruditates ab acido oriundas, & vertiginem à ventriculo ortam ſpeciatim laudatur. Memoriam confortat. Deſtillatum paucum ſed elegans dat Oleum.

Cardiaca præcipuè convenit ſuffocationi hypochondriacæ infantum.

Cardui Benedicti folia cocta in febribus malignis, intermittentibus poſt vomitum, ſudorem movendo conducunt; ſanguinem etiam grumoſum per Urinam expellunt. Semen in Convulſionibus & Pleuritide uſurpatur, expectando ſudorem.

Carduus Mariæ in uſu Anti-pleuritico priori non cedit. Semen ejus in Pulvere contra morſum canis rabidi laudatur.

Carlinæ Radix inter Alexipharmaca refertur.

Carvi ſemen ſpeciale Carminans eſt, & Anticolicum. Oleum deſtil. in iiſdem affectibus & Cardialgia conducit, Urinam item promovet, eamque ſuavis odoris reddit; aliàs & Tragæas poſt paſtum ſumendas ingreditur.

Caryophylli hortenſes rubri cæteris præferuntur. Vis horum conſiſtit in parte vol. Mercuriali, unde amici ſunt Capiti, in Apoplexiis, Epilepſiis, &c. ſpeciatim in ſenibus. Conſerva flor. Tun. ad Apoplexiam præcavendam, uti & Aqua deſtill. contra loquelam amiſſam, adhibetur.

Caryophylli Aromatici aroma ſunt Oleoſum, immiſſo acu candente Oleum fundens, modò boni ſint. Stomacho autem conducunt, & cruditates acidas expellunt. Oleum Caryoph. deſt. cum Oleo Camph. contra dolorem dentium valet; contra febrium rigores, ſumitur ante paroxyſmum internè, vel ſterno illinitur. Mulierum affectibus uterinis conducit.

Caryophyllatæ Radix colligitur antequam in flores abjerit. Cephalica eſt, & ſudorifera; ſpecialiter in affectibus Catarrhalibus lympham corrigit, Stomachum (in forma Vini Medicati) confortat, & Icterum curat.

Caſtaneæ crudæ flatuoſæ & ſtomacho nocivæ ſunt; coctæ verò benignè adſtringunt: in aſperitate faucium & fluore albo interdum uſurpantur.

Centaurium Minus amariſſimum eſt & febrifugum. Decoct. Summit. præmiſſo vomitu in tertianis Intermittentibus inſtar omnium eſt. Bilis etiam vitia corrigit, menſes ciet, & cachexiæ adverſatur. Clyſteribus pro ſtimulo additur. Abſceſsus item & ulcera mundicat. In Aperientibus ejus Extractum ſeu ſuccus inſpiſſatus, & Sal fixum primatum ducunt.

Ceparum vis conſiſtit in Sale vol. acri Mercuriali ſeu admodum ſubtili, quod coquendo leviter evaneſcit; habent & Sulphur quod fœtorem dat. Sunt inſigniter Diureticæ, & in febribus malignis quandoque ſudorem movent. Succus ex Cepa cava Theriaca repleta & aſſata in febribus malignis propinatur. In aceto maceratæ menſes acerrimè cient. Cataplaſma ex cepis & allio cum adipe anſerino ſubactis, inguini vel renibus applicatum, urinæ ſuppreſſionem revocat. Tonſillarum inflammationes externè curant. Abſceſſibus malignis Theriaca cum ſucco Caparum applicata convenit. Applicantur & morſui canis rabidi; item crudæ cum Sale contuſæ in ambuſtionibus adhibentur; tumores difficulter ſuppurabiles, tam malignos, quàm benignos, acidum debellando, & humores crudos incidendo, maturant.

Ceraſa acida blando acore appetitum conciliant, in aceto macerata & maſticata ſitim & æſtum febrilem compeſcunt. Condita, perforata, & vino infuſ. Croci metal. crebriùs irrorata, & exſiccata, & dehinc in ore maſticata Vomitum cient. Nuclei maſticati diuretici ſunt, & renes purificant. Oleum ex nucleis expreſſum rarum eſt, ſed contra nephriticos dolores commendatiſſimum.

Ceraſa Dulcia dant Spiritum vol. aromaticum & ſuavis odoris, qui in loquela amiſſa

Digitized by Google

amiſſa vel Epilepſia linguæ admotus vel internè propinatus multum commendatur. Unde inter Cephalica tanquam *ſpecificum* refertur. Notandum autem Specifica huic vel illi parti non inſervire propter ſympathiam ullam occultam; ſed quia mediante circulatione in univerſum corpus diffuſa, mechanica ſua conformatione certis quibuſdam partibus ſe inſinuant, ut effectum ſuum exſequantur.

Chærefolium eſt temperatum quaſi aroma. In vertigine à Stomacho orta præſentaneum eſt Remedium. In caſu ab alto grumoſum ſanguinem reſolvit; eſt etiam vulneraria & diuretica, unde in ulceribus renum deprædicatur. Paratur inde Eſſentia contra vertiginem, quæ conducit etiam mulieribus quibus Lac in mammis coagulatum eſt. Coquitur in Cereviſia vel Juſculis, vel cum pane butyro oblito comeditur. Habet & uſum externè in Cataplaſmate Diuretico.

Chamædrys & *Chamæpitys* affectibus articulorum ſunt dicata; ſed parum juvant. In Scorbuto etiam & omnibus ferè morbis Chronicis frequenter adhibentur. Dicuntur etiam mictum Cruentum juvare, & febres intermittentes curare.

Chamomillæ Romanæ vis conſiſtit in Sale vol. Oleoſo, unde anodynum eſt, & Carminativum in Colica ſimile non habens; præſertim ejus Oleum ex flor. deſtill. cærulei coloris, quod tam internè quàm externè umbilico illitum mirificè prodeſt. In doloribus poſt partum internè Oleum & Eſſentia hujus herbæ propinantur, & externè ſacculus in vino coctus abdomini applicatur. Ita menſes & urinam ciet. Externè tumoribus flatulentis felici cum ſucceſſu adhibetur.

Chelidonium majus amariſſimi eſt ſaporis. Succus Plantæ recentis cum Vino Icterum perfectè curat. In febribus malignis pro egregio ſudorifero cum Sale Ammoniaco propinatur. Oculos etiam clarificat, & nubeculas removet; imprimis Aqua ejus deſtill. Oculi humores reſtituit. Recens contuſum & pedibus applicatum, eorundem tumores à morbis Chronicis ortos, tollit. Uſurpatur etiam Radix.

Chelidonium minus acre anti-ſcorbuticum eſt. Succo ejus tumentes hæmorrhoides illinantur, aut & intro ſumatur.

Grana Chermes roborant, abortum præcavent, fœtum roborant, memoriam inſtaurant & triſtitiam ſeu metum abigunt. In Melancholia Hypochondriaca Confectio Alchermes cum Coralliis miſta ſummum ſolatium adfert. Tinctura ejus cum Camphora in melancholia & morbis cum delirio conjunctis famoſa eſt. *Hartmannus* Extractum Conf. Alchermes cum ſucco Pomorum Borſdorfianorum commendat in affectibus Hypochondriacis.

Flores Cheyri & eorum Aqua uſurpantur internè ad Partum, Lochia & Secundinas expellendas; & externè illinitur Oleum abdomini pro ſedandis doloribus poſt partum. In affectibus Capitis non adeo conveniunt, cum minus ſint Aromatici.

China Vera nigra texturâ conſtat admodum acri, & Volatili aromaticâ, ſatiſque penetrante. Radix autem nodoſa, ad nos allata, eſt tantum Sylveſtris, non Hortenſis, ideoque magis temperata, vi tamen ſudorifera in Decocto Antivenereo maximè pollens. Convenit ejus Decoctum in Scorbuto membra exteriora affligente, Arthritide Vaga Scorbutica, & Paralyſi Scorbutica. Radix Chinæ in ſero lactis cocta ſenibus Catarrhoſis & Podagricis eſt admodum proficua. Paratur & inde Eſſentia.

China Chinæ ſeu Cortex Peruvianus, ſi genuinus ſit, eſt craſſus, ſpiſſus & albicans, ſaporis amariſſimi, ſimilis radici Gentianæ. Uſus ejus eſt in febribus

Inter-

Digitized by Google

Intermittentibus, quartana præprimis & tertiana tam ſimplici quàm duplicata, præmiſſo tamen vomitorio. Infunditur ſcilicet Radix à ℥j. ad ℥iij. in Vino, & infuſum hauritur bihorio ante paroxyſmum. Operatur per ſudorem, interdum per Vomitum, rarò per ſedes. Si genuinus ſit, poſt ſecundam vicem quartanæ ceſſant: & ab uſu ejus purgans adhuc ſuperaddendum eſt. Quod ſi minus Genuinus ſit, periculoſa & ſæpè Lethalis ejus cura eſt; unde Gentiana noſtra commodè illi ſubſtituitur. Interea certum eſt hunc Corticem operari, acidum vitio digeſtionis primæ contractum corrigendo, à quo febres Intermittentes oriuntur.

Ciceris ſemen diureticum eſt, cujus Decoctum cum Rad. Petroſel. in Juſculo carnis puerperis poſt partum euporiſton eſt; nitroſitate enim ſua uterum abſtergit, ſecundinas movet, & ſubſiſtentibus in Virginibus menſibus ſuccurrit. Lac minimè cogit.

Chryſanthemum Peruvianum non tuberoſum ſeu flos ſolis, dat ſcapum ſeminum non maturorum, qui inciſus ac decoctus copioſum præbet Gummi, quod quidam tanquam Vulnerarium ſingulariſſimum in formam Emplaſtri redactum extollunt.

Cichorium in ſubjectis bilioſis multum præſtat. Conſiſtit ejus vis in Sale alcali temperato, quo abſtergit per urinam, & mitigat in abdomine phlogoſes & tormina orta ab efferveſcentia Sal. vol. in bile cum acido vitioſo digeſtionis primæ; unde infantibus recens natis, & in chronicis affectibus, cruditates corrigendo convenit. Ex floribus fit elegans Aqua ophthalmica per deliquium, quæ in albugine & aliis oculorum affectibus deterſiva egregia eſt. Paratur inde ſuccus forti decoctione elicitus, qui Sale eſſentiali ferè nitroſo imprægnatur, & in extractum inſpiſſatus Oleoſitatem aliaque bilis vitia, calidæ hepatis intemperiei adſcripta, egregiè corrigit.

Cicuta exulat à medico uſu interno ob venenum. Sunt tamen qui ſcirrhos Lienis & Hepatis per ℨj. rad. curare volunt. Externè fit inde emplaſtrum, quod cum gum. amm. in aceto ſoluto ſtrumis adhibetur. Quin & ipſam plantam cum Aqu. Chæref. vel ſuccum cum aceto, ad lac inhibendum, ut & ad Mammas ex lacte coagulato induratas, imò & tumorem penis ex nimia venere, applicamus.

Cicutaria Paluſtris eſt modernorum decantatum antiphthiſicum præſervativè & curativè, ſemen nempe crudum ſæpius aſſumptum.

Cinamomum nulli analeptico cedit. Tota ejus vis in Oleo; quod ſi cum ſemine cannabino, ut ſæpe fit, deſtilletur, & adulteretur, fit ſqualidum, inodorum & nigrum. In Syncope, nauſea aliiſque ſtomachi affectibus præſtantiſſimum eſt. Convenit etiam ejus aqua non ſecus ac Oleum ad omnes uteri affectus partum nempe difficilem, fœtum roborandum, Menſes, Secundinas, & Lochia expellenda. Oleum ex cinamomo copioſiſſimum habetur, ſi compages ejus cum phlegmate Vitrioli non nihil reſeretur. Verùm in deſtillatione vulgari per exceſſivum ignem Oleum comburitur; concinniùs ergo fit inſpergendo fruſtula Cinamoni modico vini, & poſtea ex V. B. per retort. deſtillando. Habet utique Cinamomum Oleum duplex, ſubtile unum phlegmati ſupernatans, aliud craſſum rubicundum (quod vulgare eſt) quod in aqua ſubſidet. Reddit etiam acidum manifeſtum, cum cortex ſit reſinoſus. Syrupus qui proſtat nil valet. Melior eſt Tinctura ſeu eſſentia cum Saccharo in Syrupum redacta. Cinamomo ſimilis eſt *cortex Vvinteranus*, in ſcorbuto, malo hypochondriaco, & affectibus Stomachi uſitatus.

Citrus ſuccum reddit, in febribus malignis ardentibus, & in Scorbuto ex aeris

Digitized by Google

ris inquinamento contracto, egregii uſus: gaudet enim acido volatili quod acidum Scorbuti rancidum corrigit. In quem finem habetur & conſerva Pulpæ citri. Cortices verò ſunt admodum Oleoſi volat. & eſſentiam dant in flatibus egregiam. Habetur & acetum citri pro morbis epidemicis. Fiunt etiam ex ſeminibus emulſiones in febribus petechialibus & malignis egregii uſus. Fit denique ex toto citro eſſentia, excipiendo Saccharo ſuccum Oleoſum corticum, deinde pulpam albam à ſucco liberam cum aqua fermentando, & poſtmodum deſtillando Aquam Spirituoſam, quæ Stomacho convenientiſſima eſt, & imprimis iis conducit, qui ægros morbis malignis afflictos neceſſariò viſitare tenentur.

Citrulli ſemen diureticum eſt & ingreditur emulſiones in febribus malignis, dolore nephritico & ardore renum uſuales.

Cocculæ orientales in pulvere cum butyro illitæ phthyriaſin, & pediculos fugant.

Cochlearia gaudet Sale volatili acri, ratione cujus in Scorbuto, & Morbis chronicis tartareis uſitatiſſima eſt. In illis tamen, in quibus eſt acidum acre, phlogoſes, & alia ſymptomata excitat; niſi cum lacte vel ſero lactis, aut vino, temperetur acrimonia ejus Salſa volatilis. Ejus ſuccus gingivis Scorbuticis prodeſt. Paratur ex eadem Sal volat. urinoſum vel per ſe deſtillando, vel fermentando & putrefaciendo. Fit etiam ex Cochlearia quæ florere incipit, Oleum deſtillatum, quod in Scorbuto plurimum valet.

Contrayerva uſurpatur pro ſudore ad ʒ j. in morbis malignis, & venenoſis.

Conſolida media vulneraria eſt tam internè quam externè. Decoctum ejus in in phthiſi & aliis exulcerationibus ſatis eſt frequens; laxat blandè alvum, contra naturam aliarum conſolidarum.

Coralina convenientiſſimum eſt remedium contra lumbricos, ad ʒ j.

Coriandrum aromaticum eſt & Stomachicum egregium; cruditates enim acidas & inde natas inflationes præcavet. Acetum cum quo vulgo præparatur, ei omnem vim ſurripit. Fit exinde cum Saccharo & Scammonio confectio laxativa egregia.

Coryli ſurculi juniores per deſcenſum deſtillati Aquam reddunt Spirituoſam acidam cum ſubſequente Oleo, quæ omnia legitimè rectificanda ſunt. Oleum hoc ad gut. 8. vel 9. in Epilepſiis, vermibus enecandis, pediculis fugandis, & odontalgia ſopienda, multum præſtat; & in partu difficili umbilico illitum congruit: eſt enim anodynum. Corylus poſt centum annos *viſcum* plorat, cui in epilepſia curanda ſimile eſt remedium.

Coſtus acris eſt, Oleoſus, adeoque aromaticus. A medicis maſticatus ab ægrorum contagio maligno præſervat. Oleum coſtinum in paralyſi remedium eſt optimum.

Croci flores gaudent Oleo vol. & admodum Spirituoſo, fortiter penetrante: Cujus intuitu vim obtinent inebriantem ſeu narcoticam, quæ tamen non confundenda eſt cum cæteris Stupefactivis. Cordiale item inſigne eſt, ſtimulatque urinam, menſes, & fœtum, Juſculum ſcilicet ex cereviſia Croco inſigniter tincta. In aſthmaticis atque Diſpnœis ℈ j. in vino generoſo commodè propinatur. In affectibus etiam capitis Spiritus animales reficit. Verùm, ſi doſis ejus nimia ſit, malignitate ſua Narcotica ebrietatem, delirium ridiculum, quandoque mictum cruentum, & interdum mortem infert. Externè in agrypniis ſacculus Croco repletus capiti ſuppoſitus extemplo juvat; cautè tamen & non niſi fortioribus adhibendus eſt. Ventriculo impoſitus vomitum ſiſtit; verùm ſi juſto diutiùs detineatur, prorſus interimit. Cæterum ipſe quoque crocus

cus

Digitized by Google

cus nodulo incluſus & cum camphora de collo è regione ventriculi ſuſpenſus, remedium eſt melancholicis apprimè conveniens. Sic & cum Spiritu vini membra frigore læſa reſtituit. Pro eſſentia croci optimum menſtruum eſt *Aqua Vitis*, quæ tamen non extrahi, ne vis volatilis cum menſtruo avolet, ſed ſub forma eſſentiæ, quæ in dyſenteria internè eſt elegans, aſſervari debet. Præterea convenit crocus pro concoquendis, & maturandis tumoribus, & doloribus ſiſtendis.

Cubebæ gaudent Sale volat. acri minus temperato. Memoriæ dicatæ ſunt, adeoque ſomnum conciliant, & venerem inſimul ſtimulant; proinde cavendum eſt ne nimius earum uſus pro acumine ſtupiditatem inducat. Grana utique cruda manè deglutita, in affectibus capitis à Stomacho ortis conducunt.

Cucumeris & *Cucurbitæ* ſemina tantum ſunt in uſu pro Emulſionibus anti-febrilibus: ſunt tamen qui carnem in taleolas diſſectam capiti raſo in phrenitide applicant.

Cumini ſemen gaudet Oleo Salino temperato aromatico; convenitque in omnibus cum aniſo, excepto quod lac intercipiat: colicam levat, menſes ſtimulat, & in ſpecie pro doloroſis menſibus corrigendis nil præſtantius. Oleum ejus umbilico illitum tormina infantum eorumque ſuffocationem tollit, fortiter etiam urinæ odorem affricat internè ſumptum, ſtranguriamque ſanat.

Curcuma convenit in omnibus affectibus cachecticis, & ubi bilis peccat, in Ictero nimirum.

Cuſcuta ſuper thymum creſcens *Epithymum* dicitur; ſuper hyſſopum, *Epihyſſopum*. Habentur hæ plantæ pro nitroſis, adeoque pro laxantibus diureticis, quæ & M.S. purificant.

Cyani flores Menſes, Urinam & Lochia ſuaviter promovent. In affectibus oculorum ex variolis ortis liquor inde per deliquium paratus utramque facit paginam.

Cyclaminis radix ſuccum acrem ſuggerit, qui abdomini illitus in hydrope laxat: Paratur & inde unguentum quod idem præſtat. Succus hic duriſſimos emollit tumores & in hunc finem emplaſtra ſplenetica ingreditur: linteo etiam exceptus & ano blandè applicatus Hæmorrhoides levat.

Cynogloſſa narcotica eſt & adſtrictoria; modernis autem exoleta.

Cynosbati flores magis odori ſunt quàm hortenſes. Fructus ſunt diuretici ſive cocti ſive conditi, adeoque à calculo præcavere feruntur. Quin & in *Soda*, remotis lapillis, ſtamina cum Saccharo conducunt. In ſpongiis reperiuntur vermiculi in aceto contundendi, quo illinuntur tempora pro conciliando ſomno; & internè etiam commendantur in epilepſia, & urinam movent.

Cyperi radix reliquis aromatibus eſt paulo acrior; & paludoſa loca amat, uti omnia plerumque vegetabilia Sale vol. prædita. Ejuſdem eſt uſus cum aromatibus.

Cydoniorum vis in Sale acido auſtero conſiſtit, unde blandè adſtringunt, Stomachum & appetitum roborant; vomitum, nauſeam, dyſenteriam & diarrhœam curant. In eorum enim ſucco inſpiſſato Sal ejuſmodi cryſtallinum ad oculum apparet. Externè in Vulneribus Venenaris conducunt. Seminum vis conſiſtit in mucilagine, quæ cum phlegmate Vitrioli parata in æſtu & faucium affectibus conducit; & addita camphora & Saccharo Saturni in Ambuſtionibus & ardore Hæmorrhoidum egregiè juvat.

Datura

Digitized by Google

D.

D*Atura* Indorum narcotica eſt, adeo ut ſint qui ipſi Turcarum opio eandem præferant.

Daucus Creticus in uſu eſt uterino, decoctum autem ſeminis in Cereviſia egregium eſt diureticum, & à calculo liberat.

E.

E*Ndivia Cichorio* temperatior eſt; *quod vide*.

Equiſetum in vulneribus conſtringendis commendatur, item Aqua ejus deſtillata pro vehiculo medicamentorum in nephritide habetur.

Eruca & *Synapi* habent Sal vol. admodum acre, unde appetitum conciliant & in Scorbuto conveniunt, ſive cruda, ſive recentia contuſa cum vino. Certè in apoplexia melius remedium non datur, præſertim Spiritus exinde cum Calce Viva deſtillatus. Paratur quoque exinde electuarium in his affectibus & Venere ſtimulanda commendatiſſimum. Cuti cum fermento impoſita veſicas excitant. Maſticata aurem phlegma ex ore eliciunt.

Eryſimum conſtat Sale vol. pungente, ratione cujus in faucium raucedine ſeu tuſſi chronica à Stomachi muco orta non inelegans eſt. Externè planta & ſemen contuſa Scirrhis ad cancrum degeneraturis cum melle applicantur.

Eupatorium hepaticum eſt. Fibræ radicum in vino decoctæ alvum, urinam & vomitum quandoque movent, teſte *Geſnero*.

Euphragia inter ophthalmica tam interna quàm externa primatum ducit. Muſto infuſa vinum dat in hebetudine oculorum conveniens.

F.

F*Abarum* ſtipites mediante calcinatione Sal reddunt valde diureticum, Externè farina in contuſione & inflammatione partium glanduloſarum, præprimis teſtium, cum aceto & Lithargyro multum prodeſt. In tumore etiam mammarum farina hæc non incongrua eſt. Aqua florum coſmetica eſt.

Ficus temperatâ gaudent dulcedine, unde in raucedine, tuſſi & urinæ acrimonia conveniunt. In variolis frequentis ſunt uſus. Coctæ alvum laxant. Externè verò aſſatæ & calidæ tumores emolliunt & maturant, & gingivis ſuppuratis ſuccurunt; quin & ad tuſſem faciunt removendam, ſi in Spiritu vini infundantur, qui poſtmodum accendatur & hauriatur.

Filix in chronicis maximè commendatur; in melancholicis cum Sabina coquitur.

Fœniculum variolas expellit & oculos protegit; egregium eſt nephriticum, in omnibus renum affectibus polychreſtrum; ejus decoctum lac auget. Oculis verò commendatiſſimum eſt, imprimis à lucubrationibus nocturnis læſis, in quem finem liquor ex Saccharo caulibus excavatis immiſſo collyrium præſtantiſſimum eſt. In omnibus ferè cum aniſo convenit.

Flammula Jovis ratione Salis vol. acris antiſcorbuticum eſt. Per frequentem cum Spiritu vini cohobationem Spiritus egregius inde elicitur. Extrinſecùs Veſicas excitat.

Digitized by Google

Fœnum Græcum externè uſurpatur pro ſcopo anodyno & reſolutivo.

Fragaria in Cachecticis & Ictericis frequenter adhibetur. Fructus gaudent alcali volat. blandiſſimo: unde renes abſtergunt, & M. S. purificant. Cavendum ne nimius eorum uſus choleram alioſque inteſtinorum affectus excitet.

Fraxini folia vel ſuccus vulneribus applicata, Hæmorrhagias ſiſtunt. Cortex ſeu lignum habet omnes Guajaci vires in uſu antivenereo; applicatum autem naribus vel recentibus vulneribus, ſanguinis fluxum extemplo ſiſtit, & dentium cavitatibus intruſum vel Gingivis affricatum odontalgiam fugat. Notandum autem quod certum, & determinatum tempus requiratur ad ejus collectionem. Semina lithontriptica ſunt, & venerem ſtimulant. Aliàs lignum altera extremitate igni commiſſum liquorem exudat in affectibus aurum commendatiſſimum.

Fumaria conſtat Sale vol. non adeo Nitroſo. Succus expreſſus in Scorbuto, malo Hypochondriaco, & Scabie acorem vitioſum corrigit, & urinam ciet. Succus autem diu non durat, nec coctionem fert herba. Paratur exinde conſerva ejuſdem uſus; ut & pilulæ cum Mercurio dulci in Scabie & Lue venerea uſurpatæ.

Fumaria bulboſa cum ariſtolochia rotunda convenit.

G.

G*Alanga* Aromatica eſt, & Stomachica egregia; in affectibus flatulentis, ſuffocatione hyſterica, aliiſque à cruditate acida ortis, commendatiſſima.

Geniſtæ flores ex omni cum floribus Capparis conveniunt; eſtque ejus Sal in vino diſſolutum admodum diureticum.

Gentiana amariſſima eſt, & alexipharmaca nobiliſſima. In morſu canis rabidi optimè confert, vel internè vel externè cum theriaca. In febribus quartanis pulvis vel ſuccus inſpiſſatus multum prodeſt. Acidum auſterum Stomachi mitigat, unde in colica & hyſterica paſſione cum Vino calido propinatur: Externè Pulvis inſperſus fontanellas fluere facit. Radix quoque fiſtulis anguſtis ſæpe immittitur, ut callum ulceris fiſtuloſi exedat.

Geranium Rupertianum applicatur cum Sale & Aceto plantis pedum in tumore eorundem hydropico. Succus ejus grumoſum ſanguinem tam internè quàm externè diſſolvit.

Glycyrrhiza grati eſt ſaporis cum amaritie quâdam in fine. Temperat acrimoniam Salſam ſeri & ſanguinis; unde in raucedine, tuſſi ſicca, dyſuria & doloribus renalibus convenit; eſtque de genere nephriticorum quæ non fundunt ſanguinem, ſed modeſtè temperant. Hypochondriacis, hyſtericis illiſque qui ab aliis dulcibus offenduntur, tutò exhibetur, ex eo quod præ cæteris dulcibus ſit minus efferveſcibilis. Si decocta ingrediatur, in fine infundatur, aliàs dulcedinem amittit. Succus præſcribendus in Aqua appropriata diſſolutus, ſic enim abjicit impuritates quibus vulgo adulteratur.

Gramen adſtringit & lumbricos enecat.

Granata dulcia temperata ſunt & M. S. conſervant. Acidorum ſuccus in febribus ardentibus (non per ſe ſed in Julepis) in Gonorrhœa à turgeſcente ſemine, appetitu vitioſo, & hæmorrhagiis ab æſtu oriundis, conducit. Flores gargariſmata adſtringentia ingrediuntur; cortex autem validiùs aſtringit.

git . Inſuſum florum in variolis oculis inſtillatur ad ulcera præcavenda . Poteſt etiam malicorium viacidum abſorbendi quandoque menſtrua movere .

Guajacum in Aqua validiùs decoctum , in lue venerea , arthritide , ſcabie , febribus aliiſque morbis chronicis M. S. purificat . Paratur inde eſſentia cum Spiritu Sambuci in ſcabie, catarrhis & odontalgia commendatiſſima . Reddit etiam Spiritum acidum vol. qui ad ʒ j. vel 2. ſudorem movet . Oleum deſtillatum extrinſecùs in lue venerea illinitur . Craſis conſiſtit in Sale vol. & ſapor quaſi nitroſus eſt . Vis odorifera reſidet in decocto . Conſtat ex principiis Salino-Sulphureo-Oleoſis, quæ in receſſu habent acre alcalinum & acidum volat. Hoc teſtantur Spiritus ejus acidus , & Sal volatile in forma ſicca . Ut ergo paucis multa comprehendam , vel ejus conſiſtit in parte reſinoſa , quæ conſtat Sale alcalino , & acido volat. Cortices ejus eoſdem, imò majores , præſtant effectus . Oleum ligni cum C. C. uſto rectificatum penetrantiſſimum , & maximè ſudoriferum eſt , ut & carminativum in affectibus hyſtericis , & colicis . In uſu pariter eſt gummi in gonorrhœa , lue venerea , & ſcabie maligna, vel in ſubſtantia, vel pilulis , vel eſſentia cum Spiritu vini.

H.

Hedera terreſtris vulneraria eſt in ulceribus pulmonum , & renum nulli cedens . Cocta in vino vel cereviſia adhibetur in Phthiſi Scorbutica, aſthmate , & pleuritide ; ſanguinem grumoſum reſolvit , & per urinam expellit .

Hederæ arboreæ baccæ recentes vomitus & ſeceſſus movent ; ſiccatæ autem ad ʒ j. in Aceto Deſtillato vel Vino ſudorem in peſte proficuum excitant . Externè folia veſiculas fluere faciunt.

Helenii radix aromaticâ vi gaudet . In Stomacho confortando , in aſthmate & tuſſi pectorali , vinum ejus per fermentationem vel infuſionem paratum egregium eſt ; ubi & extractum ejus exhibetur . Decocta heleniata colicam & paralyſin Scorbuticam mediante ſudore curant; & addito fœniculo Mercurium è corpore propellunt . Paratur etiam ex helenio unguentum in Scabie proficuum .

Herniaria in herniis prodeſt , vel decocta , vel in forma eſſentiæ cum rore majali paratæ , quæ egregia eſt .

Hiſpidula in viribus cum Piloſella , cujus ſpecies eſt , convenit .

Hordei decocta quibuſdam ſuſpecta ſunt ob cruditates flatuoſas ; hinc in paranda cereviſia prius germinare debet , ut cruditates illæ tollantur . Decoctum hoc cum CC. in expellendis variolis , cum rad. Chinæ in febribus ardentibus , cum rad. Scorzon. in petechialibus , egregium eſt. Item emulſio ex ſemine ad crepaturam cocto parata , in febribus benignis egregia eſt .

Horminum ſpirat odorem Citratum penetrantiſſimnm & acutum . In tribus his affectibus (1.) fluxu mulierum albo , (2.) Suffocatione hyſterica , & (3.) Colica , præſtantius remedium vix habetur . Propinatur vel decoctum ejus , vel Spiritus vini à ſummitatibus floreſcentibus aliquoties abſtractus , ſic enim partes aromaticas ſecum rapit . Externè in hyſtericis caſtoreo non cedit .

Hyoſcyamus niger exulat propter virulentiam . Albus gaudet vi narcoticâ

opio

Digitized by Google

opio non cedente, quæ ſita eſt in principio Sulphureo, quod ejus viſciditas, quæ circa flores reperitur, oſtendit. Foliorum decoctum in lacte, Stomacho dolenti calidè applicatur. Semen conſervâ roſarum exceptum ſputum ſanguinis & omnem hæmorrhagiam compeſcit; cavendum autem ne nimius uſus ſtupefaciat. Oleum ex ſeminibus expreſſum, temporibus illitum, ſomnum inducit; item doloribus dentium Scorbuticis conducit; imò in quacunque odontalgia Radix Gingivis affricta vel dentibus inſerta certiſſimum eſt remedium. Odontalgia à vermibus per ſuffitum herbæ vel ſeminis curatur. Emplaſtrum ex ſucco foliorum, & Oleum ſeminis contra quoſcunque dolores & tumores duros uſurpantur. Semen baſis eſt ſecreti *Heurnii* contra hæmoptyſin.

Hyperici flores & ſemina contrita ſpirant odorem gratum & ſuccum fundunt rubeum. Summitates florentes par vulnerarium non habent. Semen diureticum eſt ſingulare, à calculo præſervans, & ulceribus renum à mictu cruento maximè proficuum; ab hinc & in reſolvendo ſanguine grumoſo convenit. Aqua vel eſſentia valet contra lumbricos, tremorem artuum, deliria, & maniam. Externè Oleum ex ſem. expreſſum, vel oleum comm. in quo ſummitates maceratæ ſunt, in vulneribus, contuſionibus & ulceribus partium nervoſarum, ſimile non habent.

Hyſſopus expectorans eſt pulmonibus dicatum. Syrupus ejus & vecoctum in vino, in aſthmate & tuſſi chronica expectorat & viſcida reſolvit. Quin & Aqua ejus Spirituoſa, cruditates abſorbendo, Stomachi malis ſuccurrit. Externè ſummitates vino calido immerſæ in oculorum ſuggillatione, & ſanguine congrumato ex contuſione multum conferunt.

I.

Imperatoria cum Angelica convenit, *quam vide*.

Iris noſtra, ex radice tempore verno antequam germinare incipiat collecta, ſuccum reddit acrem purgantem & hydroticum. Qui *Syrupo viol.* corrigitur ne fauces excoriet. Quidam deſtillant ſuccum, & Aquæ deſtillatæ ℥iij. dant pro purgante. Idem eſt errhinum efficaciſſimum: Quin & Oleum per infuſionem in coryza & gravedine inſigniter commendatur. In ſcrophulis hoc Oleum & ſuccus remedium ſunt ſpecificum. Fæcula nullius valoris eſt; & radix coctu ram non fert.

Iris Florentina lympham aerem corrigit. Uſurpatur in Pulvere, oximellite vel decoctis, in aſthmate, raucedine, tuſſi ſicca, &c. & pulveres pectorales ingreditur tanquam primarium ingrediens.

Iſatis ſine aere putrefacta Spritum urinoſum, cum aere verò Sal vol. ſimul ſuggerit; quod formaliter in planta non exiſtebat, ſed ex actione ſalis alcali vol. in particulas terreas fixiores & Oleoſas gignitur.

Juglandis rad. menſe Februario perſoſſæ ſuccum dant in odontalgia efficaciſſimum; qui & podagram curat, tam externè, quàm internè, vi diuretici. Cortex ſuperior adſtringens eſt, ex cujus ſucco (in faucium affectibus adſtringente optimo) cum ſale comm. evaporato fit Vitriolum vegetabilium, deinde Spiritus acidus corallia aliaque ſolvens. Cortex interior à ʒß. ad ʒj. validiſſimum eſt vomitorium. Juli ſeu flores ad ʒj. in dyſenteria & paſſione hyſterica laudantur. Juglandes maturæ contra Peſtem valent; Contritæ morſui canis rabidi impoſitæ conducunt.

Jujubæ temperatæ ſunt & in affectibus pectoris uſitatæ. Syrupus earum in tuſſi

tuſſi ſicca, & principio pleuritidis & variolarum, ſtranguria item & dyſuria, commendatur.

Juniperus frutex eſt perpetuò virens, adeoque inſigniter balſamicus; qui ligno Saſſafras ſubſtitui poteſt. Ejus baccæ quotannis bis maturæ ſunt, & craſin totius concreti obtinent. Scatent Oleo aromatico non nihil reſinoſo, & ſunt inſigniter ſudoriferæ, æque ac diureticæ. Unde in affectibus nephriticis Aqua & rob & malvaticum (quod eſſentia eſt ex rob & Spiritu conſtans) admodum conducunt. In affectibus Catarrhalibus & Chronicis, primam Stomachi digeſtionem mire adjuvant. Ratione vis ſudoriferæ alexipharmaca ſunt, menſes movent, & hydropem curant. Quibuſdam in locis paratur cereviſia ex baccis fermentando. Paratur etiam per fermentationem Spiritus, Sal vol. & Oleum in affectibus nervoſis, & prædictis internè & externè commendata. Ex remanentia paratur elixiviando Sal fixum, optimum diureticum in hydrope & affectibus hypochondriacis. Gummi Juniperi uſurpatur pro ſuffitu in affectibus capitis catarrhalibus. Ex Spongiis recent, contuſis & Soli expoſitis fit liquor, qui colatus & acervo formicarum impoſitus in oculorum affectibus admodum eſt proficuus.

L.

L*Actuca* cum Cichorio convenit.

Lapathum acutum in affectibus cutaneis, ſive internè in decocto, ſive externè, omnibus ſimplicibus præfertur. Radix in aceto trita & impoſita ſerpiginem inveteratam curat. Eadem in Aqua Cocta, addito Sterc. Gallin. & inſtar Cataplaſmatis impoſita Scabiem aufert.

Lauri baccæ ſunt aroma carminativum perfectiſſimum; coctæ item in vino doloribus poſt partum impoſitæ egregiæ ſunt. Oleum Lauri internè contra colicam, externè ventriculo in inflammatione, pubi in ſterilitate, menſium ſuppreſſione, *&c.* Paralyticis denique partibus, illitum prodeſt. Cum floribus Sulphuris miſcetur Oleum Lauri (tam per infuſionem quàm coctionem) & corpori Scabioſo illitum rarò fallit. Oleum contra pediculos quoque adhibetur. Ipſæ baccæ ad ʒ j. cum aceto deſtillato vel vino in febri maligna ſudorem commodè movent.

Leviſtici radix in vino macerata applicatur naribus in paſſione hyſterica. Et rad. & ſem. carminativa ſunt & aromatica, in ſuffocatione hyſterica & partu difficili magnopere commendata; quæ & clyſmata anticolica ingrediuntur.

Liguſtri ſuccus & decoctum in ulceribus faucium & gingivarum externè conducunt.

Lilii albi flores & rad. habent mucilaginem Aqueam temperatam, unde emolliunt & ſuppurant. Oleum lil. alb. in tarda ſuppuratione humorum, difficultate urinæ, & nephriticis doloribus lumbis illinitur; ubi illitum partum facilitat. Quin & Oleum florum infuſum vulnera conſolidat.

Lilium convallium minus Oleoſum eſt, conſtans ſale vol. magis Mercuriali quàm Sulphureo, unde Spiritus animales valdè reficit & in affectibus capitis primatum ducit. Paratur Spiritus per cohobationem florum cum Spiritu vini, dum rore adhuc madidi ſunt; vel etiam per fermentationem; qui ad affectus nephriticos & nervinos maximè conducit; cum quo parari poteſt eſſentia pro ſcopo analeptico egregia. Flores & rad. in Pulvere errhinum ſunt haud vulgare, & ſatis temperatum.

Limoniorum ſuccus cum citro convenit; in ſpecie tamen ad calculum, go-

Digitized by Google

norrhœam & nimium æſtum venereum commendatur. Sunt qui ex muria limonum abſtracta & deſtillata ſal vol. acquirere volunt.

Lunaria in lacte cocta vel cum pinguedine porcina ſubacta, hæmorrhoidibus, imprimis cæcis, applicatur.

Lini ſemen Oleum dat in pleuritide, tuſſi & affectibus pectoris, ad ℥ ij. vel iij. egregium. Interim cum nauſeoſum ſit, Oleum amygd. dulc. ei præferri debet. Aliàs in colica & obſtructionibus alvi à dolore nephritico ortis in forma Clyſteris confert.

Lupuli flores recentes ſunt pingues reſinoſi, ſuavique admodum odore præditi; adeoque Oleo gaudent quod Cereviſiam ab aceſcentia præſervat. In genere acidum corrigunt, adeoque in morbis Chronicis, Ictero, hypochondriacis, *&c.* adhibentur. Summitates recentes ſæpius comeſtæ alvum leniùs cient, & M. S. fermentatione blanda depurgant; unde Scabiem certò præcavent.

M.

M*Ajoranæ* vis conſiſtit in Sale vol. admodum Oleoſo. Oleum ejus externè capiti illitum catarrhos diſſipat, & naribus infantum applicatum mucum reſolvit, adultiſque olfactum amiſſum reſtaurat. Herba in Pulvere errhinum eſt.

Malvæ arboreæ florum in lacte decoctum egregium eſt gargariſma in affectibus faucium. Quin & pulvis florum cum melle & alumine fauces Scorbuticas, imprimis mulierum, levat.

Malva vulgaris continet ſubſtantiam aqueam temperatam, nonnihil mucoſam; unde maturat, emollit, & acrimoniam Salſam temperat. Conſerva florum affectibus urinariis dicata eſt. Malva denique in doloribus capitis externè in lotionibus adhibetur. Alii linimentum parant ex Malva cum butyro non ſalito & camphora.

Mandragoræ cortex in tumore ſcirrhoſo diſcutiendo Cicutam ſuperat.

Marrubium album odorem habet citratum, & pituitam primarum viarum egregiè reſolvit. Unde Syrupus ejus in tuſſi ſenum, quæ in Stomacho ut plurimum radicatur, & decoctum ejus in hydrope uteri, laudantur.

Marum cum majorana, cujus nobilior ferè ſpecies eſt, convenit.

Matricaria odoris & ſaporis penetrantis eſt, unde mulieribus eſt dicata in pellendis menſibus, lochiis & doloribus poſt partum. Clyſmata etiam carminativa ingreditur. Contuſa item & fronti applicata Cephalalgiam levat, modò odorem ferat æger.

Melilotus magis eſt vol. & reſolutivus quàm malva & althæa; quin & vi anodyna gaudet in doloribus podagricis applicatus.

Meliſſa aromatica eſt, ſed ſimul volatilis & Mercurialis, parumque admodum Oleoſa. Unde in virium proſtrationibus, apoplexia, ſterilitate, & palpitatione cordis maximè conducit. Paratur inde eſſentia, quæ memoriam roborat & ætatem ſenilem quaſi cum juventute commutat.

Mentha criſpa & Calamintha montana Stomachum ejuſque affectus imprimis reſpiciunt; cruditates, imprimis acidas, tollunt; lactis coagulationem præcavent. Oleum deſtill. Stomacho illitum vomitum, cardialgiam & nauſeam arcet. Nervinum quoque egregium eſt. Acetum Menthæ tam internè quàm externè, quin & ipſa herba contuſa cum fermento applicata, vomitum ſedat.

Mercurialis gaudet ſucco Salino Mercuriali nitroſo, ratione cujus internè abſtergit & laxat.

Meſpila immatura condita valdè adſtringunt, Stomachum roborant, & fluxiones

xiones quaſcunque ſiſtunt. Capiti applicata capillorum defluvium inhibent. Semina pariter adſtringunt, & uſurpantur in gargariſmatibus, & injectionibus pro ulceribus. Nuclei in pulvere acidum in primis viis deſtruunt, atque adeò à calculo præſervant.

Meum cum angelica vel fœniculo in viribus conſpirat.

Milium gaudet mucilagine temperata copioſa admodum nutritiva. Decoctum ejus ad crepaturam Sudoriferum eſt in tertianis egregium; quod & variolas promovet, ſanguiniſque fervorem mitigat. Externè ſacculi ex milio & Sale toſto capiti vel ventri, pro cephalalgia vel torminibus, applicantur.

Milium Solis calculum pellit, gonorrhœam levat, & parturientibus ſubvenit, ad ʒj. vel ij. cum quocunque vehiculo.

Millefolii ſuccus recens, vel & ipſa planta recens contuſa, vulnera recentia citra ſuppurationem conſolidat. Rad. recens naribus intruſa hæmorrhagiam movet. Internè decoctum herbæ abortum præcavet; hæmorrhagias internas, fluorem album & gonorrhœam compeſcit; menſes autem movet.

Momordicæ fructus macerantur in Oleo olivarum, quod exindè ſummum vulnerarium evadit, præſertim in fiſſuris mammarum & hæmorrhoidum doloribus. Semen per ſe Oleum non fundit, quia nimis durum eſt.

Mori immaturi ſuccum dant per expreſſionem ad quoſcunque alvi fluxus commendatum; qui inſpiſſatus *rob* dicitur, in faucium affectibus aliiſque aſtringens egregium.

Nux Moſchata Oleoſa eſt & temperata, quam ambiunt filamenta flava *Macis* dicta, magis volatilia acria & penetrantia. Hujus Oleum admodum conducit in vomitu, cruditatibus, diarrhœâ & ſtranguriâ; quin & vi carminativa non cedit Oleo Aurantiorum. Decoctum macis vel nucis moſchatæ egregiè convenit in flatibus uteri ab aere frigido poſt partum hauſto; ubi & fumus nucis genitalibus commodè excipitur. Propter nimiam Oleoſitatem Nuces hæ Stomachum gravant. In Dyſenteria affricantur pani ac cereviſiæ, vel coquuntur cum aceto roſ. & vitello ovi, quod comedendum; vel paratur magiſterium; Deſtillantur ſc. cum Aqua, quæ ab Oleo fixo ſupernatante ſeparatur, deinde cum Spiritu Vini omnis color extrahitur donec cadat Pulvis albus, qui ad ℈ ij vel ʒ j. in vehiculo calido propinatur. Externè Oleum Stomacho illitum cardialgiam fugat, umbilico verò fœtum roborat.

Muſcus quercinus aſtringit ſive in decocto ſive in Pulvere; in terreſtri verò reperitur farina vol. Sulphurea ad candelam facile inflammabilis, idque cum ſonitu, ad ℈ ß. ad epilepſias & Hecticas infantum commendata; alvum etiam ſuaviſſimè laxat, ſed colligi debet menſe martio.

Myrtilli baccæ ſemina habent parva, ſed admodum dura, quæ inteſtina exulcerant & dyſenterias graſſari faciunt.

Myrti baccæ arefactæ cum odore grato & aromatico potenter adſtringunt. Oleum ejus in tuſſi cum hæmoptyſi conjuncta conducit.

N.

N*Api* ſemen emulſiones expulſivas ingreditur, in febribus malignis, variolis & Ictero adhibitas.

Naſturtii vis conſiſtit in Sale vol. admodum acri; unde renes abſtergit, & in Chronicis, Hypochondriacis & Scorbuticis multum præſtat; quartanas, imprimis Scorbuticas, curat, interdum vomitum movendo. Succus lumbricos, quibus ſæpè affliguntur Scorbutici, pelliit. Semen ejus Oleum poſſidet,

Digitized by Google

non tamen adeo copioſum, ut aromata; & emulſiones variolarum expulſivas ingreditur; imò ſuccus vitia lactis in infantum corporibus, unde variolæ ſæpe oriuntur, emendat. Externè puerorum tineæ & cruſtoſæ Scabiei ſemen cum pinguedine porcina ſubactum applicatur; adhibetur etiam herniis cum Gum. carran. & alb. ovi, quod acrimonia ſua cauſtica uberiorem alimentorum affluxum excitet, quo ipſo peritonæum eo faciliùs conſolidatur. Succus in Lethargo naribus admovetur, unde paratur & Spiritus Antiſcorbuticus egregius.

Nephriticum lignum Aquam, cui infunditur, cæruleam facit in loco umbroſo, in obſcuro viridem, & in pellucido claram. Diureticum eſt, adeoque in affectibus nephriticis, hydropicis & ſpleneticis polychreſtum.

Nicotianæ vis conſiſtit in Sale vol. acerrimo, cui in receſſu jungitur Oleum admodum crudum; unde mucum incidit, vomitum movet, & alvum laxat, ad ℥ j. in vino infuſum. In aſthmate, empymate, & pleuritide ſuppurata, egregiè commendantur decoctum ejus & Syrupus. Clyſmata tabacina colicos dolores ſiſtunt, & alvum laxant. Eſſentia paratur cum Spiritu vini, addito Nitro fixo Virulentiam corrigente: quæ inſpiſſatur etiam ad extractum, cujus tantillum linguæ impoſitum copioſum phlegma elicit; ubi cavendum ne in Stomachum dilabatur. Quod Oleum ejus narcoticum ſit, patet ex maſticatione tabaci proficua in odontalgia; ex fumo qui ſomnolentiam & ſtuporem infert, & ex decocto in pediculis necandis & curanda tinea capiti applicato, quod ſtupidos & quaſi ebrios reddit, &, niſi cautè uſurpetur, infantes cardialgia affligit. In planta ſucculenta ſal vol. aliis humoribus temperatur, in arida verò per putrefactionem evehitur & acrius fit. Succus recens vulneribus commodè inſtillatur, tumores duros mirè emollit, lieni applicatus quartanas levat. Decoctum, Infuſum, vel Oleum, in vulneribus & affectibus cutaneis laudem merentur. Fumus phlegmaticis & catarrhoſis conducit, præprimis ſi addatur Succin. maſtix, ſandar. flor. ſpic. nard. ſtyrax, & irrorentur Oleo aniſi ſeu ſuccini. Laudatur autem iſte fumus qui attrahitur ex infundibulis vitreis vaſculo excretorio, in quod Oleum deſtillat, præditis, ut ſolum ſal vol. cum fumo hauriatur: Interim abuſus ejus Stomachi fermentum obtundit, pulmones aridos facit & maculis nigris conſpurcat. Proſtat ejus oleum deſtill. cujus paucæ guttulæ quodvis animal enecant. Ablata tamen iſta vi narcotica tabacum hyſtericis convenientiſſimum eſt remedium.

Nigellæ Semen vel Oleum ejus infuſum cum Oleo major. naribus olfactum reſtituit.

Nummularia antiſcorbutica eſt, utut temperata.

Nymphææ flores ſucculenti ſunt & in receſſu habent ſal vol. temperatum, ratione cujus fervorem & acrimoniam mitigant in Febribus, Mania, & Gonorrhœa. Oleum temporibus illitum vigilias & æſtus arcet.

O.

O*Leæ* fructus immaturi muria conditi auſteri ſunt & Stomachici, & muria dat ſal egregium diureticum: maturi verò ob Oleoſitatem Stomachum gravant. Ex maturis fit Oleum *olivarum* vulgare, quod intus vel in Clyſmate aſſumptum alvum ſolvit; à nimio tamen uſu Oleoſitate ſua Stomachum dejicit & lubricum reddit, ut facile vomitus ſequantur; præterea inſignem fovet acrimoniam, acidumque occultum, quo pylorum ſtimulando & contrahendo, vomitus movet. Habet interim ſal volatiliſſimum, ex quo cum ſale Tartari ſingulare menſtruum paratur. Ex immaturis Oleum expreſſum, *Omphacinum* dictum,

Digitized by Google

dictum, auſterum eſt & adſtringens & fibras roborat. Aliàs ex lateribus Oleo olivarum ſufficienter impraegnatis deſtillatur Oleum vol. inſigniter penetrativum, quod in tumoribus ſcirrhoſis reſolvendis optimum habetur remedium.

Ononidis rad. diuretica eſt, in doloribus nephriticis primatum ducens. Paratur eſſentia ex herb. rad. & flor. in vino malvatico digeſtis & deſtillatis, liquorem deſtillatum denuo ſuper recentem herb. rad. & flor. digerendo, exprimendo, abſtrahendo & dein filtrando; cui additum Sal fixum Salſum ex capite mortuo calcinatum eſſentiam dat lithontripticam egregiam. Rad. in aqua & aceto cocta gargariſma fit in odontalgia & ſcorbuticis faucium affectibus utile. Laudatur etiam in ſarcocele.

Origanum aromaticum eſt. Paucum ſuggerit Oleum: Creticum tamen, quod magis pingue, plus dat Olei in retort. quod contra dolores capitis & dentium ipſi Caryophyllorum Oleo praefertur.

P.

P*Almae* fructus, ſeu dactyli, acrimoniam temperant in affectibus pectoris, & ardore urinae. Lapilli contenti cum pulp. in fumo ſiccat. ad ℥ ß. vel ℥ j. diureticum ſunt optimum.

Papaveris albi capita ſunt mater opii. Scatet tota planta (ut & omnia narcotica) ſucco non nihil pingui & Oleoſo ſeu Sulphureo, in quo fundatur vis narcotica. Flores & capita dolores ſiſtunt, ſomnum conciliant, motus ſedant, & fluxus inhibent; lympham itaque & Catarrhos temperant. Oleum ex ſem. expreſſum temporibus illitum in Agrypniis & Cephalalgiis optimum eſt remedium.

Papaveris erratici vis Sulphurea & Anodyna mitior eſt. Ejus flores in pleuritide, angina, eryſipelate & inflammatione quacunque renum *&c.* ſanguinem grumoſum egregiè diſſolvunt. Hinc ſuccus, aqua deſtill. & Tinctura cum Spiritu Sulph. ſaepe uſurpantur.

Parietaria gaudet nitro à muris in quibus creſcit abſorpto, & ex Calce Viva oriundo; unde laxat & urinam movet, praeſertim in hydrope, ubi diuretica lympham peccantem perfectiſſimè tollunt. Hinc Syrupus ex ſucco cum Saccharo inſpiſſato paratur; ut & Cataplaſma ex planta cum Oleo Scorpionum cocta & ſubacta, vel ex decocto plantae in vino cum cepis ſubacto, quod applicatur in ſuppreſſione urinae.

Paris externè, in decocto vel cataplaſmate, in tumoribus malignis, & inflammatione, praeſertim ſcroti, laudatur. Denique in cancro occulto folia contuſa in mortario plumbeo & impoſita conferunt.

Paſtinaca cum Apio conſpirat.

Perfoliata herniis internè & externè ſuccurrit.

Perſica ſucculenta ſunt, adeò ut propter faciliorem fermentationem diarrhoeas excitent. Ex floribus rore madentibus paratur Syrupus blandè laxans. Conſerva ex flor. lumbricis imprimis opponitur. *Nuclei* in emulſionibus diuretici ſunt, ut & anodyni; Oleum enim eorum expreſſum temporibus illitum & internè ipſae emulſiones, Cephalalgiam pellunt. Caeterum Oleum ex nucleis expreſſum cum flor. digeſtum & colatum, ad aurium affectus commendatiſſimum eſt. Cortices lapidoſae Nucleum ambientes, nil aliud ſunt quàm ligna duriuſcula; Spiritus enim & Oleum fundunt illis lignorum ſimillima.

Perſicaria habet ſal vol. acerrimum; ratione cujus coagula quaecunque p. n. potenter reſolvit & per urinam evacuat. Hinc Aqua à planta recenti cohobata

calculum, tormina, ſcorbutum, hypochondriacum & omnes morbos chronicos pellit. Planta per Aquam frigidam tracta, vulneri impoſita, deinde ſub fimum ſepulta, vulnus magneticè curare dicitur: contuſiones etiam quaſcunque & odontalgiam eodem modo curatas eſſe obſervatum eſt.

Petaſitidis rad. acris & reſinoſa inſigne alexipharmacum eſt.

Petroſelini folia recentia ad Chærefolium accedunt; Et ſimiliter vi diuretica pollent. Quin & cunctis morbis Chronicis ſuccurrunt, & lactis grumos impediunt. Folia ſiccata infuſa vel externè applicata lac diminuunt. Sanè petroſelinum ſiccum M. S. purificat, & externè ulcera mundicat.

Pimpinella diureticum eſt M. S. purificans.

Pinus ſylveſtris abjeti cognata eſt; niſi quod abies ſit ſtrobilifera, pinaſter verò conifera; quin & abies folia ex adverſo, pinus verò utrinque & ex omni parte ſita habeat.

Pinus domeſtica nuces ſuggerit, & in iis contentos nucleos, quorum virtus in ſubſtantia Oleoſa temperata, admodum mucilaginoſa & nutritiva; unde emulſiones ex illis, ut & Oleum expreſſum, inſigniter emaciatos nutriunt, & in re venerea ſemen egregiè augent.

Piper album & nigrum non differunt ſpecie, cum omnia grana dum immatura virida ſint, matura verò nigra evadant, ſicut in baccis Juniperi obſervamus. Vis ejus in Sale vol. acerrimo parum Oleoſo conſiſtit; hinc cruditates acidas, in ſpecie illas poſt crapulam, in Stomacho deſtruit. Grana integra deglutita æquè efficacia ſunt atque pulveriſata; ipſa enim Aqua comm. volatilem vim aromaticam facilè extrahit. Præterea omnia aromata in pulvere diu ſervata ſubſtantiam vol. amittunt, & ita minus efficacia fiunt. Cæterum in colica & rigoribus quartanarum ſupprimendis grana integra cum Spiritu vini commodè propinantur. Externè piper uſurpatur in apophlegmatiſmis & ſternutatoriis, ubi acri remedio opus eſt.

Piperitis acrem habet guſtum piperi non cedentem. Maſticata vel vino infuſa cruditates viſcidas & acidas abſumit, & ita appetitum conciliat. Folia in ſcorbuto pariter conveniunt.

Piſtaciæ nuclei cum pineis conveniunt.

Plantago terreſtris ſaporis eſt nonnihil amaricantis, inſipidi & adſtrictorii, unde fluxus quoſcunque ſiſtit. Succus recens in vulneribus cutaneis cum inflammatione junctis, tam internè quàm externè convenit. Paratur Syrupus ex foliis cum rad. ſymph. maj. in vomitu vel mictu ſanguinis, & hæmorrhagiis quibuſcunque, egregius. Ulterius planta hæc in juſculis conſuetis coquitur pro cura diarrhœæ & dyſenteriæ.

Plantago aquatica acerrima eſt, & contuſa veſicas externè excitat, præprimis in hydropicorum pedibus tumentibus, quæ aquam emittunt cum inſigni levamine. Pulſibus applicata vi cauſticâ febres intermittentes curat. Internè Scorbutum tollit & Urinam ciet.

Pæoniæ rad. Eſſentiam & Aquam dat contra morbos Convulſivos: colligenda tamen quando Sol verſatur in Leone die Solari menſis Julii. Semen ingreditur emulſiones contra epilepſiam & puerorum horrores nocturnos.

Polygoni decoctum hæmorrhagias ſiſtit, & Mammis applicatum lac inhibet.

Polygonati rad. in receſſu acrimoniam habet, & de Sale vol. participat, unde in uſu coſmetico primatum ducit. Cum vino & Aqua cocta maculas cutis, & contuſiones abigit. Quin & poſt ineptam V. S. nihil melius eſt Cataplaſmate rad. cum vino ſubactæ, quoniam acre mitigat.

Poma, in ſpecie *Borſdorſiana*, acidum temperant, alvum laxant, & effervefcentias hypochondriacas ſolvunt. Unde extractum Martis cũ illorum ſucco in

vino

Digitized by Google

vino ſolutum addito crem. tartari hypochondriacis gratum & efficax eſt remedium. Syrupus de pomis pueris in alvo obſtructa unà cum oc. cancr. conducit. Externè Aqua deſtillata contra gangrænam, & ulcera maligna magni eſt momenti. In inflammatione oculorum nil melius eſt cataplaſmate pomorum putridorum, cum camphora, quæ reſolvunt & ſiſtunt dolores æquè ac tumores.

Populi gemmæ nigræ anodynæ ſunt. Externè Oleum & Ung. in cephalalgiis & membris paralyticis adhibentur.

Porrum cum allio convenit.

Portulacæ ſuccus occultum habet alcali blandum, unde efferveſcentiam acidi vel bilis in hæmorrhagiis, ſputo cruento & ardore urinæ temperat. In hæmodia planta dentibus affricata & ſuccus illitus optimum eſt remedium.

Primula veris gaudet vi blanda anodyna, unde flores inter articulares numerantur.

Prunella inſervit pro gargariſmate in affectibus oris, addito phlegmate vitrioli vel nitri.

Pulegium aromaticum eſt, Secundinas, *&c.* expellens: externè adhibetur in cataplaſmate ad podagram,& in affectibus diureticis.

Pulmonaria verè vulneraria eſt, unde ad ſanguinis ſputum, ulcera pulmonum aliarumque partium, conducit.

Pyrethrum acerrimum eſt. In lethargicis affectibus cataplaſmata & clyſmata fortiter ſtimulantia ingreditur; imò inter ſudorifera numeratur. In odontalgia rad. maſticata lympham incidit & elicit. Aliàs & pulvis ex pyrethro, gallis, & alumine paralyſin & ſtuporem membrorum ſanat.

Q.

Q*Vercus* ſtyptica & nitroſa eſt. In dyſenteria laudatur, ubi & uva ejus tempore verno collecta ſingulare eſt ſpecificum. Folia & eorum Aqua in uteri hæmorrhagia laudantur. Glandes & Gallæ adſtringendo excellunt, & ſimul vi alcalina deſtruunt acidum, quod impedimento erat conſolidandis vulneribus. Viſcus in ea reperitur, qui poſt corylinum optimus eſt, in curanda epilepſia ad ʒj. uſurpatus. Lignum dat Spiritum acidum non nihil aſtringentem.

R.

R*Aphani Orbicularis* ſuccus imprægnatus eſt Sale vol. acri admodum copioſo; unde Vomitus interdum ciet. Si edatur, cum Sale aſſumendus, quia acidum Salis Acrimoniam Salis vol. deſtruit & quaſi figit. Certè in Stomachi muco incidendo & inde frequenter oriunda tuſſi, item in cienda urina & calculo pellendo, ſuccus mirabilis eſt. In Cephalalgiis cum deliriis junctis ipſe Raphanus plantis pedum commodè applicatur.

Rapi Rad. gaudet ſucco Nitroſo temperato, unde urinam acrem temperat, & tuſſim à lumpha acri oriundam mitigat. Externè contra Perniones decoctum raporum, vel aridorum, vel frigore ante conglaciatorum, commendatur.

Rhodiæ Rad Oleum reddit odorum. Planta contuſa ſub forma Cataplaſmatis fronti circumponitur in cephalalgis chronicis.

Rhaponticum eſt acre amaricans, adeoque grumoſum ſanguinem reſolvit in caſu, hæmoptyſi, *&c.*.

Digitized by Google

Rhus Coriaria in ſemine adſtringit internè & externè, in ſpecie in procidentia utile.

Ribes rubræ cum Berberibus conveniunt.

Roſæ Domeſticæ vis conſiſtit in ſubſtantia volatili ſpirituoſa, admodum Mercuriali, nonnihil tamen Oleoſa, unde odor ejus facilè perit. Vi analeptica imprimis claret, in quem finem Spiritus & Aqua proſtant. Si rore matutino humidæ colligantur vim habent laxativam, unde Syrupus laxativus proſtat; & apud nonnullos Conſerva laxativa. Cæterum vi ſpirituoſa diſſipata adſtringunt. Unde Conſerva & Syrupus in Phthiſicis uſitata.

Ros Solis, imprimis ſuccus illi inſidens, habet Sal Sulphureum in ſe concentratum, qui oculorum inflammationibus externis ſuccurrit. Aqua cum vino deſtillata inſigne eſt reſtaurativum.

Roſmarini vis conſiſtit in Sale vol. Oleoſo; unde utero & capiti dicatur, contra morbos convulſivos & paralyticos multum valet ejus decoctum & Eſſentia, *Aqua Regin. Hungar.* dicta. Deinde contra ſterilitatem & ad roborandum uterum decantata eſt hæc herba. Guttas aliquot Olei Roſmar. tertianas curaſſe refert *Pauli*.

Rubia Tinctorum in caſu grumoſum ſanguinem reſolvit & urinam ciet.

Rubi Vulgaris folia in vino decocta pro lotione vulnerum meritò inſerviunt. Fructus immaturi *mora* dicti, vulnerarii ſunt internè & externè.

Rubi Idæi fructus ſucco gaudent copioſo acidulo, blando, aromatico, adeoque vi analeptica.

Ruta gaudet odore Nitroſo & Oleoſitate Anti-venerea; unde Carminativa eſt & anodyna. Externè oculis inflammatis ſuccurrit; vel Contuſa capiti applicatur contra Cephalalgiam febrilem.

Ruta Muraria Sal vol. habet, unde in morbis Chronicis, & in ſpecie Scorbuto, optima eſt.

S.

Sabinæ vis conſiſtit in Oleoſitate vol. acri. Internè in vino cocta menſes pellit. Succus cum melle miſtus purificat & vulnera manantia optimè curat. Externè umbilico imponitur Pulvis ſabin. cum melle in nuc. Jugland. medietate contra lumbricos, in ſpecie umbilicales.

Salicis folia infantum ariduras & tabem curant. Succus ex tenellis ſalic. inciſis in placentulas cum pane formatus libidinem egregiè arcet.

Sambuci flores ſudoriferi ſunt; in lacte cocti Eryſipelati ſuccurrunt internè, item & externè ſi S.V. irroretur eorum Pulvis. Quin & vi anodyna & diſcuſſiva externè commendatiſſimi ſunt. Baccæ dant Spiritum inflammabilem per fermentationem. Expreſſæ dant *Rob* alexipharmacum egregium in febribus malignis & petechialibus. Ex hoc *Rob* elicitur Eſſentia in Eryſipelate euporiſton. Imò & ex baccis exſiccatis paratur Eſſentia, cujus doſ. coch. 1. in paſſione hyſterica. Tragea ex iis in Dyſenteriis paratur egregia. Ex ſemine exprimitur Oleum & ad ℥ j. datur. Cortex interior ad ℥ ß. vino infuſa aquas purgat. Spongiæ in Aqua appropriata infuſæ aphthis, & oculis ſuccurrunt. Medulla arboris urinam egregiè ciet.

Sanguiſorba Stomachica eſt, in Dyſenteria, menſium fluxu nimio *&c.* uſurpata.

Santalum citrinum aromaticum eſt, adeoque reliquis præfertur. *Rubrum* in phthiſi & atrophia bene convenit.

Santo-

Santonici ſem. in Aqua Zedoar. propinatum vermes enecat.

Saponaria interdum additur Decoctis Venereis. In Scabie fol. flor. decoct. pro lotione & coſmetico adhibentur.

Sarſaperilla in Catarrhalibus, Venereis, & pro ſcopo ſudorifero qualicunque admodum conducit.

Saſſafras vi ſudoriferâ pollet, & hinc in petechialibus optimè uſurpatur. Paratur inde Tinctura cum *Aqua* Spirituoſa *Serpilli*, quæ lympham egregiè corrigit & Stomachum roborat.

Satyrii rad. Condita Venerem ſtimulat. Pulvis autem analepticus eſt, & memoriam confortat. *Satyrium maculoſum* coſmeticum eſt.

Scabioſa in pleuritide, ut & omni abſceſſu interno ſuppuratis par non habet, imprimis Aqua & Syrupus. Etiam alexipharmaca eſt, in tuſſi epidemica & variolis ubi pulmones afficiuntur egregia. Denique vulneraria eſt, & paratur inde Balſamus qui vulnera recentia optimè conſolidat.

Scolopendrium verum plantula eſt rara, ſimilis capparibus, modò minus Oleoſa, Nitroſa tamen, unde in Chronicis & Quartanis decocta ingreditur. Vulgare ſtypticum eſt.

Scordium ferè cum *Allio* conſpirat; unde in febribus malignis adhibetur; vermibus mire reſiſtit, & ulcera putrida curat, corruptionem eorum corrigendo.

Scorzonera alcalina eſt & temperata; Leviter ſudorem movet, adeoque in variolis nil præſtantius.

Scrophulariæ rad. in Pulvere ad ʒ j. contra ſtrumas propinatur. Vino infuſa hæmorrhoides dolentes juvat. Externè ex rad. ſucculenta cum butyro contuſa in fimo ſepulta, deinde liquefacta & colata, cum pingued. hum. unguentum fit contra hæmorrhoides optimum. Obſervavi quod rad. lumbis appenſa hæmorrhoides juvat.

Scylla marina acerrima eſt, adeo ut puſtulas excitet. Vis ejus in Sale vol conſiſtit, unde mucilaginem & omnem materiam viſcidam, præprimis bilioſam, incidit, appetitum excitat, & à peſte præſervat ejus acetum ex infuſione paratum; quod & in affectibus ſoporoſis tam internè quàm externè naribus admodum convenit.

Sebeſten cum jujubis conveniunt. Lympham acrem temperant, & in uſu ſunt diuretico.

Secalis furfures in Cataplaſmate vel ſacculis cum aceto ebullitis ano admoti inteſtina abſtergunt. *Panificii* aliàs artificium conſiſtit in fermentatione ſecalis. Dum enim per Aquam affuſam excitantur ſalia fermenti & farinæ, fit motus fermentationis, qua omnis mucilago reſolvitur, & Sal cum Aqua in Spiritum vol. abit Stomacho gratiſſimum; ratione cujus *Panis* rite fermentatus nunquam nauſeam movet; toſtio in clibano facit ut Salia illa nondum penitus ſpiritualiſata remaneant in concreto cum ſapore acidulo volatili. Panis denuo fermentatus dat Spiritum vol. per ſe autem Spiritum acidum. Fit & Eſſentia panis ex cruſtis vino generoſo infuſis & deſtillatis, unde primò Spiritus, & ultimò aſcendit Oleum rubrum elegantiſſimi ſaporis, pro appetitu dejecto aliiſque Stomachi affectibus egregium.

Sedi majoris ſuccus alcali temperatiſſimo turget, unde æſtum temperat, & in prunella vel ſolus, vel cum ſale Ammoniaco, vel cum Aqua propria pro Gargariſmate commodè uſurpatur. Item cum Nitro plantis pedum vel volis manuum frequenter applicatus æſtum egregiè mitigat. Contra ebrietatem & hæmorrhagiam narium cum Nitro & Aceto vini ſcroto alligatur; qui & in nimio menſium fluxu mammis adhibetur.

Serpillum admodum aromaticum eſt; Unde ex herba rore madente cum Vino gene-

Digitized by Google

generoſo digeſta per 14. dies, deſtillata & ſuper recenti herba cohobata, prodit Aqua ſpirituoſa diuretica, in affectibus Catarrhalibus, & Menſtruoſis egregia.

Siliquæ ſubſtantia dulcis contuſa & ebullita cum Aqua nymphææ contra tuſſim laudatur. Et Lignea Capſula in Pulv. ſodæ medetur.

Sinapi cum *Eruca* convenit.

Solanum Narcoticum eſt, internè non uſitatum. Externè folia contuſa Eryſipelati, Cancro occulto, & Capiti, contra febrilem ardorem, applicata conducunt.

Sorbi torminalis baccæ immaturæ in Pulv. ad ℨj. maturæ in ſucco inſpiſſato, in diarrhœis exhibentur.

Spicæ omnes aromaticæ ſunt & Cephalicæ, inſigniter Oleoſæ. Unde penna Oleo ſpic. illita aphoniam curat. In tendinum morbis nil melius Oleo vel internè ad gut. vj. vel cum S. V. crebriùs illinendo. Summitates & Flores ſunt admodum in uſu Cephalico. Externè Oleum capiti inunctum pediculos fugat, noxam à Mercurio illatam corrigit; in hyſtericis paſſionibus umbilico illitum juvat.

Spinachia abundat ſucco copioſo, nonnihil Nitroſo, hinc alvum laxat, & emollit.

Staphiſagria ſcopo inſervit laxativo. In Lixivio coctum & in Linimentum redactum pediculos & ſimilia fugat.

Stœchas Citrina capillos colore flavo tingit. *Arabica* habet odorem volat. qui magis de Sale quàm de Oleo participat: Et omnes Compoſitiones Cephalicas imprimis pro ſenibus & uteri affectibus ingreditur. Virtute aromatica hyſſopum excellit, unde & pectoralibus ſæpiſſimè admiſcetur.

Succiſa vi Alexipharmaca & blande diaphoretica Scabioſæ præfertur; ſanguinem grumoſum diſſolvit quoque. Externè Gargariſmata mundificantia ingreditur.

Symphyti vis conſiſtit in ſubſtantia mucilaginoſa, glutinoſa & temperata; Decoctum ejus contra hæmoptyſin & ſanguinis concretionem laudatur; Interea tamen non nimis diu coquatur, aliàs decoctum ſit nimis viſcoſum. Externè mucilago applicata vulnera conſolidat & hernias optimè curat. In Contuſionibus partium, maximè nervearum, vel inepta V. S. accedente tumore, rad. vel in Pulv. vel cum vino calido in forma Cataplaſmatis applicata, grumoſum ſanguinem egregiè diſſolvit. Emplaſtra etiam vulneraria ingreditur.

T.

TAmariſci Cortex in infuſis vel Decoctis Catarrhalibus & Hypochondriacis, ligno Saſſafras non cedit.

Tanaceti Sem. & flor. contra Lumbricos loco Santonici ſubſtituta admodum conducunt; unde Aqua ejus & Oleum ibidem uſurpantur, ut & contra affectus uterinos.

Taraxacum amaricante ſucco turget; qui in pleuritide aliiſque morbis grumos ſanguinis optimè diſſolvit, & externè viſum clarificat, & tunicam corneam abſumit oculis inſtillatus; quin & ad ulcera putrida poſt Nicotianam omnibus præfertur. Planta contuſa oculis vel Capiti afflictis congruè applicatur.

Thee potum præbet prorſus aromaticum, qui decoctum majoranæ repræſentare

Digitized by Google

tare videtur, cui deficit odor. Hic potus digeſtionem primam roborat, Somnolentiæ, & vertigini reſiſtit, memoriam confortat, & M. S. per urinam purificat, unde Chinenſes illi certam tribuunt calculi, & podagræ curationem. Ego profectò illo opus non eſſe arbitror, ſed Roſmarinum illi ſubſtitui poſſe credo, qui paribus virtutibus Stomachicis & Cephalicis pollet.

Thymus cum Serpillo convenit.

Tiliæ flores vi antepileptica pollent. In Ligno viſcus reperitur, Quercino vi epileptica non inferior. Succus ex Radice expreſſus idem præſtat. Folia in lacte cocta teneſmum curant. *Carbo* tiliæ ex ligno combuſto ad reſolvendum ſanguinem grumoſum adhibetur.

Tormentilla Alexipharmaca eſt & Vulneraria. Saporis eſt adſtrictioris, unde in alvi fluxibus præſertim cum variolis & febribus malignis conjunctis certiſſimum eſt remedium. Hinc & Extractum ad ℥ ß. vel ℥ j. in vino Diarrhœas & Dyſenterias Epidemicas curat.

Trichomanes cum *Ruta Muraria* convenit.

Trifolium Aquaticum à *Simon. Pauli* commendatur à vi Anti-ſcorbutica penetrantiore ipſa Cochlearia & Naſturtio.

Tritici farina interdum Eryſipelati adſpergitur.

Tuſſilago inſigne eſt Expectorans. Fumus tubulis hauſtus contra phthiſin valet; & nicotianæ fumo præfertur. Externè folia ſucculenta contuſa ulceribus calidis mammillarum imponuntur. Decoctum laudatur contra aſthma.

V.

V*Alerianæ* Rad. ſudorifera eſt. In roborando viſu ſingularem vim obtinet, & vix par habet. Vi aliàs aromatica convenit ferè cum Angelica vel Leviſtico.

Verbaſci flores externè in ſacculis cum lacte cocti anodyni ſunt in teneſmo & dolore hæmorrhoidum. Certe poſt Linariam in hæmorrhoidibus primatum obtinent. Contuſi flores Soli in vitro clauſo expoſiti, Oleum reddunt per deliquium pro ſingulari anodyno externo in quibuſcunque doloribus Arthriticis.

Verbena contuſa in formam Cataplaſmatis & fronti circumligata, vel ejus ſuccus inſpiſſatus cum Oleo ſem. hyoſcy. temporibus illitus cephalalgias ſcorbuticas aliaſque extra febres mitigat.

Vermicularis acrimoniam habet, unde anti-ſcorbutica eſt. Succus Plantæ cum Aceto contuſæ internè à tertiana liberat, & interdum vomitus ciet, vel ſaltem ſine vomitu ſudorem. Unà cum Camphora in tertianis loco amuleti uſurpatur.

Veronica vulneraria eſt internè & externè, unde contra ulcera interna, imò & colicam exhibetur. Diuretica etiam, & Pectoralis eſt ubi expectoratione opus.

Vinca Pervinca vulneraria eſt, *Veronicæ* non cedens, ſed magis adſtringens, unde in ſputo & mictu cruento præ aliis uſurpatur. Externè in Vino cocta in uvulæ tumore juvat. In forma Cataplaſmatis mammis appoſita lactis proventum inferre, dorſo verò ubera omni lacte privare, dicitur.

Vincetoxici Rad. Urinam & ſudorem valde movet. Unde in Hydrope, Strumis & Lue Venerea laudatur.

Digitized by Google

Violæ purpureæ folia emolliunt; flores rore madidi dant Syrupum ſolutivum. Aliàs Lympham optimè temperant & expectorationem promovent. Sem. in deſperata urinæ ſuppreſſione potentiſſimè urinam pellit, & ſimul blandè laxat.

Virga aurea vulneraria & diuretica eſt.

Vitis & omnia ejus producta ex alcali & acido cum Oleo combinata ſunt. In vino & aceto acidum prædominatur, in fæcibus alcali, in Tartaro uno ferè vigore gaudent alcali & acidum. Cæterum acidum hoc ex Sale Aeris univerſali omnia ſemina vegetante, & cum pluvia Sal Terræ centrale conſtituente, originem habet; unde in vino, aceto & tartaro vis reſidet metalla penetrandi & eliciendi. Lacrymæ ex amputatis Palmitibus exſudantes, primum ſunt ens vitis & multum in receſſu habent; gaudent enim diuretica & ſingulari vi M.S. in debita craſi conſervandi: In febribus purpuratis puerperarum, item ardentibus & phlogoſibus, multum valent. Externè ratione blandiſſimi acidi volat. oculos abſtergunt & aqueum humorem reſtituunt. Tandem Tartarus ejuſque Sal fixum beneficio liquoris volatiliſari poteſt. Folia blando ſucco acido turgent, unde pediluviis incoquuntur, & plantis pedum applicantur pro conciliando ſomno, imò & capiti contra æſtus. Aliquali ſimul vi adſtrictoria gaudent, unde non tantum contra Diarrhœas & Dyſenterias valent, ſed appetitum reſtituunt. Sequuntur uvæ maturæ & immaturæ; hæ auſteræ ſunt & Syrupum dant adſtrictorium: illæ verò turgent principiis Salinis per fermentationem ſubactis, unde fit mutua acidi & urinoſi temperatura, adeò ut accedente Sulphure ſapor dulcis evadat; & comeſtæ per renovatam fermentationem Diarrhœas facilè inferant. Adeòque in uſu medico magis conveniunt uvæ exſiccatæ ſeu Paſſulæ, tum majores, tum minores, quæ Sal & Sulphur connexum & temperatum continent, & proinde nil aliud ſunt quàm muſtum concentratum. Cum admodum temperatæ ſint, nutriunt, pinguefaciunt, & atrophiam ex acrimonia Salſa & phthiſi egregiè curant, ſive in Decocto, ſive Electuario. Paſſulæ (cum muſtum concentratum ſint) contuſæ, in Aqua calida infuſæ, addito Saccharo vel fæcibus vini aut cereviſiæ, brevi turgeſcunt, & fit vinum inſtar Hiſpanici. Cum ſucco Pomor. Borſdorf. ſubactæ evadunt vinum hypochondriacum. Paſſulæ etiam laxant & ratione temperaturæ in aſperitate faucium conducunt. Vinacea cum acinis collecta turgent fermentativis principiis copioſis, unde ſponte incaleſcunt (aut ſaltem injecta Calce Viva) & odorem ſpirant gravem, & pro Iſchiadico dolore, paralyticis affectibus & tumore teſtium chronico egregium balneum ſiccum conſtituunt. Ipſe tandem ſuccus ex uvis expreſſus abit in Vinum cum motu fermentativo ab acidi & alcali pugna oriundo, & flatuum eructatione quando ſe unire incipiunt. Promovetur fermentatio à Calce Viva, quæ acidum & alcali occulta fovet, impeditur verò à Marte quod acidum vini aggreditur.

Ulmaria ſudorifera eſt, nonnihil adſtrictoria.

Urticæ urentis ſuccus nonnihil Nitroſus eſt, unde internè in hæmorrhagiis ſuccus uſurpatur ad ℥j. vel ij. qui & externè in atrophiis convenit. Semen lithontripticum eſt; Decoctum in Gangræna valet. Colligitur urticæ ſem. maturat. ante Solis ortum & exſiccatur.

Urticæ Mortuæ albæ ſummitates florentes conſervam & decoctum dant contra fluorem album.

Digitized by Google

Z.

Z*Edoariæ* rad. aromatica & alexipharmaca eſt; & in ore geſtata Medicos ab ægrorum contagio maligno præſervat. Quin & ad vapores mineralium reprimendos conducit. Præterea mucum Stomachi egregiè incidit. In Colicis & Hyſtericis Aqua, Vinum, & Oleum Carminativa ſunt egregia. Pulvis ejus dolores poſt partum & lochia pellit. In Aqua cocta tuſſi diurnæ ab Aere frigido contractæ medetur. Pertinet huc eſſentia per Spiritum Vini Tartariſatum in Stomachi & prædictis affectibus proficua.

Zinziber magis acre eſt. Convenit, imprimis Conditum, in vertigine, oculorum ſuffuſione, & ſtomachi affectibus. Decoctum ſudoriferum eſt. Nonnulli addunt illud Decoctis lignorum contra aſthmata Chronica & alios affectus.

Digitized by Google

CLAS. II.

De Alterantibus Secundariis, quæ ſunt Succi, Oleæ, Lachrymæ, Reſinæ, Gummata, &c.

Pleraque hæc fundunt primò liquorem acidum, deinde Oleoſum, ex Corticibus enim arborum ut plurimum colliguntur, in quibus Spiritus eſt acidus. Reſinæ omnes ſunt Oleoſæ: Gummata magis Aquea, naturæ Salinæ mucilaginoſæ.

A

A*Cetum* eſt vinum per fermentationem ita alteratum, ut acidæ particulæ exaltentur & reliquas figant; quod Spiritum Vini in ſe reconditum habet, ut patet in deſtillatione Sacchari Saturni: Imò ipſum acetum deſtillatum tertio Ignis gradu aſcendit & continet Spiritum blandè acidum volatiliſſimum, qui longè pretioſior eſt Spiritu V. & cum Sale Ammoniaco acuatum optimum eſt menſtruum in Alchymia. In peſte Aceto nil melius. In omni aceto ſunt vermiculi celerrimi motus. Porro melancholicis & partibus nerveis nocet, in ſpecie ſiſtit menſtrua. Externè fumus ejus œdemata diſcutit. In hæmorrhagia narium vel uteri applicatum blandè ſanguinem coagulat. Aliàs & narcoſin corrigit.

Ammoniacum (Gummi) in Igne dat phlegma Spirituoſum acidum, deinde Oleum. Internè mucum quemcumque etiam viſcidiſſimum in hypochondriacis, tuſſi chronica & aſthmate deſperato reſolvit, ad ℥ j. aſſumptum purgat aliquoties. Spiritus ex Gum. Ammoniaco rectificatus, dicitur Aſthmaticus: Externè tumores duros quoſcunque reſolvit.

Animæ Gummi deſtillatum dat Oleum. Externè in Emplaſtris ad contuſiones & laxationes articulorum utile eſt: Imprimis ſuffitus in Catarrhis, & affectibus Capitis conducit.

Arabicum Gummi lympham temperat: Externè ſolutum ſerpigini illinitur.

Aſa fœtida magis gummoſa eſt quàm reſinoſa. In ſuffocatione hyſterica internè & externè convenit. Menſes & Venerem promovet. A veteribus in Pectoris affectibus uſurpata fuit. Eſſentiam dat Anti-Colicam; & cum Caſtoreo anodynam.

B

B*Alſamo vero*, apud nos raro, *Tolutanum* ſubſtituitur.

Balſamum Tolutanum in ulceribus renum, veſicæ, & Gonorrhœa, cum vehiculo calido præſentaneum eſt remedium. In uſu vulnerario externè *Peruvianum* antecellit.

Balſamum Peruvianum ſapore acri adeòque Sale vol. gaudet. Concretum eſt

Digitized by Google

anodynum balſamicum, cum nullo Oleo mixtum. Si eo utamur, diſſolvatur cum vitello ovi in Spiritu Juniperi, vel Pulvis miſceatur cum Saccharo, vel ſumatur in ovo leniter cocto. Internè phthiſicis, tuſſi inveteratæ, catarrhis & calculo medetur. Externè vulnera, præſertim partium nervoſarum, ſine ſuppuratione curat, mundificat, conſolidat. Membris Paralyticis, & Stomacho, & doloribus Rheumaticis commodè illinitur. In genere cum Oleo Succini convenit, & non tam vehemens eſt.

Bdellii Pilulæ aſtrictoriæ in fluxu hæmorrhoidali uſurpantur.

Benzoe reſina gummoſa eſt, pulmonibus internè commendata. Externè coſmetica eſt, præprimis Tinctura cum Spiritu V. quæ faciem & manus nitidas & à maculis liberas reddit. Oleum deſtillatum haberi nequit. Macerata in Aqua Roſ. & Viol. more ſolito Cryſtallos dat.

C.

C*Amphora* volatiliſſima eſt, attamen Sulphurea. In peſte & malignis febribus par alexipharmacum non habetur, præprimis ſi delirium adſit; nam utut volatiliſſima ſit, narcoticam tamen vim obtinet, adeòque in *mania* & delirio melancholico præmiſſo vomitu raró fallit: vim etiam habet Diureticam; adeòque in potu ordinario extincta in Gonorrhœa, furore uterino, imò & hyſtericis paſſionibus, cum diſtinctione prodeſt. Spiritus V. camphoratus egregium eſt anodynum ad dolores ſopiendos, & ad Gangrænam utile. Externè Camphora linguæ admota puſtulas excitat; in nodulo præcordiis appenſa, febrifuga dicitur. Pro Oleo Camphoræ habendo optimè aſſumitur Oleum amygdal. radicaliter autem non poteſt ſolvi, ſed in Aqua denuo prodit. Sic nec in Spiritu V. ſolvitur etſi ſit rectificatiſſimus. Acidis verò faciliùs. Oleum cum Bolo deſtill. in Aqua infuſum Camphora eſt. Si digeratur Camphora cum Oleo ſtill. Roſmar. & deſtilletur, prodibit Oleum pariter bonum. Sed autoris modus 3. plus habet in receſſu, præprimis in peſte.

Caranna nobilior eſt *Tacamahaca*. Vi anodyna dolores ſopit externè in dolore Stomachi, Cardialgia, & anxietate præcordiorum in febribus. Stomacho commodè applicatur in forma Emplaſtri cum Balſ. Peruv. Unà cum Oleo N. Moſch. vomitum externè compeſcit, & dolores artuum præſertim à frigore poſt ſudorem ortos ſedat. Quin & contra Podagram & contuſiones applicatur. In odontalgia autem maſtichi cedit. Si cum vino miſceatur, & in Arena deſtill. reddit Oleum primò album, poſt luteum, denique rubicundum, quod quoſcunque dolores in affectibus Coxendicis, Podagricis, Uterinis, *&c.* optimè tollit. Hæc de *Tacamahaca* etiam intelligenda veniunt.

E.

E*Lemi* Reſina balſamica eſt, vulneribus Capitis & Nervorum ſuccurrens; ſic cum terebinth. Cranii & Articulorum vulnera optimè conſolidat. Oleum fundit odoriferum & penetrans, in affectibus Paralyticis & tremoribus partium laudatum. Internè Elemi nullum uſum habet.

Fuligo

F.

F*Uligo*, præprimis camini ſplendens, nil aliud eſt quàm reſina ex lignis exhalans & condenſata, i. e. eorum Spiritus & Oleum in forma ſicca; adeoque fuligo deſtillata dat primò Spiritum, ſuccedit Oleum flavum & rubicundum; & ex Cap. mort. habetur ſal fix. quod ab igne tantum provenit. Ipſa enim mero gaudet ſale vol. ratione cujus cum aceto ſumpta ſudorem movet; in pleuritide ad ℥ j. ſanguinem grumoſum diſſolvit; paſſionem hyſtericam fugat, & partum difficilem juvat. Ante Paroxyſmum febrilem propinata, vel pulſibus cum theriaca applicata conducit. Plantis pedum vel volis manuum cum album. ov. applicata ardorem febrium mitigat. Spiritus ejus Rectif. in Syncope & Epilepſia potens eſt ſudoriferum. Cum alcali deſtillata dat Sal vol. Oleum ejus in ſuffocatione hyſterica, & partu difficili internè admodum convenit, externè illinitur locis podagra affectis. In ulceribus malignis ſal fixum in Oleum reſolutum mira præſtat. Oleum Deſtillatum illo per Congelationem, *Glauberi* meritò præfertur. Denique ex fuligine, & ſuccino elicitur Oleum Camphoræ odorem repræſentans & multum in receſſu habens. Beneficio quoque fuliginis, ſpeciatim ſalis, Solis ſolutio habetur. Differt autem fuligo ratione lignorum; quod notandum.

G.

G*Albanum* in affectibus hyſtericis, Colicis, Spaſmodicis, & pareſi partium Scorbutica, externè admodum convenit, vel in forma emplaſtri, vel Olei ſtill. Rectif. vel illius compoſiti ab authore deſcripti.

L.

L*Acca* gummi eſt perſpicuum, quod in ore maſticatum ſalivam rubore inficit. Ejus Tinctura addito alum. & myrrh. putredini ſeu gangrænæ gingivarum, & dentium vacillationi egregiè ſuccurrit.

Ladanum concretum eſt ſingulare, nec in Oleo nec Aqua ſolubile, contra affectus nervinos utile, & in forma ſuffitus contra catarrhos vi anodyna præditum.

M.

M*Aſtiche* fundit phlegma Spirituoſum acidum, Oleum flavum & deinde rubicundum. In Stomachi affectibus admodum commendatur, adſtringit enim & roborat ventriculum, & in Cerebri morbis à Stomacho ortis egregia eſt. In Diarrhœa Decoctum ejus in Aqua pluviali frequenter uſurpetur, vel affundatur ſubito Aqua aliqua vaſi ejus fumo repleto, & ſic potum dat valdè Stomachicum. In ſubſtantia ad gr. vj. vel x. appetitum conciliat. Oleum ejus internè Stomachum inſigniter roborat, externè in Spiritu vel Oleo Stomacho applicatur in doloribus: in Diarrhœis etiam, & nauſea uſum externum habet ſpiritus Vini cum maſtic. & galang. deſtillatus. Maſtix ipſa maſticata Salivationem eleganter movet.

Myrrha

Digitized by Google

Myrrha gummi reſinoſum eſt, & Balſamum naturale, nam Spiritus V. Myrrhatus corpora à putredine diutiſſimè aſſervat. In pellendis menſibus, lochiis & fœtu primarium eſt ingrediens. In peſte, febribus malignis cum excretione cutanea conjunctis, tertiana, quartana, variolis tam pro expulſione quàm ſuppuratione, conducit. Tuſſim & febres Catarrhales epidemicas egregiè temperat. Lumbricis internè & externè adverſatur. Externè Ulcera verminoſa gangrænam minantia curat. In ſcorbuto oris & gingivarum putredine convenit cum *Lacca*. Mirum eſt Concretum, quod neque Oleo, neque Aqua ſolvitur. Spiritus ſalis, vel S V. Tartariſatus, vel ſola Aqua cum Sale Tartari acuata, vel Spiritus ſal. Ammoniaci, Mirrham ſolvunt. Oleum ejus haberi nequit. Authoris liquor p.del. egregium eſt Coſmeticum contra maculas, in ſpecie Solares, rugas faciei & cicatrices delendas. Aliàs facies vapore vini ſuper ferro candefacto, & deinde Myrrhæ fumo irrigata, continuando per ſeptimanam, rugas dimittit & juventutem mentitur.

O.

O*Pium* eſt ſuccus ex Capitibus papav. *Meconium* verò ex planta expreſſus. Vis narcotica fundata eſt in Oleo ſeu Sulphure cum ſale vol. combinato, unde Spiritus coercet, humores compeſcit, dolores ſiſtit & ſomnum inducit. In deliriis febrilibus ſine dubio convenit. In delirio melancholico ſomnia turbulenta infert, ſi non legitimo tempore & modo propinetur. In Epilepſia, doloribus abdominis convulſivis & hyſtericis præcavendis, *Laudanum hyſtericum* paratur. Febres benignas in incremento ſiſtit. In malignis cum præcordiorum anxietate alexipharmacis optimè miſcetur. Diarrhœam, Hypercatharſin & omnes fluxus, ſiſtit, exceptò ſudore quem promovet. In dyſenteria, tempore ritè diſtincto, convenit. In debilioribus, imprimis Hypochondriacis, Scorbuticis, & Colicis, purgantibus doſi auctis jungitur. In Menſium fluxu, ſi anxietates præcordiorum adſint, uſurpatur, ſed cautè. In ſputo viſcido non convenit. Sed in tuſſi ſicca lympham corrigit & acidum obtundit. Angli ex opio cum ambra Elect. pro Venere fovenda parant. Cæterum radicem morborum non attingit, niſi legitimo tempore, modo, & in debita præparatione uſurpetur. Tempus quod attinet, in morbis acutis in incremento datur, non verò ſtatu. In Chronicis ad præcavendos paroxyſmos graviores, aliàs non niſi cautè. Modus conſiſtit in eo ut nunquam ſolum ſed appropriatis miſtum, nec una ſed partitis vicibus detur, & quamprimum ſomnus ſentitur abſtineamus. Præparatio tandem eò reſpiciat ut vis narcotica adimatur, retenta ſaltem anodyna. Extractiones cum ſpiritu V. vel rore majali nil valent. Tractatur itaque, 1. per acida quæ ſal vol figunt, unde acetum, ſuccus Citri, phlegma Vitrioli, aut ſpiritus V. cum ſpiritu Sulphur acuatus elegantem Tincturam extrahunt. Omnibus interim præparationibus præferenda eſt toſtio ſuper ignem. 2. Corrigitur per Alcalia, in primis ſal Tarta i, cum quo in ſpiritu V. elegantem dat Eſſentiam, vel ſolvatur in Lixivio Tartari. Cæterum ut exactiùs corrigatur, 3. Fermentatio cum ſuccis vegetabilium inſtituitur, quibus convenienter additur ſal Tartari quod quidem impedit fermentationem; interim ſi Saccharum addatur, hæc reſtaurari poteſt. —— Infantibus etiam cautè exhibetur Opium. Gravidas interdum abortire facit. In quibuſdam mulieribus paſſionem hyſtericam curat, in aliis excitat.

Digitized by Google

P.

P*Iſſaſphaltos* in loco profundiore diſcutit.

Pix validè diſcutit; podagræ conducit partem nerveam roborando. Oleum picis meliùs fit per alembicum.

R.

T*Erebinthi Reſina* in receſſu habet alcali volatile, utut deſtillata primò ſuggerat phlegma acidulum. Vis tamen in Oleo conſiſtit, quod malè deſtillatur per veſicam cum Aqua, quia reſolvit ſal vol. alcalinum. Optimè è contra ſubigitur cum Cineribus ſeu alio alcali fixo, & deſtillatur per Retort. ſic enim alcali retinet craſſius, & Oleum prodit penetrantiſſimum. Internè Renibus, Veſicæ, & vaſibus ſpermaticis dicata eſt. Renes purgat, calculum præcavet, urinam colore violaceo tingit, ulcera renum, veſicæ, & mictum cruentum temperat, in Gonorrhœa partes nerveas abſtergit, Pectori & Pulmonibus læſis ſuccurrit. Optimè autem internè aſſumitur, ſi in Balſamum Sulphuris redigatur. Externè balſamicum eſt decantatum. Cum melle miſta vulnera ſufficienter curat, ulcera mundificat, maturat & ſuppurat. Spiritus terebint. internè nephriticus eſt, externè inunctus contra frigus mammarum aliarumque partium valet.

S.

S*Accharum* nil aliud eſt quàm Vinum concentratum; unde ſolutum in Aqua fermentando abit in Vinum inſtar Hiſpanici propter facilem fermentationem. Hypochondriacis, Scorbuticis & Hyſtericis; pulmonibus & pectori inimicum eſt. Oleum ejus cum ſpiritu V. paratum aſperitates faucium lenit. Spiritus V. etiam Rectificatiſſimus Saccharum non ſolvit, quod mirum. Externè cum ſpiritu V. dilutum, egregium eſt vulnerarium, imprimis in ulceribus putridis. Spiritus ejus acidus meliùs paratur, ſi Saccharum liquefiat & cum lateribus miſceatur. Oleum ejus per del. cum alb. ov. oculorum affectibus dicatum eſt.

Sagapenum præ cæteris menſtrua & lochia juvat. Externè Emplaſtra attractiva ingreditur. Talia Gummata in aceto ſoluta cuti impoſita puſtulas & pruritum excitant, & humores ſtagnare faciunt.

Sanguis Draconis cum Capræ vel Hirci ſanguine adulteratur, unde nemo eodem utatur.

Sarcocolla conglutinat internè & externè.

Succollata per Retortam dat primo phlegma quod ſapit Juſculum carnis; poſtea ſuccedit Spiritus; adeòque Phthiſicis, Hecticis, Atrophiæ & Scabiei egregiè convenit. Anglis in tuſſi & catarrhis in uſu eſt. Prætereà & ſperma augmentat. Quin & in ſcorbuto cum lacte ſumpta acidum ſalſum temperat. Cæterum nil impedit quo minùs nos ſimilem mixturam ex amygdalis facere poſsimus.

Styrax quibuſdam pro roborando Stomacho in Emplaſtri forma arcanum eſt.

Taca-

Digitized by Google

T.

T*Acamahaca* cum *Caranna* convenit.

Tartarus uſurpatur vel generaliter pro omni acido vinoſo, quod variat pro vinorum varietate. Quo magis enim matura vina, eo Tartarus hic magis volatilis eſt. Sic vinum Hiſp. minorem, Rheni majorem, Gallic. quoque parcam Tartari quantitatem ſuggerit. Vel Specialiter Tartarus vocatur, qui per fermentationem in fundum detruditur, & nil aliud eſt quàm Sal eſſentiale vini. Quoad uſum, abſtergit & laxat. Tartarus Martialis ex Tartaro cum Lim. Mart. cocto, in Quartanis & Scorbuticis convenit. Spiritus, Oleum, Sal fix. & vol. & Tincturæ ex Collegio Chymico patent.

Thus Reſina eſt temperata humores acres corrigens. Pomum excavatum & thure repletum in pleuritide ſpeciatim uſurpatur. Aliàs & ad diarrhœas & muliebria profluvia laudatur. Externè Epilepticum eſt primarium.

Tragacantha ingreditur Rotulas in tuſſi ſicca & raucedine.

V

V*Inum* ſub fermentatione partes ſuas Oleoſas volatiliſat, & flatus naturæ Sulphureæ emittit. In vino prædominatur acidum, in quo partes ſpirituoſæ volatiliſatæ ſunt per fermentationem, & volatiliſationem Sulphuris concreti. Spiritus autem vini eſt compoſitus ex Spiritu Sulphureo & acido, hinc cum Spiritu & Sale vol. Urinæ in offam coagulari poteſt.

CLAS. III.

De Purgantibus Primariis.

PUrgantium vis conſiſtit in parte Reſinoſa admodum acri, qua Stomachum & Inteſtina irritare, & M.S. in fermentativum motum ciere ſolent. Pro varietate hujus acredinis dividuntur in mitiora & fortiora. Præter vim purgantem adhuc ſpecificas qualitates obtinent, quarum intuitu eorum delectus haberi debet, prout morbis appropriantur. Quia aliquid venenoſitatis habent & de viribus deprædantur, ideò corrigenda ſunt, non per aromata quæ nil corrigunt, ſed vel per Salia fixa Oleoſum corrigentia, vel acida quæ alcalia & vim purgantem enervant, vel per fermentationem cum ſuccis, v.g. pomorum, Citri, &c. quæ texturam variat. *Notandum* hìc Antimonium diaphor. purgantibus additum eorum vim augere. Jam de ſingulis in ſpecie.

Digitized by Google

A.

AGaricus quas eliminat ſordes in formam mucilaginis tranſmutat. Nocet ſtomacho & tormina excitat, adeoque optimè corrigitur per oxymella, ſeu blanda acida, quæ partim corrigunt & mucilaginoſa reſolvunt, partim abſtergunt, quo faciliùs ab Agarico purgetur. Non uſurpatur in ſubſtantia. Vis ejus conſiſtit in Reſina, unde optimè fit extractum ex Agar. Troch. cum S. V. Doſ. à ℈ j. ad ʒ ß. Pilulæ ab Auth. deſcriptæ in doſi tanta non uſurpantur.

Aſarum eſt vomitorium & purgans per inferiora, imo ſimul Diureticum & menſes ſtimulans. Rad. & fol. minutiſſimè pulveriſata ad ʒ j. vomitum & urinam pellunt; groſsè autem, per inferiora purgant, quia Stomachi plicas ingredi nequeunt; & quartanam curant. In Aqua cocta non laxant ſed urinam movent, menſes ſtimulant, & in febribus intermittentibus & morbis Chronicis pro reſolutionis ſcopo conveniunt: ſed in oxymellite & aceto vim laxativam retinent. Rad. in ſubſtant. datur à ʒ ß. ad ʒ j. Extractum à ℈ ß. ad ʒ ß. Folia recentia Vomitiva ſunt; blandè quidem ſi Num. 12 ſcindantur more tabaci & ſtent infuſa per noctem in ℥ iv. Aq. Card. Ben. Violentiùs autem ſi cum piſtillo ligneo in mortario marmoreo conterantur affuſa oxymel. ſimpl. ℥ j. terendo donec folia in ſuccum liquidum ſint redacta: Validiſſimè verò, ſi ʒ iij. ſucci ex fol. recent. expreſſi propinentur cum Oxymel. ℥ ß. & Aq. Card. B. ℥ j. quod ipſi Antimonio ſubſtitui poteſt. Fol. in oxymel. cocta pectori ſuccurrunt.

B.

BRyonia purgat hydropicorum ſerum, & ſimul grumos ſanguinis diſſolvit, & acidum temperat. Uſurpatur ad aliquot ʒ in infuſo vel ſucco, non in ſubſtantia. Vermes ſingulariter expellit, & in hydropis, menſium, & podagræ affectibus prorſus ſingularis eſt. Si Rad. excavetur & proprio operculo tegatur, liquor illic colligitur, qui locis podagricis illitus & in grumis ſang. diſſolvendis egregiè confert. Unde in Gangræna & aliis tumoribus Rad. recens contuſa in forma Cataplaſmatis conducit; unde & regioni Renum ad Aquas collectas reſolvendas applicatur.

C.

CArthami ſem. ſordes in forma phlegmatis abducit; mucilaginoſa eſt, adeòque corrigitur per aromata acria. Exhibetur in forma Emulſionis cum Aqua aromatica: malè autem additur Decoctis vel infuſis. A modernis flores in menſium affectibus & ictero uſurpantur.

Caſſia dulcis & aromatica auſteræ præfertur. Pulpa ejus ſordes flaveſcentes ejicit; vis in fermentatione conſiſtit, unde hypochondriacis, hyſtericis, & gravidis, imò & in febribus minus convenit. Contra ſtranguriam laudatur. Sed niſi recentiſſima ſit, facilè aceſcit & affectum auget. Eadem pleuriticis convenit & Arthriticis, externè enim contuſa vel cum herba Solani decocta & podagricis locis illinita laudatur. In veterum præſcriptionibus pro ſcopo ciendi menſtrua præſcribunt *Caſſiam Fiſtulam*, ſed tum *Cort. Caſſiæ* potiùs intelliguntur.

Cata-

Digitized by Google

Cataputiæ ſuccus inſpiſſatus ſerum purgat. Grana x. vel xij. decorticata & trita cum ovo ſorbili ſumuntur. Si verò blandiùs operari debent, maſticentur & deglutiantur.

Colocynthis reſolvit ſuccos cum acido concretos, in Lue Venerea, Epilepſia, affectibus menſtrualibus & in ſpecie atrocioribus abdominis torminibus. Egregium eſt alterans æquè ac purgans. Optimè corrigitur cum Sale Tartari in aceto; ſic enim fit Tinctura aurea amaricans inſpiſſanda in Extractum. Externè Clyſteribus additur, & Lotionibus capitis in tinea. Oleum umbilico illitum vermes abigit. Spiritus vitæ aureus fit meliùs cum Spiritu Vini Tartariſato.

E.

E*Llebori nigri* folia & herba ſunt volatiliſſima, & acerrima. Calcinata parum dant ſal. fix. Vis ergo Purgatrix in ſale vol. acri, quod inſimul corrigit acidum p.n. unde capiti in mania, epilepſia, vertigine, &c. dicatur. Si per acida corrigatur, ab illis nimis caſtratur. Melius fit per alcalia, ſc ut ſero lactis vel Aquæ ſale Tartari imprægnatæ infundatur. Extractum optimè paratur cum Aqua ſimpl. Aliàs in morbis Chronicis hypochondriacis decocta & infuſa ingreditur. Externè Sternutatorium eſt, & Coryzam curat.

Elleborus albus nonniſi manioſis, & furioſis adhibetur. Rad. nempe ad ℥ ß. vel ℥ j. coquitur in Vino donec molleſcat, deinde novo vino infunditur, quod propinatur cum vel ſine expreſſione, prout fortius vel mitius deſideratur. Si tamen ritè corrigatur, exſiccando ter in ſucco Roſar. vel cum ſale Tartari, uſurpari poteſt à ℈ j. ad iij. Quod ſi gravia eundem Symptomata ſequantur, maturè *Theriaca* propinetur.

Eſulaarum vis conſiſtit in acrimonia cauſtica & ſale vol. Cortex nunquam tutò adhibetur, niſi vis cauſtica corrigatur per acida, v.g. ſucc. Cydon. Citr. &c. Optimè præparatur, ſi Rad. per 24. horas in aceto macerata exprimatur, & Aqua menth. cum ſale Tartari immerſa inſpiſſetur ad mellis conſiſtentiam. Exhibetur etiam in Infuſo, quando rad. per acida correcta vino infunditur; ad ℈ ij. vel iij. Conſerva è floribus violentum eſt Remedium.

F.

F*Rangula* vino infuſa à ℈ iij. ad vj. ſerum, nunc per alvum, nunc per vomitum, educit. In ſubſtantia nimis violenta eſt.

G.

G*Ratiola* correctione multa non indiget. Infunditur in Vino à ℈ iij. ad ℥ ß. pro hydropicis.

Digitized by Google

H.

H*Ermodactylus* radix effœta eſt tormina excitans. Unde rariſſimi uſus eſt.

I.

J*Alappa* radix eſt reſinoſa, ſordes flaveſcentes abducens, contra Lumbricos appropriata. In pulv. datur ad ℈ j. ſed cum ſtimulo Salino, Nitro nempe vel Tartaro, aliàs tormina excitat. Paratur eſſentia ejus cum ſpiritu V. ℥ ß. ad ℈ ij. pulveris, ex qua præcipitatur Reſina cum Aqua communi, ſed facilè Inteſtinis adhæreſcit.

M.

M*Echoacanna* recens purgans eſt mitiſſimum, inveterata nil operatur. Sera mucilaginoſa educit, unde in tertianis nothis & iis qui ſuccis viſcidis ſcatent valdè convenit. In cruditatibus Infantum ex lactis grumis ſuaviter purgat, guſtui enim vel odoratui minimè moleſta eſt. Datur ordinariò in ſubſtantia à ℈ j. ad ʒ ij. vel infunditur ad ℥ ß. vel ʒ vj. in Aqua aliqua cum Sale Tartari in loco frigido. Vis ejus latet in Mucilagine gummoſa, adeòque extractum cum Spiritu V. nil valet.

Mezerei Cortex cauſticam vim in Sale vol. ſitam habet; quæ corrigitur per ſucc. Cydon. immatur. vel acetum. Doſ. à gr. vj. ad ℈ ß. Particulæ ejus in lixivio maceratæ auriculis perforatis inſeruntur loco ſetacei in affectibus oculorum.

Myrobalani ſaporem habent acidulum nonnihil adſtrictorium. Ratione pulpæ ſucculentæ nonnihil laxant fermentando ſuccos corporis; ratione reliquæ autem ſubſtantiæ adſtringunt, unde in Diarrhœis, &c. uſurpantur. Qui & fermentationes blandè temperant ſapore ſuo acidulo. Magis agunt in infuſo quàm in ſubſtantia, quia mediante Aqua ſucculenta pulpa magis reſolvitur. Quo autem plus coquuntur, eo magis adſtringunt.

P.

P*Olypodium* Quernum optimum eſt, quia de acrimonia Quercina nonnihil participat. Additur purgantibus, quia vi aliqua abſterſiva & acidi temperativa promovet purgantium operationem.

Pſyllii ſemen mucilaginem perutilem ſuggerit.

Digitized by Google

R.

RHabarbarum Monachorum hyppolapathi radix eſt. *Rhabarbarum verum* habet vim laxativam ſuperficialem, quâ ſeparatâ maxima eſt parte adſtrictorium eſt. Ubi adſtringendi animus eſt, datur à ℈ j. ad ʒ ß. Si torreatur, vis laxativa exhalat, unde adeò ferè adſtringit ac terra ſigillata. Optimè infunditur in menſtruo Aqueo cum ſale Tartari vel cum Crem. Tartari, modò ebulliat parum ad ejus diſſolutionem. Extractum ejus verum (non cum Spiritu V. ſic enim nil valet) hepaticis & calculoſis commendatur, bilis ſecretionem juvat, icterum ſingulariter levat, & in cachexiis ſeu hydrope maximi eſt uſus. Paracelſus inde Tincturam habet, in qua vim ſolutivam auferendam eſſe dicit, quod facit Sal Tartari. Hæc citò ad vias urinarias dilabitur & calculoſis ſuccurrit.

Ricini grana validè purgant. Ruſticis robuſtioribus gr. j. aliis verò quarta pars grani ſufficit. Integrum iterum ſecedit, peracta tamen operatione. Exprimitur inde Oleum, cujus gut. ij. in juſculo carnis ſufficienter purgant. In hoc Oleo ſingulare quid contra Epilepſiam infantum latet, ſi cum pinguedine erinacea in linimentum redigatur, cujus guttæ quædam umbilico illitæ mira faciunt.

S.

SEnna Colutheæ quoad folia & affectus ſimilis eſt. In affectibus Chronicis exoptatum laxans eſt. Nauſeoſa eſt & torminoſa, adeòque in ſubſtantia rarò datur; ſed in infuſo, idque magis quàm decocto, quia ſi paulo diuturnior fiat coctio, vis laxativa magna ex parte perit. Menſtruum eſt vel Vinum vel Aqua Tartareis acuenda, quæ mucilaginem ejus reſolvunt. Rulandus Decoctum ejus in vino propinavit cum Aqua C.B. pro ſudorifero in febribus. In hypochondriacis loco Aquæ, infundatur in ſucco pomor. *Borſdorf.* depurato. Extractum ſuſpectum eſt, quia metus eſt ne vis laxans evaporaverit. Fit elegans Tinctura ex Senna & Rhab. cum ſolutione Salis eſſentialis Tartari, ſed cum S.V. fieri nequit.

Soldanella in hydrope & ſimilibus affectibus officium ſuum egregiè facit. Semper tamen Rhabarb. ipſi addendum. Doſ. fol. à ʒ ß. ad ʒ ij. Pro Decocto verò ab ℥ ß. ad ℥ j. Quibuſdam ſuccus ad ℥ ß. in uſu eſt, qui inſpiſſatus ultrà ʒ ij. dari non debet.

Spinæ Infectoriæ Baccæ egregium ſuggerunt Syrupum purgantem. Inter reliqua præparata Num. 3. Extractum Rhamni habet Author, quod elegans, cum vis Tithymali cauſtica aceto roſ. deſtruatur. Ob Nitrum autem additum in ſolutione acquiritur Alcali fixum, quod dum extrahitur, habetur Tartarus regeneratus, hoc eſt ſal Eſſentiale Tartari ex aceto roſ. & Nitro ortum & compoſitum.

Digitized by Google

T.

T*Urpethum* radix reſinoſa eſt, quæ omne quod attingit ſub forma mucilaginis viſcidæ evacuare ſolet, unde inter pituitam Evacuantia numerari ſolet. Tinctura aurea inde elicitur cum Spiritu V. Tartariſato, egregium remedium ubi validiore evacuatione opus. Reſina elicita in S. V. blandè purgat. Vermes egregiè deturbat.

Tamarindorum ſuccus ſeu pulpa blando gaudet acore, quo bilem ejuſque efferveſcentiam temperat. Propter aliqualem Nitroſitatem abſtergunt & laxant. In febribus, imprimis ſcorbuticis, æſtum egregiè temperant, & alvum apertam ſervant. Pulpæ doſ. ab ℥ ß. ad ℥ ij. Pro Decocto ℥ iij vel iv. Aliàs Tartarus ex Tamarindis fieri poteſt, qui tamen nil peculiare habet.

Hæc ſunt primaria Purgantia, ex quibus ſufficere poſſunt Senna, Rhabarb. Elleb. nig. Jalap. & Colocynth. Perluſtremus adhuc Purgantia Secundaria, quæ nil aliud ſunt quàm varia Vegetabilium producta.

C L A S. I V.

De Purgantibus Secundariis.

A.

A*Loes Lucida* ſua Tinctura fæces flavas reddit, unde malè *Cholagoga* dicitur. Lumbricos expellit, blandè purgat, Stomacho amica eſt, & mucum ibi hærentem abſtergit. Vim habet Balſamicam, unde inter omnia purgantia aloe & Rhabarb. habentur innocua, cum reliqua de virulentia participent. Duæ autem in Aloe ſubſtantiæ ſunt. 1. Mucilaginoſa Aquoſa quæ ſola laxat & in Aqua ſolvitur. 2. Viſcida reſinoſa quæ ſtyptica eſt & hæmorrhoidum concitatrix, & in S.V. ſolubilis. Vulgò lavant Aloen, ſed hoc ipſo eandem vi purgativa ſpoliant. Pro ſcopo igitur purgandi extrahatur cum Aq. ſimpl. vel quadam appropriata cum Sale Tartari vel Oleo Tartari p.d. acuata, deinde inſpiſſetur Tinctura in extractum, ad gr. vj. egregiè laxans. Interim non nimium Sal Tartari addendum, aliàs vim purgandi omnino deſtruit. Tinctura cum S. V. non purgat. Si ritè paretur Extractum, ſuperflua eſt inſuccatio. Oleum ex aloe deſtillatum umbilico illitum vermes necat. Externè Aloe balſamica eſt, & vulnerum putredini reſiſtit. Fit Aqua ex Aloe in Aqua abſinth. ſoluta, terendo probe & ſubigendo, qua abluuntur corpora pro enecandis vermibus & crinonibus, & crines pro defluvio præcavendo.

E.

E*Laterium* ſuccus eſt ex cucumere aſinino collectus, quando flaveſcere, & maturare incipit; purganſque admodum violentum in hydrope ſpecificè con-

conveniens. Subſtantia non uſurpatur; ſed Extractum paratum cum ſpiritu V. addendo in fine Oleum ſtill. macis & Cinnam. Doſ. ejus à gr. xv. ad ℈ j. Similiter ex Radice hujus plantæ paratur Eſſentia & Extractum cum ſpiritu Vini addendo idem Oleum. In gravidis cautè uſurpatur; aliàs per acida & fermentationem corrigitur.

Euphorbium noſtrum à veteri differt. In Acrimonia Cauſtica cum ſucco *Eſulæ* convenit, unde quæ de Eſula dicta hìc applicari poterunt. Datur contra quartanam febrem ad ℈ j. priùs tamen correctum cum ſucco Citri; per acida enim vis Alcalina Cauſtica caſtratur. Externè in carie oſſium nil melius eſt Euphorbio ſpiritu Vini irrorato. Sternutatorium eſt validiſſimum, adeoque debet ℈ j. cum ʒ j. pulv. Irid. Flor. miſceri. In forma Liquida ʒ j. Euphorb. cocta in ℔ j. Aqu. Lil. Conval ad gut. aliquot potens Sternutatorium eſt.

G.

G*Utta Jemou* videtur eſſe gummi quoddam è rad. Ricini vulnerata deſtillans & Croco Indico tinctum. Corrigatur neceſſe eſt, ſive per Alcalia ſive per Acida. Lotichius exhibet à gr. iij. ad ℈ ß. cum ℈ j. Tartari Vitriolati. Optima eſt illa magiſterii præparatio ubi Oleum Tartari vel S. V. Tartariſatus adhibetur. Quin & Eſſentia aurea inde elicitur. Spiritus autem Vitrioli acidus non tam corrigit quàm caſtrat.

M.

M*Anna* ſuccus eſt ex arboribus deſtillans, qui per noctem jungitur rori, & poſtmodum in ſurculis arborum reperitur, poſtquam calore diurno aquoſa pars abſumitur, & in *granula* inſpiſſatur. Sub Collectione Martem in æruginem rodere valet, unde cum lapideis & ligneis cultris colligitur ne nigreſcat. Variat ejus virtus pro varietate plantarum ex quibus colligitur. Vis ejus laxativa conſiſtit in motu fermentativo, quo abſtergit ſordes & flavas reddit; adeoque hyſtericis, hypochondriacis & febricitantibus non convenit: aliàs in aſperitate & ariditate faucium conducit. Manna Tartariſata elegans eſt remedium, nam propter Tartarum minus fermentat. Spiritus Mannæ ad ℥ j. utut inſipidus, ſudoriferum eſt egregium, & ſingulare quid in receſſu habet. Qui num. *6*. ab Authore deſcribitur, ſingulariſſimum menſtruum eſt pro extrahendo Sulphure Solari; Manna enim turget rore Sale aeris hermetico impraegnato, unde Mercurium ſeu Spiritum plane ſingularem dat qui multum habet in receſſu. Quidam Electuarium Laxativum parant ex Prunis, paſſulis, & Manna; alii verò Aquam Laxativam inde deſtillant per veſicam.

O.

O*Popanax* ad ʒ j. viſcida incidit, & fæces ſub forma mucilaginis abducit, ut & omnia Gummata. *Heraclinum* maximè in uſu eſt, quod à quiſquiliis depurandum ſolvendo in Aqua, Vino, vel Succo Citri. Externè tumores diſcutit. Vis ejus in ſale alcalino acriori latet.

Scam-

Digitized by Google

S.

S*Cammonium* veterum ſuccus fuit rad. herbæ cujuſdam è Convolvulorum genere; noſtrum autem eſt ſuccus Eſulæ, eſtque acerrimus, cauſticus & malignus. Sordes flavas & fœtidas reddit, unde Cholagogum falsò dicitur. Per ſe Crudum rarò præſcribitur, ſed loco ſtimuli aliis in Pulvere additur, ut & ejus Reſina ad gr. ij. vel iij. Optimè depuratur Glycyrrhiza juxta modum Num. 5. quæ ſtimulos acerbos & volatiles inviſcat & cicurat. Corrigitur vel per acida, nempe ſuc. Cydon. ut Num 2. & Spiritum Vitrioli Num. 7. vel per Alcalia, quando Lixivio Salis Tartari Scammonium injicitur, unde emergit Tinctura rubicunda, quæ inſpiſſata & cum ſpiritu V. extracta dat Eſſentiam laxativam; ubi per Sal Tartari invertitur ſapor & odor ejus nauſeoſus. Ex Scammonio vel ejus Reſina fieri poſſunt Emulſiones cum Sacch. & Aqua fumar. vel ſucc. Citr. guſtui gratiſſimæ. Huc referendus eſt ſuccus Citri Diagrydiatus, ſc. R. Diagr. Sulphurat. ℥ j. affund. ſucc. Citr. depurati ℔. ß. ſtent in vitro obturato in loco calido per tres dies. Ultimo die decantetur, & Colatura cum Saccharo blando igne ad Conſiſtentiam redigatur. Doſ. cochl. 1.

Et hæc de Purgantibus Secundariis, ex quibus Aloe & Scammonium ſufficiunt, adeò ut cæteris facilè ſuperſedere poſſemus.

SCHRO-

Digitized by Google

SCHRODERUS DILUCIDATUS.

SECTIO II.

De Zoologia ſeu Regno Animali.

A*Nimalia* jam ſequuntur, quorum partes diſtinguuntur in *duras* & *molles*. Duræ ſunt *oſſa*, *cornua*, *ungulæ* & dentes, quæ acidum abſorbent non ſine inſigni effervescentiæ motu, quia Sale vol. alcalino turgent, adeòque ſanguinem fluidiorem reddendo, ſimul ſudorem movent. In Igne ſubminiſtrant 1. Phlegma Aqueum quod parum habet in receſſu. 2. Spiritum vol. Mercurialem, minus inflammabilem & & cum Sale vol. non effervescentem, volatilem tamen & potens ſudoriferum, adeòque mediæ naturæ inter Salinum & Sulphureum. 3. Copioſum Sal vol. quod rectificatum acida deſtruit & fortiter ſudorem movet. 4 Oleum nigrum Empyreumaticum; quod per Retortam ſuper proprium Caput mortuum rectificatum aurei coloris fit, fœtorem deponit, inſtar Ignis penetrat, ſudorem ciet, acidum quodcunque ſimul deſtruendo. Internè in Hyſtericis affectibus & Colica; Externè autem podagræ illitum, optimè conducit. 5. Caput mortuum nigrum, quod aperto vaſe calcinatum prorſus albeſcit; quodque, utut iners, adſtringit tamen, humidum acidum imbibit, adeòque in Dyſenteriis, &c. convenit. Partes *molles* ſunt *pingues* vel *non pingues*. *Non pingues* ſunt viſcera carnoſa & ſanguis, quæ turgent ſucco pingui & Sale blando, ſuggeruntque Sal vol. penetrantiſſimum. Ex *pinguibus* Spiritus & Sal vol. difficulter elicitur, ſed ſi putrefacta ſint, copioſum Phlegma, Spiritum, Sal vol. & Oleum ſuggerunt. Omnia autem animalium Salia volatilia conveniunt in genere in eo quod acida deſtruant & ſudorifera ſint. Attamen & ſpecificas ſimul dotes habent. Pinguiores partes, ſevum nempe, axungia, &c. in eo conveniunt, quod conſtent parte Sulphurea, quæ in receſſu ab acido occulto concentratur. Hinc cum Alcalibus in ſapones abeunt (ſicut & Olea vegetabilium) adeoque emolliunt, relaxant, attenuant, & plus minus anodynæ ſunt.

CLAS.

Digitized by Google

C L A S. I.

De Animalibus Terreſtribus Perfectioribus.

A.

A*Lcis Ungula* contra Epilepſiam internè & externè in forma amuleti valet. Alces nimirum beſtia eſt meticuloſa, & à ſtrepitu etiam arboris in fugam pellitur: hic metus in totum corpus transfertur, præprimis in ungulas & quidem poſteriores, unde vis hæc dependet. Calcinata, & magiſterium nil valent. De nervis obſervetur quod Author habet. Cornu Alcis paratur etiam ſpagyricè ut C. C. imò Spiritum & ſal volat. Antepilept. ſuggerit.

Apri dentes ad ℨ j. in pleuritide, & inflammatione interna ſanguinem coagulatum reſolvunt, & acidum abſorbent, quo abſorpto ſudor ſequitur. Deſtillati dant ſal volat. admodum penetrans. Magiſterium nil valet. Gelatina paratur ut Gelat. C. C. & in potu Pleuritico egregium eſt remedium.

Aſini ſanguis tempore verno prope aurem extractus, linteo exceptus, & exſiccatus in Camino, ut de ſale volat. lignorum participet, per annum ſervatur ſine virium jactura, & cum Aqua deſtill. Hyper. & Anagall. propinatus ſpecificum eſt egregium contra maniam. Aliàs in Atrophia & Phthiſi lac ejus maximè ſalubre eſt, quia aſinus beſtia eſt ſana, & longæva. Ante ejus uſum cibus ſit dulcis, & minus acidulus. Deinde tempore matutino, & veſperino propinetur tepidum, addito Saccharo ne coaguletur. Stercus internè propinatum cum Aqua plantag. & ſyr. myrtill. hæmorrhagias curat. In quem finem & externè ejus Pulvis naribus inſufflatur, vel ipſum cum aceto ſubigitur, & intruditur.

B.

B*Ovis & vaccæ Cornu*, dum in coitu verſatur, deraſum, Venerem ſtimulat. *Fel* in Clyſmate alvum proritat; externè umbilico cum Aloe illinitur contra lumbricos, & ſi ſtrictè adhæret, certò adſunt lumbrici. Aqua fellis deſtil. cicatrices oculorum delet, & acrimonia volatili viſum clarificat. Eſſentia fellis bovis inſpiſſata, & cum ſpiritu Vini extracta præter uſum coſmeticum, egregia eſt in tinnitu aurium cum bombace illita. *Splenis* Decoctum vel Eſſentia menſes ciet, & appetitum promovet. In Atrophia & doloribus artuum poſt vulnera, immittuntur membra in *ſanguinem* bovis recens mactati. *Stercus* in doloribus, inflammationibus & ambuſtis externis egregium eſt anodynum; Aquam deſtil. ſuggerit, quæ coſmetica egregia eſt, & in ſuppreſſione urinæ laudatur. In Ventriculo ſecundo generantur lapides ex pilis invicem convolutis mucilagine quadam obductis, qui nullius ſunt uſus. Illi verò in folliculo felleo conſtant ſale volat. alcalino ab acido p. n. coagulato, & ad ℨ j. cum vino vel aceto, in caſu ſanguinem grumo-

ſum

ſum reſolvunt, Icterum denique & nephriticos dolores Scorbuticos per urinam & ſudorem curant. *Lac* conſtat ſubſtantia butyroſa Sulphurea, caſeoſa Salina, & vehiculo ſeroſo; adeoque quamlibet corporis acrimoniam in ſcorbuto, ulceribus renum, mictu cruento, & dyſenteria, temperat: egregium etiam nutritivum eſt; contra atrophiam, tabem, *&c.* nil melius. Pro ratione autem Beſtiæ, & Paſtus variat. Unde Sana eſſe debet; pro uſu Anti-ſcorbutico herbis Anti-ſcorbuticis, pro Vulnerario Vulnerariis veſcatur.

Bufones vivi furore perciti venenati ſunt, & mortui omni carent veneno. Menſe Julio transfoſſi, exſiccati, & abſciſſis capitibus, & inteſtinis pulveriſati, ad gr. xij. alternis diebus hydropicis propinati egregiè ſanant. Externè Bufo vivus contuſus renibus in eodem affectu applicatur. Alii contra febres ardentes propinant ante paroxyſmum. Quin & externè contra malignitatem peſtilentialem adhibetur, latet enim in Bufonibus vis anti-peſtilentialis. *Lapis Bufonum* figmentum eſt, forſan Cranium ſenilium. Bufones comburendo cæruleam eructant flammam, unde ſuſpicor in illis latere principium Sulphureum animale. *Pulvis* Bufonum appenſus contra incontinentiam Urinæ valet, & virtute anodyna pollere dicitur, Sal ejus vol. penetrans eſt diureticum. Paratur quoque inde Oleum anodynum beneficio ſalis marini & olei amygd. dulc.

C.

Catelli Melitenſes Colicæ & Podagræ applicati, anodyni ſunt; & poſtea claudicare dicuntur. *Axungia Canina* ob vim penetrantem vulnerariam præ cæteris laudatur; Multi in Aceto contra Phthiſin, & Epilepſiam laudant. Album Græcum canis, oſſibus ſine Potu nutriti, multum habet in receſſu. Omnia enim animalium ſtercora gaudent ſale vol. urinoſo & acido, quæ ſi in Stomacho fermentando aceſcant, ſal vol. tranſit & ſal ſalſum remanet. Hoc ſal ubi alcali præcellit, in aere cum ſale aeris fermentatum tranſit in perfectum Nitrum. Omnia igitur ſtercora ſudorem movent, ſanguinis grumos diſſolvunt, & hinc in Dyſenteriis, Pleuritide, &c. egregiè conveniunt. Imprimis Album Græcum, quod & internè pro deſtruendo acido primarum viarum in paſſione hyſterica, colica ex acido auſtero orta, & alibi conducit: Pariter Decocta vulneraria merito ingreditur, & in Angina faucium laudatur.

Capri ſanguis modo Helmontiano collectus, ad ℨj. in pleuritide ſanguinis grumos optimè diſſolvit, & cum aceto ſumptus egregium eſt Diureticum, calculum renum & veſicæ abſumens, imò balſamum Anti-podagricum inde paratur. *Sevum Hircinum* Oleo non miſcendum, aliàs nimis coagulat. In Clyſmatibus, in Dyſenteriis & Teneſmo, anodynum eſt, & conſolidat. *Lac Caprinum* turget ſero Nitroſo & Nitro volatiliori; unde eminenter omnes vires obtinet, quæ ſero lactis vaccini adſcribuntur, præſertim pro æſtu, in ſpecie Anti-ſcorbutico, compeſcendo. Stercus in podagra, & œdemate cum Urina ægri applicatum egregiè juvat. *Urina calida* diuretica eſt.

Rupicapra in ſecundo ventriculo ſuggerit lapillos ex fibris durioribus vegetabilium, in ſpecie *Doronici*, quæ difficilis concoctionis ſunt, cum viſcolo chylo, generatos. Vi ſudorifera pollent ad ℨj. in Pleuritide, Variolis & præ ceteris in partu difficili.

Capri-

Digitized by Google

Capricerva orientalis dat lapidem *Bezoar* dictum de copioſo ſale alcalino participantem, vi Alexipharmaca pollentem. Sed inter mille vix unus genuinus. Imò licet omnes genuini ſint, non tamen omnes habebunt vim Alexipharmacam; ſed illi tantum qui ex animalibus montanis, plantis ſalubribus veſcentibus, deſumpti ſunt. Adeoque Calculus humanus longè melior eſt.

Capricerva Occidentalis dat *Bezoar* Occidentale. Sed Lapis fellis bubuli ad ʒ j. propinatum idem præſtabit ac Lapis Bezoar occidentalis. Idem judico de Orientali.

Caſtor decantatus eſt ratione *Caſtorei*, quod liquor eſt in folliculis, à teſtibus longè differentibus, contentus, Oleoſus, penetrans, & ſale volatil. imprægnatus. Videtur eſſe Craſſa Lympha per ductum appropriatum in folliculum deducta, & per fermentationem partim ex ſudore partim aliunde traſmutata in talem liquorem. Vis ejus fundata eſt in ſale volat. Oleoſo penetrante, & ſenſus graviter afficiente; unde in affectibus nervinis, in Colica item, & præſertim paſſionibus hyſtericis, internè & externè, ſacra eſt anchora; auſterum enim corrigit, motuſque convulſivos compeſcit. Una cum Myrrha fœtum, menſes, & lochia pellit, & dolores poſt partum ſiſtit. In Lethargo, Comate & Caro ex gas liquorum fermenteſcentium orto, nil melius quàm Caſtor. præmiſſo vomitu. In prædictis affectibus hinc cum Scammonio ſæpe propinatur, ut alterando ſimul laxet. Si tempeſtivè ante febrem exhibeatur, variolas præcavet: Præſente autem febre expellendæ ſunt propinando Eſſentiam ex Caſtor. & Aſa fœtida cum ſpiritu Vini Tartariſato. Oleum per veſicam cum ſ.q Aquæ deſtillatum efficaciſſimum eſt., & minus fœtidum. Extractum Caſtor. nil valet. Sed Eſſentia à ℈ j. ad ʒ ß. in prædictis affectibus potens eſt remedium, imò & auribus purgatis ad gut. j. vel ij. inſtillatur in difficili auditu, tinnitu, aut murmuratione.

Cati Sylveſtris axungia liquefacta, habita ſexus ratione, & umbilico ad gut. aliquot inſtillata colicam avertit. In atrophia partium reliquis præfertur. In Epilepſia pariter certiſſimum eſt remedium.

Catus Zibethinus Zibethum ſuggerit, liquorem per ſe fœtidum, licet tantillum ſuavem ſpiret odorem. Internè Moſchus ejus loco ſubſtituitur. Externè umbilico illitum tormina quæcunque abdominis & paſſiones hyſtericas alleviat, modò nares nimium non feriat. Porro cum balſ. Apoplect. glandi penis illitum fœcundationem & Venerem promovet.

Cervi cornua quotannis mutant, forſan quia plantis novellis utuntur. Caſtrati autem nunquam cornua deponunt. Colligenda ſunt hæc Cornua inter 23. Auguſt. & 8. Septembr. tunc enim dura omnino, & ſale volat. copioſiſſimo imprægnata ſunt. C. C. Uſtum nil valet, niſi nuda adſtrictione. Eligitur igitur Philoſophicè Calcinatum vel coquendo vel ſuſpendendo in Alembico; ita enim Sal volat. & Olei partem retinet, ratione cujus à ℈ j. ad ʒ ß. elegans ſudoriferum eſt, & malignitatem expellit. Gelatina coquendo elicita, eſt quaſi quinta Eſſentia; ad ʒ j. in potus ordinarii *Menſ.* j. æſtum æque ac malignitatem febrium reprimit. Pertinet huc *Liquor* C. C. *Succinatus*, qui elegantiſſima eſt medicina. R. Sal. volat. Succin. & ſal. vol. C. C. depur. ana; diſſolve in Spiritu C. C. Rect. Hæc ſi deſtillentur, ſal volat. cum Spiritu aſcendunt, & liquorem huncce conſtituunt. Quidam ſal volat. figere volunt beneficio acidorum, aceti, Spiritus Salis, ſed hæc vim ejus deſtruunt; præſtat per ſe ad ℈ j. in liquore proprio, h. e. Spiritu ſale volat. imprægnat. ʒ ß. Cornua tenella putrefacta (non aliàs) ſal volat. facilè

dant.

Digitized by Google

dant. Aqua è Typhis ſpirituoſa in Variolis, Epilepſiis, & mulierum Purpura vehiculum commune eſt. Caligæ ex Corio Cervino ritè paratæ contra Podagram laudantur. Os de Corde Cervi nil aliud eſt quàm muſculorum Cordis tendines ætate inveterata in os degeneratæ, & præ cæteribus oſſibus nil peculiare habent. Priapus Cervi in coitu transfoſſi Venerem maximè ſtimulat, & Dyſentericis damnum infert. Priapus verò alio tempore transfoſſi, optimum euporiſton eſt contra Dyſenteriam, & affectus hyſtericos. Sevum Cervinum excoriationes ſuperficiales, manuum à frigore fiſſuras, & ani procidentiam, calidè illitum curat. Lapis componitur ex acido, & alcali urinoſo prævalente, & lapidi Bezoar æquiparandus, ſi non præferendus.

Cochleæ teſtaceæ majores circa vites repertæ, integræ cum teſtis contuſæ, in forma Cataplaſmatis abdominis aliarumque partium tumores ſeroſos diſcutiunt, imprimis ſi contuſis inſpergatur Pulvis fimi caprilli & ſem. Carvi. Quin & contuſæ ſuggerunt ſuccum alcali temperato gaudentem, qui in Eryſipelate egregiè convenit, imò & Coſmeticus eſt ſi cum ſale Tartari in loco frigidiuſculo fluat. Teſtæ exſiccatæ & pulveriſatæ hydropem per urinam curant; vel in Spiritu Salis, vino, aut aceto ſolutæ, menſtruo denique abſtracto coagulatæ, per deliquium liquorem ſuggerunt egregiè diureticum in hydrope, qui merito Aquæ deſtillatæ præfertur.

E.

E*Quus* (non Caſtratus) ſtercus ſuppeditat, quod in vino expreſſum colicam, paſſionem hyſtericam, Icterum, (propter vim Nitroſam volat.) Variolas, præprimis Pleuritidem, & Inflammationes internas ſingulariter alleviat. *Teſtes* temperato Igne exſiccati, deinde Eſſentia Myrrhæ irrorati ut durent, & Pulveriſati ad ʒ j. colicam admodum juvant, partum item difficilem & fœtum mortuum egregiè promovent.

Erinaceus in juſculo coctus egregium eſt diureticum anti-hydropicum; Calcinatus verò dat cinerem in incontinentia urinæ optimum. Ejus *Axungia* in Herniis lumbis inungitur, ut inteſtina retrahat, & firmet. Contra Epilepſiam infantum fit Linimentum ex hujus pingued. p. iv. & Olei cujuſdam deſtill. p. 1.

H.

H*Ominis* Capilli revera Vegetantur, & in Pulvere hæmorrhagias ſiſtere dicuntur; deſtillati dant Spiritum, & Oleum quod capillos illitum generat. *Ungues* ſeu tendinum appendices in Pulvere vel vino propinati vomitum cient: In Quercum perforatam immiſſi, podagram alleviant, teſte *Marco Marci*. *Saliva* Spiritu acido Ammoniacali turget, unde contra ſerpigines & maculas variolarum jejuna illinitur. In homine iracundo adeo venenata eſt, ut ejus morſus Gangrænam facilè inferat. *Cerumen aurium* non ſolùm anticolicum eſt, ſed ad vulnera nervoſa recenta egregium eſt vulnerarium. *Lac muliebre* phthiſicos & Venerem roborat. *Sanguis menſtruus* ſanarum linteo exceptus, exſiccatus, & deinde cum Aceto ſcyllitico extractus, internè commodè menſtrua promovet. Externè Linteum hoc exſiccatum tumores Eryſipelatoſos, ac dolores podagricos ſiſtit; quin & collo

Deſtillata dat Oleum quod rectif. ſuper Oſſa hum. Calcinata ſingulare eſt conſolidans in luxationibus & fracturis. *Oſſa* humana acidum abſorbent, & præterea in doloribus artuum & Dyſenteria ſpecificè conveniunt, ubi tam Oſſa præparata, vel Sal vol. quod efficacius eſt, conveniunt. Calcinantur autem ſine Igne & ad ℨ j. vel ℨ ij. per ſe alvum laxant. Præ Cæteris autem *Oſſa Cranii* in frequenti uſu ſunt contra epilepſiam cum Aqua Spirituoſa Lil. Conval. parata. Paratur inde Galreda contra vermes cum Spiritu hyper. *Uſnea Cranii Humani* ſeminium habet ex aere, & ſuccum nutritivum ex Cranii Liquore; & rarò reperitur niſi in capitibus per longam annorum ſeriem Aeri expoſitis. Hæmorrhagias utique ſiſtit applicita, & epilepſiam externè arcet. *Cerebrum humanum* in M.B. dat Aquam; & poſtea ex reliqua maſſa exprimitur Oleum, egregium Cephalicum & Antepilepticum, memoriam roborans, & vi anodyna in Contracturis tendinum proficuum. Melior erit Aqua ſi cum aromaticis deſtilletur.

L.

L*Eporis* pavidi probe in venatione agitati *Sanguis* ad ℨ j. in Pulv. vel vino aſſumptus, ſingulare eſt remedium contra Epilepſiam. Externè Eryſipelas, locoſque podagricos & noctu dolentes levat. *Cerebrum Leporinum* ginigivis infantum illitum dentium proventum juvat. *Cor leporis* in fuga capti lentè exſiccatum ad tertiam partem in quartana ante paroxyſmum commodè propinatur. *Axungia vetus* pro aperiendis abſceſſibus ſuppuratis, & heterogeneis è vulnere extrahendis, præ cæteris laudatur.

Lupi Stercus contra dolores colicos eſt unum ex optimis remediis.

M.

M*Oſchi Capreolus* ſuggerit *Moſchum* in Capſulis ſupra Genitalia, haud procul umbilicum. Sunt qui congrumata tubera capellæ à canibus agitatæ, exſiccant, & pro Moſcho adulterino venditant. Moſchi autem odor non adeò rarus eſt, cum per putredinem intendatur æquè ac producatur. Cæterum ut potentiùs operetur, depurari debet, ſuſpendendo ſcil. in Cucurbita ſuperiori cui alia lutata eſt, linteo in medio poſito, & in diebus canicularibus Soli exponendo; ſic enim liqueſcit, & Oleum penetrans per linteum in inferiorem cucurbitam deſcendit. Paratur etiam Eſſentia ex Moſcho vel Zibetho miſcendo cum Oleo amygd. dulc. deinde affundendo S. V. Rect. ſic enim Spiritus digeſtus & deſtillarus extrahit ſubſtantiam medicinalem, Moſchi inerte corpore in fundo relicto. Cæterum odores hi ſuaveolentes in iis qui gravioribus meditationibus indulgent, aut quibus Spiritus animales agiliores & volatiliores ſunt, cautè uſurpentur. Ratio eſt, quia in majores & confuſiores impetus aguntur; Hinc qui pro confortanda memoria iis nimium utuntur, tandem Spirituum defectum inde ſentiunt. Legitimè verò uſurpata in affectibus Capitis ſumma medicina ſunt.

Muris Stercus ad gr. vj. cum lacte tritum & colatum, alvum certiſſimè laxat.

Muris Alpini pinguedo anti-pleuritica unguenta ingreditur.

Digitized by Google

S.

S*Erpens* venenoſus non eſt, nec plagas infert venenoſas, niſi furore percitus. Venenum enim non tam in forma materiali quàm ideali conſiſtit. Internè certè nocivum non eſt. Exuvias tempore verno indubiè deponit, non tamen exinde juveneſcere facit; aliàs & Araneæ, Lumbrici, &c. idem præſtarent. Vi quidem balſamica turget. Et Remedia inde parata in morbis cutaneis, nempe lue Venerea, ſcabie ferina, imprimis autem Lepra & Ulceribus inveteratis, primatum ducunt. Quin & Decoctum Viper. in ſterilitate laudatur. Sunt qui comedunt Gallos & Gallinas quæ Viperis veſcuntur ad ſanitatem conſervandam. Porro contra Venena vi alexipharmaca ſunt uſitatiſſima. Itali Serpentes vivos conciſos cum Aqua ebulliunt, & hauriunt pro uſu Anti-Venereo ſudorifero. Contra morſus viperarum laudatur Camphora in Petroleo ſoluta, vel bufo vivus applicatus, vel Ferrum candens morſui applicatum quod venenum extrahit. Cæterum ex tuberculis in Capite Serpentis Indici paratur lapis friabilis contra quæcunque Venena commendatus. Hepar Serp. in Pulv. à ℨ ß. ad ℨ j. egregium eſt in Dyſenteria maligna. Pinguedo ſtrumas incipientes optimè diſcutit. Maculas & rugas faciei delet, & calidè palpebris illita viſum acuit. Exuviæ ſpontè depoſitæ commendantur contra Icterum & urinam pellunt. Externè lumbis & ventri circumligatæ partum facilitant, antecedente prius linimento ex Cancris, Lumbricis, & Axung. q. ſ. Pulveres Viperini parantur non per calcinationem, ſed lentam phlegmatis in M.B. abſtractionem; qui tunc ſuo conſtant ſale vol. & ad ℨ j. varie exhibentur.

Suis Pinguedo & Lardum temperata ſunt, emolliunt & reſolvunt. In Odontalgia dentes & gingivæ priùs ligno acuto fricata, lardo commodè illinuntur. Aſſerunt, & tuſſim inveteratam curari inunctione plantarum pedum veſperi prope ignem cum Linimento ex Axungia porcina & Allii capitibus. *Stercus* quibuſcunque hæmorrhagiis confert, internè cum vino & Sacharo miſtum, externè parti admotum. Sunt qui aridum cum ſucco plantag. inſtar Cataplaſmatis adhibent. Quæ habet Author de Veſica, potius de vulva intelligantur; Calcinata enim certum eſt levamen in incontinentia Urinæ.

T.

T*Alpæ* ſanguis papyro exceptus Gangrænam ſiſtit, ſi papyrus ſub uſu humectetur Aqua & imponatur. In Eryſipelate Mammarum & Cancro, manus, in qua mortua eſt talpa, impoſita ſingulare quid confert.

Taxi adeps calidior & penetrantior eſt adipe ſuillo.

V.

V*Iperæ* Oleum cum ſpiritu ſuo Rectif. dat liquorem Alexipharmacum. Sal vol. & Spiritus parantur more conſueto in igne aperto in vas recipiens capax. In Eſſentiis cum acidis paratis, deſtruitur ſal vol. In illis autem cum S. V. parum elicitur: adeoque ſufficit ſpiritus cum ſale vol.

Vituli medulla ex oſſibus extracta, temporibus illita, agrypniam arcet, præſer-

ſertim in febribus malignis & puerperarum febribus, ubi narcotica adhiberi non poſſunt. Idem iis qui noctu meditabundi ſunt conducit.

Unicornu Terreſtre eſt non-ens. Cornua enim illa vulgaria ſunt nil aliud quàm dens ſuperioris maxillæ piſcis cetacei Groenlandici. Hic dens in epilepſia ab acido orta multum confert. Verùm C.C. Raſpatum eadem præſtat.

Urſi pinguedo lumbis illita in Hernia conducit: Imò contra prolapſum ſinus pudoris ſummum eſt levamen.

Vulpis lingua menſe Martio exſecta, exſiccata, & ſub uſu in vino macerata & vulneri impoſita, omnia heterogenea extrahit. Quidam pro maximo ſecreto habent.

C L A S. II.

De Avibus.

A.

A*vium* Excrementa reliquis animalium excrementis acria magis & Nitroſa ſunt; perfectum enim Nitrum Cryſtallinum effloreſcit, ſi Aquæ immittuntur, idque imprimis in Stercore Columbino.

Alaudæ caro urinam & calculum proritat.

Anatis ſanguis inter Alexipharmaca refertur.

Anſeris pinguedo præ reliquis penetrans eſt. Umbilico illita alvum contumaciſſimam ſolvit. Quia ſubtilis eſt, membra à frigore, & inde fiſſuris præſervat. Membris Paralyticis illinitur pinguedo defluens ex anſere exenterato plantis nervinis repleto, & aſſato. *Stercus* ad ʒ j. contra Icterum egregium eſt; vi enim Nitroſa Sulphurea multum laudatur, ſed melius erit, ſi herbis veſcantur Anti-Ictericis. Imò in Scorbuto deſperato in vino hauſtum ſæpè ſummum eſt remedium. Ob vim Nitroſam in hydrope etiam convenit. Stercus Junior. anſer. deſtil. dat Aquam Ophthalmicam egregiam.

C.

C*Iconia* tota Alexipharmaca eſt, quia bufonibus, ranis & Serpentibus veſcitur. Ex ſanguine paratur Electuarium mirificum contra Venena. Stercus podagræ illitum egregium eſt. Ex Pelle fiunt tibialia pro cura Podagræ: poſſet & Sal vol. pro uſu ſudorifero adhiberi.

Columbæ ſanguis oculis inſtillatus grumeſcit, & malum exaſperat. Fimus Nitroſus eſt, adeòque Diureticus & Antihydropicus. Ex illo toſto & in vino macerato extrahitur Lixivium ſummè diureticum. Vel cum ſem. aniſ. & Cort. aurant. in vino malv. deſtillat. Aquam Anticolicam egregiam ſuggerit. Externè propter Acrimoniam Nitroſam inter Pſylotra refertur. Uſurpatur vel per ſe Aqua humectatus, vel cum ſem. Sinapi tritus, & impoſitus in morbis Chronicis.

Coturnix Elleboro nigro veſcitur, adeòque ejus excrementa ſunt antepilepticum haud contemnendum.

G.

GAllus vel *Gallina* integra, juxta podicem deplumata, tumoribus malignis & morſibus venenatis applicata, brevi moriuntur: Repetantur igitur donec nulli amplius moriantur, & res erit in vado. In Phrenitide graviore per medium diſſecta & cruenta capiti raſo imponantur, ſed in quadrante horæ horrendum fœtent. *Sanguis* Galli deſtillatus ſuggerit Spiritum egregiè Venereum, & Rectificando acquiritur Spiritus urinoſus optimus. Vana ſunt quæ de tunica ventriculi interiori narrantur. *Guttur* Galli toſtum & Pulveriſatum ad ʒ j. incontinentiam Urinæ juvat; quod cum erinaceo combuſto, & Vulva ſuilla, omnibus in illo affectu palmam eripit. *Ovum* recens in vino ſumptum vires refocillat & nutrit. *Teſtæ*, ex quibus pulli modo excluſi, imprimis diureticæ ſunt. *Albumen ovi* habet temperatiſſimum Alcali volatile, unde vulnera oculorum conſolidat. Plus autem nutrit vitellum. Ad duritiem coctum & cum aceto Roſ. cum raſ. N. *M.* ſumptum contra Diarrhœam excellit. Oleum exinde paratur, quod purificandum, ſcil. liquefactum ſpontè per linteum colando, poſteà in patella ſtannea, addito tantillo ceræ, lavando cum Aqua fontan. & agitando cum ſpatula lignea, ut Aqua eluat impuritates; dehinc exponendo Soli ad aliquot dies, ut fæces ſubſideant, ut ſupernatet Oleum, quod contra ambuſta, fiſſuras à frigore, valet; & egregium eſt coſmeticum ſi faciei illinatur poſt lotionem cum Aqua ſimpl.

H.

HIrundinis excrementa Nitroſa (non autem nidus) anginam & Inflammationem tonſillarum levant, vi enim Nitroſa ardorem compeſcunt & maturant.

O.

OLoris pelis Stomacho applicata colicam levat, accedente fomentatione, calida quæ forſan magis agit.

P.

PAſſeris in coitu transfoſſi Cerebrum Venerem ſtimulat. *Troglotites* aſſatus ab Iſchuria liberat.

Pavonis Stercus, habita ratione ſexus, in Pulv. aut Vino epilepſiam & vertiginem curat & præcavet, expectando ſudorem.

V

VUltur cum Maſtiche toſtus & pulveriſatus hæmorrhagiam uterinam, & Dyſenteriam deſperatam curat.

CLAS.

Digitized by Google

CLAS. III.

De Piſcibus.

A.

ANguillæ pinguedo, defluens dum aſſatur, & foliis lauri excepta, auribus tepidè inſtillatur pro reſtituendo auditu. Ejus *hepar* perforatum, blando Igne exſiccatum unà cum felle, egregium eſt ad ʒ ß. in partu difficili. In prolapſu ſinus pudoris, ſuffitus ex *cute Anguillæ* eleganter inſtituitur.

B.

BArbus caute comedendus eſt, ne *Choleram* morbum excitet.

C.

CAncrorum ſuccus expreſſus in delirio & cephalalgia graviore feliciter fronti applicatur cum Opio & Croco. Lapilli ſunt liquor lacteus, qui menſe Julio dum ægrotant Cancri concreſcit in ſubſtantiam lapideam ſuper Stomachum ſitam: reperiuntur hi Lapilli quando Cruſtam mutant, & hinc ejuſdem naturæ ſunt & ſubſtantiæ cum Cruſta ſeu putamine eorum, quod illis ſubſtitui poteſt. Et teſta & lapilli turgent Sale vol. alcalino, minus tamen acri, quod beneficio acidi occulti indureſcit; hinc affuſo Vino vel aceto efferveſcunt propter luctam acidi & alcali interni. Cæterum acidum maximè deſtruunt, adeòque in ſoda ab efferveſcentia acida, torminibus, pleuritide, angina, caſu & inflammationibus internis, acidum coagulans per ſudorem & urinam expellunt. In Quartanis ubi nimium frigus excedit, præmiſſo vomitu, hi cum Saccharo Saturni curam perficiunt. Inſigniter etiam diuretici ſunt, imprimis ſi cum Sale vol. ſuccin. vel Vino vel Aceto propinati, unde in ſtranguria, Calculo, &c. præſervativum ſunt & Curativum. Mirè etiam pro uſu Vulnerario in febribus poſt vulnera conveniunt. Licèt enim vinum vulneribus & inflammationibus noceat, lapilli tamen adjuncti ejus acidum deſtruunt; imò & bibacibus arthriticis optimè ſuccurrunt acidum vini per diureſin evacuando. In Gonorrhœa item & ulceribus renum aut veſicæ, cum vino ſacra ſunt anchora.

Carpionis fel gaudet alcali temperato, unde præ omnibus acidum Eryſipelatis deſtruit. Lapilli convenit cum lap. Cancr.

Conchæ omnes vi febrifuga & diuretica conveniunt, quatenus acidum deſtruunt. *Margaritiferæ* conſtant Sale vol. magis digeſto, & cum Perlis conveniunt; de quibus in *Regno Minerali*. *Oſtreæ* turgent ſucco alcalino, qui in Atrophia, Phthiſi, Lue Venerea, &c. convenit. Ex *Margaritiferis* paratur *Specif. Antifeb. Strobelb.* non tamen ſolum nec ſine aliis præmiſſis uſurpandum, aliàs duplicatur febris.

Digitized by Google

H.

H*Alecum* muria in hydrope egregium eſt Clyſma, & externè ulceroſas partes eluit.

Huſonis Gluten *Ichthiocolla* dictum gelatina eſt conſolidans.

L.

L*Ucii fel* oculis ſuccurrit; nam fella piſcium minus acria ſunt quàm illa Perdicis, Bovis, Hominis, &c. Hoc fel gaudet Sale vol. penetrante, adeòque attenuat, & reſolvit. Hæc tamen habet incommoda. 1. quod nimis viſcidum ſit & oculis adhæreat. 2 Quod acrimoniam habeat; quæ temperari debet Aqua ſperm. Ranar. *Mandibulæ* ad ʒ j. in pleuritide acidum abſorbent & grumos diſſolvunt. Pinguedo pedum plantis illita agrypniam curat. Paratur ex felle Aqua, quæ tutiùs inſtillatur oculis quàm ipſum fel, vel cum ſpiritu V. fit Eſſentia in oculorum affectibus egregia.

M.

M*Uſtelæ* infœcundæ Epar in Vitro probe clauſo Soli expoſitum reſolvitur in liquorem Oleaginoſum penetrantiſſimum, qui vel Palpebris vel ubi fortiùs agendum ipſis oculis illitus, in viſus hebetudine, ſuffuſionibus, &c. ſingulare eſt ſpecificum.

P.

P*Erca* lapidem ſuggerit in Capite & Spina Dorſi, præ cæteris diureticum, faciliùs ſolubilem quàm Oc. Caner. quique in Dyſuriis ab uſu acetorum acidum meliùs deſtruit.

R.

R*Anæ* in peſte carbunculis ſub axillis infeſta ſingulare ſunt remedium. Præferuntur quæ in Aquis puris degunt. Sperma Ranarum nil aliud eſt quàm ova mucilagine Aquea involuta. Pro uſu itaque Medico ova eximantur. Applicatur hoc ſperma cum acet roſ. pubi aut lumbis contra nimium menſium fluxum Quin & in ambuſtis, ophthalmiis, ulceribus inflammatis, cancroſis, &c. æſtum & calorem coercet. Deſtillatur Aqua ex Ranis per tres dies in Aqua putreſcentibus, quæ internè ad ℥ ij in hæmorrhagia uteri, fluore albo & gonorrhœa admodum conducit. Quin & ex ſpermate in M.B. vel V.B. lento igne deſtillatur Aqua. Sed colligendum eſt Menſe Aprili, cavendo novilunia, alioquin Aqua fœtebit.

Digitized by Google

S.

SEpiæ os ad ℈ ij. in Pulv. vel emulſionibus in Gonorrhœa ſpecificè convenit.

T.

THymalli axungia in vitro clauſo Soli expoſita dat liquorem Oleoſum, qui foveas variolarum ſingulariter delet, & vulnera citra cicatricem conſolidat.

Tinca applicatur plantis pedum vel hepati contra Icterum.

CLAS. IV.

De Inſectis.

Inſecta Aquatilia temperatiſſimum habent Sal vol. Terreſtria verò Sal acre Oleo nonnihil temperatum.

A.

APes calcinati contra Alopeciam laudantur. Materia *Mellis* colligitur per linguam, & ſub lingua in veſicula quadam parva ſeponitur, quam tandem per fermentationem maturatam evomunt Apes. *Cera* viſcidior eſt ſubſtantia, non in corpore ſed ad pedes ultimos ſecreta. Mel continet extractum roris, qui reſinam ex floribus exhalantem coercet, ratione cujus Mel Spiritu univerſali turgens metalla etiam nobiliſſima diſſolvit, à putredine præſervat, & vim vitalem mirificè ſuggerit. Gaudet acido & alcali. Deſtillatum vel fermentatum ſuggerit acidum; imo inſtar muſti fermentatum dat potum vinoſum ſenibus optime convenientem. Facilè in ſtomacho fermentat, adeòque febricitantibus, hypochondriacis & hyſtericis non convenit. Sed propter vim balſamicam Pectori, Pulmonibus, & Renibus ſuccurrit. Ut Spiritus mellis habeatur optimus, priùs ad tempus putreſcat mel. Spiritus hic acidulus cum phlegmate circulatus dat menſtruum ſingularium virium, quia in eo latet Sal Roris. Oleum mellis externè ulcera mundificat. Oleum ejus compoſ. Num. 2. nil valet. *Cera* ſubjectum eſt Reſinoſum, quod in ipſa Aqua Forti adduratur magis quàm ut liquefiat. Cum Oſſ. Calcinat. p. ij. miſta, & deſtillata dat Oleum naturæ alcalinæ, quia Oſſa retinent acidum ceræ, quod ad gut. iv. internè diureticum eſt, & uteri procidentiam præcavet; Externè attenuat tumores frigidos, lenit nephriticos affectus, & cum *Oleo ovor.* valet contra ambuſta & læſiones ab Aqua.

Araneæ in vaſe concluſæ, ſe mutuis puncturis interficiunt, & poſt mutantur in liquorem fœtidum, qui deſtillatus dat Spiritum Urinoſum & Sal vol. Pulveriſatæ febres intermittentes pellere dicuntur, ut & externè Oleum aran. major. pulſibus applicatum.

Digitized by Google

Aſelli inter fiſſuras murorum antiquorum collecti, Sale Nitroſo vol. ſcatent, ſuntque inſigniter diuretici contra Calculum. Mucum etiam acidum viſcidum reſolvunt in Aſthmate. Contra Arthritidem vagam, dolores Scorbuticos, & imprimis in morbis convulſivis, adhibentur. Externè infuſi in Oleo Lini dant Oleum anodynum, ſpecificum contra dolorem hæmorrhoidum. Quidam cum Vino, vel Spiritu Salis & Vitrioli, imprægnant & exſiccant, ſed hæc volatilitatem ejus abſorbent. In ulceribus inveteratis aſelli miram vim habent.

C.

C*Antharides* turgent ſale vol. acerrimo, & colliqueſcendo acrimonia ſua ſuccum corporis veſicas excitant, imò & internè quandoque ardorem urinæ & mictùm cruentum. Abjiciuntur Pedes & Capita, ut inutilia. Vulgo pulvis Canthar. cum fermento acri & aceto applicatur; ſed hic modus non procedit, niſi ubi mitiùs agendum, quia acida caſtrant vim veſicantem. Elegantiùs inſpergitur pulvis emplaſtro ex Terebinthina cum Cera liquefacta. In infantibus adhibeatur Emplaſtrum Citrinum. Cæterum & internè laudantur contra ſuppreſſionem Urinæ, & Gonorrhœam virulentam; ad pellendas Aquas in hydrope, & promovendum calculum. Scilicet ℈j. pulv. Canth. infund. vin. Rhen, ℥ iv. in loco tepido per aliquot dies. Deinde Colaturæ Cochl. viij cum Cantharo vini miſcentur, ita ut Coch.i. ſufficiat (aſcendendo tamen in doſi) ad pellendam urinam.

F.

F*Ormicæ* Naturales optimæ ſunt quæ citra reſinoſas arbores & betulas colliguntur menſe Julio Luna creſcente, hæ enim ſpirant odorem acidum. Generantur etiam artificiales *alatæ* dictæ ex fermentatione mellis cum pane ſecalino. Colliguntur naturales in Cucurbita in cujus fundum fruſtum caſei, quod illas alliciat, repoſitum ſit. Deſtillatæ cum S. V. aromatico dant Spiritum, qui externè auribus in difficili àuditu & tinnitu ſuccurrit; uti & ova formicarum, quæ etiam intus ad ʒj. ſumpta ructus & flatus excitant. Pro Iſchiadicis, Arthcticis, Paralyticis, imò & contra ſterilitatem, balneum ex acervo formicarum multum confert. Infunduntur formicæ in Oleo quod penis radici, ſcroto, & teſtibus illitum armat in Venerem. Præfertur tamen Spiritus. Cæterum ſi formicæ per ſe deſtillentur, dant Spiritum acidiſſimum, qui Martem rodit, & odore ſuo corpus mirè reſtaurat. Si putreſcant ante deſtillationem, dant Spiritum urinoſum & ſal vol. elegantiſſimum; quin & cum Calce Viva affuſa Aqua reſolutæ, dant Spiritum urinoſum, quia aciditas omnis à Calce Viva abſorpta eſt. Hic Spiritus urinoſus ſale vol. acuatus egregium eſt diureticum in ſcorbuto & hydrope; & externè in malo iſchiadico, doloribus artuum Vagis & Scorbuticis, imò in Paralyſi & tremore omnino præferendus eſt. Spiritus acidus cum S. V. deſtillatus analepticum eſt egregium, præprimis in Catarrhis ſuffocativis; memoriam & omnes ſenſus roborat, magnanimos reddit, & Venerem ſtimulat.

Hirudo

Digitized by Google

H.

HIrudo applicatur temporibus, pedibus, brachiis, pro evacuatione ſanguinis lenta, podici in hæmorrhoidibus, & vulvæ in menſium ſuppreſſione. Servantur in Aqua cum Saccharo ut nutriantur & purificentur. Si pertinaciter nimis loco adhæreant, inſperſo ſale decidunt.

L.

L*Acertæ* quadrupedes ſunt, non Inſecta. In aceto macerantur, ut corrigatur earum malignitas; deinde exſiccatæ propinantur ad ℨ ß. cum melle in forma electuarij pro ſtrumis curandis. Oleum optimè paratur infundendo in Oleo comm. in loco tepido; quo inunguntur loca herniosa.

Lumbrici qui annulos habent flaveſcentes circa collum, meliores ſunt. In Affectibus Chronicis conducunt; imprimis ſummè diuretici, & diaphoretici ſunt. In Ictero, Scorbuto, & Arthritide vaga ſunt adhuc celebres. In genere, in morbis Chronicis, & Hydropicis idem præſtant quod vegetabilia amara; infuſi ſcil. vel cocti cum herbis aper. Externè contuſi, & applicati dolores arthriticos & Scorbuticos, & panaritium vi anodyna egregiè tollunt. In punctura nervorum, & vulneribus articulorum Oleum per infuſ. cum Oleo com. paratum, conducit. Liquor per Solem deſtillatus & probe filtratus inſpiſſetur ad tertias; & in loco frigidiore poſitus, cryſtallos generat inflammabiles inſtar Nitri. Liquor verò Authoris illitus Symtomata convulſiva præcavet. Toſtio nil valet, quia Sal volat. avolat. Deſtillantur per ſe, (non autem cum ſpiritu Vini; aliàs virtus in fundo remanet:) ſc. in vitro capaci (ne diſrumpatur) Soli exponuntur; & Liquor filtratus & deſtillatus dat Spiritum urinoſum cum copioſo Sale volat. cujus doſ. à ℨ ß. ad ℨ j. pro Diuretico & Sudorifero; qui & externè in doloribus majora præſtat quàm Spiritus Salis Ammoniaci, *&c.* Caput mortuum in prata projectum lumbricos generabit. Eſſentia parata ex vegetabilibus artheticis cum Spiritus Lumbric. p. j. & Spiritus C. C. Salini p. ij. egregia eſt in Arthritide vaga.

P.

P*Ediculi* 4. vel 5. peni immiſſi urinam proritant.

S.

S*Carabæorum Cornutorum* Cornua in Pulv. partum difficilem levant. Illorum Oleum per infuſ. auribus contra dolores inſtillatur; pulſibus verò illitum febrem producit. *Scarabæi Pilularii* Oleo Lini infuſi & cocti, dant Oleum ſingulariſſimnm anodynum in doloribus aurium & hæmorrhoid. cæcis. *Unctuoſi* gaudent alcali volat. acri, quod Tartarum Salinum in Nephriticis

cis & Podagricis per urinam evacuat. Paratur inde remedium Anti-Tartareum hoc modo. Sc. Scarabæi unctuoſi menſe Majo abſque manuum attactu collecti ſuffocantur in ſpiritu V. deinde exſiccantur, & ex eorum medio eximitur liquidum viſcoſum, quod cum ipſo corpore pulveriſato formatur in Balſamum. Deinde ℞. Hujus balſam. ʒj. Olei aniſ. & Caryoph. an. gut.iij. f. Pil. Propinentur gr. ij. in Aqua ſambuci mane jejunio Stomacho; ſequetur ſtranguria tres dies durans, ſin minus repetatur ſecundo die, & optatum habebis eventum in curando calculo.

Scorpius ad gr.j. Venerem ſtimulat. Oleum ejus per infuſ. gaudet acrimonia vol. & pubi vel lumbis illitum egregium eſt Diureticum in ſuppreſſione urinæ. In dolore aurium anodynum eſt. Item pro uſu Anti-peſtilentiali pulſibus & membris illinitur.

SCHRO-

SCHRODERUS DILUCIDATUS.

SECTIO III.

De Regno Minerali.

MIneralium principia ſunt Sulphur, Mercurius, & Sal, i. e. ſubſtantia pinguis, ſubſtantia humida radicalis, & terra fixa. Quarum varia combinatio ratione variæ fixitatis differentiam mineralium & metallorum conſtituit. Fuſiùs tractatur hæc materia ſub titulo, *De Metallis* in genere, tam in *Collegio Chymico*, quàm in hac ipſa *Schrod. Dilucidati* Sectione.

CAPUT I.

De Terris.

TErræ medicatæ conſtant terra alcalina fumis Sulphureis volatilibus imprægnata; ſunt enim rudimenta metallica quæ propter defectum Mercurii non potuerunt compingi. Hæ Terræ imbibunt humiditates & aciditates, adſtringunt etiam & ſudorem movent. Sed & ſpecificas virtutes habent pro ratione Sulphurei metallici de quo participant. Sic Terræ Solares Alexipharmacæ ſunt; Martiales Anticachecticæ, &c. Præparantur vulgo Terræ, 1. Lotione, quæ purum ab impuro ſecernit. 2. Præcipitatione, quæ nil valet, ſaturantur enim Terræ ab acido, & remanet Calx Viva nullarum virium. 3. Deſtillatione, ubi phlegma dant acidulum.

Terra Melitæa candida commendatur vi Alexipharmaca.

Terræ Sigillatæ Germanicæ gaudent Sulphure Solari. Unde contra venena & in variolis, imprimis ſi adſit alvi fluxus, valent. Cæterum pro uſu adſtrictorio exhibentur cum acet. deſt. vel Spiritu Nitri; ſic enim aluminoſæ evadunt. Per ſe ſuggerunt Spiritum acidum in febribus malignis uſurpatum. Si imbibantur Spiritu Nitri vel Vitrioli, deinde exſiccentur, terantur ſuper marmore, & in loco frigido in ſacculo ponantur, liqueſcunt in Liquorem vel Aurum potabile, cujus gut. xij. vel xx. in fluxibus malignis egregiè adſtringunt.

Bolus Communis de Marte participat & Sole ſimul; unde egregiè adſtringit, vitioſas cruditates abſorbet, & maximè ſudorifera eſt. In ſputo ſanguinis laudatur. Externè fronti admota cum acet. deſtill. fluxum narium compeſcit. Ingreditur utique Emplaſtra Styptica.

Creta

Digitized by Google

Creta participat de Saturno, unde adſtringit & aciditates edulcorat. Si Spiritu Sulphuris imbibatur, fit perfectum *Alumen*, à ℨ. ß ad ℨ j. ſodam in momento compeſcit. Cum Lacte Caprillo ſumpta lumbricis reſiſtit. Externè imbibit acida ulcerum & vulnerum.

Terra Japonica eſt compoſitum artificiale ex Glycyrrh. ſang. drac. &c. corrigit Lympham acidam.

Marga Saxorum ſubſtantia eſt tenera, parum de Sulphure participans. Dicitur & lac Lunæ. Sanguinis grumos ad ℨ ß. potenter reſolvit, incontinentiam urinæ juvat, & acidum vitioſum abſorbendo lac multiplicat. Externè inſperſa acidum ulcerum & vulnerum abſumit. Mirum quantum promoveat conſolidationem ulcerum tibialium.

Ochra de Venere & Marte participat. Rarò uſurpatur, & non niſi externè.

Rubrica Marte turget; adeoque adſtringit & aperit; externè ſanguinem ſiſtit, & ulcera conſolidat. Si ſolvatur in Spiritu Salis, extrahetur totum concretum Martiale remante limo.

Tripolis ſpecies eſt *Ochræ*, ſed principiis Martis vacua, adeoque nil valet.

CAPUT II.

De Aquis.

OMnes *Aquæ* oriuntur à Mari; imbibuntur nempe à Terra tanquam ſpongia; & cum Terra intus caleat, evaporat Aqua relicto ſale, unde dulcis evadit. In *fontium* autem origine reperitur Limus viſcoſus in quo concentrantur hi fumi, ubi dehinc in Guttulas abeunt, & è Guttulis tandem fiunt Aquæ manantes. Illi fontes qui per loca ſaxea manant, meliores ſunt, quia Aquæ turgent Nitro. Aqua ſtagnans peſſima eſt.

Aquæ aereæ ſunt *Pluvia*, *Nix*, & *Ros*. Generantur ex effluviis Terræ, & & ſingulariter agros fœcundant. Optima eſt pluvia quæ menſe *Martio*, *Aprili* & *Majo* cadit; & quod mirum, adeo Balſamica eſt, ut non putrefiat. *Aqua tonitrualis* ſemper habet aliquid teporis, quia Sulphure conſtat; (cùm tonitru ſit niſi Sulphur & Nitrum accenſa:) Inſpiſſata & deſtillata dat Spiritum, ſal vol. Oleoſum & ſal fix. in cap. mort.

Nix fœcundat campos: in receſſu habet ſal ſingulare, unde ſuggerit Tincturam Corallia ſolventem. Inſpiſſata dat Oleum pingue, unde ad ℥ j. purgat & urinam movet.

Ros digeſtus & deſtillatus ſuggerit Spiritum vol. ſtriatum empyreumaticum; & magma relictum attracta aura ſponte turgeſcit, & ſuggerit Nitrum penetrans, ratione cujus ros vegetabilia fœcundat. Habet & Ros Sulphur, unde Balſamicus eſt, & multum habet in receſſu. Sal hoc Nitroſum cum Terra concentratum & fermentatum, occultum eſt omnium nutrimentum. Si in vehiculo ſe abſcondat, dicitur Nitrum; nam ex Terra Nitri exhauſta & aeri expoſita, ope ſalis hujus aerei & univerſalis fit novum Nitrum. Ratione illius Salis Sulphurei à rore, multa exinde parantur menſtrua egregia, beneficio nivis, pro extrahendis & ſolvendis corporibus durioribus.

Acidulæ

Digitized by Google

Acidulæ nil aliud ſunt quàm ſolutio Vitrioli Martis: Mars enim à Spir. Sulphuris ſolutus Terram Virgineam impraegnat, hæc autem Terra ſolvitur ab Aqua. Male probantur Acidulæ per deſtillationem, & evaporationem, ſic enim volatilis ſubſtantia evaneſcit, & remanens mediante Igne alteratur. Si autem de ſale participent, evaporatione commodè dignoſcitur. Optimè probantur per Præcipitationem cum decocto gallarum, nam ſi de Marte participent nigreſcunt: affuſa Aqua ſalſa, ſi aliquid Nitri habeant, turbantur & lacteſcunt. Nullatenus autem metuendum eſt ne Vitriolum Martis de Venere participet, quia acidum Sulphureum lubentiùs aggreditur Mars quàm Venus, adeoque incompatibilia ſunt: unde fit quod acidulæ (niſi ecceſſivè ſumptæ) vomitum non excitent. Patet itaque quod acidularum vis conſiſtit in Spiritu Sulphuris volat. acido, & Marte corroſo. Ergo mucum primarum viarum reſolvunt, urinam movent, ſanguinem purificant, & quæcunque ſalia acida vitioſa abſorbent & in nigris fæcibus deponunt. Cavendum autem ne hydropici, phthiſici, & qui ſtomachum habent debilem, illas potent; deinde ut gradatim hauriantur aſcendendo ſub initium, & ſub finem deſcendendo gradatim, corpus interea movendo, ſudorem avertendo & alvum laxam ſervando beneficio Clyſmatum, ne forte pedes intumeſcant. Ante uſum præmittatur Venæ ſectio, & imprimis lenis purgatio, ut facilitetur operatio, & tranſitus acidularum. Hauriri debent in ipſo loco natali; ſi enim ad tempus in lagenis ſtent, acidum Martem in totum diſſolvit, & in forma Præcipitati dejicit. Parantur quoque *acidulæ artificiales*, ſed acidum artificiale non adeo penetrans eſt ac Sulphur illud Embryonatum in Venis Terræ.

Thermæ conſtant ex minera Nitri Sulphure Embryonato (id eſt imperfecto) impraegnata. Uſurpantur externè pro Paralyſi Artuum, Tremoribus diuturnis, hemiplexiis, affectibus cutaneis, & ſterilitate à vitio uteri, præmittendo tamen aut acidulas (in morbis Chronicis) aut blanda Diaphoretica Antimonialia, vel lene purgans. Alioquin febris inſtat periculum. Arthriticis autem, Podagricis, & Iſchiadicis revera nocent. Internè cum impetu purgant, quod periculoſum eſt, nam Nitrum, & Sulphur ſubſtantiam lapideam ſecum vehunt, cujus particulæ affiguntur lateribus in Stomacho. Parantur Artificiales Thermæ ex Calce Viva quæ minera eſt Nitroſa (non autem Nitro ipſo) cum ſ. q. Sulphuris & Aquæ. Sic enim effervеſcunt, & poſtea ebulliendo diſſolvitur Sulphur.

CAP.

CAPUT III.

De Lapidibus, Gemmis, Coralliis, Margaritis, & illis qui minus pretioſi ſunt.

IN Lapidibus dominatur principium Terreo-Salinum, Sulphure ſaturatum, cum minima Mercurii quantitate. Sunt autem in triplici differentia. 1. Facilè funduntur in Igne, & vitrificantur; hi alcali abundant. 2. Non funduntur, ſed ſuggerunt Calcem vivam; in his alcali eſt ſufficienter Sulphure impraegnatum, unde Calx Viva conſtat Terra mortua, & Sulphure acido, alcali coercente ne fluat. 3. Sunt qui neque funduntur, neque calcinantur, ſed ſi probe candefacta extinguantur in Aqua, tandem Pulveriſari poſſunt. Hi, v.g. Amianthus, Silices, &c. occultum habent acidum, quod tamen non ſufficit toti corpori fundendo. —— Lapides conſtare ex Aqua veriſſimum eſt. Si clara eſt, dat Gemmas, ſi Terreis particulis admiſta ſit, dat corpus opacum. Sic Adamas & Cryſtallus non differunt inter ſe, neque à glacie, niſi duritie. Et beneficio Olei Sulphuris cum Oleo Lini parati, fieri poteſt Tinctura Cryſtallorum. Quacunque ratione calcinentur Lapides, (ſive ſiccè adjecto corpore Salino, ſive humidè per Spiritum ſal. comp. &c.) mutationem naturalis texturæ ſubeunt. Salia lapidum ſunt tantum concretum novum ex menſtruo acido & corpore corroſo. Volatiliſatio inſulſus labor eſt.

Gemmarum color, & vis amuletica in Collegio Chymico tractantur.

Corallia nutrimentum capiunt à ſucco lacteo & Aqueo, qui ſuper Aquam induratur, & fit naturæ mineralis ex acido Sulphureo, & ſale Aqueo urinoſo. Corallia calcinata dant Calcem Vivam, quæ cum Aqua efferveſcit, ita tamen ut prædominetur Alcali, & præcipitetur acidum. Per ſe deſtillata per Retortam dant phlegma acidum. Notum eſt quod Corallia deſtruant acidum in primis viis, adeoque in ructibus hypochondriacis, Dyſenteria, torminibus, affectibus Chronicis, in hæmorrhagia cum aceto, in Soda cum Laudano Opiato, in Gonorrhœa virorum (rubra) & mulierum (alba) ſunt decantatiſſima. In calcinatione ſicca (quæ nil valet) acidum Lignorum vel carbonum illorum pondus auget, & Sulphur tingens adeo occultatur ut mutetur color. Sal Corallorum ex cap. mort. nihil eſt, quia à Sulphure non poteſt ſeparari. Cum aceto deſtillato Corallia extincta, in novum corpus Saliniforme concreſcunt, quod facilè in loco frigido reſolvitur, & ad gut xxx. in ℔ j. potus ordinarii in febribus multum præſtat. Quævis acida ſolvunt Corallia. Aſt Spiritus Viridis æris, Spiritus panis, Spiritus roris, Spiritus nivis, non tam ſolvunt, quàm extrahunt illorum Sulphur. Pulvis Coral. Vitriolatus aluminoſum eſt & pro ſcopo adſtrictorio in uſu. Sal dulce Coral. habet aliquid in receſſu propter rorem majalem. Ex Coral. in ſucc. Citr. ſolut. & inſpiſſat. fit Tinctura rubicunda cum Spiritu Saſſafras. Magiſterium ex ſolutione cum ſucc. Citri eſt quidem cujuſdam uſus; illa autem per ſolutionem in acido, & Præcipitationem cum alcali nil valent. Spiritus Viridis æris ſolvit Corallia, ita tamen ut denuo abſtrahatur cum ſua aciditate Tinctura. Tincturæ Coral. vulgares nil valent. Vera Tinctura fit extrahendo principium Sulphureum beneficio ſalis aerei ex Spiritu roris vel nivis. Spiritus quoque panis idem præſtat;

Digitized by Google

ſtat; ſed melius eſt menſtruum ex farin. tritic. p. 4. fermenti p. 1. in Clibano toſtis & deſtillatis. Fit quoque Tinctura vera cum ſale Tartari volatiliſato. Tinctura *Hartmanni* eſt Extractum ſal. coral. Tinctura *Holſatica* non contemnenda eſt, ſi omnes adhibeantur encheireſes. Nec Tincturæ cum Oleo *veget. arom.* negligendæ ſunt. Ex floribus cum ſale Ammoniaco elevatis non abſonum eſt fieri poſſe Tincturam. *Oleum Corallorum Succinatum* non eſt genuinum.

Margaritæ ſunt primo exortu animale quid, ſed tandem in naturam mineralem degenerant. Calcinatæ enim relinquunt Calcem Vivam in Aqua effervefcentem. Concreſcunt originaliter ex liquore lacteo aqueſcente Salino, in quo præponderat alcali temperatiſſimum, quo ipſo in conſiſtentiam duram coagulatur. Ipſe hic liquor ſeu ſubſtantia mollis ſupremum eſt remedium pro tabidis, phthiſicis, febrientibus, &c. Hinc tentant Spagyrici perlas in ſuccum primigenium reducere. Perlæ Igne aperto deſtillatæ darent Sal, ſed admodum pretioſum. Commune verò Sal eſt novum compoſitum ex acido ſolvente & perlis deſtructis. Magiſteria, Eſſentiæ, & Tincturæ nil valent. Optimè præparantur reducendo ad ſuccum primigenium, beneficio menſtrui ex rore, nive, vel aere parati.

Ætites partum facilitare dicitur, ad ℥ j. in Aqua appropriata. In medio continet ſubſtantiam lapideam, & quandoque Terram argillaceam, contra peſtem commendatam.

Alabaſtrites ingreditur *unguentum Alabaſt.* quo illinuntur tempora, & frons in agrypniis & contra dolorem capitis à contuſione. Cum lacte hauritur contra Dyſenteriam, & non incommodè, quia acidum deſtruit.

Amianthus ab *Alum.* ſciſſili differt; nam nec menſtruis nec igni cedit, & cuti applicatus non urit. Ejus Pulvis ad ℈ j. in vino vel S.V. in fluxu albo convenit. *Liniment. de Amiantho* contra tineam puerorum & ulcera inveterata manantia, euporiſton eſt certum.

Lapis Armenus & *Lazuli* pertinent ad marmora, ſed participant de Venere, prior quidem de ſola, poſterior autem una cum corpore Solis; nam cum Mercurio vivo miſtus ſuggerit Sulphur Solis animatum. Attactu acidorum degenerat in Vitriolum Venereum, unde purgat infra & ſupra. Cæruleus color lapid. Lazuli procedit à Venere, ſine Luna, adeoque male pro affectibus capitis commendatur. Tincturæ ejus cæruleæ ex ejus Venere ſaltem extrahuntur, & ubi cum ſale Ammoniaco parantur, ſal Ammoniacum plus facit quàm lapis Lazuli. Ex floribus quidem cum ſale Ammoniaco ſublimatis facilè poteſt præparari Tinctura. Magiſterium cum acet. deſtillat. nil aliud eſt quàm Venus. Interim hic Lapis vix calcinari poteſt; ſed lotus & pulveriſatus à ʒ ß. ad ʒ j. propinatur pro ſcopo purgandi.

Lapis Calcarius conficitur ex lapide Sulphureo Calcis Vivæ, in quo luxuriat Sulphur quod alcali ſaturavit. Sal non poteſt elici, propter pinguedinem Sulphuream. Calx Viva nonniſi externè pro uſu cauſtico uſurpatur. In uſu medico eſt Calx illa mortua quæ ſubſidet, ſupernatante acido & alcali cum ſubtili pinguedine inſtar Cremoris; Eſt maximum abſorbens acidorum in ulceribus antiquis, vel Venereis, contra ambuſta, & pro ſcopo cicatricem inducendi. In Lixivio ſupernatante, ſive Aqua Calcis Vivæ, præponderat alcali inter alia principia Salina, unde in inflammatione, ardore ulcerum vel vulnerum, & in gangræna, externè nil melius. Paratur exinde cum Mercurio dulci & ſpiritu Vini *Aqua Phagedænica*, in ſphacelo ultimum refugium.

Sca-

Digitized by Google

Scabies item, & ulcera verminoſa ſeu putrida curantur externè beneficio Aquæ Calcis Vivæ. Ubi tantillum Sulphuris cum Calce Viva in Oleo lini ſubigitur in mortario Saturnino, fit linimentum egregium contra ambuſta. In Dicta Aqua Calcis Vivæ ſupernatat Cremor, qui alcali eſt temperatum à Sulphure, optimum in ulceribus cancroſis. Si cum Aqua Calcis Vivæ jungatur Oleum Roſarum, fient coagulum butyroſum ſeu ſapo, remedium in ambuſtionibus præſtantiſſimum, quodque veſicas certò præcavet; & præterea in vulneribus ſclopetariis (ubi certò empyreuma Sulphureum remanſit) egregiè putredinem arcet. Quin & Aqua Phagedænica ſequens ibidem prodeſt. Sc. ℞. Aquæ comm. ℔. xx. Calcis Vivæ ℔ iv. Arſenici (quod virulentiam alcali in Calce Viva corrigit non ſecus ac Nitrum fixum) ℥ ij. Ubi probe ebullierint, adde Mercurii dulcis ℥ ij. quæ ſi probe fuerint agitata, Calx Viva ſubſidet, & clarum ſucceſſivè ſeparatur. Huic liquori adde ſpiritus Vini ℥ v. Et hoc optimum eſt remedium in gangræna & ſphacelo, & in Arthritide ſub forma lotionis. Sunt qui tophos Podagræ ſequenti Gelatina reſolvere velint. ℞. Calcem Vivam fervidam ex furno cum ſpiritu Vini Alcohol. ſuper ſal Tartari, & Igne forti deſtilla, ſic prodit Spiritus urinoſus, qui accenſus relinquit Gelatinam inſtar Cremoris. Internè Aqua Calcis Vivæ pro phthiſi & ulceratione partium internarum commendatur. In Clyſmatibus Abſtergentibus valdè convenit. Ex Calce Viva fixante ſal volatil. fit ſal Ammoniacum. Sed Lixivium Calcis Vivæ affuſum ſali volatil. illud in calcem inſipidam mutat. Spiritus Calcis Vivæ alcalinus rite deſtillatus, (non ut noſter Author) menſtruum eſt ſingulare, & remedium contra calculum non inelegans. Pro ſcopo etiam anti-nephritico fit Tinctura cum ſpiritu Vini Rectificatiſſimo ſuper coagulum ſolutionis & cocturæ Calcis Vivæ p. iv. & Tartari crud. p. 1. cum Aqua fontana.

Lapis Calaminaris eſt minera Martis cui pars Mercurialis deficit. Externè pro ſcopo adſtrictorio Croco Martis præfertur, ulcera abſtergit & cicatrice obducit, abſorbet etiam acida, & in excoriationibus præſentaneum eſt remedium. Ex lap. Calam. p. xxx. & Vener. pur. p. C. fuſis fit *Orichalcum*. Si imbibatur hic lapis Spiritu Salis, Nitri, vel aliis acidis mineralibus, acidum retinet dum primò prodit phlegma, & deinde dat Spiritum *concentratum acidiſſimum*.

Calculus Humanus conſtat ex alcali vol. concentrato per acidum præternaturale. Deſtillando remanet Calx Viva. Ad ℈ j. egregium eſt diureticum & ſudoriferum in morbis malignis & peſte. In Lithiaſi ſummum eſt remedium, præprimis ſi in ens primum reſolvatur. Calcinationes & Solutiones in acidis ejus vim plus imminunt quàm promovent.

Cryſtalli alii ſunt molliſſimi in Dyſenteria bilioſa, cholera, & poſt aſſumptnm Mercurium Sublimatum egregii. Sunt etiam in nephritico uſu, ſi candefacti in Aqua appropriata extinguantur.

Hæmatites eſt minera Martis purior: unde fit artificialis hæmatites ex Sacch. Saturni & Vitriolo Martis ſimul ſublimatis. Adſtringit itaque in Dyſenteria, Hæmoptyſi, &c. Si nondum Aquam experiatur, ſed ſub forma Pulveris irrorati cum Oleo N. M. addito extracto Croci, exſiccetur, pro uſu medicinali eſt optimus. Deſtillando dat phlegma Spirituoſum & acidum ſimile iſti quod ex Vitriolo elicitur. Sublimando una cum ſale Ammoniaco dat flores crocei odoris, in quibus dum ſal acidum rodit corpus durum, ſal vol. Urinæ cum Sulphure lapidis aſcendit; adeoque magni in medicina uſus ſunt: In quartanis, cachexiis, hydrope, & morbis chronicis, ſanguinem purificant,

Digitized by Google

cant, & ſudorem optimè movent. Paratur & inde Tinctura lap. hæmat. Caput mort. ex Sublimatione flor. relictum in Aere frigid. fit liquor aurei coloris, blandè adſtrictorius, & in Cachexiis egregius. Hic lapis cum menſtruo ex ſale Tartari & Calce Viva Tincturam dant, quæ deſtillata redigitur in Oleum Sulphure Solari repletum. Tale enim eſt ejus Sulphur.

Lapis Judaicus blandè diureticus & nephriticus eſt. Cum aliis lapidibus diureticis, in Spiritu Salis ſolutus, ſolutione inſpiſſata, in Coagulum reducitur, quod Pulveriſatum & in loco frigido expoſitum, ſolvitur in liquorem, qui iterum coagulatus & liquefactus egregium eſt Nephriticum. Has compoſitiones *Lapis Lyncis* ingreditur.

Lapis Ceraunius de genere Pyritum eſt, & Sulphure ſcatet. Ictericis & Hydropicis prodeſt.

Magnes in Pulvere attractivam vim amittit, unde in Emplaſt. ad Herniam nil habet in receſſu. Uſus tamen idem eſſe poteſt, quàm Martis; licet multo debilior ſit.

Marmor dat Calcem inſtar Calcis Vivæ. Hinc lixivium exinde, ut & unguent. contra Gangrænam, ſingulariſſima ſunt.

Oſteocolla difficilimè ſolvitur vel Aqua vel aliis menſtruis. Ad ʒ j. in vino vel aceto, in fracturis oſſium, callum mirifice generat. Adhibetur etiam contra febres Intermittentes, & fluorem album.

Pumex participat de Venere, unde Tincturam dat viridem. Bini lapides in lacte extincti, & mutuo affricti in Pulverem abeunt pro dentifricio antiſcorbutico egregium, quique cum arcano duplicato in cura ſtrumarum miſcetur.

Silex in aridis locis reperitur; adeoque differt à pyrite qui in pinguibus tantùm locum habet. Imprægnatur Sulphure, quandoque Martiali, quandoque Solari, quandoque Lunari. Per ſe nec calcinantur nec fluunt; per additum Alcali vitreſcunt, ſed ne vel guttula liquoris ipſo Igne fortiſſimo extrahi poteſt. Candefacti ſilices in vino extincti, illud egregiè diureticum reddunt. Silex cum ana ſalis Tartari fuſus abit in vitrum, quod per deliquium fluit in liquorem, vi alcalina intenſa præditum, & coſmeticum egregium. Ex ſilic. calcin. ℥ iv. Antim. ℥ iv. & Sal. Tartari ℥ x. ſimul fuſis & deinde Pulveriſatis fit Tinctura cum S. V. Rectificatiſſimo, quæ ſanguinem optimè mundificat. Hìc enim alcali Tartari & Antim. elicit Sulphur ſilicum. Ex ſilic. cum Nitro fixo & Tartaro fit Oleum vinum coagulans. Ex ſilic. Antim. Nitro, & Tartaro fit Tinctura *Nephritica Amelungii*.

Lapis ſpongiæ ſolvitur facilè in Spiritu Salis, adeoque ingreditur liquores Nephriticos. Calcinatus adhibetur pro cura ſtrumarum, & ſcrophularum. Ipſa ſpongia calcin. valet contra ſtrumas. Deſtillata dat Spiritum, Sal vol. & Oleum Empyreumaticum. Eſtque medicina contra Scrophulas.

Talcum participat de Sulphure metallorum, rubrum quidem de Solari, & ſic deinceps pro ratione coloris. Internè vix uſurpatur. Duriſſimum eſt, & vix ullo artificio in Pulverem redigitur. Præparationes ejus cum acidis minimè ſuccedunt. Oleum ejus coſmeticum fruſtra deſideratur. Convenientiùs cum Borac. calcinatum in fluorem venit coſmeticum. Revera talcum eſt intractabile & non niſi cum ſale Tartari mediante Aeris concurſu ſolvitur.

Unicornu Foſſile ſpurium nil aliud eſt quàm Oſſa animalium poſt putrefactionem in Terra per vapores tepidos, & humidos Calcinata. *Verum* autem eſt Marga quædam intercurſu liquoris Salini indurata, & reperta in forma Dentium Elaphantinorum, Oſſium, Capitum majorum, &c. Quoad uſum,

Digitized by Google

cum Terris ſigillatis convenit; adſtringit enim, & ſudorem expellit. Unde in Variolis, morbillis, in ſpecie ſi diarrhœa ſuperveniat, egregium eſt remedium.

CAPUT IV.

De Metallis in Genere.

Metalla, licet homogenea, ſunt tamen mixta, ex illis enim ſeparari poſſunt partes quæ non amplius poſſunt reduci in perfecta Metalla, teſte Croco Martis. Subeunt etiam mutabilitatis Leges, nam generantur ex fluida quadam & unctuoſa (non Aquea) materia, ſeu fumis Sulphureo-mercurialibus, qui manus quidem non madefaciunt, ſed inter ſaxa duriſſimaſque petras ſe inſinuant, & in Terra quadam Salina & Alcalina tanquam matrice gradatim in metallum perfectum concreſcunt. Poſt certum denique temporis intervallum metallum halituum forma abſumitur; cujus matrix metallo ſuo ſpoliata Lignum exſiccatum exacte refert. Unde & experti metallurgi interdum ante debitam metalli perfectionem per Cuniculos ſubterraneos venam ejus ſe nudaſſe conqueruntur, ſicut è contra interdum ſe tardiùs ac ſerò nimis poſt metalli geniti denuo conſumptionem, & ab effluviis ſubterraneis reſolutionem ſe adveniſſe conqueruntur.

Materia metallorum proxima ex Mercurio, Sulphure, & Sale conſtat, primum à Secundo, ſicut Alcali ab Acido, coagmentatur, & in tertio unà in metallum coeunt. Ex his Principiis deducenda ſunt metallorum Proprietates & Differentiæ. Metallorum *Ponderoſitas* à Mercurio oritur; unde *Aurum*, quod copioſiſſimum habet Mercurium, eſt etiam ponderoſiſſimum, *Ductilitas ſub malleo* procedit à firmo Sulphuris & Mercurii ſibi mutuo ſufficientium nexu, qui in Sole maximè locum obtinet. *Ignificibilitas* ex Sulphure oritur. Fuſibilitas ortum ducit à Mercurio Sulphur quantitate ſuperante, & cum Sale probe unito. Varia itaque horum principiorum proportio differentiam dat metallorum. Eruuntur Metalla ex Mineris diverſimodè mixta, adeo ut Ignis vi per modum liquefactionis ex mineris elicienda ſint. Nociva autem ſunt metallis adjuncta Sulphura mineralia, ſeu Sulphur commune, Arſenicum, Antimonium, &c. quorum acidum volatile rodit junctum metallum, & partim ſecum deflagrat, partim ei adhærendo minus fluxile reddit. Semper itaque in Metallorum Liquefactione addendum eſt aliquod Alcali, quod Sulphur illud figat ejuſque acidum infringat, ut hujus medio metalla pura per fuſionem haberi queant; huic Artificio optimè inſervit Saturnus, qui omne acidum Sulphureum avidè abſorbet, & aliorum metallorum Sulphura tanquam magis cruda imbibendo Solem & Lunam à cæteris ſeparat.

Pergo ad metallorum uſum. Uſus Chymicus eſt ignobiliora in nobiliora transmutare; ſic purus Mercurius Sulphure Solari fixo impregnatus & concentratus Sol evadet. Artificium hoc dicitur *Lapis Philoſophicus*, qui non ſanitatem ſed metalla perficit. In uſu Medico metalla corpora noſtra activè non

alte-

Digitized by Google

alterant, ſed tantum paſſivè. Habent quidem vim medicinalem, ſed in Sulphure ſita eſt, quod ſine aliis particulis commodè extrahi nequit; niſi habeatur menſtruum quod radicaliter, & amicè Sulphur Mercuriale à principio terreo Salino ſeparare queat. Nam Vulgares Tincturæ, & Solutiones licet exhibeant metalla Potabilia, ipſum tamen metallum integrum eſt, & corporaliter præſens; utut pro præparationum varietate in formam nunc Sulphuris, Olei, Tincturæ, &c. combinetur. Idem dicendum de Salibus quæ ex metallis eliciunt, quod nempe de integra metalli natura participent, & denuo in verum metallum reduci poſſunt. Utut autem Reductio metallorum in prima principia res ſit ardua, utilia tamen medicamenta per ſublimiorem præparationem exinde elicere fas eſt; metallum nempe in minutiſſimas (licet integras) particulas reducendo, & ita ſaltem earum texturam alterando, ut quodammodo aperiantur, & Sulphuream ſubſtantiam quaſi extravertant, quæ aliàs in concreto intimè clauſa delitescit. Res exemplo patebit. Mercurius Præcipitatus per ſe Sulphur ſuum extravertit, & fit pulvis rubicundus diaphoreticæ virtutis; qui facilè reducitur in Mercurium vivum, in quo illud Sulphur quaſi obrutum delitescit, & qui alias poſſidet proprietates. Pro his ergo & elegantioribus metallorum præparationibus, metalla in minutas particulas rediguntur vel ope acidorum in igne, fumo, vel liquore; vel ope amalgamationis cum Mercurio, qui quaſi Alcali inus eſt, & cum metallis magnam habet affinitatem. Mars quidem, & Antimonium, & alia mineralia, propter Sulphuris abundantiam, & Mercurii paucitatem, non ſunt per ſe amalgamabilia cũ Mercurio Reliqua Alcalia metalla non ſolvunt: in ſolutis tamen, ſi volatilia ſint, texturam intimiùs penetrant & Sulphur extravertunt; talia ſunt S. V. cum Spiritu vel Sale volatili Urinæ ſociatus, &c. Inſerviunt etiam Alcalia Mercurificationi vel Mercurio ex Metallis parando, non quòd verum Mercurium extrahant, ſed Sulphur metallorum ita alterant ſui interpoſitione, ut coagulum evadat metallicum ſub forma Mercurii vivi. Hujuſmodi ſalia Alcalina ſunt Sal Tartari, Cineres Clavellati, Sal Urinæ, &c. Hactenus de Metallis in Genere.

CAPUT V.

De Auro.

AUrum eſt puriſſimus Mercurius à fixiſſimo Sulphure coagulatus; unde ejus ductilitas, ponderoſitas, & indeſtructibilitas deducuntur. Per ſe nullam efficaciam habet in corpore noſtro: Adeoque neceſſe eſt ut priùs Sulphur ejus eliciatur, quod ſanè quoſcunque affectus citò & jucundè curat. Ad extrahendum autem hoc Sulphur requiritur, 1. ut volatiliſetur Sol. 2. Ut extrahatur per menſtrua, non corroſiva quæ ſuperficiem rodunt, ſed inſipida, & blanda, forſan ex Aere, Nive, &c. cum quibus ita præparatur ut in flores poſſit Sublimari, & tandem extrahi Tinctura ſeu Aurum *potabile*. Purgatur Sol vel miſcendo cum Luna, & ſolvendo in Aqua Regia vel Aqua Forti; vel fundendo cum Antimonio; vel calcinando cum Salibus, & farina laterum; vel denique cum Saturno (ſed non adeo bene.)

Digitized by Google

De his in Collegio Chymico actum eſt. Calcinatur Sol immerſivè in Aqua Regia, cujus Baſis eſt Sal comm. quod tamen per ſe non ſolvit Aurum crudum niſi participet de Nitro; & Spiritus Nitri qui Lunam diſſolvit, Solem non attingit niſi addatur Sal. Ratio eſt, quia Aurum totum ferè Mercurius coagulatus eſt; & in Sale com. eſt Terra Mercurificans quæ cum Sole in radice convenit. Solutum tamen Sal comm. Solem non attinget, niſi addatur Spiritus Nitri penetrationis ergo. Pertinet huc Sol fulminans, de quo notandum, quod ſi ſubtus Ignem admoveas fulminabit, ſin ſuperiùs minimè.

Calcinatio Solis vaporoſa multum habet in receſſu. Si Solis fiat Stratum ſupra Stratum cum taleolis C. C. crudi non uſti, in tortura Ignis Sal vol. C.C. rodet Solem liquefactum, & evadet *C. C. Solare*, quod ad ℈ j. in morbis malignis Petechialibus & puerperarum purpura commendatur.

Sol facile volatiliſatur cum Spiritu Nitri Bezoardico, & Mercurio Sublimato; fiunt etiam flores Solis beneficio Salis vol. Urinæ. Item ex Auro fulminante. Sed omnes hi flores per Salia alcalia reduci poſſunt in corpus Aureum.

Quod attinet Extractiones, certè Tinctura prima à menſtruo, non ab *Auro* habetur. Sexta elegans eſt. Item undecima. Mala autem eſt deſcriptio quæ Num. 13. habetur.

CAPUT VI.

De Argento.

INter Argenti præparata occurrit 1. purgatio, ſolvendo in Aqua Forti (ex Spiritu Vitrioli & Nitri parata) vel fundendo cum Saturno. Si ſolutio Lunæ in Spiritu Nitri, per abſtractionem inſpiſſetur, fit appropriatiſſimum purgans anti-hydropicum ad gr. ij. Paratur & inde Lapis Infernalis. Ex ſolutione in Aqua Forti cum Sale comm. Præcipitata fit Argentum Corneum. Quæ reliqua ſunt, in Collegio Chymico tractantur.

CAPUT VII.

De Marte:

IN Marte notabile eſt Sulphur, quod facilè inflammatur, quod poſt incenſionem cum Nitro illud figit, & quod ratione occulti acidi corpora metallica corrodit, imò proprium ipſius corpus in rubiginem vertit, modò medio Aqueo vel Aereo ſolvatur: Aqua enim per ſe nullum rodit metallum, nec Aer, ſed habeant acidum neceſſe eſt. Quoad uſum Martis; adſtringit, & per acci-

Digitized by Google

accidens acidum primarum viarum abſorbendo aperit, deobſtruit; & ſi in corpore ab acido corrodatur, in Vitriolum abit, quod Laxativum eſt. Quod acida abſorbeat, exinde patet, quod Spiritus Salis & alia acida ſuper Marte dulceſcant. Pro varietate acidi quod in corpore hoſpitatur, nunc aperire, nunc obſtruere dicitur; quandoque menſes ſiſtit, quandoque movet, prout nempe Craſin ſanguinis vitiatam ad ſpiſſitudinem diſponit, vel venas uterinas ab acido obſtructas reſerat. Si acidis in corpore, vel extra corpus occurrat, in ſubſtantiam aluminoſam vertitur & adſtringit, unde vomitus, alvi fluxus, hæmorrhagias quaſcunque, Gonorrhœas, & fluores muliebres, ſupprimit; acida membranas nerveas ſpaſmodicè contrahentia, & mali hypochondriaci ſeu cachexiæ fomitem, efficaciter enervat; Ictero, Pareſi, Hydropi, &c. medetur, & omnia plane acida coagulativa, quæ viſcera obſtruunt, potenter abſorbet. Limatura Martis Cruda trita in Porphyritide & irrorata cum Oleo deſtillato appropriato (nè facilè alteretur) iis, quorum fermentum Ventriculi eſt p. n. acidum, commodè propinatur: Debilioribus autem non convenit. Quod Præparationes attinet; Alkalia tam fixa quàm volatilia Martem non ſolvunt, ſed acida. Verum eſt quod Mars lixivio ſalis Tartari irroratus in Crocum flaveſcentem fatiſcat, quem vocant Crocum Martis aperitivum cum ſalibus; ſed potius eſt phlegma alcali diluens, quod actuando acidum Martis, illum in Crocum ſeu rubiginem rodit. Mercurius etiam ut ſubjectum Alcalinum, & propter defectum Mercurii in Marte, in Martem non agit amalgamando. Utut autem in via humida Alcalia nullam actionem edant in Martem, dubium tamen eſt annon in via ſicca antecedente Ignis motu penetrare & plus minus ſolvere poſſint: Etenim quidam ſal Tartari cum Calce Viva calcinatum, & ita acuatum, cum Marte calcinando, ejus Sulphure imprægnari volunt. Facit huc Tinctura Vitrioli Martis extracta cum liquore in quo ſolutum eſt Nitrum fixum; quæ eſt omnis odoris, & ſaporis expers, & vim habet laxandi: Item Tinctura quæ fit coquendo Vitriolum Martis cum liquore ſilicum, donec maſſa fluat, hanc ponendo in Cella & Aqua irrorando ut inſtar pulveris fiat; poſtmodum huic pulti inſpiſſato affundendo S. V. & digerendo 8. vel 10. dies in Balneo Mariæ; ſic enim extrahitur Tinctura quæ menſtrui abſtractione exaltari poteſt, & magnarum eſt virium in morbis Chronicis, nam de Sulphure Martis anodyno participat.

Aliàs ordinariò acidis tractatur Mars, unde emergunt concreta Vitriolica. Sunt hæc acida, vel interna & Martis propria, ab humido quodam ſoluta, quando ferrum ignitum in Aqua aut ſimplici, aut *Cotis*, extinguitur, aut Crudum Aqua irroratum in rubiginem vertitur; vel ſunt externa, idque vel in via *ſicca*, vel *humida*. In via ſicca fit Crocus obſtructivus calcinatus ab acido Ignis, illeque à ferramentis Chymicorum pede leporino abſterſus; cui tamen commodè præfertur iſte ex Vitriolo Martis in Aqua ſoluto & cum Oleo Tartari præcipitato. Non arridet Calcinatio illa fuſoria, ope magdaleonum Sulphuris admotorum Marti ignito; ſic enim ſaturatur acidis extra corpus, & ulterius ab acido Stomachi corrodi nequit, adeo ut Ventriculum oneret. Sunt qui hunc Crocum Martis *aperitivum* dictum miſcent cum pulvere Lumbr. Terreſtrium non incommodè, ſic enim eleganter operari inquit *Freitagius*. Ex Calcinatione Cementatoria cum Sulphure fit Crocus, qui ſolvitur in Aqua calida, & illa demum filtratur, evaporatur & Cryſtalliſatur, unde virides Cryſtallos ſeu genuinum Martis Vitriolum acquirimus. Paratur etiam Mars in via ſicca, dum Sublimatur in flores cum ſale Ammoniaco; vel deſtillantur ſcor. Reg. Martialis ſine ſale paratæ, cum Mercurio Sublimato, (quo in caſu redeunte

Digitized by Google

Mercurio vivo acidum ſalis comm. Marti partim in forma butyri, partim in Capite mortuo facile liqueſcente, adhæret:) vel detonatur Mars cum Nitro in pulverem ſane inertem. Notandum, ſi in Retorta inſtitueretur detonatio, colligi poſſent flores Martis & Nitri uſus egregii. Fit denique in Via ſicca Regulus Martis ex Tartari, Antimonii & Sulphuris an. ℥ ij. Lim. Mart. ℥ iv. ſimul fuſis, & in Conum fuſorium præcipitatis.

In via humida præparatur Mars per *immerſionem*, *evaporationem* vel *illinitionem*. Per immerſionem quælibet acida Martem corrodunt, v. gr. ſuccus acetoſæ, Decoctum Tamarindorum, Acetum, &c. imò Vinum ſuo modo ſolvit Martem, unde vina extinctionis Martis igniti, vel Infuſionis Martis in loco calido, egregia ſunt Anticachectica. Tartarus etiam ratione acidi Martem commodè ſolvit, ſimul fluendo ſuper Igne. Vel ℞. Lim. Mart. ℔ j. Tartari alb. ℥ xxxij. Aq. fervent. ℔ xij. bulliant per horas 12. affundendo Aquam recentem prout evaporaverit; Liquor filtratus & cochleatim hauſtus eſt optimum remedium. Huc pertinet Tartarus Martialis, & noduli vel infuſa Martialia cum Tartaro & herbis appropriatis, in Aqua, Vino vel cereviſia; quæ egregia ſunt in morbis Chronicis. Fit etiam Tinctura Aperitiva Martis cum Spiritu Viridis æris: fitque Crocus Martis odoris violacei, ſolvendo Martem in urina in qua ſal comm. & ſal Ammon. ſoluta ſint, poſt abſtractionem ſubſequente Calcinatione reverberatoria. Imò quilibet Spiritus mineralis Martem promptè ſolvit, præ cæteris Spiritus Sulphuris, & qui idem eſt, Spiritus Vitrioli, modò phlegmate proprio vel S. V. diluatur, in Rectificato enim particulæ acidæ ſunt adeo concentratæ, ut uno impetu in Martem irruant, & ſe invicem impediant. Harum ſolutionum (in Spiritu Sulphuris vel Vitrioli) inſpiſſatione, genuinum habetur Vitriolum vel Magiſterium Chalybis Vitriolatum. Obſervandum autem Vitriolum factum cum Sulphure melius eſſe eo quod fit cum Spiritu Vitrioli; quia Sulphur acutiſſimis flammarum ſtimulis adactum particulas metallicas exactiùs diſſolvit. Parant quidam Vitriolum *Hermaphroditicum* ex miner. Vener. ℔. iij. Lim. Mart. ℔ j. Vitrioli com. ℥ xiij. digerendo in Aqua, evaporando & Cryſtalliſando; ſed tantùm eſt Vitriolum Martis, quia Mars Veneris conſortium nunquam patitur. Croci per Calcinationem vaporoſam & illinitionem acquiſiti ſunt peſſimæ præparationes, propter nimiam acidi actionem.

Sequitur *Volatiliſatio* Quam proponit Author Aqua Martis nil valet; melior eſt Burrhi, qui Aquam ſimpl. Marti affuſam in Cucurbita ſub fimo equino aſſervat; ſic Mars à proprio acido ſoluto roditur & incaleſcit, & Aqueæ Particulæ Gas Martis imprægnatæ per Alembicum ſine Igne tranſeunt; ſic acquiritur Aqua egregiè Ophthalmica. Mars itidem in ſpiritu ſalis ſolutus in vaſe clauſo, blandiſſimo Igne Gas reddit martiale quod in receptaculo coaleſcit. De Spiritu Vitrioli Mart. vel Vener. notandum, quod non ſunt ſimplices Spiritus acidi, ſed participant de particulis metallicis Ferri vel Cupri; injecto enim alcali pulverem præcipitant, & per Alembicum propulſi metallicum Pulver. in fundo relinquunt. Paratur etiam ſpiritus *Hermaphroditicus* ex Vitriolo Mart. Hermaphroditico; imò ex ana Martis & Vitrioli Veneris elicitur ſpiritus, qui cohobatus moſchi odorem ſpirat.

Pergo ad Extractiones ſeu Tincturas cum S. V. extractas. Hic ſpiritus in Martem non agit, adeo ut neceſſe ſit quod priùs Mars ſolvatur in menſtruo acido, v. g. ſucco Pomorum *Borſdorfianorum*, deinde ſolutioni ad mellaginem inſpiſſatæ affunditur ſpiritus, qui cum acidis facilè ſe jungit. Inter Tincturas Aperitivas, elegantiſſima, ſi quæ alia, eſt illa ex terr. fol. Tartari & Vi-

Digitized by Google

Vitriolo Martis ſimul pulveriſatis, Aeri humido expoſitis, unde; in Liquorem Rubicundum defluunt, qui vel per ſe vel cum S. V. mixtus & filtratus, in quamplurimis morbis à ʒ ß. ad ʒj. propinari poteſt. Huc facit Eſſentia Martialis ſequens. ℞. Antimonii in Crucibulo fuſi ℔. j. Lim. Mart. ℔. ß. fluant, contundatur maſſa, addatur iterum Lim. Chalyb. & procedatur ut antea. Harum ℔ ij. affunde guttatim Spiritus ſal. ℔. iv. digerantur, & extrahatur Aqua com. Vitriolum & coaguletur. ℞. hujus concreti Vitriolacei Antimonialis q. v. deſtilletur in Arena & acquiretur ſpiritus, tandem fortiſſimo Igne aſcendet Sublimatum in altum quod ſolvatur in ſpiritu & ſervetur tanquam melior Eſſentia. Inter Adſtrictivas Tincturas non inelegans eſt illa cum ſpiritu Veneris vel Viridis æris inſtituta, vel illa ex Croco Mart. Quercetani num. 3. ubi notandum, quod ex ejuſmodi Croco per Aquam Fortem parato cum aceto deſtil. elicitur adhuc Crocus qui cum Mercurio Sublimato tandem Lunam in Solem tingit. Loco Baſilii num. 5. longè melior eſt Tinctura illa adſtringens, quam Sulphuris Vitrioli vocant, parata ex Terra Vitrioli dulci poſt Vitrioli Martis deſtillationem, & exactam edulcorationem reſtitante; vel, quod melius, ex Croco Mart. præcipitato ex Vitriolo Mart. ſoluto in Spiritu Nitri à ſale abſtracto, hic enim Spiritus Martem qui naturæ eſt Solaris potentiùs penetrat. Elegans eſt Tinctura num. *6.* ex inſpiſſata Extractione cum S. V.

Sequitur Sublimatio. Hinc flores cum ſale Ammoniaco, qui aureum acquirunt colorem, & ſanè perquam egregii ſunt in febribus & morbis Chronicis. Parat Zuelf. Sulphur anodynum ex Marte cum ſale Ammoniaco. Sal Martis genuinum haberi nequit; vulgare autem concretum novum eſt ex corrodente Martem.

CAPUT VIII.

De Cupro ſeu Venere .

VEnus cum Luna facilè miſcetur ratione Mercurii copioſioris, & difficilis eſt ſeparationis, unde vera Lunæ Tinctura rara avis eſt. Propter convenientiam in Radice, Venus facilè in Martem, & Mars in Venerem mutari poteſt. Venus dealbata beneficio Arſenici, eſt Luna immatura minus fixa, nam Arſenicum principium eſt metallorum alborum, ſicut Sulphur rubeorum. Venus cruda non uſurpanda; ſed ſi pars Sulphurea volatilis figatur, aut pars Sulphurea fixior inde eliciatur, certè ſumma inibi medicina eſt recognita, unde Sulphur Vitrioli Veneris adeo nobile eſt medicamentum. ℞. Vitriolum Veneris, ſolve in Aqua, præcipita cum ſale Tartari, & Venus in fundo cadit nonnihil fixata: Doſ. gr. aliquot, quæ laxant alvum.

Calcinatio Veneris *Immerſiva* fit vel cum liquoribus acidis qui viridem, vel Urinoſis qui ſapphirinum liquorem producunt. Spiritus Sulphuris mediæ quaſi naturæ eſt, & Venerem in Vitriolum cæruleum elegantiſſimum tranſmutat. In ærugine viriditas fit ratione acidi, cæruleum verò ratione Urinæ. Viride æris deſtillatum cum Arena Spiritum reddit acidum volatilem; vel deſtillantur Cryſtalli ſolutionis *Virid. Ær.* in Acet. deſtill.

Digitized by Google

inſpiſſatæ, & ſic acquiritur menſtruum penetrantius aceto deſtillato: verùm prior modus melior eſt. Solutio Veneris cum Spiritu Vitrioli, Vitriolum Veneris producit, quod Sulphure gaudet anodyno, & virtute illius Sulphuris vi ſympathetica gaudet; unde etiam paratur Sulphur Vitrioli fixum, quod *Helmontius* vocat ignem Veneris: cui ſuccedaneum parari poteſt, ſi ſpiritus Vitrioli vel Sulphuris cum Oleo terebinth. miſceatur; exinde fit effervescentia; poſtmodum deſtillantur, & remanet corpus Sulphureum inflammabile inſignem vim anodynam habens.

Venus cum Mercurio Sublimato deſtillata Spiritum reddit viridem. Tinctura Veneris non habetur Genuina, niſi Sulphur Veneris fixum legitimè extractum fuerit. Salia Veneris ſunt tantum corpora ſaliniformia per acidum corroſa. Sublimari poſſunt flores cum ſale Ammoniaco, ſed vomitorii ſunt. Primum ens Veneris nil aliud eſt quàm Caput mortuum Vitrioli Veneris cum ſale Ammoniaco Sublimati. Beneficio Alcali fixi Mercurius è Venere faciliùs quàm è Marte elicitur.

CAPUT IX.

De Saturno ſeu Plumbo.

S*Aturnus* continet copioſum Mercurium crud. vol. & in rad. convenit cum Luna. Externè acida imbibit, & in ulceribus cancroſis, ambuſtis & inflammationibus utramque facit Paginam. Purgatur Saturnus fundendo, & detinendo in fluore per quadrantem horæ, dehinc injiciendo ſal Ammon. & agitando cum ſpatula ferrea donec ſal Ammon. in auras abjerit. Hinc impuritates ſupernatantes abjice, & Saturnus inſtar Lunæ ſplendens videtur. *Minii* rubedo demitur Sublimando aliquoties cum ſale Ammoniaco; ſic enim in forma calcis gryſeæ in fundo ſubſiſtit. Saturni, vitra laxativa ſunt, per infuſionem in Aqua. Elegans paratur *Saccharum* Saturni ſi loco aceti deſtil. ſumatur Spiritus Viridis æris. *Ceruſſa* fit etiam elegantior, ſi paretur cum aceto in quo aliquantulum ſalis Ammon. ſolutum. In Oleo Saturni Balſamico nil prodit, niſi Spiritus Terebinth. Cæterum de Saturni Floribus, Deſtillatis, & Extractis, hactenus in Collegio Chymico diximus.

Digitized by Google

CAPUT X.

De Jove ſeu Stanno.

VEteres *Jovem* ſæpè eo nomine vocarunt Biſmuthum; imò & apud illos Saturnus candidus audiebat. Luxuriat autem in Jove Sulphur, unde minùs ab acidis ſolvitur quàm Saturnus. Crudus quidem contra Lumbricos & affectus oculorum laudatur. Mutatur Jupiter in flores beneficio Nitri, ubi Sulphur ſuperfluum deflagrat, & flores magis tractabiles ſunt, & in acidis ſolubiles; egregiè etiam ſudoriferi, & hyſtericis maximè appropriati. Sali Jovis præferendi ſunt Cryſtalli ex Minera in Chymia deſcripti. In deſtillatione primus Authoris proceſſus eſt elegans, imprimis ſi *Butyrum Joviale* figatur Spiritus Nitri trina abſtractione, & Spiritu V. deflagratione. Huc pertinet *Antihecticum Poterii*, ſcil. Jovis p. v. & Reg. Antim. p. iv. cum triplo Nitri detonatæ; cavendo ut poſt fuſionem & ablutionem Pulvis albus ſit, non cæruleus, ne vomitus faciat ratione adjuncti Sulphur. vol. Jovis. Doſ. à gr. xv. ad ℈ j. in febribus malignis, hecticis, lentis, & purpura mulierum. Authoris modus ſublimandi non ſuccedit. Præſtant flores cum Nitro parati.

CAPUT XI.

De Mercurio & Cinnabari.

M*Ercurius Vulgi* habet Sulphur acidum, Martem in rubiginem corrodens, & ſalivationem in corpore noſtro inducens; ratione cujus ejus activitas in metalla coercetur: Si enim abeſſet, poſſet Mercurius aurum ſolvere. Convenit Mercurius crudus in Iliaca paſſione ad ℔. ij. vel iij. & contumaci alvi obſtructione. Ejus Infuſum vel Decoctum in Aqua Hyperic. lumbricis maximè adverſatur. In forma ſicca cum ſucc. vegetab. datur ad ℥ j. in eundem finem. Externè inungendo unà cum pinguedine ſalivationem inducit, Scabiem pellit, duros humores reſolvit, & ulcera deſperata à Gangræna præſervat. Imò & Coſmeticum eſt; notandum autem quod rugas in facie producat, & Gingivis, imprimis Scorbuticis, noceat.

De Mercurii Purificatione dictum alibi. Si Mercurius cum ſilic. Solaribus in Igne arenæ detineatur, exaltatur Sulphur ſilicum, & dehinc Sulphur Mercurii; & ſic ambo coeunt in Pulverem qui vocatur impropriè Mercurius Præcipitatus. *Arcanum Corallinum* Num. 6. deſcriptum, malè *Corallinum Paracelſi* exiſtimatur, hoc enim terra fuit Balſamica. Aurum Horizontale eſt Mercurius vulg. Præcipitatus cum Aqua Regia, imbutus Sulphure fixo Veneris, à quo poſtmodum Spiritus V. extrahitur, & remanet Pulvis fixus, remedium diaphoreticum optimum contra Scabiem. Præcipitatio cum Tinctura ſmiridis nil valet. Ut corrigantur Præcipitata, adduntur alia, quandoque alcalia fixa ubi albeſcit. Præcipitatus luteus Num. 14. contra Icterum ſummum

Digitized by Google

mum eſt remedium. In præparatis metallicis, præſertim Solari, Sulphur externum nonnihil figitur, unde mitius evadit. Vitrum Mercurii eſt nonens.

Præparatio illa *lanugo perlata* ſeu *Mercurius argent. Cloſſ.* Num. 7. non eſt legitima. Si verò ritè præparetur, maximi eſt uſus. De Mercurii deſtillatis, butyro nempe Antimonii, Mercurio Vitæ & Bezoardico minerali tam ſimplici quàm compoſito, in Chymia egimus. Notandum autem in præparatione Bezoard. mineral. Spiritum Nitri ideò figere Sulphura, quia ejus acidum ſe aſſociat cum pinguedine, & hujus inflammabilitatem deſtruit.

De Cinnabari nativa & Artificiali ſupra egimus. Egregiam habent vim Alexipharmacam, Antivenercam, & ratione Sulphuris Solaris Analepticam.

CAPUT XII.

De Antimonio.

ANtimonium duo habet Sulphura; unum vol. crudum, in quo conſiſtit ejus vis maligna, venenoſa, & Vomitiva; aliud fixius & Solare, unde vis analeptica & ſudorifera. Obſervetur itaque Antimonialia in volatilitate ſua eſſe maligna. Antimonii flores vulgares violenti ſunt, niſi corrigantur beneficio Salis Tartari cum aceto deſtil. ſaturati. Flores *Cheiri* dicti in loco frigido liqueſcunt in Oleam, arcanum contra fiſtulas. Clyſſi Antimoniales non ſuccedunt ſecundum authoris methodum; propter abundantiam enim Sulphuris impeditur deflagratio Sulphuris & figitur in Nitrum. Modus Genuinus hic eſt: ℞. Antimonii ℔. j. Nitri ℔ ij. Sulphur. ℥ iv. deſtilla per Retort. & habebis flores incarnatos & Spiritum vol. acidulum quibuſcunque mineralibus pro vi diuretica præferendum. In Aqua Stimmi Tartarea Num. 21. eſt Spiritus Diaphoreticus & Diureticus, ſed nil aliud eſt quàm Tartarus in forma Spiritus ſuper proprium Caput Mort. Rectificatus. Ex vitro Antimonii fiunt infuſa emetica; ut & rob (vomitorium optimum) cum ſucc. Cydon. vel Pomor. Borſdorf. digerendo & inſpiſſando. Hæc infuſa etiam Oculis ſuccurrunt. *Reliqua Antimonii præparata, illorumque virtutes medicas videſis in Collegio Chymico.*

CA-

CAPUT XIII.

De Recrementis Metallicis Naturalibus.

HÆc ſunt nil aliud quàm Metalla immatura: inter quæ *Cobaltum* Venus eſt immatura turgens copioſo Sulphure venereo & pure arſenicali. *Biſmuthum* gaudet *Luna* immatura; paratur exinde Magiſterium coſmeticum, ſolvendo in *Aq.fort.* & præcipitando cum *ol.tart.* quod etiam ſurſum & deorſum fortiter purgat. De recrementis artificialibus vide Authorem.

CAPUT XIV.

De Salibus: in ſpecie Sale Communi, Sale Gemmæ, Nitro, Alumine, Sale Ammoniaco, & Vitriolo.

INter Salia primatum ducit *Sal Commune*: reperitur hoc vel in forma ſicca, & dicitur *Sal Gemmæ*, quod aeri expoſitum dureſcit & inſignem gravitatem acquirit; eſt autem *abſterſivum* & commendatur in clyſteribus ad ℥ j. *Balſamus Salis Gemmæ* legitimè paratus eſt quando in tantum exaltatum eſt Sal ut ad candelam liqueſcat; dehinc add. *ol. tereb.* parum, & abſtrahatur aliquoties à Sale, donec in fundo remaneat *Balſamum contra Rupturas*. Reperitur etiam *Sal* in *forma liquida*; eſtque vel *marinum*, quod Sulphureum & pinguius *Sale Gemmæ*; vel *fontanum*, quod in granula non concreſcit niſi additione fellis vel ſanguinis bubuli. Eſt igitur Sal concretum Salſum compoſitum ex acido concentrato in ſubjecto terreo alcalino; ſic Spirit. Salis acidus alcali affuſus in perfectum Sal Salſum abit. Reperitur tamen Sulphur in Sale, adeò ut ejus alcali ſit pingue Sulphureum. In uſu Medico Sal decrepitatum egregium eſt remedium carminativum & diſcuſſivum. Pro uſu verò interno. Spiritus ejus egregium eſt Stomachicum, ut & diureticum inprimis in hydrope. Dulcificatur Spir. Salis vel cohobando cum S.V. probe rectificato, vel per ſe ope diuturnæ digeſtionis: *Author noſter* Num.10. varios habet proceſſus, ubi tertius modus videtur ſingularium & magnarum virium. *Spiritus Sal.compoſ.* hic maxima ex parte eſt *Spir. Nitri*, participat tamen de Spiritu halituoſo Sulphureo Salis. *Spir. Sal. com. virid.* virorem habet ab adjunctis lateribus à Spir. ſolutis. Parat *Rhumelius* cryſtallos ex coagulatione *Spir. Sal.* cum *Sale volat. ſuccini*, qui potens ſunt Diureticum, & Anti-hydropicum, unde & liquor nephriticus paratur.

Nitrum veterum nobis eſt ignotum, licet adhuc colligatur in *Aegypto*, quod naturæ ſaponariæ eſt. *Noſtrum* autem colligitur vel coquendo ex terra pingui reddita à ſtercoribus vel urina animalium, & radiis Solaribus ab aere impregnata, vel elixiviando ex muris antiquis & cellis Subterraneis, ubi Sal calcis vivæ animatur ab aere. Conſtat *Nitrum* ex copioſo Sulphure Excrementorum, cum occulto acido & alçali volatili. Terra exhauſta aeri expoſita novo nitro ſaturatur quandiu pinguedinem habet. Qui noſcunt priùs ſepara-

Digitized by Google

parare Spirit. corroſiv. Sulphur. acquirunt *cryſtallos nitri dulces* non Deflagrabiles, qui in febribus ardentibus ſumma ſunt Medicina. *Spir. Nitr.* affuſus *Sal. Tart.* vel *Nitro fixo*, regeneratur in novum nitrum denuo inflammabile. In uſu Medico ratione Sulphuris dicitur *anodynum;* ſane nil magis effervescentiam febrilem coercet; in ſalacitate venerea Spiritus ferocientes figit, & denique potens eſt diureticum. Sed antequam in uſum veniat, *purificari* debet à *Sale Communi* mediante deflagratione, & à Sulphure mediante *Sal: armon.* vel quod melius per *alcalia fixa.* Inter ejus *calcinata*, *lapis prunellæ* nil valet, avolavit enim *Spir. nitri* & remanet Salſum compoſitum ex acido Sulphuris & alcali nitri. *Nitrum ſaturniſatum* remedium non ſpernendum eſt in peſte cum ardore conjuncta. *Nitrum antimoniat.* optimè paratur cum *regul. antimon.* qui à ſuperfluo Sulphure fuit liberatus, eſtque illius uſus inſignis in febribus ardentibus æquè ac malignis ad ʒ j. *Nitrum purificatum* crebriori fuſione in crucibulo, & repetita ebullitione in aqua, adhibetur feliciter ad ℈ j. pro cura febrium periculoſarum. *Nitrum vitriolatum* (cujus præparationem vide in Collegio Chymico) in febribus intermittentibus in ſpecie, ubi nullum frigus præcedit, planè ſingulare eſt ad ℈ j. Præterea in menſium defectu, ſuffocatione hyſterica, & febribus Scorbuticis mirè conducit; & ſi *Camphoram* addideris, fit quaſi ſpecificum in affectu hypochondriaco, imprimis cum Phlogoſi & æſtu, nam ad ſomnum diſponit. Nitrum per ſe deſtillatum abit in *Spiritum*, addito autem Sulphure prodit tantum pars in Spiritum. Pro uſu autem Medico dulcificatur *Spiritus Nitri* miſcendo guttatim cum duplo *S. V.* Sunt autem qui Spiritum hunc *appropriatum* reddunt abſtrahendo à plantis aromaticis carminantibus, qui *anticolicus* dicitur & in omnibus flatulentis affectibus non habet par remedium. Pari ratione abſtrahitur à plantis pleuriticis in Pleuritide. Cæterum ipſe nitri Spiritus magis convenit in febribus, quàm *Spir. Vitriol.* & vi diuretica *Spir. Sal.* antecedit. *Spiritus Nitri Bezoardicus* aurum optimè ſolvit. *Aq. fort.* nil continet de *Spir. Vitriol. Genuino*, ſed ſolus eſt *Spir. Nitri* qui ſecum rapit aliquas particulas imprimis *Venereas* ex vitriolo, ejus enim fumus laminam ferream colore *Venereo* tingit. Paratur *Aq. regia* planè ſingularis ex *Spir. Nitri* & *Sal. Armon.*

Alumen eſt corpus terreum à *Spiritu Sulphuris* ſolutum & coagulatum, unde *Creta* ſimiliter ſoluta & coagulata in *Alumen* abit. Veterum *Alumen* mellis conſiſtentiam habens nobis eſt incognitum. Medicamenta ex *Alumine præp.* de *Alumine rochæ* intelligantur. Optimè purificatur *alumen*, ſi ſub coctione urina humana injiciatur, ſic enim ſeparatur omnis pinguedo, & tandem in fundum præcipitatur quod inutile eſt. *Alumen* autem adſtringit validè in omni fluxu nimio.

Sal ammoniacum Veterum in locis ſabuloſis ſponte efflorescens, nos latet. Noſtras autem *artificiale* eſt, *ex urin. hum. p. 5. Sal. com. p. 1. & fulig. p. ß.* coctis & inſpiſſatis, donec ſublimetur *Sal ammoniacum*, quod *aquila cœleſtis* dicitur, quia *Sulphura metallorum* ſecum rapit. *Sal ammoniacum* crudum ſingulare eſt Stomachicum ad ℈ j. in *vino abſynth.* ut & febrifug. præſertim in quartana, & tandem ſudorif. Sed cum *Sal. alcalibus* non miſcendum eſt ne pars volatilis expiret. Externè in *inflammat. tonſill. & prunell. febrili* valdè conducit. *Spir. Sal. armon. urinoſ.* (cujus præparat. vide in *Chymia*) egregiè temperat acidum, & per urinam & ſudorem operatur; unde in febribus, etiam quartanis, præmiſſis vomitoriis, ſudores movendo eas curat. Diſſolvit etiam ſanguinis grumos, & acidum abſorbet, in inflammatione, podagra, dolore iſchiadico, & affectibus articulorum; acidum enim deſtructum ſub forma ſaporis ſalſi eliminat.

In ca-

Digitized by Google

In catarrhis cum *myrrha* & *ſuccino*, & in affectibus hypochondriacis cum liquore *terr. fol. tart.* egregium eſt remedium. Menſtruum quoque ad *Elixir propriet.* optimum eſt. Externè cum *camphora* in inflammationibus nil melius.

Vitriolum eſt *Mars* & *Venus* à *Spiritu Sulph.* acido corroſa, & in *Sal* compoſitum coagulata. Hujus intuitu, aliud eſt *Martiale*, ex albo vireſcens, aliud *Venereum*, cæruleſcens; aliud denique *album*, quod ex minera *Veneris* immatura fit, & participat ſimul de *Saturno*. Pro uſu medico optimum eſt *Venereum* ex *Cypro* allatum. Paratur & *artificiale* ex *Marte* vel *Venere* in *Spir. Sulph.* ſoluta. *Nativum* autem vel reperitur in mineris *Martis* & *Veneris* roſis ab acido Sulphuris, ab ejuſdem pinguedine beneficio Salis aerei diſſolventis liberato; vel paratur ex *pyrite* abſumpta piuguedine Sulphurea in calcinatione, adeò ut acidum Sulphureum *pyritem* rodat, & accedente ſale aeris *Vitriolum* evadat. *Vis vomitoria Vitrioli* fit ex *Venere*, ſed ejus vomitoria in diſſuetudinem abjere, quia nociva ſunt Stomacho. *Vitriol. alb.* in aq. appropriat. ſolut. egreg. fit collyrium in omnibus oculorum affectibus. Niſi *Vitriolum* priùs calinetur, in *deſtill.* vaſa diffringit, & Spiritus in auras abit. Modus calcinandi & deſtillandi in *Collegio Chymico* hactenus abſolutus eſt. *Phlegma Vitrioli* in febribus hecticis & lentis cum Tabe & Phthiſi, item in Phlogoſibus internis, mirè convenit; externè contra Cephalalgias applicatur; melior tamen evadit ſi ſuper proprium Vitriolum frequenter cohobetur. *Spiritus Vitrioli* & *ol.* ſubjectum acidiſſimum, egregiè Bilem & æſtum temperant, & vi acida Sal alcalinum deſtruunt; quin & acore ſuo blando appetitum reficiunt; & porrò laudatiſſimum ſunt nephriticum. Ratione tamen ſubtiliſſimi acoris, pulmonibus, teſtibus, & dentibus nocent. In *Aq. Aperitiva Penoti* propter ſilices & Tartarum calcinata deſtruitur acidum *Vitrioli*; unde pauciſſimus ſed admodum volatilis acquiritur Spiritus, qui egregiè diureticus eſt, imprimis in hydrope cum *eſſentia abſinthii*. *Spir. Vitriol. Diaphor.* nil valet, ratione enim *C. C. uſti* & *Sal. Tart.* adjuncti nil prodit niſi phlegma. Ratione autem Sulph. anodyni, *Spir. Vitriol.* optimum eſt antiepilepticum, imprimis ſi cum *urina pueri* paretur. *Spir. Antiepilept. Quercet.* paratur ex ana *Vitrioli* in aura regenerat. & *Vitriol. cærul. Hungar.* affuſo *Spir. Vini* à plantis cephalicis cohobato: Sic enim deſtillando & rectificando prodeunt duo Spiritus, qui ſimul miſti in digeſtione abeunt in corpus Saliniforme blande acidulum & volatile, quod egregium eſt Stomachicum & Anti-epilepticum. Huc pertinent *Sal. Vol. Glauberi*, quæ in aq. ſolut. Scorbutum & putredinem oris multum juvant. Optimè paratur Sulphur *vitrioli anodynum* ex *vitriol. vener.* ſed extraverti debet hoc Sulphur per corpus amicum & homogeneum, *alcalia* nempe, quæ ex fundamento Sulphuris oriuntur; unde ex *vitriol. vener.* exinde jam deſtill. Spiritu, non melior via *Sulphur vitriol. anodynum* acquirendi habetur, quàm per *Salia fixa volatiliſata*; ex his autem Sulphuribus ritè elicitis facilè parantur *Tincturæ* per *S. V. Sulphur* autem & *Tinctura* authoris nil valent.

CA-

CAPUT XV.

De Arſenico, Sulphure Communi, Ambra & Succino.

A*Rſenicum* eſt nil aliud quàm Sulphur volatile quod ſecum rapit metallum. Sed inter venena primatum ducit propter acrimon. volat. quæ in copore ſe demum exerit. Veteres commendarunt contra aſthmata, ſed non imitandi. Externè nil magis ulcera cancroſa curat; & in cancro exulcerato optimum fit remedim ex *rad. ari præp. arſenico ſublim. dulc. & pauc. fulig.* Optime autem tollitur ejus acrimonia fixando cum *Nitri* p.iij. in crucibulo ſimul fuſis, vel abſtrahendo *Spir. Nitri* ter. Sic enim in priori caſu habetur Arſenic. fix.aq. ſimpl. ſeparandum; & in poſteriori Sulphur arſen. fixum, quod tamen ſubterfugiet uſum internum. Per *ol. tart.* correctum, add. *ol. myrrhæ*, in ulceribus cancroſis par remedium externum non habet.

Sulphur concretum eſt, ex ſubſtantia pingui, unde inflammabilitas, & volatili acido, unde Spiritus. Sic fit & *artificiale* ex pingui *ol therebt.* cum acido *ol. vitriol.* deſtiliato. Sulphur pectori dicatur, unde in Phthiſi, tuſſi, & quibuſvis pectoris & partium internarum læſionibus, frequentis uſus eſt. Hoc tamen intelligendum de parte ejus pingui; acida enim, quæ vitriolacea eſt, pectori nocet. Unde miſcetur vulgo cum pingued. ſeu ol. vegetabilium, ut nempe exaltetur vis Balſamica & occultetur acida. Porrò in affectibus catarrhalibus egregiè lympham temperat. Quin & in Peſte. Maſſ Sang. à putredine conſervat, unde potiones Sulphuratæ in febribus epidemicis laudatæ ſunt. In partu denique difficili cum *Myrrha* fauſtus ejus uſus eſt; ſicuti & ejus *florum* in colica. Externè Sulphur cum *ol. laur.* ſubactum in Scabie rarò fallit; ad ſerpigines & Eryſipelas exulcerata multum confert. Eſt quoque Sulphur coſmeticum. Modum *purificandi*, *ſublimandi*, *præcipitandi*, *deſtillandi*, & *infundendi*, vide in *Collegio Chymico*. Fruſtra ſublimantur *flores* cum *aloe*, *myrrha* & *thure*, nam adjuncta reſinoſa pinguia planè deflagrant; præſtaret itaque ipſis *floribus* hæc addere. In *floribus Sulphuris corallatis* nil de *coralliis* aſcendit; in *albis* verò fit albedo à *Nitro* adhærente. Lac *Sulphuris* nil valet, eſt enim Pulvis neque ab acido neque ab alcali ſolubilis, qui albedinem habet à particulis Salinis Sulphur virum offuſcantibus. *Flores Sulphuris* cum *Spir. Sal.* deſtillati dant liquorem lacteum, qui virtutem anti-hydropicam, à *Spir. Sal.* acceptam, obtinet. Paratur etiam *liquor volatilis urinoſus* rubicundus ex *Calce viva*, *Sal. ammon.* & *Sulphure vivo* an. deſtillatis. *Spir. Sulph. per campan.* convenit cum *Spir. vitrioli*, niſi quod prior purum ſit acidum minerale, poſterior autem, propter fortem in igne torturam, aliquid de minera ſecum rapiat, unde ſtypticus eſt. *Spir.* itaque *Sulphuris* minus eſt nauſeoſus, & in aſthmate magis conveniens, cui tamen præfertur *Gas Sulphuris* ſeu fumus vitro exceptus, cui vinum infunditur. *Balſama Sulphuris* melius procedunt cum *ol. expr.* quæ melius ſolvunt Sulphur. Conducunt autem in corruptela viſcerum incipiente, empyemate & vomica pulmonum, mictu cruento, & veſicæ exulceratione. Sed cautè uſurpentur ne febres cauſent. In abſceſſibus, præcipuè mammarum, *Balſ. Sulphur.* cum *ol papav. expr. parat.* perfectè curat. *Balſ. Sulphur.* cum *Balſ. Peruv.* bubon. peſtilent. vulnera rec. & ulcera perfectiſſimè ſanat. Notandum quod *ol. lini*, dum ſolvit Sulphur, abit in concretum, quod pro tingendis gemmis & parandis tincturis mirè commendatur.

Digitized by Google

Ambra legitima ita cognoſcitur, quòd ſubſtantiam pinguem tranſudet, intruſa acu candente, & quod fruſtum manu calida agitatum liqueſcat. Naturæ pinguis eſt, in liquoribus oleoſ. non autem in aqua ſolubilis. Summum eſt analepticum, Spiritus animales refocillans & mobiles reddens. Senibus optimè convenit, memoriam etiam & ingenium confortat. Nimius tamen ejus uſus vi inebriativa ſtupidos reddit. In Stomachi affectibus & ructibus ſenum palmam ferunt *Ambrata*. Conveniunt etiam mulieribus in partu difficili, poſt partum, paſſione hyſterica, &c. modò ne nimis feriant nares. *Ambra* pulveriſari commodè nequit niſi cum duplo *Sacchari*, & ſic cum gut. aliquot *cinnam.* egregium eſt confortativum pro ſenibus. Paratur ejus *eſſent.* rubicundiſſima cum *Spir. roſ.* per fermentationem vel *Sp. cort. citri* doſ. *gut.* xv. fit & Spir. Elegantiſſ. *ex ambra*, cum *flor. roſ.* fermentata, cujus ℈ j. analepticum eſt *Perlis* anteferendum. Præfertur autem *Ambræ* forma liquida, quia ſic faciliùs operatur, ſeparantur etiam quiſquiliæ quibus adulteratur, & cavetur à glutinoſitate, quæ in ſubſtantia incommoda eſt.

Succinum primum liquidum fuit, lacertæ enim, ligna &c. ei fuerunt incluſa; unde *Paracelſo* videtur ejuſdem eſſe naturæ cum *petroleo*, quod *Succinum* reſolutum eſſe aſſerit. Etenim datur & *Succin. foſſile* in *Moravia*, & ipſe *Gagates* nil aliud eſt quàm *Succinum*. Præſtat *ſuccin. flav.* *Album* enim ex flavo & ſale marino imprægnatur, & ipſum flavum beneficio Salis marini tingi poteſt albedine. *Succin.* par cephalicum non habet. In Apoplexia & Epilepſia *Sal volat.* & *ol.* internè aſſumpta, uti & *liq. C. C. ſuccin.* & externè *ol.* linguæ & vertici inunctum primatum obtinent. Affectuum catarrhalium perfecta cura in *Succino* latet. In affectibus chronicis *ol. ſuccin.* cum *ſacchar.* per ſudorem & urinam, peccantem lympham evacuat. In affectibus nephriticis, uterinis, gonorrhœa virulenta, fluore albo, optimum eſt. In partu difficili *Sal volat. ſuccin.* ad gr. xv. & in paſſion. hyſter. *ol. Succini* internè aſſumptum, & cum *ol. ſpicæ* dorſo & cordi illitum, mirè conducunt. Præparatur *ſuccin.* lævigando cum aq. appropriatis, cujus doſis à ℈ j. ad ℥ ß. Fit *Tinctura ſuccin. aurea* cum S. V. *rectificatiſſ.* cum *Sp. urinæ circulato*, cujus gut. xx. vel xxx. mira præſtant. Præcipitatur & *magiſter.* ex hac *eſſent.* affuſ. aq. ſimpl. *Succinum* deſtillando ſuggerit 1. *Spirit. ſeu phlegma acidum volat.* quod in tinnitu & aliis aurium affectibus cum bombace inditur; internè autem non uſurpatur. 2. *Sal volat. acidulum* collo retortæ adhærens, quod purificari debet, ſolvendo in Aqua ut ſeparetur *Oleum*, deinde in S. V. & tandem deſtillando per retortam in cineribus, ut prodeat *Sal volat. oleoſ. penetrantiſſ.* 3. *Ol flavum* inſignis & penetrantis odoris, ex quo cum *flor. Sulphur* fit *Balſam. polychreſt.* in nervorum affectibus. Caput mortuum poſt deſtillat. remanens pro corpore Emplaſtri ſubſtitui poterit, ſicut & Emplaſtra capiti dicata cum *ol. ſuccini* malaxari poterunt.

Digitized by Google

CAPUT XVI.

De Spermate Ceti, Aſphalto, Petroleo, Ol. Terræ, Carbone Petræ, & Gagate.

Sperma ceti veterum erat pinguedo Cetorum interfectorum; noſtrum autem nil aliud eſt quàm cerebrum animalis cujuſdam cetacei majoris. Uſus ejus in quocunque ſanguinis grumo diſſolvendo, ʒ j. in cerevisia calida eſt egregius. In aſthmatis paroxyſmo graviori, & catarrhis ſuffocativis à ſanguinis ſtagnatione ortis, mirè convenit. In tuſſi etiam ſicca nocturna lympham acrem & raucedinem temperat.

Aſphaltos bitumen naturale eſt rari uſus, niſi quod pro corpore quorundam linimentorum adhibeatur; & *Balſam. apoplect.* admiſceatur ut colore nigro eum tingat.

Petroleum ſpontè ex ſaxis tranſudans, eſt revera *Naphtha* veterum, & nulli cedit Oleo in penetrantia. Ante paroxyſm. rigorem febrilem, internè, vel externè Stomacho illitum, egregiè mitigat. Contra menſium ſuppreſſionem pubi illinitur. In Odontalgia cum bombace denti inditum, & in omnibus partium nervoſarum affectibus doloroſis, vim anodynam externè obtinet. Illitum locis frigori expoſitis, præſervativum æquè ac remedium eſt.

Oleum Terræ eaſdem vires obtinet, penetrantiores tamen in arthritide vaga Scorbutica, externè illitum. Ligamenta relaxata & tendines artuum firmat, & lympham reſolvit.

Carbo Petræ eſt quaſi nata *ſuccin. & petrolei*, deſtillando enim liquorem dat ſimillimum *Oleo Petræ*.

Gagates Succinum eſt foſſile. Externè in quibuſdam emplaſtris adhibetur: uſus internus nullus.

Finis Schroderi Dilucidati.

MICHAE-

MICHAELIS ETTMULLERI Collegium Practicum.

LIBER PRIMUS.

SECTIO I.

De Appetitu, ejuſque Vitiis.

CAPUT I.

De Fame Imminuta, ſeu Anorexia.

IN Corpore noſtro functiones eæ primariæ ſunt quæ nutritionem ſpectant. Aſſumimus autem alimenta ſtimulati per *Appetitum*, qui quando fertur in ſicca, vocatur *Fames*; oriturque à moleſtiæ cujuſdam ſenſu circa orificium ventriculi ſuperius ſeu ſiniſtrum, ab acido volatili fermentativo excitato. Tribus utique modis læditur Fames; aut enim *imminuitur* & quandoque *aboletur*, aut *augetur*, aut *depravatur*.

Cauſa Anorexiæ eſt defectus vellicationis in Stomacho. Cauſæ ſpeciales ſunt vel in orificio ſtomachi nervoſo, vel in fermento digeſtivo. Deficit ſenſus vellicationis in orificio ſtomachi, vel propter nervos, aut per eſſentiam, aut per conſenſum in Nephriticis aut Colicis doloribus, affectos; vel propter ſpiritus animales à narcoticis ſtupidiores redditos, aut ab animi paſſionibus & doloribus à ſtomacho avocatos, & impreſſionibus acidi minus audientes. Deficit autem fermentum Digeſtivum, propter aerem æſtivum ſpiritus (aliàs à frigore concentratos) rarefacientem & abſumentem; propter nimium potulentorum, in ſpecie ſeri lactis, oleoſorum, omniumque alcalium, imprimis urinæ, uſum; nimiam cibi ingurgitationem; ſalivæ in Hecticis & Hypochondriacis viſciditatem; uſum cereviſiæ non defæcatæ, quæ Tartarum alcalinæ naturæ in Stomacho deponit, vel S. V. qui Sulphure ſuo acrimoniam acidi temperat; bilis in ſtomacho regurgitationem; aut excernendorum, puta menſium, ſeminis, &c. ſuppreſſionem. Ex omnibus his cauſis, frequentiſſima eſt viſcidum qualecunque in ventriculo acidum enervans.

Prognoſis. Appetitus proſtratus ſine cauſa manifeſta in initio febrium malignarum peſſimum eſt ſignum. Si in declinatione morbi proſternatur, imprimis poſt febres tam continuas quàm intermittentes, ſignum eſt recidivæ. Pejus

eſt ſignum ſi nil appetant ægri, quàm ſi appetunt alimenta, allata verò faſtidiunt. Denique fatale eſt ſignum, quando ægri in ſumma virium debilitate ſubitò alimenta, quæ antea faſtidiverunt, appetunt. In Morbis Chronicis Paroxyſmum præcurrit. In Pueris mali moris eſt.

Cura. Attendenda eſt cauſarum varietas. *Si à muco viſcido procedat*, Expurganda ſunt vitioſa quæ in ſtomacho hærent, idque ope Emetici Antimonialis quod ſtomachum immediatè evacuat; additis materiam viſcidam attenuantibus. Qui abhorrent à vomitoriis, purgantibus utantur, Aloeticis puta, vel Pil. Aloephang. cum ſcamm. acuatis, veſpertino tempore ante cœnam. Ubi fortiùs agendum eſt, conducit ſequens maſſa, quæ ſtomachum egregiè evacuat, & mucum obſidentem incidit.

℞. *Maſſ. Pill. de Hier. cum Agaric. gr. xij. Extract. Abſinth. (vel G. ammon. in acet. ſolut.) gr. viij. Scam. Sulphurati gr. j. Extract. Trocb. Alband. gr. ß cum ſ. q. Elixir. Proprietat. f. Pil.*

Evacuatione celebrata pergimus ad *Alterantia, Aromatica* ſcil. paulo acriora, quæ beneficio Salis Vol. Oleoſi mucum incidunt, & rugas ſtomachi detergunt. *Acida* quidem blandâ ſua adſtrictione tonum ſtomachi firmant, plus minus per opiata, copioſa potulenta, S. V. abuſum, aliiſque modis reſolutum. Sed obſervandum quod per acida irritatur quidem fames; verum tamen digeſtionis ſtimulum ſuppeditare, non medici ſed naturæ opus eſt. Imò acida quandoque lædunt; illorum enim occaſione plus ingerunt ægri, quàm naturali fermenti virtute digenere valent. Sane vix, præterquam à Tartaro, in hoc caſu uſum proficuum obſervavi, ab aliis præſertim mineralibus. Inter aromatica quæ hìc conducunt, excellit *Mentha*, item *Abſinth. Cinnamom. Piper, Zinzib. & Zedoar.* Hinc *Elix. Menth.* cum Spiritu proprio per infuſ. paratum egregium eſt. *Rad. Acori* vel recens minutim inciſa cum Spiritu Junip. vel in loco umbroſo ſiccata, pulveriſata, & cum Extract. Tormentill. miſta, multum confert. Rad. Armor. Helen. recentes optimè ſalivam glutinoſam in declinatione morborum corrigunt, & appetitum provocant. Vel poteſt fieri nodulus compoſitus:

℞. *Rad. acor. veri ℥ ij. Helen. ℥ j. Herb. Menth. Criſ. m. iij Zedoar. ʒ vj. m. pro nodulo. De quo æger bibat ante paſtum, & in ipſo paſtu.*

Extra hæc conveniunt etiam amara acriora, *Agrimon. ſcil. Card. B. Centaur. min.* &c. in vino & aquâ decocta. *Elixir. Proprietat. c.* acido in trivio notum eſt. Spiritus Panis egregium eſt Stomachicum. Tinctura Tartari, *i. e.* Sale alcali quaſi cauſtico facta, ad 40. gut. ut & ſal Armoniacum cum aromaticis (non fixis Alcalibus quæ acidum arripiunt, & partem volatilem dimittunt) præſcriptum, egregiè viſcidum incidunt & appetitum ſtimulant. Inter ſalia conducit etiam Tartarus Vitriolatus. Inter acida, Tartarus primas vias blandè abſtergit & relaxat. In Cydoniis autem abſoluta eſt inappetentiæ cura, imprimis cum alvi fluxu conjunctæ. Unde

℞. *Aq. Menth. ℥ ij. Aq. Cinnamom. ℥ ij ſucc. Cydon. ℥ j. Syr. Cydon. aromat. ℥ ß. m. cap. Cochleatim.* Conferunt etiam Spiritus ſalis & Vitrioli, modò cum S. V. dulcificentur, ad gut. xx. vel xxx. in vehiculo præſertim calido. Ad aromatica pertinent Michaelis Elix. Stomach. ejuſdemque pulv. ſtomach.

℞. *Herb. Menth. Criſp. m. iv. Meliſ. Puleg. Salv. an. m. ii. Rad. Pimpin. ℥ ij. Calam. aromat. ℥ j. Granor. maſtich. ℥ j. ß. Zedoar. Galang. an. ℥ j. ß. Cubeb. Nuc. Moſch. Cinnam. Macis, Caryophyl. Zinzib. an. ʒ ß. Infundantur in Spiritu Menth. acuato Spiritu Vitrioli Philoſ. ad gratum ſaporem. Eſſentiæ probe extractæ, add. Extract. Cal. Arom. q. poteſt diſſolv. Doſ. gut. xxx. vel xl.*

℞ *Pulv.*

℞. *Pulv. Rad. Ari* ℥ *j. Arcan. duplic.* ℈ *ij Olei deſt. memb. gut. vj. f. Pulvis.*

Si oriatur inappetentia ex vitio Spirituum animalium & nervorum, *v.g.* in ſenio, convenit *Ambra*, & *Balſamus Peruv.* aut ejus *Eſſentia* ſive Tinctura, cum Tinctura Tartari parata. Ut & *Aromatica*, *Vinum*, &c.

Si pinguia vel ... appetitum proſternant, convenit *Elix. Propriet.* & omnia amara. Si narcotica, conveniunt acida.

Inter externa conveniunt cruſta panis probe ebria vino & aceto, pulv. Caryophyll. inſperſo, & ventriculo applicata; item panis in Elixir. menth. tinctus, applicando deſuper laterem calefactum, præſertim in Spir. defect. ut & Pellis vulturis, Emplaſtra ex Tacamahac. & Caran. Unguenta ex Oleis Arom. deſtil.

CAPUT III.

De Appetitu aucto: Bulimo ſc. & Appetentia Canina.

B*Ulimus* eſt ingens fames cum animi deliquio, propter orificium ſtomachi moleſtiùs affectum. *Fames* autem *Canina* continua eſt appetentia, cum valida digeſtione, vel ſaltem ſubitaneo poſt paſtum vomitu.

Cauſa utrobique eſt acidum vol. potentius & activum, ſtomachi orificium continuò morſicans. Acida enim aſſumpta appetitum promovent, & in fame caninâ jejuno ſtomacho ſucci inſigniter acidi per vomitum quandoque rejiciuntur. Atque hæc *cauſa ordinaria* eſt. Extraordinariè quidem produci poteſt per nimium membranæ ſtomachalis ſenſum, ejuſdem facilem provocationem; vel per vermes membranas vellicantes; ſed ſi prompte digeratur alimentum, neceſſe eſt quod ſimul adſit acidum eſurinum. Ratione exceſſivi hujus acidi maſſa ſanguinea fit minus nutritiva, unde qui fame canina laborant raró pingueſcunt.

Prognoſis. Bulimos ſuperveniens morbis chronicis, funeſti eventus eſt. Appetentia quaſi Canina poſt febres eſt ſine periculo, niſi nimium comedendo accerſatur recidiva: ſi adſit vomitus & diarrhœa, in Cachexiam vergit.

In *Cura* 2. ſunt Indicationes 1. Temperetur acidum. 2. Temperatum evacuetur: Antequam temperetur minimè evacuetur, nè acrimoniâ ſua ſtomachum vel inteſtina lædat. Quæ temperant acre acidum, ſunt 1. Alcalia, præſertim fixa. 2. Terrea, quæ abſorbent. Et 3. Oleoſa, quæ hebetant. Unde patet omnia Martialia maximè convenire, una cum aliis fixis: *v. g.*

℞. *Coral. Rubr. ppt. Lim. Mart. minut. trit. an.* ℥ ß. *Lap. Cancr. Carpion. an.* ℈ *j. Croc. Orient.* ℈ ß. *f. Pulv. aſſumendus in Juſculo pingui. Additur etiam C. C. uſtum, creta*, &c.

Inter Oleoſa conveniunt Olea quælibet expreſſa, & potentiſſimè Olea deſtil. Carvi, Caryoph. &c. Huc pertinent vitella ovorum ad duritiem coctorum (quæ multum continent olei acidum egregiè obtundentis) Cochleæ, Cancri fluviatiles, Caro Suilla, Oryza cum butyro cocta, aliaque difficilioris paulo coctionis, adeoque acidum eſurinum infringentia. Narcotica quidem ſenſum ſtomachi ſtupefaciunt, ſed palliando ſaltem conveniunt.

Quoad Evacuantia, convenit Pulvis ſeq. ℞. *Rad. Jalap.* ℈ ß *Reſin. Scam. gr. v. Lim. Mart. pp* ℥ ß. *Salis Tartar. gr. v f. pulvis. Vel* ℞ *Pil. Hier. Simpl. Gal.* ℈ *j. Rhabarb. opt.* ℈ ß. *cum Syr. Roſ. f. Pil. aliquoties mane ſumendæ.*

Bulimus curatur per vinum, imprimis Malvaticum vel Hippocraticum, & odorem panis vino intincti. Interdum Theriaca in vino diſolvitur.

CAPUT III.

De Appetitu depravato, Pica nempe, Malacia, & Faſtidio determinato.

Pica eſt inuſitatorum, Carbonum v.gr. appetitus. *Malacia* eſt uſualium, halecum v. g. intenſum nimis deſiderium.

Subjectum Picæ ſunt Spiritus animales vel vitiati vel vitiatè moti, quatenus exinde opus phantaſiæ depravatur, utut crebrior occaſio ſit ex ventriculo, & hujus fermento alterato, ubi eſt ſubjectum Radicationis. Licet enim vellicatio ſtomachi appetitum inferat, non tamen determinat ad particulare objectum, ſed phantaſia. Quin & multa appetuntur quæ ſtomachum non reſpiciunt, v.g. Odor Corii, fragor Cinerum, &c. Præterea Phantaſia neceſſariò depravabitur, quia ſenſus externi depravantur. Sic afficitur odoratus cùm fœtore quodam delectantur: Afficitur guſtus, quatenus cibum cum voluptate comedunt, quem aliàs abhorrent. Videtur autem guſtus depravatio à ſaliva procedere, fermentum enim ſtomachi vel lympha vitioſa (v.g. à ſuppreſſione menſium) ſalivam indubiè inquinat.

Cauſa Proxima eſt vitiatus Spir. motus. *Remota* eſt fermenti ſtomachalis alteratio: Hujus enim varia ſpecificatio (licet à priori imperſcrutabilis) varios in variis animalibus appetitus excitat. Fermentum itaque præternaturale vellicando orificium ſtomachi admodum ſenſile phantaſiam ad certum quoddam edulium, vel loco hujus aliud quid inuſitatum, dirigit. Adeoque *Pica* revera eſt ſpecies melancholiæ Hypochodriacæ. *Cauſæ occaſionales remotiores* ſunt, menſium in gravidis ſuppreſſio, ſanguinis & conſequenter lymphæ ſtagnationem & corruptionem inducens, ulcera in faucibus materiam in ſtomachum deponentia, ſeminis aliorumvè excernendorum ſuppreſſio, aut à matre graviter picante hæreditaria ſucceſſio.

In *Pica* appetunt ea quæ ſunt ſimilia (non verò contraria) fermento ſtomachali; adeoque multa aliàs ſatis noxia ſine noxa digerunt, modò nimiam quantitatem non ingerant, aliàs enim Cachexias, &c. inferrent. Mulieres gravidæ difficulter ferunt rei appetitæ denegationem; ſobriè tamen & temperanter comedant.

Cura 3. habet Indicationes. 1. Evacuandus eſt ſtomachus, vomitorio; vel in gravidis ſub initium & finem gravidationis, & illis quæ non facilè vomunt, Cathartico ex *Aloe*, *Extract. Helleb. Coloquint. & Merc. dulci*. Quandoque ſuperadditur res appetita, ut fermentum vitioſum eandem avide arripiens, una ejiciatur. Si depravata eſt integra humorum maſſa, ſudorifera Antimonialia conveniunt. 2. Fermentum hoc acrius per Martialia ſaturandum, vel per alia appropriata alterandum. 3. Ipſe ventriculus appropriatis plus minus acidis roborandus. Inter hæc egregiè conveniunt *Succ. Cydon. Granat. Limon.* Specificè commendatur *Aqua ex vitium ſurculis ſtillans* miſta cum *Aqua theriac. ſuc. Citr. & Aurant.* in forma Julepi. Vinum etiam generoſum, imprimis infuſum ſuper Menth. Abſinth. &c. ſingulariter ſtomacho amicum eſt.

℞. Con-

℞. *Conſerv. Menth. Criſp. (vel Roſ.) Vitriolat.* ℥ iij. *Pulv. Zedoar.* ʒ j. ß. *Syr. Cydon. aromatiſ. q. ſ. f. Elect.* Vel

℞. *Aq. Menth. Meliſſ. an.* ℥ j. *Elix. Menth.* ʒ ij. *ſucc. cydon.* ʒ vj. *ſyr. cydon.* ʒ ij. *F. Mixtura gravidis (præmiſſis præmitendis) cochleatim exhibenda.*

Aliàs in non gravidis Cura ferè ad imitationem Melancholiæ Hypochondriacæ inſtituatur. Vitentur dulcia. Quandoque Mithrid. & Theriac. conveniunt. V. S. non ſuadenda niſi adſit plethora vel menſium ſuppreſſio. Interdum hirudinum ad hæmorrhoides applicatio utilis videtur.

Succedit Determinatum Alimentorum faſtidium; quod oritur vel à memoria prægreſſæ noxæ, quando v. g. Virgo faſtidit Cinnamomum quo larvatum fuit purgans violentum; vel à ſimilitudine moleſti cujuſdam humoris, in iis v. g. qui in febribus moleſtum habent amarorem in ore, & qui ab aſſumptione opii vel reſinoſorum purgantium amaritiem in ore contraxerunt, adeoque Cerevisiam lupulatam horrent, quatenus amara eſt, & facilè nidorem hoſtilem contrahit. Ad reſtaurandam utique ſuavitatem, & facilem aſſumptionem cereviſiæ & carnis nil melius Elix. Propr.

SECTIO II.

De Siti Læſa.

Sitis eſt liquidorum appetitus. Inſervit autem liquor appetitus, tam nutrimentis intra corpus diſtribuendis, quàm excrementis extra corpus eliminandis. Ille liquidorum appetitus, Naturæ curſu in ſolam Aquam fertur; homines verò per artem nutrimentum cum vehiculo conjungunt. *Sitis* læditur tribus modis. Vel 1. nimia eſt; vel 2. deficiens, vel 3. depravata. *Sitis nimia* eſt vel *moderata* in pharynge ſita, v. g. poſt exercitium, Loquelam diuturn·m, &c. vel intenſa & clamoſa in ſtomacho ſita, & ferè inextinguibilis.

Cauſa eſt quicquid acrimonia ſua ſalſa fauces, & ſtomachum vellicat. *Cauſæ remotæ Externæ* ſunt, quælibet ſalita, piperata, purgantia, Mercurius Sublimatus, &c. Internæ ſunt triplices. 1. Eſt acrimonia alcalina bilis vel cujuſcunque fluidi, in ſtomacho corrupti in cruditatem nidoroſam, qualem in febribus obſervamus. 2. Acrimonia ſalſa Lymphæ (præſertim Salivalis) in Hydropicis, Catarrhoſis, Scorbuticis, &c. 3. Saliva pauca glutinoſa, plus minus acris, in Nephriticis, Hecticis, & ex morbo convaleſcentibus: ubi maximè culpatur Spir. defectus, qui aliàs ſecretionem ſalivæ promovere deberent; vel eorundem ad alia munia avocatio, in Doloribus, Ira, &c. Cæterum in promovenda ſiti Pulmones etiam multum conferunt, in Vomica & Empyemate. Nec negligenda eſt conſuetudo bibendi. Obſervanda eſt differentia *Sitis*, quod quædam affligat cum ardore febrili, quædam ſine eo, ut in Catarrhoſis, &c.

Prognoſis. Sitis in febribus ardentibus pauca, eſt admodum ſuſpecta. Si Lingua ſit arida, os glutinoſum aut exſuccum, Æſtus inſignis corporis,

Digitized by Google

&c. & æger de ſiti non conqueratur, peſſimum eſt ſignum, quia delirium vel ſtupiditatem partium ſignificat. Sitis clamoſa appetitum proſtratum indicat. Si liquida cum ſonitu in ſtomachum dilabantur, innunt ejus tonum reſolutum. Sitis inordinata abſque cauſa morbum imminere ſignificat. In febribus cum eorum ſolutione evaneſcit. In Morbis Chronicis non facilè pellitur.

In Cura, 1. Tollatur Cauſa; partim per acida, partim per temperata. Aqua ſimplex frigida caute uſurpanda, metuendum enim eſt ne ex coagulatione ſanguinis in præcordiis adſtma inferat. In affectibus febrilibus acida plus minus auſtera ſunt optima. Hæc inter ſunt *Acetoſa*, *Semperv. Suc. Citr. Cydon. Tamarindi* (*qui etiam alvum ſubducunt*) *Acetum* (*ſive ſimpl ſive Roſ. ſive Viol.*) *phlegma Vitrioli acidulum*, *Spiritus Vitrioli*, *Spiritus Salis*, & *minerales Clyſſi* (potui imprimis ordinario inſtillandi. Huc refertur Nitrum, imprimis Antimoniatum quod ad ʒ ij. egregiè ſitim mitigat, & interea viſcidum reſolvit. Iſta quæ temperando ſiſtunt ſitim, ſunt imprimis *Lac*, ejus *Serum*, & Paſſulæ, quibus ſuo modo *Rad. Chin.* & Lign. Saſſafras addi poſſent. Conveniunt hæc Scorbuticis Phthiſicis, Catarrhoſis, & Hecticis, ubi acrimonia ſalſa ſitim inducit, & acida ſæpè nocent, Præ ceteris ſerum Lactis cum ſucco Citri à butiroſa parte purgatum, in febribus ſcorbuticis beneficio Nitri ſui temperati alvum laxat, Salia corrigit & per urinas expurgat. Elegans eſt etiam Decoctum Chin. & Saſſafr. cum Liquirit. pro ſiti ſcorbutica. Hecticis autem & Catarrhoſis decoctum Liquit. & fœnicul. admodum convenit.

℞. *Decoct. Rad. & fol. Acetoſ.* ℔ j. *ſuc. acetoſ. rec. expr.* ℥ iij. *Syr. Ribium*, *Granat. an* ʒ. *vj. M. pro potu acido. Addi poſſent Tincturæ Flor. Bellid. Roſ. Viol. &c. vel parentur Julepi per infuſionem cum Tamarindis adinſtar Tincturæ.*

℞. *Hord. rec. m. i. Paſſul. min.* ℥ j. *Liquir. Raſ.* ʒ ß. *Cinnam ſem. Aniſ. Fœnic an.* ʒ j. *Coq. in* ℔ *v. Aq. font. bibat pro lubitu, qui temperata poſtulat.*

II. Augeatur Lympha Salivalis, per uſum potus Aquei, cavende interim ne ſtomachus nimium gravetur. Inter omnia autem ſalivam viſcidam attenuantia excellit ſal Ammoniacum.

III. Fallatur ſitis volutando in ore cereviſiam ſecundariam, vel abluendo fauces cum ſucc. ſuperviv. maj. mucil. ſem. Cydon. cum Aqua Sperm. Ran. extr. & ſale Armoniaco: præſertim ſi lingua ſimul ſit arida, ſcabra & plus minus nigricans.

Qui ſani ſiti matutinæ ſunt obnoxii, laventur hauſtu vini abſinthi. Qui æſtuantes, intenſius laborantes, aut deſatigati, ſiticuloſi exiſtunt, levantur per S. V. aſſumptionem.

Sitis deficiens rara eſt. *Depravata* ad febrium, vel *Picæ* & *Malaciæ* Symptomata pertinet.

S E-

Digitized by Google

SECTIO III.

De Maſticatione Læſa.

CAPUT I.

De Muſculorum Maſticationi inſervientium Vitiis; in Specie de Spaſmo Cynico & Tortura Oris.

ANtequam Alimenta in ſtomachum tranſmittantur, prius in ore maſticari debent. Leditur autem maſticatio vitio vel muſculorum, vel maxillarum vel dentium.

Muſculi Temporales, & illi genis & labiis communes inſerviunt maxillæ inferiori movendæ, & ad ſuperiorem convenienter, idque validè, adducendæ. Si hi muſculi ſpaſmo laborent, inferior maxilla ſuperiori conſtanter adducta perſiſtit. Si paralyſi afficiantur, inferiorem maxillam pondere proprio deorſum labi permittunt, ſine reductione ad ſuperiorem. Convulſio ac Paralyſi temporalis Muſculi rara eſt, quin cum univerſalibus Epilepſiis & Apoplexiis concurrat, quibus curatis, curatur & ipſa. Niſi interdum ſpecialiter muſculus vulneretur aut alio modo afficiatur, quo in caſu vulgari methodo externâ curabitur. Genis & Labiis Inſervientium muſculorum ſimultanea convulſio & paralyſis pariter non niſi aliis gravioribus hujus generis aliarum partium internarum affectibus ſuperveniunt, & tunc ſpeciatim utriuſque partis faciei convulſio, & oris hinc facta utrinque deductio, ad modum canum ringentium, *Spaſmus Cinicus* dicitur. Sin verò alterutra ſaltem faciei muſculorum pars vel convellatur vel paralyſi afficiatur, in convulſione pars ſana ad ægram, duram, dolore affectam & convulſam; in Paralyſi pars ægra mollis laxa minus ſenſilis (cum ejus oculi inferiori parte ferè decidente) ad ſanam trahitur. Exinde recta oris figura diſtorquetur, & ſpeciatim *Oris Tortura* dicitur, in qua alter oculus rite claudi nequit, imò & æger literam O, pronunciare, ridere, exſufflare, aut expuere, niſi ex altero tantum oris latere, nequit.

Cauſæ Convulſionum & Paralyſium ſuo tempore evolventur. Si dimidium faciei totius, & aliæ illius lateris partes, ſimul afficiantur, in radice & principio nervorum alteræ inſtius partis hæret malum. Si verò ſpecialiter muſculus unus alterve afficiatur, hęret malum in nervi cujuſdam ſurculo ſpeciali.

Prognoſis. Tortura oris ex ſpaſmo ſuperveniens morbis acutis, vel convulſioni aut paralyſi reliqui corporis, mortem portendit.

Cura. Si paralytica ſit, præmittuntur purgantia, deinde frequenter exhiventur ſudorifera ex Aromaticis & Volatilibus, imò & ex lignis; poſtea veſicatoria aut cucurbitæ ſcarificatæ nuchæ vel auri affectæ applicantur. Detineatur in ore extract. caſtorei vel gargariſetur os cum caſtor. in vino ſoluto, vel decoct. rad pyreth. cum ſem. eruc. Quin & eſſentia caſtor. cum Tinctura Benzoes loco affecto crebrius illinatur. Detineantur item in ore *Plateri Rotulæ*.

℞. *Nuc. m.* ℥ij. *rad. pyreth. angel. ſem. ſtaph. agr.* (*vel coriand.*) *ſinap. an.* ℥j. *ſem.*

Angel. (*vel cumin.*) *cubeb. an.* ℥ ß. *piper.* ℈ ß. *maſtic.* ℥ j. ß. *ceræ q. ſ. f. Rotulæ*.

Ex ſpaſmo ſi fuerit malum, Purgantia, Sudorifera, & ex Caſtoreo parata commodè uſurpantur. Curavit *Platerus* per *Narcotica Aromatica*, e.g. *Mithridat. Syr. pap. Opiat.* &c.

CAPUT II.

De Maxillarum & Dentium Vitiis.

Maxillæ luxatæ à quavis violentia, nimia oſcitatione, aut oris hiatu, facilè per inflictam ſub mento alapam reſtituuntur. Si tumore aut inflammatione faucium vel parotidum, vel decubitu lenti tartareique humoris in juncturam cum oſſibus temporum, in motu libero impediantur, removendæ ſunt hæ cauſæ, quæ per ſe facilè patent. Si tremulè moveatur maxilla, propter ſpaſmum reciprocum muſculorum adductioni, & abductioni inſervientium, ſupervenit ſonus ex crebriori colliſione natus, qui *ſtridor dentium* dicitur. Specialiores *ſtridoris* hujus cauſæ ſunt frigus externum, Lumbrici inteſtinorum, imò & febrium rigores, ob dentium conſenſum cum partibus circa præcordia membranoſis. *Dentium ſtridor* ſubitò adultis ſuperveniens Apoplexiam aut Epilepſiam portendit. In febribus deliranti malum eſt. Pro *Cura*, applicetur externè Balſ. Peruv. & removeantur Cauſæ.

Succedunt *Dentium* vitia, quibus læditur maſticatio; quando ſcil. aut *deficiunt*, aut *vacillant*, aut *ſtupore* vel *dolore* affliguntur.

Deficiunt Dentes quando evelluntur, aut à cauſa externa ita alterantur, ut, inſtar partis mortificatæ, cum gingiva viva cohærere nequeant; idque vel ratione *Senii*, vel ratione *nimis frigidorum* quæ Senium eorum accelerant, vel *nimis calidorum* quæ dentes & gingivas amburendo penetrant & arrodunt, vel ratione nimi uſus *Narcoticorum*, *Aceti*, aliorumque (in odontalgia) quæ *ſtuporem* iiſdem inducunt; vel denique ratione nimis viſcidorum, dulcium nempe, lactis, caſei, &c. quæ pertinaciter dentibus adhærendo tranſpirationem impediunt, unde eorum nutrimentum in acorem nocivum vergit.

Inter *cauſas defectus* dentium imprimis conſideranda *Caries* ſeu Arroſio, qua dens inſenſibiliter abſumitur & excavatur, donec fruſtulatim excidat. Inchoat malum, ut plurimum, in parvo puncto extrinſecùs, quod nigreſcit primitus, inde foraminulum aperitur, ſicque ad interiora penetrat; unde ſequitur dolor propter dentis radicem nerveam arroſam; & ex arroſo dente naſcitur quandoque ſanies, quæ, ſi per foraminulum dictum non effluat, ad interiora pergit, & nunc gingivas nunc ipſam maxillam rodit, & præſertim per illa hujus foramina, per quæ vaſa in dentes ſubeunt, effluens tubercula excitat, quæ exeſa ſanioſum acre liquamen fundunt, & licet curata, novâ tamen ſanie ex carioſo dente generatâ recidivant, & in fiſtulam degenerant. *Cauſa Cariei* eſt acidum ex nutrimento dentis degenerato. Nutritur autem dens non ſolùm per propria vaſcula, arteriolas nempe & venas, circa ſui radicem implantatas; ſed lateraliter etiam ex firmiter adhærentibus gingivis; unde acutiſſimus eorum ſenſus, licet ex ſe indolentes ſint. Quandoque nutrimentum hoc corruptum, *Vermes* in dentium cavitatibus generat, graviſſimorum dolorum autores; quandoque fœtorem, halitum oris inficientem, inducit, imprimis ſi excavatio tanta ſit, ut alimenta carnoſa inibi putreſcant.

Si Nutrimentum dentium laterale (ex gingivis) ita depravatum ſit ex flacci-

cidi-

Digitized by Google

ciditate gingivarum externas injurias recipientium, ut perfectè cum dente aſſimilari nequeat, abit in *lapideam ſubſtantiam* denti adhærentem, & *lapidem dentalem* ſeu *lithodonton* dictam; quæ ſimul mucilaginem ciborum ac potuum ſecum indurat.

Dentes nigri, ſordidi, aliove modo malè colorati, *Cariei* & *Lithodonto* obnoxii ſunt. Quid enim nigrities, &c. niſi alteratum dentium nutrimentum, vel occaſione externorum adhærentium, ſpeciatim viſcidorum & dulcium, vel gingivarum flaccidarum, ut in ſcorbuto & poſt inunctionem mercurialem.

Quoad *Curas*. Si longius proceſſerit *Caries*, neceſſaria eſt Evulſio, quæ peragitur appropriato Inſtrumento, & melius ſuccedit quo magis dens vacillaverit. Quo autem diſponatur ad facilem Evulſionem, ſunt qui globulos ex *lacte tithymali*, cum ſale Armoniaco aut *farina triticea*, cavo denti immittunt. Commendantur item in hunc finem *Lac Cataputiæ*, *Lac ficulneum*, *Succus chelid. maj.* & pinguedo *Ranis* ſupernatans, dum in olla vitrea affuſa aqua coquuntur. Vel

℞. *Gum. Ammoniaci*, *ſem Hyoſcyam. ſucc. ejuſd. an.* ʒj. ß. *Adde parum Pingued. Ranæ virid. & ceræ, f. Ung. denti extrahendo applicandum vel indendum.*

Si *Caries* nondum nimium proceſſerit, propter pericula ſub dentium evulſione obſervata, tentanda eſt cura remediis ejus progreſſum inhibentibus; inurendo nempe in loco carioſo cum *Cauterio actuali*, vel ſaltem *potentiali*, ſc. aq. fort. ſpirit. Vitrioli, &c. & deinde replendo dentem *auro foliato*, vel *Myrrha* cum *cera viridi* ſubacta, vel Zz. in *Oxymel.* cocto, aut Pulv. Coral. cum Camphora: Hæc enim à majori putredine præſervant.

Tollitur *fœtor dentium* abluendo os poſt prandium & cœnam aq. in qua ſal Armoniacum ſolutum; vel denti cavo indendo *Gall. moſchat.* cum *Cyper.* & *Maſtic.* Eliciuntur *Vermes* ex dentibus retinendo in ore *ſabin.* in *vino coct.* vel ſuffitum *Sem. hyoſcyam.* ſeu *Fruct. balicac.* ore ſuſcipiendo; vel denique Sp. Sulph. aut Pulv. *Gallarum* cum *Suc. rad. pryeth.* denti indendo.

Lithodontos, *dentium nigrities*, *ſordities*, &c. curantur ſordes illas abſtergendo, vitioſum earum acidum abſorbendo, & gingivas roborando. In leviori malo ſufficiet dentes & gingivas fricare *Oſſe ſep. C. C. uſt. mand. luc. piſ. teſt. ovor. calcin. ciner. majoran. roriſmar. Urin. calida*, *Tart. calcin. ſal Tartar.* &c. Vitanda ſunt lapidea ex *Silic. pumic.* &c. quia gingivas atterunt. Ubi fortiùs agendum, illinatur gingivis Sp. ſal. aut oleum Sulphur. cum melle. Sp. Vitriol. ſuſpectus eſt. Fit utique Pulvis dentifricius egregius ex *Rad. Polypod. infuſ.* in *vino* cum Sp Sulphur. acuato. Interea non incommodum eſt hujuſmodi Pulveribus addere *Rad. irid flor.* odoris gratia, ut & ſal Armoniacum, quod in omnibus oris affectibus admodum conducit. Paratis dentifriciis aliquot gut. Ol. deſt. caryoph. aut lign. rhod. poſſunt addi. Huc etiam facit *Riverii liquor ex Alum uſto*. Vel

℞. *Gran. cherm. ſantal. rub. an.* ℥ß. *Sp. V. q. ſ. pro extrab. Tinct. qua irrora aliquoties Pulverem ex oſſ. ſep. C. C. uſt. Pumic. ppt. & moſch. qui poſtea exſiccetur pro dentifricio.*

Succedit *dentium vacillatio*, vel propria culpâ, de qua hactenus, vel gingivarum culpâ, quando ſc. molles & flaccidæ, aut à ſanguinis copia in ſpuriam carnem ad tactum cruorem ſtillantem, intumeſcunt; aut, ſi ulterius procedat negotium, exulcerantur & ad gangrænam diſponuntur. Procedit plerumque hæc gingivarum laxitas à vitioſo ſcorbutico ſale in ſaliva regnante, earum tonum reſolvente, & plus minus rodente; unde Mercurii uſus, & omnia ſalivam copioſam educentia, gingivas valdopere laxant, & hinc dentes mobiles reddunt.

Cura.

Digitized by Google

Cura. Præmiſſa radicis morboſæ interna curatione, gingivæ flaccidæ adſtringendæ, exulceratæ detergendæ, & conſolidandæ, gangrænatæ verò ab ulteriori malo præſervandæ. Si quid aliud, certè *Myrrha* & *Lacca* in ſcorbuto oris multum conferunt; unde & Tinctura *Laccæ* proſtat omnibus præferenda. Convenit etiam *Phlegma* Vitrioli in quo *Alum. ſolutum*, & *lacca pulver. infuſa*. Optimè abluuntur gingivæ *decocto Rutæ* vel *Salv.* ſanando dein, ulcera cum *Mel. roſ.* & *tantillo Spirit. Salis*. In genere conveniunt, *flor. Roſ. rub.* & *Aquileg. C. C. Ebur. uſt. Alum. lap. cancr. fol. querc. liguſt. rad. ireos flor. biſtort. tormentil. flor. malv. arboraſc. naſtur. Aq. rut. ſalv.* & *roſmar.* Ex his, fiunt Pulveres dentifricii, vel decocta, vel denique linimenta, e. gr.

℞. *Alum. crud.* ʒj.ß. *flor. Aquileg. fol. Salv. an.* ʒij. *rad. Ireos flor.* ʒj. ß. *Myrrh. elect.* ℈ij. *cum q. ſ. mel. roſ. f. Linimentum*.

In excreſcentia gingivarum ſcorbutica *Sp. cochl. cum alum. uſto* eſt perquam egregius: Sicuti nulli cedit *decoct. Vermicularis cum Alum.* & *Mel.* Probatiſſimum autem eſt ſequens.

℞. *Cremor. aq. Calcis Vivæ ſupernatantis* ℥ij. *gum. lac.* ʒ ij. *vitriol. cypr. gr.* vj. *aq. roſ. ſalv. an* ℥j.ß. *Solve calore leni ut probe impregnetur à Lacca*, & *eo laventur gingivæ*.

In graviori malo procedendum eſt ad Linim. Hartman. deſcript. in Prax. Chym. p. 123. & Ung. Ægypt. cum mel. roſ. Interdum ad Aq. Reg. vel aquas virides ex viridi æris, pauco auripigmento, & quibuſdam vulnerariis in aq. fuſis, & decoctis. Pro exulceratione, ſufficit quandoque ſeq. Pulv.

℞. *Alum. uſt. Salis Armoniaci an.* ℈j. *maſtich. thur. an.* ʒ ß. *f. Pulv.* affricandus gingivis decoct. ſalv. torment. & flor. roſ. rub. antea, & poſt elotis.

Impeditur denique maſticatio *ſtupore dentium* ab acidis aſſumptis vel vomitu rejectis orto, vel ſaltem *Algore*, dum frigoris attactu afficiuntur. *Stuporem curant portulac. rec.* maſticata, item *caſeus*, *Siliqua ceracea*, *ovi vitell.* ad duritiem coctum, & omnia alcali ditata, *Algorem curant Spir. V.* vel *panis calidus*, vel *vitellum ovi* aſſatum, vel denique *Theriaca*, dentibus applicata.

SECTIO IV.

De Deglutitione Læſa.

LÆditur *Deglutitio* quando *diminuitur* vel *depravatur*. *Imminuitur* autem, 1 *Oeſophagi* ex parte, quando muſculoſa ejus tunica vel muſculorum tertia paria unà cum ſphinctere paralyſi afficiuntur; quando anguſtatur nimis inflammatione aut tumore tam propriis quàm partium vicinarum; quando coarctantur ejus fibræ ſpaſmis Epilepticis, Hypocondriacis, Hyſtericis, aut nimia exſiccatione in febribus, & defectu ſalivæ; quando ab aſſumptis (v. g. infuſo rad. conſolid. maj. in vino malv.) nimium corrugatur; quando denique ab hærentibus oſſiculis, ſpinis, aciculis, &c. obſtruitur & inflammatur.

2 Ori-

Digitized by Google

2. Orificii ventriculi ſuperioris culpa, quando ritè licèt per Oeſophagum dimiſſa, admittere recuſat, idque vel quia inflammatum, excoriatum aut tumore obſeſſum fuerit, vel quia à flatibus in anguſtiis incluſis pertinaciter ſtringitur, vel denique quia nauſeat, & alimenta tanquam ſibi hoſtilia recuſat.

Depravatur Deglutitio, 1. Quando liquida facilè, ſolida difficulter aſſumuntur. 2. Quando ſolida quidem degluti untur, liquida verò (quia Epiglottis Laryngis aperturam debitè non claudit) per os & nares rejiciuntur. 3. Quando vel ſolidorum vel liquidorum quædam facilè, quædam difficulter, quædam non omninò deglutiri poſſunt. De ejus ratione *ſub Tit. de nauſea Ventriculi* pluribus actum eſt.

Prognoſis. Deglutitio læſa à paralyſi muſculorum faucium ſemper periculoſa eſt. In morbis acutis Deglutito læſa ob Spirituum defectum, ubi & potus cum ſonitu in ſtomachum deſcendit, mortem portendit. Si lædatur à ſpaſmis, in vulneribus & morbis acutis, malum eſt periculoſum: In chronicis minus. Si ab ulcere Oeſophagi cancroſo, vel ipſo cartilaginoſo facto lædatur, lethalis eſt. Deglutitæ res alienæ in faucibus hærentes dolorem, inflammationem, abſceſſum, &c. inferunt. Quandoque rupto abſceſſu unà cum pure vel ſurſum vel per ſeceſſum ſine noxa ejiciuntur; vel per alia plus minus vicina loca, collum nempe, intercoſtale ſpatium, &c. exitum ſibi quærunt. Interdum dum ad ventriculum deſcendunt, pyloro pertinacius adhærentes mortem inducunt, vel in inteſtina delati aſperitate ſua dyſenteriam excitant.

Cura pro *cauſarum* varietate variat. Paralyſis partium tollitur tenendo in ore *decoct. ſalv. & eruc. in vino*, vel *S. V. Infuſionis thymi. & flor. lavend. cum caſtor.* intra fauces ſumendo *N. M. cum gut. una aut altera Ol. deſtil. ſuccin. aniſ. &c.* vel *eſſent. caſtor. cum Sp. Theriac.* aut *aq. anhaltina*; & collum ac nucham illinendo *Ol. lumb. terreſtri. coſtin. deſt. ſuccin. aniſ. lavend. &c.* Clauſura faucium & Oeſophagi à ſpaſmo, *aromaticis & nervinis*, blandis *Opiatis* additis, internis & externis curatur. Si à vitio Hypochondriorum, per *acidum abſorbentia*, & *Opiata* item *Caſtoreata*. Si ab Exſiccatione in febribus, *mucilag. ſem. cydon.* cum *Aqua ſperm. Ran.* extracta gradatim deglutiatur: Externè applicetur *Ung. Zacuti* compoſitum ex *Ung. Fil. Zachar. Roſ. reſumptiv. Oleo Amygd. dulc. viol. & mucilag. cum lacte muliebri*. Salivæ defectus potu vini aut cereviſ. ſecundar. vel Cryſtallis in ore volutis reſarcitur. Res alienæ deglutitæ & in ſuperiori tractu hærentes ocius eximendæ ſunt, vel inſtrumentis, vel artificiali tuſſi, ſternutatione aut vomitu, lambendo intereà de oleo amygd. dulc. & aliis lubricantibus. Aciculæ, vitri fruſtula, piſcium Spinæ, aliave acutiora, per inferiora excludenda; propinando intereà pultem ſpiſſiorem ex *Oryza*, *millio*, vel *Panico*, & abſtinendo à potu, ut nempe res acutiores in ſpiſſo involvantur. De vitiis ſtomachi agetur inferius.

Digitized by Google

SECTIO V.

De Chyloſeos Læſionibus.

ALimenta in ſtomachum ſuſcepta beneficio fermenti ſpirituoſi acidi diſſolvuntur, & volatiliſantur in Liquorem plus minus ſpiſſum lacteum, ſalſum, volatilem & temperatum, *Chylum* dictum. Læditur autem Chyloſeos opus, quando omnino *aboletur*, vel quando *depravatur*, unde alimenta depravata alio nomine *Cruditates* dicuntur; ſuntque vel *acidæ*, quando abeunt in ſuccum acidum plus minus viſcidum, nec ſufficienter attenuantur & volatiliſantur; vel *nidoroſæ*, quando abeunt in liquorem ſaporis horridi, plus minus putrilaginoſum; quem imitantur ructus iſti qui ab ovis frixis cum butyro comeſtis ſolent eructari.

Cauſæ. Male veteres intemperiem ventriculi frigidam, in ejus læſionibus accuſarunt; quandoquidem calor non effectivè ſed diſpoſitivè digerat. Cauſa itaque proxima Chyloſeos læſæ erit vel in *fermenti ſtomachi vitio*, vel in *vitio alimentorum aſſumptorum*. In *fermento* quidem, quando non ſufficienter aut non legitimè digerit; vel quia ſpiritus deficiunt, aut à dolore & animi perturbationibus præoccupantur, aut ab exercitii defectu hebeſcunt; vel quia fermentum minus volatile eſt, & à peregrino acore in ſtomacho corrumpitur, v. g. in ſcorbuticis & hypochondriacis, ubi alimenta quidem promptè diſſolvuntur, ſed non debitè volatiliſantur, at nimio acore in *cruditates acidas* mutantur; vel quia fermentum acidum deficit, aut à Sale Vol. Oleoſo bilis in ſtomachum regurgitantis, aut pinguium intro aſſumptorum, adeò obtunditur, ut cruditates nidoroſas inferat. Quin & reliquiæ ex præviis digeſtionibus, & copioſæ pituitæ viſcidæ rugis ſtomachi adhærentes, fermenti activitatem obtundunt, & coctionem lædunt. Verùm in unoquoque ſubjecto peculiaris eſt fermenti digeſtivi varietas, adeò ut quæ unus facilè digerit, alius reſpuat. Ipſe autem appetitus varius monſtrat quædam magis appropriata eſſe fermento ſtomachali, & conſequenter faciliùs digeri. Unde inſueta fermentum pervertunt, tanquam novum poſtulantia. Accedit, inter cauſas chyloſeos læſæ, ſtomachi relaxatio, excóriatio, & obſtructio, vel ejus conſenſus cum Renibus in Nephriticis doloribus.

Altera *Chyloſeos læſæ cauſa* ab alimentis aſſumptis petita frequentior eſt; quando ſcil. nimia ciborum ingeritur quantitas, quam fermentum ſufficienter diſſolvere nequit, vel tanta aſſumitur varietas, pinguium v. gr. cum acribus, acidorum cum dulcibns, &c. ut dum fermentum promptiùs agit in unum cui magis appropriatur, alterum in cruditatem tranſeat; vel quia appetita denegantur, & contraria offeruntur; vel quia nimium panis introſumitur, qui nimio acore aſſumpta imprægnat, & nimia fermentatione mutationem chyli in ſalſum impedit. Pari etiam ratione literati, aut ii quorum ſubtilius ac minus potens eſt fermentum, facilè à vino inebriantur, quia ejus acidum prævalet acri fermentativo Spirituoſo: hypochondriaci autem tardiùs inebriantur. Item potus nimius digeſtionem turbat, quia fermentum nimis diluit, nimiam alimentorum fluctuationem facit, & ſtomachi fibras diſtendit & flaccidas reddit.

Signa. In imminuta Chyloſi conqueruntur ægri de dolore ſtomachi poſt paſtum, de ructibus ejuſdem cum aſſumptis ſaporis poſt 5. vel 6. horas, de inflatione

tione

tione ſtomachi, phlogoſi in hypochondriacis, & ſubinde difficili reſpiratione quando dorſo incumbunt. Matutino tempore os muco plenum eſt, qui revera à ſtomacho regurgitat. Accedit interdum Vertigo Symptomatibus hypochondriacis comitata. *Signa Digeſtionis Depravatæ* ſunt Ructus. In *Cruditate acida*, ſunt ructus acidi & flatus copioſi, quæ rejiciuntur per vomitum ſunt viſcida ſaporis acidi, & alvus ſubinde eſt contumax. In *Cruditate nidoroſa* ructus ſunt fœtidi, ſicut poſt ova frixa aſſumpta; manè in ore peregrinus & cinereus percipitur ſapor; quæ rejiciunt vomitu ſunt liquida ſubflava, aut inſipido-dulcia, aut amaro-dulcia: & Alvus plus ſolito aperta eſſe ſolet.

Prognoſis. Chyloſis læſa morbos chronicos inducit. Ex cruditate acida in ſtomacho oriuntur febres intermittentes, malum Hypochondriacum, Colica paſſio, Scorbutus, Cachexia, morbi Cutanei, Arthritis, & omne acidum vitioſum.

Cura. Promovetur *Chyloſis*, impedimenta removendo, ſtomachum aromaticis vol. extergendo & irritando, & acidis blandioribus ejus tonum conſervando. Removentur impedimenta vomitu vel ſeceſſu. Unde imprimis conducunt Vomitoria Antimonialia, hinc Purgantia, ſc. *Pil. de Hier. cum Agaric. Pil. Maſtich.* vel *Aloephang. Scammonio* acuatæ, una alterave hora ante prandium propinatæ ſemel qualibet ſeptimana, vel quovis menſtruo ſpatio: Item *Crem. Tartari* non incommodè in juſculo pulli ante prandium ſemel in ſeptim. exhibetur.

Quoad *Aromatica* ſtomachum extergentia & irritantia: Conveniunt imprimis *Sem. 4. cal. maj. Z. Z.* (quod egregium) *Abſinth. Acor. Roſmar. Lign. Saſſafr. Eſſentia Piper.* cum S. V. Tartariſato parata, *Elix. ppr.* (in cruditate acida *ſ. acido* parat. aliàs *cum acid.*) *Elix. Vitriol. Mynſicht.* Facit huc etiam ſal Armoniacum, imprimis in *Vin. Abſinth.* vel *Vin. Infuſ. Saſſafr.* Item *Tart. Vitriolatus Tachenii*, & *Nitrum Vitriolatum* cum *Aromaticis* miſta. Senibus convenit *Ambra* in Pulv. cum *Sacchara*, aut ejus *Eſſentia* cum *Spir. menth.* vel *meliſſ.* Huc pertinet *Poterii Specificum*, quod probabiliter paratur ex *Reg. Antimon. Martiali*, ad modum *Antimon. diaph.* Quin & ſtomachum roborat *infuſ. herb. Thee. Nux Moſchata* nimis Oleoſa eſt.

℞. *Rad. Helen.* ℥ *vj. Zz. vel Zedoar.* ℥ *iij. Herb menth. criſp. abſinth. an. m. j. ſem. aniſ.* ℥ ß. *Cinnam. acut.* ℥ *ij f. nodulus pro vino medicato, in quo ſumantur Spir. ſal. dulc. gut. xx.*

In *Cruditate nidoroſa*, præmiſſa evacuatione, conveniunt inſuper *Rhabarb. Tamarind. Crem. Tart. Spirit. ſal. dulc.* & *conſerv. Roſ. Vitriolat.* *Cruditatem* acidam corrigunt *Tinct. Tart. acris*, *Vin. Abſinth. Infuſ. Rad. Armor. Spirit.* & *Eſſent. Menth. Spir. Piperit.* (perquam egregius) *ſal abſinth.* cum *Ocul. Cancr.* & *Coral.*

Inter Externa conveniunt *Oleum maſtich. flav.* vel *Spongia S. V. infuſ. ſimplicium ſtomachalium* madida calidè ſtomacho applicata: vel

℞. *Ol. Stomach Craton.* ℥ *ij. Ol. Deſtill menth.* ℥ ß *Caryoph. Zedoar. an.* ℈ ß. *m. illinatur ſtomacho, applicando deſuper laterem calefactum; vel Emplaſtrum ex Gum. Tacamah. & Caran. in Balſ. Peruv. malaxat.*

Digitized by Google

SECTIO VI.

De Aſſumptorum Retentionis in Stomacho Læſione.

CAPUT I.

De Flatibus.

TUrbatur Chyloſis nonnunquam à *flatibus*; qui ſi erumpant cum ſonitu, *Ructus* dicuntur; ſin copioſè ſurſum & deorſum, *Cholera* ſicca audiunt; ſi ſtomachum ſine eruptione diſtendant, *Inflatio Stomachi* nominantur.

Cauſa. Flatus omnes fiunt inprimis viis per vitioſam fermentationem ab acido in materia viſcida, unde hypochondriaci flatibus obnoxii ſunt. Quod autem *flatus* non inſint aſſumptis, patet ex eo, quod idem alimentum in uno homine flatus generet, in altero non, propter diverſitatem fermentorum: Unde Hypochondriaci & Hyſtericæ ferè ex omnibus alimentis flatus eliciunt. Verum eſt eſſe cibos præ reliquis aptiores, ut ex illis generentur flatus, uti ſunt *Raphanus*, *Allium*, & *Cepæ*; quoniam tales ſale vol. acri abundantes incidunt mucilaginem ſtomachi, & poſtmodum cum acido concurrunt. Quod autem adſit talis mucilago viſcida, teſtantur viſcida & tenacia vomitu excreta.

Differentia. Ructus ſunt vel *acidi*; vel *nidoroſi*; vel *aſſumptorum ſaporem referunt*; vel denique inſipidi ſunt.

Signa. Si in inflatione ſtomachi erumpant Ructus, ſponte prodit malum: verùm quando orificium ſtomachi ſiniſtrum eſt occluſum, adſunt præcordiorum anguſtia, diſtentio, & ad tactum reniſus quidam: Difficilis reſpiratio, præſertim ſi ſupinati ſunt, propter diaphragmatis à diſtento ſtomacho motum impeditum. Subinde dum ſe jactitant ex uno latere in aliud flatulentias in ſtomacho percipiunt. Accedit gravitas & diſtentio non ſolùm circa ventrem, ſed totum pectus, imò collum & dorſum, ubi inanes ſunt ructus, & flatus qui per alvum excerni conſueverunt inhibentur. Si ante perfectam reſtitutionem accipiatur Cibus, augetur inflatio.

Prognoſis. Inflatio ventriculi in convaleſcentibus recidivam morbi prioris ſignificat. Si diu duret, ad *Tympanitidem* diſponit. In hypochondriacis ordinarium ſunt Symptoma. Ructus fœtidi peſſimi & funeſti ſunt.

In *Cura*, 1. Evacanda materia viſcida. 2. Flatus diſcutiendi & acidum temperandum per *aromatica ſalina vel oleoſa*. Priori ſcopo inſerviunt *Vomitoria*, & *Purgantia Aloetica* ſeu *Pil. Maſtich.* Pro ſecundo conveniunt *Rad. Angel. Gentian. Ariſtol. rot. Calam. Arom Galang. Chamomil.* (horumque Olea ſtil. & Aquæ) *ſem. cal. maj. vel min* in *Vino* bullita: *Extract. & Eſſent. Caſtor. Balſ. Sulph. Terebinth.* In Ructu contumaciori *Ambra* in Pulv. cum *ſaccharo* eſt egregia. *Tali Lepor. Pulveriſati*, *C. C. Ppt. Coral. &c.* agendo in acidum flatus corrigunt. Ad Ructus acidus contumaces *grana Piper.* jejunè deglutita commendat *Riverius*. In *Ructibus* cum juncto ardore & phlogoſibus ex bile cum acido concurrente ortis ſingularis eſt *Spir. Nitri dulcificatus cum Spir. Aniſ.*

Externè conveniunt *Olea Carminativa*; item *Empl. è bac. Laur. malax. cum Ol. abſinth.*

abſinth. menth. & Junip. item *S. V. infuſionis aromaticorum* extrinſecùs calidè applicatus.

CAPUT II.

De Vomitu & Nauſea.

SI Pylorus ab irritatione quapiam gravi contrahatur, mediantibus fibris circularibus & tranſverſis inſequitur totius ſtomachi & gulæ convulſio, unde *Vomitus*. Si orificium ſtomachi ſuperius contrahatur, ita tamen ut fortior Pylori conſtrictio non prævaleat, ſequitur *Nauſea*. Unde in nauſeantibus ructus deglutitionem rei alicujus ſequuntur, quia tum temporis aperitur orificium antea clauſum. Et quando audimus res horridas, aut olfacimus ingratas, hoc ipſo nauſeamus, quia contrahitur orificium ſtomachi. Patet ex dictis vomitum eſſe actionem involuntariam; niſi in hominibus ruminantibus ventriculo ſolito carnoſiori præditis.

Cauſa Vomitus & *Nauſeæ* eſt irritatio ſeu impreſſio moleſta in fibras nerveas facta, cujus occaſione Spiritus ad illa loca impetu elaſtico moventur. Irritatio talis vel eſt per *Eſſentiam*, vel per *Conſenſum*. Irritatur ventriculus per Eſſentiam, quando humores acres ex duodeno in ventriculum regurgitant, ut in principio febr. intermit. quando inflammatur aut exulceratur ſtomachus; quando ſaliva acrimonia ſcorbutica inquinatur; quando aſſumuntur ſtomacho ingrata, emetica aut pinguia fermento reluctantia, & orificium ſuperius laxantia adeò ut pylori conſtrictioni & ciborum protruſioni facilè cedat. Cæterum quando diuturni ſunt vomitus, oriuntur à pyloro occluſo vel callo obducto: item ex ſphacelo pancreatis, pancreate lapidoſo, aut herpete ventriculi. Irritatur ventriculus per Conſenſum in colicis doloribus propter continuitatem tunicarum ventriculi & inteſtinorum; in nephriticis aliiſque doloribus propter membranas cerebri ſtomacho aliiſque partibus internis communes; mulieres etiam virorum cupidæ, & quibus non ritè fluunt menſes, vomitu per conſenſum ſæpè corripiuntur.

Signa. Vomitum præcedunt Præcordiorum anxietas, vertigo, tremor labii inferioris, ſalivatio copioſa, & ventriculi convulſiones. *Vomitus eſſentialis* ex eo dignoſcitur, quod poſt vomitum artificialem remaneant adhuc vomendi conatus, ſtomachi inflatio, gravitas, nauſea, & ructus. *Symptomaticus* autem ſine prægreſſa nauſea, aut debilitate ſtomachi, invadit.

Prognoſis. In genere *Vomitus* non nimius ſalutaris eſt. In principio morborum acutorum criticus eſt & bonus. Vomitus lividi, fuſci aut fœtidi humoris, aut vermium in morbis malignis, ut plurimum lethalis eſt. Vomitus periodicus, qui ſpleneticos, hypochondriacos, & mulieres quaſdam conſtanter invadit, ſaluberrimus eſt, modò non nimius ſit. De vomitu ſanguinis dicitur infrà.

Quoad *Curam*. Cauſa irritans removenda eſt; Opiatis Pylori ſenſus & Spirituum impetus reprimendus; ventriculus aromaticis & aſtringentibus roborandus. Pro his ſcopis obtinendis, obſervetur, 1. Somnum, quantum fieri poteſt, conciliandum eſſe. 2. In vomitu ſcorbutico calorem & acrimoniam mitigantia, ut *lac capr.* cum *ſucc. naſturt.* magis conveniunt quàm calida & acria. 3. In vermibus vomitus promovendus, & alvus ſoluta ſit. 4. A veneno vomitus ſemper continuandus, donec nil veneni remaneat. 5. Clyſteres

valdè

valdè conveniunt, ſed pauca quantitate, ne colon diſtenſum fundum ventriculi comprimat. 6. In nauſea, Anorexia, &c. maturè vomendum, ne humores aliò rapiantur.

Quoad *Materiam Medicam*. Cauſam removent *Vomitoria*, vel etiam *Purgantia*, interdum cum parca *Opii* doſi uſurpata. Si Vomitus ſit per Conſenſum, curato primario morbo curabitur Vomitus. Quoad *Opiata*, conveniunt *Eſſent. op. laud. opiat. theriac. extract. theriac. ſyr. pap. crocus*, internè & externè. Inter *aromatica* conveniunt, *Menth. abſinth. zedoar. cort. citr. & aurant. caryoph. N. M. macis*. Præ cæteris *Cinnamom*. Horum *extracta, olea deſt. aq. ſimpl. & comp. Elix. ppr. Tinct. caſſ. lign. balſ. Peruv*. Et decoctum *loelis* ex *caryoph. maſtic*. & *roſ. rubr*. in *vino rubro* coctis. Inter *adſtringentia* excellunt *ſucc. & caro cydon. ſyrup. roſ. ſicc. & coral. Querc. Acet. zedoar. Decoct. & extract. rad. tormentill. Sp. Vitriol. Martis*, *Tinct. Martis adſtring. Liquor ſtypticus ex ter. ſigill. cum Spir. Nitri paratus*, *Conſerv. menth. vitriolat*. In vomitu febr. malign. *ſal abſinth*. cum *ſucc. limon*. egregium eſt.

℞. *Theriac*. ʒ ß. *ol. deſt. mac. gut. ij. laud. op. gr. 1. cum ſucc. cydon. f. Bolus*.

℞. *Aq. menth*. ℥ ij. *Aq. cinnamom*. ℥ ß. *ſp. vitriol*. ℈ ß. *ol. deſt. macis gut. vj. ſal. alum. gr. iv. m. Capiatur cochleatim*.

Inter externa vomitum ſiſtentia ſunt *Ol. N. M. expr*. (pro corpore) *olea deſt. carv. caryoph. mac. menth. zedoar*. item *empl*. de *caran*. cum *balſ. Peruv*. & *ol. menth*. ut & empl. *Barbette* vel *Deckeri* in hunc finem. *Theriaca* etiam cum balſ. Peruv. inuncta, panis toſtus in aceto maceratus & aromat. inſperſis, ſacculus item croci, fotus ex decoct. abſinth. menth. &c. in vino, vel ſeq. Cataplaſma:

℞. *Ferment. acerr*. ℥ iv. *Pulv. menth*. ʒ j. *zedoar*. ℈ vj. *N. M. no. iij. mac. cinnam. an*. ℈ ij. *acet. roſ. q. ſ. f. Catapl*.

Hæc de *Vomitu* in genere. In ſpecie, vomitus *ſpontaneus* cum euphoria ægri, ut & *non ſpontaneus criticus*, non ſunt curandi, niſi nimii ſint & debilitent. Si vomitus ſit *per conſenſum*, curetur primarius morbus, & Opio aromat. miſto compeſcatur vomitus. Si *per Eſſentiam* ſit vomitus; Conſiderandum, an vitium ſit in ſtomachi fibris irritatis, ubi opiata multum faciunt; an cauſa materialis generetur in ſtomacho, quo in caſu prædictæ methodo inſiſtimus; an verò aliundè advehatur, in quo caſu corrigenda eſt & per alvum educenda, vel alibi avertenda, quâ ratione gravidis nimium vomentibus Venæ ſectione in Brachio ſæpè ſuccurrimus. Si *Vomitus Artificialis* nimius evadat, convenit externè ſacculus calidus ex *Abſinth. Menth*. & *Aromatibus* in Vino Decoctis; item hauſtus *Vini generoſi* tepidi ſupervomitiones ab *Antimonialibus* ſiſtit. *Theriaca* etiam, ſi vires ferant, aut Pil. unica *Laud. opiati*, aut parum *Eſſent. Opii* in *Elix. Menth*. propinatæ. Præſentaneum etiam remedium dicitur potus *Lactis* cum *Pane* cocti, aut *Panis Vino* Generoſo acido intinctus & comeſtus. Clyſter itidem ex *Lacte*, in quo *Theriaca* diſſoluta, injiciatur; item *Cruſta panis toſta*, vino generoſo imbuta, cum pulvere *Aromatum* inſperſo applicetur. Si nauſea vel vomitus immineat ab aſſumpto medicamento ingrato, convenit maſticatio *Cort. Citr*. cui ſubinde *Pulpæ* aliquantulum adhæreat; vel *Panis* toſtus *aceto* intinctus, & pulvere *Caryophyll*. inſperſus ori ac naribus admoveatur.

Digitized by Google

CAPUT III.

De Vomitu Sanguinis.

INter res varias quæ evomuntur, etiam eſt ſanguis. Fit autem ſanguinis vomitus ex aperta quacunque ratione arteriola aut venula ad ſtomachum pertinenti, idque vel vitio ſuppreſſarum conſuetarum ſanguinis aliorumvè humorum evacuationum, menſium puta tam in virginibus, quàm prægnantibus, Hæmorrhoidum, &c. Vel vitio ſplenis ex aperto vaſe brevi; vel denique vitio Pancreatis, in quo una alteravè vena à lympha ejus præternaturaliter acidiore exeſa, ſanguinem in Duodenum deponit. Fit etiam vomitus cruentus ex ulcere antiquo conſolidato, quia nempe ſanguis ſub forma puris evacuari conſueverat, vel forſan ulceris fermentum Vaſa Pulmonica corroſit. Cæterum Spleneticis maximè familiaris eſt, propter Splenis infarctum; qui ſanguinem in vaſe brevi ſtagnare facit; hoc autem ad ventriculi fundum ſubrepens illum ibidem dimittit. In Spleneticis ante vomitum percipiuntur Pulſationes circa dorſum prope latus ſiniſtrum. Non tamen ſemper culpandus Lien, quippe & ex Hepate fieri poteſt. In ſanguinis vomitu ex Pancreatis vitio, ſentitur dolor profundus ubi inſeritur ductus Pancreaticus in Duodenum; ut & dolor gravativus in ſuperiori lumborum parte ubi ſitum eſt Pancreas: Imò ſequi ſolet puris Vomitus propter Pancreas exulceratum. Sanguis ex Arteriis profluens fluidior eſt & rutilans; ille autem ex venis grumoſus & fuſci coloris.

Cura. Cauſæ Antecedentes removendæ (extra Paroxyſmum) vel excretiones conſuetas revocando, vel viſcerum vitia corrigendo. In Paroxyſmo Sanguis à ventriculo revellendus per V. S. vel avertendus per hirudines hæmorrhoidibus applicatas. Sanguinis verò jam effuſi ratione; vaſa Adſtringentibus coercenda, & ſanguis grumoſus reſolvendus & ejiciendus. Inter Remedia quæ huc ſpectant, primatum obtinent *Succ. Plantag.* & *Portulac.* præ omnibus aliis *ſucc. rad. Urtic.* Item *Syrup. de Symph. Fernel.* Sed Expertiſſimum eſt *Syrupus* paratus ex *ſucc. fol. Plantag.* & *Rad. Symph.* Aliàs optimè ſanguinem ſupprimit *Oleum* vel *Spir. Vitriol. in Aq. urtic. maj.* Porrò *Trochiſc.* de *Carabe* & de *terr. Sigillat.* cum Tinct. Martis, Tinct. Sulph. Vitriol. & blande acidis. V. g.

℞. *Aq. Burſ. Paſtor. Portulac. Plantag. an.* ℥j. *Acet. Roſar.* ℥iij. *Troch. de Carab. de Terr. Sigil. an.* ʒj ß. *Syr. Myrtin. à* ʒ vj *ad* ℥j. *m.*

In hujuſmodi miſturis commodè adduntur *Ocul. Cancror.* quando nempe metus eſt coagulati ſanguinis in ſtomacho hærentis; aut etiam *Sperma Ceti* in juſculo calido diſſolutum aſſumatur, ad diſſolvendos ſanguinis grumos, ubi fluxus rite fuerit ſedatus. Sanguinem autem coagulatum hærere oſtendunt poſt vomitum color faciei Citrinus aut Lividus, Debilitas Pulſus, aut Syncope, aut Stomachi inflatio.

In Spleneticorum Vomitu, crebriores recidivas optime removent Martialia. In vomitu copioſiore ad *Syncopen*, *Aſcitem*, &c. tendente mira præſtat *Abſinthium* quocunque modo uſurpatum. Præmittenda tamen aut ſubinde ſocianda erunt Martialia.

Externè applicetur *Theriaca* cum *Croco*, *Aceto Rub. Idæ*, irrorat. vel *Panis Toſtus Aceto* intinctus, & *pulv. Caryoph.* inſperſus.

Digitized by Google

SECTIO VII.

De Doloribus Stomachi.

CAPUT Unicum.

De Præcordiorum anxietate, Cardialgia & Soda.

VEntriculus ex ſe nullo ſenſu nullaque moleſtia corpori moleſtus eſt. Cæterum in Præcordiis, i.e. in eâ ragione, quæ coſtis nothis, anteriora verſus ad ſternum ſe inflectentibus, circumſcribitur; non rarò ſunt *Anxietates* ſeu inexplicabilis quædam moleſtia, quæ ægros maximè inquietos reddit. Non rarò etiam *Dolores* difficillimi in ſcrobiculo cordis ſentiuntur, qui *Dolor Stomachi* ſeu *Cardialgia* dicuntur. *Anxietates* illuſtrat vomitus ab aſſumpto vomitorio imminens; *Cardialgiam* verò dolor ille atrociſſimus qui duriora aut grandiora deglutita ſequitur. In utroque Caſu malum oritur ab affecto ſiniſtro ventriculi Orificio, quod maximè ſenſibile & ad Contracturam proclive eſt. *Anxietas* vaga eſt, & ab irritante oritur; *Cardialgia* autem fixa eſt & à convulſiva adſtrictione oritur.

Anxietates omnes oriuntur à ſuperiori ventriculi Orificio; quod oſtendunt ſimiles anguſtiæ vomitum præcedentes, & cœnam largiorem inſequentes; Hyſtericas etiam affligentes cum à ructibus ſæpius leventur, item febrium Intermittentium Paroxyſmos nunc concomitantes non antecedentes, cum à potu frigido inſigniter exaſperentur. Accedunt *Anxietates* ejuſmodi contorſioni vertebrarum ſupervenientes, quæ indubiè in ſtomacho hoſpitantur; ſicut & illæ in febribus malignis, quæ, licet per ſudorem levari videantur, ceſſante tamen ſudore redeunt, parili ferè ratione ac diarrhœa imminutâ diaphoreſi. *Cauſæ anxietatum Remotæ* ſunt nunc acriora aſſumpta, v.g. Mercur. Sublim. Arſenic. &c. nunc Alimenta corrupta, ut fructus horæi; nunc Flatus & Humores æruginoſi in ſtomacho; nunc Fermenta; nunc aliunde ſuſcepta, in Peſte, Morbiſque Contagioſis; nunc ventriculi ipſius vitia, Inflammatio putà, Eſchara, &c. vel denique Nervorum ejus vitia convulſiva, ut in vertebrarum Contorſione. Pro quarum cauſarum varietate, varianda eſt Cura.

Cardialgia nomen ſortita eſt à Lypothymiis, Sudoribus frigidis, aliiſque ejus Symptomatibus, licet Cor immediatè non afficiatur. Dolor ſane eſt toti corpori funeſtus, in ſiniſtro ventriculi orificio locatus, quod maximè ſenſibile eſt, & in quaſvis operationes animales jus habet; adeo ut vulnus leve ibidem inflictum lethale ſit. Obſervandum autem quod quandoque anteriorem abdominis partem fugiat, & circa ultimas pectoris vertebras dorſum affligat; imò & ex ſubſequente œſophagi dolore ſæpè intra ſcapulas ſurſum aſcendere videatur. Interdum etiam in collo compreſſionis ſenſum infert.

Cauſa proxima Cardialgiæ eſt læſio orificii ſiniſtri ventriculi, quod ratione nervorum & ſpirituum, quibus ditatur, interdum totum genus nervoſum in conſenſum trahit. Læditur autem Orificium illud ſiniſtrum vel per *Conſenſum*,

ut in

Digitized by Google

ut in Nephritide, & contorſione vertebrarum; vel per *Eſſentiam*; idq; 1. ex ſtomachi contentorum vitio, in ſpecie flatuum, frequentiſſimè in ventriculo vacuo oberrantium, quique Hypochondriacis & Hyſtericis, præſertim ſi corripiantur febre quadam Intermittente, familiares ſunt, & oriuntur primariò ex pituita acida, vel ſponte, vel bilis aut ſucci Pancreatici in Pylorum regurgitantis vitio, effervefcente. Sunt & *Contenta Porracea* à viridi colore ſic dicta; partim ex corruptione aſſumptorum, partim ex varia lymphæ pancreaticæ, aut bilioſi ſucci inquinati miſcela, in ſpecie ex bile æruginoſa acido vitioſè auſtero repleta cum bile amara concreſcente, oriunda; quæ *Anxietates* & *Cardialgias* inferunt. 2. Propter Vitioſa Aſſumpta, v.g. Caſeum, Lac Coagulatum (quod Symptomata Venenis ſimilia infert) hirudines intus receptas (aqua Salita denuò evocandas) Arſenicum, Scarabæos; &c. 3. Ex ipſo ventriculi aut partium vicinarum vitio, v.g. Ulcere in Orificio ventriculi, ſcirrho Meſenterium, Pancreas, Jejunum & Pylorum occupante. Pertinet huc mœror ad Cardialgias contumaces diſponens.

Signa. Frequenter imminentia deliquia, faciei Livor, ſudores frigidi, ſuperveniunt. Ægri interdum quaſi exanimati jacent, interdum mirè ſe jactitant neſcii quid agant. Bene diſtinguenda eſt *Cardialgia* à *Colica*: Dolor enim in priore ſurſum vergit, in poſteriori verſus lumbos & renes deſcendit: Quin & Cardialgia raró ſola eſt, & horrenda, interdum ferè epileptica ſymptomata infert.

Prognoſis. Qui os ventriculi ſenſilius habent, & raræ ſunt texturæ, magis periclitantur: Præſertim ſi in Cardialgia frigeant, aut ſi Lipothymia aut Convulſiones ſuperveniant. In febribus acutis præſertim malignis Cardialgia meritò ſuſpecta eſt. Peſſima Anxietas & Cardialgia oriuntur ex Bile Porracea & Æruginoſa. Hinc eſt iſta ex lacte coagulato. Iſta ex pituita viſcida plus minus acidâ contumacior quidem, ſed minus moleſta eſt.

Cura. Removeatur Cauſa, & placetur Dolor per appropriata Opiatis miſta. Ad removendam cauſam in affectu per Eſſentiam ex contentorum aut aſſumptorum vitio, optima, imò neceſſaria ſunt Vomitoria: Conveniunt poſt hæc Purgantia, ſed Opiatis miſcenda, ne malum exaſperent, adeoque in majori doſi propinanda. V. g.

℞. *M. P. Aloephang. cum Scammon gr. xv. ad* ℈*j. Extract. Troch. Alband. gr.* 1. *Laud. Opiat. gr.* 1. *vel j* ß *Cum ſ. q. Extract. Abſinth. f. Pil.*

Conveniunt tales miſturæ in quibus facilè ſolvitur alvus, quibus Lympha acrior ſalſo-acida eſt, ut in ſcorbuto; & quibus denique inteſtinorum dolores, aut ex levi purgatione ſuffocatio, ſuperveniunt. In *Poterii Pil. Cathol.* in hoc caſu commendatiſſimis, præcipuum ingrediens eſt *Antimonii flores corrrecti* ut per inferiora purgent, qui *Magneſia Saturnina Meteorizata* dicuntur.

Aliàs ſi Cardialgia oriatur à flatibus, aut exhalationibus ex effervefcentia humorum in Duodeno, v. gr. in feb. Intermit. aut Paroxyſmo Hypochondriaco, conveniunt imprimis Clyſmata ex *Carminativis* præſertim parata. V. gr.

℞. *Rad. Angel.* ℥ *ij. Fol. Origan. Prunel. Menth. an. m. j. Flor. Chamom. m.* ß. *Sem. Aniſ. Fœnic. Dauc. an.* ʒ*j. Bacc. Laur.* ℥ *ij.* ß. *Coq. in ſ. q. Aq. & Urin. Hum. ana. Col.* ℥ *vij. adde Elect. Lenitiv. Elect. de Bacc. Laur. an.* ℥ ß. *Ol. Still Aniſ. Fœnic. an* ℈ ß. *M. F. Clyſma unâ, vel ſi flatus obſtent, duplici vice injiciendum.* Parantur etiam hujuſmodi Clyſmata ex *vino albo* cum *Ol. Stil. Carmin.*

V. S. in Cardialgia nil juvat, niſi per accidens, ut in inflammato Ventriculo.

Digitized by Google

Conveniunt autem poſt *Purgantia*, pro *Cauſarum* ratione, vel *aromata blanda* in flatibus, vel *abſorbentia* in bile porracea, ut taceam propria ventriculi vitia debitis modis curanda. *Aromatica* ſunt *Rad. Enul.Campan. Angel. Fœnic.menthæ,flor. Anthos, & Verbaſc.Cort.Citr. & Aurant.horumque Elix.* Egregium Specificum eſt *Chamomilla*, præſertim *Romana*. Ejus Decoct. vel *Eſſentia* cum proprio *Spir.* vel *Spir. Carmin. Vegetab.* parata, & *Oleum ſtill. Sapphyrinum* commendatiſſima ſunt. Subinde *Ol. deſtil. Carvi* & *Succin.* efficaciſſima ſunt. Commendatur etiam *Spir. Sal.Armoniac. Eſſent. Opii* commiſta. Si ſimul percipiatur ardor in regione ſtomachi, addantur his temperata acida, ſc. Spir. Nitri cum Spir. Aniſ. dulcific. & Syr. Granat. acid.

℞. *Aq. Chamom.* ℥ iij. *Succ. Cydon.* ℥ j. *Elix. Menth.* ℥ ß. *Ol. Stil. Chamom. gut. vj. Laud.Opiat.gr.iij. Syr.de Canella* ℥ ij. *m. Doſis cochl.ij. vel iij.*

Si dolor oriatur à contentis acribus, acidis, porraceis, ſpecificum eſt *Cryſtallus: v.gr.* ℞. *Cryſtal.ppt.* ʒ j. *Coral rub.ppt. C.C. uſt. an.* ʒ ß. *Laud. Opiat.gr.ij.vel iij. m. pro aliquot doſibus*. In dolore ex hauſtu *mercurii Sublimati* conveniunt Cryſtal. cum Theriac. & Butyr. rec. In dolore ex aciculis aut vitri fruſtulis convenit Ol. Amygd. dulc. ad ℥ ij ß. in jure Galli. Pro ſenibus egregiæ ſunt *Pil. Poterii*, ſc.

℞. *Ambr.Griſ.gr.ij. Moſch. Croc. Orient. an.gr.j. Opii Theb.gr.iv. f. Pil. devorandæ*, *ſumendo interea Decoct. Lign. Saſſafr.*

Inter Externa *Tacamahaca* cum parte tertia *Balſ. Peruv.* ſubacta omnibus præfertur. Cui vix cedit *Caranna*. Conveniunt etiam *Ol.diſt. Chamom. Mac.Caryoph.* Item *Ol.Stomach.Craton.* Item *fotus* aut *ſacculi* ex *Carminativis* in *vino* decoctis. Si dolor oriatur occaſione frigoris externi, & inde natæ flatulentiæ, convenit *ſacculus ſeq.*

℞. *Mil. toſt.m.ij. Furfur. m. iij. Sal. Comm. Decrep. m.j.m. Calefiant in ſacculo & applicentur*. Mulieribus, quæ ex impuritatibus matricis, ut putant, dolore ventriculi affliguntur, conducit *Ung.Pomat. cum 2.p.ſevi hircin.* ſcrobiculo Cordis mane & veſperi inungendum. In Cardialgia ex hauſto *Mercur.Sublim.* proficui ſunt fotus ex *fol. Hyoſcyam. alb. Abſinth. Rom. & Maſtich. in Ol. Roſac. Violac. Liliac. & Anethin. coctis*. Item Cataplaſma hoc egregium anodynum.

℞. *Fol. Hyoſcyam. alb. & malv. ſub prunis coctar. & Piſtatar. an.* ℥ iij. *Farin. Hord. & Lentium cum Decoct. malv. ad debitam Conſiſtentiam redact. an.* ℥ ij. *Mucilag.Tragac. ſem. Pſyl.Cydon. an.* ℥ ij. *m. Applicetur calidè.*

Succedit *Soda* ſeu *Ardor Stomachi*, in quo ſentiuntur quaſi copioſi fumi ſulphurei per gulam aſcendentes. *Cauſa* eſt ab acido vitioſo efferveſcente cum quodam Salino Oleoſo. Salina enim dum efferveſcunt, acorem inducunt, qui eò major, quò plus Olei vel Sulphuris adjunctum eſt. Unde iracundi, quibus bilis promptè in ventriculum regurgitat & cum acido efferveſcit; Item Hypochondriaci, aſſumptis dulcibus & ſaccharatis quæ facilè acorem contrahunt, vel aromaticis acribus, Allio, Cepa, &c. quæ facilè cum acido efferveſcunt, *Sodæ* obnoxii ſunt.

Cura. Temperanda humorum acrimonia, aut acidum vitioſum invertendum, per *Abſorbentia*; unde *Morſuli ex Cret. Mynſicht.* & *Later.Pulver.* expertiſſimi ſunt. Conveniunt etiam *Ocul. Cancr. Ebur. uſt. Bol. Armen. Coral. ppt. Lapis Carpion Cryſtal. ppt. Lac Lunæ, Siliqua Ceratea, Syrup. ex Summit. Querc. Album Græcum, ſuccus & Syrupus Portulacæ, Lapis Prunellæ in Aq. Sambuci diſſolutus*; Item *Cremor. Tartari*. Poſt ſedatam efferveſcentiam evacuentur Contenta per *Decoct.* aut *Infuſ. Tamarind.* vel uſum *Rhabarb.*

SE-

Digitized by Google

SECTIO VIII.

De Contentorum in Inteſtinis Expulſione læſa.

EQuidem tractanda priùs veniret, tam Chyli à fæcibus ſecretio læſa, quàm ſucorum Pancreatici & Fellei effervescentia vitioſa; ſed ne actum agam, ſufficiet annotaſſe quoſvis morbos Chronicos propter cruditatem acidam Stomachi, vel oriri vel foveri à vitio horum duorum ſuccorum, ac vitiata inde chyli perfectione & ſeparatione. Adeoque & iſti morbi qui ordinariò obſtructionibus hepatis, lienis, meſenterii, &c. originaliter adſcribuntur, reverà vitio digeſtionis primæ, & hinc alterationis Chyli in Duodeno tribuendi erunt. Non ſecùs ac plura mulierum circa menſes vitia radicem primam circa has partes figunt; unde ſi quæ obſtructiones, tumores aut ſimilia mala viſcerum abdominis in Chronicis morbis ſubinde obſerventur, producta potiſſimùm morboſa aſſerenda ſunt.

Expulſio Contentorum in Inteſtinis læditur. 1. Quando *diminuitur*, ut in *Alvi Suppreſſione*. 2. Quàndo *Augetur* in *Alvi Fluxibus*. 3. Quando *depravatur*, ita, ut contingat cum torminibus, dolore, &c.

CAPUT I.

De Alvi Retentione.

C*Auſa* Alvi Retentionis eſt vel in *Inteſtinis*, vel in *Contentis*. In *Contentis*, quando illa non rite perveniunt ad Inteſtinum Rectum, ut idem poſſint ſtimulare; vel propter paucitatem, ex alimentis paucis aſſumptis, vel propter inepitudinem ad motum, idque tribus ex occaſionibus. 1. Propter *exſiccationem* & *indurationem*, ut in febribus ardentibus, aut in iis qui crebriùs ſudant, aut in convaleſcentibus, ubi uberior liquidi intra corpus fit diſtributio; aut in illis, qui ſpiras, ova ad duritiem cocta, ceraſa eorumque nucleos, uvas criſpas, aut uvas vitis tenaci pellicula obductas, magna copia aſſumunt; hæc enim contentas fæces irretiunt & indurant. 2. Propter *Viſciditatem* fæcum, in iis qui vitam agunt ſedentariam, minuſque inteſtina concutiunt, item in illis qui parcè nimis potant, qui viſcidis utuntur alimentis, aut eadem ex vitiatâ digeſtione tranſmutant in mucum viſcidum, item iis qui ſubinde congerunt pituitam vitream, ſive mucilaginem acidam tenacem, Hypochondriacis familiarem. 3. Propter fæcum *coagulationem*, idque probabiliter ex auſteritate lymphæ Pancreaticæ in hypochondriacis & hyſtericis, vel defectum *bilis* in quibuſdam *Icteri* ſpeciebus, quæ aliàs fæces diluere deberet.

Inteſtinorum vitio fit *alvi retentio*. 1. Quando nimis anguſtantur, propter inflammationem, gangrænam, ulcus, aut excreſcentiam. 2. Quando Paralyſi afficiuntur, ut in Apoplecticis, quibus clyſmata fruſtra injiciuntur. 3. Quando convulſionibus aut irritationibus dolorificis contrahuntur, ut in Colica (quo in caſu, acriora purgantia ratione majoris irritationis minus proficua ſunt, quàm leniora, emollientia & quaſi demulcentia) item ex conſenſu in Nephriticis doloribus.

Prognoſis. Si alvi ſuppreſſio contumacior fuerit ratione Ilei, mortem infer-

 re po-

re poteſt. Interdum ſuperinducit animi deliquium, & ſemper capitis auget ſymptomata; unde in vulneribus & affectibus Capitis, Melancholicis, & imprimis Hypochondriacis alvus ſit libera: Induratæ enim fæces in anguſtiori Coli parte, quæ in hypochondrio ſiniſtro ſita eſt, varia inferunt Symptomata, quæ lieni vulgo imputantur: cui non obſtat quod purgantia ſuum faciant officium, tenuem enim educunt materiam & craſſiorem in Colo relinquunt.

Cura. Ratione *Fæcum* conveniunt ea quæ emolliunt, eaſque fluxiles reddunt, ut Aquoſa, Mucilaginoſa, dulcia, & hinc Gummata. Ratione *Inteſtinorum*, ea quæ vel anguſtiam, pro affectus ratione, vel irritationem, & ſpaſmum tollunt, ut Anodyna, Narcotica, vel eadem plus minus inſenſibilia ſtimulant, ut Salia acria, Purgantia, & horum inſtar intensè amara.

Quæ dictis Indicationibus ſatisfacit *Materia Medica*, ex *Internis* eſt *Ol. Amygdal. dulc. rec. expr.* ad ℥ ij. vel iij. blandè alvum ſubducens; *ova ſorbilia*, *copioſior potus* in Hypochondriacis & Hyſtericis; *Paſſulæ* in Decoctis egregium lenitivum & laxativum in Scorbuticis & Hypochondriacis. Poſt *Paſſulas* convenit *Serum lactis*, quod ratione Nitroſitatis in alcali volatili oleoſo fundatæ egregiè temperat acrimoniam Salis ſcorbutici, acidumque vel auſterum Succi Pancreatici ſaporem, Phlogoſes item in Hypochondriacis & æſtum febrium egregiè temperat, nec non alvum obſtructam reſerat. Uſurpetur per ſe, vel coquatur cum Tamarind. aut miſceatur cum *ſyr. Roſ. ſolut* Aliàs nota ſunt Decocta ex *Emollientibus*, *v.g. Malv.* Parientar. Alth. &c. additis purgantibus

Si duriores fæces aut viſcidior Pituita alvum clauſerint; *Gum. Ammoniac.* eſt egregii uſus, ſeu per ſe, ſeu cum ſtimulantibus laxativis. In contumaciori malo propinetur *Mercurius vivus* ad ℥ ij. vel iij. una vice in *Juſculo pingui* vel *Ol. Amygd. dulc.* vel cochlearia ij. *vini* in quo *Mercurius vivus* per menſem infuſus fuit, intercedente crebra agitatione; vel *Aurum Fulminans* ad *gr.* vi. quod fæces nigerrimo colore inficit: magis tamen prodeſt ſi non nimis edulcoretur, ita ut Salina textura nonnihil remaneat. Cum *Extract. Helleb.* redigitur in Pil. Convenit etiam *Succ. Rad. Ireos* ad ℥ j. Sed cautè utendum purgantibus acrioribus, nè ægros in morbum Iliacum præcipitent. Tandem *Tartarea Remedia*, ut Crem. Tart. in Decocto Emolliente, *Tart. Vitriol.* ad ℈ j. cum *gr. ij. Scam. præp.* acuatus, item horum loco *Sal Eſſent. Tart.* à ʒ ß. ad ʒ ij. in vehiculo calido.

Externè uſurpantur *Clyſmata* ex emollientibus parata, addito Sale communi vel ſaccharo: In *Nephritide* ex *Terebinth.* vel *Ol. Oliv. Lin. Rap.* &c. *Prævotius* ℥ *iv. olei comm.* ſingulis horis feliciter injecit. Si illa non ſufficiant, addatur pro induratis fæcibus *Sal Gemmæ* à ʒ j. ad ʒ ij. vel in Paralyſi inteſtinorum *Decocti Emollientis* ℥ *ix.* addatur *Pulpæ Colocynth.* ʒ j. *Sal. Gem.* ʒ j *Benedict. Laxativ.* ℥ j. Si *Colocynthis* non ſufficiat, addantur infuſi *Croci Metall.* ℥ iij.

Poſt *Clyſmata* conveniunt *Suppoſitoria* ex *Sale & melle cum pulv. Helleb.* nig. vel ex *melle* cum *Sal. Gem.* & *Troch. Alband.* vel ex *Aluminis* fruſtulo ritè formato, aut ejuſdem *pulv.* cum *Gum. Tragac. in Aq. Lil. Alb.* ſoluto. Ut autem eò meliùs operentur *Suppoſitoria* & *Clyſmata*, Medicamenta Emollientia vel Lubricantia per os præmittenda ſunt, ne fruſtra irritetur alvus.

Præter dicta, & externè umbilico adhibentur Linimenta, ex *Extractis Purgantium* vel *Ung. Arthan.* aut *Fell. Tauri* cum *Ol. Colocynth.* Applicatur etiam Pedibus Linimentum ex Ol. Popul. cum Hier. Picr. Si fæces in Podice ſubſiſtant, promovendæ ſunt ſternutatione, tuſſi, & fomentatione Podicis cum Oleo.

Digitized by Google

CAPUT II.

De Ileo ſeu Volvulo.

Alvus obſtructa pertinacior non rarò cauſa exiſtit ut per ſuperiora ejiciantur excrementa; id quod fit in morbo *Iliaco* dicto. In hoc morbo nihil aut parum deſcendit per inferiora; è contra nauſeant ægri, ſingultiunt, & tandem inteſtinorum excrementa vomitu rejiciunt. Adſunt ut plurimum febris Lypiria, Tormina, Anxietates inexplicabiles; tandem ſudor frigidus, convulſiones imminent, & ſæpius in tali puncto mors ſupervenit. Imminentem *Ileum* produnt alvus pertinaciter ſuppreſſa, Inteſtinorum tenuium crudelia Tormina, nauſea cum ſingultu, & Podex ita adſtrictus ſive introrſum retractus ut ſpecilli extremum non admittat. In *Colica* analoga obſervantur Symptomata, ſed magna inter hæc eſt differentia.

Cauſa Ilei eſt motus Inteſtinorum Periſtalticus inverſus, incipiens in Inteſtinis, & plerumque in ea parte Ilei quæ Colo inſeritur, in qua magis viget motus Periſtalticus. Eadem eſt & continua membrana quæ gulam, ventriculum & inteſtina conſtituit; habetque in ſtatu naturali unum continum motum periſtalticum quo injecta protruduntur. Si invertatur hic motus, excernuntur contenta per ſuperiora; eſtque hæc excretio *vomitus*, ſi incipiat motus inverti à Pyloro; ſi incipiat circa inſertionem ductus Pancreatici & Cholidochi, dicitur *Cholera*; ſi in Ileo vel reliquis Inteſtinis, dicitur *Ileus*, qui frequentiùs ſedem habet in ipſo Ileo convoluto, licet & quandoque in ipſo podicis extremo incipiat, qua ratione non ſolùm Clyſmata ſed & Suppoſitoria per os rejecta fuere. Siſtitur naturalis motus nunc vitio *Contentorum* retentorum induratorum, inteſtina infarcientium; nunc vitio Inteſtinorum vel Inflammatorum, vel Gangrænatorum, vel ingreſſorum mutuo, vel coarctatorum, vel ulceratorum, vel hernia translocatorum, vel convulſorum, &c. His nempe Cauſis quibuſvis irritantur Inteſtina, & motum invertunt.

Cauſa itaque Efficiens Occaſionalis eſt partim pertinacior irritatio ſpirituum Animalium motum provocans; partim remora quædam naturalem fibrarum deorſum verſus motum impediens. Præter cauſas in ſuper. cap. adductas, accedit Hernia tam inguinalis quàm umbilicalis, (frequentiſſima hujus mali mater) ſcirrhus aut ulcus cancroſum in Cæco, Ileum adeo opplens ut nihil ad Colon penetrare poſſit; ulcera Inteſtinorum cum Inflammatione (potiùs quàm eorum intorta convolutio;) auſtera aſſumpta, v. g Cydonia, Avellanæ, &c. quæ pertinaciter alvum occludunt. *Peyerus* affirmat lympham in Glandulis Inteſtinalibus auſteriorem factam, pertinacem ſtricturam efficere poſſe. Panarolus 4. habet volvuli ſpecies. 1. Ex Hernia. 2. Ex Convolutione Inteſtinorum; quæ tamen reverà impoſſibilis eſt, dum Meſenterio adhærent: Et quæ poſt mortem obſervatur convolutio, potius corrugatio eſt à gangræna orta 3. Ex Adſtrictione Ilei inſtar farciminis Lucanicæ. 4. Ex deſcenſu unius inteſtini in alterius cavitatem: qui ſatis frequens eſt; oriturque nunc à flatibus, nunc à nimia & inordinata commotione. Hinc nunc ſuperior pars inteſtini deſcendit in inferiorẽ, nunc inferior pars aſcendit in ſuperiorem. Cæterùm notum eſt pertinacem ut plurimum alvum in Ileo eſſe Cauſam. In Ileo quidem lethali ante mortem quandoque excretio alvi ſupervenit: ſed peſſimum eſt ſignum; innuit enim defectum ſpirituum animalium, adeo ut Inteſtina toties irritata jam flaccida concidant.

Prognoſis. Ileus cum ſtercoris vomitu, ut plurimum exitialis; ſi ex Hernia, non adeo deſperatus. Superveniens ſurditas, mortis eſt ſignum. Ileus ex inflammatione & Gangræna lethalis eſt. Mutuus Inteſtinorum ingreſſus per aſcenſum curabilis eſt; per deſcenſum verò incurabilis. Dolor acutiſſimus ſubito evaneſcens, Gangrænæ ſignum eſt. Singultus, Convulſio, aut Deſipientia, mala habentur. *Arabes* 5. gradus Ilei conſtituerunt. Periculoſiſſimus eſt, 1. Quando ſtercus vomitur. 2. Quando ſudor fœtet. 3. Cum Spiritus reſpiratione emiſſus fœtidus eſt. 4. Cùm Ructus eſt fœtidus. 5. Cùm per alvum crepitus fœtidus exit.

Cura. Irritatio ſiſtenda, & Excretio naturalis promovenda. Variatur ſubinde ſpecialis cura pro varietate cauſarum. In Genere obſervandum. 1. Opiata ſiſtunt quidem irritationem, ſed ſimul impediunt alvi excretionem. Hinc conſiderandum eſt quod magis urget: ſi irritatio, præmittenda ſunt Opiata, & ſubjungenda alvum ſtimulantia: ſi obſtructio, præmittenda fæces educentia, & ſubjungenda Opiata ad irritationis & motus inverſi memoriam tollendam. Deinde omnibus aliis irritis, quando propter continuum vomitum nil intromitti poteſt, uſurpetur Opium, conſtantibus adhuc viribus. Porro in Spaſmo Inteſtinorum à Sale acri ſcorbutico, ad illius remiſſionem uſurpari poſſunt, ut remittente ſpaſmo alia abſtergentia meliùs operari poſſint. Tandem in Inflammatione Inteſtinorum fugiantur, ne ad Gangrænam diſponant. 2. Purgantia per os malum exaſperant, niſi priùs corroborato ventriculo & ſedatâ irritatione. Et in genere laxantia fortioribus præferuntur. 3. Ægrum non eſſe extra periculum, niſi ſequatur alvi profluvium aut ſponte aut ope artis; Quia cum totus venter commotus erat, facilè recidivam patietur. 4. Propter animi deliquia, & ſpirituum à fœtore proſtrationem, ſemper propinari debet *Spir. Theriac.* cum vel ſine *Camphora*, aut *Vinum generoſum*, aut *Aq. Cinnam.* 5. Ubi ſtercora dura ſunt, nil præſtantius quàm Emollientibus Clyſteribus primò educere: Nam ſi expectetur donec ſurſum ejiciantur, raró evadunt. 6. Omnia frigida vitanda. Convaleſcentes etiam tanquam Puerperæ tractari debent, victum imperando tenuiſſimum, ut non niſi cochlearia aliquot Juſculi ex Pullo Gallinaceo, & à frigore ſtudioſè cavendo.

Imprimis Ratione alvi clauſæ conveniunt Clyſmata ex *Vino*, *Urina Pueri*, & *Sem* Carminat. Item ex *Ol. Sem: Lin.* ℥vj: in quibus ʒj ß. *Trocb: Alband.* parum bulliat; injiciendo nempe, & umbilicum interea eodem inungendo. *Riverius* commendat *Decoct. Inteſtin.* & *Omenti vervecum*, cum *Butyro* & tantillo *Sal. Gem.* In Inflammatione Inteſtinorum Lindanus adhibendum ſuadet *Clyſma ex Decoct. Hord. cum Sale.* Quo facit illud *Zacut.* ex *oleo cum Ruta & Nitro decocto.*

Ubi motus periſtalticus inverti incipit in Inteſtinis Craſſis vel ab ipſo podice, exhibeantur ſimul internè *Juſcula Gallinacea cum Chamomilla Decocta*; vel *Ol. Amygd. Rec. ad* ℥ iij. Mirabilis in hoc caſu eſt *Succus Pomor. Borſdorfian.* Item *Decoctum Raparum* ſive *crudarum* ſive *aſſatarum* copioſè hauſtum. Imò & *Pulpa Pomor. Borſdorf. putridorum* cum pauco *croco* ſuper totum abdomen inſtrata multum juvat. Si hæc non ſufficiant, conveniunt *globuli ſclopetorum* deglutiti, præmiſſo priùs *Ol. Amygd. d.* ad vias lubricandas; præſertim illi ex Amalgamate Mercurii & Saturni. Sed notandum quod conveniant hi tantum Globuli, quando à fæcibus remorantibus, vel aſcenſu inteſtini inferioris in ſuperius oritur malum. Quando deſcendit ſuperius in inferius, vel adeſt inflammatio, minus conducunt.

Cæterum uſum horum Globulorum ſuperat Mercur. vivus copioſè ingeſtus ad minimum ad ℥ iij. vel iv. applicando ſimul externè fomenta blandè calefacientia & agitando ægrum in Curru, vel mittendo in ſolium aqua tepida plenum,

Digitized by Google

num, ut Mercurii operatio promoveatur. Quamprimum per alvum effluxit, capiat æger Ol. Amygd. d. ℥ ß. cum Ol. deſt. aniſ. ℈ ß.

℞. *Aq. menth.* ℥ j. *Mercur. viv. Purg.* ℥ iij. *Aq. Cinnamom.* ℥ iij. *m.* Repetatur ſingulis diebus; intereà *Clyſmata* injiciendo ex *Lacte Bubulo* ℥ viij. *Terebinth. in vitel. ov. ſolut.* ʒ iij. *Sal. Tart.* ʒ iij. pro duabus vicibus; & inſeſſus ordinando ex *Decocto Chamomil. malv. flor. Sambuc.* & *Baccar. Laur.* & abdomen inungendo *Axungia Anſerina*. Si diutiùs Mercurius hæſerit, inungatur Abdomen *ung. de arthan.* cum *Ol. Diacolocynth.* & applicetur denuò emplaſtrum ex *Empl. de Cicut.* & *Gum-Ammoniaco in acet. ſolut.* ſimul in *Oleo Tart. Stil.* malaxatis. Præter dicta, ratione irritationis, proſunt *Anodyna*, ut Decoctum *malvæ*, vel *flor. Chamom.* vel *flor. Aneth.* vel denique *Raparum* quæ ſimul blandè abſtergunt. Si abſit inflammatio, *Theriaca* ad ℈ j. in vino gener. calido multum præſtat. Vel ad imitationem *Sydenham*;

℞. *Aq. menth.* ℥ iij. *ſal. Abſinth.* ʒ ß. *Spir. Theriacal. ſimpl.* ʒ j ß. *Syr. de Spin. Cervin.* ʒ vj. *m. f. Potio*, *mutatis mutandis*, *ſæpiùs repetenda*.

Externè illinitur Abdomen *Ol. Chamom. ſtill.* cum *pinguedine Taxi* ſubacto; vel Galbaneto Paracelſi cum Ung. de Arthan. & Ol. Chamom. comm. lintea probè calefacta deſuper applicando. Convenit etiam *ſtercus vaccin. rec.* abdomini illitum. Mirè dolorem lenit *Omentum vervecinum* recentiſſimè exemptum; item *Exuviæ Serpentum in Ol. Roſ.* coctæ, & ventri illitæ. Veteres ſolebant applicato folle per ventum copioſum inteſtina diſtenta à Scybalis impactis ſeparare, ut faciliùs per clyſmata elicerentur. In Caſu deſperato, ſunt qui abdomen aperire & inteſtina manu reponere ſuadent.

CAPUT III.

De Alvi Fluxu, ſeu Diarrhœa.

COmmuniſſimus *Alvi Fluxus*, Diarrhœa dicitur, quæ pro excretorum varietate, nunc *ſeroſa* audit, nunc *bilioſa*, nunc *pituitoſa*, &c. Adeſt ut plurimum Appetitus Dejectus, Sitis aucta, Urinæ & Sudoris ſuppreſſio; Interdum tormina, murmura & borborygmi, immediatè ſcilicet excretionem antecedentia.

Differentiæ. Diarrhœa eſt vel *Artificialis* per medicamentum inſtituta, vel *naturalis*. Hæc eſt vel *Spontanea*, vel *non Spontanea*. Spontanea fit, 1. Ob Errorem Externum; ut v. g. ex fructibus horæis, frigore nocturno, &c. 2. Ob internam materiæ metaſtaſin, v. gr. in Pleuritide, diſrupto Lienis vel Hepatis abſceſſu, fluxu Cerebrali, &c. 3. Ob Spontaneum humorum motum, tempore verno, v. g. vel ex mutata diæta in peregrinationibus, ubi ordinariò Bilis peccat. Diarrhœa *non Spontanea* eſt vel *morbus*, vel *Diarrhœa morbi*. Hæc eſt vel *Symptomatica*, v. g. in principio febrium malignarum, ubi adſunt præcordiorum anxietates, deliquia, ſudores frigidi, præſertim in fronte; aut in Phthiſicis vel Hecticis, quibus diarrhœæ Colliquativæ facilè ſuperveniunt, unde ros nutritivus inſtar liquaminis ſeroſi per alvum evacuatur: Vel denique *Critica* eſt, in declinatione morbi, eundem ſolvens. Sunt & diarrhœæ periodicæ, cacochymicos, ſingulis v. g. menſibus, affligentes.

Cauſa. Excreta per diarrhœam rejecta, deferuntur in Inteſtina partim ex ventriculo, ratione aſſumptorum; partim ex Maſſa Sanguinea per ductus, tam Pancreaticos, quàm Cholidochos, ac glandulas inteſtinales. Si per Cholido-

Digitized by Google

lidochos, dicitur *Diarrhœa Bilioſa*; ſi per Pancreaticos, *Seroſa* audit; ſi ex chylificationis vel inteſtinorum vitio excreta viſcidiora ac minùs tincta fuerint, Pituitoſa dicitur, & in *Dyſenteriam* vergit. Fit itaque *diarrhœa* eodem modo quo *hypercatharſis* à medicamento purgante oriunda: ſcil. vel per *Irritationem* adeò ut uberior fiat liquorum fluxus, v.g. à *Reſinis Purgantibus* vel *Mercur. Sublimato*; vel per *Fermentationem*, v. g. ex uſu fructuum horæorum, eorumque fermento humores turbante & colliquante. Patet itaque *Cauſam proximam* diarrhœæ eſſe humorem acrem, vel potiùs fermentum acre, vel Inteſtina irritans, vel Maſſam Sang. liquefaciens. *Fermentum* iſtud acre ac volatile, nunc *acidum* nunc *bilioſum eſt*.

Cauſæ Remotæ ſunt quæcunque acidum ſpirituoſum ſtomachale deſtruunt, (ventriculi enim culpam ſubitò alvus luit,) vel bilem in Orgaſmum concitant. Accedit denſa cutis textura; illi enim qui poros habent apertos, minùs diarrhœis obnoxii ſunt. Inter Aſſumpta Externa, *fructus horæi*, *Cucumeres*, *Melones*, *Pruna*, & omnia facilè effervеſcibilia, aut corruptibilia, Diarrhœam inducunt.

Ex his etiam *Differentiarum Diarrhœæ* Eſſentialis patet Ratio: In Specie *Maligna Epidemica* ex fermento acri, ſtomacho hoſtili, vel cum aere, vel aſſumptis, vel ex ægrorum excretis ſuſcepto, oritur. *Habitualis* fundamentum habet in vitio *fermenti digeſtivi*, quod non ritè aſſumpta ſubigat & aſſimilet, & vitio *bilis*, quod eadem non ſeparet ab excremento, unde ſimul commiſta acria evadunt. *Colliquativa* procedit à deficiente acido ſtomachi, & acriori reddita bile, unde Chylus ſalſus evadit, inteſtina ſtimulat, & acrimonia ſua Maſſam Sang. reſolvit.

Prognoſis. Diarrhœa *Critica* eſt optima; nec rejicienda eſt illa ex materiæ metaſtaſi, aut ſpontaneo humorum motu, utpote de quibus intelligendus eſt *Aph. 2. Sect. 1. Hippoc.* Item *Sect. 6. Aph. 17.* Itē *Sect. 7. Aph. 29.* *Symptomatica* in principio morborum acutorum ſemper mala, adeòque ſiſtenda, quia impedit materiæ concoctionem, vires proſternit, & ſubſequens eſt febrilis Colliquationis, ut patet ex excretorum fœtore. Superveniens vomitus longam Diarrhœam ſolvit. In morbo diuturno ſynceræ dejectiones malum. Si mulieri uterum gerenti alvus fluat, periculum eſt ne abortiat; ſed hoc non obſtante ubi videris fluxum ad ſiſtendum inobedientem, ne multum urgeas, mirè enim ferunt nonnunquam prægnantes hujuſmodi evacuationes. Excreta craſſa, alba, viridia, crocea, ſpumantia, hæc omnia mala ſunt. Item mala eſt dejectio pauca, glutinoſa, ſubpallida, lubrica. Exitioſa verò nigra, pinguis, livida, æruginoſa, fœtida. Verſicolor quidem diuturnior eſt, ſed nihilominùs exitialis. Diarrhœa Colliquativa Phthiſicis confirmatis, vel quibus capilli defluunt, ſuperveniens, lethalis eſt.

Cura. 1. Acrimonia fermenti vel acida vel alcalina ſeu æruginoſa temperanda eſt; Maſſæ Sang. Colliquatio fermentativa inhibenda, & jam facta per ſudorem ejicienda. Huc faciunt Abſorbentia, imprimis *Smaragd.* & *Cryſtal.* 2. Irritationis ſenſus & ſpirituum impetus, *Opiatis*, imprimis *Diaſcord.* ſiſtendus. 3. Stomachus apprimè reſtituendus, quod facit *vinum Cydoniat.* vel *Abſinthii maſtiche*, &c.

Pro his ſcopis obtinendis, obſervandum. 1. Ventriculi ſumma ſemper habenda eſt ratio. Unde vitentur omnia frigida: parcè bibat; applicentur etiam *fotus ſtomachici*, vel *Emplaſtra ex Tacamahac.* cum *Aromat.* miſta. 2. In Diarrhœa à fermentatione præſertim maligna, *diaphoreſis* promovenda: in ea ab irritatione, non adeò neceſſaria eſt. 3. In principio purgatio neutiquam confert.

Digitized by Google

fert. Sufflaminato priùs humorum impetu, & deleto irritationis ſenſu, poteſt *Clyſmatis* alvus elui, vel blando *Rhabarbarino* abſterſio inſtitui. 4. Si maximè urgeant ſtomachi ſymptomata, Vomitus imperandus. 5. Adſtringentia, qua talia, minimè conveniunt; niſi priùs curata fuit diarrhœa, pro tono primarum viarum redintegrando. Dum enim omnia in motu ſunt, quid juvat excernenda retinere? Quin potiùs metaſtaſeos in aliam partem nobilem & graviorum abdominis ſymptomatum ingruit metus. Multa quidem, ſapore ſtyptico gaudentia, v.g. Tormentil. Terr. Sigil. &c. conducunt; ſed non tam adſtringendo, quàm acidum abſorbendo, corrigendo, &c. 6. Vinum tam ſimplex quàm medicatum egregiè confert.

Præcellit omnibus aliis medicamentis, in *Dyſenteria* etiam *Epidemica*, *Extractum* ex *Extracto Tormentil.* cum *Spir. V.* paratum, cum Laudano propinatum; imò pulv. *rad. Tormentil.* vel ipſum *Extract.* aquâ quâdam factum, & in Juſculo calido ad ʒ ß. vel ʒ j. propinatum. Hinc *Rad. Plantag.* & ſpeciatim ejus *Sem.* Portulaca, meſpila (imprimis cruda) feliciter uſurpantur. *Rob Sorbi*, ſpeciatim *torminalis*, nobile ſpecificum eſt, in Diarrhœis etiam Epidemicis, item in Diuturnis ex uſu fructuum horæorum. Hinc *Cydoniata* quælibet, N. *M. macis*, Caput Mortuum *Cinnamomi*, ex quo nempe Aqua & Oleum deſtillata ſunt, Decoctum *Maſtiches* cum *Aqua Cinnamomi* & *Succo Cydon. Sulphurato* nobile ſtomachicum eſt, in hoc caſu. *Ovi vitella bina* ad duritiem cocta cum *aceto Roſ.* uſurpata, euporiſton ſunt præſtantiſſimum. Laudatur *Decoctum Gran. Junip.* item *Spongia ſalicis* exſiccata ad ʒ ß. ſicuti etiam *Sem. Soph. chirurg.* ad ʒ j. Porro *Bolus Armena*, *Terra Sigillata*, *Solaris*, & hinc *Martialia*, *crocus Martis*, *lapis hæmatites*, præſertim *Artificialis*, egregia ſunt. *Gelatina C. C.* & pro potu ordinario *Decoctum* C.C. in epidemicis diarrhœis, egregiè confert. *Theriaca recens*, & imprimis *Diaſcordium*, merito laudantur.

℞. *Aq. menth.* ℥ ij. *Aq. Cinnamom.* ʒ ij. *Extract. Tormentil. gr. viij. Croci Martis adſtring. Laud. Hyſter. an. gr. vj. Syr. Cydon.* ʒ ß *m. pro 1. doſi.* Vel,

℞. *Aq. Plantag. Portulac. an.* ℥ i. ß. *Acet. Roſ.* ʒ ß. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒ ij. *Terr. Sigill* ℈ ij. *Antimon. Diaphor.* ℈ j. *Syr. Roſ. Rub.* ʒ vj. *m. pro 3. doſibus. Acida nempe cum* Terra Sigillata *ac ſimilibus propinata texturam quaſi aluminoſam acquirunt.*

℞. *Conſerv. Menth. Vitriol.* ʒ j. ß. *Diaſcord.* ℥ ß. *Terr. Sigill.* ʒ j. *Antimon. Diaphor. Martial. Extract. rad. Tormentil. an.* ʒ ß. *cum Syr. Imperat. f. Elect. Doſ.* ʒ ij. *bis vel ter de die.*

Externè *Theriaca* vel ſola, vel cum *Balſam. Peruv.* aut *oleis ſtill. Junip. Mac. Caryoph.* applicetur ventriculo & umbilico; item Cruſtra panis toſta, vino auſtero vel aceto ebria, pulv. Nucis Moſ. inſperſo. Cætera vide ubi de vomitu.

Quando opus eſt abſterſione Inteſtinali, propinatur *Rhabarb. ad* ℈ *j. cum conſerv. Roſ. & pulv.* N. M. item *Decoctum Tamarind.* Hæc tamen non conveniunt niſi in declinatione; vel ſaltem in principio, quando metaſtaſis humorum & fructus horæi diarrhœam inducunt.

Atque hæc in Genere de *Diarrhœæ* Cura. In ſpecie, *Artificiales Spontaneæ* ab errore externo, ex metaſtaſi humorum, ex humorum ſpontaneo motu, *Symptomaticæ* ſi ægro commodæ, & *Criticæ*, non ſunt curandæ; ſed ſi deficiant, moderatè ſtimulandæ: niſi quidem nimiæ ſint, adeo ut Appetitum, & Coctionem proſternant; quo in caſu curandæ veniunt.

In *Diarrhœa Artificiali* nimia, ſeu *Hypercatharſi*, convenit *Theriaca* cum

Aqua

Aqua Cinnamomi: Item *Terr. Sigil. Antimon. Diaph. C. C. ſine igne;* in Specie *Pumex:* item *Opium*, ac inde *Diaſcordium; Vinum Generoſum*, imprimis *Abſinthites*. Externè abdomini applicetur *Theriaca*, vel fotus ex *Abſinth. Menth. & Aromat. in Vino decoctis*. Si tormina aut alvum egerendi conatus adſint, injiciantur *Clyſmata ex lacte tepido*, in quo *theriaca* ſoluta ſit; quæ etiam conferunt in aliis caſibus, quando nempe crebriùs ſed parciùs dejiciunt, peccante magis acrimoniâ quàm copiâ.

In Diarrhœa ab errore externo conducunt *abſorbentia*, v.g. Coral. rub. N. M. C. C. uſt. cum *Opiatis*, & ſtomachicis. In ea quæ ex metaſtaſi fit, & plerumque noctu invadit, conducunt *Veſicatoria* & *Fonticuli*, quæ catarrhum avertant & aliorsùm derivent. Diarrhœa ex Spontaneo humorum motu per amara & theriacalia ſpeciatim curatur. *Diarrhœa habitualis* imprimis curanda venit Thermis, uſurpando internè Aromatica ſtomacho grata. *Colliquativa* vix niſi curato primario morbo auferri poterit, interim *temperantibus* & blandè *adſtringentibus* ejus ulterior progreſſus, quantum poſſibile, cohibendus. In *Epidemica* appropriatis *Alexipharmaca* & Sudorifera miſceantur; v.g.

℞. *Antimon. Diaphor. Terr. Sigil. an. gr. xv. Sal. Vol. Viper. gr. vj. Pulv. N. M. gr. iv. m pro 1. doſi, expectando ſudorem*. In Præcordiorum Anguſtiis junctis, inungantur Ol. deſt. Mac. Junip. & Caryoph. cum N. M. expr. pro corpore Balſam.

CAPUT IV.

De Cholera.

Summus Diarrhœæ gradus *Cholera* dicitur, quando nempe non abſque impetu recrementa ſursùm & deorsùm expurgantur. Adeſt ſimul Ventris ac Inteſtinorum dolor, inflatio & diſtentio; cardialgia, pulſus celer & frequens, interdum parvus, anxietates præcordiorum inſignes, inquietudo & jectigatio, animi imminentia deliquia, partium externarum refrigeratio, ſudor circa frontem, & tandem Convulſiones. Hæc *Cholera humida* dicitur; præter quam datur & *ſicca* ſeu *notha hypochondriacis* familiaris, in qua flatus ſupra & infra eructantur.

Cauſa Choleræ humidæ (quæ modò conſideranda venit) eſt fermentum acre ut plurimum acidum, nunc ſolitarium, nunc bili permiſtum, unde illa æruginoſa redditur, ſtomacho maximè adverſatur, & graviſſima præcordiorum Stymptomata inducit. Hoc fermentum acre non ſolum *irritat*, ſed & Maſſam Sang. fermentativo motu *colliquat*. Quandoque in ſpecie humoris copioſi ſe exhibet, ex aſſumptis nempè corruptis genitum; frequentiùs autem ſub mole minima exiſtit, & verè malignum eſt, in vehementi nempe affectu ab interna cauſa orto. Quoad Irritationem; locus Irritationis eſt finis *Duodeni*, & Principium *Jejuni*, ubi ſucci vitiati efferveſcunt, & tam inteſtina ad naturalem, quàm Pylorum ad præternaturalem & inverſum morum ſtimulant. Quoad *Fermentationem Colliquefactivam*, patet quod Maſſa Sang. partes ſui vitioſas à fermento corruptas per vaſa Pancreatica & Cholidocha in Inteſtina amandet, ex eo, quòd licèt ex alimentis corruptis inchoetur *Cholera*, Excrementorum tamen quantitas quævis aſſumpta longè ſuperat. Hinc enim eſt, quod in Hyſtericis, Scorbuticis, &c. purgantia ſæpè *Choleram* inducunt, ſalia nempe contraria, præſertim acida, in horum corporibus ſtabulantia, in

Inte-

Digitized by Google

Inteſtina detrudendo. Hinc etiam eſt, quod *fructus horæi*, in Chylum fermentativum abeuntes, Maſſæ Sang. craſin turbando & colliquefaciendo, *Choleram* excitent. Hinc febrilia ſymptomata ex præternaturali illa ſanguinis commotione oriuntur. Ventris & Inteſtinorum dolor, inflatio & diſtentio, ſunt effectus genuini contentorum acrium efferveſcentium. Fermentum illud in *Cholera* ſæpius malignum eſt, id eſt acerrimum, in minimo efficaciſſimum, nervoſis partibus quàm maximè hoſtile, id quod tetra teſtantur Symptomata, quæ aliàs à vero veneno procedere obſervandum.

Cauſæ Remotæ ſunt vel *Internæ* vel *Externæ*; hæ ſunt aſſumpta varia facilè fermenteſcibilia, indeque corruptibilia, in ſpecie Perſica mala, Raphanus, Cucumeres, Melones, Lac corruptum, Oryza cum lacte parata & frigidè aſſumpta, fructus præcoces cum ovis frixis, ſuperbibita frigida, muſtum, cereviſia novella, vinum non ritè defæcatum, ova barbi & Lucii; Medicamenta item acriora, v.g. *infuſum Helleb. albi* (cujus antidotum eſt *pulv. flor. nymph. alb.* ad ℨ ij.) *Aq. Fortis, Sublimatum, Arſenicum*, & quidam *fungi*. *Internas* inter *Cauſas* ſunt febres malignæ, Occluſa Fontanella, menſes deficientes, nimia Venus (à qua *Cholera* nata ℈ iv. pulv. hæmat. in ſuc. granat. curatur;) ut nihil dicam de ſingulari idioſyncraſia, ratione cujus ex audito tonitru cholera ſubinde enata.

Prognoſis. Periculoſiſſimum eſt malum; periodum ferè obſervat tertianarium. Sæpiùs convaleſcentibus recidiva lethalis ſupervenit. Quò magis Venter aut Ventriculus perturbatur, eò periculoſior eſt. Si à bile æruginoſa oriatur, malum; ſi livida aut nigra aut fœtida ejiciantur, peſſimum eſt ſignum. In Principio febrium quarundam poteſt eſſe Critica & Salutaris.

Cura. Temperandum eſt fermentum acre & malignum; opiatis humorum motus ſiſtendus; & appropriatis ventriculus Roborandus. Pro his ſcopis obtinendis, Obſervandum. 1. *Opiata* nunquam omittenda. Si tamen magna ſit virium exſolutio, præſtat partitis vicibus, quàm integram doſin exhibere: 2. In initio nec *Adſtringentia*, nec *Purgantia* conveniunt: Illa humorem à fermento inquinatum incarcerant, qui gravia inducet ſymptomata. Hæc licèt leniſſima, novos inſuper excitant tumultus. 3. Bibat æger parcè, idque tepidè.

In principio itaque conveniunt blandè *abſtergentia*, imprimis in corruptione alimentorum, v.g. *ſerum Lactis*, vel ſolum, vel cum ℥ *j. aut ij. Syr. Roſ. ſolut.* miſtum, vel cum ℥ *j. Tamarind.* ebullitum; Item *Infuſum* blandum ex *Rhabarb.* aut *bolus* ex *eodem* cum *Conſerv Roſ.* Conducunt etiam *Clyſteres* ex *Lacte* cum ℨ *ij. vel iij. Theriaces*. Internè *mentha* egregium eſt ſpecificum, unà cum *ſucco Portulac.* & *Plantag.* Item horum *decoctum* cum *Syr. Cydon.* & *Conf. Hyacinth.* propinatum. Pariter *Emulſ.* ex *ſem. 4. Calid. maj. Amygd. d.* cum appropriatis imprimis *Terr. Sigillat.* & *Antim. Diaphor. Martiali*, ſpeciatim *Cryſtal. ppt* tanquam ſpecifico pro bile æruginoſa temperanda, & curanda cholerâ, ex uſu acidularum, corpore non præparato, natâ. Juxta *Cryſtallum* eſt *ſmaragdus*, ſpeciatim ubi Convulſiones imminent. Inter *Opiata*, ſunt *Laudana, Theriaca, Spir.* & *Eſſentia Theriac. tam ſimplex quàm Camphor.* & *Diaſcord.* In *Cholera* à veneno corroſivo, v.g. *Aq. forti* bibitâ, conducit *Lac*, imprimis *Chalybeatum*, cum *ceræ flavæ* tantillo, *N. M.* & *Terr. Sigillat.* additis *demulcentibus*, *oleo* puta vel *Emulſ. Amygd. d.* Ex dictis facilè eſt formulas concinnare: v.g.

℞. *Conſerv. Menth.* ℨ *j. Ter. Sigillat. Coral. r. p. t. Cryſtal ppt an.* ℈ ß. *Laudan. Opiat. gr ij cum Syr. Coral. F. Bolus.*

℞. *Aq. Menth.* ℥ *iv Cinnamom. Eſſent. Theriac.* ℨ *ij. Syr. Coral.* ℨ *vj. M.*

Exter-

Digitized by Google

Externè applicatur regioni Epigaſtricæ *S. V. Campharatus*, cum panno vel linteis multiplicatis, quàm calidè ferre poteſt æger: Item *panis toſtus* vino generoſo intinctus & *pulv. arom.* aſperſus. Quoad *Differentias*. Si à veneno oriatur *Cholera*, *oleoſis*, *pinguibus*, & *abſorbentibus* curatur, ut ſuprà. Si ex *Hypercatharſi*, *Opiata* cum *Theriacalibus* & *vino Abſinth.* egregiè conferunt. Si à fructibus horæis ſit malum, præter blandè *abſtergentia*, conducunt *terrea fixa*, ſc. *C. C. uſt.* & *Salia Lixivialia*, ad imitationem nempè *cerevisiæ* vel *muſti* effervescentium impetuoſiùs, dictis mediis cohibitorum.

CAPUT V.

De Lienteria.

SI aſſumpta, prout ingeſta fuere, per alvum egerantur, Lienteria dicitur: Oriturque, 1. Quando fermentum ſtomachale aut deficit, aut iners eſt, aut ex retentis Variis impeditur. 2 Quando tanta eſt Pylori laxitas ut alimenta non retineat, ſed dilabi ſinat; imprimis ſi conjungatur irritatio quædam & moleſtia ſtomachi. Hinc ulcus ventriculi, eundem continuò irritans, *Lienteriam* induxit: (Quod curavit Foreſt. primò mundando per Aq. Mulſam, & Decoct. Hord. cum *melle roſ.* & poſtmodum adſtringendo cum Decoct. rad. Symphyt. Terr. Sigill. &c.) Humores etiam acriores retenti, & ſalia acria ſcorbutica tàm cum ſaliva, quàm per membranam ſtomachi glanduloſam ad ventriculum delata, eundem continuò irritando, ad præmaturam excretionem ſtimulant. Pariter nimius potus, Pylori laxitatem, adeòque *Lienteriam* producit. *Lienteria* gravioribus morbis ſuperveniens ad tabem diſponit; item diu durans virium proſtrationem neceſſariò infert.

Cura. Stomachus roborandus, tam *Aromaticis*, quàm moderatè *acidis*. Vel Irritatio ſiſtenda temperando acrimoniam humorum. & ventriculi ſenſum ſopiendo. Pro his ſcopis obtinendis Obſervandum. 1. In Præſentia Excrementorum Pituitoſorum, aliorumve vitioſorum retentorum, conveniunt *vomitoria*, ſed Lenia; fortiora enim aut tonum laxant (ſi oleoſa ſint) aut malum irritant. Si vomitus minùs conveniat, exhibeantur blandè *abſtergentia* & ſimul *adſtringentia*, *v.g. Rhabarb. Aloetica*, *Pil. Maſtich* &c. 2. Si à veneno, Fungis, aut Fructibus horræis excitata fuerit, appropriatis obviam eatur. 3. Fortiora Purgantia minimè conveniunt. Præſtant quæ ſtypticitatem aliquam participant.

In Genere, conveniunt ſtomachica, ſc. *Abſinth. menth. Salv. N. M. macis*, *ZZ. Cydonia*, *Meſpila Condita*, &c. Item *Coralliata*, imprimis *Tincturæ Coral.* quæ ratione *Corallii* temperant, & ratione *menſtrui* ſtomacho gratæ ſunt. Pariter *Elix. Propr. ſ. acido*, *Spir. Maſtich.* & *Syr. Maſtich Timæi*. *Helmontius* euporiſton habuit ex *vitello ovi* indurato, cum *aceto*; ſicut *Foreſtus* ex vitello ovi cum pulv. unius N.M. ſuper tegula ignita aſſato. *Alumen* legitimè uſurpatum optimum eſt. Item *vinum Abſinthites Chalybeatum*, *vinum Infuſionis Abſinth Menth. Meliſſ.* &c. *Panis bis coctus* in *S.V.* Maceratus, hinc *Theriaca* illitus & comeſtus. Denique *Miva Cydon. aromatica* cum pauca *terra ſigil.* & *Diaſcord.* Eminet imprimis hoc Elect.

℞. *Conſerv. Roſ.* ℥ iij. *Theriac. opt.* ℥ ij. *Spir. vitriol. gut. viij cum miva Cydon. aromat. F. Elect. ſumat mane q. Nucis Jugl.*

Exter-

Digitized by Google

Externè convenit pro fotu ſacculus ex *Aromaticis* & *Stomachicis* in *vino* coctis; & alia pariter in Sect. *De Vomitu* laudata.

CAPUT VI.

De Fluxu Chyloſo, ſeu Cœliaca Paſſione.

SI aſſumpta in Chylum mutentur, ſed hic cum excrementis unà per alvum egeratur, dicitur *Cœliaca affectio*; fitque 2. modis. 1. Quando Chylus non ſecernitur à fæcibus in inteſtinis, unde excreta gryſea, plus minus albicantia, invicem permiſta apparent. 2. Quando Chylus ritè ſecretus non debitè diſtribuitur, ſed cum excrementis confuſus excernitur, ipſa autem excreta à bile ſatis tincta flaveſcunt. Prius fit ob defectum vel inertiam bilis; ſine enim bile ſuccus Pancreaticus non poteſt chylum perficere & ſecernere. Poſterius oritur ex obſtructione vaſorum lacteorum à mucilagine Viſcida. In utraque hac Cœliacæ forma ventriculus videtur ſalvus, quia alimenta in Chylum concoquuntur. Poteſt tamen Cœliaca oriri à Chylo malè digeſto, adeoque inepto pro ſubeunda alteratione bilis, quo in caſu meritò culpatur ſtomachus. Si diu duret hic fluxus, metuenda eſt *Atrophia*.

In *Cura* prioris ſpeciei, acuenda bilis iis quæ *Sale vol. acri* conſtant, & ſimul *amara* & ſtomacho grata ſunt. In altera ſpecie, *abſtergendus* eſt mucus inteſtinorum parietibus adhærens. Utriſque ſcopis ſatisfaciunt *Menth. Abſinth. Agrimon. Rad. Aperient.* imprimis *Cichor.* cujus amaror abſterſivus hìc eſt egregius. Conveniunt item *Tinct. Tart. acris*, tam *vulgaris*, quàm ex *ſcoriis Reg. Antimon.* parata; *Tinct. Tart. compoſ. Spir. carminat. de tribus*, in *Aq. menth.* vel *vino Abſinth.* & *Spir. Sal. Armoniaci* cum *Spir. Cochlear.* miſtus.

CAPUT VII.

De Dyſenteria.

EXpeditâ excrementorum per alvum expulſione, tam diminutâ, quàm auctà, ſequitur depravata. In qua ſpecie primatum ducit *Dyſenteria*, quando nempe per alvum evacuatur ſanguis.

Differentiæ imprimis 3. obſervandæ. 1. Quando ſine inteſtinorum vitio, motu & impetu naturæ, per alvum ſanguis evacuatur, *v.g.* in ſpleneticis & melancholicis, & in Dyſenteria Scorbutica Notha; Item in menſium ſuppreſſione, vel ulcere Meſenterii aut Pancreatis. 2. Quando *fluxus* eſt *Hepaticus*, de quo poſtea. 3. Quando ob vitium Inteſtinorum, cum torminibus & ſimultanea excretione muci albidi, plus minus purulenti, ſanguis ejicitur. Et hæc eſt propriè ſic dicta *Dyſenteria*.

Signa. Agmen ducunt Tormina; ſequuntur dejectiones cum ingenti inteſtinorum depreſſione, dolore, & moleſtiſſimo viſcerum quaſi omnium deſcenſu. Dejectiones non ſunt ſtercoroſæ, ſed nunc ſimpliciter mucoſæ, nunc intermiſtim ſanguineæ, nunc ſimpliciter ſanguineæ. Si ſanguis abundet, *cruenta*; ſin mucoſa verò, *alba* dyſenteria vocatur. Adeſt ſubinde febris; lingua ſubalbida, mucilagine densè obſita, &, ſi vehementiùs æſtuet corpus, nigra etiam & ſicca. Proſternuntur vires, ægri ſunt anxii & inquieti, ſitiunt inſigniter;

Digitized by Google

gniter; & ſi majora vaſa corrodantur, ſanguis ſyncerus confeſtim effluit. Nonnunquam Inteſtina inflammantur, indeque Gangræna incurabili afficiuntur. Si adſtringentia intempeſtivè adhibeantur, *aphthæ* interdum fauces obſident, & inteſtinum rectum *teneſmo* doloriſiſſimo afficitur.

Pars affecta denunciatur à dolore, loco doloris, tempore exitus excrementorum, & horum variâ miſtione. 1. Si Inteſtina *tenuia* afficiantur, dolor adeſt intenſus & diſcindens, qui in *Craſſis* remiſſior & obtuſior eſt. 2. Si tenuia afficiuntur, circa umbilicum & regionem hypogaſtricam magis eminet dolor: Sin verò craſſa, infra & juxta ſtomachum, & utrinque juxta latera, magis tormina vexant. 3. Excretio poſt tormina *celer*, craſſa; tardior verò, tenuia labefactata arguit. 4. In *tenuibus* affectis propter magnum iter benè permiſcentur ſanguis & mucus; in *craſſis* verò, apertiùs diſtinguuntur. 5. *Tenuia* (ventriculo proxima) affecta ad vomitum ſtimulant, & anxietatem augent; *craſſa* minus.

Cauſa efficiens *proxima* eſt ſpiritus influus occaſione doloroſa ad impetum provocatus. *Cauſa materialis* eſt *acre* quodcunque inteſtina vellicans, ita ut propter irritationem continuam tandem & ſanguis effluat. Hinc videmus quod in Hypercatharſi ſubinde ſuperveniat ſanguinis excretio. *Acre* hoc in ſpecie eſt acidum, membranis Inteſtinorum nerviſque inimiciſſimum; unde v. gr. Hyſtericæ purgatæ facillimè *Dyſenterias* incurrunt ob acres, acidos, erodentes ſuccos. Sic præter hypercatharſes, & caſus hyſtericos, non rarum eſt quod diarrhœis, ſi acriùs affligant, ſuperveniat *Dyſenteria*. Sic ex uvarum, peponum, carnium animalium caſſia fiſtula nutritorum, eſu; ex muſti potu; ex Mercur. inunctione, & ulcere pedum diuturno, oritur interdum *Dyſenteria*. Item ex Aceto vel Aqua in vaſe plumbeo aſſervato; & ex effloreſcentia candida in canalibus plumbeis tectorum à diuturna ſiccitate orta, & à ſuperveniente pluvia abraſa. Cibi etiam dulces, vitioſa fermentatione impensè aceſcentes, ut & Adamas, non exactè pulveriſatus, propter angulorum aciem inteſtina perforantem, *Dyſenterias* inferunt.

Dyſenteria Endemica, nullibi præterquam à Sydenham (quaſi inter hibernos) memoratur. *Epidemica* frequenter autumnali tempore invadit. Oriturque ab acri acerrimo, ſubinde minimo & efficaciſſimo, adeoque maligno; ſubinde benigno; utroque tamen inſigniter contagioſo. Frequentiſſimè enim non ſolum per Latrinas, ſed & per Clyſteres communicatur. Oritur autem, præter aerem plus minus alteratum, imprimis ex Aquarum vitio ac fructuum horæorum corruptela.

Dolor acerrimus *Dyſentericos* torquens, non promiſcuè ex corroſione, ſed maximam in partem, ex inteſtinorum ſpaſmo & motu vermiculari, oritur; unde excretionem præcedit, quia ſpaſmus Inteſtina propellens, contenta exprimit. *Sanguis* excretus, in *Dyſenteria Benigna* ab excoriatione Inteſtinorum; in *maligna*, à miaſmate acri inteſtina ad proprium cruorem fundendum ſtimulante, procedit. Ita ut cruoris profuſio conſequens ſit alterationis ſeu vellicationis Inteſtinorum, ab acri rodente in *Benigna*, & miaſmate virulento in *maligna* Dyſenteria. Vellicatis enim Inteſtinis, ſicut à ſpina alicubi infixa, ſanguinis fluxus illuc derivatur. Mucus qui excernitur, pituita inteſtinorum parietes oblinens eſſe nequit, propter nimiam excreti copiam. Nec ſanies eſt aut pus, licèt hæc in diuturniori malo interdum obſerventur. Eſt itaque nihil aliud quàm nutrimentum Inteſtinorum non rectè aſſimilatum, ſed diverſimodè corruptum. Excernuntur quandoque *Carunculæ*, quæ non tam ſubſtantiæ Inteſtinorum Membranoſæ, quàm glandulæ inteſtinales tumefactæ, & morbi

pro-

Digitized by Google

progreſſu ab inteſtinorum ſubſtantia ſeparatæ, eſſe videntur. Exulceratio Inteſtinorum rariſſimè locum habet; aliàs Dyſenteriæ cura per ſpecifica tam citò fieri nequiret.

Prognoſis. Si afficiantur inteſtina tenuia, mala: ſi epidemica ſit cum febre, periculoſior eſt, præſertim ſi maligna. Si adſit vomitus, qui ferè jungi ſolet cum ſingultu, deterrima eſt. Si excreta ſint viridia, nigra aut varia, aut admodum graveolentia; ſi ab atra bile incipiat dyſenteria; ſi ſuperveniant convulſiones ac deliria; ſi veluti carunculæ dejiciantur; exitioſa eſt. Dyſenteria indolens inteſtinorum gangrænam oſtendit. Eſtque hæc in Dyſentericis præcipua mortis cauſa. Si adſit vomitus bilioſus in principio, vel ſingultus in progreſſu morbi, funeſtus eſt. Si ſuperveniant aphthæ, aut lienteria, aut ſi intendatur febris, malum. Si macula nigra vel tubercula poſt aurem appareant, inſtat mors. Gravidarum dyſenteria abortum minatur; ſuperveniente tamen partu legitimo, ſubinde ſolvitur. Si adſit *teneſmus* cum paralytico ani hiatu, ita ut clyſteres injecti ſtatim elebantur; aut cum tanta adſtrictione & tumore, ut nihil intromitti poſſit; plerumque mortis ſignum eſt. Superveniens ructus vel crepitus ventris, bonum ſignum eſt, *ſc.* redeuntis fermenti digeſtivi.

Cura. Obſervandum, an benigna, an verò maligna; item an à cauſa interna vel externa, & hæc vel ab aſſumptis acribus, &c. vel contagio nata fuerit dyſenteria. Omnes enim Epidemicæ non ſunt malignæ, & ex his conſiderationibus variatis variat praxis. Quoad methodum medendi igitur, 1. Irritatio inteſtinorum, opiatis & acria corrigentibus, ſiſtenda. 2. In benigna laxantibus abluantur inteſtina; in maligna, abſorbentibus ac blandè ſudoriferis miaſma contagioſum eliminetur. 3. Noxa inteſtinis illata vulnerariis adſtringentibus ac ſimilibus reſtituatur. Qui communiter purgantibus, clyſteribus, anodynis, & mundificantibus curam aggrediuntur, tantummodo productum morboſum, non autem morbi radicem reſpiciunt.

Pro his ſcopis obtinendis obſerventur ſequentes regulæ. I. Obtundentia, ut lac; aut abſorbentia, ut corallia; acre vellicans in genere corrigunt: Specificè autem priapus ceti, &c. II. Opiata utramque faciunt paginam, ſed appropriatis, ſudorificis nempe ac laxantibus, debitè miſta. III. In dyſenteriâ epidemicâ, plus minus malignâ, ſudor tam per ſe, quàm diaphoreticis provocatus, probe attendendus eſt. IV. Abſtergentia primas vias cacochymicis in principio conveniunt; uti & ſi à fructibus horæis malum ortum fuerit; contrà, ſi contrà. In morbi progreſſi, & in malo contagioſo, exulent laxantia. V. Clyſmata irritatione ſua malum facilè exaſperant Conveniunt igitur ſaltem; 1. In benigna, ubi eluendæ ſordes. 2. Ubi temperanda acrimonia. 3. Ubi neceſſaria conſolidatio. 4 Quando malum eſt in craſſis. 5. Quando tenuia ſuperiora & pylorus nimis afflicta, revulſorio ſtimulo liberanda. VI. Semper habenda eſt ratio ſtomachi, unde vinum, præſertim in juncto vomitu, non nocet; licet acoris ratione nonnihil ſuſpectum videatur. VII. Venæ ſectio omnino exulet. VIII. Adſtringentia, ut talia, nocent: ſiquidem non relaxata, ſed irritata ſunt inteſtina. Imprimis nocentiſſima ſunt intempeſtivè, h. e. ante ſudorifera in maligna, & laxativa in benigna exhibita. IX. Si tantillum refrigerentur extrema, præſertim pedes; item ſi potus non calidus ingeratur, tormina & acerbiores ſuperveniunt dolores. Unde calor, & juſcula decoctionis gallinarum, ſunt maximè proficua, X. Quies, & jectigationis abſentia, maximæ utilitatis eſt.

Inter ſpecifica, acre dyſentericum corrigentia, imprimis ſe offerunt *Priapus*

Cervi, *Tauri*, & præſertim *Ceti*. Uſurpantur, vel exſiccati in pulveris forma ad ℥ j. in juſculo calido propinati; vel in formâ decocti, tam pro potu & remediorum vehiculo, quàm pro emulſionum liquore. Pertinet huc *Gelatina C.C. recens*, in potu ordinario vel julepis propinanda. Quin & ex *Triapis*, qui ſunt concretum quaſi medium inter cartilagines & oſſa, paratur *Gelatina*. *Oſſa* & *Cornua* animalium, uſta vel non uſta, conveniunt. *Raſura Cranii humani* ad ʒ j vel ejuſdem Uſnea ad gr. xv. nobiliſſimum habetur Antidyſentericum. Item *Dens Hippopotami*, vel *Unicornu Verum* ad ʒ ß. *Sanguis Leporis* aut Agni ſub pavore mortis jugulati, exſiccatus & propinatus à ʒ ß. ad ʒ j. cum *Syr. Cydon.* & *Lap. Hæmat.* ſpecificum eſt. In Dyſenteria Epidemica maligna *Hepar Serpentum* & *Viperarum* ritè exſiccatum & pulveriſatum, à gr. xv. ad ℈ j propinatur. In Dyſenteria acri cum bile porraceâ aut æruginoſa conveniunt *Cryſtalli ppti.* *Ungula Equina* exſiccata aut cum butyro frixa & deinde pulveriſata, ad ʒ j. nobiliſſimum habetur ſpecificum. Quoad *Hepat. Ran. Virid.* ſit fides penes Authores. Pauperculis commendatur *Album Græcum*. *Uva Quercina*, vel in ejus defectu *Viſcus* aut *Fungus Quercinus*, ſpecificum eſt. Item *Pulvis Granorum Actes* ex *ſucco bacc. ſambuc.* cum farina ſecalina bis in fornace ad duritiem cocto, dende pulveriſato; pulvere dein ſecunda ut & tertia vice cum *ſucco ſambuci* in panem formato, & cocto; & tandem maſſæ pulveriſatæ addendo *ſang. Lepor. crud. Triap. Cet.* & *Suc. Gran. Sambuc.* quæ maſſa denuo in Clibano coquaquatur & pulveriſetur. Doſis ʒ ß. Inſpergatur Pani toſto vino intincto. *Cydoneum maturum* excavatum cum *Cera* & *Gum. Arab.* repletum, aſſatum & comeſtum, etiam ſpecificum eſt. Item *Aqua Suberina*, *Pulvis Suberis combuſti*, *Pulvis* & *Decoctum Tormentillæ*, *Rob Sorbi Torminalis*, vel *Aucupariæ*. *Unicornu Foſſile*, & *Terra Vitriol. dulc.* ex *Vitriolo Martiali* deſumpta, quibuſvis martialibus longe præferenda. *Martialia* quidem acidum faturant, ubi ab acido malum oritur; ſed in Dyſenteria contagioſa aut maligna minus conveniunt. *Sulphur* hujuſque *flores* ſunt præſtantes. *Saccharum Saturni* & *Alumen Crudum* in Vino rubro vel lacte vaccino proſunt. Tandem opium nunquam negligatur. Hinc *Theriaca*, *Mithridat. Diaſcord. Laudana*, & *Trochiſci de Carabe*, admodum conveniunt.

℞. *Decoct. Triap. Cerv.* ℔. *j. Gelat. C.C.* ℥ *j. Aq. Cinnam.* ʒ *vj. f. Julepus.*

℞. *Terr. Sigil.* ℥ *j* ß. *C.C. ſ igne, Raſ. Triap. Cerv. an.* ℥ *j. Pulv. rad. Tormentil. Coral. Rub. ppt. an.* ʒ *iii. m. f. Pulvis. Doſis* ʒ *j.*

℞. *Pulv. Hepat. Viperar.* ℈ *ii. Extract. Tormentil.* ʒ ß. *Laud. Opiat. gr. ii. m. pro 2. doſ. in Dyſenteria maligna.*

℞. *Aq. Plantag.* ℥ *ii. Aq. Cinnamom.* ʒ ß. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒ *i. Trochiſc. de Carabe* ℈ *ii. Lap. Hæmat.* ℈ *i. Syr. Card. Ben.* ℥ ß. *m. ſumatur Cochleatim.*

Hæc ferè ſunt Specifica. Progredior ad ea quæ communiter uſurpantur, *adſtringentia* nempe, *abſorbentia*, *temperantia*, & *vulneraria*. Inter dicta magis uſitata ſunt *Plantago*, *Pimpinella*, *Sanguiſorba*, *Lyſimachia*, *Fol. Quercus*, *Burſa Paſtoris*, *Millefolium*, *Conſolida major*, *Nymphæa*, *Biſtorta*, *Roſæ Rubræ*, *Balauſtia*; *flores Papav. Rhœad. Bellid. Hyperic. Sem. Papav.* & *Plantag. Cydonea*, *Meſpila*, *Spongia Cynosbat. N. M.* &c. *Mentha* cum *Abſinth.* in fine mirè ventriculum roborant. Unde horum ſuccus bene depuratus, & *Syrup. Abſinth.* cum *Aq. Cinnamom.* poſt eſum fructuum horæorum valdè conveniunt; imò in ipſo principio poſt eſum fructuum horæorum. Hinc *Eſſentia* & *Syrupus Symphyti*, *Tinct. Sulph. Vitriol. Tinct. Lap. Hæmat. Crocus Martis adſtringens*, *Succinum*, *Bolus Armena*, *Terra Sigillata*, *Tinctura Antiphthiſica*, *Thus*, *Os Sepiæ*, &c. Præ cæteris convenit *Lac*, imprimis ſeorſius, poſtea ipſum lac, ſed *Chalybeatum*, vel addita ʒ j.

Digitized by Google

ta ʒ j. *Stercoris Canini* ſingulis hauſtibus. Incoqui etiam poſſunt *Rad. Symphyt.* vel *Tormentil.* vel ſi ipſum lac ſolitarium incommodum videatur, addatur dimidia quantitas Aquæ communis vel cujuſdam appropriatæ.

Si in Principio laxandum; *Rhabarbarum* ſolum eſt, quod tutum eſt; vim habet enim anodynam. Sed aut præmittendum, aut ſimul jungendum, aut ſubjungendum *Opiatum*. Laxantia commodiùs mane, opiata verò ſub noctem dantur, quia rarò de die agunt; & Dyſenteria circa noctem ordinariò exaſperatur.

℞. *Diaſcord. Fracaſt.* ʒ ß. *Rhabarb. Pulv.* ℈ *i. cum ſ.q. Syr. de Roſ. ſicc. f. Bolus.*

℞. *Rhabarb. Elect.* ʒ *ii. Roſar. Rubr. p. iv. Infund. in ſ.q. ſeri lactis: Colatur.* ℥ *ij. vel iij. add. Syr. de Roſ. ſicc.* ʒ *iij. vel iv.*

Fit interdum ut Dyſenterici patiantur dolorem gravativum ſub umbilico, quaſi materia quædam ibidem incuneata hæreret, propter ſuppreſſos per opiata ſeceſſus; quod tamen non eſt, quin potius ex continuato Inteſtinorum Spaſmo originem ducit. Unde *externè lenientia*, item *later calefactus* abdomini applicatus, dolorem illum ſiſtunt.

Iſtis hactenus recenſitis, legitima methodo uſurpatis, quando mitigatum eſt malum, pro reſtituendis Inteſtinis in declinatione morbi conveniunt *Vulneraria*, quæ inter eminet *Balſ. Peruv.* qui vomitum dyſentericis moleſtum ſiſtit, & inteſtinis læſis mirè conducit, vel in forma *pulv.* cum *ſacch.* & *Coral.* vel in *vitello ovi* diſſolutus ad ʒ ß. Additur etiam Clyſteribus. Conducit etiam potio vulneraria ſequens.

℞. *Herb. Heder. Terreſtr. m. ii. Alchym. Plantag. an. m. j. Summit. Hyper. florent. P. iv. Raſ. C. C.* ℥ *j ß. Coq. in ſ.q. Aquæ Simpl. Colaturæ* ℔ *j. adde Syrup. Coral. de Symphyt. Fernel. an.* ℥ *j. Aſſumatur ſubinde bonus hauſtus cum 6. vel 8. gut. Balſ. Sulph. Terebinth.*

Inter externa eminent Clyſmata acrimoniam temperantia, ex *lacte* Decoctionis *flor. Chamom.* & *Capit. Papav.* aut *Rad. Symphyt.* cum *Theriaca* aut *Sevo Hircino* diſſolutis. Speciatim Clyſmata *Terebinthinata*. Conducunt etiam Clyſmata *Conſolidantia*, ex *Decoctis Herbar. Vulnerar.* vel *jure* aut *ſucco Cancror. Fluviat.* cum *Balſam. Peruv.* & *Vitel. Ovor.*

Inter externè applicanda, adſtringentia non penetrant; adeoque nullius ſunt uſus. Conveniunt quidem inunctiones ventriculi & ſtomachi, ex *Ol. Hyperic. Abſinth. Menth. Nardin. N. M.* &c. cum *Ol. deſtillatis* ſubinde acuatis, item *Theriaca*. Inter fomenta egregii ſunt ſacculi ex fol. *Querc. Furfure, Flor. Chamom.* & *Verbaſci*, in aceto cocti & calidè applicati. Porrò ſuffitus egregii fiunt ex Raſur. C. C. vel aceto, vel Z. Z. aut ſuccino, ſuper laminam ferream ignitam, ano crebriùs excepti. Sympatheticè curatur Dyſenteria, ſi fæces dejiciantur ſuper *Caput Mort. Vitriol.* vel ſi *Perſicaria* cum vino decies Chalybeato in Cataplaſmatis formam contuſa, juxta Renes applicetur, refrigerata denuò applicetur, & poſt aliquot horas in fimo equino ſepeliatur.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

De Teneſmo.

T*Eneſmus* eſt continua cupiditas egerendi per alvum, in qua parum materiæ viſcoſæ, aut nihil excernitur. *Cauſa* eſt irritatio Inteſtini Recti per quàm ſenſilis, cujus occaſione ſe contrahit & excretionem urget. Fit hæc irritatio, vel per conſenſum, in Calculo Renum propter nervos ex ramulis plexus meſenterici ad Inteſtinum derivatos; item in Calculo veſicæ & partu propinquo propter pondus incumbens: Vel fit per Eſſentiam, propter mucum acidum in Dyſenteria Inteſtinum ſtimulantem, aut acriora excreta poſt purgantia violentiora; quo in caſu ſæpè etiam particulæ purgantes reſinoſæ inteſtino pertinaciùs affixæ, hoc continuò ſtimulant. Porrò Inflammatio, Exulceratio, aut Fiſtulæ ani, item Hæmorrhoides cæcæ & Aſcarides, teneſmum frequenter junctum habent.

Prognoſis. Prægnanti abortum minatur. *Per conſenſum*, eſt abſque periculo. *Per Eſſentiam*, non raro ani procidentiam vel ulcus ſordidum infert.

Cura. Si fiat *per Conſenſum*, Vellicatio Opiatis ſiſtatur, & curetur prior morbus. Sin verò eſt *per Eſſentiam*, humor acris removeatur, & hinc facta excoriatio aut exulceratio mundificetur & denique conſolidetur. Hinc conveniunt Clyſmata in pauca quantitate, tantum ad ℔ ß. injecta.

℞. *Flor. Verbaſc. m.j. Roſ. Rubr. m.ß. Lumbric. conciſ.* ℥*j. Sem. Pſyl. Fœnugræc. an.* ʒ*ij. Coq. in lacte rec. ubi magis dolor leniendus, vel in ſero lactis ubi materia peccans abſtergenda. Colat* ℔*j. adde Servi Hircin.* ℥*j. m. F. Clyſter pro 2. vicibus. Convenit etiam jus carnis vel capitis Vervec. cum aliquot Gut. Ol. Stil. ceræ.*

Oleum Ceræ deſtill. egregiè abſtergit & conſolidat; cui ſubſtituitur *Balſ. Peruv.* Præ cæteris *Decoctum Verbaſci* in *Lacte* cum ſpongia & Linteis multiplicatis applicatum commendatur. Item *Decoct. fol. Querc.* cum *Furfure* & *Aq. Chalybeata* tam cum ſpongiis quàm in forma ſacculi admota. Item ſuffitus ano excepti ex *aceto* ferventi lateri affuſo; vel *Thure* & *Pice* ſuper Carbones Vivos projectis; vel *aceto* & *Aqua* decoctionis *Sabinæ* lateri infuſis. Quoad *Suppoſitoria* cum *Opio* inſtructa, vereor ne inteſtinum exaſperent. In Anu exulcerata conveniunt inunctiones ex *Ol. Roſ.* & *Lumbric. Terreſtr.* probè in mortario plumbeo agitatis, vel etiam cum *Solutione Lithargyr.* in *aceto* in Linimenti formam ſubactis; uti & *ſuppoſitoria* ex *ſevo hircino* cum *pulv. thur. tutia* & ſimilibus, quæ unguento *diapompbol.* aut *de Ceruſſ. Camphorat.* illinantur; vel ungenta ipſa cum tantillo *terr. Vitriol. dulc.* applicata.

Si adſit ani pruritus, expertus eſt fotus ex *Aq. Plantag.* in qua modicum *Aluminis* decoctum fuerit; vel ℞. *Tragacanth. Sulph. Citr. Lithárg. an.* ʒ*j cum aceto adjecto pauco Ol. Roſ. F. Linimentum.* In dolore ani ex charta piperata, &c. prodeſt fotus *lactis* addita pauca *Aq. Roſ.*

C A-

Digitized by Google

CAPUT IX.

De Fluxu Hepatico.

SI excernatur ſanguis aquoſus, tenuis, loturæ carnium ſimilis abſque doloribus, dicitur *Fluxus Hepaticus*, ex falſa veterum hypotheſi, quod nempe ex defectu ſanguificationis in hepate oriatur.

Diarrhœa hæc cruenta, Dyſenteriæ contradiſtincta, eſt vel 1. Hæmorrhoidum internarum fluxus; vel 2. Dyſenteriam ſequitur propter depauperatam Maſſam Sang. ac nimis hiantia inteſtinorum vaſa; vel 3. Erit hæmorrhagia Inteſtinalis, eaſdem cum reliquis hæmorrhagiis cauſas agnoſcens. In ſpecie acrimonia ſeroſa ſanguinis vaſorum orificia perforans; item ſuppreſſio conſuetæ ſanguinis evacuationis; item obſtructio inſignis arterias ob impeditam ſanguinis circulationem in Inteſtina aperiens, fluxum hunc cruentum excitant.

Prognoſis. In ſenibus rarò curatur. Ad Cachexiam, Hydropem, & Tabem diſponit.

Cura. Si ſit hæmorrhoidum apertio, harum lege curatur, in ſpecie per *Tincturam Sulph. Vitriol.* Si ſequatur Dyſenteriam, eadem eſt cura quæ dyſenteriæ levioris. In ſpecie *Decoctum Agrim.* Poterii ſpecificum eſt. Conveniunt etiam Remedia ex Tormentil. Plant. Sanicul. Coral. nec negligenda Opiata. Si acrimonia ſeroſa dictum malum induxerit, *Rhabarbarina*, item *Vulneraria* & *Adſtringentia* cum *Opiatis* conducunt. Hinc *Corallia*, *Trochiſci de Carabe*, *Unicornu Foſſile*, &c. conveniunt. In Progreſſu conducit ſudores provocare *decocto Milii* vel *Rad. Chin.* & *Sarſaper.* Sed ſi Hepar afficiatur, vix unam ſudoris guttam emittent. Ad ſanguinis dyſcraſiam corrigendam multum faciunt *Paſſulæ*. *Gelatina C. C.* cum *Aq. Cinnam.* parata à quibuſdam laudatur. Huc facit *Foreſti* obſervatio, quod nempe diarrhœa cruenta ex ſanguine acriori nata, cum ſuppreſſione urinæ, curata fuit hac ſola potione; ſc.

℞. *Fol. Malv. Viol. an. m. j. Rad. Petroſel. Fœnic. an.* ℥*j. Hyſſop. m.* ß. *Glycyrrh. raſ.* ℥*j* ß. *Prunor. Damaſc.* N. *xv. Uvar. Paſſar.* ℥*j. Coque in Cereviſia, quæ continuo utens æger ſanabatur.* Laudat *Faber* uſum Aquæ frigidæ & Lactucarum cum Aceto multo, præmiſſa purgatione ex extracto Rhabarb. Syr. Coral. cum Aq. Cinnam. ſæpius ſumpto.

Si ex ſuppreſſa ſanguinis excretione, aut viſceris infarctu oriatur, tollantur Cauſæ, & inſtituatur Venæſectio Revulſoria.

CAPUT X.

De Affectibus Hæmorrhoidalibus.

HÆmorrhoides *propriè* uſurpantur, de fluxu ſanguinis ex vaſis inteſtini recti; ſuntque vel ſuperiores & internæ, quarum arteria ex meſenterica inferiori, vena verò ex ramo ſplenico venæ portæ oritur; vel inferiores & externæ, quarum arteria ex trunco hypogaſtrico arteriæ Iliacæ internæ, vena verò ex ramo hypogaſtrico derivatur. Cum itaque ex iiſdem ramis hypogaſtricis deriventur vaſa menſtrualia, patet exinde quare defectus menſium ſubinde compenſetur per fluxus hæmorrhoidum.

Digitized by Google

Differentiæ affectuum hæmorrhoidalium imprimis ſunt attendendæ. Sunt nempe *hæmorrhoides* vel *furentes* ſeu *cæcæ*, propter clauſuram inſigniter dolentes & tumentes; vel *fluentes* ſeu *apertæ:* Quæ denique ſunt vel *Spontaneæ* ex naturæ beneficio, vel non *Spontaneæ;* ſuntque hæ vel *Criticæ*, vel *morbidæ*. Dividuntur etiam *fluentes* in *Erraticas*, & *Periodicas* Ordinariò materia excreta eſt ſanguis; ſubinde tamen etiam alius humor, albidus, aquoſus, aut mucoſus excernitur. Interdum etiam Aqua Citrina effluit in hæmorrhoidibus, quas *veſicales* appellans. Hæmorrhoides *cæcæ* ſunt incipiens ani inflammatio. Ordinariò ferè inſequuntur ſe mutuo *dolor*, *tumor*, *fluxus*. Primò, ſanguis propter fibrarum vellicatarum ſtricturam, & vaſorum clauſuram, ſtagnat, & in partis porulos intrat, unde tumor, inflammatio & dolor inſignis; adeò ut, præſertim in *internis hæmorrhoidibus*, ſæpiùs patiantur animi deliquia, &c. ſub fæcum dejectione. *Externæ*, præter dicta ſymptomata, ſeſſionem & ambulationem moleſtam reddunt. *Cæcæ externæ* interdum ad inſignem magnitudinem foras eminent, & à tumoris varia figura varia ſortiuntur nomina, à *verrucis*, *uvis*, *&c.* petita. *Cæcæ* nonnunquam in ulcus abeunt, nonnunquam in perfectos ſcirrhos: Suntque nunc *benignæ*, nunc *malignæ*, *cancroſæ*, *gangrænoſæ*. Hæmorrhoides plerumque *non voluntariæ* ſunt, licèt conſuetudo interdum *voluntarias* reddat.

Cauſæ ſunt vel *Internæ* vel *Externæ*. Priores ſemper ſunt præter naturam & non niſi affectibus melancholicis & ab acido vitioſo natis obnoxiis contingere ſolent. Adeſt nempe in ſanguine ejuſque ſero fermentum ſalinum, quod vellicando loca illa ſenſilia & fibras nerveas ſtringendo, clauſuram, ſtagnationem, tumorem, dolorem, ac tandem fluxum infert. Unde ægrorum color faciei ſemper ad viridem declinat. *Cauſæ Externæ* ſunt equitatio aut vectio laboroſior, conatus in partu difficilior, ſanguinis circulum circa dicta loca inhibens. Utut hæc hæmorrhoides non inducant, niſi in iis qui ad Melancholica pathemata proclives ſunt, aut in mulieribus quæ crebriùs pariunt, præſertim in ultimis gravidationis menſibus. Purgantia Reſinoſa, imprimis Aloe, non raro hæmorrhoides inducunt, partim quia particulæ reſinoſæ inteſtino agglutinatæ, illud ſtimulant, partim quia humores acres evacuati dolores excitarunt. Nimia etiam ſanguinis commotio, ex iracundia, motione forti, curſu, ſaltatione, & quæcunque habituales alias ſanguinis evacuationes inducerent, ſimiliter hæmorrhoides in prædiſpoſitis excitant.

Prognoſis. Hæmorrhoides Criticæ, non nimiæ, maniam, melancholiam, ſcorbutum, tumores viſcerum, arthritidem, &c. levant; ſuppreſſæ verò exaſperant. Menſtruationis loco, ſunt ſalutares. Si nimiæ ſint, hydropem, tabem, ad venerem impotentiam, debilitatem, &c. inducunt. Si ſupprimatur fluxus, ſimpliciter vaſa ſtringendo, ſine fermenti interni correctione, ſputum ſanguinis vel ejuſmodi mala inſequuntur. Hæmorrhoides valdè dolentes, facilè inflammationem contrahunt, unde Ulcera & Fiſtulæ, quæ optimè unguento ex *Ol. Amygd. dulc.* cum *auro fulminante* tractantur.

Cura. 1. Hæmorrhoides fluere conſuetæ, ad conſuetam periodum reducendæ. 2. Nimium fluentes ſiſtendæ. 3. Nunquam fluere conſuetæ raro aperiendæ, niſi chronici affectûs ratio aut ſuppreſſa ſanguinis evacuatio illud poſtulet. 4. Cæcæ aut diſcutiendæ, aut ſi aliàs fluxerint aperiendæ: Semper verò dolor ſiſtendus. Unde patet Remedia, 1. *Aperientia*, 2. *Claudentia*, 3. *Anodyna*, hic locum habere. In hæmorrhoidibus apertis conveniunt omnia quæ in diarrhœis & dyſenteriis ſpecifica virtute pollent: Cæcis verò omnia ea quæ in morbis ſpleneticis, & reſerandis viſcerum obſtructionibus adhibentur: In ſpecie

cie

cie martialia, & hinc vegetabilia amaricantia & aromatica, quibus ſubjunguntur appropriata, ut *Scrophularia*, *Millefol. Craſſula*, *Pil. de Bdell.*

Inter Aperientia & fluxum moventia excellunt *hirudines* ano applicatæ. Si profundiùs deliteſcant vaſa, ita ut commoda applicatio fieri nequeat, per cucùrbitam manifeſtentur. Aperientur etiam hæmorrhoides fricando *foliis ficus* contuſis donec lac exeat. Conſultum interim eſt, priùs vaſa emollire *fomentis*, imprimis cum *lacte* paratis. *Succus Cyclaminis*, vel ſolus, vel, ſi inflammatio adſit, cum *ſucco betæ* externè applicatus; item *ſuccus ceparum*, præſertim cum *Aloe*; *ſucci Ari*, *Bryoniæ*, *Centaur. min.* &c. egregiè aperiunt; ut & ſuppoſitoria ex *Rad. Cyclam.* vel *Hiera Picra cum pulv. Colocynth.* & *Melle* parata; & Linimenta ex *Cancris fluv.* in oleo coctis. Si metuatur inflammatio aut ardor ani, agitentur dicta in mortareo plumbeo, donec lividum colorem acquirant: Sic enim vim refrigerandi obtinebunt. Inter aperientia interna, eminent *Aloe*, *Elix. Propriet. Myrrha*, & Reſinoſa Purgantia.

Inter Remedia hæmorrhoides claudentia, conducunr internè *Rhabarb. Myrobalani*, ac præ cæteris *Tamarindi*. Item *Conſerv. fol. Querc.* Syr. de Roſ. Sicc Syr. & Succus *Portulacæ*, ſuccus *urticæ maj.* ad ℥ ij. ſuccus & Syr. *ſtercoris aſinini*, Decoctum Sanguiſorbæ, Dens *Hippopotami* præp. Trochiſci *de Carabe*, ac imprimis Pil. *de Bdellio* ad ʒ j. Martialia, quo pertinent *Hæmatites*, & Opiata, quo pertinent *Theriaca*, ſatis nota ſunt. Externè fluxum ſiſtit & ulcera ſanat *Crepitus Lupi* ſiccatus; item *fuligo furni* conquaſſata cum *album. ovi*, & applicata cum *telis aranearum*, pulvis *ſanguinis* recenter excreti & exſiccati, *Pinguedo* ſtillans ex *anguilla* dum aſſatur, Pulvis ex *Mumia* & *Subere uſto*, Linimentum ex terr. vitriol. dulc. ritè edulcorata & ſucco *Plantag.* Unguentum de *Tutia* cum cinere *oſtrearum* ſubactum, annulus ex *dente Hippopot.* pollici pedum applicatus, *Pulveres Sympathetici*, ac imprimis ſuffitus ex *Bdellio*. V. S. in Brachio non neceſſaria eſt, niſi ſuppreſſa ſolenni aliqua ſanguinis evacuatione.

Cæcarum dolorem ſiſtunt, eaſque diſcutiunt, *Lac*, *Opiata*, fotus ex decocto *fol. Hyoſcyami* in *lacte Chalybeato*: Specificè autem *oleum* ex infuſione *Pomor. momordicæ* in *ol. comm.* vel *Amygd. dulc.* Hinc *oleum* ex infuſione *flor. verbaſci* in *oleo*, fotus vel cataplaſmata ex *flor. verbaſci* & *Sambuci* cum *ſem. Hyoſcyam.* in *lacte* coctis. Primarium ſpecificum contra fluorem hæmorrhoidum eſt *Linaria*, tam ejus *oleum* & *Unguentum*, quàm *ſacculus* ex *Linar.* & *flor. Chamom.* in *lacte* coctis; vel

℞. *Ung. de Linar.* ℥ j. *Ol. Hyoſcyami expreſſ.* ʒ ij. *Sacchari ſaturni (in ardore)* ʒ ß. *m. pro Linimento.*

Egregium in hæmorrhoidibus cæcis eſt *Linimentum ex baccis Herbæ Parid.* in *oleo* cum modico *vini* coctis. *Aſelli* & *Scarabæi ſtercorarii*, in *ol. Lini* cocti dant Linimentum, quod hæmorrhoidibus externis commodè illinitur, in internis verò in forma glandis immittitur. Idem dicendum de *milleped.* in *ol. Nucum expr.* coctis vel digeſtis. Si ingens ſit ardor cum dolore, certiſſimum remedium eſt *ſuber uſtus* cum *ol. Rapiſtri* & Succo *Sedi maj.* miſtus; idque in mortareo plumbeo, ſi inflammatio adſit. Conducunt etiam *mucilag. ſem. Pſyl. Cydon. Lini*, &c. continent enim in ſe ſal vol. ipſius concreti; quibus in ardore commodè adduntur *ſuccus Portulac. Saccharum Saturni* & *Camphora*, quæ etiam ad ʒ ß. cum *Aq Roſ.* ℥ j. ſubacta convenit. Laudantur etiam ſacculi ex *glandibus* contuſis & *fol. Quercus* in *aceto* coctis. *Scrophulariæ* Radix Autumno collecta Lumbis applicata hæmorrhoides fluentes ſiſtit, dolentes diſſolvit. Recens contuſa dat unguentum, quod cum butyro recenti in olla per 15. dies in cella repoſitum,

O 4 dein

dein liquefacto ſenſim butyro lento igne expreſſum, egregium evadit Linimentum contra hæmorrhoides. *Scrophulariæ* radix femori alligata, infuſum aut decoctum rad. & fol. pro potu ordinario, & folia minutim conciſa cum butyro comeſta, omnem abſolvunt paginam. Huic ſuccedit *Craſſula maj.* ſeu *Sedum Telephium* pro uſu interno & externo. Ejus folia primo Vere turgentia contuſa & cum ol. Roſ. cocta, egregium reddunt Linimentum: Radix Lumbis applicata convenit in cæcis: Cereviſia etiam macerationis *Rad. Scrophul.* & *Craſſul. maj.* manè & veſperi oblata confert. *Chelidonium minus* ſiccatum & cereviſiæ infuſum omne hæmorrhoidum vitium curat. *Succus* ejus expreſſus externè idem præſtat. *Aqua* ejus *deſtillata* eos curavit qui nimio profluvio ferè hydropici facti ſunt. *Tuſa Planta* oleo incocta ad dolentes & tumentes prodeſt. *Flores* & *Herba* manè commodè comeduntur. Hinc alii recipiunt *Pulv. Rad. Scrophul. Chelid. min.* an. ℥ j ß. cum *ol. Verbaſci F. Linimentum*. Hiſce tandem addatur, quod pro uſu interno ad ſedandum dolorem & abſumendas hæmorrhoides proſit decoctum *Millefolii totius*, pulvis item *Millefolii* & *Tormentillæ*. Quod ſi dolor hæmorrhoidum chronicus evadat, ſpeciatim poſt menſium emanſionem, egregiè convenit Fonticulus in tibia. Notat *Vedelius*, unguenta non ſemper conferre, quia venarum capacitatem augent, tranſpirationem inhibent, & ardorem exaſperant.

SECTIO IX.

De Variis Inteſtinorum Doloribus; Imprimis, de Dolore Colico.

QUandoque Inteſtina præternaturales patiuntur dolores, *tormina* dictos, à torquendo, quod circumvolvi videantur. Proveniunt ferè omnes hi dolores à ſpaſmis inteſtinorum convulſivis, unde & ordinariò ferè alvus ſuppreſſa eſt, ex impedito nempe motu periſtaltico naturali.

Differunt dolores inteſtinales, imprimis ratione *partis affectæ*. Dum afficiuntur tenuja, jejunum & Ileum, vocatur propriè dolor *Iliacus*, qui propter ſitum inteſtini, in & circa & infra umbilicum percipitur. Quando in inteſtino craſſo, colo, ſitus eſt dolor, ſequitur ductum ipſius inteſtini coli, ſuperiorem & anteriorem abdominis partem circuli inſtar ambiens, uſque ad umbilicum, imò interdum uſque ad veſicam ſe extendens. Ad partem affectam pertinet & ſitus doloris, ratione cujus dolor eſt vel *hypochondriacus*, vel *umbilicalis*, vel *lumbaris*. Lumbaris eſt nunc *Nephriticus*, nunc *Meſentericus*, nunc *Pancreaticus*, nunc *Inteſtinalis*. Dolor *Hypochondriacus* qui in hypochondrio ſiniſtro percipitur, lieni adſcribi nequit, quia *punctorius* eſt & *terebrans*, quandoque cum tumore ad tactum renitente; Lien autem per ſe minus ſenſilis, vix poteſt habere dolorem, niſi gravativum aut tenſivum ab infarctu nimio enatum; præterea cum in profundo ſitus ſit, ad tactum intumeſcere nequit. Situs eſt itaque punctorius hic dolor in inteſtinis, partim quidem in *jejuno*, ſed ut plurimum in *Colo*. In angulo *jejuni*, ubi *Lumbis* & *Meſenterio* aſſurgens, contorquetur in abdominis meditullium, ſæpe latent flatus, vel ut plurimum mucilago acida, quæ dolorem acerbum in profundo *Hypochondrii* ſiniſtri inducit. Verùm mucilago hæc

Digitized by Google

hæc acida & flatus frequentiùs in *Colo* obſervantur, ubi dolores plerumque ſiti ſunt. Dolores punctorii in *Hypochondrio* dextro non ſunt ex *Hepate*, ſed ex *Inteſtino*. Dolor *Lumbaris*, *Nephritico* ſimilis, in *Duodeno* circa principium *jejuni* ſubinde oritur. *Pancreas* tranſverſim lumbis incumbens, obſcurum & profundum dolorem ſubinde infert. *Meſenterium Lumborum* vertebris annexum, ſubinde lancinantem circa lumbos dolorem excitat.

Omnis Inteſtinorum dolor in genere *Colica* appellari ſolet. Eſt hæc vel *Humoroſa*, vel *Convulſiva*. Humoroſa oritur à Mucilagine viſcidâ & acidâ hærente in Inteſtino, imprimis in *Colo*, ſub Hypochondriis, in cujus cellulis aptum invenit diverſorium. Et hic dolor eſt iſte, qui Hypochondriacos non rarò vexat. Eſt autem nunc *fixus* & *Terebrans*, quando ſcil. Inteſtina uno quodam loco perterebrari videntur: Nunc *diſtendens* eſt & *Diſrumpens*, qui frequentiùs oritur à flatibus ortis ex materiâ viſcidâ, per fermentationem vitioſam ab acido productam; qnibuſcum concurrit ſpaſmus flatibus exitum intercipiens: Nunc *Gravis* ſeu *Contundens*, ortus ex pituitâ vitreâ ſeu muco viſcido non acri: Nunc *Rodens*, qui à ſalſo eſt acri, muriatico & vellicante: Nunc denique *Pulſans* eſt ex Arteriarum ſpaſmo, aut inflammatione quâdam.

Colica convulſiva, cum contorſionis aut vagæ lancinationis in abdomine ſenſu à convulſionibus, ſine humorum interventu, oritur. Eſtque vel *accidentalis*, à causâ externâ & per conſenſum frequentiùs excitata, ut in Nephriticis & parturientibus; vel *habitualis* radicatam cauſam in corpore habens, ut in doloribus ſcorbutics, hyſtericis, & poſt febres intermittentes malè curatas. Colica hæc convulſiva ſæpe conjuncta eſt cum doloribus Nephriticis. Oritur enim, non propter contenta in Inteſtinis, ſed ex plexibus Meſenterii nerveis, qui diffundunt ramos ad inteſtina, renes, & ſtomachum: Unde dolor renalis per Nervum renum plexui radicali communicatus, Inteſtinorum ramos ſimiliter infeſtat. Hujus generis eſt ſuffocatio hyſterica, ſeu tormina ex convulſionibus Meſenterii & plexuum nervoſorum, contracturam faucium inducentibus. Similiter tormina graviora inſequuntur convulſiones Meſenterii & Inteſtinorum, quæ ſub difficili menſium fluxu, & poſt partum eveniunt. Pertinent huc etiam dolores morbis diuturnis malè curatis ſupervenientes; qui videntur oriri ex metaſtaſi fermenti morboſi, irritantis glandulas, & nervos Meſenterii. Accedit dolor Abdominis ſcorbuticus contumaciſſimus, qui ex convulſionibus Inteſtinorum & Menſenterii indubiè oritur; inchoatque ordinariò in dorſo ubi annectitur Meſenterium, pergens interiora verſus uſque ad Umbilicum. In tali Colicâ ſæpè podex pertinaciſſimè clauditur, propter ſpaſmum inteſtini recti, ita ut nihil intromitti poſſit: Non rarò etiam umbilicus introrſum retrahitur, propter convulſiones, quibus umbilicus & forſan ipſum peritonæum afficitur. Vagus eſt hic dolor, nunc Abdomen nunc Artus occupãs.

Symptomata omnis Colicæ ſunt, nunc ardor & æſtus, nunc univerſum corpus occupans propter impetum ſpirituum & ſanguinis à dololore ortum; nunc ſub Hypochondrio dextro, ubi inſeritur ductus pancreaticus, & cholidochus in duodenum perceptibilis, propter bilem acriorem cum ſucco pancreatico acidiore efferveſcentem, ſicut ex confuſione Spir. Vitrioli & Olei terebinth. intenſus ardor oritur. Nunc adeſt Algor in abdomine perceptibilis, ex ſucco pancreatico auſtero bili paucæ aut inerti occurrente ortus: Eſtque non tam poſitivum frigus, quàm frigoris quaſi ſenſus ex ſpaſmis membranarum ab acido vellicatarum. Colicam convulſivam comitatur vomitus; minus humoroſam, niſi inteſtina tenuja magis affligantur, vel aſſumpta in ventriculo malum induxerint, vel Colon malè affectum ventriculum cui ſubſternitur irritet. Alvus

adſtri-

Digitized by Google

adſtricta in Colicâ convulſivâ frequens eſt, ubi & alvi ſolutio parùm prodeſt; ſecùs autem in humoroſâ.

Cauſæ Colicæ humoroſæ ſunt variæ; nunc aſſumpta vitioſa vel vitioſè digeſta; nunc ad Inteſtina ex pancreate derivatum acidum auſterum. Crebriores oriuntur Colicæ à flatibus, ſtercoribus induratis in inteſtinorum cellulis commorantibus; aſſumptis fructibus horæis fermenteſcibilibus, cereviſiâ novellâ aut pinguibus, ſuperingeſto potu frigido vel acidulo. Bili ſale vol. temperante gaudens, per ſe Colicam non inducit, niſi porracea vel æruginoſa ſit. Purgantia, Inteſtina ſtimulando & humores commovendo tormina, excitant; omnia item alimenta difficulter digeſtibilia, præſertim ſi ſuperveniat abdominis nimia refrigeratio; aceſcunt enim & in mucilaginem viſcidam abeunt. Hypochondriaci tormina ſæpe patiuntur propter exceſſum acidi, cum cruditate materiæ viſcidæ. Ictericis defectus bilis idem præſtat. In lue Gallicâ acidum ſpecificum tormina infert; quæ nullis niſi mercurialibus unguentis ſuccumbunt. Faciunt huc deglutiti nummi aurei, calculi in colicis reperti, & vermes. Accedunt inflammatio Inteſtinorum, eorum à dyſenteriâ conglutinatio, obſtructio occulta meatus cholidochi, calculus in veſicâ biliaria Inteſtinum atterens, & pituita in externa Inteſtinorum ſuperficie hærens.

Cauſa Colicæ Convulſivæ pariter eſt acidum, ſed in plexibus nerveis Meſenterii, viciniſque locis membranoſis, ſive cum nutrimento, ſive cum vehiculo lymphæ, ut in ſcorbuticis & hyſtericis, depoſitum. Sæpè etiam abſceſſus in glandulis Meſenterii & Pancreate tormina Abdominis inferunt.

Prognoſis. Colica ex ſe leve malum, ratione adjunctorum interdum lethalis eſt. Humoroſa benignior eſt convulſivâ, cui non rarò Epilepſiæ, Pareſes, Cephalalgia & Mania ſuperveniunt.

Cura. In Paroxyſmo, 1. Senſus doloroſus opiatis ſiſtendus. 2. In humoroſâ, cauſa materialis corrigenda & per alvum educenda. 3. In Convulſivâ, appropriata nervina, in ſpecie ſalia vol. oleoſa opiatis miſcenda ſunt. Pro his ſcopis obtinendis obſervetur, 1. Clyſmata ſæpius prodeſſe, magis tamen quando in Inteſtinis craſſis hæret malum, vel quando ventriculus afflictus ſtimulo revulſorio indiget. Si alvus pertinaciter adſtringatur, & fomes hæreat in Inteſtinis craſſis, in colicâ humoroſâ, uſurpantur acriùs ſtimulantia, præſertim ſi purgantibus non reſpondeat alvus. Si malum hæreat in Inteſtinis tenuibus, præferuntur laxantia per os. Si clyſteribus acrioribus malum non mitigetur, iis ulterius non inſiſtendum. In Colicâ convulſiva præſertim nephritica, clyſteres anodyni, imprimis *terebinthinati*, multum præſtant, v.g. ℞. *Urin. Human.* ℔ j *Terebinth. in Vitel. ov. ſolut.* ℥ j ß. *m.* Ubi flatus adſunt, Clyſmata ex urina pueri valdè proficua ſunt, quibus addi poſſunt olea deſtillata Carminantia. Sed in modica quantitate injicienda ſunt, propter flatus injectioni obſtantes. Præſtant etiam Clyſmata ex fumo tabaci. Si acriùs ſtimulandum ſit, addantur infuſa Animonialia, v.g.

℞. *Juris Piſor.* ℥ viij *Sacchar.* ℥ ß. *Aq. Benedict.* ℥ ij ß. *Ol. comm.* ℥ iv. *m. De hoc injiciatur quavis hora recrudeſcentis doloris.*

2. In Colica Convulſiva purgantia propriè dicta contracturam augent, adeoque minus laxant quàm mitiora. Si vomitus ſimul affligat, blandè abſtergentia conveniunt, v.g. *Potio Paſſulata*, *Pulvis Salinus* cum ſtimulo *Scamm.* vel *Plateri* Potio ex *Ol. amygd. dulc.* ℥ j ß. *Vin. malvat.* ℥ ß. *Syr. de Papav* ℥ ß. *m.* Conducit etiam Manna & Sperma Ceti. Si dolor ab inflammatione oriatur, exulent vel leviſſima purgantia. In *Colica Humoroſa* ab errore externo in aſſumptis, & ubi dolor non adeò urget, initio purgandum cum Crem. Tart. & Reſinis; ſecùs diffe-

Digitized by Google

differendum donec dolor ceſſet. In Colica ex pituita vitrea vel acida, ocyus evacuanda eſt per Purgantia propriè dicta attenuantibus juncta; ex *Merc. Dulc. Gumm. Ammon.* & *Scamm.* & nonniſi ſumma neceſſitate urgente anodyna evacuantibus præmittenda.. Vomitoria cautè uſurpanda, ne Colica in Ileum transmutetur. Si ventriculus & Inteſtinorum partes ſuperiores repleantur, neceſſaria ſunt: Sed ſi infernæ potiſſimum afficiantur, fruſtra tentatur vomitus, imò volvuloſos quandoque reddit.

3. In Convulſiva conveniunt Opiata appropriatis miſta, præſertim ſi alvus aperta ſit. In humoroſa ab acri & tenui materia uſurpari poſſunt, quia eandem temperant; minus ſi viſcidior ſit materia, quia hunc figunt. In humoroſa neutiquam dentur ante purgantia, ſed unà miſta, vel poſt purgantia, niſi tanta ſit ventriculi debilitas aut Vomituritio ut Pilulæ deglutiri nequeant; quo in caſu dari poteſt anodynum, ſubjungendo Catharticum paucis poſt horis, ita ut ab opiato non vincatur. Finita Cathartici operatione ſolenne eſt Anodynum ingerere, imprimis ex Eſſentia Opii, Laud. Hyſter. Syr. Papav. Theriaca, &c. Pro exemplo opii cum purgantibus miſti: ℞. *Aloes Succotr.* vel *Pil. Aloëphang.* ʒß. *Opii*, *Croci*, *an. gr. ij.* vel pro *Croco* ponatur *Caſtor. F. Pil.*

4. In omni Colica cautiſſimè fugiendum frigus, præſertim ventriculi & pedum. Unde Potus ſit ſemper Calidus. Et ſi recepta ſit noxa ab aura frigida, hauſtus bonus *Aq. Vit. Juniper.* optimè convenit. Potus Aquæ multa nive refrigeratæ, apud *Septalium*, per accidens curavit, ſpaſmos nempè inteſtinorum relaxando. Sed non imitandus eſt.

5. Si alvo relaxatâ, dolores perſiſtant, quod in Convulſiva ſæpiùs accidit, adhibenda ſunt appropriata, flatus Reſolventia, acidum temperantia, ventriculo & inteſtinis grata; & hinc etiam Hyſterica.

Appropriata plus minus aromatica contra dolorem Colicum, ſunt: Imprimis *Veronica*, ejuſque cum *Myrrha* in *Vino* decoctum: *Chamomilla*, ejuſque florum in Aq. vel Cereviſ. decoctum, quod in Colica Convulſiva calidè hauſtum, eſt inſtar omnium: Hinc & ejus *Aqua* & *Oleum deſt. Sapphyrinum* ad aliquot guttas hauſtum: *Sclaræa*, ejus Decoctum, Eſſentia, vel Spir. ſæpiùs abſtractus, in Colica virorum, & Hyſterica mulierum: *Helenii Rad.* cum vino decocta: *Allium*, in juſculo nempe calido & oleo cum p. ½ vini: *Cort. Aurant.* quorum pulvis, eſſentia, & ol. deſtil. potentiſſimè acida quæcunque temperat. Abſinthium decoctum, vel minutim diſſectum cum ſaccharo, præſertim in Colicis ſub peregrinationibus, & illis ex febrium reliquiis ortis: *Gentianæ* pulvis ad ʒj ſi alvus ſit aperta: *Sem. 4. cal. maj.* in vino ebullita & hauſta, quæ acidum hoſtile ſpaſmos & duritiem inducens egregiè corrigunt. *Zedoaria* in ſubſtantia, tinctura, & extracto, Carminativum egregium, ſi alvus aperta ſit: *Fuligo* pulveriſata cum *aceto deſt.* calidè hauſta, item ejus Spir. Urinoſus: Olea deſtillata Cort. Aurant. Angel. Sem. 4. frig. & ol. baccar. Laur. per expreſſ. cum Vino factum, ad aliquot Guttas: *Caſtoreum*, non ſolùm ubi adeſt pituita viſcida, ſed in Colica Convulſiva, Hyſterica aut Scorbutica, imprimis cum *Salibus Vol.* Item in forma *Tincturæ* cum tinctura Tartari acriori, vel Spir. Salis Armoniaci vinoſo, paratæ, ad ʒj. cum *Eſſentia Opii* ſociatam; vel in forma Extracti cum *Theriaca* & *Laud. Opiat.* vel cum *Ol. deſt. Succini* in Pil. redacti: *Mandibulæ Lucii Piſcis*, *Unicornu præp.* aliæque partes animalium duræ acidum abſorbentes: In ſpecie *ſtercus Lupi* ad ʒj. contra Colicam quamcunque decantatiſſimum: *Stercus Equinum* recens ex equo avena paſto, ejuſque ſuccus cum vehiculo calidè propinatus, nobile remedium, imprimis in Convulſiva: *Succus ſtercoris Columbini* cum Lacte expreſſus: Aurium humanarum ſordes cum

vehi-

Digitized by Google

vehiculo calido: *Pulvis teſticul. equin.* cum pauco *croco* in *Aq. Lil. alb.* vel ad ʒ j. cum ʒ ß. *ſem. aniſi:* Et tandem *flor. Sulph.* ad ʒ ß. in vino calido. Inter præparata, eminent *Syr. de Alth.* ubi temperandum; *Syr. Cort. Aurant. Papaveris, &c.* Species *Diacum. Diacalamin. Diagalang. Diapiper. Diaſulph.* Salia volatilia, imprimis *Spir. Carminat. de tribus* in Colica flatulenta Hypochondriaca; *Liquor C.C. ſuccinatus* in Hyſterica Convulſiva; *Spir. Nitr.* dulcificatus cum *Spir.* quodam *Vegetabili Carminat.* ad ʒ j. in vehiculo calido, ubi phlogoſes adſunt. Ex his variæ fiunt præſcriptiones: v.g. in quavis Colica

℞. *Aq. Chamom.* ℥ iij. *Spir. Theriac.* ʒ ij. *Laud. Opiat. gr. iij. Syr. Cort. Aurant.* ℥ ß. *Capiatur Cochleatim.*

℞. *Aq. menth. Chamom. an.* ℥ j ß. *Aq. Carminat.* (ſtatim deſcribendæ) ʒ vj. *Elix. menth.* ℥ ß. *m.* Cap. cochleatim in Colica flatulenta humoroſa, expectando, ſi poſſibile, aliqualem ſudorem. Si adſit æſtuatio febrilis, adde *Spir. Nitr. dulc. Anticol.* ʒ j.

℞. *Ol. Deſtil. Carvi, Cumin. Angel. Chamom. an. Gut. vj. Sacchar. albiſſ.* ʒ *ij. m. F. Elæoſacch. adde flor. Sulph.* ʒ *ij. Mandib. Luc. Piſcis* ʒ *j. m. F. Pulvis. Doſis* ʒ *j. cum ſ.q. Laud. Op. in Colica alia humorali.*

℞. *Aq. menth. Chamom. Veron. an.* ℥ *j. Eſſent. Caſtor.* ʒ *iij. Liquor. C.C. Succin. vel Spir. Sal. Armoniaci* ʒ *j* ß. *Eſſent. Op.* ℈ *j. Syr. Cort. Aurant.* ʒ *vi. m. in Colica Convulſiva.* Quibus inimica ſunt volatilia, utantur ſeq.

℞. *Aq. flor. Sambuc. Chamom. an.* ℥ *j* ß. *Eſſent. Caſtor.* ʒ *j* ß. *Unicorn. ver.* ℈ *j. Mandib. Luc. Piſcis* ℈ ß. *Sal. Vol. C.C. gr. vj. Syr. Artemiſ.* ʒ *iij. m. Sequitur Spir. & Aq. Carminat. Anticol.*

℞. *Flor. Chamom. Rom. Sambuc. Fol. Menth. Rut. ſicc. an. m. iij. Bacc. Junip. Recent.* ℥ *ij* ß. *Bacc. Laur. excort.* ʒ *vj. Sem. Cum.* ℥ *j. Sem. Aniſ. Fœnic. an.* ℥ ß. *Cal. Aromat.* ℥ *j* ß. *Flav. Cort. Aurant.* ℥ *iij. Cinnam. acuti* ʒ *vj. Zedoar.* ʒ *iij.* Pulveriſentur omnia tenuiſſimè, adſpergantur Spir. Nitr. Rectif ʒ vj. Infundantur Spir. Vini non adeò exactè rectificato; ſtent per 12. horas in M. B. Digerantur lento igne, vaſe benè munito; tandem deſtillentur ex arena vel cineribus per alembicum lentè, ut caveatur Empyreuma. *Doſ. cochl. j. vel ij.*

Externè Illinitur Umbilicus *oleis Aneth. Chamom. Rutac. Laurin.* Item *Ol. deſt. Laur. Junip. Rut. Cort. Aurant. Mac. &c.* cum Caſtoreo, imponendo deſuper laterem calefactum. Nobile in Colica Convulſiva eſt *Galbanetum Paracelſi*, vel ejus loco *Ol. Saponis* ex Sapone in Spir. Vino ſoluto & cum Calce viva cohobato; item *Ol. Succin.* cum *Ol. Spic.* miſtum; item *Zibet.* cum *Ol. N. M. expr. & Ol. deſt. macis*; item *Balſam. Apoplect.* cum *Ol. deſt. macis*. Conducit etiam Empl. ex *Tacamabac.* aut *Caran.* vel Linim. ex Galbani in Aq. Vitæ ſolut. ʒ ij. Ol. Chamom. Rutac. an ʒ ß. Croci g. vj. m.

S E-

SECTIO X.

De Situ Inteſtinorum mutato.

CAPUT I.

De Hernia.

INteſtina à meſenterio interiùs collecta, & à vertebris lumborum ſuſpenſa, naturaliter in Peritonæo, veluti burſâ, continentur. Si verò hæc burſa laxetur aut rumpatur, prolabuntur inteſtina cum tumore, qui *hernia* audit. Prolabuntur nunc ſola, nunc junctim cum omento, nunc denique omentum ſolum prolabitur. Inteſtina craſſa tam firmiter lumbis & hypochondriis annectuntur, ut herniam non patiantur. Sola utique tenuia huic malo obnoxia ſunt. Contingit *Hernia* plerumque in proceſſibus Peritonæi, per quas in ſcrotum deſcendunt vaſa ſpermatica: eſtque vel inguinalis ſeu incompleta, quando in inguina ſaltem; vel ſcrotalis & completa, quando in ſcrotum deſcendunt Inteſtina. Poſt hos proceſſus eſt umbilicus, ubi facilè laxatur aut rumpitur Peritonæi membrana fibroſa. Cæterum præter loca hæc magis ordinaria, ſunt & alia ubi herniæ oriuntur, quæ ab imperitis tanquam abſceſſus tractantur. Unde obſervatæ fuerunt herniæ, ex rupto Peritonæo in parte muſculosâ femoris, prope ſpinam dorſi, infra cartalaginem enſiformem, &c.

Cauſæ ſunt quæcunque laxant, dilatant, aut rumpunt Peritonæum. In rupturâ Peritonæi, ſubſiſtunt plerumque inteſtina intra muſculorum confinia, quæ aliàs per dilatatum Peritonæum, tanquam per demonſtrata veſtigia, in ſcrotum deſcenderent. Cauſæ hæ plerumque ſunt externæ, v.g. motus nimius, clamor nimius præſertim in infantibus; tuſſis, ſternutatio, & vomitus nimia; partus difficilis præcipuè in omphalocele, quandoque nimia purgatio.

Diagnoſis. Sedulò diſtinguatur hernia à teſticulorum altero retracto, ſuper os pubis hærente; herniarum enim tumor in ſtantibus accreſcit; decumbenbus verò ſucceſſivè evaneſcit. Sine dolore etiam eſt tumor herniarum, niſi fæces indurentur, aut inteſtina in anguſtiore foramine includantur. Præterea ſi tuſſiat æger, & aliquid in ſcrotum deſcendat, crepaturas obſervamus. Quoad *Prognoſin*. In Infantibus facilè, in adultis rariſſimè abſque chirurgicâ operatione, curatur. Periculum eſt in herniis, ni morbus Iliacus ingruat ex Inteſtinis in loco prolapſo, à frigore, contuſione, retentis fæcibus, flatibus, &c. irritatis; vel ex inflammatione quâdam in Gangrænam aut Suppurationem tendant Inteſtina.

Cura. Reponantur Inteſtina, & repoſita firmentur vel ſubligaculis vel conſolidantibus. Obſervandum itaque, 1. In prolapſu recenti Clyſteres non infundendos, ne una cum Inteſtino in ſcrotum deſcendant: quo in caſu præfertur ſuppoſitorium, cum ſacculo emolliente & diſcutiente in aquâ cocto applicatò. Sin verò confirmatus ſit prolapſus, & ſymptomata gravia urgeant, enemata planè neceſſaria ſunt. 2 Flatus nunquam negligendi. 3 Frigus ſubitaneum dolorum, hinc ſpaſmum, duritiem & lethalia ſymptomata inducit.

4. Ut

Digitized by Google

4. Ut reponantur Inteſtina prolapſa, ſit corpus reſupinum cum natibus elevatis, & removeantur impedimenta, flatus nempe, ſtercora, & imprimis durities, quæ non tam à fæcibus duris, quæ in tenuibus nondum tales ſunt, quàm à membranarum tenſione oritur, unde aromatica interna, & blanda fomenta externa, irritationem ſiſtendo, duritiem amovent.

Ut diſponantur Inteſtina ad repoſitionem, conducunt internè *ſem. 4. cal. maj.* in vino bullita. Externè applicantur *Emollientia* in fæcum craſſitie, *Diſcutientia* in flatibus, *Anodyna* in dolore & duritie. Unde applicatur *S. V.* calidè, item fotus ex *lixivio acri*, *Sem. Cumin.* & *pauco Malvatico*, filo crudo exceptis. Fotus aut cataplaſma ex *ſtercore ovillo* dulci lacti incocto, in flatibus aut fæcum duritie, Inteſtina ſæpe reponit, fruſtra tentatis aliis. Illinuntur quandoque *pinguedo urſina* vel *leporina* dorſo, ad Inteſtinorum retractionem; uti & *emplaſtrum Hoffmanni* ex *Sagapen. Gum. Ammoniac. Galban. an.* ℥ *iij. Terebinth. Cer. Virgin. an.* ℥ *v.* ℈ *ij. Magnet. Arſenic.* ℥ *j. gr. xv. Rad. Ari* ℥ *j.* in aceto ſolutis & coctis.

Ut repoſitis Inteſtinis Peritonæum iterum conglutinetur, uſurpantur internè *Vulneraria*, imprimis *Symphytum maj. Perfoliat. ſem. Naſturt.* Vinum decoctionis *Betonicæ*, & præ omnibus *herniaria*, in pulvere, Eſſentia aut potionibus. Sanè *ſem. Naſturt.* ad ℈ j. cum vino rubro ſingulis diebus ſumptum maximè juvat: & externè ejus *pulvis* cum *album. ov.* ſubactus, & ſuper alutam extenſus, vel cum *Gum. Caran.* in *Ceratum* redactus, mira præſtat. Poſt hoc egregium eſt decoctum *Rad. Sigill. Solom.* in vino ad plures dies.

Externa ſimiliter *vulneraria* & *Aſtringentia* ſunt. Præ cæteris laudatur *ſuccus Herniar.* cum *farin. fab.* ſubactus. Proſtant multa Cerata, quæ parùm valent. Curavit multos *Emplaſtrum* ex *reſina*, *Pice*, & *lateribus coctis pulveriſ.* & craſsè ſubactis. Laudatur *Emplaſtrum ſeq.* ℞. *Empl. contra rupt. Picis navalis liquefact. Empl. Diaſulph. Ruland. an. q. ſ.* Malaxentur cum ſ. q. *Ol. hyper.* & quam calidiſſimè applicetur: Quando ſponte decidit, applicetur denuò recens. Cataplaſma ex *mucilag. Symph. Maj.* meritò extollitur, uti oleum vitell. ovorum: quibus omnibus præfertur ol. lacert.

Sunt qui pinguia tanquam nimis dilatantia rejiciunt: adeòque non inepto conſilio applicant lintea intincta *acet. deſtill. acer.* in quo *lithargyrium* ſolutum. Cæterùm unà cum externis multum faciunt debita ſubligacula, quies corporis, & continuus in dorſo decubitus.

CA-

Digitized by Google

CAPUT II.

De Ani Procidentia.

INteſtinum rectum in alvi excretione protruſum, naturaliter à muſculis levatoribus ſurſum retrahitur: Si verò protruſio iſta excedat aut retractio deficiat, oritur *Ani procidentia*. Nimia & frequens extruſio infertur ab acribus Inteſtinum vellicantibus in Dyſenteriâ & Teneſmo, item ab acri clyſtere aut ſuppoſitorio, à ſtercoribus duris aut viſcidis continuò ſtimulantibus, partu difficili motum excretorium augente, & Hæmorrhoidibus continuò ſtimulum ſuggerentibus. Muſculi impedita retractio adeoque paralyſis fit vel vitio fibrarum muſculi nimium relaxatarum ab excrementis ſeroſis copioſis, aut Inteſtino recto nimium protruſo; vel vitio nervorum, in percuſſione ſive caſu ab alto, ſuper os ſacrum aut ſpinas lumborum. Quandoque extruſio Ani & Muſculi retractio ſimul peccant, v.g. in calculo veſicæ à quò per conſenſum irritatur Inteſtinum ad protruſionem, & à crebriori excretionis conatu in tantum extenduntur aut relaxantur muſculorum fibræ, ut pertinax alvi hinc ſequatur protruſio. Quoad *Prognoſin*. Si diutiùs prociderer Anus, ſubinde tumorem inſignem contrahit, in ſpecie inflammationem, quam facilè Gangræna ſequitur. Procidentia à fibrarum paralyſi orta, difficulter curatur, curata autem recidivam facilè patitur.

Cura. Anus reponendus, & repoſitus firmandus. Reponitur autem indice digito circumvoluto linteo decocto emolliente vel aſtringente ebrio. Repoſito Ano, extendantur coxæ & crura, & quietus jaceat æger; item & ante repoſitionem ungatur Anus *Ol. Hyper.* vel *Roſac.* adſperſo *pulvere* gallarum. Si ſtercora repoſitionem impediant, injiciatur enema ex *Melilot. Verbaſc. flor. Sambuc.* &c. in lacte coctis; aliàs recidivat malum. Si acria quæcunque Inteſtina ſtimulent, injiciatur decoctum *fol. querc. Parietar. Cicer. Rub. & flor. verbaſc. in Aqua ferrariorum*. Si adſit inflammatio aut tumor, repoſitio eſt impoſſibilis, donec tollatur fotu ex *Flor. Sambuc. Chamomil. Hyper. an. m. ß. Roſ. rubr. p. iij. Summit. Abſinth. Melilot. an. m. ß.* in lacte vel vino rubro coctis. Si adſit Paralyſis inteſtini. ℞. *Flor. Chamom. Anthos, Fol. Salv. Balauſt. an. m. ß. Gallarum paria duo*: Coque in *Vino Chalyb.* quo abluatur Anus & ſucceſſivè reponatur.

Ut inteſtinum repoſitum firmiùs cohæreat, applicetur *Emplaſt.* oſſi ſacro aut Lumbis calidiſſimè ex *Gum. Sagapen. & Opopon.* Conducit etiam Suffitus Ani ex *Aſphalto, Succin. Maſtic. Thur. & Myrrh.* ſuper carbonibus ignitis. Inſideat item æger aſſeri probe calefacto, *maſtiche* illito, vel *medulla* aut *pinguedine cervina* inuncto, vel *florib. verbaſc.* in butyro non ſalito frixis & probè tranſcolatis illito. Firmant etiam Anum, imprimis poſt partum difficilem, Sacculi calidi ex *furfure, fol. millefol. & verbaſc.* in *Acet. deſtil.* coctis. Si natum ſit malum ex Hæmorrhoidibus, inungatur *Ol. Scarabæorum* in *Ol. Maſtich.* bullitorum; ſin à teneſmo, bulliant *Flor. verbaſc.* in eodem Maſtiches oleo. Si poſt repoſitionem remaneat rubedo & inflammatio, foveatur podex *Aquâ Plantag.* in quâ ſolutum eſt *Saccharum Saturni*.

Digitized by Google

SECTIO XI.

De Chyli Diſtributione Læſa.

SI obſtruantur vaſa lactea, effunditur Chylus, & ſtagnat; unde Aſcites frequenter inducitur, de qua vide *Sylvium*. Occaſione hujus obſtructionis, explicanda quædam, quæ ad antipraxiam, & obſtructionem viſcerum referri ſolent. *Antipraxiam* rejecimus in *Pathologicis*. Obſtructiones quod attinet, obſervandum, tres imprimis meatus inveniri, in quibus obſtructio fieri ſupponitur. 1. *Vaſa ſanguifera;* in quibus ſanguinis ſtagnatio tumorem, *vaſorum capillarium* ruptionem, extravaſationem, & dein inflammationem inducit. 2. *Vaſa lymphatica*, in quibus ſtagnans lympha infert vaſorum diſtentionem, ruptionem; unde lympha effuſa, aut hydropem in cavitate quâdam, aut tumores ſeroſos in partibus ſolidis, inducit. 3. Pori & meatus partium continentium, imprimis viſcerum & glandularum, per quæ continua eſt liquoris trajectio. Si enim obſtruantur hi meatus, ſtagnabit liquor, unde tumor, qui vel in abſceſſum degenerat, vel Scirrhoſus evadit. Tumores Scirrhoſi ab acido coagulante proveniunt, ut patet ex eorum facili degeneratione in cancros depaſcentes. Ex his tumoribus patet, frequenter quidem inveniri obſtructiones. Obſervandum autem has obſtructiones non tam cauſam eſſe quàm productum morborum Chronicorum. Origo igitur prima omnium iſtorum affectuum Chronicorum ex viſcerum infarctu derivatorum, eſt ex ſtomacho & primis viis. Digeſtio nempe prima in ventriculo, & ejus perfectio in *Duodeno*, plus minùs læſa, ſunt fons omnium morborum Chronicorum: in ſpecie cruditas acida, & multiplex alteratio *Succi Pancreatici*, ut & bilis vel parcior vel inertior. Adeò ut acidum in vehiculo ſeroſo aut pituitoſo ſit prima origo iſtorum affectuum. Hinc non rarò in talibus ſubjectis, ſanguini emiſſo ſupernatat mucus albidus, multis modis variatus, qui revera nil aliud eſt quam Chylus vitioſè digeſtus, qui cum non commodè aſſimiletur ſanguini, fermentationem impedit, & ad cachexias & chloroſes diſponit. Confirmant hoc remedia ad horum morborum curam uſitata; tam generalia, acidum corrigentia, viſcidum attenuantia; quàm ſpecifica ſapores acidos enervantia. In minerali regno decantata ſunt *Martialia*, quæ reverà adſtringunt, & per accidens tantùm obſtructiones reſerant, quatenus ſcilicet ratione ſuæ texturæ terreſtris, promptiſſimè abſorbent in ſe acida, quæ ab illorum particulis tanquam vinculis conſtricta ſub formâ nigrarum fæcum unà evacuantur; id quod ſanè ſignum eſt Martis rectè operantis. Notandum autem ſub uſu martialium corpus apertum ſervandum, & movendum eſſe; item quod illi, quorum ſtomachus ſenſibilior eſt, tincturas & vina martialia melius ferunt quàm præparata crudiora. Pari ratione convenit in hiſce caſibus *Saturnus*, imprimis ejus *Saccharum* & exinde parata tinctura. In vegetabili regno conducunt, 1. *Amaricantia*, v.g. *Abſinth. Centaur. Min. Helen. Gentian. Cichor. Tarax. Gum. Ammoniac. & Galbanum;* 2. *Aromatica Oleoſa*, *v.g. Roſmar. Salvia*, *Fœniculum*, *&c* 3. *Acria Volatilia*, qualia ſunt omnia *Antiſcorbutica*. 4. *Temperata Diuretica*, *v.g. Rad.* 5. *Aper. Rubia tinct. Geniſt. &c.* Ex hiſce omnibus parantur *eſſentiæ*, *ſpiritus*, *ſalia volatilia & fixa*. Inter ſalia eminent *Tartar. Vitriol. Sal Hypochond.* Speciatim ſal volatile ac ſpiritus Tartari. In animali regno huic ſcopo conducunt, præter *marina abſorben-*

bentia, *ſalia volatil.* aut *ſpiritus urinoſi*, v. g. *Spir. ſal. Armon. C. C. Lumbric. formic. &c.*

Quoad methodum medendi horum morborum Chronicorum ex obſtructionibus vulgo derivatorum, revera autem ex acido vitioſo natorum. 1. Propinantur *digeſtiva*, v. g. *Tart. Vitriol. Sal Hypochond. Ter. fol. Tart. &c.* 2. Hinc *Vomitoria*. 3. Præparato ſic corpore *Martialia* quibus: 4. Interponuntur per ἐπίκρασιν *Laxantia*, imprimis gummata cum laxativis acuata; item *Mercur. Dulcis*. 5. Subjunguntur *aromata*, præſertim *volatilia* plus minus *Amaricantia*.

Artificium chronicos hujuſmodi affectus ritè curandi, conſiſtit in eo, ut tempori inſervias, nec, per uſum intempeſtivum nimis acrium, acriores ſuccos excites, & partes nerveas irrites. Hinc præmittuntur *Digeſtiva*, & *Vomitoria Martialibus*; quibus interponuntur blandè *laxantia*, non autem propriè *purgantia*, quæ acriores ſuccos in Inteſtina derivarent.

Patet utique, obſtructiones & ſcirrhos viſcerum ex *acido vitioſo* naſci, cujus hoſtili præſentia ſtringuntur fibræ, clauduntur pori, ac ordinarius fluidorum tranſitus impeditur. Verum eſt quod hujuſmodi ſcirrhi morbos Chronicos pertinaciter foveant, & mira inducant ſymptomata. *Meſenterii* affectiones difficulter cognoſcuntur, quia in profundo ferè ſitum eſt: Supervenire tamen ſolet mollis quidam, & ſine fluidi contenti indiciis, Abdominis tumor, cum dolore obſcuro plus minus gravativo in ejuſdem profundo, excreta Alvi liquida, ſubinde varia, ſucceſſiva macies; nec niſi ubi longiùs proceſſerit malum, cognoſcitur tumor tactui renitens. *Lienis* aut *Hepatis* obſtructiones, & tumores comitatur dolor Gravativus obtuſus, plus minus tenſivus (dolores enim punctorii ad Inteſtina referuntur:) Ægrorum faciei color obſcurus & lividus. Hepatici quidem ad vitioſam ferè flavedinem declinant; accedunt urinæ crudæ, ſubinde variantes, eæque ferè pauciores & tandem tumor hydropicus. Deteriora ſunt hæc mala, ſi *Lien* affectus *Hepar* in ſui conſortium traxerit, cum omnis ex *Splene* refluus ſanguis Hepar immediatè petat. Si tumores hi in ſcirrhos abjerint, incurabiles exiſtunt; ſaltem in perfecto ſcirrho Martialia nocent.

Quoad externa ad hujuſmodi tumores uſurpata, primatum ducunt *Gummata*, & hinc *Vegetabilia Narcotica*, v. g. *Nicotiana*, *Cicuta*, *Hyoſcyamus*, imò ipſum *opium*; quibus ſociantur alia appropriata. Hinc conducunt *Cataplaſma* & *Emplaſtrum* ex *Nicotiana*, *Emplaſt.* ex *Cicut.* & *Ammon. Emplaſt.* de *Ran.* cum *Merc.* In ſpecie præſtantiſſimum eſt *Emplaſtrum Carminativum Silvii*. Malaxari poſſunt talia Emplaſtra *Ol. Deſt. Gum. Ammon.* utut fœtido.

P SE-

Digitized by Google

SECTIO XIII.

De Aeris Inſpiratione Læſa.

CAPUT I.

De Suffocatione.

NOtum eſt ſanguinem circulari per pulmones pro debitâ ſui ſuſcipiendâ perfectione: In quem finem dilatantur pulmones ope veſiculoſi parenchymatis, quod facilè expandi & complicari poteſt. Aeris in Pulmones dilatatos ſuſceptio, *Inſpiratio* dicitur; læditurque, 1. Quando aboletur. 2. Quando augetur. 3. Quando depravatur.

Abolita Inſpiratio *Suffocatio* dicitur: oriturque vel, 1. Vitio viarum aerem non tranſmittentium: vel, 2. Vitio Pulmonum aerem non admittentium: vel, 3. Vitio Muſculorum ac Nervorum Thoracem non legitimè dilatantium ac moventium.

Quoad *primam cauſam*, quando viæ clauſæ non admittunt aerem, ſuffocamur propter externa vias anguſtantia, laqueum *v. g.* in ſtrangulatione laryngem conſtringentem: Item propter inflammationes faucium, tonſillarum, aut muſculorum adjacentium: Item propter varia deglutita, quæ vel in faucibus hærentia, ratione nimiæ molis, epiglottidis motum impediunt; vel in ipſam aſperam arteriam ingredientia, ratione irritationis ſenſibiliſſimæ pertinacem ab epiglottide clauſuram efficiunt, & ita ſuffocationem inducunt. Pertinent huc pili caſu epiglottidi involuti, ejuſque motum impedientes, & polypus narium crura in fauces protendens. *Secunda cauſa* hæret in pulmonibus, quando ſangpis ibidem ſtagnat propter ſui abundantiam, vel viarum impedimenta, calculum v. gr. in arteriâ venoſâ, materiam viſcidam in dextrâ cordis auriculâ, Polypum cordis, &c. vel denique propter ſanguinis coagulationem, quæ frequentiſſimè oritur à ſubitâ ingurgitatione potûs frigidi, poſt nimium corporis calorem. Pertinent huc ſub aquis ſuffocati, in quibus, partim ex impeditâ aeris admiſſione, partim ex aquarum irruptione, fit ſuffocatio. Faciunt huc imprimis ſuffocationes frequentiſſimè, ex fumis metallicis aut ſubterraneis, exhalationibus vini ſive cereviſiæ fermentantis, parietibus calce vivâ recenter incruſtatis, odoribus aquæ fortis, ſulphuris, &c. Quæſtio eſt de his, an fumi exhalantes pulmones & ſanguinem, an verò cerebrum & ſpiritus animales immediatè afficiant. Pro reſolutione conſiderentur ſymptomata: ante omnia anxietatem circa præcordia, quandoque reſpirationis difficultatem, & hinc vertiginem caducam & tenebricoſam experiuntur. Hinc ſtatim vox, ſenſus & motus intercipiuntur; hinc abſque pulſu frigidi & quaſi apoplectici jacent, ut plurimum cum ſpumâ circa os. Ubi nonnihil ad ſe redeunt, plerumque vomitu exercentur, & mucoſa multa ſponte, vel arte, ex ore, naribus & ventriculo rejiciunt. His ſuppoſitis probabilior videtur ſententia, omnia iſta mala oriri ex alteratione ſubitaneâ ſanguinis per pulmones circulati, hinc ſpirituum vitalium inchoatâ extenſione; & continuati radii cum ſpiritibus animalibus interruptione. Confirmatur

tur hoc ex eo, quod in tali aere ignis ſtatim extinguatur, & parilis ſit aeris ad ignem & vitam neceſſitas. Cæterum percipiunt tales ægri anguſtiam præcordiorum quaſi ſuffocatoriam mox in principio, quoniam ex hoſtili præſentia aeris vitiati inſpirati, pulmones & thorax ſe ſtringunt; hinc ſupervenit syncope, vertigo, ſenſûs & motûs abolitio, propter interruptum radioſum ſpirituum nexum; pari ratione atque ſuſpenſis, eo ipſo quo conſtringuntur carotides, mox eadem ſymptomata ſuperveniunt, propter interceptam ſpirituum continuitatem. Interim tamen dubium adhuc reſtat, an fumi hi ſanguinem & ſpiritus alterent, ſanguinem coagulando, an verò ſpiritus inebriando & figendo. *Tertia cauſa* in muſculis & nervis hæret. Unde in forti Apoplexiâ, item in Syncope, & nervorum reſolutione, ex ſpirituum animalium defectu ſupervenit ſuffocatio lethalis. Fit etiam ſuffocatio ex convulſione nervorum, *v. g.* in hyſtericis, in quibus nervi paris vagi & intercoſtales ſpaſmo affecti, ut pleraque viſcera Abdominis, ita in ſpecie muſculos thoracis ac *Laryngis* conſtringunt. Hujuſmodi etiam eſt ſuffocatio ex fungis venenoſis, *ſtrangulatoriis* dictis, ſicut & illa ex coitu nata, notum enim eſt quod congreſſus rectè appellatur parva epilepſia.

Cura variat pro cauſarum ratione. Sic *v. g. Suſpenſis* laqueus ſolvendus, vena ſecanda, frictiones artuum inſtituendæ, ſpirituoſa liquida infundenda, in loco calido ſeponendi. Si in faucibus hæreant fruſta, deſcenſus eorum promoveatur concuſſione in dorſo, ac propinentur *incidentia*, v. g. *Oxymel. Squill.* & *Lubricantia*, v. g. *Caſſia* lentè deglutita. *Platerus* in oſſiculo gulæ infixo, cum dolore & ardore, per cataplaſma maturans & ſuppurans, facta oſſiculi cum pure excretione curavit. Ex potu aquæ fortis fauces ferè occluſæ, exhibita *Mucilag. Cydon.* in potu curatæ ſunt. Sanguis ſtagnans vel venæ ſectione vel ſanguinem attenuantibus reſtituatur. Suffocatio ex ſanguine coagulato à ſubitaneo frigore nimium calorem ſubſequente, optimè curatur cum ſucco expreſſo ex Bellidis flore rubro, quæ, præter vim vulnerariam, inſignem habet virtutem diſſolvendi ſanguinem congrumatum. Si ſub aquis ſuffocati ſint, elatis pedibus inclinato corpore concutiendi ſunt, ut aqua effluat; admoveantur interea panis aſſati micæ S. V. calide imbutæ, ſæpiuſque repetitæ. Quandoque lenis vomitus non male ſe habet. Ubi reviviſcere incipiunt, pro alteratione corporis internâ corrigenda, propinetur *Decoct. flor. Chamom.* in cereviſiâ, evocando in lecto ſudorem. Suffocatis ex fumis convenit imprimis vomitorium in majore longe doſi; tam præmittendo quàm permiſcendo ſpirituoſa, *v. g. S. V. Spir. Theriac. Aq. Apoplect.* & ſimul etiam ſternutatoria inſufflanda ſunt naribus: Item in aerem exportandi ſunt ægri, os diducendum, continuò ventus faciendus, facies crebrò frigidâ adſpergenda, acetum naribus admovendum. Nonnulli curati ſunt ſolo vapore calido *Aceti*. Conducit etiam *caſtoreum* cum *aceto* naribus admotum; item *Acet. Rut. Aq. Hirund.* cum *Caſtor.* Dubito an larga venæſectio conducat, niſi forſan in plethoricis aut obeſioribus, in quibus naturâ tardior eſt ſanguinis motus. In *Suffocatione* denique *Convulſiva*, eadem conveniunt, quæ hyſtericis & epilepticis, in ſpecie *Caſtorina* & *Salia Volatil.* Sin ex Fungis ſit malum, horum Alexipharmacum eſt *Oxymel Squillit.* vel ſolum vel cum *Theriaca*; præmiſſo, pro circumſtantiarum ratione, vomitorio.

Digitized by Google

CAPUT II.

De Aſthmate.

DEpravata Inſpiratio, ſive ea quæ fit cum difficultate, *Dyſpnœa* dicitur; cujus primus gradus *Anhelatio* audit, Secundus *Aſthma*, Tertius *Orthopnœa*, quia tales corpore erecto & ſublatis talis reſpirare nituntur. *Aſthma* eſt vel *Humidum* vel *Siccum*. *Humidum* oritur à materia vitioſa, & ab ejus remotione iterum ceſſat; eſtque ejus ſedes vel in pulmonibus, vel in ſtomacho. Fit *Aſthma* vitio pulmonum, vel vitio nutritionis propriæ depravatæ; vel per metaſtaſin materiæ ex alio loco ad pulmones depoſitæ. Fit *Aſthma vitio nutritionis propriæ*, quando læduntur Pulmones, vel ab aere vel ab aliis inſpiratis, præſertim fumis metallicis, ita ut vitietur eorum digeſtio, & coacerventur ſucci craſſi viſcidi in pulmonum *Parenchymate* vel *Bronchiis* hærentes, & aeris motum reciprocum impedientes. Par ratio eſt, quando *Lympha Catarrhalis* Aſperam Arteriam lædit, adeò ut alimentum ejus proprium in ſuccum vitioſum degeneret. Patet itaque hujuſmodi Aſthmata oriri à liquido hoc excremento nutritivo in gypſeam & vitream viſciditatem mutato. Pertinent huc ſimili ferè occaſione geniti abſceſſus & vomicæ pulmonum; item *Phthiſicorum* & Empyematicorum *Dyſpnœa*, propter pus in pulmone vel thoracis cavo fluctuans. Fit autem *Aſthma* pneumonicum per metaſtaſin, quando febres continuæ ſolvuntur per decubitum in pulmones materiæ in ſanguine coctæ; quando ipſum ſerum ſuppreſſum intra pulmones ſeponitur, quo in caſu largæ urinæ excretio juvat; quando ſanguis in ſuo motu impeditur & in vaſis pulmonum ſtagnat; aut etiam impenſiùs ebullit & turgeſcit, adeò ut vix tam promptè per pulmones moveatur, quin nonnihil ſubſiſtat in pulmonibus; quando ſuppreſſio menſium vel hæmorrhoidum, item & cachecticorum leviſſimus corporis motus, ſanguinis per pulmones circulum ſufflaminat. Cachecticorum interim alia eſt ratio quàm in dictis ſuppreſſionibus: horum enim ſanguis crudus & glutinoſior, tardè ab aere alteratur, & lentè per pulmones tranſit; unde celeriùs moto ſanguine ſub corporis motu, faciliùs circa pulmones ſubſiſtit; atque *Dyſpnœam* infert. Huc pertinent terrores ſanguinem in pulmonibus coagulantes, materia viſcida in auricula cordis ſiniſtra coagulata, potus ſubitaneus aquæ frigidæ ſub nimio æſtu, & tandem hydrops pectoris, quæ omnia *Aſthmata* gravia inferre ſolent.

Ex modò dictis duo notanda veniunt. 1. Materiam hanc, quæ in pulmonibus talia *Aſthmata* infert, non ex capite deſtillare, ſed ſolummodo ex vaſis ſanguifluis vel lymphaticis eò inferri. 2. *Aſthmata* hæc humida graviora eſſe, ſi materia peccans acrimoniâ ſuâ inſigni Pulmones & aſperam arteriam ad conſtrictiones ſtimulaverit.

Datur & *Aſthma humidum* vitio materiæ craſſæ in ſtomacho & primis viis, quando nempe quacunque occaſione turgeſcit & quaſi inflatur, partim quia nimia ventriculi diſtentione impedit motum Diaphragmatis deorſum, ad pulmonum dilatationem ſummè neceſſarium; partim quia ipſum diaphragma, per conſenſum, ex irritatione ventriculi convulſiones patitur. Adeò ut frequentiſſima ſint Aſthmata ex ſtomacho, per vomitum ſæpiùs curata, ſed pectori malè dicata. In talibus Aſthmaticis ſæpe conjuncti ſunt flatus, ut in Scorbuticis & Hypochondriacis, poſt paſtum præſertim veſpertinum, qui multum

Digitized by Google

ad *Dyſpnœas* conferunt. Cæterum Hydropici etiam fiunt Aſthmatici, partim propter liberum diaphragmatis motum impeditum, partim propter diſtentos muſculos Abdominis reſpirationi inſervientes, partim propter copioſiùs retentum ſerum craſin ſanguinis vitians, & acrimoniâ ſuâ pulmones nonnihil vellicans.

Alterum Aſthma Siccum dicitur, quod citra materiæ ſenſilis acceſſionem aut excretionem Paroxyſmum inchoat & finit. Ut pateat hujus *Aſthmatis* cauſa, conſiderandum tria eſſe quæ ad legitimum Pulmonum motum faciunt.

1. Legitima partium mechanica conformatio. Atque ex hujus defectu fiunt *Aſthmata Sicca*, propter tuberculum, calculum, ſcirrhum, aut alia concreta præternaturalia, in pulmonum Parenchymate vel bronchiis hærentia. Gibboſi etiam, & illi quibus ſternum & coſtæ nothæ vitioſè conformantur, ut plurimum ſunt Aſthmatici. Facit huc deficiens Pulmonum nutrito, unde Pulmones aridi & flaccidi redditi minus expandi queunt; quo etiam diſponit crebrior Nicotianæ fumus, immediatè pulmones ad Atrophiam diſponens, non verò caput immediatè alterans.

2. Ad legitimum Pulmonum motum requiritur Muſculorum inſtrumentaliter moventium, & nervorum hos dirigentium ſana conſtitutio. Cum enim *Thorax* per tot & tam inſignes muſculos moveatur, non mirum eſt creberrima inveniri *Aſthmata Sicca*, quæ fiunt ratione nervorum muſculos hos ad ſpaſmum adigentium. Hujuſmodi ſunt *Aſthmata* ex ſubluxatione vertebrarum dorſi nervos ibidem prodeuntes comprimente & irritante, ex vermibus Inteſtinorum partes haſce ad convulſiones irritantibus, ex paſſionibus Hyſtericis & Hypochondriacis, ubi partes reſpirationi inſervientes vitio nervorum conſtringuntur. Vitium itaque hìc hæret in nervis, ſive in exortu, ſive in progreſſu circa plexus ut in hyſtericis, ſive denique in ipſis muſculis quibus inſeruntur; nervi enim *Intercoſtalis & paris vagi*, qui thoraci præſunt, pluribus plexibus diverſimodè ſociantur, & hinc varios ſpaſmos etiam remotioribus in locis excitare valent, ut in Nephriticis & Hypochondriacis. Eſt etiam maxima varietas muſculorum duplici dilatationis & cōſtrictionis motui inſervientium, qui omnes & variam ſtructuram & diſtinctum motum obtinent; adeo ut non mirum ſit tam inſignem varietatem circa Aſthmata convulſiva obſervari. Pertinent huc Arthritici confirmati, quibus rariùs vel difficiliùs ſuperveniunt Paroxyſmi; in talibus enim hujuſmodi *Aſthmata* ſolent ſupervenire, quæ denique per paroxyſmi podagrici acceſſionem levantur. Cæterum *Aſthmata* hæc *Convulſiva* ſæpius ſunt hæreditaria, non ſecus ac morbi epileptici; ſunt enim ut plurimum periodica, & ubi ceſſaverint aliquandiu, facilè per multiplices occaſiones externas, v. g. per iracundiam, mutationes tempeſtatum, &c. recidivam incurrunt. *Cauſa* utique horum *Aſthmatum Convulſivorum* eſt acidum vitioſum nervis inimiciſſimum, quocunque in loco nervos vellicarit. Hinc Hypochondriaci, Scorbutici, & ij qui inunctionibus mercurialibus male tractantur, huic morbo frequentiſſimè ſunt obnoxii.

3. Requiritur denique ad legitimum pulmonum motum, ut fibræ nerveæ iſtius membranæ quæ pulmones undique cingit, aliæque ad veſicas pulmonales, pro iſtis ritè colligendis & conſtringendis, hinc inde diſperſæ, ritè moveantur. Sin autem fibræ hæ irritentur, veſiculas conſtringent & pro aere ſuſcipiendo ineptiores reddent; unde *Aſthma*. Percipitur hoc, quando à ſulphure incenſo aut aquâ forti naribus admotis, fauces & thorax exinde conſtringuntur, & ſpiritus intercipitur. Fibræ enim dictæ irritatæ vel ab acido interno, vel à ſpiritibus metallicis, vel ab aere inclementi, pulmonem corrugant.

Aſth-

Digitized by Google

Aſthmata hæc, *humida* nempe & *convulſiva*, ſæpe conjuncta ſunt. *Scabioſorum Aſthma*, ex ſcabie retropulſa ortum, videtur complicatum eſſe, ex fermento ſcabiei pulmones irritante, & ſanguinis craſi, quaſi cachectica. Notandum autem materiam in *Aſthmate* per os rejectam eſſe quidem cauſam *Aſthmatis humidi*, ſed in *Aſthmate ſicco* eorum qui gaudent copia lymphæ, eſſe ſaltem effectum agitationis pulmonum & reciprocationis aeris, qui in declinatione Paroxyſmi Convulſivi ejicitur. Cæterum in *humoroſo* etiam concurrit aliquid Convulſivi, ratione irritationis pulmonum, unde idem ſequitur effectus. Notandum ulterius difficilem Reſpirationem, quæ tam in ſtatu *tuſſis humidæ*, quàm in principio *tuſſis ſiccæ* adeſt, ſæpe non ab infarctu pulmonum, ſed eorum irritatione & contractura procedere. Signum mihi erat, adeſſe talem irritationem, quoties æger vel loquens vel validiùs reſpirans tuſſire cogebatur. Nam in talibus caſibus, propter crebriorem aeris reciprocationem, irritati magis pulmones tuſſin concitabant magis. Hinc tali in caſu, liberiorem reſpirationem ſemper obſervavi ex Opiatis, vellicationis ſenſum ſufflaminantibus. Idem dicendum de ſenſu *doloris compreſſivi* in Pectore, quod nempe non à copia materiæ, ſed fibrarum pulmonalium conſtrictione procedat. Obſervandum denique, quod in *Aſthmate Spaſmodico* adſit malarum ac faciei rubor, vaſorum in collo major intumeſcentia aut ſenſilis etiam arteriarum pulſatio; in tali enim caſu tardior eſt ſanguinis circuitus per Pulmones.

Signa. In *Aſthmate humido* adeſt reſpiratio difficilis, cum ſonitu ex profundo, eoque ſtertente, quando nempe malum fit à muco in bronchiis Pulmonum, unà cum tuſſi ac pituitæ excretione, quæ quò magis excernitur, eò magis minuitur effectus. Si verò materia peccans ſit in ſubſtantia pulmonum, fit ſonitus minor, & minus excernitur per tuſſin, idque ſucceſſivè. *Aſthma* humorale ſolet eſſe continuum; & ſemel curatum ſucceſſivi incrementi ſigna prodit, antequam recurrat. Hoc autem omni *Aſthmati* commune eſt, quod cum aere mutentur, motu corporis exaſperentur, quod denique veſperi ac noctu acerbiùs affligant. *Aſthmata Sicca*, ſpeciatim convulſiva, ingruunt ex improviſo ſine materiæ peccantis indiciis, & ceſſant ſine manifeſtâ excretione, aut ſenſili reſpirationis nocumento: ſi vitium ſit in capite, præcedunt aut adſunt vertigo; ſin verò in abdomine (in plexibus Meſenterii, lienaribus, &c.) antecedunt vel conjunguntur ſonitus, murmura, & vermiculatio in Abdomine, aliaque Abdominis ſymptomata; ſi diaphragmatis muſculi aut loca vicina ſunt affecta primariò, ſenſus inſtar Zonæ in iſta regione percipitur; ſi muſculi thoracem moventes, ſenſus eſt conſtrictionis ac compreſſionis thoracis; ſi *Laryngis* & faucium muſculi, adeſt ſuffocationis, quaſi laqueo injecto, ſenſus; ſin pulmo conſtrictus primariò ſit, inexplicabile quoddam reſpirationis impedimentum experiuntur ægri.

Prognoſis. *Aſthmata* omnia ſunt periculoſa, & quidem inveterata, ſive ſint *humoroſa*, nam ferè inſignem Pulmonum læſionem arguunt, ſive *convulſiva*, nam talia epilepticum in quodam nervorum plexu radicatum fomitem præſupponunt. Rariſſimè perfectè curantur, quod vel leviſſimo diætæ errore ſubitò recidivent. Tandem omnes *Aſthmatici* ſub contumacia morbi vel cachectici vel hydropici moriuntur.

Cura. In Paroxyſmo, libera & ſufficiens reſpiratio promovenda, 1. Impedimenta in Pulmonibus removendo. 2. Organorum motus convulſivos compeſcendo. Ratione prioris, aeris ambientis ventilatio, erecta ſeſſio, alvi ſubductio, V S. potiones ſanguinem attenuantes & viſcida incidentes, blanda dulcia pulmones demulcentia, & interdum vomitoria utiliter adminiſtrantur. Ra-

Digitized by Google

tione poſterioris, Antiſpaſmodicas Anodyna, Volatilia, &c. ſunt optima. Extra *Paroxyſmum* in *Aſthmate humido*, pro cauſarum varietate varianda cura. 1. *Aſthma humidum* à viſcido muco genitum, curatur per incidentia, vomitu vel tuſſi ejicientia, & ſtomachica recidivam præcaventia. 2. Si pus ſit *Aſthmatis* cauſa, evacuandum vel per expectorantia, vel per paracenteſin thoracis. 3. Si vitium ſit ſanguinis, minuatur ejus copia, coagulatus diſſolvatur, cachecticus emendetur, ſuppreſſus proriretur, & turgeſcens temperetur. 4. Si ſerum *Aſthmatis* cauſa ſit, evacuandum per urinam, vel ſudorem, vel veſicatorium confeſtim, vel per fonticulum pedetentim. 2. Si vitium ſit in ſtomacho, conveniunt vomitoria cruditates corrigentia. In *Aſthmate* autem *ſicco*, 1. Conformationis vitia difficillimè curantur; excreſcentia tamen tubercula aut grandines beneficio ſpiritus ſulphuris per campanam ſucceſſivè abſumi poſſe, ſunt qui aſſerunt. 2. Acidum nervis inimicum in Paroxyſmo, antiepilepticis corrigendum; Paroxyſmus imminens per opiata ſuſpendendus; Recurſus paroxyſmi præcavendus veſicatoriis vel fonticulis. 3. Si fibræ pulmonares primariò ſtringuntur, cauſa irritans removenda, vellicatio opiatis ſopienda, vulnerariis & balſamicis pulmonibus ſuccurrendum.

Pro his ſcopis rite aſſequendis obſervandum. 1. Vomitoria in quovis fere *Aſthmate* eſſe egregia, tam in quàm extra Paroxyſmum; in *humido* ſanè æqualiter materiam tam ex pectore quàm ex ſtomacho hauriunt; quin etiam expectorantibus non male miſcentur. In *aſthmate ſicco* maximè conveniunt, ubi radix mali eſt in Abdomine, niſi metuantur pathemata hyſterica. Hunc in finem optimum eſt vinum emeticum *Heurnii*, ex ℥ ß. *Rad. Helleb. Alb. Macerat.* in lib. 1. *Vini Hiſpanici*, & Soli expoſitis; cujus cochleare vomitum excitat, vel guttæ aliquot additæ expectorantibus, eadem acuunt. 2. Purgantia in *Aſthmate* convulſivo nequaquam, & in humido non niſi ſedato Paroxyſmo, conveniunt. Poſtea quidem ad reliquias exhauriendas conveniunt pilulæ quæcunque cum *Gum. Ammon.* vel *Mercurio dulc.* 3. V. S. in *Aſthmate* per ſe nil præſtat; per accidens quidem, ſi ſanguis in pulmonibus ſtagnet, liberiorem circuitum conciliat. 4. *Sudorifera* in *Aſthmate convulſivo*, tam in fine Paroxyſmi quàm extra Paroxyſmum, non negligenda ſunt; præſertim *decoctum Guajaci*; quod etiam in *humido* fuligines diſcutit, & pituitam incidit. 5. Reſpectu Paroxyſmi Opiata multum conferunt, præſertim appropriatis miſta. Tutiora autem ſunt in *Aſthmate ſicco*; in *Humido* enim excretionem ſufflaminant, licet in concitatiori ſpirituum impetu nimiam Paroxyſmi ferociam benignè ſatis mitigent. Hujuſmodi ſunt *Eſſent Op. Theriac. Mithridat. Syr. Diacod.* In *Aſthmate ſicco* Paroxyſmum etiam præcavent. Sanè veteres in quovis Paroxyſmo Aſthmatico potius materiæ fluxionem opiatis inhibebant, quàm a vertentibus eandem agitabant. 6. Si ſit ex ſcabie retropulsâ, curandum ut ſcabies revocetur, per *Eſſent. Fumar. Compoſ. Extract.* & *Eſſent. Helen. Extract. Theriac. Decoct. Helen.* & *Fœnic. Antim. Diaphor.* cum ſalibus fixis; item per *veſicatoria* femoribus & brachiis applicata, vel denique collocando ægrum in eodem lecto cum ſcabioſo. 7. Si ſanguis coagulatus fuerit à ſubito poſt æſtum frigore, conducunt grumos ſolventia; imprimis *Succus Bellidis*. 8. Si ſit *Aſthma* ex fumis metallicis, non expugnatur niſi mineralibus & metallicis appropriatis.

Remedia itaque ad *Aſthmata humida* ordinariò uſurpata, ſunt *Incidentia* & *Expectorantia*. Inter quæ eminet *Syrup. Nicotian.* diuturnâ digeſtione à vi emetica liberatus; item decoctum *Fol. Tabac.* ad ℥j. *in lib. ij. aquæ ad medietatem, addendo in fine Malv. Branc. Urſin. Viol. an. M. j.* cum *ſapa* calide hauſtum; item *Eſſent. Peti* cum ſpiritu vini extracta & melle excepta; quin & ſolus fumus nicotianæ Pa-

Digitized by Google

næ Paroxyſmum cohibere obſervatur. Aſthmaticis utique perutilis eſt ſequens potus.

℞. *Vin. Malvat. Melicrat. coct. an. lib. viij. Fol. tabac. ſic.* ʒj ß. *Rad. Enul.* ℥iv. *Rad. Polypod.* ℥ ij. *ebulliant.*

Egregium incidens eſt *Gummi Ammoniac.* & in *Paroxyſmo Humido* admodum laudatur hauſtus ex *Aq. Hyſſopp.* ℥iij. *vin. Rhenan.* ʒj ß. & *Gum. Ammon.* ʒj. *m.* Facit huc *ſpiritus Aſthmaticus* ex ℥ ij. *æris viridis*, ʒj. *Gum. Ammon.* & ʒv. *ſulphuris*, deſtillatus per retortam, & rectificatus per alembicum, cui imponatur nodulus *Croci*. Doſis gr. xxx. vel xl. Porro aqua ex raphano recenti in taleolas inciſo, & ſaccharo adſperſo, inter duas patinas expreſſo, potentiſſimè mucum reſolvit. Item Radix *Ari Pulveriſ.* Item *Spiritus rad. Zedoar. Bryoniæ* rad. præter vim laxativam, grumoſum quicquid in corpore diſſolvit. Egregium eſt *Helenium* in Electuarii forma cum melle, præſertim in *Aſthmate* ſtomachali. Mirabilis eſt effectus *Spermat. Cet.* ad ʒ j. in Paroxyſmo. His addantur *Marrub. Hyſſop. Calamint. Roſmar.* & *Crocus*. Vidi à Cochl. ij. Aceti Rutæ Paroxyſmum mirè ſedatum; cui addatur *Acet. & Oxymel Squillit.* Oxymellita enim talia præſtant fere Syrupis pectoralibus. In Paroxyſmo etiam egregius eſt *Spir. Sulphur.* & extra Paroxyſmum *Flor. Sulphur.* aut *Balſam. Sulphur. Terebinth.* & *Aniſat.* Obſervandum interea Saccharata in affectibus pectoris non conducere, ſed è contra materiam viſcidiorem reddere, & corruptelam pulmonum intendere. Millepedes denique unum ex præſtantiſſimis ſpecificis ſunt contra *Aſthmata*: turgent enim ſale volatili nitroſo admodum penetranti, & præterea vim habent Anodynam: exhibentur in pulvere cum melle vel *Syrupo Nicotian.* Optimum autem pręparatum, eſt *Vinum infuſionis mellepedum* expreſſum & filtratum, quod quidam in diæta adhibent. Tentandum etiam aliquando quid Salivatio Mercurialis in *Aſthmate humido* contumaciori præſtitura ſit. Sunt etiam qui commendant *Pediluviorum* uſum revulſorium. Ex his haud difficile erit plures concinnare formas: v.g.

℞. *Aq. Flor. Rapar.* ℥iij. *Aq. Cinnamom. Spir.* ʒß. *Syr. de Nicotian.* ℥j. *Spir. Sulphur. q. ſ. m.* Addi poſſet *Gum. Ammoniac.* niſi ſapor ſit moleſtus.

℞. *Rad. Ireos Florent.* ℥j. *Rad. Helen.* ℥ij. *Rad. Zedoar.* ʒß *Herb. Marrub m. ii. Comar. Hyſſop. Roſmarin. an. m. i. Sem. Aniſ. Fœnicul. an.* ʒvj. *Paſſul. min.* ℥ j ß. *Inciſa infundantur in vino, vel coquantur cum Aqua & Melle pro mulſa Pectorali; vel cum Aqua, Aceto, & Melle pro Oxymellite.*

℞. *Aq. Hyſſop.* ℥iij. *Aq. Menth.* ℥j. *Aq. Aſthmat. Rudolph.* ʒvj. *Spir. Gum. Ammoniac. cum. virid. æris*, ʒ j ß. *Syr. Nicotian.* ʒ vj. *capiatur cochleatim.*

℞. *Vini Infuſ. Millepedum* ℥ viij. *Syr. de Marrub. & de Hyſſop. an.* ℥ ij. *Extract. Helen.* ʒ ii. *Extract. Croci* ʒ ß. *m.*

Quoad *Aſthmata ſicca*; conveniunt Remedia *Antepileptica* tàm *fixa* quàm *volatilia*; quibus addatur Laudanum in tali caſu nulli remedio cedens. Conducunt etiam *Veſicatoria*, ſcapulis aut brachiis applicata, tam ſpiritus influentes divertendo, quàm ſerum acre ſcorbuticum avertendo. Conveniunt itaque *Sal. Vol. Succin. C. C. Sang. Human.* aut horum *Spiritus*; *Caſtoreum*, atque ex hoc parata remedia; Medicamenta ex *Aſellis* & *Lumbricis*; *Cinnabarina*, *Sulphura Metallica*, &c.

CA-

Digitized by Google

CAPUT III.

De Singultu.

INſpiratio interrupta cum impetu & ſono ingrato, *Singultus* dicitur; fitque à ſubitanea *diaphragmatis* deorſum verſus contractione. Cum impetu enim & ſubitaneo motu in hoc affectu inſpiramus, & abdomen antrorſum propellitur. Parum itaque conſideratè ſtatuitur Singultus affectus ſtomachi; *diaphragma* enim primariò affici probant ſequentia. 1. Omni tempore voluntariò poſſumus ſingultire; & neceſſariò ſingultimus inſpirando: Sed nullus datur muſculus inſpirationi inſerviens pro voluntatis imperio actionem illam mutare valens, excepto Diaphragmate. Præterea, ventriculus ita alterari nequit. 2. In Singultu Abdominis Contenta deorſum & antrorſum moventur, ſub inſpirationis actu; quod per ſolam diaphragmatis convexitatem nimiam explicari poteſt. 3. Sæpius curatur Singultus inſpiratione continuata, & inhibita exſpiratione: Jam ſi eſſet motus ventriculi, per inſpirationem, in qua diaphragma ſtomachum premit, potius aggravaretur malum. 4. Joco quandoque & terrore aut nimio animi motu curatur; ergo aliquid voluntarii, *diaphragma* nempe, afficitur. 5 Sternutatio ſuperveniens ſingultum tollit, quia ſub forti exſpiratione diaphragma concuſſum ex ſe diſpellit quod antea iſtud irritabat. 6. Abſque ventriculo Hepatis Inflammatio dat ſingultum, quia hoc immediatè contingens *Diaphragma*, iſtud ſtimulat, ut convellendo ſingultiat. 7. Obſervatur ſingultus non rarò in morbis convulſivis, à contractione nempe *Diaphragmatis* inſpiratoria.

Cauſa eſt omne id, quicquid ad violentiam, reciprocam tamen, ſui contractionem *Diaphragma* cogere poteſt. Hoc ipſum ſæpiùs hæret in Ventriculo, & ſpecialiùs afficit ſuperius ejus Orificium; quo pertinent imprimis aſſumpta. Unde *Panis* nimia quantitate comeſtus, Refrigerantia ut *Aqua frigida* & *Nitrum*, item *ol. vitrioli*, *ſingultum* induxerunt. Item in febribus Julepi Refrigerantes *ſingultum* quandoque inferunt, vini potu curandum. Præter occaſiones haſce *externas*, & ex *internis ſingultus* ſupervenit Stomacho affecto, ſive *per conſenſum* in vulneribus Capitis, Nephritide, Hernia, imminente ileo, &c. ſive *per Eſſentiam* propter ſuccum acriorem & viſcidum in rugis hærentem, cujus expellendi nixum *ſingultus* inſequitur. Patet autem ſuperius ventriculi Orificium affectum facilè ſingultum inducere, irritando nempe muſculum *Diaphragmatis* poſteriorem, per quem tranſit. Inflammatio item Hepatis, Compreſſa thoracis vertebra undecima, Coſtarum ad ventriculum detruſio, Arthritis non amplius artus viſitans, Purgatio effrænis, & febris continua imminentibus jam convulſionibus, Singultum inducere obſervata ſunt.

Prognoſis. *Singultus* in quavis febre continua mortem prænunciat, licèt contrarium quandoque obſervetur. Superveniens purgationi, diarrhϾ, dyſenteriæ, ileo imminenti, aut hepatis inflammationi, periculum innuit. Si malum diuturnum ſit, & penitus incurabile, ſubeſſe videtur occultum quoddam conformationis vitium, *Os Ventriculi*, aut *Diaphragma*, aut *Nervos* afficiens.

Cura. Tollatur irritationis ſenſus in *Diaphragmate*, & removeatur cauſa occaſionalis. Prioris ratione Optima ſunt *Opiata* cum appropriatis, v g. *Theriac.*

Caſtor.

Digitized by Google

Caſtor. Sem. Aniſ. ejuſque Spir. & Ol. item *Spir. Sal. Ammon. Aniſat.* ut & *Z. Z. in India conditum*. Interim pro cauſarum varietate varianda cura. Si malum hæreat in Stomacho, præſertim ratione pituitæ vitreæ orificio ſtomachi impactæ, optimum eſt *Vomitorium*. Si purgandum eſt, conveniunt *Pil. Aloet.* cum *Laudan.* item *Mercur. dulc.* cum *Diagryd.* item *Hiera* cum *Oxymell.* Peracta purgatione, vel vomitu, ubi languet ſtomachus, propinetur Miſtura:

℞. *Aq. menth.* ℥ j ß. *Spir. Theriac* ʒ iij. *Conf. Alkerm.* ʒ j. *Laud. opiat. gr. ij. Syr. de menth.* ʒ vj. *m.* uſurpetur Cochleatim. Pertinet huc mixtura ſæpius ad *ſingultum* experta, *Cydoniata*, cum *Extracto Zedoar.* & *Laudano*. Si adſunt flatus, miſturis talibus addatur *Spir. Nitr.* à ʒ ß. ad ʒ j. Sin fiat ſingultus à cibo crudo, aut vitiata digeſtione, conducunt *Aloetica*, *Pil. Roſac. Elix. Propr.*

Si ſingultus fiat ab humoribus acribus, corroſivis, æruginoſis, plus minus efferveſcentibus, convenit *Ebur, vel C. C. uſtum* ad ʒ j. *Lapis Cancr. Terra Sigill. Lapis Percar. Carpion.* in ſpecie *Pelliculæ internæ ſtomachi Gallinæ*, ſiccatæ & in *Aqua* & *Syrupo Portulacæ* propinatæ. Laudatur aliàs Decoctum *Sem. Aniſ. Anethi Carvi*, *Portulac.* & *Papav. Alb.* in Cereviſia. Externè in tali *ſingultu* egregium eſt *Cataplaſma* ex *Bacc. Laur. Roſ. Rubr.* & *Menth. an. m. j.* Pulveriſ. & Subactis cum *fermento acerrimo*, quantitatis ovi; cum *Aceto fervente* calidiſſimè applicatum. Si exſiccetur, denuò irroretur *Aceto*. Item *Panis Calidus vino Generoſo* irroratus, ventriculo commodè applicatur. Alii fotum faciunt ex *Aceto Calido*, cum Caſtor. Piper. Sinap. ac Pane calido, cum ſpongia applicandum. Pariter *Ol. deſt. Aniſi* umbilico & ventriculo illitum eſt egregium. Si ſuſpicio ſit ſubeſſe in ſingultu *Malignitatem*, aut ſi oriatur in *febre maligna*, tunc aliis addatur *Aq. Cord. Herc. Sax. Aq. Cinnam. Syr. Citri*, *Extract. Theriac.* &c.

Singultum ex aſſumpto acriori, v.g. *ol. vitriol.* lenit Miſtura ſequens. ℞. *Aq. Plantag. Endiv. an.* ℥ *ij. Succ. Semperviv. maj. depur.* ℥ *j. C. C. uſti* ʒ *i. Ter. Sigill.* ʒ ß. *Lap. Cancr.* ℈ *i. Laud. Opiat. gr. ii. vel iii. Syr. Portul.* ℥ *i. M.* Singultus Symptomaticus curatur addendo appropriata remediis morbum primarium reſpicientibus. Obſervat *Riverius ſingultum* ex *frigidæ* potu poſt calorem ortum, balneo *Aquæ dulcis* cum *Plantis nervinis*, curatum.

CAPUT IV.

De Incubo.

INcubi Symptomata ferè tali ordine ſequuntur. 1. Læditur Inſpiratio. 2. Senſus aut motus, cum imminente plus minus ſuffocatione. 3. Depravatur Loquela; ſonum enim inconditum & boatum gravem edunt. 4. Adeſt præcordiorum anxietas. 5. Inſomnium rei cujuſdam thoracem prementis. 6. Maculæ rubeæ, lividæ, cæruleſcentes, artus imprimis pingentes & manè poſtmodum apparentes. 7. Expergefactis, dum omnia cætera Symptomata evaneſcunt, *Corporis tremor*, & non rarò *Diaphragmatis* vibratio celerrima & violenta ſupereſt, unà cum totius corporis laſſitudine.

Cauſa eſt omne id, quod liberum Thoracis reſpiratorium motum impedire poteſt. Impeditur autem ille motus, vel vitio ob ecti externi, vel vitio nervorum motui inſervientium. Prioris ratione *Incubus accidentalis* dicitur, quando nempe *Diaphragmatis* liber motus impeditur, propter impedimenta in primis viis & abdomine, motui ejus deorſum reſiſtentia. Hæc inter imprimis eſt ſtomachus nimium repletus, in quo materia viſcida in flatus abit. Experimur enim

enim eſum caſtanearum, & potum vini fæculenti, incubum inducere. Unde pueris nimia alimenta ingurgitantibus; aliiſque temulentiæ aut diætæ craſſæ deditis, familaris eſt incubus. Frequentior eſt etiam illis qui dorſo incumbunt, unde diaphragmatis motus inferiora verſus impeditur. *Incubus habitualis* oritur à vitio nervorum reſpirationi inſervientium, idque imprimis eorum qui ex cerebello primas radices habent, adeò ut fundamentum *Incubi habitualis* in parte poſticâ capitis circa cerebellum ſtatuat *Loverus*. Dubitatur an vitium hoc nervorum ſit *paralyticum*, an verò *convulſivum*; i. e. an denegetur ſpirituum influxus, an verò nimis impetuosè influat. Varia proſtant apud Autores exempla utrumque concludentia: Et ſanè, ſicuti non rarum eſt quod Paralyſis cum ſpaſmis, & è contra, ſubinde permutetur; ita quidem cauſa *Incubi*, *Acidum* nempe *peccans* lymphæ medio ad cerebellum delatum, nunc irritando nervos reſpirationi inſervientes, ac cordis mortui dicatos, *affectus Spaſmodicos*; nunc verò ſpirituum motum nonnihil ſufflaminando, leviores affectus *Paralyticos* inducere poteſt.

Revera igitur *Incubo* infeſtante, laborant muſculi thoracis motui inſervientes, præſertim *Diaphragma*: Et cum idem nervus ex Intercoſtali ſurculum ad Laryngem mittat, adeſt etiam ſtrangulationis ſenſus, loquela impedita, aut ſaltem ſonus inconditus gemebundus. Thoracis autem motus impeditus ad ſomnia & imaginationes compreſſionis thoracis diſponit; non dubium eſt enim, quin anima rationalis in ſomno alterationes corporis percipiat, teſte pollutione nocturnâ. *Incubus* itaque formaliter ad affectus nervinos refertur; ſubjectivè verò ad melancholicos vel ſcorbuticos, ratione *Lymphæ acidæ* ſubtilis nervos afficientis; quo etiam reſpiciunt maculæ, quæ declinante *Paroxyſmo* cutim pingunt.

Prognoſis. *Incubus accidentalis* parum refert. *Habitualis* verò *Epilepſiam*, *Apoplexiam*, aut Melancholiam portendit; præſertim ſi adſit etiam *Vertigo* diurna. Si accidat partim dormienti, partim vigilanti, *Epilepſiæ* propinquior eſt; ſed adhuc deterior, ſi poſt excretionem ſudor frigidus, tremor cordis, *Spaſmus* aut *Syncope* ſequatur.

Cura. *Accidentalis* curatur ſtomachum evacuando, diætam benè ordinando, lantum cœnam & ſubitaneum poſt paſtum decubitum vitando, & remedia Antiepileptica propinando. *Habitualis* verò ad modum mali Hypochondriaci curatur, nempe per digeſtiva præſertim *Martialia*, hinc per evacuantia præſertim *vomitoria*, quibus ſubjunguntur *volatilia* ac *antiepileptica*.

Pro his ſcopis aſſequendis, poſt vomitoria, excellunt *Evacuantia Helleborina* cum *Mercur. dulc.* Deinde *per epicraſin evacuantia*, imprimis *paſſulæ* cum *Aloe*, vel *pilul. Aloëphang.* quæ non tantum ebrietatem arcent ſed inſimul coctionem juvant. Nobile ſpecificum eſt *Radix Pæon.* in *Pulv.* ut & ſemen, ejuſque emulſio, item aqua. Huic annumeratur *ſem. Aniſ.* ejuſque *Ol. deſtil.* ſub introitu lecti uſurpatum. Cæterum in *Incubo Habituali*, *Martialia* & *ſudorifera volatilia* non negligenda.

S E-

Digitized by Google

SECTIO XIV.

De Læſa Expiratione.

CAPUT I.

De Sternutatione immoderata.

COmprimuntur Pulmones, pro aere expirando, à muſculis intercoſtalibus internis, Sacrolumbo, & etiam muſculis Abdominis; quibus in ſupplementum accedit Abdominis ſpontanea remiſſio. Læditur autem hæc aeris expiratio. 1. Quando fit cum impetu in *ſternutatione*. 2. Quando fit interruptim, & cum *tuſſi*. 3. Quando aer expirans vitiatam vocem profert.

Sternutatio eſt motus convulſivus muſculorum expirationi inſervientium, in quo, poſt aliquam inſpirationis ſuſpenſionem, ſubito per nares, & os aer una vice exploditur. Percipimus in hoc caſu thoracem à ſuis muſculis conſtringi, & Abdomen etiam à ſuis comprimi; & hinc à contentorum ſurſum motu diaphragma intra thoracem cogitur. Unde in *partu difficili* proficua, & in *Herniis* nocua eſt *Sternutatio*. Cauſa occaſionalis hujus *motus convulſivi*, eſt quicquid membranam narium internam ſuperiorem irritat; ſine enim hac irritatione nulla fit *ſternutatio*. Nam nervuli ex pari tertio, & quarto ad nares derivati, connectuntur per plexus cum pari nervorum vago & intercoſtali thoracem imprimis moventium: adeo ut nervuli illi irritati hos etiam convellant, unde diaphragma aliquandiu propter inſpirationem protractiorem deprimitur: ſicuti & cæteri muſculi reſpirationi inſervientes magis tenduntur: ſed mox ſuperveniente contrario *ſpaſmo* nervorum & muſculorum expirationi inſervientium, *ſternutatio* ſupervenit. Quæ irritant narium membranam, ſunt vel *externa*, odores nempe fortes, aliaque vellicantia; vel *Interna*, ut Lympha acrior in *Coryza*; item coitus, & conſpectus pulchræ mulieris poſt abſtinentiam à venere. Cæterum hæc membrana à nimio pulveris ſternutatorii uſu, & copioſiore lymphâ affluente, minus ſenſilis evadit. In omni *ſternutatione* inſons eſt cerebrum; quæ enim ejiciuntur, primariò ſunt ex contextu glanduloſo poſt membranas narium, & faucium ſito; ſecundariò verò ex Bronchiis *aſperæ arteriæ*: unde in *Pleuritide* & *Peripneumonia ſternutatio* mala eſt: proficua verò ad pituitam in bronchiis expellendam quæ tuſſi rejici non poterat. Adeò ut ex capite nihil plane educatur.

Prognoſis. *Sternutatio* ſine cauſa manifeſta crebrò repetens mala. Infert enim paralyticos aut epilepticos inſultus. *Sternutatio* oculis nociva eſt. In Epilepſia aut Apoplexia poſt uſurpata ſternutatoria non ſuccedens, malum eſt ſignum.

Cura. Removenda cauſa vellicans,& irritationis ſenſus opiatorum uſu. Unde odor opii omniumque Narcoticorum multum juvat,imprimis *Ol.Roſac.* opio imprægnatum interioribus naribus illitum. Poſt acrius ſternutatorium, conducit nares abluere cum lacte tepido, aut injicere *cremorem lactis* aut *mucilag. ſem.*

pſyl.

Digitized by Google

pſyl. vel *Cydon.* cum *Aq. Nymph.* extractam; item pro odoratu admovere *Sem. Fœnic.* & *Aniſ.* aceto infuſa.

CAPUT II.

De Vocis Vitiis.

Vitia vocum ſunt quando vel *deficit* vel *vitiatur*. Deficit autem vel *thoracis vitio*, in Apoplecticis, Hyſtericis, &c. ubi nulla reſpiratio contingit; vel *vitio Laryngis*, propter ejus rimulam à tumoribus vicinis, vel aſſumptis aſtringentibus conſtrictam; vel denique muſculorum, & nervorum vitio: Quo in caſu vox deficiens *aphonia* dicitur; ſin verò linguæ motus deficiat, dicitur loquela amiſſa. Cæterum vitium hoc muſculorum nunc *Paralyticum*, nunc convulſivum eſt; prius fit vel *vitio proprio*, vel *vitio nervorum recurrentium* ad eos diſtributorum, unde his diſſectis, *aphonia* canibus ſupervenit: Forſan raucedo *aphoniam* infert, propter nimiam humiditatem, & exinde flacciditatem muſculorum; qua ratione crapula, & abundans phlegma idem præſtant. Caſus item ab alto, & terrores, Paralyticum hoc vitium inferre obſervata ſunt. Virgo etiam fumo lampadis ex oleo conſtructæ per ſomnum inſpirato, incidit in Paralyſim Laryngis & ſubſequentem aphoniam. Quoad alterum aphoniæ fiendi modum, *convulſionem* nempe muſculorum & nervorum Laryngis; obſervatur hæc in hyſtericis & epilepticis, item ex vermibus. Huc ſpectat aphonia ex retenta Gonorrhœa Virulenta, propter acre luis venenum nervos recurrentes vel muſculos irritans, fonticulis in inguine curata. Huc etiam referenda aphonia febribus ſuperveniens, imprimis variolis, quarum acre venenum nervos recurrentes facilè irritat. Cæterum præter *Paralyſin* ac *Convulſionem*, etiam terror aut ſubitanea ſpirituum perturbatio *aphoniam* infert.

Prognoſis. *Apoplexiæ* juncta *aphonia* diuturna eſt, & difficulter curatur. Quæ cum ſingultu ſunt *aphoniæ*, peſſimæ ſunt. *Per ſe* autem rite tractatæ curabiles ſunt. *Balbi* profluvio alvi ſæpe corripiuntur, teſte *Hippocrate*, quo ipſo fere ſanantur.

Cura. Reſpiciendum ad primarium morbum aut cauſam antecedentem. Removeatur *Paralyſis* vel *Spaſmus* muſculorum vel nervorum Laryngis, per cephalica interna, ſubinde ſudorem ſimul provocando, & Ptyaliſmum maſticatoriis promovendo. In contumaciori malo, præſertim Paralytico, diæta ſudorifera ex lignorum decoctis inſtituenda venit. Externè applicentur collo ſacculi ex nervinis aromaticis ſpiritu vini irroratis; vel ſpiritus apoplectici cum *ſpir. Lumbric.* vel *formic.* calidè, vel denique *ol. Succin. Laven. Rut. Junip.* cum *Theriac.* vel *Balſ. Peruv.* mixta, aut cum *Eſſent. caſtor.* ſociata. Interdum ubi circumſtantiæ permiſerint, V. S. ſub lingua inſtitui poteſt.

Sequuntur vitia vocis depravatæ. Inter quæ imprimis occurrit *Raucedo*; quando nempe aer expiratur per aſperam arteriam aut Laryngem nimis humidam. Notum eſt continuam in aſperam arteriam tranſudare Lympham, ex glandulis juxta annulos Laryngis ſitis & membrana glanduloſa interius aſperam arteriam cingente; quæ partim ab aere inſpirato inclementiori vel variis permiſto defendat; partim eandem planam ac voci firmandæ aptiorem red-

reddat. Quod ſi itaque Lympha hæc copiſiùs effundatur & nimis humectet aſperam arteriam, *Raucedo* oritur.

Obſervanda autem eſt differentia *Raucedinis*, vel *recentis*, à lympha ſimpliciter tenui, nunc mitiori, nunc acriori nimis ſaltem humectante; vel *inveteratæ*, à craſſiori mucoſo tegmine aquoſo Bronchum interiùs obducente, ortæ. *Cauſa remota* eſt irritatio Laryngis, producta vel *externè*, ab inclementia aeris hyberni, Inſpiratione fumi ſulphuris, aliorumve acriorum; quibus & ſuo modo Loquela, Cachinnus aut Vociferatio intenſior annumerantur; vel *internè*, à lympha acriori, ſalſiore, aut acidiore, ad aſperam arteriam delata, quæ nullatenus à capite deſtillare putanda eſt, ſed ex propriis Laryngis & Aſperæ Arteriæ glandulis effunditur. Scorbutici autem, & lue venerea correpti facilè raucеſcunt, propter ſerum acrius partes aſperæ arteriæ internas excorians. *Phthiſici* etiam, Empyematici, & qui tuſſi crebriori laborant, non rarò raucеſcunt, propter acrem materiam frequenter rejectam, quæ Laryngem irritat, & hinc copioſioris lymphæ inſtillationem provocat. Omnes hæ cauſæ moderatæ *levem* inferunt *raucedinem*. Sin verò majori impetu aut diutiùs affligant, ita ut lympha continuò effuſa in mucum ſpiſſiorem degeneret, & aſpera arteria ſucceſſivè excoriata nutrimentum proprium cum lympha tranſmittat & undique bronchiorum cannis affigat, talia *inveteratam raucedinem*, & quæ muci ſpiſſioris expectoratione ſolvitur, inferre ſolent; in quo caſu ad pulmones maximè reſpiciendum.

Prognoſis. *Raucedo* per annum vel duos confirmata vix ſanatur: ſi ob ſuppurationem ſive tabem fiat, ſæpe ſub mortem futuram fieri ſolet.

Cura. Attendendum imprimis an *cauſa* ſit *interna*, vel *externa*; an lympha *mitior* ſit, an verò *acrior*, quod juncta tuſſis oſtendit; an denique ſit recens, tenuis nempe & copioſior, an verò mucus ſit craſſior, quod partim ex ſenſu majoris vel minoris titillationis, partim ex excretis per os ſcreatu vel tuſſi rejectis, manifeſtum eſt. In *recenti* igitur *malo* à *cauſa externa*, hac remota, opiata ac lenientia, temperantia irritationem, & hinc lymphæ effuſionem ſiſtentia eam curabunt. Si verò ſit recens à *cauſa interna*, temperantia ac opiata, acrimoniam irritantem demulcentia, ſudorifera lympham mundificantia & ordinarium ejus motum promoventia, conveniunt, præmiſſis, ſi opus fuerit, purgantibus talibus quæ ſub ſeri formâ evacuare ſolent, in ſpecie *Jalap. Eſul. Elater.* &c. *Inveterata* verò curanda venit per *Incidentia*, & hinc *Expectorantia*, pro quo ſcopo interdum vomitus etiam neceſſarius eſt. Quod ſi altiores in corpore radices habeat malum, *v. g. Luem Veneream*, *Scorbutum*, *Vomicam Pulmonum*, &c. ad hæc primaria cura dirigenda, ſimul tamen ſymptomati *Raucedinis* ſuccurrendum.

Inter *temperantia* eminent *Syr. Papav. Eſſent. Op. Diacod. Theriac.* item *Syr. Glyzyrrh. Syr. Viol.* & imprimis *Syr de juju.* Egregium etiam temperativum eſt *decoctum Rap. ſecundum* cum ſaccharo, ut & quælibet ex *Rapis* parata remedia. *Paſſulæ* etiam elegantes ſunt, in ſpecie *minores*, unde *Rob Paſſular. Decoct. Paſſul.* cum *Anis.* Flores ſulphuris etiam lympham temperant & eroſionem præcavent in *Raucedine recenti*; ſed *Balſam Sulphuris Aniſ.* vel *Terebinth.* in *Raucedine inveterata* convenit: *Sperma* ceti *itidem* ad ʒ j. in juſculo calido hic convenit.

Inter *Incidentia* & expectorantia in *raucedine inveterata*, excellit *Syr.* de *Eryſ.* cujus baſis eſt *Eryſimon*, quod ſapori acri penetrante, quaſi antiſcorbutico, egregiè mucum incidit & diſſolvit. Loco hujus Syrupi uſurpatur *Pulp. Paſſul.*

min.

Digitized by Google

min. cum *Sem. Eryſ.* ſubacta; vel eorundem *decoctum*. Convenit etiam *Electuar.* ex *Scord. Salv.* & *Rad. Helen. Pulv.* cum melle ſubactis; item ipſum mel *ſquilliticum*. Commendatur denique *Pulv. Rad. Ari*, cum *an. Sacch. Cand.* cum *Syr. Juju.* inſtar *Eclegmatis*. Admodum extollitur ſuccus braſſicæ. Cæterum experta ſunt ſequentia duo remedia, prius quidem in *recenti*, poſterius in *inveterata Raucedine*.

℞. *Hord. opt. non excort. Paſſul. min. enucleat. an.* ℥j. *Rad. Liquir. mund.* & *conciſ.* ʒij. *Caric. Ping.* N. 6. *Herb. Capill. Ven. Hyſſop. an M* ß. *Sem. Braſſic.* ʒ ij. *Pinear. recent.* ʒ ß. *f.* omnium decoctio in *Aqua Fontana*.

Colaturæ ſumat ℥ vj. ante ſomnum & in diluculo.

℞. *Suc. Braſſic. depur.* ℥ ij. *Sacch. Penid. vel. Syr. de Eryſ.* ℥j. *cum Oxymel. Squillit. q. ſ. f. Elect.*

CAPUT III.

De Tuſſi.

FAmiliare expirationis vitium eſt *Tuſſis*, quæ fit dum muſculi thoracem cingentes & aerem ſic expellentes non blando nec naturali modo ſubſident, ſed potius violenter ſimul contrahuntur, contractione quidem momentanea, ſæpius tamen reiterata; qua ratione ad motus convulſivos pectoris, non autem veras convulſiones, refertur *Tuſſis*. Cæterum unà cum vehementi aeris eliſione, adeſt etiam ſtrictura aliqualis Laryngis ob irritationem, unde ille ſonitus qui in *Tuſſi* obſervatur.

Pars affecta ſunt nervi ac muſculi à ſpirituum impetu in motum convulſivum acti. Afficiuntur igitur hi à quavis irritatione; ac interdum quidem ex ſolis *Spaſmis* & *motibus* convulſivis, tam ex primario affectu, quàm ex conſenſu cum aliis partibus nerveis. Unde *Tuſſes* hæ *Convulſivæ* dicuntur, ex ſimplici nervorum Spaſmo, ſine vitio partium ſpiritalium, ortæ; ſuntque hypochondriacis, & hyſtericis familiares. Frequentior autem eſt *Tuſſis*, quæ cauſam materialem reſpirationis organa afficientem agnoſcit, præſertim eam quæ oritur ex ſenſu noxii, ſive mediatè ſive immediatè, infeſtantis Laryngem à ſui principio uſque ad pulmonum profunditatem. *Focus* autem cauſæ occaſionalis irritantis, nunc in pectore, nunc in ſtomacho obſervatur.

Differentiæ. 1. Ratione modi *tuſſis* eſt vel *ſicca*, quoties magno labore nil excernitur, ſed fatigatur univerſum corpus *tuſſi inani*, non rarò cum capitis, hypochondriorum aliarumque partium dolore contundente plus minus lacerante, qua ipſæ nunc Herniæ, nunc in voluntarium urinæ aut alvi profluvium excitantur: vel *humida* eſt, quando concuſſionis illius ope humor per os excernitur. 2. Cauſæ irritantis ratione oritur *tuſſis* vel ab *interna*, vel ab *externa* cauſa. Utraque *tuſſin* tam *ſiccam* quàm *humidam*, & quidem foci materiæ occaſionalis ratione, vel *pectoralem* vel *ſtomachalem*, excitare ſolet.

Tuſſis Pectoralis ſicca oritur frequenter ab *externis inſpiratis*, v. g. aere inclementi, aut fumis acidis mineralibus, qui aſperam arteriam & membranam pituitariam irritant & contrahunt, adeo ut ſimul adſit pectoris anguſtia & ſenſus pulmonum compreſſivus. *Tuſſis* hæc, ex ſucceſſiva partis irri-

Digitized by Google

irritatæ læſione, tandem *humida* evadit; ac materiæ primò ſeroſæ, tandem mucoſæ, expectoratio ſequitur. Colligitur enim lympha ex irritatione tranſudans, in larynge, bronchiis, imo & in ipſo pulmone; quæ pedetentim condenſatur in mucum viſcidum: & ſi gravior ſit læſio, partium ipſarum nutrimentum ſucceſſivè alteratum etiam ſub forma muci evacuatur. Hinc ordinariò duo tempora in tali *Tuſſi* diſtinguere ſolent: Quando enim eſt *ſicca*, tuſſim à Catarrho tenui & crudo eſſe aſſerunt; deinde dum eſt *humida*, materiam coctam eſſe dicunt & evacuationi aptam. Malè autem *Catarrhus* ipſe ex capite transmitti fingitur; nullæ enim patent viæ; ſed in ipſis his partibus colligitur, partim ex irritatione glandularum, partim ex degeneratione alimenti proprii, & debilitate ſpiritus inſiti. Oritur etiam non rarò *tuſſis pectoralis* ex vitio lymphæ acrioris & ſalſo-acidioris, & catarrhalis dicitur, comitem habens febrem catarrhalem, à meridie & veſperi vagis horripilationibus, ingruente verò nocte æſtu totius corporis præſertim capitis, non tamen adeo intenſo, vexantem, revertente verò aurora ceſſantem. Hinc etiam non rarò accidit, ut etiam ſub Æſtu illo febrili, artuum lancinationes & dolores vagi unà affligant, ex lymphæ acido ſapore, partes nerveas vellicantis, oriundi. *Tuſſis* itaque hæc *Catarrhalis*, quæ imprimis *nocturna* eſt, originem ducit ex lympha vel *ſalſidiore* vel *acidiore*, tam organa ſpiritalia irritante, quàm in maſſa ſanguinis febrem talem plus minus lentam excitante. Non rarum quoque eſt hanc *tuſſim Catarrhalem* ſæpe affligere ſine febre. Ipſe autem *Catarrhus* non ex capite ſed ex glandulis poſt membranas pituitarias ſitis tranſudat. Obſervatur *tuſſis* hæc *nocturna* frequentiùs in *Phthiſicis*, Scorbuticis, aliiſque quibus lympha vitiata eſt; & procedente ulterius malo exulceratur aſpera arteria aut pulmo; unde *Phthiſis* perfecta pulmonaris inſequi ſolet, & tandem pus genuinum tuſſiendo expectoratur. Lympha autem vitiata, *tuſſis* hujus *nocturnæ* cauſa, radicem habet in ſtomacho; ex defectu enim digeſtionis chyli ejuſque perfectionis in Inteſtinis, generatur Chylus ſalſus aut acido-ſalſus, qui ſui labem mediante lympha variis partibus, & hoc in caſu pulmoni, affricat. Exacerbatur autem hæc *tuſſis*, uti & omnes affectus lymphatici, remittente die; forſan quia tum temporis minus procedit tranſpiratio inſenſibilis. Ad has *tuſſes catarrhales* pertinent etiam *tuſſes* in principio variolarum & morbillorum, item quæ à ſcabie, tinea, aut achoribus repulſis naſcuntur. Ad *tuſſes pectorales* pertinent etiam *humidæ* iſtæ poſt febres ardentes præſertim minus acutas contingentes, in quibus natura materiam coctam ex vaſis ſanguineis in pulmones deponit, & ita copioſa *tuſſi* mucilaginoſa judicat. Ejuſdem ſpeciei ſunt iſtæ in *pleuritide* obſervatæ; in principio *ſiccæ*, procedente tempore ex lympha & ſanguine miſtis *mucoſæ*, & ſuppurata *pleuritide* purulentæ.

Ne autem confundatur *tuſſis pectoralis* cum ſtomachali, in ſpecie conſideretur, 1. Locus irritationis: Si enim æger profundiùs reſpirare juſſus, mox tuſſire incipiat, vitium eſt in pectore & pulmonibus; ſecùs ſi in ſtomacho. 2. Reſpiratio circa ſuperiora pectoris loca magis impedita, *tuſſim pectoralem* eſſe indicat. 3. Sonitus etiam locum indicat. 4. Adjuncta quoque ſymptomata ſimul conſideranda ſunt; ſanè ubi magis noctu affligit, aut frebicula ſimul adeſt nocturna, *tuſſim pectoralem* oſtendit.

Quoad *tuſſim Stomachalem*, certum eſt hanc frequentiorem eſſe; quando nempe occaſionalis fomes in Oeſophago & ſtomacho latitat, & hinc mediatè aſperam arteriam affligit; ſive quatenus diaphragma ab affecto orificio ventriculi ſuperiore vellicatur, ſive quod ſimul Oeſophagus vellicatus contiguam ſibi aſperam arteriam per conſenſum afficiat ac in *tuſſim* proritet. Quando

Digitized by Google

tuſsis furibunda eſt in qua vix aliquid egeritur, licèt cum ſummo conatu tuſſiant; ſemper delitefcit in ventriculo materia ſalſa & tenuis. Sanè pleræque *tuſſes* originem ducunt ex materia vellicante in rugis & orificio ſuperiore ventriculi. Quod confirmat quotidiana experientia; obſervamus enim *tuſſes ſiccas* ſubinde ſatis vehementes, quoties *aqua vitæ* aut aliud ſpirituoſum acrius gulam tranſit, etiamſi non intret aſperam arteriam. Adeò ut frequentes ſint *tuſſes ſtomachales* tam *ſiccæ* quàm humidæ, tum ex *cauſa interna* tum ex *aſſumptis*. Hujus notæ ſunt *tuſſes* illæ in principio paroxyſmorum febrium intermittentium, quæ ſequuntur motum fermenti febrilis in ſtomacho & in primis viis, uti & *hypochondriacæ*, & illæ quas quidam contrahunt dum in lectis aeri liberiori regionem ſtomachalem exponunt.

Tuſses Stomachales ſiccæ ferinæ oriuntur à materia ſalſa, acri, præſertim tenui, pertinaciùs orificium ſuperius affligente. *Humidæ Stomachales* oriuntur interdum, ſed rariùs, ex prægreſſo errore diætæ aut digeſtionis, & hinc congeſto muco ſalſo, qui ex profundo excernitur elevata regione ſtomachi. Sed frequentior *tuſsis humida* fit ex læſione membranæ pituitariæ poſterioris, ſive ab aere externo ſive à lympha acriore. Talibus enim occaſionibus per hanc membranam copiosè lympha ſpiſſior, & junctim ſimul nutrimentum ejuſdem proximum, pedetentim per œſophagum deſtillat, orificium ventriculi ſuperius vellicat, & hinc primitùs *tuſsim ſiccam*, hinc *humidam ſtomachalem*, non rarò ſuperveniente vomitu pituitæ vel alimentorum ingeſtorum, concitat. Eſtque hæc *tuſſis* iſta, quam communiter ægri dicunt eſſe *catarrhum* ex capite depluentem, cujus defluxum per fauces exactè ſentiunt.

Diagnoſtica. Cognoſcitur *ſtomachalis tuſſis*, ex loco ubi primò ſentitur tuſſiendi ſtimulus, ex ſonitu profundiore quàm in pectore, ex vomitu tuſſim concitante, & adjuncta anorexia. Si ſubſit catarrhale vitium, veſpertino tempore exaſperatur. Si ſenes, ſive occaſione inſpirati aeris, copioſa viſcida per *tuſſim* excernant, ac ſimul conquerantur de dolore plus minus compreſſivo circa ſcrobiculum cordis, *tuſſis* eſt revera *ſtomachalis* nata aç ſuſtentata ex defectu digeſtionis. Arthriticorum *tuſſis* humida cum ſenſu moleſto circa ſcrobiculum cordis, ac difficili plus minùs inſpiratione, & ſuperveniente podagra quaſi ſpontè evaneſcens, revera *ſtomachalis* eſſe videtur. Cæterum ſubinde complicantur hæ *tuſſium* differentiæ; *ſtomachalis*, nempe, *humida* cum *pectorali*, & frequentiſſimè *tuſſis humida* cum *tuſsi convulſiva*.

Prognoſis. *Tuſsis* à cauſa externa eſt abſque periculo: Si verò crebriùs affligat in ſubjecto quod debiles habet pulmones, aut quod lympha ſero aut ſanguine ſalſioribus ac acrioribus eſt præditum, *phthiſim* pulmonalem vel *hæmoptyſin* inferre poteſt. *Tuſſis* capiti & oculis nocet: *Ferina* autem infantibus, & adultis maribus herniam, prægnantibus abortum minatur. *Nocturna catarrhalis pectoralis* prodromus eſt phthiſeos. *Tuſſes* ſenum diuturnæ non maturantur. In ſcorbuticis frequentiores phthiſin introducere poſſunt. *Tuſsis humida* in declinatione febris continuæ, rite expectorans, bona eſt; ſin minus, *hecticæ* periculum infert.

Cura. Ante omnia attendendum, an *tuſſis* ſit morbus primarius, an verò ſecundarius, v. g. phthiſicorum, pleuriticorum, &c. nam hæc primarium morbum ſequitur. Si motus materiæ deficiat, ut in phthiſicis, promoveatur expectorantibus; ſi ſit nimius, ut in *tuſſi ferina* crebriùs inani, inhibeatur. Aliàs materia medica in *tuſſi* tribus ferè generalibus capitibus abſolvitur, *ſcil. Incraſſantibus*, opiatis nempe ac temperatis, quæ irritationis ſenſum ſiſtunt, acre vellicans mitigant, & ita materiam vellicantem ad conſiſtentiam moderatam

tam

Digitized by Google

tam pro meliore expectoratione diſponunt; *Incidentibus*, quæ in *tuſſi humida* mucum glutinoſiorem pro meliori expectoratione diſponunt, attenuant, ac mobiliorem reddunt; & *Balſamico-Vulnerariis*, quæ noxiam excoriationem bronchiorum aut pulmonum aut ſtomachi emendant, ut ulteriores progreſſus maturè inhibeantur.

His ita præmiſſis. 1. *Tuſſis pectoralis ſicca*, ſi fuerit *recens*, & à *cauſa interna* inducta, hac tantiſper remota vel correcta, *opiata* eam ſiſtunt. Præſervat ab aere inclementi *Balſam. Apoplec.* largiter naribus illitum; à mineralium fumis, panis comeſtus largiter butyro illitus. *Theriaca*, ſudorem expectando, aliqualem noxam promptè elicit. Si *tuſſis nocturna* ſit & *catarrhalis*, curatur præmiſſo vomitu, per volatilia ſudorifera opiatis miſta, veſperi imprimis aſſumenda: v. g. *Spir.* ſal. *Armon. Aniſat.* liquor *C. C Succ.* cum *Eſſen op.* miſtus, modò adſit febris; citra febrem optimæ ſunt pilulæ de *Styrace*, *Sylv.* vel *Schroder.* Item præter opiata ac papaverina temperata, *incraſſantia* dicta, ex *rapis*, *violis*, *jujubis*, *ſuccino*, *benzoe*, *Spermate Ceti*, *Flor. ſulphuris*, &c. parata. Item *ficus* cum *ſpiritu vini* combuſti; *ſpecies diaireos* uſitatæ, *pulveres pectorales* varii, &c. v. g.

℞. *Aq. Fœnic.* ℥ iij. *Aq. Aſthmat.* ʒ vj. *Diacod. Montani* ℥ ß. *capiatur cochleatim*.

℞. *Syr. de Jujub. Papav. ſimpl. an.* ℥ ß. *Aq. Papav. Rhœad.* ℥ j. *m. pro 2. doſ. biborio ante cœnam & ſub introitu lecti ſumendis*.

℞. *Spec. Diair. uſitat.* ʒ i. *Flor. Sulph.* ʒ ß. *Laud. Opiat. gr. iij. m. f. Pulv. pro* 3. *Doſ.*

℞. *Spir. Sal. Armon. Aniſ. vel Tinctur. Sulph. Uvilliſ.* ʒ ij. *Eſſent. Opii* ʒ ß. *m. Doſ. gut.* 40. *vel* 50. *ante introitum lecti*.

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥ iij. *Liq. C. C. Succin.* ℥ j. *Syr. Papav. Alb.* ʒ vj. *m. Capiatur crebrò in* Tuſſi ſicca *cum* febricula Catarrhali, *imminente paroxyſmo*, & *poſt mediam noctem*, *expectando ſudorem*.

℞. *Conſerv. Tuſſilag.* ʒ ß. *Laud. Opiat. gr. ij. m. f. Bolus*, *Biborio ante cœnam ſumendus*.

2. *Tuſſis humida pectoralis* curatur materiæ irritantis *evacuatione*, adeoque *per incidentia expectorantia* dicta, interpoſitis præſertim *vomitorio* vel moderatè *purgante* (nam *tuſſes pectorales* à *purgantibus* ſolent exaſperari,) deinde per *pectoralia vulneraria* noxam tollentia & recidivam præcaventia. Pro priore ſcopo *Gummata*, in ſpecie *Ammoniacum*, *Spir. Aſthmat. Syr. Nicotian. Oxymel*, *Succus Raphani*, *Electuarium ex melle* cum *ſcordii* & *helenii pulvere*, & in genere omnia ea quæ in *Aſthmate humido* & *Raucedine inveterata* commendata fuerunt. Pro poſteriori ſcopo conveniunt *potiones pectorales* ex *tuſſilag. heder Ter. Sigil. Scabioſ. Helen. Veron. lign. Saſſafr.* Item *Sulphur. Benzoe*, *Balſ. Sulph.* &c. Pro *Purgationis* ſcopo nota ſunt *vomitoria*, nunc per ſe pro *evacuationis* ſcopo, nunc *potionibus pectoralibus* pro promovenda expectoratione in minuta doſi addenda. Per inferiora commodè purgant *Pil. de Hier.* cum *Agar.* addito *Gum Ammon.* & *Merc. dulc.* In *tuſſi humida* opiata non conveniunt, quia materiam ſpiſſiorem reddunt, & *expectorationem* impediunt. In fine tamen ubi maximam partem evacuata eſt mucilago, & ſupereſt crebrior *tuſſis* inanis ſępius repetens antequam aliquid ejiciatur, ad veſtigia læſionis delenda commodè cum aliis *papaverina* miſcentur. In *tuſſi pectorali* à lympha acri commendatur ℈ j *flor. Sulphur.* in ovo ſorbili quovis mane exceptus. Pro omnibus his caſibus ſufficient ſequentes formulæ.

℞. *Aq. Hyſſop.* & *Tuſſilag. an.* ℥ ij. *Syr. de Tuſſilag.* ʒ vj. *Syr. Nicotian.* ℥ ß. *Oxymel. Squillit.* ℥ j. *Aq. Aſthmat.* ℥ ß. *m.*

Digitized by Google

℞. *Aq. Hyſsop.* ℥ iij. *Aq. Aſthmat.* ʒ vj. *Gum. Ammon. in Acet. Solut.* ʒ j. *Syr. Nicotian.* ʒ vj. *m.*

℞. *M. P. de Hiera cum Agar. gr. xv. Gum. Ammon. Acet. Solut.* ℈ ß. *Extract. Troch. Alband. Gr.* j. *cum ſ. q. Ol deſt. Aniſ. f. Pilulæ pro ſcopo purgandi.*

℞. *Aq. Scabioſ.* ℥ iij. *Aq. Aſthmat.* ʒ vj. *Flor. Sulph.* ʒ ß. *Diacod. Montan.* ℥ j. *m. Detur. in fine tuſſis humidæ.*

℞. *Rad. Ireos Florent.* ℥ ij. *Flor. Sulph.* ʒ j. *Ol. deſtil. Aniſ.* ʒ ß. *Ol. Deſt. Fœnic. gr. xv. Sacch Opt.* ℥ iij. *m. f. Pulvis vulnerarius in declinatione mali. Vel fiat Elect. ex Pulp. Paſſul. min. flor. Sulph. & Syr. Papav. Alb.*

℞. *Herb. Marrub. Hyſsop. Tuſſilag. & Pulmon. an. m.* ß. *Veron. Heder. Terreſtr. an. m. j. Flor. Scabioſ. Helen. an P. ij. Rad. Ireos flor. & Helen. an.* ʒ vj. *Sem. Cartham. contuſ.* ʒ vj. *Mechoacan. albiſſ.* ℥ j. *Paſſular. minor.* ℥ j. *f. Decoctum Pectorale in Aqua vel Hydrom. bis terve de die uſurpandum. Conducit etiam Decoctum Lign. Saſſafr. cum aliis vulnerariis.*

3. *Tuſſis ſtomachalis ſicca ferina* curatur, præmiſſo vomitorio, tantillis temperatis poſtea aſſumptis, decocto *v. g. Rad. Helen.* cum *Uvis Corinth.* in vino hiſpanico, poſt coctionem fortiter expreſſo, addito *Diacodio* vel *Eſſentia Opii*. Conducunt utique *opiata & temperantia* ſupra in *tuſſi ſicca* laudata.

4. *Tuſſis ſtomachalis humida* curatur, præmiſſo vomitu, *Aromaticis* nonnihil *temperatis*, reliquias attenuantibus & ſtomachi tonum reſtaurantibus, v. g. *Elix. Menth. Elix. Propr. Tinctura Tartari acris* cum *Spir. Sal. Ammon. aniſ. Syr. Diacod. Malvat. Junip. Ficus* in Spiritu *vini* maceratæ hunc poſtmodum deflagrando. Quin etiam præmiſſis præmittendis, in tali *tuſſi* aliquando *liquor. ter. fol. tart.* item *Tinctur. Mart.* pro debita rugarum ſtomachi extenſione proficua obſervavi.

Non omittenda eſt *Sudoriferorum* utilitas. *Decoctum Guajaci* materiam pulmonibus impactam mirè attenuat & evacuat. In *Tuſſi Chronica* præſertim *ſicca pectorali* à lympha acri oriunda, optimè eandem corrigunt *decocta Saſſafras* aut *China* cum *paſſulis*. Ratione faucium ab acriori lympha quaſi inflammatarum, conveniunt blandè dulcia pedetentim deglutienda, quæ partim fauces leniunt, partim pro expectoratione lubricant. Talia ſunt *Syr. Scabioſ. Viol. Juju. Liquirit.* imprimis *Diacod.* cum *Baculo Liquiritiæ* ſæpius lambenda.

CAPUT IV.

De Catarrho Suffocativo.

QUæcunque reſpiratio ſubito difficilior reddita, & ſuffocationem plus minus minitans, imprimis cum tuſſi conjuncta, *Catarrhus Suffocativus* dicitur. Adeo ut *Aſthmata occulta* interdum recurrentia, & *humoroſa* imprimis veſperi affligentia, ſub hunc cenſum veniant; & interdum tuſſes nocturnæ cum copioſa excretione. *Catarrhus* dicitur ex præconcepta falſa opinione, quaſi ex capite flueret. Revera autem complicatus eſt affectus ex *Aſthmate* præſertim ſicco, tuſſi, & raucedine. Cæterum *Catarrhi Suffocativi putatitii*, Aſthmati Convulſivo contradiſtincti, triplicem pono differentiam.

1. Ex pulmonibus ab hoſtili acido vel inſpirato vel intus genito irritatis, & proprias fibras fortiùs ſtringentibus; adeo ut immineat ſuffocatio, non priùs ceſſans quàm lymphæ uberioris irrigatione irritans illud abſterſum fuerit, & ex eorum mutuo coalitu concretum mucoſum expectoretur. Remanet interea veſti-

veſtigium in fibris, ita ut levi occaſione ſpaſmum denuò minetur. Talem affectum obſervavi in muliere ex fumorum ſulphureorum elevatione, ſub aſſatione alaudarum; acidum enim viſcidum ex butyro & alaudæ pinguedine incenſis exhalans & inſpiratum, Aſperæ Arteriæ cuneos, & hinc Pulmones tam acrimonia quàm adhæſione glutinoſa irritavit; unde tuſſis ſicca, hinc ex irritatione uberior lymphæ affluxus, & ab utriſque gravior irritatio & ſtrictura fibrarum. Duravit hoc donec fuligo illa adhærens lymphæ & nutrimenti proprii affluxu abſterſa fuit; & ex utriſque concretum novum, ob moram & exactam mixtionem ſpiſſum candidum & glutinoſum genitum, excretum fuit. Sed ex læſa nutritione Pulmonum, & fibrarum facili contractura, manſit veſtigium, adeò ut levi occaſione revocabatur priſtinus affectus. Huc pertinere videtur Infantum quorundam *Catarrhus Suffocativus* cum Epilepſiæ motu junctus ſed cum levi vel nulla tuſſi; conſtringitur nempe Pulmo ita ut ſanguis non debitè circuletur, & facies rubicunda ſit: Et præcedere ſolet per aliquot dies raucedo levis, vel tuſſicula. — Ut itaque talem affectum in adultis *Opiata* & *Attemperantia*, vulgò *Incraſſantia* dicta, optime levant, etiam paroxyſmos; ita & talibus infantibus *Thoracica*, item *Sperma Ceti*, &c. in vehiculo calido propinata obſervantur proficua: Cum è contra *Aſthmata humida*, item *tuſſes humorales*, præſertim ex ſtomacho, in infantibus non raræ, imprimis per *Nicotian.* item per blanda *Emetica* curari debeant.

2. & 3. Differentia *Catarrhi Suffocativi* revera eſt Laryngis Catarrhus ad Bronchum pertinens; ſi enim Larynx afficiatur vel ex proprio vitio, vel ab aliquo extra Laryngi & Epiglottidi incumbente, ſequitur pertinacior ſtrictura adinſtar *Catarrhi Suffocativi*. Notum eſt ab Aquæ guttula, vel panis micula *laryngem* ingreſſa, maximè irritari *laryngem*, & pertinaciter ejus rimulam ab *Epiglottide* occludi; & quo diutiùs ſit iſta irritatio, (quæ ex quacunque cauſa fieri poteſt,) eo plus muci poſtmodum excernitur. Cæterum *Cauſa* eſt reſpectu laryngis, vel *interna*, affluxus nempe ſeri & lymphæ acrioris; vel *externa*, lympha nempe viſcidior ex membrana pituitaria poſteriore ad fauces delata, laryngem quaſi inviſcans & Epiglottidis liberum motum impediens, unde jungitur materiæ viſcidæ ſcreatus. Sic ex aere inclementi, tuſſi diuturna & chronica, & frigore ſub ſomnum ſuſcepto, hujuſmodi Catarrhi orti ſunt: Et evaneſcente paroxyſmo, remanſit aliquot dierum febris lenta, tuſſis frequens, & pedetentim muci copioſi excretio & ſic morbi ſolutio. *Cura* plana eſt. Nempe ſi ſit *Catarrhus Laryngis* à cauſa interna, curatur eodem modo ac *Raucedo Recens* vel *Tuſſis nocturna ſicca*; v. gr. per *Opiata Incraſſantia* & acrem lympham *temperantia*, præmiſſo, ſi opus fuerit, *Vomitorio*. Si malum eſt à *Cauſa Externa*, curatur ut *Aſthma Humoroſum* vel *Tuſſis humida ſtomachalis*, nempe per *vomitum*, deinde *attenuantia* & mucum viſcidum *incidentia*, *v. g. ſucc. Raphan. Syr. Nicotian. Spir. Aſthmat. Oxymel Squill. &c.* Patet itaque in paroxyſmo & ſiſtendo & præcavendo primatum obtinere *Opiata Anodyna* & *Temperantia*; ſopiunt enim ſpiritus quorum impetu humores in partem feruntur, & in parte ipſa irritationis ſenſum tollunt, ejuſque inchoatos ſpaſmos curant. *Clyteres acriores*, quantumvis uſitati, nil valent, niſi per accidens, quatenus primas vias evacuant, & abdominis viſcera in motum concitant, adeoque pectoris anguſtiam ex indirecto levant. *V. S.* item *per ſe* nil prodeſt, niſi impediatur pulmonum motus reciprocus, & gravior ſit ſanguinis in illis ſtagnatio. Fruſtrà etiam capiti, nuchæ & vertici applicantur *Balſama*, *Emplaſtra*, *&c.* cum non ſit in Capite mali radix. *Veſicatoria* item nil præſtant, niſi *per accidens*, ubi *aſthmatis convulſivi* quidpiam adeſt, quo in caſu brachiis appli-

Digitized by Google

cari poſſunt. Cæterum in ſubjecto phlegmatico *fonticuli* non malè ſe habent.

Accedit & 4. Differentia, quæ nil aliud eſt quàm ſuffocatio ſubitanea à ſanguine in pulmonibus ſtagnante. In hoc caſu adſunt *gravedo*, *dolores pectoris*, *difficultas reſpirandi*, *vox ferè amputata*, *periculum ſuffocationis*, *anxietas*, interdum *tuſsis* (quando nempe vaſa Laryngis ſimul lympham uberiùs effundunt) *pulſus tardior & rarior* Differt autem ab *Apoplexia*, quod hìc æger ægerrimè ſpiret & anima cum ſpiritu feratur: In *Apoplexia* verò *leviori*, abolitis cæteris actionibus, non adeſt talis reſpirandi difficultas; & in graviori, vix ulla ſunt vitæ indicia, nec adſunt deficientis reſpirationis ſigna. Adeo ut *Catarrhus* talis ad *Peripneumoniam* accedat. Adeſt præterea ſpuma, quæ ex pulmonibus oriri videtur; & interdum mucus, qui nil aliud eſt quàm lympha paulo viſcidior, ex larynge tunc uberiùs emulcta, in tantis anguſtiis, mediante crebriori reſpiratione, cum aere ſecum elevata. *Cauſæ* hujus ſtagnationis Remotæ ſunt variæ, imprimis aeris vitia, ratione cujus epidemicus & malignus interdum inducitur *Catarrhus*. Cauſæ propinquiores ſunt tres. 1. Sanguis nimis abundans majus ſpatium in pulmonibus occupans. 2. Sanguis chylo crudiori impragnatus, & ad motum tardior. 3. Sanguis ab acido vitioſo, inſpirato aere frigido, Olei Sulphuris in canis venam injectione, &c. coagulatus. *Cura* Promoveatur ſanguis per pulmones, vel ejus quantitatem minuendo, vel eundem attenuando, vel coagulum ſolvendo. Fere ſemper neceſſaria eſt V. S. nam nil magis motum circularem accelerat. Hinc etiam *Cucurbitulæ* cum ſcarificatione hinc inde applicandæ. Clyſtere quoque acriori eluatur alvus Interna remedia ſunt *Aquæ Aſthmaticæ* & *Pectorales* Spirituoſæ; *Anodynis* mitioribus miſtæ: Egregium autem eſt *Sperma Ceti ad* ℥ ß. in vehiculo calido. Forſan etiam hìc locum invenit miſtura Sylvii, quam habet in *Praxi*, l. 1. p. 280. Quod ſi tuſſis & materiæ per Laryngem tranſudantis ſuperveniat rejectio, declinante paroxyſmo, commodè etiam leniter *Expectorantia* uſurpari poſſunt. Sed de his vid *Schneiderum*.

SECTIO XV.

De Sanguinis motu per Cor vitiato, adeoque hujus Pulſu Læſo.

CAPUT I.

De Virium Languore & Syncope.

Vitiatur Cordis motus. 1. Quando deficit in *virium imbecillitate* & *animi deliquiis*. 2 Quando auctus eſt, nimiſque impetuoſus in *Palpitatione Cordis*. 3. Quando Depravatur in *Febribus*.

Virium imbecillitas, non ſolum quibuſdam nativa eſt, ſed etiam variis ex cauſis ſupervenit: In qua Languidi ſunt ægri, tardi ad motum, membra ponderoſiora & torpida, pulſus parvus & debilis, quandoque per intervalla certa

aut

Digitized by Google

aut incerta intermittens, &c. Concurrunt ſimul ſenſuum tam internorum quàm externorum, item motus corporis, plus minus defectus. Cæterum præter talem virium imbecillitatem ſucceſſivè ægros affligentem, obſervatur etiam nonnunquam *ſubitò ingruens virium proſtratio*, non tamen diu permanens, per intervalla tamen ſubinde recurrens.

Hujus *ſubitaneæ virium Proſtrationis* tres ſtatuuntur gradus. 1 *Lipothymia*, in qua præter pulſum minorem & debiliorem, ſenſus ſimul externi & interni obfuſcantur, & motus animalis tam voluntarius quàm & quodammodo naturalis plus minus aboletur, ita ut Reſpiratio obſcura aut ferè nulla obſervetur. 2. *Syncope*, quæ gravior eſt ſpecies; in qua ſubitò concidunt ægri, pulſus mox nullus & nulla reſpiratio obſervantur, Corpus friget & pallet, interdum urinæ & alvi excrementa ſponte effluunt. 3. *Aſphyxia*, in qua eadem Symptomata, ferè graviora, obſervantur.

Debilitas virium repentina fit *remotè & fundamentaliter* vitio ſanguinis, *formaliter* verò & *effectivè* vitio ſpirituum, vel *vitalium* in ſanguine, vel *animalium* in ſyſtemate nervoſo. Obſervandum autem hos ſpiritus à ſe invicem dependere, ita ut vitalibus peſſum euntibus ecclipſentur animales, ſicut his evaneſcentibus, cordis ac ſanguinis & ſpirituum vitalium motus itidem ceſſent: *prius* in ſuſpenſis, *poſterius* in *Apoplexia* forti manifeſtum eſt. Ex dictis clarum eſt, quòd *cauſa virium imbecillitatis omnis* ſit deficiens ſanguinis in pulmonibus, & ſiniſtro cordis ventriculo turgeſcentia ac ſpirituaſcentia, unde hujus reſpectu pulſus minores & rariores, ſicut ex hinc dependente ſpirituum animalium moventium defectu debiliores exiſtunt.

Cauſa remota conſiſtit in vitiatâ craſi ſanguinis, ſpeciatim in deficienti acrimonia ſalis volatilis urinoſi oleoſi, cui è contra non rarò ſupervenit acidi vitioſi exaltatio. Horum cauſa in cruditate Chyli plus minus acida primariò latet. Hinc eſt, quod poſt morbos acutos curatos, ex nimia alimentorum aſſumptione, languores adhuc ſuperveniant. Hinc eſt, quod & in ſcorbuto vires ſubinde ſint adeo imbecilles, quoniam ex vitioſo acido ſanguinis fermentatio & ſpirituaſcentia imminuitur, unde ſpiritus animales pauciores ſunt & functionibus ſuis non ſufficientes. Obſervatum eſt etiam ab odoribus ingratis nonnunquam ſyncopen induci, item ex odore *Zibethi*, vel *Moſchi* in hyſtericis, ex præſentia rei, *v. g* felis, &c. quam ex idio-ſyncraſia quidam horrent; ex affectibus etiam fortioribus vel ſubitaneis, *v. g* gaudio, terrore, imò & ſolâ imaginatione rei horrendæ; ex nimia ſanguinis aut ſeminis effuſione, nimio ſudore, nimia aquarum hydropicorum evacuatione, puris ex thorace emiſſione, ſubitaneâ mutatione ex aere calido in frigidum, ingurgitatione potus frigidi poſt inſignem æſtum, veneno aut intus aſſumpto aut extrinſecùs per morſum, &c. applicato, nimio corporis motu ac defatigatione, & tandem in iis qui ſunt rarioris texturæ ex graviore dolore. Faciunt huc abſceſſus cordis & partium vicinarum rupti, qui periculoſas dant ſyncopes. Sanguinis quoque habenda eſt ratio, qui aut nimis parcus, aut pure vitiatus, aut ſubito coagulatus, ſpirituaſcentiæ debitæ ineptus evadit, & exinde neceſſarium Spirituum animalium & vitalium commercium intercipitur. Porro Epilepticis Paroxyſmis, & aliis affectibus convulſivis gravioribus, ſubinde junctum ſymptoma ſyncope eſt. Imprimis conſiderari meretur *Syncope Stomachica*, ex lacte coagulato, eſu fungorum, aut acribus ſuccis, præſertim æruginoſis, orificium ventriculi ſiniſtrum graviùs infeſtantibus: frequens enim eſt hæc *Syncope Stomachica*, nunc *per ſe* ex contentis ſtomachi, nunc *per conſenſum* cum affectis partibus ſtomachum afficientibus; & tales ſyncoptici, præter inexplicabiles circa ſtoma-

Digitized by Google

chi regionem moleſtias (quæ omnem ferè *lipothymiam* comitantur) ſub imminente ſyncope ſentiunt vertiginem & caliginem oculorum, unde ſic animo delinquunt.

Ex dictis patet, cauſas *Syncopes* proximas eſſe, aut Spiritus *vitales* ſubitò deficientes ob ceſſantem ſanguinis fermentationem ac circulum, aut *animales* ſubitò in motu deficientes, unde quaſi abrupti movendo cordi minus inſervire poſſunt. Omnes enim cauſæ modò dictæ vel ſanguinem & *Spiritus Vitales* afficiunt, vel *Spiritus Animales* in motu ſuo alterant, ita ut, 1. Vel in motu deficiant, *v.g.* in ſubitaneo terrore, vel diſſipati evaneſcant. Vel, 2. In motu quaſi exorbitent, & ex irritatione, & inde natis *ſpaſmis*, cor in continuâ ſyſtole detineant, quod in morbis convulſivis non rarò contingit. Patet itaque quaslibet evacuationes, mutationes ſubitaneas aeris, ſanguinis quaſcunque inſignes aut in craſi aut in motu locali alterationes, ſyncopen inducere, *ſanguinem & ſpiritus vitales afficiendo*: dolores autem, odores graves, præſentiam objecti ex idioſyncraſia hoſtilis, gaudium nimium, & illa quæ ſtomachi orificium cum univerſo nervorum ſyſtemate conſentiens afficiunt, *Syncopes* inducere, *Spiritus Animales* diſſipando, & abrumpendo.

Prognoſis. Sine cauſa manifeſta languidi in morbos inclinant; reconvaleſcentes, præſertim à morbis acutis, diu languidi vel cachexiam vel recidivam incurrunt. In morbo quocunque præter manifeſtas cauſas mox ſuperveniens ſumma virium proſtratio maligni morbi ſignum eſt. Si ægri poſt exhibita ſpirituoſa, poſt irrorationem faciei cum frigida, poſt Ptarmica, ad ſe non redeunt, ſummum periculum portendit. Sudor frigidus ſuperveniens, quo copioſior & frigidior, eo pejor: eſt enim nil aliud quàm mucilago rorida nutritiva partium ſubcutanearum, quæ ſyncope reſoluta ſpontaneo motu per poros ob reſolutum fibrarum tonum hiantes emanat.

Cura. In *languore ſucceſſivo* conveniunt imprimis Aromatica, & acrioribus particulis ſalinis præſertim oleoſis turgentia, quæ acidum corrigunt, bilem acuunt, ventriculum reſtaurant, ſanguinis glutinoſitatem attenuant, & ejuſdem fermentationem promovent. Pertinent huc *vina hippocratica*, *noduli ex aromaticis* vino infuſi, *ſalia volatilia oleoſa*, *Elix. propr.* aquæ *Apoplect.* & 600. alia, mane, meridie, & ſub introitu lecti, vix autem ſub ipſo paſtu, uſurpanda.

In *Syncope* & *Lipothymia* præſtantiora requiruntur remedia, habita tamen ſemper ratione cauſarum antecedentium. Ratione ſpirituum deficientium conveniunt volatilia penetrantia: ratione defectus motus ſpirituum animalium, conducunt ea quæ partes ſenſiles tam internas quàm externas fortiùs vellicant, & ita ſpiritus animales in motum debitum revocare valent: ratione ſpirituum aut facilè diſſipabilium aut in motus convulſivos pronorum, conveniunt ea quæ ſpiritus quodammodo figunt ac convulſivum eorum impetum ſiſtere valent. Remedia igitur ad tres claſſes revocari poſſunt. 1. *Spirituoſa Sulphurea* ac *Oleoſa*: quo pertinent *Spiritus inflammabiles* per *fermentationem* parati; ſpiritus & oleoſa deſtillata aromatica ſuaveolentia (quæ tamen mulieres quædam, imò & mares literati aut rariore texturâ præditi, non commodè ferunt) *Aq. & Ol. Cinnamom. ſpir. lil. conval. ſpir. theriac. ſpir. roſar. Ambrat. Eſſ. Ambræ* cum *ſpir. roſ. parat. Eſſent. croc.* Q. E. *Meliſſ. Angelic.* &c. tam internè quàm externè uſurpata. 2. *Spiritus ſalini volatiles acres urinoſi*, inprimis Oleoſi redditi, v.g. *Spir. ſal. Armon.* oleoſus, *Spir. C. C. Liq. C. C. ſuccin.*

quæ-

quælibet *ex ſuccino* remedia volatilia, & *Elix. vit. Matth.* cum *ſale viper.* diſſoluto. 3. *Acida volatilia acria*, v. g. *vinum*, *acetum deſtil. acetum Theriac. Caryophyllat. Rutac.* in *aceto* infuſum *Caſtoreum*, *ſuccus citri*, &c. quæ partim ſenſuum organa potenter afficiunt, partim ſpirituum diſſipationem præcavent. His addi poſſunt *opiata*, *v. g. Laudanum* in parva doſi, *Theriaca*, *Mithridat. Extract. Theriac.* &c. quæ ſpirituum aut diſſipabiliorum, aut in motus convulſivos pronorum impetum ſiſtunt. Quoad externa, naribus, temporibus, & labiis affricantur eadem ſpirituoſa. Item *Spir. ſal. Armon. acetum vini vel florum tunicarum* naribus adhibentur. Ex dictis variæ concinnari poſſunt formulæ: *v. g.*

℞. *Aq. Meliſſ. cum vino* ℥ *iij. Syr. Flor. Tunic.* ʒ *vj. Conf. Alcherm.* ʒ *j. Q. E. Matth.* ʒ *iij. m.*

℞. *Aq. Cord. Herc. Saxon. Aq. Cinnam. Borrag. Aq. Meliſſ. cum vino an.* ℥ *j. Spir. Theriac. Simpl.* ℥ ß. *Elix. Citr.* ʒ *vj. Eſſent. Ambr.* ℈ *j. Syr. de Cort. Citr* ℥ ß. *m.*

℞. *Aq. Meliſſ. & Fœnicul. an.* ℥ *j* ß. *Liq. C. C. Succin.* ʒ *j* ß. *Syr. Fœnic.* ʒ *iij. m.*

℞. *Ambr. Gryſ. gr. vij. ſolve in Ol. Cinnam. & Cardam. an. gut. viij. adde Extract. Lign. Aloes* ℈ ß. *Margar. Præp.* ℈ j. *Sacch. Cand.* ℥ *j. m.*

In ſpecie quoad cauſarum varietatem ſubinde varianda cura: v. g. in *Syncope ſtomachica* ubi nauſea & ſimilia ſymptomata urgent, confert vomitus: in hoc enim caſu ſpiritus non tam reſoluti quàm oppreſſi, aut inordinatè agitati, per vomendi conatus excitantur. In ipſo autem vomitionis actu, ne animo delinquant, odores penetrantes, imprimis *vini generoſi*, naribus admoveri ſolent. Quod ſi vomitus non æquè tutus videatur, injiciatur Clyſma paulò acrius. Si ex veneno ſit *ſyncope*, præter *Alexipharmaca* & *appropriata* convenit etiam vomitus, ſi in primis viis venenum latuerit. Si ex evacuationibus quibuſvis, imprimis purgatione nimia, immineat *ſyncope*, conveniunt Theriaca, *Extract. Theriac.* in *Aq. Cinamom.* item miſtura ex *Aq. menth. ſpir. theriac.* & *conf. Alkerm.* Sin ex terrore nata ſit *ſyncope*, præter volatilia urinoſa in ſpecie ſalia *volat.* oleoſa, conducit etiam venam aperire, præſertim in graviore *Syncope*: item in *Syncope* ex menſium ſuppreſſione conducit ſectio venæ Saphenæ. *Syncope à gaudio* curatur per acida, vinum, ſuccos vegetabilium, aut Julepos acidulos. Sin ex V. S. immineat *Syncope*, imponatur æger ſupinus pavimento, ac ſal commune ori indatur, vel labia ejus hoc ipſo fricentur: defectu ſalis communis utiliter urina uſurpatur, vel acetum applicetur naribus & affricetur linguæ. Ubi metuitur *lipothymia* à V. S. optimum eſt præmittere juſculum ante V. S. & hinc in dorſo cubantibus vena aperiatur. Si ex nimia ſanguinis excretione immineat *Syncope*, opiata acidis ſociata addito *pulv. coral.* ſunt optima. Si in convulſivis, hyſtericis, &c. *Syncope* adſit, ſalia volatilia, liquor C. C. ſuccinatus, *ſpir. carmin. de tribus* præſertim cum *Caſtorinis*, ſi ferre queat æger, propinentur, aut etiam opiatis additis malum præcaveatur.

Digitized by Google

CAPUT II.

De Palpitatione & Tremore Cordis.

P*Alpitatio Cordis* eſt motus ejuſdem convulſivus, quò forti *ſyſtole* ſe contrahit; cognoſciturque ex pulſu arteriarum vix, ullo adeo utut plurimum neceſſarium ſit lateri ſiniſtro admovere manus ut rite percipiatur. Interdum eſt malum adeo vehemens, ut ſolo auditu & viſu poſſit cognoſci, imò exempla proſtant coſtarum exinde diſtractarum. Unde patet *Palpitationem* cordis eſſe convulſionem muſculi cordis.

Cognatum malum eſt *tremor Cordis*, in quo fibræ muſculorum cordis celerrimè & quaſi ſemicontractæ Syſtoles & Diaſtoles vices obeunt. Differt à *Palpitatione* in eo, quod *Palpitatio* ſit vehementiſſima contractio & impetuoſiſſima Syſtoles moleſtia; in *tremore* verò minores ſunt pulſationes, crebriores, & quaſi tremulæ.

Cauſa *Palpitationis* cordis eſt quicquid muſculos & nervos cordis irritare poteſt. Cauſæ tales irritantes ſunt vel in ipſo corde, vel in nervis. Ratione cordis cauſa irritans eſt vel *externa*, vel *interna*. Inter *externas* refertur vulgo *Hydrops pericardii*; ſed dubium eſt annon lymphæ hujus ubertas potius *Palpitationis* effectus quàm cauſa ſit; ſiquidem aquæ pericardii in homine vivente paucior, in mortuo major reperitur quantitas. Cæterum inter *externas* ſunt vermes *cordis* dicti, præcipue intra pericardium cordi adhærentes; affectus rarus nec ubique cognitus: patiuntur tales ægri *Palpitationem* cordis ſubinde recurrentem, roſiones, puncturas, & dolores cordis, facies pallet, ex improviſo interdum lipothymiæ imminent, interdum etiam convulſiones ſupervenire obſervantur. Obſervavit *Petrus a Caſtro ſcabioſam* in ſucco, juſculo, decocto, aut ſyrupo, omnia alexipharmaca hoc in caſu antecedere. Aliàs medicamenta ad hunc vermem uſitata ſunt Mercurialia, & hinc *Succus Allii*, *Raphani*, *Naſturtii*, &c. Externè expertum eſt cataplaſma ex foliis *cinaræ*, *tanaceti*, & *abſinthi* aceto vini incoctis, & cum pauco *Mithridat*. mixtis, regioni cordis admotum. *Cauſæ internæ* reſpectu cordis *palpitationem* inferentis, rariores ſunt *abſceſſus in corde*, & ſimilia; frequentiùs culpatur ſanguis in circulo ſuo impeditus, & circa cordis baſin aggeſtus, cujus ſignum eſt pulſus in carpo languidus, & motui cordis minus reſpondens. Has inter cauſas ſunt tam ipſe ſanguis vitioſus, minus turgeſcibilis, ad ſtagnationem ac coagulationem pronus, unde ex menſium ſuppreſſione poſt levem motum, non ſecus ac in cachecticis, ſupervenit *Palpitatio*; quàm alia quæ ſanguinis bene conſtituti motum impediunt, v. g. pulmonum infarctus, truncus arteriæ magnæ prope cor oſſeus, vena pulmonaris cartilagine adnata ferè obſtructa, excreſcentia polypi aut calculi in corde. *Cauſæ irritantes* ad nervos cordis referendæ ſunt, imprimis eorundem irritatio vel ſpaſmus ex quacunque cauſa occaſionali, v. g. animi affectibus, præſertim terrore, conſenſu nervorum ſplenicorum cum cardiacis in affectibus hypochondriacis & ſcorbuticis; in horum enim paroxyſmis videtur cor quaſi conſtringi aut ambabus manibus comprimi: acidum nempe vitioſum hypochondriacorum utcunque commotum, nervos vel ſtomachi vel lienis fortiſſimè irritat, unde ſpaſmus eorum ac partium appenſarum concitatur, & hinc facile nervi cardiaci per conſenſum afficiuntur, & ita ad palpitationem cor adigitur. Imò

& ner-

& nervuli arteriis cordis vicini, ſpaſmo affecti, & ita ſanguinis circulum turbantes, & mediante vaſorum arctiori ſtricturâ impedientes, conſequenter ex ſanguine circa cordis baſin congeſto, hujus palpitationem inferre poſſunt. *Tremoris cordis*, in quo pulſus inæqualis & languidus, interdum quaſi vermicularis, percipitur, *Cauſa*, vel in *Muſculo cordis*, vel in *Nervis* inveſtiganda, cum pariter convulſivi quid ſapiat. Quod ipſos cordis muſculos attinet, equidem in his aliquid vitioſum ſive præternaturale contineri videtur, quod fibras motrices Parenchymatis continuò ad contracturas irritat; cum verò neceſſariò diaſtole cordis à ſanguine influente ſuperveniat, hæc vix ſufficiens conceditur, quin ex dicta cauſa ſubitò contractio repetita superveniat, & ita continuus ſed interruptus, atque adeo tremulus fiet motus. Quoad *nervos*, ſcorbutici etiam ac hypochondriaci, ex his ipſis affectis & ab aliorum viſcerum nervis per conſenſum in ſpaſmum coactis, leviores licet, tremores in corde pati obſervantur.

Prognoſis. *Palpitationi* cordis ſuperveniens pulſus ſenſim remittens, imminentis ſyncopes ſignum eſt. Qui Juvenes, aut in declinante ætate ſani, ſubito ſine ullo manifeſto ſymptomate palpitatione cordis corripiuntur, ante ſenectutem moriuntur. Quæ ex malo hypochondriaco aut ſcorbuto eſt cordis *palpitatio*, frequentior quidem eſt ac ſæpius recidivans, levior autem reliquis ſpeciebus, præſertim per idiopathiam cordis & partium vicinarum accedentibus.

Cura. In Paroxyſmo fortiori ſubinde neceſſaria eſt *V.S.* imprimis ſi ſubjectum ſit plethoricum, ſive revera tale ſive apparens; item ſi ex terrore, aut ſuſpicione ſtagnationis vel grumorum ſanguinis oriatur; item ſi ex inſigni commotione impetuoſus circa vaſa feratur ſanguis. Si à conformatione læſa ſit vitium, ferè incurabile eſt malum, ac ſaltem per exactam diætam & minimum animi & corporis motum, quantum poſſibile, ſuſtentandi tales ægri... Quoad *Cæteras cauſas*, ſive ſanguinis ſubſit vitium, ſive ſpaſmodica per hypochondriorum conſenſum pathemata, pro his corrigendis tria proſtant remediorum genera. 1. *Martialia*. 2. *Terrea*, in ſpecie *Corallia*. 3. *Salia Volat* imprimis temperata: Fortiter enim *oleoſa* non omnibus conveniunt, quia quibuſdam hypochondriacis & hyſtericis, genus nervoſum fortiùs afficiendo, paroxyſmum exaſperant; & in caſu hujuſmodi exaſperationis, conducunt *acida*, imprimis *Spir. nitr. dulc.*

Excellunt itaque in Paroxyſmo *Cinnamomum*, ejuſque parata; licet palpitatio ex uſu *Cinamnomi* orta per acida curata fuerit. *Extra paroxyſmum* igitur, ut iſta abſorbentia imprimis conducunt; ita *in paroxyſmo* volatilia ſalia præſtantiora ſunt. Imprimis Laudatur *meliſſa* tam *internè*, quàm *externè* fotus cum *meliſſ. viridi & flor. Borag.* cum *Aq. Roſ* & *Acet. Deſtill.* applicatus calidè. Præ cæteris laudatur *Camphora*, *Crocus*, *Caſtoreum*, tam internè quàm externè: Item *Eſſent. croci* cum *Eſſent. Caſtor.* & *Ambr.* miſta in largiori doſi: Nodulus ex *Croco* & *Camphora* circa cordis regionem ſuſpenſus: *Eſſentia Caſtorei* cùm *Spir. ſal. Armon urinoſ.* parata, imprimis in hypochondriacorum palpitationibus; in quarum paroxyſmo optima ſunt *Corallia* & hinc *ſal. volat.* &c. *Cor cervi*, *vervecis*, &c. nil valet; horum tamen *ſpiritus* & ſalia volat proficua ſunt. Multi uſus eſt *Tinctura Corall.* cum *Spir. C. C. Externè balſami*, *olea* & *Spiritus*, regioni cordis applicata, quandoque graviora ſymptomata inhibent, parum ſaltem ſpiritus reficiendo: Sed in malo ex paſſione hyſterica, item per conſenſum abdominis & lienis nato, utiliter lieni applicatur *Emplaſt. de Nicotian.*

Quoad

Digitized by Google

Quoad *particulares Arteriarum palpitationes* tres imprimis agnoſcunt cauſas. 1. Eſt Inflammatio, à quâ tenduntur, & cum dilatationi renitantur, pulſatorium dolorem adjunctum habent. 2. Impedimentum in ſanguinis circulo, unde arteriæ etiam nimis diſtenduntur. In ſpecie *Hypochondriaci* ex dicta cauſa pulſationem Arteriarum percipiunt, nunc in toto corpore, nunc in dorſo infra coſtas ubi ſita eſt Arteria Cæliaca & inſignior ejus ramus. In his Arteriæ per conſenſum ſplenis aut partium vicinarum aliquid convulſivi patiuntur, unde rigidiores propter fibras ſenſibiliter pulſant, & talis pulſatio paroxyſmi ejuſdem hypochondriaci, aut melancholiæ, aut ſanguinis vomitus, indicium eſſe ſolet. Curatur hoc malum per *Martialia*, ſicut priores duo modi imprimis per *Sudorifera*.

CAPUT III.

De Febre.

ARTICVLVS I.

De Febre in Genere.

INter Febrim *concomitantia ſymptomata* immediatè exiſtit *pulſus notabilis mutatio*, & ſpeciatim præternaturaliter frequentior, adeo ut rectè a *Sylvio* ſignum pathognomonicum febrium ſtatuatur: accedit ſimul celeritas, unde celerem pulſum cujuſvis febris ſignum, & quod nunquam abeſſe poſſit, ſtatuat. *Magnitudine & vehementiæ ratione variat*: quo major, eo melius ſignum laudabilis & æquabilis ſanguinis fermentationis. *Vehemens* ſpirituum influentium vigorem inſequens, non rejici debet. Adeo ut magnus & vehemens pulſus animoſum reddat Medicum: Sic parvus & debilis, non niſi periculoſa conſtitutione, vel in maligna febri adeſſe ſolet, virium enim labefactationem junctam habet.

Vulgo, *Calorem præternaturaliter auctum ſignum pathognomonicum febrium* afferunt, definientes calorem illum in corde incenſum & hinc per arterias in totum corpus diffuſum. Sed male; non ſemper enim convenit febri calor, cum in principio paroxyſmorum febrium intermittentium horror, & frigus urgeat. Nec omni convenit; in malignis enim nil minus quàm calor moleſtus eſt, quæ tamen peſſimæ. Imò & frigidæ febres dantur, quæ minus moleſtæ ſunt, abſque æſtuatione ſuperveniente. Nec rarum eſt intermittentes diuturnas ſolo frigore & aliquali rigore ſtatis temporibus invadere, ſine eo ut nullum veſtigium æſtus ſuperveniat. Proſtant exempla Veterum de Febrium frigidarum obſervatione, quod obſervavit *Hippocrates*, item *Avicenna*, & *Galenus*. Exemplum tale mihi obſervare contigit. Erat hic artifex, qui laborabat perfecta tertiana, anticipando tamen ſemper duabus horis, nullo ſubſequente calore. Inclinabat ad phthiſin, ac erat inſignis ſcorbuticus. Paroxyſmus ingruebat cum inſigni horrore & graviſſimo rigore, qui ultra horam integram durabat, poſtmodum nullus ſentiebatur calor, ſed loco hujus acerbiſſimi dolores totum corpus & artus excruciabant, imprimis regionem

dorſi,

Digitized by Google

dorſi, femora, & in ſpecie in regione lumbari circa connexionem meſenterii. Circa finem interdum materia viridiſſima, & ſaporis amaricantis rejiciebatur, abſque ullo calore. Urina turbida, craſſa, cum copioſo ſedimento. Paroxyſmi obſervabant ordinarium typum anticipando bihorio. Vocatus ergo, cum jam ab uxore purgatus eſſet, præſcripſi ad temperandum acidum:

℞. *Tart. Vitriolat. Ocul. cancr. pp. an. gr.* xv. *m.*

Propinetur hora 1. ante paroxyſm. qui nunc erat quartus; poſt hoc frigus & dolores remiſerunt inſequente blando ſudore abſque inſigni incaleſcentia. Die intermiſſionis:

℞. *Spirit. Sal. Armon.* ℥ ij. *Spir. cochlear.* ℥ j. *m. capiantur* 40. *gutt.* bis in die intermiſſionis, & die ſequenti paroxyſmi tantum bihorio ante paroxyſmum. Paroxyſmus eodem modo redibat, cum frigore abſque calore, remittentibus doloribus. Die 9. intermiſſionis ſpiritum hunc continuavit. Ante paroxyſm. ℞. *Sal. Abſinth.* ℥ *j. ocul. cancr.* ℥ ß. *m.* Detur bihorio ante paroxyſmum, qui non rediit. Die intermiſſionis continuavit ſpiritum, & tempore paroxyſmi adhuc ſemel præfatum pulv. & ſic curatus fuit.

Subjectum ſive pars affecta in febribus ſunt ſanguis, & ſpiritus. *Sanguinem affectum*, præter alterationem pulſus ſupra notatam, & ſudor ſine quo nulla febris perfectè judicata & curata dici poteſt, & coctio & cruditas materiæ in ſanguine contentæ, & per urinam manifeſtatæ, & icterus, facilè febribus ſuperveniens, & alteratio ſanguinis quæ poſt abſolutas febres obſervatur, eò major quò diuturnior extiterit, dum indolem acidam exinde rectè acquirere dicitur à *Majovv Tract. de Nitr. pag.* 135. confirmat. *Spiritus verò influos* ſimul laborare, confirmat opii uſus, qui ſpirituum ſiſtendo impetum, intermittentium paroxyſmos penitus ſiſtit, & minus hinc affligere facit; tandem Opium pariter in continuis obtinet, quorum ferociam mitigare, & extinguere interdum penitus notum. *vid. Bartholin. cent.* 1. *hiſtor.* 84. Ephemeram aut ſynocham ſine putredine dicas tales febres; eo ipſo enim quo Ephemeras tales unius ſive plurium dierum, à ſpiritibus affectis, undecunque alteratis, unicè dependere concedis, ſpiritus in febribus aliis quoque multo magis affici negare non poteris. *Id quod magis confirmant maligniores*, ſpiritus magis quàm ſanguinem alterantes, quæ tunc etiam, ubi urinæ ſanorum ſimiles, nec adeo inſignis, pro ratione ſcilic. peſſimè habentis ægri, in pulſu mutatio obſervatur, adeoque ſanguis minus alteratus notatur, tamen ægros facilè necant, ſpirituum magis affectorum culpa. *Imaginatio* tandem, quantum in concitanda febre valeat, cum meticuloſitate aut horrore ægri, ſanus ſibi facilè ſimilem febrim contrahit; aut dum ludicris intermittentes ſubinde fugantur, ex ſola imaginatione ſpiritus ſaltem afficiente, per ſe notiſſimum eſt.

Conſiſtere ergo dicimus febrem formaliter in fermentatione ſanguinis præternaturali, eaque depravata, ſive, ut aliis, diſproportionata, quandoque aucta, inducta à fermento peregrino, nunc ſanguinem, nunc ſpiritus, nunc utrumque immediatè afficiente, quo depuretur eadem, aut ſeparetur, quod ipſi præternatule & hoſtile exiſtit.

Quatuor *primaria ſymptomata ſunt*, in quàvis febre notabilia. 1. Mutatus pulſus. 2. Calor, ſive æſtus. 3. Frigus, horror & rigor. 4. Urina mutata ſecundum liquorem & contenta.

Pulſus mutatus fit à fermento Peregrino ſpirituum animalium & ſanguinis mo-

motum præternaturalem irritante. Vehemens ſemper bonus exiſtimandus. *Æſtus omnis occaſionalis fit ab acido*, craſin ſanguinis immutante. *Peccare autem* acidum in corporis æſtu probatur ſequentibus. I. In Febribus ſymptomaticis ex vulneribus vel ulceribus *acida* nocent, æſtum enim intendunt. Curantur enim per acidum imbibentia: Ut *Saturnina*, *ocul. canc. caput mortuum vitriol.* &c. 2. Pleuritides, anginæ & quælibet inflammationes internæ curantur per acidum imbibentia, ut *dentem apri*, *maxillam lucii piſcis*, *ſalia volatilia*, *ſtercus equinum*. 3. Et omnes inflammationes eryſipelaceæ per acidum imbibentia etiam externè curantur: Ut *creta*, *ceruſſa*, *præparata ex ſaturno*, *lac virginis*, & ſic acido ablato febris in Eryſipelate evaneſcit. 4. Intermittentes ab acido viſcido originem ducunt; hinc per alcalia fixa & volatilia curantur: Ut *ſal abſynthii*, *ſpiritus Sal. armoniaci*, *oſtracoderma* & *alia teſtacea*; in quartanis conveniunt magis martialia & ſaturnina. 5. Febres catarrhales à lymphæ acrimonia originem ducunt, ſicque curantur *ſpiritu ſal. armon. aniſato*, liquore *ſuccini*, C. C. item *opiatis* lymphæ motum ſuſpendendo. 6. Non ſecus in Variolis & morbillis acidum peccat. Curantur per abſorbentia ſalia volatilia invertentia, Tincturam tartari, &c. 7. Sic & arthritis curatur per acidum imbibentia. 8. Etiam febres iſtæ, quæ ex retropulſa ſcabie oriuntur ab acido ſalſo, plus minus viſcido, ſuperiora confirmant. 9. Febris lenta & hectica ex ulcere partis cujuſdam internæ nata, & ſic ſaniem acrem producens, idem confirmat. 10. Infantes patiuntur tormina ex acido lactis vitiato; teſtes ſunt excreta viridia ſemigrumoſa: Hæc ſi durent, ſequitur febris, convulſiones, &c. Sed deſtructo acido omnia ceſſant. 11. Urinæ videntur enim illuſtrare, in febribus intenſiùs tinctæ & perquam rubræ obſervantur, quò intenſior æſtus, eò color magis flammeus & rutilans obſervatur. Declinante febre, citrino colore apparent. Colorem illum intenſum ab acido fieri, mechanica Chymia docet: inſtillatis enim *ſpiritu vitrioli*, *nitri*, *ſalis*, *ſulphuris*, *aceto*, intenſiùs rubeſcunt; è contra inſtillatis alcalicis, ut *ol. tartar.* per *deliq. lixivio cinerum clavellator.* aut nonnihil palleſcunt, aut nullam coloris mutationem patiuntur. In ſcorbuticis urinæ ſubinde intenſiſſimè tinctæ ſunt ab acido luxuriante, & hoc abſque æſtu febrili. 12. Symptomata ex *vini* abuſu accidentia, ex acido tartareo volatili originem ducunt, ut *orexis*, *æſtus corporis*, &c. Curantur *pulverib. præcipitantibus*, *ſpiritu ſal armon. oſſe ſepiæ*, *lacte ipſo*, &c. 13. Sic *Æſtuationes & Phlogoſes in hypochondriacis*, acidum præcipitantibus, ut *coralliis*, *ebore*, *alcalibus fixis*, curantur. 14. Sic *ſoda & ardor ſtomachi*, correcto acido, evaneſcit. 15. Aliqui acido prædominante vegetabilia calida, & alcali ſuperante frigida dari aſſerunt. Sæpius autem obſervavi in febribus intermittentibus æſtum & ardorem multum remiſiſſe ex uſu *ſpirit. ſal. armon. urinoſ.* ante paroxyſmum. 16. Senſus ardoris, qui poſt combuſtionem ab ignitis ſubjectis remanet, fit ab acidi ſpiculis, in parte læſa relictis. Et per *Saturnina*, *alcalia animalium*, *ſperma ranarum*, *urinam human. ſpir. ſal. armon.* tollitur. Equidem plures ex bile ardoris rationem, tam naturalis, quàm præternaturalis febrilis, derivare amant. Sed, 1. An ex bile ardor ille oriatur, dubium. 2. Si ex bile; quæritur, quâ ratione? 3. Unde in febrib. intermittentibus, amara, reſinoſa, bili quaſi analoga, tam proficua ſint?

Obſervetur hìc caloris duplex in febribus differentia. 1. *Vel humidus vel ſiccus*. 2. *Vel mitis vel acris*. Humidus melior eſt ſicco, quia copioſa hìc datur tranſpiratio, & tenſio minor fibrarum. Contrarium fit in ſicco calore.

Mitis

Digitized by Google

Mitis calor vel acris, craſin ſanguinis ſequitur, qui minus particulis acidis turgidus, mitiorem, ſin magis particulis acidis imprægnatus, acrem, & ad tactum mordacem calorem repræſentat.

Non rarò de frigore, verùm magis de rigore conqueruntur. Si ſenſili convulſione quatiantur membra, & per conſenſum muſculi, rigor dicitur, medio modo horror dicitur, ita ut talis rigoris inſultus epilepticis ſimiles videantur. *Afficiuntur ſub hoc rigore omnes ſenſiles membranæ* tam internæ, quàm externæ, (excepto ſaltem panniculo carnoſo,) ſi nimirum ab acido irritantur. Hinc in *colica* rigores frequentes, *abſceſſibus internis rumpentibus*, &c. Rigores in intermittentibus fiunt ex partibus membranoſis in primis viis affectis, quod etiam fit in principio continuarum. Vide plura apud Fernel. Urinas quod attinet, tinctura harum intenſior fit ab acido prædominante, ut ſupra. Cruditatis ſignum eſt urina clara abſque ſedimento excreta; craſſiores verò, contentis ſaturatæ, & ſponte turbatæ, coctionem inchoatam oſtendunt: Quod ſi remaneant turbidæ, contrarium indicant. Sin verò clareſcere, & contenta ad fundum demittere incipiant, ulterioris concoctionis ſignum. Particulę enim illæ, non bene miſcibiles, per fermentationem à ſanguine ſeparantur; ita in ſudore intermittentium maſſa ſanguinea ſub paroxyſmo plus minus colliquata propriæ ſubſtantiæ unà jacturam facit. Sic in fine intermittentium, quadam quaſi criſi, ſudor copioſus ſupervenit.

Quàm cito ergo ſe inſinuant maſſæ ſanguineæ particulæ facilè fermenteſcibiles, & non miſcibiles, ex primis viis, fiunt fomes pro febri. Sanguis enim naturaliter conſtitutus fermentatur & ſpirituaſcit. Ab iſto negotio *cruditatis & coctionis*, *univerſa criſium dependet ratio*. In præcipitatione fæcum varia concitantur ſymptomata, ut rigores, ſudores, hæmorrhagiæ, deliria, narium pruritus, &c. *Hinc obſervavi* quamdiu urinæ, in continuis, crudæ, tamdiu ſe res in ambiguo habent ſtatu; ſi coctionis ſigna appareant, fauſta prædicere licet. Sin verò recrudeſcant, periculum portendunt. Exemplum ſit puellæ purpura affectæ. Die 9. urina craſſa & coctionis ſigna apparebant. Sed 15. urina pallida, & ex improviſo delirium, convulſiones, circa Meridiem mors; ideoque bene notandum in urinis ſigna concoctionis continuæ. Opus hoc coctionis ſolius eſt naturæ. Motus ejus circa *coctionis negotium*, *in eo conſiſtit*, ut acidum morboſum corrigatur mediante motu fermentationis.

Ex dictis hactenus patet, *nec calorem*, *nec frigus eſſe de eſſentia febrium*, ſed tantum ſymptomata ſupervenientia, non ſecus ac *ſitim & cephalalgiam*.

Patet denique de putredine, *à veteribus deſcripta* in febribus putridis, illam non niſi per fermentationem poſſe explicari. *Patet etiam cor*, aliamvè partem ſolidam non eſſe ſubjectum primarium febrium, ſed *Sanguinem* & *Spiritum*. Alia tamen ratio foci febrilis, cujus ſubjectum eſt viſcus, ut *ventriculus*; item febris ſymptom. ex ulcere, vulnere, &c. Interim febris ratione circumſtantiarum nunc hanc nunc illam partem corporis magis aut minus affligit.

Differentiæ febrium reales ſunt. 1. Ratione conditionis cauſæ. 2. Ratione modi afflictionis. Cauſæ ſunt omnia, quæ ſanguinis craſin pervertunt, ut ulcus internum, abuſus fructuum horariorum, &c

In ſpecie; Acidum volatile miaſmate quodam putrido in ventriculo relicto, imprægnatum.

Cauſæ remotæ ſunt variæ ac multiplices. *Prognoſis Febrium in genere* ex pulſu & urina deſumitur.

Cura

Digitized by Google

Cura Febrium in genere conſiſtit. 1. Ut acidum illud volatile corrigatur. 2. Ut materia vitioſa fermenti ſeparetur. 3. Utrumque qua data porta per peripheriam cutis eliminetur; fitque hoc medicamentis ſpecificis fermentum febrile enervantibus: ut, *febrifugo River. Kercher. Helmont.* cortic. *Peruv.* ſal. armon. antimon. diaphoret. &c. Evacuationes fiant in principio; conferunt enim ad futuram concoctionem. *Ex fonte Chirurgico*, inter alia auxiliaria hic ſe offert Venæ ſectio. Conceditur iis qui ad ebullitiones ſanguinis & fermentationes ſunt proni, & detractionibus ſanguinis artificialibus conſueti, laudabili & euchymo victu utentes; verùm in morbi principio, locum habet in benignis, minus in malignis. *Ex fonte pharmaceutico* ſe offerunt evacuantia, in ſpecie ſive purgantia, ſive diuretica, ſive ſudorifera.

Purgantia non conveniunt niſi in declinatione; turbabunt enim magis maſſam ſanguineam. Secundum Hippocr. cocta medicari oportet, non cruda. Interim blanda diaphoretica adhibeantur.

Evacuantia primas vias, ſunt *vomitoria*, vel *per inferiora laxantia*. Illa enim in omni febris principio locum habent. Intermittentes & aliæ à cruditate ventriculi ortum ducentes, vix abſque vomitu, vel inferiore laxante curantur. Proſunt clyſmata, vel aſſumpta pharmaca æſtum partium, præſertim capitis, levando. *Binæ* ſaltem *conditiones obſerventur*, Clyſmatum uſum prohibentes. 1. Quando natura vergit aliorſum, evacuationem inſtituere. 2. Quando excretio cutanea in febribus malignis imminet, adeſt, vel facta fuit. Hinc in variolis, & morbillis, purpura, petechiis, non conducunt, niſi ſumma neceſſitate urgente ad eadem, eaque leniſſima, *Blanda laxantia* per os, ſunt *tamarindi*, *rhabarbarum*, *infuſio Sennæ*, &c. Sudoriferorum uſum nobis natura monſtrat. In toto febris decurſu *diaphoretica utiliſſima*, item *præcipitantia*, *volatilia macra non oleoſa*. In malignis ſemper ſocianda *ſudorifera alexipharmacis*, in principio *temperata*, in incremento & ſtatu *fortiora*. *Opiata* non conveniunt in ſtatu, ne motus critici impediantur; nec in principio, ne naturæ conatus ſufflaminetur: in incremento quidem ad mitiganda atrociora ſymptomata, per accidens interdum conveniunt. In intermittentibus verò, vel ante vel in paroxyſmo appropriatis mixta juvant. Ex fonte *Diætetico*, urgente ſiti convenit *potus tenuis*. Item *gut. aliquot. Spir. Sulph.* quæ plus levant quàm integra menſura potus cujuſvis. *Vinum* etiam in die intermiſſionis, vel poſt paroxyſmum intermittentium, in febre item maligna & continua ſub virium proſtratione, utile eſt. In continua benigniori & ardenti, ejus vis fermentativa & acidum nonnihil ſuſpecta ſunt, niſi adſit vomitus, Syncope, &c. Cæterum nocumenta *ab uſu vini*, non à ſpiritu ejus volatili, ſed ab acido procedunt; talia ſunt Phlogoſis, &c. quæ abſorbentibus removenda. Cereviſiam lupulatam ut plurimum recuſant febricitantes, quia ceſſante ſtomachi digeſtione nidorem contrahit. Cereviſia autem ſecundaria & potus aquoſiores non ſunt denegandi, ſed quia flatus generant & ſtomachi tonum lædunt, addi debet *Spir. nitr. dulc.* aut *nitr. antimon.* In continuis febribus aqua cum parte tertia vini, addito pomo citrio, convenientiſſima eſt; item ſerum lactis cum ſucco citri à parte caſeoſa depuratum, quod & in intermittente ſcorbutica, niſi laxior ſit alvus, locum habet. In ſpecie *Spir. Sulph.* cum ſ.q. aquæ præter alia commoda ſudorem movet. In genere concedatur potus in continuis crebriùs quidem, ſed parciùs, nec nimis frigidus. In intermittentibus autem non priusquàm ſub æſtus vigore. Quoad *Victum* tenuis eſſe debet, imprimis ſi febris magis acuta ſit; in ventriculo enim languido corrumpitur cibus & febri fomitem præbet. In ſpecie nocent carnes, ſaccharata & dulcia, uti & fructus alia-

Digitized by Google

aliaque facilè fermenteſcibilia. Sufficiunt enim juſcula, in primis avenacea, pultes ex pane & cereviſia, & ad ſummum ova ſorbilia. Quies corporis optima eſt & bonum ſignum; uti & ſomnus, niſi præternaturalis ſit, comatoſus nempe; in ſomno enim ſpiritus ſuo munere funguntur, & coctio materiæ & inſenſibilis tranſpiratio promovetur.

ARTICULUS II.

De Febribus Intermittentibus.

FEbris intermittens redit per intervalla diverſis paroxyſmis, tempore intercalari ab omni febre vacuo. Hinc diverſa ſortitur nomina, ut quotidiana, tertiana, quartana, &c. vid. *Sennert*. Schenk. de paroxyſmorum invaſione & intervallo temporis vide *Sylv*. Præter has febres periodicas dantur, quæ nullam periodum obſervant, & tales ſunt erraticæ vel vagæ. Sic erratica, v. g hodie invadit hora 12. perindie *6*. matutina, rurſus perindie veſperi octava, & ſic porro. Vagæ ſunt quæ nullum certum tempus adeundi & redeundi habent. In febris intermittentis paroxyſmo *frigus rigor & horror* calorem præcedunt, & in ſudorem largum ceſſat. Hæc tria primaria ſymptomata paroxyſmorum conſtituunt. Quorum delineationem vid. in Sylv. rarum enim eſt ut calor præcedat ſequente frigore. Ratione Symptomatum graviorum, 1. Obſervantur *algidæ* aliquando tanto frigore moleſtæ ut rarò calor ſequatur. 2. *Ardentes*, in primis tertiana in qua nullum ferè frigus, rigor & horror obſervatur, ſed talis moleſtus calor, qui non remittit antequam novus paroxyſmus revertatur. 3. *Epialæ*, in quibus frigus & calor vehementer urgent. 4. *Siticuloſæ*, ab inextincta ſiti. 5. *Famelicæ*, à fame inexplebili. *6*. *Cardiacæ*, à dolore orificii ſuperioris ventriculi. 7. *Torminales* & colicæ. 8. *Syncopales*. 9. *Præfocantes*. 10. *Anheloſæ*. 11. *Aſthmaticæ*. 12. *Tuſſiculoſæ*. 13. *Catarrhales*. 14. *Arthriticæ*. 15. *Inſanæ*. 16. *Vomitoriæ*, &c. Affirmatur etiam dari febres intermittentes malignas à vitio aeris & alimentorum, vide authores. *Omnes hæ febres Intermittentes*, cujuſcunque fuerint typi, *ſunt omnino ejuſdem naturæ*: diverſificantur tamen ratione ſubjectorum, unde talis diverſitas ſymptomatum: in genere autem una medendi eſt ratio.

Cauſa proxima eſt fermentum præternaturale in ventriculo genitum, maſſam ſanguineam alterans & motum fermentativum immutans, *eſtque illud fermentum ſaporis ſalino-acidi*. Conſpirant in hoc ſymptomata, & intermittentium cura. *Origa ejus* ex ventriculi digeſtione emergit, ſeque ex reliquiis alimentorum in ſtomachi rugas inſerit. Notum enim eſt aliquos incidiſſe in febres ex horrore aut intenſo appetitu rei alicujus, errore diætæ. E contra exempla dantur eorum qui appetitu intenſo rei alicujus poſtea fuerint curati Non igitur putandum eſt ex diſtinctis viſceribus diſtinctas oriri febres; nam in principio ut plurimum viſcera ſunt ſana, ſed diuturnis vel male curatis tumor ſcirrhoſus plus minus viſceri tali ſupervenit. Facilè rurſus concedo menſtrua ſuppreſſa ſanos ſubinde diſponere ad febres, vel aliunde natas fovere, primo tamen authore ventriculi digeſtione. Dum hoc fermentum ſe exſerit, partes nerveas primarum viarum vellicat, hinc earum ſpaſmi, ſuccorum fellei & pancreatici nimiæ effuſiones. Idem ſanguini permixtum motum ejus fermentativum pervertit, hinc ſpirituum vitalium emerſionem & volatiliſationem ſufflaminare poteſt aliquantiſper; in tali ſtatu *pulſus parvi*, donec ipſo fermento

R cum

Digitized by Google

cum ſale volatili oleoſo ſanguinis ad præternaturalem efferveſcentiam concitato, oriatur incaleſcentia cum ſanguinis turgeſcentia, pulſu magno, celeri, &c. donec dictæ inordinatæ fermentationis motu ſeparatis & præcipitatis illi particulis heterogeneis ſudor quaſi criticus ſuperveniat. Hinc *urina* in *paroxyſmo collecta* ſanorum ſimilis videtur; motu fermentationis adhuc vigente, poſt paroxyſmum, turbida & multo ſedimento onuſta videtur. Ex *acido igitur volatili* tota hìc poteſt explicari hiſtoria. Dum membraneas particulas abdominis, ventriculi, inteſtinorum tenuium, afficit, convulſivo motu quatiuntur, unde frigus, horror & rigor. Confirmat, 1. Cura per alcalia, & acidum abſorbentia. 2. Oleoſa deſtillata, tam intus propinata quàm ſtomacho illita rigores ſopiunt corrigendo acidum, 3. Opiata urgente neceſſitate conveniunt. *Anxietates*, *vomitus*, *tuſſis clamoſa*, *hypochondriaca ſymptomata*, *tormina* oriuntur à copioſa effuſione ſuccorum hepatis & pancreatis; item *frigus abdominis* & *circa lumbos*, *flatus*, *intumeſcentiæ*, *inquietudines*, *præcordiorum anxietates*, difficiles reſpirationes &c. *Æſtum* inducit acidum illud volatile per fermentationem inordinatam. Æſtuationes compeſcentia ſunt, *nitrata*, *nitr. antim. nitr. vitriol.* ſpir. nitr. dulc. &c. In febribus diuturnis ut *tertianis* & *quartanis*, non videtur adeſſe inſignis materiæ morbificæ moles cum paroxyſmi ſint ſatis tolerabiles. Verùm Sennertus vult miaſma aliquod in maſſa ſanguinea hærere paroxyſmos illos revocans. Tota *Differentia intermittentium uno nomine reſidet in fermento febrili plus minus libero aut impedito*. *Liberum* propter nullum impedimentum graviora infert ſymptomata, ſed citiùs ſaturatum febri finem imponit. *Impeditum*, propter vehiculum aut fomitem, cui inhæret, viſcidius atque tenacius, vulgo pituitoſum, quo humores temperatiores exiſtunt, minus ſe exſerere poteſt, adeoque mitiora ſymptomata, diuturniores verò paroxyſmos, & febres magis chronicas ſolet inducere. *Cephalalgia*, *agrypnia*, *deliria*, &c. ex ſanguine æſtuante & ſpirituum intenſo calore ſolent oriri. Itaque quo diuturnior febris, eo magis viſcoſus ac glutinoſus fomes fermenti exiſtit in primis viis, *indeque in acutioribus abſorbentia* & *præcipitantia*, in *chronicis verò incidentia* & abſtergentia dantur. *Scorbutus* ſæpe ſe intermittentibus aſſociat & periodum erraticam inducit, ut demonſtrant lancinantes artuum dolores, vagæ maculæ poſt ſudorem evaneſcentes, arenulæ rubræ & friabiles parietibus matulæ adhærentes, nempe ſalia ſunt ſubtilia acido-ſalſa cryſtalliſata: contumaces propter ſcorbutum exiſtunt, & ſi non ejus habeatur ratio, in cura recidivare ſolent. Febres hæ periodicæ nunc ſtata redeunt hora, nunc ante, nunc poſt, niſi ægri aut medici culpa, turbato nonnihil naturæ motu, inæqualitas inducatur. *Anticipatio vel poſtpoſitio* illa tres habet cauſas. 1. Robur naturæ validius vel debilius. 2. Fermentum febrile magis vel minus activum in volatilitate & acrimonia. 3. Fomes ſive vehiculum magis vel minus viſcidum aut copioſum, &c. *Multiplicantur* febres, 1. Vel errore curæ, 2. Vel errore diætæ. 1. Ex errore *curæ*, 1. Cum nimis intempeſtivè ſpecifica, & figentia adhibentur. 2. Inconſideratus uſus opii. 3. Uſus acriorum aromaticorum, purgantium, vegetabilium vehementiorum, ante concoctionem, præſertim in quartanis. Veriſſimum eſt quartanam in principio lente eſſe tractandam, ne in duplicem, triplicem, aut continuam lentam mutetur. Errore diætæ; quando imminente paroxyſmo non habent ſtomachum vacuum & ante ipſum lacticinia bibunt, vel quando non abſoluto comedunt, die intermiſſionis nimia comedunt, vel horarios fructus vel ſimilia fermenteſcibilia tempore morbi.

Prognoſis. Urinæ inſpectio, propter legitimum ſpecificorum uſum, obſervanda: Nam quo citiùs concoctionis ſigna apparent, eo brevior morbus innuitur;

Digitized by Google

tur; ſin verò pauca & imperfecta, eo diuturnior, & morbi diuturni generatio metuenda. Obſervanda eſt urina aliquamdiu poſt paroxyſmos. Nam omnes in paroxyſmo crudæ excernuntur, mediante fermentatione, finito paroxyſmo coctæ exhibentur. Si propter febris diuturnitatem ſcirrhus viſceri superveniat, malum; metus enim hydropis aut humoris cachectici eſt. Intermittentes ſucceſſivè curantur, vel malè curatæ in febrim hecticam degenerant. Cura per ſudores omnium tutiſſima; interdum ſupervenientes icteri has febres ſolvunt. Ut & ulcuſcula labiorum fauſto omine erumpentia. *Tertianæ benignæ* ut plurimum abſque periculo, dantur tamen *malignæ & peſtilentes* cum intermiſſione, ſed rarò è medio tollunt. *Nothæ* verò curatu difficiliores, & ſi error committatur, in lethales morbos degenerant. Quotidianæ cum longæ & pertinaces, periculoſæ. Nam cum ventriculus hìc afficiatur, & ſanguis crudus & aquoſus exiſtit, facilè in cachexiam, carum & lethargum incidunt. *Diurna Nocturna* periculoſior, cum tempus medium deficiat. Diuturnæ, ſi acceſſiones longæ, ſomnolentia, capitis gravitas, periculoſæ: Carum enim affuturum notant. Si dejectiones accedant pituitoſæ & viſcidæ, dolores articulorum, ſpem ſalutis denotant, ſolvuntur enim ut plurimum his. *Quartana* tutiſſima propter longa intervalla; ſed medicamentum exaſperans vitetur, facilè enim tunc in melancholiam hypochondriac. hydropem, icterum nigrum degenerat. Sexagenariis ut plurimum Lethalis. Æſtivæ breviores, autumnales longæ. Rarò niſi Vere ſolvuntur, & aliis anni æquinoctiis. Urinæ quartanar. extra paroxyſm. aqueæ, tenues & pallidæ, die paroxyſmi ex obſcuro flavæ, ante ſolutionem febris turbidæ & nigræ: In his nigræ ſalutare ſignum, in aliis periculoſum.

Cura Intermittentium. 1 Fomes materiæ morboſæ in ſtomacho & primis viis removeatur incidentibus, abſtergentib. evacuantib. 2. Fermentum febrile ſpecificis enervetur. 3. Symptomata, ut rigor, calor, & ſitis mitigentur. 4. Dyſcraſia ſanguinis debitis alterantib. reſtituatur; & hoc fiet præmiſſis ſalibus digeſtivis, v. g. *Tart. vitriol. vomitorio*, *blando purgante*; tum ſequantur, *diaphoretica*, & *ſpecifica* ante paroxyſmum: Diebus intermiſſionis *digeſtiva*, *abſtergentia*, & poſtea *alterantia aromatica*, aperientia dicta, v. g. *eſſent. abſinth. elixir. propriet.* &c. Sed nota. 1. *Maturandam eſſe curam*. Maturetur autem cura, non paroxyſmi inhibitione, ſeu febris ſuppreſſione, ſed motus naturæ ſemper promoveatur. Aliàs concentratum cum fomite fermentum illud febrile ſe ad alias partes defert, & colicas convulſivas, hydropem & alios morbos inducit. 2. *Venæſectio* in his febribus non niſi ſumma neceſſitate inſtituatur; in æſtu opus hìc abſolvatur ſudoribus. 3. *Vomitoria* hìc conducunt, ſed propinanda 4. vel 5. horas ante paroxyſmum; ſi vires non permittant iſto die, dies ante paroxyſmum eligatur. Conveniunt præſertim in principio, non nocent in progreſſu nec declinatione. *Indicantur*, ſi ægri conquerantur de ſaporibus amaris in ore & nauſeabundis poſt ſomnum, anguſtia præcordiorum, vertigine extra paroxyſm. &c. Interdum enim in principio paroxyſmi moventur humores vitioſi in primis viis ad os ventriculi; nec deterreat ſi ſponte vomat, blando tunc ſuccurratur vomitorio. Peracta vomitione capiat hauſtum ex *vino generoſo & aq. cinnamomi*. Vomitoriorum formulæ ſunt. ℞ *ſal. armoniac. gr. xv tart. emet. gr. ij. vel iij. plus aut minus m. d.* in vehiculo calido in quartanis. ℞. *rad. aſari pulv.* ℨ ß. *detur ex aq. carduib.* ante paroxyſmum. 4. *Purgantia fortiora præſertim vegetabilia* in *principio* in nulla febre conveniunt, turbant enim maſſam ſanguineam, vires debilitant, & febrim efficaciorem reddunt. Imò in *ſtatu*, ſi copioſa ſedimenta onerant urinas. Si verò inſtituenda videtur

ob vomitionem impeditam, aut ſuſpicionem excrementorum in primis viis ſtabulantium, ſit levis, ultra 4. ſedes non proritans, ſpecialiter in quartanis. *Genuina purgantia ex antimonialib. aut mercurialib. deſumenda ſunt*; fomitem enim & febrile fermentum corrigunt. Subſtitui poſſunt mitiora vegetabilia, ut *rhabarbarina*, *Sennata*. Quartanæ, à principio leviter ſunt tractandæ, nullumque medicamentum in principio adhibendum. Obſervatum enim fuit, illas ab exhibitis remediis in duplices & triplices mutatas eſſe, & conſequenter diuturniores & contumaciores. De quartanis vid. *Ballon. Deckerum*, &c. Formulæ purgantium leviorum ſunt. ℞. *tart. vitriol. gr. xv. ſcammon. ſulph. gr. iij. troch. alband. gr. ß. ol. caryoph. gut. j. m. f. Pulvis*. Sin Pil. ℞. *maſſ. pil. de armon. vel tartar.* ℈ *j. extract. abſynth. gr. iij. ſcammon. ſulph. gr. ij. m. f. pil.* optimum purgans in chronicis. ℞. *conſerv. roſ.* ℥ *ß. mercur. dulc.* ℈ *j. ſcammon. ſulph. gr. v. m f. Bolus*. *Mercurius* hic viſcidas & pituitoſas, ſcammonium acriores & bilioſas cruditates evacuat. Pertinet huc ſpecificum Empiricum, præſertim in tertianis. ℞. *mechoacannæ alb.* ℥ *ij. granor. piper. alb. no. xxi. ocul. cancr.* ℈ *j.* M. divid. in iij. partes æquales, partem 1. propinando imminente paroxyſmo, expectando ſemper largum ſudorem. Sic pulvis *Comitis de Vuarvuich* additione *martis* correctus. ℞. *corall. rubr. pp. ſal. abſynth aa. gr. xij. ſcammon. ſulph. gr. ij.* vel iij. m. detur ante paroxyſm. confert etiam ſit mox in recidiva capiatur. 5. *clyſteres* optimi ſunt uſus, ſi adſint flatus, borborygmi, ardores abdominis, dolores acres & mordaces circa vertebras lumbares, excrementa indurata, &c. Stomachi debilitate laborantibus & difficulter vomentibus, fiunt ex leniter *abſtergentib.* aut *carminantib.* v. g. ex *rad. leviſtici, althææ, herbis malvæ, biſmalv. flor. chamomil. ſambuc. ſem. aniſi, fœniculi, fœnugræc. elect. bacc. lauri, hiera cum agar.* Injiciantur, imminente paroxyſmo hora i. vel ij. ante invaſionem. In *Scorbuto* ubi dolores lumborum, abdominis adſunt, ex lacte fiant: v. g. ℞. *lact. caprill.* ℔ *j. mel. roſac. rutac. aa.* ℥ *j. ad* ℥ *j ß. vitell. ov. no. ij. m. pro ij. vicibus*. 6. Rarò autem febres hæ ſolum *purgantibus* aut *V. S.* terminantur, ideoque hic rectè *Diaphoretica* communia, tam ſalina fixa quàm volatilia appropriata, quæ fermentum illud febrile per ſudorem deſtruunt & expellunt, poſtponuntur. *Aſſumenda autem* 2. vel 3. horis ante paroxyſm. Eligenda diaphor. autem pro varietate ſymptomat. in paroxyſm. Ubi intenſior æſtus fixa conducunt; itaque calida, aromatica, ſive theriacalia vitanda. 7. In *tertianis pernicioſis ſive malignis* alexipharmaca ſemper miſcenda ſpecificis diaphoreticis: Et cautus ſit medicus, ſi lingua aſpera, & vitium proſtratio adſit. In Paroxyſmo hìc convenit dare *aliquot grana citri* & *ejus Emulſion.* 8. *Opiata* leniſſimo uſu conducunt, præmiſſis evacuantibus univerſalib. præcipuè duobus in caſib. 1. Si paroxyſmi ex conſuetudine naturæ febriendi recurrant, & non fomite. 2. Aut ſi graviora in paroxyſmo adſint ſymptomata. Nunquam autem ſola, ſed febrifugis immiſceantur. *Theriaca in quartana* ne detur ante coctionem. Tunc ℞. *Succ. abſynth.* ℥ *ß. theriac.* ℨ *j. m. d. ex hauſtu vini*. Quod ſi nimius æſtus theriacæ uſum reſpuat, capiat ex moderato hauſtu aceti, & mediante ſudore febrim profligabit. 9. In omnibus febribus periodicis *æger ante paroxyſm. nec cibum nec potum aſſumat*. Utiliſſimè alvus exoneratur clyſtere. Pro *potu in febrib.* utatur *vino abſynth.* dieb. intermiſſ. Potus non concedatur niſi in vigore & declinatione paroxyſmi, & ſit calidus. In *quartana* in paroxyſm. nimia potus copia noxia, nam febrim magis contumacem reddit. Potus ſit vinum dilutum, cereviſia ſecundaria cum vino medicato correcta; in *ſcorbuticis ſerum lactis depuratum*, decoctum *tamarindor. cum paſſulis*. Quod ſi nimiùs æſtus, aliquot *gutt. ſpir. nitr.* addantur. 10. *Salina fixa vegetabilium*, & *volatilia animalium*, adeoque quælibet *alcalia* omnes febres inter-

ter-

Digitized by Google

termittentes tollunt. Ut, *ſal. abſinth. cent. minor.* addit. ocul. cancr. *antimon. diaphor. corallia*, &c. ſi frigus, ſalia *fixa*, ſi æſtus, *volatilia* convenientiora; Ut *ſpir. ſal. armoniac.* ʒ j. ante paroxyſm. & repetito uſu præmiſſ. præmittendis univerſale intermittent. remedium eſt, in *ſcorbuticis* cum *ſpiritu cochlear.* datur. Sequuntur formulæ. Ut, ℞. *ſpirit. ſal. armon.* ℈ j. *corall. rubr. pp. gr. xv. ol. junip. gutt.* ij. m. f. pulv. Vel ℞. corall. rubr. pp. ſal. *abſintb. aa. gr. xv. ol. caryopb. gut. ij. m. f. pulvis. Vel* ℞. *ſal. carduib.* ℈ *j. antim. diapb. gr. xij. vel xv. laud. opiat. gr. j. m. f. p. Vel*, ℞. *aq. carduib.* ℥ *j. ad* ℥ *j* ß. *ſpir. ſal armoniac.* ʒ ß. *ad* ʒ *ij. eſſent. opii gr. viij. ſyr. carduib.* ℥ *ij. m. f. hauſtus*. Dentur omnia illa præſcripta ante paroxyſm. Contra *quartanam* ℞. *ſal. abſynth. corall. rubr. pp. an. gr. xv. ad* ℈ *j. aur. fulmin. gr. vj. m.* Vel ℞. *ſpirit. ſal. armon.* ʒ *j. eſſent opii gr. xv. m. capiat unica vice*. Vel, ℞. *aq. cicbor.* ℥ *iij. ſal. abſintb.* ʒ ß. *ſpirit. ſulpb. vel vitriol.* gut. xv. ad ℈ j. m. capiat præſcripta duobus horis ante paroxyſm. 11. *Fixa & calcinata* non conducunt, niſi univerſalia abſtergentia primas vias fuerint præmiſſa, ut ſunt *Specific. Strobelberg. Crollii, Mynſicbt. à* ʒ ß. *ad* ʒ *j.* v. g. ℞. *Aq. taraxic.* ℥ *ij. ſpecific. Strobelberg.* ʒ *j. Syr. Carduib.* ℥ *ij. m.* Vel, ℞. *Specific. febril.* ʒ ß. *Sal. abſintb.* ℈ *j. m. pro* 1. *Doſi.* Poſt profligatam febrim, die illo blandum laxans dandum eſt. Propterea commendatur hìc *magiſter. aluminis Scbroder.* ante paroxyſm. ſumpt. Non inelegans eſt hic pulvis: ℞ *ocul. cancr.* ʒ ß. *Sacchar. ſaturn.* ℈ ß. *m. d.* ante paroxyſm. 12. *Salia fixa, ut tartar. vitriol. ſal hypochondr. arcan. duplic.* in principio ante univerſalia rectè propinantur, diebus ſcilicet intermiſſionis. Ita ut ante paroxyſm. Scorbuticis convenit, v. gr. ℞. *Arcan. duplic.* gr. xv. Sal. abſinth. coral. rubr. ppat. an. ℈ ß. laudan. opiati gr. j. m. 13. *Acida* non convenire ſolent niſi rigori ſuperveniat intenſior æſtus, ſitis clamoſa, & hoc declinante paroxyſmo: v. g. ℞. *Aq. rubi idæi* ℥ *iij. ſucci ejuſd.* ʒ *iij. antimon. diapb.* ʒ *j. ſyr. rub. idæj.* ℥ ß. *ſpir. nitri dulc. q. ſ. m.* Capiatur ſubinde cochleatim. Si adſint anguſtiæ, & anxietates præcordiorum, flatus, &c. proficua ſunt. 14. *Frigus* & *rigor* optimè compeſcitur *aromaticis* ſub ol. vel extract. forma uſurpatis: *v. g.* ℞. *Ol. macis, caryopbyl. an.* ℈ ß. *Junip.* ℈ *j. nuc. moſcb.* ℥ *j.* f. Balſ. Ingruente paroxyſmo præcordiis inungendus. Pro internis, v. g. ℞ *Sal. abſynth.* ℈ *j. matr. perlar. pp. gr. xv. piper. alb. gr. vj. m. pro* 1. *Doſi* ante paroxyſm. Vel ℞. *Extract. abſintb.* ℈ *j. Sal. abſyntb.* ℈ ß. *c. ſ. q. ol. caryopb. f. Pil.* 15. Ad *ardentes intermittentes* nil melius quàm *ſal. Armon. ſolum à* ℈ *j. ad* ʒ ß. vel *cum* ℈ ß. *antibect. Poterii* mixtum. 16. Poſt rigorem ſupervenienté *inſigni virium proſtratione*, reſpiratione *anbela, celeri & parva*, cum ſucceſſu propinatur *Spirit. ſal. armon. vel ocul. cancr. cum acet.* 17. *Si cardialgiæ, eroſiones ſtomacbi adſint*, adhibentur rectè *clyſteres, Emplaſtra ex gumm. tacamab. gum. ladano. ol. deſtillat.* vel *blanda vomitoria*, &c. 18. *Cepbalalgiæ* removeantur *ſudoribus*, vel blando *Epitbemate campbor.* 19. *Veſicatoria*, nuchæ vel carpis manuum applicata rigorem ceſſant, quandoque febrim tollunt; applicantur die intermiſſionis. 20. *Poſt intermittentes diuturnas curatas* ſubinde convaleſcentes febriculas lentas experiuntur, aut ſaltem *appetitus non debite redit*; levi vomitorio illis occurrere poſſumus. 21. *Diuturnæ* quæ per copioſa abſorbentia aut calcinata terrea diu uſurpata curatæ fuerint, vix ſine inſigni labe viſcerum ſolent evaneſcere. Unde Colicæ, cachexiæ, tumores pedum, &c. inſequuntur. Talibus optimè convenit *decoct. abſintb.* Crurum tumor ſæpe evenit illis qui copioſiùs in intermittentibus chronic. biberint & parum ſudaverint. Internè *decoct. abſintb.* externè *chelidon. maj.* plantis pedum admotione curatur. 22 Poſt remiſſionem univerſal. febris, convenit bis in die ſumere gut. 20. vel 40. ex *eſſent. abſintb. cent. min. ſpir. cochlear. elix. propriet. ſ. a. elix. febril. Mynſicbti*, &c. 23. Febres intermitten-

Digitized by Google

tes ſæpe recidivam patiuntur propter ſcorbutum, ideoque ſemper remediis antiſcorbutica jungenda. V. g. ℞. *Elix. febril. Mynſ. Spirit. cochlear. an* ʒ *ij. m. capiat gut.* 40. *bis in die intermiſſ.* Vel, ℞. Aq. antiſcorb. ℥ j. Spirit. Sal. Armon. ʒ ß. cochlear. ℈ j. laud. op. gr. 1. Syr. ſceletyrb. ℥ ß. *m.* Si ſitis intenſa, convenit *Serum lact. depur. cum ſucc. citri, decoct. tamarind.* 24. *Julapia refrigerantia*, locum non habent, ſufficit potus ordinarius. *Nobiliſſimum remedium ad temperandum calorem febrilem eſt nitrum depuratum*; licet dare ſucceſſivè ad ʒ ß. diſſolvatur in potu calido. 25. *Externa ſpecifica*, præmiſſis univerſalibus, ſunt *Emplaſtra, cataplaſm. amuleta*. Paranturilla ex *allio, ſabina, ruta, therebinth. calce viva, croco, araneis, fuligine fornicum, ſalvia, & albumine ov. mixtis*, &c. v. g. ℞. *Fuligin. fumi ſplendent.* ℥ *j ß. therebinth.* ʒ *vj. telar. aranear. camphoræ an.* ℈ j. ol. aran. q. ſ. f. Empl. carpis manuum applicandum. 26. Notatu dignum eſt in tertianis, ante paroxyſmos dextri hypochondri & cruris dolores cum calore intenſo, quieviſſe. 27. In cura *quartanarum* medicus tangat hypochondria, an adſit tumor, durities aut ſcirrhus lienis, hepatis, aut meſenterii. *Quærat* itidem, an adſint flatus. Facto hoc, Prognoſin & curam inſtituat. Cum ſæpe hic adſit vitium lienis, rectè conducunt *martialia febrifugis mixta*. ut, *Tinct. Vitriol. martis, vitriol. mart. compoſ. & pulver. diaph. martial.* ſi icterus ſupervenire velit. Externè ſplenis regioni applicetur Empl. *de cicuta cum gumm. ammon. acet. ſol.* Empl. carmin. ſylv. vel Helmont. ſeq. ℞. *Tabaci q. v. affunde vini q. ſ. coq. ad ebullit. per med. horam, poſtea coletur & exprimat. col. expr. add.* ſucci Nicotian. inſpiſſ. ceræ, olei, *q. ſ.* ut f. Empl. tepidè applicetur regioni lienis. 28. In quartanis & chronicis aliis ægri diu tempus paroxyſmi obſervent, ut obſervata diæta recidivam declinent. 29. Inter pathemata, quæ febres male curatas inſequuntur, imprimis ſe offerunt *dolores colici convulſivi* cum retractione umbilici verſus interiora cum alvi adſtrict. ℞ Aq. menth. ℥ j ß. Spirit. Sal. Armoniac. ʒ ß. laudan. opiat. gr ij. Syr. cort. aurant. ʒ iij. *m.* capiatur cochleatim ſubinde. Dolore paulum ſedato potio laxativa paſſulata detur. Si dolor, & tumor, farciminis parvi inſtar, remaneat, applicetur illi regioni Empl. ℞. Gumm. Ammoniac. acet. ſol. Empl. de galban. q. ſ. malaxet. c. ſ. q. ung. alth. compoſ. irroretur denuo ol. philoſophor. & fiat ſ. a. Emplaſtr. Omnibus ſedatis in uſu abſinthiacor. perſiſtendum aliquamdiu; inter febrifuga vegetabilia locum habent quævis amara, ut *abſinth. carduus bened. cent. min. gentiana, ſcorbut. taraxic. naſturt.* &c. Quartanis *Zedoar. imperator. china chinæ*. Sed cautus ſit hujus uſus. *Myrrha*, &c. in ſcorbut. ℞ Myrrh. caſtor. opopanac. Extract. gentian. abſinth. an. ℈ j. cum Mithrid. f. pil. deglutiat 7. vel 8. duobus horis ante paroxyſ. Facit huc pulvis febrifug. ℞. *Nitri fixi* ʒ *ß. flor. ſulph.* ʒ *iij. Sal. armon.* ʒ *j. Santal. rub.* ʒ *vj. ſacchar. alb.* ℥ *ij. m.* detur à ʒ ß. ad ʒ j. His ita obſervatis, ratio medicandi & remedia ſatis patent.

Digitized by Google

ARTICVLVS III.

De Febribus Continuis.

OCcurrunt, 1. *Febres continuæ acutæ*; ſuntque hæ vel *primariæ*, vel *ſecundariæ*. Primariæ ſunt vel *ſimplices*, vel *compoſitæ*. Primaria ſimplex dicitur *Synochus putrida* & *continens*, ad differentiam *Ephemeræ* ſive *non putridæ*, quæ ab abuſu rerum nonnaturalium, & ſubſequente fermentatione ſanguinis plus minus turbata oritur, ſed ultra 5. vel 7. diem non durat, & aliquo critico naturæ motu finitur; adeoque rarò ſub Medici curam cadit.

Synocha febris, ſive *continens*, ingruit cum frigore & aliquali rigore, prægreſſa laſſitudine, & aliquali capitis perturbatione, quam inſequitur æſtus corporis, eodem tenore vel perſiſtens vel ſimiliter accreſens vel decreſcens, uſque ad finem ſtatus. Eſtque hic æſtus ſimilis ferè illi, quem ex intenſiori corporis motu aut animi Pathemate percipimus. Adſunt urinæ intensè tinctæ, ſucceſſivè turbatæ, & tandem ſedimentum deponentes. Qui tamen bilioſi ſunt, ſcorbutici, aut phthiſici, levi etiam febricula urinam reddunt intensè rubram, ob ſalia nempe acriora in ſanguine; illi verò, quibus ſanguis magis temperatus eſt, & dulci ſucco chyloſo æqualiter permixtus, urinam dant intenſiùs tinctam & craſſiorem; ſuntque his etiam pulſus rariores & tardiores. Quoad cætera, adeſt ſitis, ſaliva pauca, & glutinoſa, cephalalgia, & ut plurimum agrypnia. Pergit tali curſu hæc febris donec ſolvatur, idque vel ſubitanea criſi di 7, vel 14, vel 21. in frigidis hiſce regionibus perrara; vel ſucceſſiva λύσει mediante urina vel ſudore, vel interdum copioſa expectoratione, vel ptyaliſmo, vel denique abſceſſu quodam in loco: materia nempe ſucceſſivè cocta, vel excernitur, vel in loca quædam transfertur, aliàs in lentam febrem hecticæ ſimilem, aut recidivam degeneraret.

Peccat hic chylus plus minus ſub digeſtione corruptus, & ob id in duodeno à bile minus perfectus, ſed vitioſè alteratus; qui ſucceſſivè ſanguini inſtillatus, tandem verò copioſiùs congeſtus aut occaſione quadam excitatus, ſpirituaſcentiam ejus naturalem turbat, indeque effervescentiam febrilem inducit, mediante qua materia iſta hoſtilis vel ſecernitur in morbo ſalubri, vel ſanguinis texturam ad mortem uſque immutat. Adeoque depuratur ſanguis in *ſalubri*, penitus verò pervertitur in *letbali*; ſicut muſtum fermentando in vinum abit, læsâ verò fermentatione in vappam. Confirmantur dicta ex analogia, quæ inter febrim intermittentem & continuam talem intercedit; facilè enim complicantur aut permutantur, & unus in intermittente paroxyſmus eſt integri morbi curſus in continua: acidum enim primarum viarum utrobique M. S. turbat; & rectè dicitur omnes ſuccorum in corpore fermentationes eſſe ſaltem continuationes fermentationis in ſtomacho inchoatæ. Graſſantur autem hæ febres in corpore athletico ob particularum fermenteſcibilium in ſanguine copiam, item vernali & æſtivo tempore, item ſub iracundiæ fervore, acrium & volatilium abuſu, immerſione ſubitanea in frigidam poſt æſtum.

Succedunt *febres continuæ compoſitæ*, cum *intermittentibus* nempe complicatæ, adeoque *periodicæ* dictæ, ratione exacerbationis ſub certo temporis re-

curſu, ſine autem febris intermiſſione. Sunt hæ ut plurimum *tertianæ*, raró *quotidianæ*, rariſſimè autem *quartanæ*: aut ſaltem, ſi hæ aliquando occurrant, ad lentarum naturam proximè accedunt. Continua in his *periodicis* eſt febrilis fermentatio, adeoque pulſus mutatus & calor certa ſua periodo exacerbatus, ſed rariſſimè ad horroris ſenſum remittens. Componuntur itaque hæ febres ex *intermittenti* & *continua*, & contingit complicatio tribus modis. 1. Dum intermittens in continuam. 2. Dum continua correctâ plus minus M.S. in intermittentem degenerat. 3. Quando utraque ſimul inchoat & pergit.

Febres hæ acutæ pro varietate ſymptomatum diverſimodè denominantur. Quædam dicitur *Cauſus* ſive *febris ardens*, præſente nempe *æſtu intenſo* & *ſiti clamoſa* cum linguæ ariditate, labiorum fiſſura, capitis dolore. Oritur autem intenſiſſimus ille æſtus ex volatili acriori acido intenſiorem effervescentiam excitante; clamoſa autem ſitis ex contentis ſtomachi depravatis, à calore partis & nimio æſtu febrili in texturam alcaliſatam colliquatis & membranam œſophagi adeoque ipſius linguæ per conſenſum irritantibus. Alia *febris lipyria* dicitur, qua interiora uruntur ex inflammatione viſceris interioris valdè ſenſilis, exteriora verò, univerſi nempe corporis habitus, frigent. Algor autem non ex tactu, ſed ex ægri judicio dijudicatur. Periculoſa eſt *lipyria* ex inflammatione partis membranoſæ, ventriculi nempe, uteri, veſicæ, &c. Adſunt autem ſummus æſtus partis affectæ, linguæ cruſta nigra, corporis agitatio, ſitis, delirium, pervigiliæ, &c. Notatur partis ſenſilis inflammationem ſequi *lipyriam*, non ſenſilis verò febrim plus minus lentam. Porro dantur cum *Prunella* junctæ febres, ſaliva hic alterata & mox glutinoſa mucilaginis inſtar obducit partes teneras, quæ pedetentim exſiccata, ab æſtu, mox phlogoſin ſive inflammatoriam diſpoſitionem inducit, unde rubedo, ardor, dolor, mucus ſpiſſus, &c.

Febres acutæ quædam ſunt *deliræ*. In his fermentum febrile inimicum videtur Spir. animalibus, & generi nervoſo circa partes interiores capitis, & hinc ſua continua vellicatione (unde intenſior æſtus circa frontem) vigiliarum, deliriorum, ac convulſionum cauſa exiſtit. *Benignæ* quoque hæ acutæ, ſed ſæpius *malignæ* exiſtunt, eæque periculoſæ: accedit enim ſæpe ut malignitas ſua primis diebus lateat. Dantur & *Colliquativæ*, corpus ſubito emaciantes ex diſſolutione roris chyloſi in M.S. & ſolidis partibus, & ipſa pinguedinis fuſione. Accidit *nunc* mediante ſenſili ſubſtantiæ colliquatæ excretione crebriori, hinc dicitur *diarrhœa colliquativa*, in qua copioſa fœtida oleoſa & pinguia excernuntur, item urinæ fluxus *colliquativus* copioſus, interdum plus minus calidus & glutinoſus. *Nunc* autem ſine ſenſili excretione, dum ros corporis paulatim abſumitur & non alius ſuggeritur. *Cauſa* colliquationis partim in ſubjecto patiente aut ſucco chyloſo nutritio, partim in efficiente conſiſtit. In *patiente*, ſi ſuccus iſte rarioris texturæ, minuſque ab acido concentratæ exiſtit, hinc facilè reſolvitur. E. g. Olea per Spir. Nitri acidum in pinguedinem coagulare poſſumus, è contra alcalia & ſaccharum butyri coactionem penitus imminuunt. *Cauſa efficiens* menſtruum diſſolvens, non eſt tantum motus caloris, ſed *Acrimonia ſeptica ſive cauſtica fermenti febrilis* ſuccum illum & pinguedinem liquefaciens, ſimili ferè ratione ac particulæ acres purgant. ſudorifer. reſinoſ. acrimonia ſua partes nutritivas diſſolvere ſolent. Diſtinguendi ſunt autem hi duo affectus: 1. Generalis Atrophia, quæ à colliquatione ſeu emaciatione oritur. 2. Partium mollium concidentia à ſpirituum influorum defectu orta, vitio enim vel influxu illorum denegatio partes molles, ut naſus, facies, oculi orbitæ, &c. ſubito afficiuntur. Itaque mutatio illa ſubitanea in quovis ſtatu morbi malum ſignum denotat.

Plures apud veteres adhuc annotantur differentiæ acutarum, v. g. *Pemphygodes*,

Digitized by Google

godes, latinè *ampulloſam diceres*, in qua totum corpus bullulis potuberantibus diſpergitur. Effectus videtur eſſe fermenti maligni, cum ſuo vehiculo, quaſi critico motu naturæ, excluſi. *Febres Typhodes*, *Elodes*, *Hydrodes* latinis ſudorificæ dictæ, ubi ægri primo invaſionis die copioſè ſudant; de his *Sylv.* Febris *aſſodes ſive anxioſa*, in qua ab anxietate ſæpe figuram jacendi variant. *Cauſa* hujus frequentiſſima eſt *oris ventriculi affectus* à fermento maligno vel pravis humoribus ortus; accedit orgaſmus vel malignitas materiæ, item imbecellitas. *Febris Lingodes*, quæ ſingultum per totum morbum comitem habet, ut plurimum ex ventriculo per *eſſentiam* vel conſenſum affecto. *Febris Phricodes* cum continuo nempe horrore & rigore; idque non ſolum in ſuppurationibus partium, ſed & in febribus compoſitis.

Inter *Febres Compoſitas* eminet *Semitertiana*, quam vulgo compoſitam eſſe dicunt ex *Tertiana* & *Quotidiana*, quarum una ſit *continua periodica*, altera *intermittens*, cum horrore ſub quovis paroxyſmi inſultu. Unde *Regius* exemplum dat *tertianæ* cum *quotidiana* intermittente; *Tymæus tertianæ intermittentis* cum *quotidiana continua*; *Riverius continuæ quotidianæ* cum *quadruplici tertiana*; *Platerus continuæ* minùs *acutæ* cum *duplici tertiana*, cum ſingultu & ſiniſtri hypochondrii tumore. *Sennertus* & alium addit typum ex *intermittente*; præſertim *tertiana*, vel ſimplici vel multiplici, conjuncta cum *febre ſymptomatica continua*, inflammationem partis internæ ſequente. Obſervandum etiam *febrem malignam* interdum *ſemitertianæ* typum referre, vel ex vago exacerbationis quaſi morſu, vel quia revera *tertianæ intermit.* jungitur. Unde *Hemitritæus* peſtilens paſſim ab authoribus deſcribitur. Obſervandum & *intermittentes* malè curatas in *continuas* facile degenerare, unde & tali *lentæ* ipſa *intermittens* complicatur. Cæterùm probabile eſt *ſemitertianam* non tàm cõplicationem febrium eſſe, quàm febrim *continuam horrificam* & plures intermittentes invicem ſuccedentes. *Signum* utique *pathognomonicum hemitritæi* ferè eſſe ſolet, quando febris continua eſt, ſed ſuccedunt rigores, cum inſequente æſtu intenſiore ſi tertiana ſit intermittens, mitiori autem incaleſcentia ſi ſit intermittens quotidiana. Ex dictis patet fermentum acidum membranas vellicans, horroris & rigoris; item M. S. inquinans, ex æſtuationis occaſionem ſuggerere. Unde multiplex ille complicationis typus facile derivari poteſt. Sic, in variolis nonnunquam ſemitertiana obſervatur, ab acri variolarum fermento, partes membranaceas vellicante, & in ſanguine æſtuante; cui accedit ratio ſpecialis contentorum idioſyncraſiæ. In Eryſipelate etiam, ejus acidum membranas vellicans febrim infert, quæ typum hunc repræſentat. Ut dignoſcatur denique, an ſimplex an complicata ſit febris, obſervandum rigorem ſine ſubſequente ſudore, aut forte plures rigores cum uno ſudore in continuis *compoſitam* indicare. Nam in *Synocha* rigor non apparet, niſi criſis tempore, quem ſudor ſequitur. Deinde pulſus crebrior contractio in continuis novi paroxyſmi adeoque febris cõpoſitæ indicium exhibet.

Prognoſis. Febres acutæ continuæ perfectè ad ſanitatem, vel perfectè ad mortem terminantur. Perfectè quando *criſi* ſubitanea, aut λύσει ſucceſſiva convaleſcunt ægri. *Imperfectè*, dum ab uſu præcipitantium fermentatio febrilis ſupprimitur, & fixatur in tantum ab acido morboſo, ut recidiva periculoſior inſurgat. Aliàs febris tam continens, quàm continua tertiana ceu acutæ ſunt ambigui exitus: per ſe quidem minùs periculoſæ, de facili tamen periculum ſupervenit. *Periculoſæ illæ* ſunt quæ nimis acutæ & in ſymptomata in principio ingruunt, & tales ferè malignæ cenſendæ. *Urina* alba, aut cruda in febribus ardentibus periculoſa, *alba tenuis* & *clara* in delirantibus cum febre & æſtu lethale ſignum. Quãdo *rubicundior* initio eſt, cum ſignis bonis ab bonum, cum ſignis ma-

lis

lis ad malum terminatur. Quæ lethales, *vires*, citra ullam evacuationem criticam, proſternunt. Apud nos morbi acuti 7. aut 14. die finiuntur, quin & adeo ſolent extendi, quæ in aliis locis rariùs ad 14. extenduntur. Unde ratio circumſtantiarum habenda. Rite ſigna coctionis attendenda. Criſis quæ in his ſudore vel alvi fluxu, in aliis calidis regionibus fit hæmorrhagia.

Cura. In febribus acutis, medicus naturæ ſit miniſter. Cum enim M. S. efferveſcentia hìc à ſua heterogeneitate depuratur, & ſic per illam criſes manifeſtantur, medicatio fit *conatum illius moderando & adjuvando.* 1. Impedimenta removendo. 2. Alterantibus & blande diaphoreticis, h.e. acrimoniam abſorbentibus & bilem corrigentibus. 3. Symptomata urgentia mitigando; quem in finem, 1. V. S. præſtat & evacuatio. 2. *Nitrata antimon. fixa, partes animalium duræ.* Et, 3. in genere *Anodyna*, in ſpecie moderata acida, aliave appropriata. Hac methodo medicus non negligit, ſed expectat criſin. Obſervandum. 1. Cautus ſit medicus, ne pro cauſo aliave continua curet præſentem malignam; malignitas enim primis diebus latet, & formam *cauſi* præ ſe fert. Ideo ſtatim bezoardica & alexipharmaca recommendanda, ita tamen ut nequaquam ad ſudorem cogatur æger; ſi certò conſtet nullam malignitatem adeſſe, reliqua tutò peragi poterunt. 2. In tali febre continua acuta *V. S. locum habet*, in quali nimius urget, aut metuendus eſt æſtus, aut nimia turgeſcentia contentorum corporis, aſſuetis item aut quibus ſuppreſſa eſt ſolennis evacuatio. V. S. inſtituatur mox in principio, quocunque diei tempore. Ut igitur frænetur æſtus, & ut fiat circuitus ſanguinis liberior, inſtituatur mane aut veſperi in meliore aliquo tempore morbi & remiſſiore calore. Quantitas mittendi ſanguinis à conditione ſubjecti ac impetu febris deſumitur. 3. *Vomitoria* conducunt, ſi inanis vomendi conatus, ructus acidi, vel præcordiorum anxietas urgeat; item ſi dubium an non maligna, aut ſi ex contagio ortum traxerit. Obſervandæ ſimul *Vires*, ne vomitoria ſint nimis valida, quoniam in talibus ægri multum, & vehementer ſolent evacuare. 4. *Purgatio* non niſi cocta materia, in declinatione morbi convenit. Si verò morbi decurſu alvus admodum conſtipata videtur, utimur his blandioribus: ut, *ſyr. roſ. ſolut. ſero lactis cui tamarindi ſint incocti.* In febribus malignis, in quibus natura verè intendit motum ad partes intercutaneas, cautiſſimi ſimus in alvo aperienda: ℞. *Pulv. rhab. cremor. tart. an.* ℈j. *Scammon. pp. gr. j. m.* capiatur in vehiculo calido. Vel, ℞. *Tart. vitriol. gr. vij. ad xv. Scammon. Sulphurat. gr. ij. vel iij. m f. Pulv. Item Inſuſ. Senn. cum Rhabarb.* 5. *Alterantia* & *blanda diaphoretica* & quæ ſymptomata urgentia mitigant, conducunt. 6. *Clyſmata:* Duobus in caſibus. 1. Si ſymptomata præcordiorum & abdominis urgeant, & orgaſmus ad caput ferri videatur. 2. Si nimia ebullitio ſit & æſtuat in ſanguinis. 7. *Diaphoreſis*, ut in omni febre; ita in ſpecie in continuis ſervanda libera: ſic enim calor & æſtus & ſymptomata mitiora eſſe ſolent. In principio propter omnia cruda ægri non ad ſudorem ſunt cogendi. Conveniunt in primis *diaphoretica ſalina, terrea*, minus volatilia ſulphurea vel reſinoſa, 8. *Opiata* in febribus ardentibus optima ſunt. Si materia peccans turgeat, & orgaſmus ſit humorum, optimè datur *Syr. papaver. alb. ad* ℥j. *cum nitri ſ. q.* etiam alia *opiata*, ſemper addito tantillo *nitri*; ſemper dum vires conſtant danda; æſtum enim compeſcendo, ægro quietem conciliant, & diaphoreſin promovendo orgaſmum nonnihil ſufflaminant, & hinc, ut coctio melius procedat, per accidens juvant, & ſpiritus blande figendo, abſumptionem & diſſipationem eorum nonnihil præcavent. In cauſo cum dolore ventriculi, *v. g.* ℞. *Aq. Scabioſ.* ℥vj. *Syr. papav.* ℥j. *Succ Limon.* ℥ß. *Spec. diamarg. frig.* ʒj. *m.* Vel ad tumul-

multum emetico concitatum ſopiendum : ℞. *Aq. papap. rhœad.* ℥ ij. *Aq. mirabil. Syr. de mecon. an.* ʒ ij. *papav. err.* ℥ ß. *m. f. hauſtus*. 9. *Victus* in ardentibus ſit tenuis. Appetitus hìc ferè proſtratus eſt, & quæ aſſumunt calore febrili putreſcunt, & ſic ſtomachum aggravant. Reconvaleſcentes à carnibus, & fortiori comeſtu diu temperent ne relabantur. 10. In Ardente continua *Potus* liberalior concedendus; quo major ſitis & æſtus, eo liberiùs indulgendum, ſed parciùs & frequentiùs, ne nimia ingurgitatione tonum ventriculi labefactet. *In Selectu potius*, ratio efferveſcentiæ, hinc ſymptomatum circa primas vias urgentium, præſertim alvi plus minus clauſæ vel apertæ, habenda eſt. Hinc *ſerum lactis depurat.* & *ſuccus citri* aliquant. *acidulat.* convenit, ſic *aqua fontana* vel *cereviſia ſecundaria* cum quinta vel ſexta parte vini miſta cum *Syr. Cydoneor.* vel *rubi idæi* edulcorata, &c. gratiſſimum potum ægris ſuggerit. In æſtu nimio ac *cauſo*, *acida mineralia*, in æſtu moderatiori *vegetabilia*, conveniunt. 11. *Veſicatoria* quomodo in his applicanda, infra *de malignis* exponetur. Remedia alterantia in his uſitata vel *ipſum affectum* ejuſque *cauſam* materialem occaſionalem, vel *ſymptomata primaria* reſpiciunt. Illa ſint *nitra* & *nitrata*, imprimis *nitr. antimoniat. nitr. vitriolat. antimon. diaphor.* tam ſimplex quàm compoſitum, aut *Martiale Ludovici*, *Saturnale Poter. antihecticum ejus*, *bezoardic. miner. ſimpl.* aut *Saturn. antimonii*. Hinc *abſorbentia animalia*, hiſque cognata *terrea*, v. g. *C. C. ſine igne*, hujuſque *gelatina*, cujuſvis acris temperativa, *ebur ſine igne*, *maxillæ lucii piſcis*, *Corallia pp. aut illorum magiſter. cum ſucco citri*, *unicornu foſſil. terr. ſigil.* &c. Quin & *Sal. Volat. C. C.* it. *liquor. C. C. & Succini*. Hiſce ex *vegetabilibus refrigerantia* & *hepatica* addendo, v. g. *Cichor. tarax. plantago*, *acetoſa*, *portulaca*, *fumar. fragar. flor.* roſ. ex quibus *decocta* parari poſſunt. Item *Emulſion. ex ſem frigid. maj.* Corrigendæ *bilis acrimoniæ apozema* convenit : v. g. ℞. *Rad. acetoſ. cum fol. m. ij fol. fragar. violar. aa. m. j. coq. ex aq. hord. ad colat.* ℥ *xx. add. Syr. acetoſ. citr.* ℥ *iij. Spir. nitr. dulc.* ℈ ß. *m.* Ad emendandam *bilis oleoſitatem inflammabilem*, ℞. *Rad. plantag.* ℥ *j. fol. ſempervív. maj. portulac. an. m. ij. coq. ex aq. pura ad* ℥ *xx. add. Syr. portulac.* ℥ *iij. ol. ſulphu. per campanam q. ſ. ad acidit. temperat.* Ad *bilem ſanguini immiſtam* ſecernendam, *Rad. tarax. cum fol. m. ij herb. fumar.* m. j. *coq. ex aq. ad col.* ℥ xx. add. *Syr. cichor. ſimpl.* ℥ *iij. tart. vitriol.* ʒ *j. m.* Præſcripta *apozemata* bis vel ter in die, mediocri quantitate, tepide ſunt uſurpanda, nempe ad ℥ iij. vel iv. Ad bilem ad evacuationem jam diſpoſitam *minuendam & evacuandam ſenſim & blande*, conducit ſequens, ℞. *Rad. cichor.* ℥ *ij. fol. endiv. m. ij. flor. roſ. pallid. m. j. cremor. tart.* ʒ *ij. coq. in vaſe fictili vitreato ad* ℥ *xx. add. Syr. de cichor. cum rhabarb.* ℥ *iii. m.* Remedia ſymptomata magis reſpicientia ſunt imprimis *acida*, *æſtum*, *ſitim*, *oris ſquallorem*, *virium diminutionem mitigantia*. Talia quæ ex *regno vegetabili* ſumuntur *mitiora*, quæ ex *minerali acriora* exiſtunt. *Hæc* in æſtu minori, *illa* in majori. *Hæc* faciliùs in ſalſum, temperatum, diureticum in nobis alterantur. *Illa* è contra fixioris magis naturæ, & acida potentiora figentia & inde æſtuationes natas mitigantia. *Vegetabilia* uſitatoria ſunt, *Succ. citri*, *cydoneor. ribium*, *rubi idæi*, *acetoſæ*, *tamarind.* &c. Commendabiles ſunt hi per ſpontaneam reſidentiam poſt ſulphurationem depurati. *Mineralia* ſuggerunt ſp. acidos tam ſimplices, primariò *ſulphuris*, hinc *vitrioli*, *nitri*, quàm compoſitos, nempe *clyſſeos ſulphureos*. *Temperatis* ſemper inſiſtamus, quia intemperata nimiam mutationem inferunt, & nunquam bona. Ex omnibus eligerem *Spirit.* ſulph hinc *Spir. nitr. dulc.* Ex dictis plures formulæ in incremento, & ſtatu concinnari poſſunt. V. g. ℞ *Arcan. duplicati gr. xvj. antimon. diaph.* ℈ ß. *m* pro doſi. *Pulvis* hic ita compoſitus nonnihil laxare obſervatur. ℞. *Nitr. antimonial.* ʒ ß. *ad* ℈ *ij. antimon. diaph.*

Digitized by Google

diaph. ℈ *j. m.* pro 2. Doſ. Vel, ℞. *Ebor ſine igne, Antibect. Poter. an.* ℈ ß. *ad gr xv. m.* pro Doſ. Vel, ℞. *C. C. ſine igne gr. xv. bezoard. miner. vel ſaturnal.* ℈ ß. *campb. gr. j. m.* Vel, ℞. *ebor. ſine igne, unicorn. foſſil. cinnab. antimon. an.* gr. viij *m.* pro Doſ. Vel, ℞. *Aq. tarax. card. bened. flor. acaciæ an.* ℥ *j. gelatin. C. C.* ℥ *j. ad* ℥ *j* ß. *C. C. ſine igne* ℈ *j. antimon. diaph. antibect. Poter. an. gr. xij. Portulac.* ʒ *vj. m.* Ubi magis *acrimonia ſalina* peccat; ℞. *Sem. frig. maj. an* ʒ *i* ß. *papav. albi* ʒ ij. c. ſ. q. *aq. flor. papav. errat f. Emulſio. add. ebor. ſine igne* ℈ *i. antimon. Diaph.* ℈ *ii. ſacch. parum: capiat* ſubinde hauſtum. Aliàs ſub *Juleporum* forma præſcribuntur, v. g. ℞. *Aq. bord.* ℥ *xxx. flor. roſ. rubr.* ℥ ß. *Spirit. vitriol. q. ſ. ad grat. acid. Stent. per 3. boras in loco calido, add. Syr. jujubin.* ℥ *iii. m. f. Julep.* ℞. *Decoct. bord.* ℥ *xx. aq. Cinnamom* ℥ *i. Syr. violar. ſimpl.* ℥ *ii* ß. *Sal. prunel.* ʒ *i. m.* Doſis, hauſtus mediocris. Vel, ℞. *Decoct. rad. ſcorzoner. cum C. C.* ℔ *i. Syr. Acetoſ. de nympb. an.* ℥ *i. ad* ℥ *i* ß. *Tinct. roſ. viol. an.* ʒ *i* ß. *Spirit. ſulph. parum. m.* Vel, ℞. Rad. ſcorzoner. ℥ j. glycyrrh. ℥ ß. fol. acetoſ. m j. flor. violar. roſ. rubr. borrag. an. p. ij. hord. ſelect. m. j. raſ. C. C. ℥ j. ad ℥ j ß. paſſul. mund. ℥ j. coq. in ſ. q. aq. ſimpl. ad ℔ iv. add. ſpir. vitriol. q. ſ. ad gratum ſaporem. m. de quo æger ſubinde capiat. Par ratio eſt quoad methodum medendi *continuarum tertianarum*, niſi quod in his ad *exacerbationem & viciſſitudinem* magis reſpiciendum; adeoque ſupra laudata conveniunt; in ſpecie, *nitrum vitriolatum, corallia, lapid. cancr. antibect. Poter.* &c. imminente paroxyſmo conſervandum corpus in diaphoreſi blanda. Eadem ferè de *ſemitertianis* aliiſque *compoſitis*. Sunt autem omnes tertianæ periculoſæ, & nunc magis nunc minus *acutæ*, & pro varietate compoſitionis cura eſt varianda, attendendo an magis *benigna* an *maligna* fuerit. Si intermittenti juncta fuerit *lenta*, pro ratione originis *prognoſis* & *cura* nonnihil modificanda. *In genere rigorem* & *borrorem* tollunt *abſorbentia alcalia*, &c. *æſtum* verò eadem, diaphoreſi & alvi libertate juncta. Si ſtata periodo recurrant paroxyſmi, ante *exacerbationem* remedia poſſunt propinari. *Vomitoria* in pleriſque optima; ſi cum inflammatione juncta *diaphoret.* & *ſudorifera;* ſi cum lentis, *ſalia abſtergentia* & incidentia: ut, *Sal Armoniacum, arcan. duplicat.* &c. Quoad differentias *continuarum* jam recenſitas; *Cauſus* nil ſingulare in cura obtinet, ſaltem *nitrata*, ratione *ſitis* & *æſtus*, tam in forma ſicca quàm liquida conveniunt, v. g. ℞. *Nitr. antimon.* ʒ *ii. diſſolv. in menſura potus ordinarii*, ita ut ʒ ß. liceat in die dare, niſi liberior obſtiterit alvus. Quod, ſi *Nitro* dato, æger incipiat liberaliùs, & cum nullo ardore mejere, bonum ſignum. *Spir. nitri* in *Julepis* & *Potionibus*, vide ſupra. In hoc paſſu *laudan. opiat.* prudenter exhibitum omnem vim caloris refrænat. Lypiria periculoſa ſæpe, propter *internas* quaſdem *partes inflammatas*, curanda per diaphoret. tam *abſorbentia*, quàm *volat. alcalia penetrantia* & *diſcutientia*, quæ medendi ratio infra de *inflammatione* in ſpecie *Pleuritide tradetur*. *Prunellam* promovent, *S V. Ranin oris lotiones* tam cum, quàm ſine gargariſatione, v. g. ℞. *Fol. prunel. ſalicis, fragar. an. m. i. bord. integri p. i. decoq. ex aq. pur. ad* ℥ *xii. add. diamoron.* ℥ *i. lap. prunel.* ʒ ß. *m.* quo os ſæpius colluat & gargarizet ægrotus. Item ℞. *mucilag. ſem. cydon. aq. rubi Idæi extract.* ℥ *i* ß. *Syr. portulac.* ʒ *vi. nitri parum. m. detineatur in ore*. Item ex *cancr. fluviatil.* cum *aceto* contuſis fit expreſſio, cui add. *ſucc. ſedi maj.* ℥ iij & hoc liquore fricanda lingua. Item, ℞. *Aq. ſempervív. vulg. cum ſucc. præpar. rec. impræegn.* & in *eius* ℔ *i. diſſol. ſal. armon.* ʒ *i. qua ipſa fauces eluantur aut bumectentur*. Si autem fauces ſint ſiccæ & aridæ ſine cruſtæ pituitoſæ præſentia, ℞. *Aq. commun.* ℔. *i* ß. *mel. cum cochl. ii. ſpir. vin. rectif.* ℥ ß. *vel* ℥ *i. m. pro Collutione*. Si poſt tales collutiones in graviori malo mox lingua denuo areſcit, optimè conducit linguam emollire *butyro non ſalito*, fruſtulo *lardi non ſaliti*, &c. Curam maligna-

gna-

gnarum infra tractabimus. *Delirium, Agrypniam, Cephalalgiam* in febribus curant blanda *anodyna* & *opiata* cum *appropriatis* cautè uſurpata. Quod ſi æſtus intenſior circa frontem, quàm reliquas partes obſervatur; & ratione pathematum capitis & ratione junctæ *Prunellæ*, apertio *venenarum raninarum* ſubinde proficua exiſtit. Imminente delirio *hirudinum applicatio* pone aures non inutilis foret. Epithemata tepidè applicata, ita ut tempora etiam tegant, hic locum habent, v. g. ℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥ ij. *Aq. apoplect. uſit.* ℥ ß. *philon. Rom.* ʒ j. *m.* Vel, Sem. papav. alb. ʒ ij. nucl. perſic. ʒ ij. vel ʒ iij. aq. ſperm. ranar. ℥ iij. aq. ſemperviv. maj. ſolan. an. ℥ j ß. f. Emulſio, add. camphor gr. 8. vel 10. huic ana *ſucc. canc. fluviat.* permiſceatur, & ita crebriùs fronti applicandum. Tandem *pedum plantis* applicantur, v. g. ℞. *rutæ recent. m. iij. rad. raphan. inc.* N. *iij. ſal. com. m. j. ferment. acerr. m. ii. c. ſ. q. aceti rutac. f. Cataplaſma.* Aliqui *linum recens* cum aceto miſtum, vel *fermentum acre aceto* & *ſale* ſubactum, plantis pedum applicant. Quin & ſi impetuoſior raptus ad caput metuatur, *veſicatoria*, femoribus vel brachiis applicata, conveniunt. Quoad *febres colliquativas*, hìc acre colliquefaciens corrigatur. Ad hoc corrigendum nil magis, quàm abſorbentia, convenit, v. g *Antim. diaphor. martiale*, *terra ſigill. unicornu foſſile*, &c. quæ eo videbuntur efficaciora, ſi ſociatione blanda *acidorum* aliqualem quaſi auſteritatem contraxerint. Hinc *Spir. Sal. dulc.* & quodvis *aere temperans*; & inter *compoſita diaſcord. Frac.* juncto *ſucco citri*, conducit. Hæc *de continuis acutis*.

ARTICVLVS IV.

De Febribus continuis Lentis.

SEquuntur *continuæ lentæ*, ita dictæ, quod tardiori motu ſua tempora abſolvunt, quodque calore minus intenſo & acri, & mitioribus ſymptomatis ſtipentur. Sunt quidem *febres lentæ* minus propriè ſic dictæ, nonnihil ad acutarum naturam accedentes, quæ graviora ſymptomata habent, & breviùs tempora ſua, abſque tamen motu critico, ſucceſſiva ſaltem ſolutione percurrunt. *Lentæ* ſunt omnes *benignæ*, licet & *petechiales* præ cæteris *malignis lentæ* eſſe videantur.

Sunt hæ febres lentæ nunc *primariæ*, quæ per ſe incipiunt & ſubſiſtunt; nunc *ſecundariæ* ab alia cauſa dependentes, v. g. à corruptione partis internæ, febri alia male tractata, &c. Sunt autem omnes febres lentæ ferè *periodicæ*, quæ certis periodis exacerbantur, idque vel veſpertino tempore, & ſic *quotidianæ* typum repræſentant, vel ab omni paſtu *hecticarum* adinſtar.

Symptomata lentarum primariarum, ſunt horror levis ſed diuturnus, inſequente calore non adeo intenſo, utut ſubinde mordaci, qui veſperi intenditur uſque ad medium noctis, & dein abſque ſenſili excretione ſolvitur, pulſus celer ad parvitatem declinans, appetitus nullus, ſitis intenſa, os glutinoſum, urinæ craſſæ intenſiùs tinctæ, quæ facilè turbantur & ſubinde multum craſſamenti ſeponunt. Adeſt ſimul laſſitudo corporis contundens, & ſubinde lancinationes artuum, & cephalalgia tenſiva & gravativa. Ex dictis patet, *lentas* ad *acutarum* naturam accedere, quod confirmatur ex eo, quod *acutæ* in *lentas* facilè degenerant. Hæc enim ſola eſt differentia, quod in *acutis* acidum acrius & volatilius concitatiorem impetum febrilem excitat; in *lentis* autem

aci-

Digitized by Google

acidum minus acre, aut in ſubjecto viſcidiori hærens, remiſſiorem dat impetum. Notum enim eſt, morbos lentos ex materia viſcida, acutos autem ex acriori originem ducere.

Cauſa itaque lentarum febrium *primariarum* erit vitium digeſtionis primæ, dum ex inertia fermenti digeſtivi, aut bilis, chylus minus volatilis, & vitioſè acidus fomitem febrilem ſanguini continuò ſuppeditat. Si poterit ſanguis heterogeneum hoc concoquere & per urinam & ſudores eliminare, ſalubriter ceſſat febris. Sin verò chylus ille vitioſus, lympham totius corporis æque ac ſanguinem vitiaverit, ſane vitium illud lymphæ ad gelatinæ naturam accedens, febrem fovebit & nonnulla ſymptomata inducet, qualia ſunt exacerbatio veſpertina, in ſpecie caloris; notum enim eſt affectus lymphaticos appetente nocte intendi, forſan quia uberiore tranſpiratione impedita, lymphæ aut copia aut acrimonia augetur, aut textura ejus vitiatur: ejuſmodi etiam eſt laſſitudo contundens & lancinans, quæ lymphæ vitia ſequi ſolet; & ſi in *acutis* obſervetur, ſemper ferè ſubeſt ſcorbutus, adeoque lymphæ vitium.

Refertur huc *Epiala*, in qua interiora algent, & exteriora fervent. *Lindanus* hanc fictitiam eſſe ponit, & hoc nomine nil aliud intelligit quàm febrem continuam cum calore leni, humido ac molli. Et meritò quidem. Si enim talis obſervetur febris cum calore & frigore concidente, non eſt febris peculiaris, ſed ſymptomata intermittentium copulatarum, vel ſaltem intermittentium cum continuis *junctarum*, cum calori unius miſceatur horror alterius. Simile quid obſervamus in puerperis, aliiſque *purpura* affectis, in quibus ante *purpuræ* eruptionem, urgente licet æſtu, tantilla tamen parte extra lectum prolata, mox horroris ſenſus in corporis peripheria percipitur, à particulis ſalinis jamjam excernendis, panniculum carnoſum contrahentibus. Referuntur huc febres *Syncopales*; licet animi deliquium in aliis febribus etiam obſervetur. Et videtur originem ducere, vel à muco vitioſo ſuperius ventriculi orificium irritante, vel ab humore æruginoſo in ventriculo contento.

Prognoſis. *Continua quotidiana*, quo magis vel minus diuturna eſſe ſolet, difficilis tamen curatu, nec ſemper omni periculo vacat. Quo pejora ſymptomata, eo periculoſior eſt. Conſiderandæ benè circumſtantiæ. *Paroxyſmi veſpertini* ſi ſint *longi*, cum ad 16. horas aliquando extendantur, *vires debiles*, appetitus proſtratus, periculum ſubeſt. Salubris *hæc febris*, niſi caute curetur, nunc in *cachexiam*, ſi nempe plus minus *acuta*, nunc verò in *hecticam*, ſi *lenta* magis extiterit, degenerat. *Epiala lenis* periculo vacat, ſed *diuturna* facilè in hecticam terminari poteſt.

Cura. 1. Fermentum acidum corrigendum. 2. *Fomes*, *pituitoſa cruditas acida* removenda. 3. *Symptomata* mitiganda.

Pro his ſcopis conſequendis. 1. In *Principio* & *incremento*, & ſi vires conſtent, optimè mitius vomitorium conducit. 2. *Diuretica* attenuantia M.S. quæ ſi cruda excrementa circa primas vias aut aliis in locis reſtiterint, ea diſſolvunt & abſtergunt, & remotioni aptiora reddunt. Remedia itaque hac in febre proficua, ſunt *Sal. armon. nitr. antimon. tart. vitriol. antihect. Poter. ſpirit. Sal. dulc.* &c. V. g.

℞. *Sal. armon. depur.* ℈ j. *antihect. Poter.* ℈ ß. *ad gr. xv. m.* detur ante exacerbationem. Vel. ℞. aq. hyſſop. carduib. an. ℥ j ß. ſpir. theriacal. ſimpl. ʒ iij. Spir. ſal. dulc. ʒ ß. ad ʒ j. Syr. de hyſſop. ℥ ß. *m.*

Epialæ cura facilè ab origine aut generatione derivatur. In *Syncopali* habenda ra-

da ra-

Digitized by Google

da ratio cauſæ. Hinc optimè *unicornu verum* in principio paroxyſmi, tempore ſyncopes, datur. Item *decoctio tamarindorum*, ubi ſucci nidoroſi acres, &c. adſunt. Si *viſcidum* plus minus *flatulentum* in cauſa fuerit, *ſpirituoſa volatilia* alcalia, vel ſulphurea, ſeu inflammabilia ad *Syncopes* curam conveniunt. Si interdum lipothymia præcedit febrim, non *cardiacum*, ſed *purgans* potius eſt dandum. Si ſuſpicio ſit cruditatum pituitoſarum, aut adſit Cephalalgia, & æſtus intenſior, *ſeq. emetic.* conducit:

℞. *Aq. menth.* ℥ ß. *Syr. Emet.* ʒ iij. *m.* Hinc ante exacerbationem,

℞. *Sal. armon. arcan. dupl. an.* ℈ ß. *m. pro* 1. *doſi.* Item *Spir. ſal. armon. bis in die ad gutt.* 30.

Præter *Primarias*, dantur & *ſecundariæ lentæ* ex aliis morbis enatæ. Non rarò tales in praxi occurrunt, & frequentiùs *febres continuas acutas* vel *intermittentes* inſequuntur, quando *præcipitantium* ſive abſorbentium abuſu nimio, fermentum acidum morboſum præmaturè figitur, & hinc copioſæ particulæ heterogeneæ in M. S. retinentur, quæ alios humores inquinant, ut *lympham*, *ſalivam*; *ſucc. pancreat.* &c. quibus occaſionibus *febres lentæ continuæ* oriuntur *cum calore mediocri*, ægro interdum *vix adeo ſenſili*, niſi ubi ſuas habent exacerbationes, eaſque *veſpertinas*, in quibus æſtus *intenſior* & *mordax* percipitur, *pulſus celer*, *mollis*, *vires proſtratæ*, *appetitus proſtratus*, *os glutinoſum*, ex quo copioſa viſcida ſubinde rejiciuntur, *moleſtia præcordiorum gravativa*, *excrementa liquida & pituitoſa*, nunc cum, nunc ſine *terminibus*, *urinæ craſſæ*, *copioſum album craſſum ſedimentum* ſeponentes. Superveniunt hæ febres etiam iis, qui poſt febres ſupradictas curatas aut alios affectus avidiùs alimenta ingerunt; ubi depauperata M. S. ex copioſiore & crudiore chylo non ritè aſſimilabili, febris *lenta*, & quaſi *hectica* gignitur.

Pro harum febrium cura, *acidum ſalſum peccans*, eſt *corrigendum*, *viſcidum attenuand. incidend.* & ejuſdem *excretio*, *vomitum*, *alvum* vel *ſudorem ciendo*, indicatur. *V. g.* ℞. *Nitr. antimon. gr. viij. antihect. Poter.* ℈ ß. *m. pro* 2. *doſib.* mane & veſperi. Vel, ℞. *Sal. armon. depur. gr. xv. d.* in duplo. Vel, ℞. *Antihect. Poter. gr. xvi. Sal. armon. depur.* ℈ *j. m.* pro 2. doſibus. Etiam matutinus & veſpertinus uſus *Spir. Sal. armon.* cum *Elix. Propriet.* conducit, præmiſſo vomitu ſi vomituriat æger.

Contingit etiam ut aliquando hæc *febris lenta* eveniat iis, quorum corpus ante mercurialium uſum non ſufficienter eſt evacuatum, & curantur jam præſcriptis. Et ſi appetitus ſit proſtratus, poteſt præſcribi decoct. ſeq. ℞ *Rad. chinæ* ℥ *j* ß. *raſur. lig. ſaſſafr.* ʒ *vj rad. liquir.* ʒ *vj. ſantal. rubr.* ʒ *iij. macer. per noctem in aq. comm.* ℔ *vj. Incoq. Paſſul. min.* ℥ *iij. Colat.* ℔ *iv.* de quo capiat mane & meridie hauſtum largiorem, unicuique hauſtui add. *tinct. antimon.* gut. 40. Si *lenta* evenit *poſt ſcabiem male curatam*, optimæ ſunt *Pil. ex extract. belleb. nig. cum mercur. dulc. eſſentiæ viperar.* &c. Pertinet huc etiam *chloroſis* ſive *cachexia ex cruditatibus primarum viarum viſcidis orta*, hinc *bilis inertia cum ſuppreſſione menſtruorum*.

Fuerunt hæ febres *continuæ Primariæ*; ſequuntur *ſecundariæ*, h. e. quæ non propriè ſubſiſtunt, ſed à graviori alicujus partis affectu originem trahunt. Dicuntur etiam *ſymptomaticæ*, quia ut ſymptomata morbum ſequuntur, & remoto morbo removetur hæc febris. Sunt autem hę *ſecundariæ* nunc *acutæ*, idque crebriùs; nunc lentę, pro affectuum quos ſequuntur & partium affectarum conditionibus; dum nempe affectus graviores vel leviores ſunt, partes verò ſenſiliores & nobiliores, aut è contra.

Inter has ſymptomaticas ſe offerunt, 1. Illę quæ *vulnera* inſigniora ſequuntur,

Digitized by Google

tur, *ab acido in vulnere oborto*, *doloris*, *inflammationis*, & hinc febris authore. Præter externa, internè miſtura ſequens eſt egregia: viz. ℞. *Aq. hyſſopi* ℥ ij. *Aq. fœnic.* ℥ j. *Spir. theriacal.* ℥ iij. *aceti vini* ℥ iij. *ad* ℥ ß *ocul. cancr. pp.* ʒ j *ſyr. carduib.* ℥ iij. *m.* Vel, ℞. *ocul. cancr. pp.* ℈ j. *extract. theriacal. gr. ij. m.* quibus alia appropriata pro ratione ſymptomatum addi poſſunt.

2. *Febres*, quæ inflammationibus gravioribus adſunt, ab acido cauſantur; ſuntque nunc *acutæ*, v.g. in *Pleuritide*, *angina*, eryſipelate; nunc *lentæ*, *ut in inflammatione propè fundum Meſenterii*, &c. Curantur per *attenuantia*, *acidum abſorbentia*, *volatilia*, *&c.* vide *de inflammationibus*. 3. Quæ à ſanguine, intra corporis cavitatem coagulato, oriuntur ex acore putredinem antecedente. Conducunt hìc grumos *reſolventia*, *putredini reſiſtentia*, ut *bellis minor. papav. rhœas*, *antim. diaph. & potiones vulnerariæ*. 4. In ſuppuratione apoſtematis ſemper adeſt *febris*, magis tamen *lenta* quàm *acuta*, v.g. dum ex *lacte coagulato*, vel in *auribus* fit, & tandiu durat febris, donec facta ſit ſuppuratio. Unde maturatio promovenda remediis ſupra indicatis. 5. *Ulcera* inſigniora interna inſequi ſolent *febres ſymptomaticæ*, *lentæ*, ferè *hecticæ*, adeoque *diuturnæ*, & ad *tabem* ac mortem *deducentes*, à ſanguinis *infectione*, *à pure ſalſo*, *acri*, *viſcido*, ut in ulcere pulmonum: Curantur per *abſorbentia*, *potiones vulnerarias*, ex *heder. terreſtr. chærefolio*, *bugul. pulmonar. ſcabioſ. decoct. lignor.* item *Sulphur. balſamicis*, *flor. ſulph. myrrh. balſam. ſulph.* Vide de *Phthiſi*. Sanè quàm plures *lentæ* oriuntur à latente quodam ulcere partis cujuſdam internæ, ut *meſenterii*, *pancreatis*, *renis*, *hepatis*, *veſicæ*, *uteri*, & difficilè curabiles exiſtunt. *Febres lentæ perpetuæ abſceſſuum latentium comites eſſe* dicuntur, & non niſi cauſis remotis curantur: item à *fœtu mortuo*, *ſecundinis retentis*; etiam à fiſtulis diuturnis, oriuntur.

6. Præ cæteris notandæ hìc *febres catarrhales*, quæ in principio & incremento *coryzæ*, *tuſſis*, *raucedinis*, &c. moleſtæ ſunt, & ex *vitio lymphæ* glandularum circa caput & pectus conſitarum oriuntur, dum nempe illa *acidior* aut *ſalſior* facta, copioſiùs circa dicta loca effunditur, occaſionem ſæpiùs ſuggerente *aeris inclementia*, aut alio ſubjecto. Talem *catarrhalem lymphæ motum comitatur febris ex alteratione ſanguinis*, in qua *capitis* cum perturbatione & dolore gravativo, levis horror moleſtus eſt, quem veſperi inſequitur *ardor rodens*, magis *mordax* quàm *magnus*; increſcens ferè ad medium noctis, à quo remittit; durat tamen *lentus*, ſed *obſcurus calor*, qui omni veſpera exacerbari ſolet. *Pulſus* eſt *celer* & moderatus magnitudine, ſed exacerbatione *acutus*. *Urinæ* excernuntur *intenſiùs tinctæ*, ſed uno alterove die elapſo *craſſeſcere*, *turbari*, & *copioſum ſedimentum* deponere ſolent. Durant illa ſymptomata ſub coryza & tuſſi gravioribus ad ſtatum morbi, dum *materia catarrhalis* cocta fuerit, & glutinoſior pituita expectorari incipiat. Si enim acrimonia lymphæ ſit correcta, ceſſat febris. *Catarrhales* hæ *febres* ſubinde *Epidemicæ* eſſe ſolent, ab aeris vitio communi, nunc, & crebriùs, *benignæ*, rarò *malignæ*, & tunc ſubinde acutæ; quæ malignæ contagio ſuo lympham inquinant. Ac ſanè *lymphæ conſtitutio & motus naturalis*, præſertim glandular. conglobatar. obſervetur in febribus tam *intermittentibus* quàm *continuis*, cùm diverſa ſymptomata, ut *lancinationes artuum* ſub paroxyſmis urgentes, à lymphæ vitio oriri videantur.

Catarrhales hæ febres, utut ex ſe graviori periculo careant, ob inſignem moleſtiam curam poſtulant. 1. *Irritatio* partium ſolidarum, indeque natus *ſpirituum impetus*, ac copioſior *lymphæ* effuſio *opiatis* ſiſtenda. 2. *Lymphæ* acrimonia corrigenda per *incraſſantia*. 3. Correcta *evacuanda*, univerſaliter per *diaphoretica & diuretica*, particulariter per nares & os, atque hoc ſaltem in ſtatu, ceſſante febre & cocta materia. V.g.

℞. *Aq.*

Digitized by Google

℞. *Aq. ſerpilli, ſcabioſ. an.* ℥j. *Spirit. ſal. armon. aniſ.* ʒj. *Syr. papav. alb.* ℥j. vel loco iſtius *laudan. opiati gr. ij. m.* capiat ante exacerbationem veſpertinam cochleatim. Vel,

℞. *Liquor. C. C. ſuccin.* ʒij. *Eſſent. opii* ʒß. *doſis gut.* 40. *ad* 50. aliquot horis ante exacerbationem & iterum ingruente nocte. Ubi *diureſis* intenditur, ℞. liquor. terr. fol. tart. ℥ß. doſ. gut. 40. ad 50. bis in die.

Sufflaminata febri, & impetu ſpirit. ac lymphæ ſedato, ſi opus fuerit, laxatio blanda inſtitui poteſt, v. gr. ex *maſſ. pil. de ammon. Querc.* deinde *expectorantibus* evacuandum.

In *Catarrho Epidemico* optimè hoc *ſudorif. conducit.* ℞. *Aq. ſambuc. card b. an* ℥vj. *Spir. C. C. cum ſal. volat. prop. acuat.* ʒß. *ſal. vol. ſuccin.* ℈ß. *Syr. Papav. rhœad.* ℥ß. *m. pro* 1 *doſi.*

Pro tuſſi humida conducit *potio expectorans* ex *Aq. aſthm. oxymel. ſcyll.* &c. Pro *Coryza* & capitis affectibus inunctio verticis cum *ol. ſuccin.* item *Empl. ex cerati pro bregmate uſit.* & *de betonica* an. p. æq. *cum ol. ſuccin. malaxat.* vertici imponendum. Pro *artuum affectibus & debilitate*, ubi dolores adſunt, conducit, v. g. ℞. Aq. fœnic. flor. papav. rhœad & menth. an. ℥j. Aq. aſthm. Rudolph. ʒiij. ad ʒvj. ſpir. lumbric. terreſtr. per putrefact. ʒjß. ſpecif. cephal. ʒß. ſyr. flor. tunicæ ℥ß. ad ʒvj. pro aliquot doſibus aliquoties in die capiend.

VII. *Inſigniores* aut *diuturniores dolores quarumvis* partium, plerumque *febrim ſymptomaticam* comitem habent, cum *pulſu celeri*, in principio *vehementi*, in progreſſu *debili* ac *parvo*, dum membranoſæ partes afficiuntur interdum *duro*, *calore*, *lento* & *miti*; ſive *acidum vel acre* M. S. ſimul alteret, & fermentationem præternaturalem inducat, ſive ſimpliciter ex *ſpir. antimal. concitatiore impetu*, hinc *vigiliis*, *inedia*, &c. febris quaſi ſynocha ſimplex plurium dierum concitetur. Sic v. g. colicas contumaces, aurium dolorem, odontalgiam graviorem, febricula talis ſequitur, & conſopito dolore evaneſcit, & blando ſudore terminatur. Pertinent huc *febres*, quæ in principio paroxyſmor. arthriticor. uſque ad ſtatum ferè obſervantur, de quibus vide *Sylv.* Sed de *Febrib. Symptomat.* in ſpecie vide *Sennert.*

ARTICULUS V.

De Febre Hectica.

Lentarum agmen claudit *hectica*, quæ plerumque *ſecundaria* eſt, licet & interdum *primaria* obſervetur. Eſt autem *hectica* lenta admodum febris ægro vix ſenſibilis, cum calore leni, & niſi diutiùs contineatur manus ægri vix perceptibili, 2. vel 3. poſt paſtum horis nonnihil acriori. Corpus inſenſibiliter emaciatur, pulſus frequentior eſt ſolito, ſed parvus & debilis, cum clandeſtina virium proſtratione. Ratione Marcoris dividitur *hectica* in tres gradus. 1. Quando rorida ſubſtantia quæ in partium nutrimentum abiret abſumitur. 2. Quando ſubſtantia jam mutata & partibus plùs minùs aſſimilata, ſucceſſivè denuo liquefacta conſumitur. 3. Cum abſumpto ipſo rore, ipſa ſtamina partium fibroſa manifeſtam ariditatem contrahunt. Cæterum *urinæ* hecticorum in principio ſunt ſanorum ſimiles; ſin verò concurrat vitium ſtomachi, ſubinde albæ, pallidæ, & tenues excernuntur. Sunt autem oleaginoſæ, Hecticâ ad Maraſmum progrediente; cui ſimile quid obſervatur in febre ardente, in qua liquefacta corporis pinguedo cum urina excernitur, item in ſcorbuticis & hypo-

Digitized by Google

chondriacis, ubi non vera pinguedo, ſed ſalia vitioſa coagulata pelliculæ inſtar urinæ ſupernatant. Hæc autem ſalia ad latus aſpecta iridis colorem exhibent, vera autem pinguedo uniformis eſt ſine ſplendore laterali. In principio & incremento *hecticæ*, fæces ſunt duræ, poſtea verò labefactata ventriculi digeſtione liquidæ & copioſæ. In ultimo *Hecticæ* gradu fluor alvi ferè eſt continuus, adſunt ſudores colliquativi nocturni, & tandem capilli defluunt.

Hectica primaria oritur vitio rerum nonnaturalium. *Secundaria* verò ſupervenit, inſtar ſymptomatis, febribus continuis aut intermittentibus contumacioribus aut inepte curatis, viſcerum, in ſpecie pulmonum, inflammationi, & hinc natis apoſtematibus; abſceſſui meſenterii, ulceri renum, lui venereæ, aut denique multitudini fonticulorum omnem humiditatem & rorem conſumentium.

Incipit ordinariò *Hectica primaria* vitio ventriculi, reliquæ enim cauſæ naturales *Hecticam* inferre vix ſufficiunt, niſi ſubſit ſtomachi vitium, & hinc alimentorum corruptela. *Cauſa* utique *proxima* omnis febris *Hecticæ* eſt dyſcraſia ſanguinis acido-ſalſa & acris, cum nimia ejus & exinde lymphæ viſcoſitate. Unde vitiatur fermentatio ſanguinis in præcordiis, deficiunt etiam ſpiritus, & nonnihil intenditur calor. Particulæ enim ſalinæ, acidæ, & urinoſæ in hoc caſu inertes factæ, partim in tertium ferè ſalſum coaluerunt, partim adhuc liberæ in debita fermentatione impediuntur. Augentur hæc omnia inſigniter à viſciditate ſalſa lymphæ. Sanguis interea ſalſus & viſcidus aſperitate ſua rorem nitritium vitiat, eumque acri ac lento calore ſucceſſivè colliquat. *Poſt paſtum* fluidior alimentorum pars ſanguini infuſa illum diluit, & ob reſoluta magis ſalia fermentatio intenſior inſequitur, unde calor auctus, pulſus frequentior, & color faciei plus minùs roſeus. Hoc autem chyloſum ſupplementum, minùs commodè ſanguini aut partibus ſolidis aſſimilatum, tempore nocturno in ſpecie ſudoris emanat. Ulterius propter dictam ſalivalis lymphæ viſciditatem impeditur aſſumptorum fermentatio, & imminuitur appetitus. Confirmantur dicta ex eo, quod cauſæ remotæ Hecticæ diſponant ſanguinem & lympham ad acrimoniam acido-ſalſam.

Prognoſis. *Hectica* incipiens, facilè; confirmata verò, difficiliùs curatur tertii gradus plane incurabilis eſt. Febri putridæ ſuperveniens plerumque lethalis. In adultis difficiliùs, in ſenibus nullo modo curatur. Si adſit facies hippocratica, lienteria, alvi profluvium, aut intumeſcant crura, inſtat mors. Longitudo ac difficultas ex ætate ac corporis conſtitutione eſt metienda.

Cura. Obſervandum, an ſit *Symptomatica*, an verò *Primaria*, eaque vel *ſimplex*, vel *complicata* cum febre quadam putrida. In genere acrimonia ſanguinis & lymphæ acido-ſalſa temperetur, eorundem viſciditas corrigatur, & ventriculi digeſtio reſtauretur. In *Hectica primaria ſimplici* nec evacuationes nec V. S. inſtituendæ. Si prima regio corporis excrementis ſit referta, tuta eſt blanda purgatio. Si oriatur vitio ſtomachi, quod plerumque fit, convenit *vomitus*. Inter ſymptomata maximè funeſtum eſt alvi fluxus colliquativus, adeoque refrænandus, remediis ex *cydoneis*, *roſ. rubr. ſicc. lacte chalyb.* &c. Denique *dulcia ſaccharata* & *mellita* vitanda, quia viſciditatem augent. Si superveniat febri male curatæ, ibi utiliſſimum eſt *Sal ammon.* cum *Antihect. Poter.* præmiſſo vel omiſſo vomitu. Sin ab ulcere, abſceſſu aut ſimplici vitio dependeat, hujus cura intendatur, ut ſupra de *febribus ſymptomaticis* inſinuatum eſt.

In *Hectica primaria* remedia *Chirurgica* nil valent. *Pharmaceutica* talia ſunt

ſunt quæ ſalſum temperant & attenuant viſcidum; inter quæ eminent *terr. fol. tart. ejuſque liquor rite paratus*, *ſal ammon antibect. Poter.* (cum *Conſerv. Roſ.*) *bezoard. jovial. antimoniale*, & diaphoretica; mixturæ *ex aceto deſtill.* cum *lapid. cancr.* vel *perlis*. His acenſeri ſolent remedia ex *cichor. endivia*, *lactuca*, *Nymphæa*, &c. In ſpecie non datur melius nutriens quàm *pulpa paſſularum*. Item *decoct. paſſul.* cum *rad cichor.* vel *rad. chinæ* egregiè ſanguinem temperat & quaſi renovat. Hiſce ſunt qui addunt *rorem majalem*, & ex eodem paratum *ſpiritum* & *ſal eſſentiale*; quibus accedit *phlegma vitrioli roridum* ante ſtagma acidum erumpens, quod licet inſipidum, ſulph. volat. ſingularium virium eſt imprægnatum; id ſubinde rectificatum, & reiteratis digeſtionibus à *vitriolo* abſtractum, egregium fit remedium ad *hecticam* ab exacerbationibus partium internarum natam.

Cæterum in Hecticæ cura multum præſtant *lacticinia*, ſed præmiſſis neceſſariò præmittendis, nempe primas vias mundificantibus. Cavendum autem ne adſit febris putrida, capitis dolor, hypochondriorum tenſio, & ventriculi excrementa acria ex digeſtionis vitio nata. Convenientiſſimum eſt *lac* ipſum *muliebre*, imprimis ſi per ubera ſugatur. Extra hoc uſurpatur *lac bubulum* ex beſtia ſana, vel in ſpecie *lac ebutyratum*. Quidam *lac caprillum* præſcribunt, ſed præ cæteris expertum eſt *lac aſininum*. Uſurpentur autem hujuſmodi *lacticinia* maturè viribus adhuc utcunque conſtantibus. Deinde ſumatur lac adhuc calidum, addito tantillo ſacchari ut impediatur lactis coagulatio; & denique primarium alimentum ſit *lac*, carne interdicta, cæteris nonniſi levioribus & facilè digeſtibilibus, iiſque paucis, aſſumptis. Ante omnia exploret medicus, an æger lactis uſum tolerare queat; nempe ventriculo leniter purgato, exhibeat ægro initio ℥ iij vel iv. lactis; & ſi nulla inſequatur ventriculi gravitas, nec ſingultus, vomitus aut nauſea, nec calor nec pulſus intendatur, tum poteſt ℔ j. mane & veſperi propinari. Poſt ſumptum *lac* nec violentiùs ſe commovebit, nec dormiet æger. Optima ſunt alimenta temperata, v. g. *pultes ex oryza*, *juſcula avenacea & bordeacea*, *amygdalata*, *nuclei pinearum*, *piſtacearum*, *ſemina 4. frigida*, &c. *Oſtrea* à quibuſdam laudantur; *Cancri fluviatiles* rore alcalino nutritivo turgidi, modò à ſtomacho digerantur, egregiè conveniunt. & *ſuccus ex his* expreſſus cum butyro ſalito optimè miſcetur. Proſtant hiſtoriæ curarum ex *oſtreis*, item *ranis*, item teſtudinibus comeſtis, ſed in his habeatur ratio ſtomachi, ejuſque quoad appetitum dictamen, & quoad digeſtionem operatio. Si adſit fluxus alvi, propinetur *lac chalybeatum*, & alimenta craſſa *de oryza*, *pultes farinaceæ*, &c.

Digitized by Google

ARTICVLVS VI.

De Febre Maligna.

FEbris dicitur *maligna*, quando cauſa *occaſionalis* vel *materialis* à ſua naturâ degenerat in pejus; unde & malignitas communis affectio eſt quorumvis morborum. Symptomata itaque graviora ſunt in febre maligna, quàm poſſunt ex cauſa ordinario modo conſtituta oriri; ſuntque hæc ſymptomata valdè multiplicia. Frequentiora autem ſunt, virium ſubitanea & omnimoda ſine cauſa manifeſta proſtratio; pulſus in initio naturali ſimilis,& ſubito debilis & parvus evadens; interdum in initio frequens, debilis, parvus, & in progreſſu multis modis inæqualis; in genere autem pulſus parvus in febre ardentem ſimulante, malignitatem ſemper innuit; major autem evadens bonum eſt ſignum. Sitis intenſa, ſine gravi de calore querela, malignitatis ſignum eſt; item ſi potus non profit, ſed anxietatem pariat, linguamque ſcabram, aut aridam reddat. *Urinæ* ſanorum ſimiles ſunt, præſentibus aliis pravis ſignis: Interdum in ſtatu turbidæ fiunt, ſed tenues, ſine ſedimento, & cum colore dilutiore; adeo ut in malignis coctionis & cruditatis ratio vix tanta habeatur. Interim tamen ſalutare eſt ſignum, ſi urinæ excernantur craſſæ, & fiant turbidæ, ac ſedimentum candidum, vel lateritium, ſed æquale, deponant, etiam ſi peſſimè ſe habeant *ægri*. Cæterum in *malignis*, etiam melioribus ſignis præſentibus, urina exiſtente cruda & perſpicua cum ſedimento quodam flaveſcente, quod tantum chyli portiuncula eſt,intereunt ægri. *Calor* in his febribus non adeo acris eſt foris; intus verò vehemens calor pravum malignitatis ſignum eſt, partibus externis moderatè interea calentibus. Subito perit appetitus, interdum cum nauſea & faſtidio ciborum; unde bonum eſt ſignum, ſi potum ordinarium non averſentur, & ſaporem adhuc percipiant genuinum. Adſunt ut plurimum *Agrypniæ* mox in principio, eæque vel anxioſæ ex affecto ſtomacho, vel non anxioſæ ex affectis nervis & ſpiritibus. Accedit anxietas & inquietudo inſignis, non quidem ſemper in toto corpore, ſed nunc brachium, nunc pedem &c. agitando, neſciis interim ægris quare hoc faciunt. Frequentiſſimæ ſunt hæ anxietates, nunc, utut rariùs, in principio, nunc frequentiùs in incremento & ſtatu; & ſedem habent in ſtomacho, unde etiam vomituriunt ſæpe ægri. Hinc obſervavi, *vomitorium* in primo malignarum inſultu propinatum, quietem per integrum morbi curſum procurare, præſertim ſi à contagio ſit malum. Levantur quidem hæ anxietates per ſudores, ſed his ceſſantibus recidivant, non ſecus ac diarrhoæ ex ſuppreſſa diaphoreſi. Alvus interdum clauditur, quod melius eſt, præſertim ſi excretio cutanea expectetur; frequentiùs nimis fluida eſt, cum excretis liquidis fæculentis, & peſſimè olentibus. Hæc & ſimilia ſymptomata varia *malignis in febribus* obſervantur, ſed ſæpe latent febres tales, ut non niſi tarde Medicus illas valeat internoſcere. Sed ſuſpicio earum oritur. 1. Quod ægri plus ſolito ſint imbecilles citra manifeſtam cauſam. 2. Quod licet omnes functiones ſint naturales, tamen appetitus ſit proſtratus. 3 *Agrypnia* ſine cauſa ægrum vexet. 4 Urinæ ſanorum ſimiles. 5. Pulſus ſit minor & debilis. 6. Sitis & aridura linguæ & faucium citra calorem. Obſervandum autem hæc ſymptomata non niſi ante coctionis ſigna malignitatem innuere; poſſunt enim poſt coctionem à conflictu naturæ & morbi provenire.

Quoad

Quoad rationem formalem morborum malignorum, aſſerunt quidam eandem conſiſtere in ſingulari humorum corruptione, quam tamen explicare nequeunt. *Vuilliſ.* eandem ad coagulationem ſanguinis refert: *Sylv.* autem ad acrimoniam nimiam ſalis volatilis alcali enervantis acidum lymphæ & ſanguinis. Alii denique malignitatem in verminatione conſiſtere volunt, ex eo quod per microſcopium innumeri vermiculi in febribus, aliiſque malignis morbis, obſervati fuerint. Sed *Marcus Marcii* hanc ſententiam rejicit, ex eo quod vermes præcedentem corruptionem ſanguinis, tanquam rationem formalem agnoſcant. Cæterum probabilior ſententia videtur malignitatem conſiſtere in fermento acerrimo ſpirituoſo, fluida corporis immutante, & ſolida irritante; ita ut accedat ad venenorum naturam, quorum vis in acrimonia ſumma ſub minima mole maximè activa conſiſtit. *Sylv.* acrimoniam alcalinam intelligit: ſed alcalia paſſiva ſunt & acidorum ductum ſequuntur; & nervoſarum partium ſymptomata, v. g. deliria, vigiliæ, &c. potiùs ab acido acri, quàm urinoſo oriri videntur; partes item ſolidæ & fluidæ maximè ab acido volatili oppugnantur; accedit ad hoc, quod remedia uſitatiora polleant vi acidi volatilis temperativa, correctiva, ac plus minus fixativa. Huc facit, quod febres continuæ, imprimis *Cauſi*, *variolæ*, item *pleuritides*, ſimileſque manifeſto ex acido natæ, ſæpe *malignæ* exiſtant. Sed ſi ritè hæc conſideremus, malignitas hactenus explicata, nonniſi illas febres attingit, quæ ex contentis humoribus fermento tali inquinatis oriuntur, & mitiores ſunt; cum graviores ex maligno afflatu ſpiritus vitiante, & quaſi ſyderante, unde contenta corporis, in ſpecie ſanguis, notabiliter corrumpuntur, primariò oriri videantur.

Sunt itaque quædam *febres malignæ* quæ primariò & immediatè *ſpiritus*, & deinde mediante horum prævio inquinamento M.S. afficiunt. Harum *Symptomata* graviora ſunt, nimia virium proſtratio, pulſus parvus & debilis, urina naturali ſimilis, agrypnia, delirium, contagium citiſſimè & latiſſimè ſe diffundens; quæ omnia probant venenum primò ſpiritus occupare, & his in ſpecie inimicum eſſe. Probè itaque diſtinguendum an *vitales ſpiritus* una cum M.S. an verò *Animales* cum genere nervoſo magis vitientur. In priori caſu, adſunt, 1. Æſtus intenſus, cum pulſu celeri frequente parvo. 2. Sitis clamoſa, fauces aridæ, lingua ſcabra nigra & fiſſa. 3. Æſtus moderatus cum pulſu celeri frequenti & inæquali; mox ſub ingreſſu morbi apparentes. Si verò *Animales* magis afficiantur, adſunt ardor capitis continuus circa frontem intenſior, pulſus durus citra partis membranoſæ noxam, aut pulſus laudabilis cum ſumma debilitate & ſtupore, urina parum à naturali ſtatu recedens, aut ſaltem tenuior quàm morbi ægrive conditio requirit, adeòque pertinaciter cruda; agrypnia pertinax ſine cauſa manifeſta, & forſan cutis arida, ſcabra, ſqualida abſque vaporoſo calore aut blando madore. Ratio qua malignitas hæc ſpiritus peſſundet, nondum plenè innotuit. Ipſa autem imaginatio contagiorum receptionem promovens miniſterio ſpirituum, contagia in ſpiritus imprimis agere evincit. Ex dictis patet, quare æſtus & febrilis ebullitio in malignis ſit remiſſior, & quævis malignitas ſanguinem adoriens ſine inſigniori febrili ebullitione longè periculoſior ſit. Innuit enim aut ſpiritus magis eſſe affectos, aut humores in confuſionem & texturæ inordinationem à miaſmatis malignis redigi. Sanè in febribus eruptionem cutaneam moventibus, remiſſior æſtus & effervescentia febrilis, valde periculoſa ſunt. Fermentum autem hoc malignum, nunc in corpore generatur, imprimis in primis viis, præſertim ex bile æruginoſa, ſucco nempe pancreatico acriori exiſtente; nunc ab extra à contagio aut epidemica aeris & alimentorum alteratione communicatur.

Digitized by Google

Tres obſervantur malignarum febrium differentiæ. 1. *Malignæ ſimpliciter*, quando nempe *benignæ* ex degeneratione fermenti febrilis in *malignas* mutantur. 2. *Malignæ Contagioſæ*, v.g. Petechiales, Epidemicæ, &c. 3. *Peſtilentes*. & 4. *Peſtis* ipſa.

Fundamentum *Contagii* conſiſtit in fermento maligno, ſummè acri & activo, minima mole contento, ob ſpirituoſitatem ſpiritibus noſtris imprimis communicabili, & mediante inteſtino motu aſſimilabili & multiplicabili; quod mediantibus effluviis ſpirituoſis aliis ſpiritibus *Symbolizantibus* ad diſtans ſe ſociat; unde ab ægris maximè conſanguinei, & in peſte homines non bruta contagio afficiuntur. Solet hoc contagium ſtomachum ſenſibiliter afficere, quatenus aer eodem impraegnatus ſalivam inquinat; unde ſemper adeſt moleſtia in orificio ventriculi ſuperiori, imò & interdum ventriculus alteratus & eſchara affectus deprehenſus fuit. Generantur autem febres *Epidemicæ* (malignis privatis ex particulari contentorum dyſcraſia oriundis oppoſitæ) *vel vitio Atmoſphæræ*, quam inquinant effluvia, aut in ſe hoſtilia, aut mutuo halitu & aſſociatione contraria facta, aut denique ſpiritus nitro-aerei alterativa; orta ex fracedine rerum putreſcentium in caſtris, obſidionibus, &c. ex fœtore paludum, ventilato frumento per annos aliquot quieto, antris ſubterraneis, terræ motibus, &c. *Vel generantur* hæ febres vitio victus, v. g. poſt famem, item ex eſu carnium ſine ſale, vel carnium ægrotantium, potu aquarum putridarum, & frequentiſſimè fructuum horæorum corruptorum maligna aura afflatorum. Bene autem diſtinguenda eſt *fermenti maligni* ratio formalis, ab alterationibus M. S. aliorumque humorum, quæ potius producta ſunt morboſa, non ſecus ac bubones & carbunculi. Hujuſmodi ſunt ſanguinis Coagulatio, nimia Diſſolutio, Petechiæ, Purpuræ, &c.

Prognoſis valdè incerta eſt; plurimi enim cum periculoſiſſimus evadunt ſignis, & alii cum ſalutaribus è medio auferuntur. Pulſus quo major & magis æqualis, eo melior; inæqualis autem, minor, & quaſi contractus, imprimis in principio, periculoſus. Urinæ ſanorum ſimiles, vel etiam perturbatæ & craſſæ, tales permanentes, malæ: Multi coctionis ſignis in urina apparentibus, ſed denuo recrudeſcentibus, ſublati ſunt è medio. Urina tamen Cocta, laudabile habens Eneorema, per aliquot dies continuans, & in ſedimentum ſenſim abiens, ſalutem certam perpetuò pollicetur. Rarum eſt quod Cruda Urina metaſtaſin materiæ peccantis ſive producti morboſi in morbis malignis felici eventu inſinuet. Delirium poſt ſomnum, periculoſum: Si copioſus adſit ſudor, & à ſomno compeſcatur delirium, non eſt metuendum. In principio ſurditas periculoſiſſima, ſed declinante morbo ſalutem portendit, ut & parotidum tumores. Narium ſtillicidium cum agrypnia, aut ardore capitis intenſiori, & faciei rubore, peſſimum eſt ſignum; innuit enim fermentum membranoſis capitis partibus adinſtar ſpinæ infixum. Tenſiones aut titillationes in vola manus, & motus aut ſubſultus tendinum carpi quietis digitis, Convulſiones prænunciant. Muſcarum Venatio, aut floccorum Collectio, ferè ſemper Lethalis. Judicantur ferè hæ febres, modo quaſi Critico, per ſudores.

Cura. 1. Fermentum malignum corrigendum & ſpeciatim per ſudores evacuandum: 2. Spiritus & Humores roborandi, ut fermento reſiſtere queant: 3. Symptomata tam maligna quàm ardentia mitiganda. Appropriata hic *Remedia*, Alexipharmaca dicta, operari videntur, nunc fermentum illud acidum volatile corrigendo, quo facto natura ſponte correctum excludit; nunc balſamica ſua vi ſpiritus & humores condiendo, ut contagii vim minus

ſuſci-

ſuſcipiant; & nunc denique utroque modo. Sic *Sulphur commune*, imprimis ejus ſuffitus pro aeris & potus medicatione, inter alexipharmaca primatum ducit; item *Antimonialia fixa*, quæ abſorbent denuò febrilem malignum halitum, ſimilem illi quem mediante igne & nitri vi antea dimiſerunt. *Camphora & terræ pingues* balſami inſtar condiunt, & ſimul temperant. *Aceta & ſucci vegetabiles acidi*, imprimis ſi aromaticis infuſis balſamicam vim majorem acquirant, conciliant firmiorem texturam contentis corporis; quo pertinent *vina generoſa acidula*. *Animalium partes duræ* abſorbent acre fermentum; & *ſalia* eorundum *volatilia* & *ſpiritus* craſin ſanguinis conſervant, & per diaphoreſin ac diureſin depurant; & ita ſuſcepto maligno evacuando conducunt. Reliqua denique *Alexipharmaca*, v g *aromatica*, *amara*, &c. conſtitutione ſua reſinoſa oleoſa æſtum corporis intendunt, ſanguinis vim balſamicam & ſpirituum robur conſervant; & ſi ſocietur *Opium*, ut in *theriacalibus*, impetum Spirituum intenſiorem factum refrænant, & contra malignum virus defendunt, *acido* præſertim vehiculo uſurpata.

Ut autem in ſuas quaſi *claſſes* redigantur *Remedia* malignis febribus oppoſita, ſunt ea vel *fixa* vel *volatilia*. *Fixa* ſunt vel *Mineralia*, ut *Antimon. Diaphor. Bezoardica* quælibet, *Aurum Antim. Cinnab. Antim. Corall. Unicornu foſſile*, *flor. Sulphur. nitrum & nitrata*; vel *Animalia*, ut *CC. Ebur*, *Lap. Bezoard. Unicornu verum*, *pulveres viperini*, &c. *Volatilia* ſunt vel *macra* ſive ſalina ferè frigida, ut *Spir. & Salia volat. urinoſa CC. viper. urin. Liq. CC. Succin. Acetum*, *Succus Citri*, Clyſſi ſulphurei; vel *aromatica* ſeu oleoſa, ut *Camphora* (omnium optima) *Zedoar. Cent. min. Card. b. Scord. Allium*, *Chelid. maj. Helen. Vincetox. Calend Crocus*, *Rob Junip. & Sambuc*. Item olea deſtillata *Succin. Citri*, *Camphor. CC. Tartar.* Eſſentiæ & Spiritus *Theriacales* Camphorat. vel Crocat. Acet. Bezoard. Tinctur. Bezoar. &c. vel denique mediæ ſunt naturæ, ut Gelatina CC. & Semina expulſiva. —— Ex his varia fiunt compoſita, v.g. *Pulv. Bezoard. Senn.* vel *D. Mich. rub. Pannon.* imprimis ubi adeſt alvi fluxus; *Pulv. Saxon.* multum decantatus; *Theriac. Mithrid. Elect. de Ovo*, Conf. de Hyacinth. & præ his temperatum magis Diaſcord. imprimis illud à *Sylvio* correctum. Hæc autem propter æſtum quem inferunt cum aceto propinanda.

Pro Remediis ſupra dictis indicationibus ritè applicandis, *Obſerv.* I. Attendendum an major ſit ſanguinis effervescentia, an verò major malignitas; ſi prius, conveniunt minùs oleoſa, ſed magis abſorbentia, aut ſalia volatilia blandis acidis temperata; ſin verò poſterius, tutiùs uſurpantur generoſiora & theriacalia, imprimis in principio & augmento. II. Variat malignarum cura pro malignitatis gradu: ſic febris maligna à contagio, magis requirit alexipharmaca & potentiora ſudorifera; illa autem ab humorum interna degeneratione, magis temperantia, abſorbentia, & ſucceſſiva diaphoreſi reſolventia. Si ſpiritus & nervi magis afficiantur, Volatiliora & Subtiliora Opiatis miſta conducunt; ſin verò M S non niſi volatiliora aut fixa acidis blandis ſubinde interpoſitis conducunt. Deinde ſingulis malignitatis differentiis appropriata opponantur Remedia, ut in Variolis, Petechiis, Dyſenteria Epidemica & Purpura fieri debet. III. In malignis ex contagio externo, Vomitoria ſunt optima in principio; imprimis adeſt enim nauſea & anxietas præcordiorum: imo & in Privatis malignis, optima ſunt emetica Antimonialia in *principio*; vi enim fermenti maligni correctiva plus minus inſtructa ſunt. IV Nil exitialius Purgatione, imprimis ſi à contagio oriatur febris, aut excretiones Cutaneæ affuturæ ſint Alvus enim Laxa & Diarrhœa funeſta obſervantur. Clyſmata quidem temperata adhibentur, ſi obſtructæ primæ viæ neceſſariò ſint aperiendæ: Sed & hæc

Digitized by Google

ipſa non niſi cautiſſimè uſurpentur, ſi excretio cutanea ſe offerat. Devictâ morbi pernicie non incommoda ſunt blandè laxantia. V. Venæ Sectio nocet, ſanguinem enim & ſpiritus debilitat; imprimis in excretionibus cutaneis, ubi æſtuatio (modò non nimia) excretionem promoveret. Si autem mitior ſit malignitas, juncta febri ardenti, in ſubjecto Juvenili, mox à principio, ſed cautè, inſtituatur. VI. Sudorifera igitur primatum obtinent. Si corpus facilè perſpirabile ſit, conducunt potentiora; ſin minus, cautiùs uſurpentur, & interpoſitis blandis acidis, ne magis turbetur M. S. Volatilia Sulphurea Aromatica non niſi in principio & incremento conveniunt, ne in ſtatu novas turbas inferant. Si febris interſior ſit, magis conveniunt *volatilia macra*, & in ſtatu *fixiora Animal.* aut *Antim.* Uſurpentur hæc volatilia macra etiam cautè; ne nimis ſanguinem fundant aut hæmorrhagiam inducant. Nocumentis omnibus medentur interpoſita blandè acida, in ſpecie ex *Citro* aut *Cydonis*, item Clyſſi minerales Sulphurei, aut miſturæ cum ſpir. nitr. dulc. In ſpecie Theriacalia cum vehiculo acido tutiùs uſurpantur. Nimia ſudoris profuſio, & virium defectus à ſudoriferorum nimio uſu inducta, largiori potu & blandis acidulis reſarciantur, v. g. *Decoct. Citr.* cum *Syr. Rub. Idæi;* vel ℞. *Decoct. CC.* ℔ *j. Succ. Ribi. Granat. acid. an.* ℥ *j Diaſcord. Fracaſt.* ʒ *ij. Syr. Rub. Idæi* ʒ *ij. Spir. nitr. dulc. parum*. In ipſo etiam ſudoris fluore propinari poſſet Cochleare *Aq. Apolect.* cum *ſucc. Citr.* aut *Aceto* dilutum. *Acida* etiam *Urinoſis* miſta naribus admovenda. Cæterum inter *Sudorifera* excellit *Camphora*, quæ præter vim veneni correctivam ſimul obtinet aliqualem vim ſpirituum quaſi fixativam, unde vigilias & deliria optimè compeſcit. Sed illi quorum caput debilius, eruditi v. g. & delicatiores fœminæ, item illi quibus aliàs horrida eſt, nimium ejus uſum non ferunt. VII. Opiata in *febribus malignis* egregia ſunt ſudorifera, & ſimul ſpiritus quaſi coercent & graviora ſymptomata mitigant. Conveniunt imprimis in augmento morbi dum ad ſtatum properat, vel cum ſudoriferis propinata, ut ſic meliùs proliciatur ſudor, præſertim ubi anxii & inquieti ſunt ægri; vel etiam poſt ſudores cum Julepis & miſturis, ut quaſi roboretur & quietior fiat æger. *Opium* etiam coercuit hæmorrhagias in malignis ſubinde periculoſas. Inter veterum compoſitiones excellit *Theriaca* cum vehiculo acido propinata, ne æſtum nimium excitet; ſed temperatius eſt *Diaſcordium*, in ſpecie in alvi aliiſque excretionibus præternaturalibus. Uſurpant moderni *Laudan. Opiat. Eſſent. Opiat.* aut *Eſſent. Theriac.* VIII. Egregiè conducunt *Veſicatoria* in principio ſtatus, imprimis ubi adſunt gravia Capitis ſymptomata, item in ſoporoſis affectibus, item ubi interiora uruntur & exteriora frigent, ubi excretio cutanea facta retroceſſerit, aut adhuc facienda ſit. Applicantur cruribus ſupra vel infra genu, item brachiis prope carpos & axillas, & tandem circa nucham, in affectibus nempe ſoporoſis, aut ubi jam aliis in partibus applicata fuerint. Conveniunt eo magis in malignis quod ſudor parcior obſervetur; & arbitror quod mediante ſpirituum impetu ad locum dolentem concitato, in miaſmate maligno evocando ſingulare quid obtineant: unde & bubonibus optimè applicantur. IX. Attendat Medicus ad hæc tria. 1. Ad oculos igneos fulgidos & aſpectum ferocem, delirium enim minantur. 2. Ad linguam & fauces, an prunella & faucium excoriatio immineant. 3. Ad manus an convulſiones metuendæ ſint. X Quoad diætam ſufficiunt juſcula aut ſimilia; nam cum ſæpiùs ſummè faſtidiant alimentorum odorem, nullo modo ad eadem cogendi ſunt. Potus ſit *Cereviſia ſecundaria*, vel *Aqua* cum tertia parte *Vini* temperata; cum *Citro* in taleolas diſſecto, vel *ſucco Citri*, vel Gelatin. C. C. Vinum generoſum acidum moderato uſu non nocet. Convenit

etiam

etiam fumo *ſulphuris* potum medicari, aut inſtillare *Chylos antimoniales ſulphureos*. Conducit etiam *Nitr. Antimoniat.* à ℈j. ad ℈ij. in menſ. j. potus ordinarii ſolutum, niſi vel alvi liberior fluxus, vel ſtomachi nauſeabundi imbecillitas obſtiterit. —— His præmiſſis ſequuntur Remediorum formulæ: v.g. in principio & incremento;

℞. *Aq. flor. Sambuc. & Card. Bened. an. ℥ ß. Liq. C. C. ſuccinat. ʒj. vel hujus loco Sal vol. Viper. ℈j. Syr. Card. Ben. ℥ ß m pro doſi*, expectando ſudorem. Ubi graviùs urgent ſymptomata, adde *Laudan. Opiat.*

℞. *Aq. Scabioſ. Aq. flor. Sambuc. an. ℥ ß. Acet. Rutac. & Theriac. an. ʒ ij Antimon. Diaphor. ʒ ß. Bezoard. miner. gr. xv. Syr. Rub. Idæi ʒ vj. m. pro 3. doſib. Si Theriaca* minùs conveniat, ſumatur ejus loco Diaſcord. v. g.

℞. *Aq. Scabioſ. ℥ ij ß. Suc. Citr. recent. ʒ vj. Diaſcord. Fracaſt. ʒ ij Antim. diaph. ʒ ß Camph. gr. iv. Syr. Card. Bened. ℥ ß. m. pro 2. doſibus.*

In Progreſſu morbi & ubi volatilia, in ſpecie ſulphurea, cautiùs uſurpanda veniunt. ℞. *Antimon. Diaph. ℈ ß. Ebor. ſine igne, gr. xv. Sal. Vol. C. C. gr. v. m. f. Pulvis pro 1 doſi*, cum ſeq. vehiculo.

℞. *Aq flor. Sambuc. & Scabioſ. an. ℥j. Aq. Papav. alb. ʒ vj. Syr. Card. b.* ʒ iij. de quo capiatur pro lubitu.

Si Diarrhœa juncta ſit, ℞. *C. C. uſt. ℈j. Bol. Armen. ℈ ß. m. pro una doſi.* Vel,

℞. *Aq. flor. ſambuc. ℥ iij. Spir. Theriac. Camph. ʒ iij. C. C. uſt. ʒ ß. Terr. Sigil. ℈j. Syr. Acet. Citr. ℥ ß. m.* Poſſet & *Myrrha* addi, niſi ſaporem nauſeet æger.

Si Convulſiones immineant, ℞. *Sal. Card. B. ℈ ß. Bezoar. miner. gr. vj Sal. vol. C. C. gr. iv m pro doſi.* Vel, ℞. *Antim. diaph ℈j Cinnab. Antim. ℈ ß. Camph. gr. v m pro doſi.*

Pro ſcopo expellendi, ℞. *Cort. Citr flav. recent. ʒ ij. Sem. Citr. ℥j. Sem. Card. b. & Aquileg. an. ʒj ß.* Myrrh. *elect. ʒ ß. Amygd. dulc. ℈j. f. Emulſio cum ſ. q. Aq. Scord. & Scorzoneræ, & edulcoretur parum.*

Juxta hæc Remedia Diaphoretica, in & poſt ſudorem ſubinde miſturæ blando-acido-confortativæ adhibendæ ſunt. V. g. ℞. *Decoct. Rad. Scorzoner. cum C. C. ℔j. Succ. Rub. Idæi ʒ ij. Succ. Citri ℥j. Gelatin. C. C. recent. ℥j. ad ℥ j ß. Syr. acet. citri q. ſ. pro grato ſapore. m.* Poſſet & *Tinctura Roſar.* extrahi cum *Decocto* & *Succo Citri.*

Si alvus nonnihil liberanda veniat, ℞. *Decoct. Tamarind. cum Paſſulis ℔ j. Syr. Rub. Idæi & Acetoſ. Citri an. ℥j. Spir. nitr. dulc. parum. m.*

ARTICULUS VI.

De Petechiis & Febre Petechiali.

IN morbis malignis ſæpius erumpunt *maculæ*, quæ *febrem Petechialem* conſtituunt: non tamen ſigna ſunt Pathognomonica febris malignæ; nam in ſcorbuto & febribus ſcorbuticis apparent, & etiamnum in tertianis ante ſudorem, & poſt ſudorem evaneſcunt.

Symptomata febrium malignarum *Petechialium*, ſunt laſſitudo & dolor contundens totius corporis, vires inſigniter proſtratæ, licet febris adhuc mitis exiſtat. Calor in principio mitiſſimus, ferè tamen veſperi intenditur. Hinc ſuperveniunt graves & continuæ Cephalalgiæ, Agrypniæ, anxietates & jectigationes: In principio ægri facilè ſudant, in progreſſu difficiliùs, in ſtatu ferè nunquam. Subinde alvi fluxus variorum ſpumoſorum, ut plurimum fœtidiſſimorum excretorum, ſuper venit: Quę omnia ferè aliis *malignis* communia ſunt.

Digitized by Google

ſunt. Tandem quartodie, vel ſæpius ſeptimo, erumpunt maculæ circa pectus & ſcapulas, hinc abdomen & crura, & tandem brachia, liberâ ut plurimum facie. Interdum non ſolum externas partes occupant, interdum etiam vibices apparent. In ſtatu frequentiſſimè ſuperveniunt deliria, & convulſiones, & in morbo ſalubri Ptyaliſmus. Hæ febres ſemper ferè continuæ ſunt. Diſtinguuntur autem maculæ à morſibus pulicum, ex eo quod pulicum morſus habeant in centro punctum ruberrimum, & appoſita *farina lupinorum* cum aceto aut oxymellite evaneſcant. Maculæ quo magis rubicundæ, eo meliores: quo magis plumbeæ aut nigræ, eo deteriores; innuunt enim ſuperficiei cutis majorem mortificationem à virulentia malignitatis inductam, quæ in extinctione ſpiritus inſiti conſiſtit. In morbo ſalubri maculæ intensè rubræ, pedetentim palleſcunt, flaveſcunt, ſicque evaneſcunt.

Cauſa ferè eſt corruptela interna contentorum & conſequenter M. S. & ſpirituum. Admodum Contagioſæ ſunt; ſed contagium minus activum eſt, quaſi latere aliquandiu queat, antequam ſe exerat.

Prognoſis. Quò magis blanditur hæc febris, eò magis nocet. Maculæ latæ rubræ, die 7. 10. 11. 12 &c. præcedentibus coctionis ſignis apparentes, bonæ ſunt. Paucæ autem, febre ingraveſcente, & urinâ cruda exiſtente, lethales. Plumbeæ cum virium debilitate, peſſimæ. Quæ ſubito diſparent aut recurrunt, periculoſiſſimæ. Hæmorrhagia parca, aut poſt maculas jam efflореſcentes, ſuſpecta eſt; larga verò in incremento die critico erumpens bona. Excrementa alvi nigra aut fœtida periculoſa. Hæ febres lentiores ſunt quàm aliæ malignæ; in ſtatu enim interdum 6. 8. vel plures dies in eodem tenore perſiſtunt ægri. Qui curam differunt, & aerem liberum non devitant, ſæpius ſuccumbunt. Si omnia autem rite procedant, nec vires adeò proſtratæ ſint, ferè intra 14. dies, acutarum more ceſſant. *Solvitur* hæc febris plerumque per ſucceſſivam diaphoreſin, nunnunquam per criticam hæmorrhagiam narium, vel urinam, vel metaſtaſin materiæ coctæ.

Quoad *Curam*; obſervetur: 1. Vomitoria, imprimis in principio, anxietates graves huic febri familiares optimè præcavent. Purgatio, niſi in primo principio, ferè nocet, cum aliàs ad diarrhœam facilè proclives ſint *Petechiales*, 2. V. S. inutilis, imò nociva eſt. 3 In Principio & Incremento Sudoriſera Volatilia, imprimis *Theriacalia*, tutiſſimè adhibentur: In progreſſu ac ſtatu fixioribus indulgendum. Si gravior ſit malignitas, ad minimum ter in 24. horis porrigenda ſunt Remedia. Ratione autem virium, nec linteis nec ſtragulis nimis opprimendus eſt æger. 4. Apparentibus Petechiis, non ſolum laxantia, ſed & Clyſmata, niſi urgeat neceſſitas, exulent. Si ſuperveniat alvi fluor, non adeo ſubito ſupprimendus; niſi copia exceſſerit; imprimis ſi non tam ex contagio quàm interna contentorum corruptela vitium duxerit. Ita tamen regatur, ut macularum expulſio ab alvi fluore non cohibeatur. 5. Veſicatoria pedibus & brachiis applicata egregiè conveniunt, imprimis ſi retroceſſerint maculæ, aut ſuperveniant nervoſi generis ſymptomata. 6. Vini moderatus uſus conducit. Et in æquali calore naturali conſervandi ſunt ægri. Remedia eadem ſunt quæ in aliis malignis: v. g. In principio,

℞. *C. C. ſ. igne, Antim. Diaph. an.* ℈ *j, Sal. vol. C. C. gr. xij. m. f. Pulvis pro 2. doſ.* Vel,

℞. *Aq. flor. Sambuc.* ℥ *ij. vel iij. Acet. Sambuc.* ℥ ß. *Theriac.* ʒ *ij. Antim. Diaph.* ℈ *ij. Syr. Card. b.* ʒ *ij. m.*

Præ-

Præmiſſo *vomitorio*, præſcipſi olim, *Theriac.* ℥ij. *Antimon. Diaphor.* ʒ ß. *Sal. Abſintb.* ℈j. *cum ſ. q. Syr. acetoſ. Citr. f. Bolus*, pro 2. doſ. quarum unaquæque capiatur in cochleari *aceti vini*, unde copioſus emanavit ſudor. Poſtmodum præſcripſi *Seq. Elect.* de quo die nocteque capiebat æger. ℞. *Conſerv. Pulp. Citr.* ℥j ß. *Diaſcord. Fracaſt.* ℥ ß. *Antimon. Diaph.* ʒj ß. *cum. ſ. q. ſucci citr. f. Elect.*

In & prope *ſtatum* uſurpentur ſequentia. ℞. *Aq. flor. ſambuc.* ℥ij. *Aq. Ceraſ. nigr.* ℥j. *Sp. V. Campb.* ʒiij. *C. C. ſ. igne* ℈ij. *Bezoar. min.* ℈j. *Sal. Vol. Succin. gr.* ix. *Syr. flor. Tunic.* ʒvj. *Capiatur Cochleatim*. Item, ℞. *Decoct. Lign. Saſſafras*, ℔j ß. *Succ. Citr.* ℥iij. *Diaſcord.* ʒiij *Antim. Diaph.* ʒj ß. *Bezoar. min.* ʒ ß. *Syr. flor. Tunic.* ℥j ß. *m. Capiatur ſæpiùs pro lubitu*.

In *ſtatu*, dum ſumma urſerit virium proſtratio, poteſt uſurpari ſequens Potio. ℞. *Aq. ſcab.* ℥j ß. *Aq. Cord. Herc. Saxon.* ʒvj. *Aq. Cinn.* ʒiij. *Conf. Alcherm.* ʒj. *Bezoard. Solar.* ℈j. *Syr. Rub. Id.* ℥ ß. *m. Capiatur pro lubitu*.

Si Stomachi urgeant Symptomata, externè applicetur *ſcutum ſtomachale* ex *Gum. Tacamab. Cerat. Stomach. & Ther. Androm.* Epithemata, fronti & præcordiis male applicantur, quia facilè refrigerantur & poros claudendo petechiarum eruptionem impediunt. Commodè autem applicantur ſcrobiculo cordis, & pulſui *Linimenta* ex *Oleis deſtillatis* cum *Ol. N. M. expr.* Solebant veteres petechiarum eruptionem promovere per frictiones & inunctiones totius corporis, in ſpecie dorſi, cum *nitratis*; v. g. ℞. *Ol. amygd. amar.* ℥ij. *Vin. Rhen.* ʒvj. *Aq. Chamom.* ℥ ß. *Nitr.* ʒij. Bulliant ad aquæ conſumptionem, & affricetur *Colatura*.

ARTICULUS VII.

De Variolis & Morbillis.

V*Ariolæ* & *Morbilli* ſunt tantum *Symptomata* Febris continuæ, nunc benignæ, nunc malignæ. *Earum Hiſtoria* ſic ſe habet. Prægreſſo horrore plus minus ſenſili inſequitur æſtus intenſus, gravitas totius corporis, cephalalgia inſignis, dorſi imprimis lumborum dolor, cum pulſatione in ſpina, oculi tumidi ſubrubentes & quaſi lachrymantes, tuſſis ſicca, raucedo, faucium dolor, pulſus celer, vehemens, frequens, durus, *Urina* ſanorum non diſſimilis, natura nempe ad ambitum corporis ſerum propellente, ſubinde tamen *turbida* ſi magna ſit contentorum ebullitio, & interdum *alba* cum ſedimento furfuraceo. Reſpiratio nonnihil difficilis, vomitus vel ſaltem inanis vomendi conatus, ſubinde hæmorrhagia narium occaſione ſanguinis nimium ferventis, quæ in principio morbum levem, in ſtatu funeſtum prænunciat. Adſunt inquietudo, agrypnia, deliria; interdum Convulſiones Epilepticæ, aut Diarrhœa, & interdum Diabetes, & mictus cruentus. Tertio vel quarto die erumpunt *maculæ* rubræ, & ſi rite procedant, prædicta Symptomata mitigantur. Si *Maculæ* hæ ſint ſimpliciter tales, & ita maneant donec poſt aliquot dies ſenſim evaneſcant, *Morbilli* appellantur. Si verò ſucceſſivè in *puſtulas rubras* eleventur, quæ albeſcunt pedetentim in centro, cum circulo ambiente purpureo livido, atque in medio ſui in pus abeunt, hinc in cruſtas, & ſquamas, & tandem decidunt, *Variolæ* dicuntur. Maculæ tales potiſſimum manus, & faciem occupant, quæ omnino intumeſcunt,

Digitized by Google

ſcunt. Nullus eſt morbus qui tot mala poſt ſe trahit, ac Variolæ non bene judicatæ; ulcera enim gravia, oſſa carie affecta, & mille mala exinde originem ducunt. Præter *Variolas* & *Morbillos* refert *Schenkius* tertium *puſtularum genus Cryſtallinum*, quæ nunc ſolitariæ, nunc petechiis ſociatæ, nunc poſt variolas prodeunt. Afficiuntur in *Variolis* & *Morbillis*, non ſolum partes *Externæ*, ſed & internæ, præcipuè Pulmones, unde qui ex hoc morbo intereunt, aut ſuffocantur, aut ex convulſionibus aut Dyſenteria interimuntur.

Febris *Variolarum* ac *Morbillorum*, nunc *benigna* eſt, nunc, idque ſæpius, *maligna*. Eſtque nil aliud quàm ſanguinis deſpumatio, mediante fermentatione febrili, qua ſanguis ſe à recrementis lactis matris vitiati aut ab acido corrupti depurat. Unde talia recrementa una cum ſanguine ab iiſdem inquinato, per fermentationis modum præcipitantur intra cutem, ubi acrimonia ſua inflammationes & tandem harum ſuppurationes inferunt. Differunt itaque *Variolæ* & *Morbilli* tantum ſecundum magis & minus. Et peccat imprimis acidum in ſanguine, à cujus acrimonia oriuntur convulſiones nervoſarum partium, dolores lancinantes dorſi, dyſenteriæ, urinæ cruentæ, ulcera, & adeo oſſium caries, & phthiſis pulmonalis non rarò poſt variolas relicta. Inquinatur etiam lympha ab hoc acido, unde tuſſes ſiccæ, raucedines, oculi lachrymantes, &c.

Acidum illud ita ex ſanguine ſecretum ac in puſtulas intercutaneas congeſtum, ſanguinem in parvis, quas acrimonia ſua excitant, inflammatiunculis in pus mutat, per præcipitationem ſulphuris ſanguinis ab acido. Idem illud acre rodit cutem, pruritum infert, & fibris ejus profundiùs eroſis cicatrices efficit; & ſi volatilius & acrius exiſtat, malignitatem comitem habet.

Cum omnes ferè homines *Variolis* & *Morbillis* afficiantur, idque ferè ſemel, probabile eſt earum *cauſam occaſionalem* altiùs in ſanguine radicari, non quidem *ex vitio ſanguinis menſtrui*, ſed *ex acidi lactis nutritivi corrupti reliquiis*. Hinc earum cum *acboribus* & *favis* convenientia: hinc conſanguinei longe diſtantes eodem tempore iiſdem mutuo corripiuntur: hinc gravidæ aut variolis correptæ, aut liberis ægrotantibus ex variolis ſedulò aſſidentes, fœtum enituntur ſimiliter iiſdem correptum. Seminarium autem hoc nonniſi accedente causâ externâ, ſpeciatim certa aeris alteratione, in actum deducitur; unde ſæpe *Epidemicæ* exiſtunt. Non quod actu præexiſtant tot ſordes, quot eliminari videmus; ſed acidum fermentando ſe multiplicat. Unde illi quorum ſanguis eſt cacochymicus aut magis alterabilis, copioſioribus iiſdem afficiuntur. Licet Eſſentiâ *Variolæ* & *Morbilli* conveniant, differunt tamen pro ætatum, nationum, aliarumque rerum non naturalium varietate. Unde in Hiſpania, Gallia, Germania, Islandia, Japonia, Æthiopia, &c. diverſimodè ſe habent. Et Adulti graviùs laborant quàm Pueri, quia denſior illorum cutis & firmior ejus textura diſpoſitioni materiæ non adeo apta eſt, & ſub ſuppuratione ſenſibilius dolet. *Variolæ maligniores* frequenter vermes junctos habent, per ſudorem aut urinam nonnunquam rejectos. Curioſum eſt, quod quidam altera corporis parte *Variolis*, altera verò Morbillis affectus fuit.

Prognoſis. Variolæ citò & confertim erumpentes, bonæ, quia materiæ obedientiam, & naturæ robur oſtendunt. Si poſt eruptionem Febris & Symptomata non remittant, res periculoſa eſt; aut enim inſufficientem expulſionem, aut defectum virium oſtendit. Graviùs laborant, quorum parentes morbo Gal-

bo Gallico laborarunt. *Variolæ meliores* citò albeſcunt cum circulo rubro; ſunt & magnæ, molles, acuminatæ, rotundæ, diſtinctæ, & ſine continuitate propinquæ, & quæ loca externa & ignobiliora occupant, facilè maturantur & decidunt. *Malæ* ſunt *variolæ* diſcolores ad livorem declinantes, aut quæ habent circulum lividum, violaceum, aut nigricantem; item duræ & verrucis ſimiles, ut & depreſſæ; item ſi antea acuminatæ ſubſideant, & in medio ſui foveolam acquirere incipiant; his adde duplices, tardiùs erumpentes & maturantes, & illas in quorum medio nigra apparet macula. Convulſiones ante eruptionem non metuendæ; ſed ſi continuent aut redeant poſt expulſionem, ſæpe lethales ſunt. Si ſanguis largiùs è naribus effluat in principio, pauciores & leviores ſunt variolæ. hæmorrhagia verò aut alvi fluxus eruptioni ſuperveniens, malum; aut enim puſtulas retrocedere faciunt, aut inquinamenti humorum inſignis ab iſtis puſtulis inducti indicium ſunt. Unde hæmorrhagia ſalutaris debet eſſe, 1. In principio & incremento. 2. Sufficiens & moderatè copioſa. 3. Continua, non interrupta. 4. Per Anaſtomoſin. Urina ſanguinea, & ſanguinis ſynceri ſupra aut infra excretiones, ſunt lethales. Tenſio & Meteoriſmus ventris cum anxietate mortem prænunciat, præcipuè ſi adſit dolor. Si febris ex pulſu & urina levior appareat, & inſolita adſit virium proſtratio cum magno dorſi dolore, quarto ſubinde die lethalis eſt. Si prompte rectèque agatur reſpiratio, & vox facilè ſequatur ſine raucedine, admodum ſalutare ſignum eſt. Sed ſi difficulter trahatur ſpiritus, aut conciderunt vires, aut in ſepto tranſverſo adeſt *Phlegmone*. Si ægri vehementer ſitiant, intuſque continenter angantur, prompteque refrigeſcant bullæ, detumeſcantque variolæ glauco livore palleſcentes, inſtat mors; hoc enim caloris nativi extincti argumentum eſt. Si puſtulæ hæ malè curentur, aut partem nobiliorem graviùs læſerint, diuturna vel lethalia poſt ſe relinquunt Symptomata.

In *Cura*. 1. Fermentum acre acidum temperandum. 2 Correctum per diaphoreſin, natura monſtrante viam, ejiciendum. 3. Symptomata urgentia mitiganda. 4. Læſio partium, vel imminens præcavenda, vel facta reſtituenda.

Pro his ſcopis ritè obtinendis, Obſerv. 1. Diſtinguendum eſt *tempus Ebullitionis*, quando efferveſcentia febrilis M. S. depuratoria viget, & *tempus Expulſionis*, quando excretio cutanea incipit. Prius primis 4. diebus abſolvitur; poſterius à 4. ad 11. protrahitur, adeò ut circa 13. diem curatio ut plurimum abſoluta ſit: Licet pro circumſtantiarum varietate interdum utrumque ulterius protrahatur. His autem temporibus rite diſtinctis, in principio dum puſtularum elementa nondum apparent, haud protinus ad *Expellentia* dilabendum, ſed naturæ conatus ita expectandus, ut interim primordia fermenti mitigentur, & ulteriori ſanguinis corruptioni obviam eatur. Dum verò erumpunt, ſive jam eruperint *Variolæ*, Symptomatis urgentibus pro re nata proſpiciat medicus; Cautè tamen, ne forte turbetur naturæ opus magna pharmacorum moleſtia. 2. Semper poſt ſanatas variolas corpus purgandum, ſanguiſque purificandus, ne hinc inde hærentes reliquiæ acido-ſalſæ mille mala inferant. Pro quo ſcopo excellit *Mercur. Dulcis*. Sub primo etiam principio, ſi corpus ſit cacochymicum, aut primæ viæ ſordibus obſeſſæ, ne ſupervenientia exinde Symptomata naturæ motum turbent, conducit nonnunquam blandum laxans paſſulatum, vel, quod magis appropriatum, *Merc. dulc.* parca doſi. Cautè autem & ſub primo ſaltem principio hoc fiat. Nam in progeſſu morbi ubi puſtulæ plùs minùs eruperint, à quolibet alvum ſtimulante, etiam leviſſimo clyſmate, niſi ſumma urgente neceſſitate, ſtudioſè abſtinendum. 3. In noſtro climate

V. S.

V. S. multum nocet; præcipuè ſi jam appareant *Variolæ*. Interim tamen in aliis regionibus hæc regula non obtinet. Imò & hic loci in Adultis Plethoricis aut habitioribus, vena aperta haud adeo nocere ſolet, ſed in primo fiat principio. 4. Opiata debitis cum cautelis adhibita perquam proficua ſunt; ſymptomata enim urgentiora mitigant, alvi fluxum ſiſtunt, nervoſi generis ſymptomata præcavent, & intumeſcentiam faciei & manuum, quam inſignem in hoc morbo natura habet, ad debitum terminum pertrahunt; in ſpecie *theriaca* infantibus, & *Laud. Opiat.* adultis, veſperi exhibita. 5. Peracta cura interrogetur æger, an in pectore, abdomine aut aliis partibus ſymptomata ſentiat, & parti læſæ maturè ſuccurratur: Phthiſis enim, aut pleuritis, aut periculoſus alvi fluxus, variolas non ſufficienter expulſas ſequuntur. 6. Aer ſtudioſiſſimè cavendus, ſed & inſimul cavendum à nimio calore, nimiiſque ſtragulis. Si nempe tempore ebullitionis excedat æſtus febrilis, nullo modo per integumenta aliiſvè modis intendendus eſt; è contra ſi eſt debilior & materiæ expellendæ vix ſufficit, omnino augendus eſt. Sin verò medius ſit æſtus, in medioeri calore detineantur ægri. Quoad *Diætam* tenuis ſit, præſertim ebullitionis tempore. *Lentium decoctum* nil valet. *Vinum* ſemper nocet.

Remedia ſunt vel *generalia*, vel *ſpecifica*. *Generalia* ſunt abſorbentia, & *volatilia*: illa acre temperant, & potius conducunt ubi circa primas vias urgent ſymptomata: hæc magis ſudorem & urinas movent, & magis conveniunt ubi volatilius peccat acidum, cum inquietudine, convulſionibus, &c. Illa magis tempore ebullitionis, hæc excretionis, imprimis ubi pectoris aut pulmonum metuuntur mala, conducunt. Illa ſunt *unicornu foſſile*, *antimon. diaphor. cinnab. antimon. corall. C. C. ſine igne*, *& ſem. expulſiva dicta*. Hæc ſunt *ſal. volat. C. C. viperar. &c.* & in infantum variolis nunquam ſatis laudatus liquor C. C. ſuccinat. His ſociari poſſunt *Opiata* quovis morbis tempore pro ſymptomatum ratione.

Specialia remedia ſunt *Myrrha*, *Caſtor.* quæ balſamica vi alterationem à fermento maligno inhibent; item horum *eſſentiæ* cum *S. V. tartariſato* paratæ, *eſſent. ex caſtor.* & *aſa fœtida cum tinctura tart.* parata. *Crocus* mirè expellit, dolorem ſedat, & venenoſitati reſiſtit. Scopis omnibus optimè ſatisfacit *ſtercus equinum*, in forma moduli potui infuſum, aut etiam tum cereviſia calida ejus ſuccus expreſſus; & in ſpecie ab angina & pleuritide & cognatis in variolis morbis prȩſervat. Laudatur *ſtercus ovillum* ad variolas, ſicut & *caprinum* ad morbillos. *Ficuum decoctum* multum laudatur ad expellendas puſtulas, & temperandam acrimoniam; ſed ne alvum laxet, prȩſtaret *decoct. milii* cum *ficubus* parare. *Succinum* pro externo uſu multum deprȩdicatur, *brachialia* nempe carpo circumpoſita. Ex his variȩ fiunt formulȩ. V. g.

℞. *C. C. ſine igne ℈j. Myrrh. g. vj. theriac. gr. ij. m. pro doſ. infantibus*, prȩmiſſo prȩſertim uſu *mercur. dulc.*

℞. *Aq. Scabioſ. Scorzoner. ℥jß. Antim. Diaph. ʒß. C. C. ſigne igne ℈j. Sal. vol. viper. gr. xv Syr. flor. Calend. ℥j. m. pro 3. doſ.*

℞. *Sem. Nap. Aquileg. Card. b. an. ʒj. cum ſ. q. Aq. Scabioſ. f. Emulſio. Adde Bezoard. miner. C. C. ſ. igne, Unicorn. foſſ. an. gr. xv. Edulcoretur parum.*

℞. *Aq. Scabioſ. ℥jß. Eſſent. Myrrh. ʒj. C. C. ſ. igne ℈j. Bezoard. min. ℈ß. Laud. Op. Ferment. gr. j. Syr. Card. b. ℥iij. m.*

℞. *Antim. Diaph. Martial. gr. xv. Caſtor. Myrrh. an. gr. iv Camph. gr. j. m.* Profuit puero 10. annorum, cum inciperent variolȩ evaneſcere ſine ſuppuratione, cum alvi fluxu.

℞. *Tin-*

℞. *Tinctur. Tart. acris*, *Eſſent. myrrh. an.* ℥ ij. *m. dentur adulto gt. 60. infanti* 30. *ter in die*, *circa ſtatum*, *dum remittunt ſymptomata & copioſæ jam puſtulæ efflore-ſcunt*.

℞. *Aq. menth. Aq. flor. Sambuc. an.* ℥ j. *Gelat. C. C.* ʒ vj. *Succ. Cydon.* ℥ ß. *Terr. Sigill.* ℈ j. *Antim. Diaph.* ℈ ß. *Syr. de toto Citro* ℥ ß. *m. pro infantibus in morbillis diarrhœa affectis*.

Sympromata in his morbis mitiganda ſunt, vel *ante eruptionem*, vel *poſt eruptionem*. *Ante eruptionem* ſunt, 1. *Anxietates præcordiorum* & *jectigationes*, quas quando vel vomitus ſpontaneus præceſſit, vel medicamenta nauſeoſa provocarunt, optimus eſt *Liq. C. C. Succin.* præſertim in infantibus: Cui *Extr. Theriac. Laud. Op.* in parva doſi addi poſſunt. 2. *Vomitus* in principio non ſtatim ſupprimendus; aſt ſi nimius fuerit, curatur *extr. theriac. Syr. Papav. Laud. Op.* una cum *Abſorbentibus*. 3. *Diarrhœa*, curanda per *pulv. ter. ſigil.* largiter agitatum cum *cereviſia*; item *C. C. uſtum* & *theriacalia*. 4. *Vigiliæ*, *Deliria*, imprimis *Convulſiones Epilepticæ*, quæ infantes in principio morbi cum abdominis duritie affligunt, quæ optimè curat *Liq. C. C. Succin. Cinnab. Antim.* & ſi neceſſarium videatur, in morbi principio, Clyſmata levia. 5. *Hæmorrhagia narium* moderata ſinenda. Præſtat ut plus fluat ſanguis quàm minùs. Quod ſi non ſufficienter procedat, potiùs promovenda venit vellicando nares cum ſeta porcina, aut crebriùs,& fortiùs eaſdem emungendo. Quod ſi excedat, optimè curant *bufones* appenſi aut ſub axillis agitati. Si oriatur ex nimia ſanguinis ebullitione, conveniunt *opiata* cum *abſorbent.* vitando tunc *volatilia*. 6. *Tuſſis*, curanda in principio ab *Incraſſantibus*, v. gr. *Syr. Viol. Papav. Jujub. Diacod.* in *Aq. Scabioſ. Tuſſilag.* &c. in ſtatu verò per *Incidentia*, nempe *Syr. de Nicot. Eryſim.* cum *Aq. Menth. Hyſſop.* In omni tempore Remedia ex *Scabioſa* ſpecioſè præſervant & curant partes reſpirationi dicatas. 7. *Virium proſtratio*, corrigitur à Tinctura Corall. cum Spir. C. C. item hauſtu Vini Rhen. ſpeciatim quando proſternuntur vires à nimio ſudore.

Poſt Eruptionem, *Symptomata* ſunt, 1. *Retroceſſus*, in quo caſu nil melius quàm *Veſicatoria*. 2. *Suppuratio*; pro qua promovenda, ac ne lædantur, præſertim partes internæ, optimè conveniunt *Lapid. Cancr.* ʒ ß. *Myrrh. gr. xv. C. C. ſ. igne* ℈ j. *ſal. Card. b. gr. v. m. pro 3. doſ.* Vel veſperi ad promovendam ſuppurationem, & levandum ejus dolorem in adulto, ℞. *Aq. Scabioſ.* ℥ vj. *Oc. Cancr. præp.* ℈ j. *Myrrh. gr. vj. Laud. Op. gr.* ß. *Syr. de Succo Scabioſ.* ℥ iij. *m.* 3. *Cicatrices* & Foveæ ab eroſione ab acido acri ſalſo. Pro levando hoc ſymptomate mitigetur pus illinendo *Ol. Amygd. d. expr. rec.* calidè cum penna, quando jam maturaverint. Vel applicando ſæpiùs *pinguedinem lardi incenſi* deſtillantem. *Spiritus V. Aromaticus* cum *Salibus Vol.* leviter acuatus, ſubinde calidè variolis applicatus optimè pus mitigat; item *S. V. Myrrhatus* ſub eruptione variolarum calidè per 2. dies illitus. Poteſt etiam *Emplaſt. de Sperm. Ran.* cum *Sacch. Saturn.* imponi faciei, ſed cautè talia fiant ne repulſis variolis ſuperveniat mors. Ne autem facies tot variolis obſideatur, imponunt dorſo vel ſcapulis *Veſicatoria*; alii vaporem ex *decocto Herb. Emol.* pedibus ſuſcipiunt, vel pedes lacti calido immergunt. Sane in pruritu manuum, & plantarum pedum, dum erumpunt puſtulæ, multum confert, ſi ponantur dicta membra aſſiduè in *Aqua calida*. Sed habeatur tunc pedum ratio, nè à copia variolarum dolores diuturni aliaque mala iiſdem concilientur. Nævos tollunt imprimis *Sperma Ran.* hinc *Aq. flor. fab.* cum *Ol. tart. per del.* temperata, cum *Coſmetico Clavii* & pauca *tutia*. Applicatur etiam faciei per noctem *Cataplaſma* ex *farin. fabar.* & *lupin.* cum *urina bovis*, & mane abluitur facies cum *Aq. flor. fabar.*

Digitized by Google

bar. miro cum ſucceſſu. Si verò ſuperſint *Cicatrices*, mediante nutritione replentur, illinendo *axung. aſciæ piſcis* & *pingued. anguill.* 4. *Ptyaliſmus*; de cujus tractatione vid. Sydenham.

Supereſt adhuc quarta indicatio, nempe, læſionis partium habenda eſt ratio. Si oculi affligantur, imponatur tepidè fruſtulum crudum *carnis rec. vitulinæ*, quod ſalſam humiditatem abſorbebit; renovando tamen poſt quadrantem horæ. In principio defenduntur oculi à puſtulis inſtillando ſæpiùs ſeq. Collyrium; ℞. *Aq. Plantag. Solan. & Roſ. an.* ℥*j in quibus ebulliant Sem. Sumach.* ʒ*j. Sem. Plantag.* ʒ ß. Coletur. Si humor jam ad partem appulerit, detractis *Aq. Solan. & Sem. Sum.* adde *mucilag. ſem. Alth. in Aq. fœnic. extract.* ʒ*j* ß. Loco *Sem. Sum.* malicorium ſumi poteſt; v. g. ℞. *Cort. Granat.* ʒ *iij. infunde in ſ. q Aq. Roſ. & Plantag. ſtent in infuſo in loco calido, poſtea filtretur, & adde marg. præp. gr. ix. Croc. Orient. gr. iij. m.* Aut pro collyrio extemporaneo inſtilla *Aq. Plantag. cum Sperm. Ran.* & tantillo *Sacch. Saturni*; vel adhibeatur *Sacch. Sat.* vel *tutia præp.* cum pauco *Vitriol. alb.* Si nihilominus Oculi intumeſcant, vel inviſcentur, ita ut aperiri nequeant; aperiantur *Decocto ſem. lin. fœnugr. Cydon. & Malv.* vel fotu ex *Malva* & *Sem. Cydon.* in *Aqua* coctis. Nebulæ poſtmodum apparentes deterguntur inflando *Sacch. Sat.* vel idem cum *Aq. Roſ.* adhibendo. Si his non obſtantibus remaneat viſus obſcuratio, proficua eſt *Aq. Ophthalm. Ruland.* vel *Aq. Ophthalm. ex Croco Metal.*

Si *Nares* defendendæ ſint, admoveatur crebriùs *nodulus* ex *flor. roſ. rub. p. iij.* & *Camph. gr. viij. aceto Roſ.* intinctus. Si cruſtæ hactenus concretæ ſpiritum intercipiant, inungantur *Butyro rec. non ſalito* cum *Aq. Roſ.* ſæpius loto.

Si *auditus* læſus fuerit, applicanda *Veſicatoria* pone aures; hinc immittatur auribus *Eſſent. Card. b.* aut *Caſtor.* cum bombace. Vel per tritorium immittatur ſuffitus ex *Caſtor. Myrrh. Colocyn. ſem. fœnic.* & *pauco Croco* in *vino* coctis.

Pro Præſervandis faucibus. ℞. *Aq. Prunel. Scabioſ. an.* ℥ *ij. mucil. ſem Cydon. & Fœnugr. an.* ℥ *j. nitr. dep.* ʒ *j. m.* & abluantur fauces; in quem finem & *ſtercus equin.* cum *ſucco Cancr. fluv.* & *Aq. Semperviv. maj.* optimè fauces, & linguam præſervat. Si nihilominus obſideantur fauces & lingua cum magno dolore & calore, optimè gargariſatur tepidè cum *lacte caprino* & *Aq. Plantag.* aut ſaltem detineantur in ore, ſæpius expuendo & repetendo. Item gargariſatur cum *decocto Hord. Paſſul. min.* & ſimilium temperantium, ad faciliorem maturationem; cui verò, ſi jamjam ſe aperiant puſtulæ, additur *Mel. Roſ.* cum pauxillo *alum.* ad meliorem ulcerum purificationem. Si *Lingua* exulceretur, ℞. *Fol. malv. arbor.* ℥ ß. *balauſt.* ʒ *ij. Myrrh. elect.* ʒ*j. Alum.* ʒ ß. *cum ſ. q. mellis deſpumati*, *f. Linimentum molle*. Si *Labia* obdurentur & doleant, inungantur *mucil. ſem Cydon.*

Si adſit vel ſequatur *Dyſenteria*, conveniunt internè *Diaſcordium*, *C. C. uſt. terr. ſigil. torment.* &c. Externè, ſi ferat conditio morbi, uſurpetur *Clyſter* ex *lacte* cum *Rad. Symphyti*. In *mictu cruento* remedia ex *Plantag.* ſunt optima. *Ulcera* poſt *variolas* cautè & non adeò vulgari modo tractanda ſunt. *Vide Salmuth. Cent.* 2. *obſ.* 50. De *Paralyſi* poſt *variolas*, *vide in M. A. N. C. An.* 4. *p.* 13. De *Aphonia*, vide *Hild. Cent.* 6. *obſ.* 14. De *Gangræna* vide *M. A. N. C. An.* 4. *p.* 50. Et de *Articulorum tumoribus* & *ulceribus*, ibid. An. 6. p. 139.

A R-

Digitized by Google

ARTICULUS X.

De Febre Purpurata & Morbo Hungarico.

FEbris *Purpurata* quoſvis adoritur, mares & fœminas, infantes & adultos, præſertim puerperas, quibus & malignior & funeſtior exiſtit, forſan menſium retentorum occaſione. *Acidum* ſui generis *malignum* eſt ejus fomes. Hoc enim ubi ſecretum fuerit & ad loca intercutanea propulſum, horum ardor, pruritus & deſquamatio excitatur. Subinde *acutus*, non rarò *præceps* eſt affectus, qui dum maximè videtur blandiri, etiam ex leviſſimo horrore, ſubitò jugulat. In *Cura* conveniunt *Volatilia*, Myrrha, Rob Sambuc. cum C. C. imprimis *Liq. C. C. Succin.* & in genere eadem quæ in *Malignis* uſurpantur.

Morbus Hungaricus febres alias malignas ſuperat, 1. Gravi *Cardialgia & anxietate*. 2. Intolerabili *Cephalalgia* & graviſſimis *deliriis*. 3. Graviori *Prunella*; quibus & dolor ſeu laſſitudo artuum *oſtocopos*, & ſubinde alvi fluor ſe ſolent ſociare. Cura eadem eſt ac ſupra inſinuatum. Valent in ſpecie *Vomitoria*, quæ in morbi Principio admodum ſunt neceſſaria. Hinc etiam Ven Ranin. Sectio, reſpectu nempe *Prunellæ*; loco quarum Ven. frontis quidam ſecant, ratione cephalalgiæ & delirii. Pro *Julepo* commodè inſervit *Decoctum C. C. cum Citro*. Pro *Diaphoreticis*, *Spir. Theriacal. Camphor. Diaſcord. Fracaſt. Pulv. rub. Pannon.* quibus nitrum Antim. in potu additur. Pro faucium Gargariſmate, ℞. *Aq. Semperv. maj.* ℔ *j. ſucci ejuſdem* ℥ *ij. Sal. Armon.* ʒ *j. m.*

ARTICVLVS XI.

De Peſte.

PEſtis ſupremum denotat malignitatis gradum, qui omnibus ferè morbis, v.g. Phrenitidi, Dyſenteriæ, Anginæ, &c. jungi poteſt. Propriè tamen *Peſtis* eſt illa peculiaris morbi ſpecies, quam *Bubones* aut *Carbunculi*, ſubinde & Petechiæ inſequuntur. Adeo ut per *Peſtem* in genere nil aliud intelligatur, quàm *morbus maximè contagioſus & Epidemicus, qui ortum ducit ex miaſmate venenato, ab aere primum ſuſcepto, & hinc per contagium propagato, qui occultè & latenter homines aggreſſus in ſummum vitæ periculum conjicit, & ferè bubones, carbunculos, nonnunquam & petechias, comites ſecum trahit.* Miaſma iſtud ſummè ſubtile eſt, quod non tantum per immediatum contactum, ſed per intermedia quæcunque, veſtes, nummos, literas, ſe propagat. In ſpecie aerem inquinando, quaſi in diſtans multiplicetur, ſe propagat, cujus medio fermentum illud peſtilens inſpiratum, ſpiritus vitales afficit, & cruorem inquinat, unde tam promptè vitæ periculum, hinc & ſpiritus metu percuſſi tam facilè contagium ſuſcipiunt. Natura Miaſmatis hujus nondum debitè explicata eſt.

Cauſæ remotæ ſunt imprimis *terræ motus*, quo in caſu merito culpantur effluvia mineralia, volatilia mercurialia; item *fames*, hominum ſtrages, & cadavera putredine reſoluta, ratione mumialis conſociationis cum hominibus. Accedunt & aliæ plures aeris alterationes.

Digitized by Google

Symptomata. Nunc adeſt febris, qui motus eſt naturæ irritatæ; nunc abeſt, quo in caſu ſpiritus quaſi ſyderati ſunt & majus ſubeſt periculum. Ægrum autem peſte correptum oſtendit nauſea ſine manifeſta cauſa, ex contagio nempe ſuſcepto. *Lindanus* dicit certum eſſe ſignum, ſi ægri ſentiant in locis bubonum i. e. inguinibus, ſub axillis, vel parotidibus, puncticulam, plures vel pauciores, vel etiam unam quaſi candente acu factam; quæ ipſa confirmantur ſi præceſſerit metus, & conjungatur capitis dolor inſignior, vel ſimilis præternaturalis ſubitanea corporis alteratio.

Prognoſis. Scabies tempore peſtis ſalutaris. Lue venerea infecti & ulceroſi raro corripiuntur; aliàs libenter lui venereæ ſe ſociat Peſtis. Bubones & Tumores citò erumpentia, cum remiſſione ſymptomatum, bonum. Bubonaria peſtis mitiſſima, illa cum Anthracibus media, petechialis peſſima. Bubones plures & boni coloris ſalutares: Carbunculi quo plures eo periculoſiores. Si per ſudores largiores materia diſcutitur, bonum; ſi ſudor ſit frigidus, vel ſi extrema frigeant, in ſpecie nares, malum. Narium ſtillicidium lethale. Tumores delitеſcentes periculum portendunt. Eminentibus exanthematibus vel bubonibus ſuperveniens ſingultus, lethale ſignum. Super bubonem erumpens Anthrax ſive Carbunculus lethalis. Anthraces in digitis propter multos tendines periculoſi. Tumores ante febrim erumpentes, minùs periculoſi illis, qui poſt febrem apparent: tumores aliquantiſper inflammati, non adeo; ſed cum circulo livido valdè periculoſi. Si Cantharides applicatæ veſicas non excitent, inſtat mors. Si poſt Veſicatorium applicatum & apertum, vel cauterium actuale, intra 12. vel 14. horas Anthracis progreſſus ad vicina non poteſt inhiberi, æger interibit. Idque etiam fit, quando poſt cauterium ſive potentiale ſive actuale applicatum, locus aridus permanet: ſin verò applicato cauterio erumpat veſicula, quo major eo melior, & poſtmodum laudabilis materia in illa generetur, æger erit extra periculum. Anthrax cum Vibice communiter flaveo aut rubeo eſt admodum periculoſus. Quod ſi Vibex albeſcat citra febris decrementum, pauca ſalutis ſpes ſupereſt. Si bubones in collo aut prope aures inducant dolores gutturis, & deglutitio citra inſignem internam inflammationem impediatur, patiens vix ultra 12. vel 15. horas ſupervivet. Febris inſignis citra anxietates cordis, minùs periculoſa eſt, quam anxietates cordis citra inſignem febrim. Si oriantur anthraces in oculis, manibus, ſtomacho, &c. intereunt, idque cum ſummis torminibus, ſi in veſica urinaria.

Cura eſt vel *Præſervatoria*, vel *Curatoria*. Genuina præſervatio conſiſtit in cauſæ averruncatione, & ſpirituum roboratione. Hinc ſanguis quaſi balſamo condiendus ad minuendam mumialem Symboliſationem cum Contagio. Peſtis, ſicut & febris omnis, jejunos facilè affligit, unde ante egreſſum ex ædibus comedenda eſt *bucella panis*, ſumendo hauſtum *Vini Abſinthit.* cui immiſſa fuerit *Camphora* quantitate piſi leviter accenſa, ut ſupernatando comburatur. Sin extinguatur, denuo accendatur. Egregium præſervativum eſt Vinum acidum generoſum, ex eo ſaltem quod animoſos reddat homines; quod & medicari poteſt ex infuſione *Vegetabilium Alexipharmacorum*, nunquam omittendo *Myrrham* & *Camphoram*. Purgantia ad præſervationem ſint Rara, Parca, & non Vehementia. V.g.

℞. Rhei elect. ʒ j ß *fol. Sen. mund* ʒ ij. *Crem. Tart.* ʒ j. *Rad. Scorzoner.* ℥ ß. *Coq. ex Aq. Card. b Colatur* ℥ iij. *add. Syr. de Cich. cum Rhab.* ʒ vj. *Spir. Salis parum, Conf. Alker.* ℈ j. *M. F. Hauſtulus.*

Theriacalia, & Aquæ ſpirituoſæ oleoſæ, in præſervatione non conveniunt, niſi

Digitized by Google

niſi acidis miſta. Optimè præſervant *fonticuli* corpori inuſti, unde qui ignari accedunt ad infectos ſentiunt punctiones in fonticulis. In *præſervatione* ſolemus *aerem medicari* per *ſulphur* accenſum addito *nitro*; imprimis per accenſum pulverem pyrium & crebriores tormentorum bellicorum in Civitatibus exploſiones: addi poſſunt *Succinum, Thus, Myrrha, Camphora, Baccæ Junip.* Præterea *Spir. Vitriol.* & *Nitri* lateribus calefactis affuſi; item *acetum nitratum* cum *Camphora*, vel acet. Rut. cum *nitro* & Camphora pro ſuffitu egregiè convenit. Non inepte *lac calefactum* in conclavi ſuſpecto reponatur, ut infectio lacti ſe inſinuet, adeo ut cruſta viridiuſcula ſupernatare appareat. Formantur trochiſci efficaces, & ſuaviores ex *Nitr.* ℔ *j. Sulph.* ℥ *iij. Benzo Styrac. ſimul liquat. an. q. ſ.* carbonibus ardentibus injiciendis.

Poſt *aeris medicationem*, inſtituitur *Præſervatio* per *corporis medicationem*. In quem finem *interna remedia* ſunt *Acida*, & hinc *Sulphurea*. Inter *Acida* excellit *Acetum Theriacale*, vel *Bezoardicum*, vel *Acet. Calend.* vel potius *Acetum medicatum* per infuſionem *Rut. Pimpinel. Beton. Nuc. Jugland. Allii, Bac. Junip.* addita *Camphor.* aut ejus vice *ſpodio Cervino*. Digerantur hæc ſpatio 30. horar. ad ſolem vel intra hypocauſtum. Percolatum detur ad cochleare 1. jejuno ſtomacho; naribus etiam, temporibus & pulſibus illinatur, pro antidoto certiſſimo. Mirus etiam fuit ſucceſſus *Aceti Theriacalis Tymæi*. Sane ipſum *acetum* in quo *Theriaca* ſoluta eſt, addita *Myrrha*, & *Camphora* in S. V. ſolut. (nam in aceto non ſolvitur) quotidie uſurpatum cum bucella panis optimè præſervat. Sed ipſe S. V. ſæpe noxius obſervatur. Laudantur etiam *Elix. Propr. Spir. Sulph.* aut *Salis*, aut *Vitrioli*, ex pauca cereviſia aut vino aſſumendus, fructus acidi, ut *Citra*, *Granata*, &c. Aceti aromatici ſpongia excepti odor: Adeo ut in peſtis præcautione. acida ſemper probentur. Quibus acida meraca ſunt moleſta, temperentur *Spiritu Vini*; hinc *Spir. Salis*, ſæpius cum eodem cohobando, aciditatem amittit.... Poſt *Acida* ſunt *Sulphurea* tam *Mineralia* quàm *Vegetabilia*, balſamica vi corpus defendentia. Hinc omnis potus *Sulphurandus*; & uſurpentur *flores ſulph.* cum *Myrrha*. Juxta *Sulphur* eſt *Succinum*, *Myrrha*, & quæ omnibus palmam præripit *Camphora*. Laudatur *Elix. Propr. Spiritu Sulph.* acidulatum. His addendum eſt *Opium*, quod ſpiritus figendo & animi pathemata nonnihil coercendo, inter *præſervantia* non ultimum meretur locum. Hinc *Theriaca*, *Mithrid. Diaſcord.* cum aceto commodè uſurpantur. Item, ℞. *Flor. Sulph.* ℥ *iij. Myrrh.* ℥ *ij Aloes* ℥ *j. Croc. Camphor. an.* ℥ ß. *m. f. Pulvis*, ex quo cum *Conf. Pulp. Citri*, *f. Electuarium*, aut, agitando eum *Aceto*, *Acetum Præſervativum*. Hæc quoad *Interna Præſervativa*; inter *Externa* convenit *ſpongia aceto* imprægnata naribus admota, omnibus *Pomambris* præferenda; cui addi poſſunt *Camphora* & *Myrrha* in pyxide perforata. *Rad. Zedoar.* & *Zingib.* in *aceto* macerata & crebriùs maſticata; aut *Trochiſci* ex *Myrrha* & *Camphora* cum *Mucilag. Gum. Tragacanth.* in ore continuò voluti. Illinuntur & tempora, carpi, & præcordia, balſamo; v. g. ℞. *Ol. Deſt. Junip.* ℥ *ij Ol. ſtill. Citr. Succin. an.* ℥ *j. Ol. ſtill. Camph. gut. xxiv. m. pro dicto uſu*. Trochiſci ex *Magnet. Arſen. Ang. Salæ* cum *ſ. q. Benzoes*, ſyndone rubro obducti & circa regionem cordis appenſi egregium ſunt *Amuletum*: item illud ex *merc.* per fumum *Saturni* coagulato & appenſo; item *Bufo* per caput perforatus, & ita appenſus; vel *trochiſci* ex *bufon.* & eorum vermiculis in patella cerea rejectis, ſimiliter appenſi. *Hæc de Præſervatione*.

Curationis totius cardo in eo vertitur, ut venenum ſuſceptum potenti *ſudorifero alexipharmaco* foras educatur, addita ſemper *Camphora* ob penetrantiam ſummam. Fundamentum ſuggerit natura venenum ſponte deponens. Sed

 obſer-

Digitized by Google

obſervetur, I. *Alexipharmacum* ſingulis 8. horis repetendum, & diu continuandum: nec metuenda virium proſtratio, melius enim ſe habent ægri dum ſudant. Interim ratio habeatur texturæ raræ vel denſæ, virium infirmarum vel validarum, & malignitatis majoris vel minoris. II. Sudans à ſomno arceatur, admovendo nempe naribus ſpongiam *aceto vin.* nonnihil *camphorato* imbutam. Nam ſomnus veneni expulſionem impedit. III. Dum ſudat æger, applicetur umbilico *panis parvus* à furno *calens*, cujus cavitas *Theriacæ* ℥ij. repleta ſit, detracta Cruſta inferiori. Simili modo Pani Secalino infunditur *Spir. Vin. Camph.* applicando umbilico ita ut foramen ei reſpondeat. Sic æger incipiet ſudare, licet nihil intus ſumpſerit, & venenum pani ſe inſinuabit, qui propterea defodiendus eſt. IV. Si adſit *Agrypnia*, *Delirium*, aut *Inquietudo*, ſudoriferis addantur *Opiata*, præſertim in principio ut coerceantur Symptomata, & poſt ſudorem linteis calefactis ſulphure ſuccino thure & myrrha probe ſuffumigatis abſterſum, ut blandus ſopor ſequatur. V. Si adſit *febris ardens* & effervescentia inſignis, *Theriacalia* niſi *acidis* temperata non conveniunt. Uſurpantur itaque *Diaſcord. fixa Antimonialia*, & *Salia Lixivialia*. Sin verò febris mitis aut nulla ſit, *theriacalia aromatica* conducunt debitæ ſanguinis æſtuationi reſtituendæ. VI. *Acida* nunquam omittenda, ſemper tamen ſudoriferis miſcenda; conveniunt imprimis poſt ſudorem ut reficiatur æger & ſimul malignitati reſiſtatur. VII. Sicut *fonticuli* in præſervatione, ſic *veſicatoria* in curatione vertebris colli, verſus humerum aut carpum, cruribus & Suris internis applicata, conducunt. Talia enim à partibus nobilioribus revellunt, à vicinis derivant, vaſa calefaciunt, liquores reddunt magis obſequaces, & cum ſeroſa colluvie noxios humores educunt. Sed acerrima eſſe debent, & pars priùs ad ruborem fovenda, quo vis Emplaſtri potentiùs ſe exerat; & excitata ulcera diu aperta relinquenda, *Emplaſtro de Meliloto* pulverem Catharidum iterum atque iterum inſpergendo; & inflammationibus dolorificis opportune ſuccurrendo *foliis Braſſicæ* ulceribus ſuperimpoſitis. Interea hujuſmodi *Epiſpaſticis* ſemper addatur aliquid de *Magnete Arſenicali*. Si tamen urgeat urinæ ardor & incontinentia, ſphyncteris veſicæ inflammatio vel ulceratio, mictus cruentus, ſi mulier in utero gerat, vel inſtet fluxus menſtruus, vel nimia ſit virium proſtratio; non ſunt admovenda. VIII. A. V S ſemper abſtineatur; idque eò magis ubi alvus ſimul fluere cœpit, vel bubones, carbunculi aut petechiæ ſe manifeſtant. IX. In principio morbi, dum venenum in primis viis hærere teſtatur nauſea, commodè adhibentur *Vomitoria*, addendo ea quæ vim habent *Alexipharmacam*. Ubi mox apparent bubones & anthraces, & neceſſitas vomitorium propinare ſuadet, applicetur buboni & anthraci attractivum remedium, ne dum propinetur *Vomitorium*, recedat tumor. X. Si vomitus adeo vexet ægros ut nihil retineant, ſolo integumentorum pondere ſudor provocandus, ſuperinducendo vultui linteaminis partem ad halitus colligendos. Sic enim vomitus & alvi profluvium ſedantur, & aſſumpta deinceps medicamenta probe retinentur.

Inter Remedia pro curatione peſtis, excellit *Camphora*; unde *Heniſii Oleum peſtilentiale* ex *Ol. Stii. Succin. Citr.* & *Camph.* compoſitum, *ad gut. x. vel xv.* multum præſtitit. Habetur etiam *Liquor* ex *Camphoræ* ℥i. ℞ *Album. Ov.* ℥ vi. *deſtillatis per retortam*, qui cum *Spiritu Vini* cohobatus egregium eſt *Alexipharmacum*. *Camphora* etiam ad ʒ ß. cum *Croco* in *Aq. Theriac.* ℥ j. ſoluta; vel cum *flor. Sulph.* & theriaca, miſta, egregiè ſudorem prolicit. Juxta *Camphoram* laudatur *Spir. C. C.* ritè paratus & *ſale volat.* probe acuatus, ad ʒ j. *Baccæ Hederæ arboreæ* ad ʒ j. *in vino* vel *aq. Card. b.* item *Baccæ Junip.* multum laudantur.

Allii

Digitized by Google

Allii Capita contuſa cum *vino* vel *aceto* ſumpta; & remedia ex *cervis* & *viperis* notiſſima ſunt. Egregii etiam ſunt *Bufones* vivi in S. V. ſuffocati, unde alexipharmacus redditur; ut & *ſpiritus* & *ſal vol.* ex iiſdem ita maceratis & per retortam deſtillatis. Imò ipſi *bufones* ab interioribus purgati, exſiccati, pulveriſati, & cum hepate proprio ſimiliter exſiccato, in forma *pulveris* ad ʒ ß. vel ʒ j. commodè propinantur. *Stercus Humanum* cum urina propria hauſtum egregium; quod & externè bubones peſtilentiales optimè curat. Inter *mineralia* eminet *ſulphur*, tam *commune* ad ℥ ij. cum *aceto* & *camphora*; quàm ex *antimonio* rite paratum. Inde & Potus quilibet in peſte ſulphurandus eſt. De *Potionibus Theriacalibus*, aliiſque, ſufficiant quæ circa *malignas febres* monita fuerunt. Ex dictis facile eſt parare formulas. V. g.

℞. *Theriac. Andr.* ʒ j. *Bezoard. min.* ʒ ß. *Campb. gr.* vj. *Acet. Bezoard. q. ſ. F. Bolus, expectando ſudorem.*

℞. *Antim. Diaph. Flor. Sulph. an.* ʒ ß. *Sal. Vol. Viper.* ℈ j. *Campb. gr.* viij. *vel* x. *m. Divide in* 2. *partes æquales pro ſudorifero.*

℞. *Aq. Card. b.* ℥ j. *Liq. CC. Succin.* ʒ j ß. *Campb. gr.* v. *Syr. de Scord.* ℥ ß. *m. pro Hauſtu.*

℞. *Rob Junip.* ℥ iij. *Elect. de Ovo, Mithridat. an.* ℥ j ß. *Theriac.* ʒ iij. *Flor. Sulph.* ℥ iij. *Myrrh.* ʒ iij. *Campb.* ʒ ij. *Croc. Orient.* ʒ ß. *Succ. Citr.* ℥ ß *f. Elect. Doſ.* ʒ j ß. *in Aq. Card b. & Acetos an.* ℥ j.

℞. *Viridis æris bene calefacti* ℔ j. *Irrora cum ſpir. acet.* ℥ iij. *Deſtilla per Retortam vitream in igne arenæ intenſiori. Jam* ℞. *hujus Spir. part.* j ß. *Spir. Tart. Rectif. p.* iij. *Miſtis his, adde ſingulis unciis Campb.* ʒ ß. *ponantur vitro bene obturato in digeſtionem, donec Camphora uniatur Liquori. Si cum aliqua particula Opii digeratur & filtretur, dat Elixir Antiloimicum Egregium.*

Symptomata frequentiſſima Peſtis ſunt *Bubo*, & *Anthrax*. *Bubo* crudus non aperiendus, niſi ejus livor aut nigredo Gangrænam minetur; adeoque *maturatio* quædam eſt expectanda. Inconſultum autem videtur diſcuſſioni bubonum operam dare, niſi ſimul ſudor provocetur. In bubone itaque curando applicantur externè, 1. *Attractiva*. 2. *Maturantia*. 3. *Mundificativa* & *Conſolidantia*. Sic pro attrahendo veneno & maturando tumore applicant quidam *Cepas coctas*, cum pulv. ſem. ſinapi, aut ſi dolor intenſiùs urgeat, cum *theriaca* contuſas. Huc faciunt *Bufones* exſiccati, in *vino* macerati dum molleſcant, & buboni impoſiti; vel horum *pulvis* cum *Aq. Scorzon.* in forma *Cataplaſmatis*; vel *Emplaſtrum magnet. Arſenicale Angeli Salæ*, reliquis emplaſtris præferendum. Buboni nempe applicatur *veſicatorium*, etiamſi tumor non ſit magnitudinis inſignis; intermiſſis *Cucurbitulis*, quæ bonos æque ac malos humores alliciunt, ſanguinem alterant, & dolorem & febrim excitant; veſicæ poſt horas 8. vel plures diſſectæ applicatur Emplaſtrum illud, cujus formula talis eſt. ℞. *Antim. Crud. Sulph. flav. Arſen. alb.* an. ℥ ij. ſubtiliſſimè pulveriſata ſepeliantur in phiala in igne arenæ, donec rubeſcant: Vaſe refrigerato, eximitur *Magnes Arſenicales*, non venenata: deinde ℞. *Gum. Serap. Ammon. Galban. an.* ℥ ß. *Ol. Succin.* ʒ ij. *Terr. vitriol. dulc.* ʒ j. *Gummata* diſſolvantur in *aceto forti*; & per parvum linteum expreſſa ad conſiſtentiam priorem bullita, miſceantur cum *ol. Succ.* & *terra vitr.* & *Magnete Arſenicali*. Sic habetur Emplaſtrum egregiè attractivum, quod tamen in corporibus robuſtioribus, vel ſi profundiùs lateat bubo, niſi ope *veſicatorii*, *eſcharam* non producet. *Eſchara* autem veneni extracti vera ſedes eſt, & mediocriter craſſa reperitur cute tantum ſuperficialiter corroſa, unde multo citiùs & minore cum dolore ſeparatur, quàm aliæ *cruſtæ artificiales*, Saltem ejus ſeparatio promovetur *ſeq. Unguento*: ℞. *Mell. Virg.*

Axung. Anat. an. ℥ j. *Fulig. Camin.* ʒ vj. *Terebinth.* ℥ j. *vitel. ov. no.* ij. *Therlac.* ʒ iij. *ol. Scorpion. q.ſ.* Si tumor, cruſta prima ablata, ſufficienter non ſit imminutus, emplaſtro prædicto magnetico ſecundam vel tertiam excitabis. Tandem ulcus *conſolidandum Emplaſtr. de minio*, vel *albo cocto* vel *Diapompbol.* ſed lente ad conſolidationem feſtinandum, ne lateat adhuc virus.

Verzacha bubones curavit applicando veſicatorium inferiori parti, deinde imponendo veſicæ *fol. betæ aut braſſicæ rubræ oleo Rap.* inunctum; ſecundo die applicavit cataplaſma ſeq. ℞. *mic. pan. tritic. alb.* ℥ ij. *farin. alth. lib. alb. an.* ℥ j. *Herb. malv. Scabioſ. Scord. Rut. flor. Chamom. melilot. an* ℥ j. *farin. ſem. Lin.* ℥ ß. *Fœnugr.* ʒ ij. *fic. recent.* N. *vj. Cep.* N. *iij. Pulv. & coq. in Aq. font. ad formam pultis, ſub finem addendo Ol. Scorp. Unguent. Reſump. an.* ʒ ß. *Theriac. Androm.* ʒ ij. *Pulv. Croc.* ʒ j ß. *Vitel. ov.* N. *iij. M. F. Cataplaſma.* Quia tamen prædictum Cataplaſma facile corrumpitur, ejus loco ſubſtitui poteſt *Emplaſt. melil. Diach. cum Gum. an.* ℥ j. *ol. ſcorp. q. ſ. m.* Si tamen propter cutis denſitatem bubones iſtis medicamentis non rumpantur, aperuit lanſetta, & ulcus mundificavit *linimento* ex *Ung. Apoſt.* ʒ iij. *Terebinth. Venet. Mell. Roſ.* ʒ ij. *Theriac. Andr. ol. Scorp. an.* ʒ j. *vitel. ov.* N. *j. M.* . . . . . Alii præmiſſo vel omiſſo *veſicatorio*, bubonem mitigant applicando *Herb. Parid.* aut *Cataplaſmu* ex *fermento* cum *Scrophularia* & *bacc. Herb. Parid.* aut Cataplaſma ex *Rad. Lil. alb. & Alth. an.* ℥ *ij. fic ping.* N. *iij. Coq. in ſ. q. ol. lib. alb. ad conſiſt. Cataplaſm. adde fulig. ſplend.* ℥ j. *Sapon. Venet.* ʒ *vj. ol. Ran.* ʒ *ij. m.* quo facto aperiendus eſt *ſcalpello* aut *cauterio potentiali*, ne ſuppurationis mora vires proſternat aut virus repellat. Solebat quidem *Hodges* chirurgicæ manus vicem ſupplere *Emplaſtro ex oxycroc.* ℥ *iij. Galban. Colat. Gum. Caran an.* ℥ *j. Pic. nav.* ℥ *ij. liquatis cum ol. Chamom.* Apertio tamen artificialis ipſi auſpicatior habetur. Aperto utique buboni applicandus eſt *balſam. ſulph. aniſ.* vel *terebinth.* cum *ung. baſil. & theriaca*, imponendo deſuper *Emplaſtr. Diapomph.* pro mundificatione, & conſolidatione, obſervando tamen ut diutiſſime apertum ſervetur. De Cætero, probe attendendum ne *acetum, opiata, ſaturnina*, vel *mercurialia* bubonibus applicentur . . . . . *Parotides* eodem modo tractandæ ſunt ac bubones.

Quoad *Carbunculos* & *Anthraces*. *Carbunculus* emergit cum colore purpureo & puniceo, & circulo circumcirca vel rubicundo, qui melior, vel livido, qui deterior; & gangrænæ inſtar partes vicinas inficit. Interdum puſtula alba apparet, materiam quaſi coctam continens, quæ aperta aut compreſſa, ſicca ac profunda in partibus carnoſis radicata apparet. Interdum puſtulæ plures emergunt, ſub quibus diurities inflammatoria apparet. In Cura, cum nil aliud ſit quàm incipiens partis mortificatio, 1. ejus progreſſus inhibendus, 2. pars mortificata ſeparanda. 3. ulcus relictum mundificandum. Pro primo ſcopo ducatur circulus *Sapphiro* in cute circa carbunculum: dein illinatur apex carbunculi *butyro antimon.* hæc enim non ſolùm progreſſum mortificationis inhibent, ſed & totum mortificatum ſeparant. Denique applicetur *Empl. de fulig.* vel *Magnet. Angel. Sal.* quo non datur melius. Alii non inepte mox applicant cauterium actuale, & eſcharam ruptorio ex ol. Lin. & *Chamom.* cum *Croco* ſucceſſivè ſeparant. His factis, ubi ſubſtantia ſeparata probe educta eſt, uſurpetur *Balſ. Sulph. aniſ.* aut *ung. Baſil.* cum *Empl. tetrapharm.* & *theriac.* Si adſit ardor ſummus, vitentur oleoſa, & pinguia, metu ſphaceliſmi.

Æſtus in genere mitigatur uſu *nitr. antim.* ad ʒ j. in *Menſ.* ß. potus ordinarii; item *Arcan. duplic. Spir. Nitr. d.* &c. Externè lintea intincta *ſucco ſemperv. maj.* & *acet. roſ.* in quo ſolut. *nitr.* applicantur pulſibus, fronti, & temporibus. Sed in ſe-

In febribus cum excretione cutanea junctis, calor non facilè ſufflaminandus eſt, niſi modum exceſſerit.

In *dolore capitis* & *vigiliis*; notandum quod nunc à ſtomacho & præcordiis affectis proveniunt, & vomitorio in principio morbi dato, vel Clyſmatibus præcaventur aut levantur: Nunc capitis male ſe habentis pediſſæquæ ſunt, & tunc intenſior eſt incaleſcentia circa frontem, oculi ſunt fulgidi, & minor eſt inquietudo ſeu jectigatio. Si hæc ſymptomata diutius durent, delirium poſt ſe trahunt, cujus comes tandem ſunt Convulſiones. Dolor Capitis in principio curandus venit; ſed ſi prope judicationem ſuperveniat, nil tentandum, quia interdum vomitum vel hæmorrhagiam præſagit. Vigiliæ pariter circa criſin minùs tutò anodynis tractantur. *Internè* mala hæc curant *Opiata* & *Emulſiones*. Externè illinitur temporibus *Ung. Alabaſt.* cum *ol. Papav. expreſſ.* item *Epithema* fronti applicatur ex *Emulſ. nucl. Perſic.* & *ſem Papav. alb.* in *Aq. flor. ſambuc.* aut *Verben.* aut *Solan.* cum *Camphora*. Applicantur etiam plantis pedum *Cataplaſmata* ex *Fol. Rut. Rad. Raphan.* & *Sal. Comm.* cum *fermento*. Applicantur & fronti lintea tincta in *aqua* ſolutionis *nitri*. Notandum autem Epithemata humida minùs convenire, quia refrigerata poros ſtringunt; item dolorem in parte capitis anteriori à febre oriri, in poſteriori verò à proprio capitis affectu. *Medulla* etiam *crurum vituli* recens temporibus crebriùs illita veſpertino tempore ſomnum adfert. *Barbette* temerarium *Opii* uſum diſſuadet, primis nempe 3. vel 4. diebus; item impuro exiſtente ventriculo, ægriſque nimis debilibus, & tandem diu deficiente ſomno non niſi Alexipharmacis junctis concedit. Quin & priuſquam ad *Laud. Op.* uſum accedat, capitis dolorem ſedat applicando plantis pedum & volis manuum Cataplaſma ex *fol. rut. ferment. acri*, *ſimo columb. Sal. Comm.* & *acet. Sambuc.* Vel ex *bol. armen. terr. ſigil. cret. alb.* & *acet. calend.*

Si adſit profundior ſomnus, applicetur naribus *ſuccus Rutæ* cum *aceto*, aut *Caſtor.* cum *acet. Rutac.* Adhibeantur *Veſicatoria* cervici, item carpis aut malleolis, & Fronti imponantur *Thus*, Bacc. *Laur.* & *Piper. nig.* cum *albumine ovi* ſubacta. Internè vitentur *Theriacalia* & quæ de *Opio* participant, & propinentur acida.

Hemorrhagia narium Critica non ſiſtenda. *Symptomatica* ſiſtitur ſanguinis fluxum prohibendo per interna refrigerantia, nempe *Papaverina*, *Aq. Papav. Errat.* cum *ſucco Portul.* hinc *ſucc. Cydon.* aut *Rib. Syr. Portulac.* denique *terr. ſigill. lap. Hæmat. Corall. Bezoard. martial.* aut *Antimon. diaph. mart.* ex quibus fieri poſſunt mixturæ cum Aquis *Symph. Plantag.* Roſ. &c. addito *nitro*, *ſpir. vitriol.* aut *Salis*, aceto &c. Externè *Bufo* vivus ſub alis applicatus, vel exſiccatus ſimili ratione detentus vel pugno compreſſus ut probe incaleſcat, potenter hæmorrhagias ſiſtit; abluantur etiam manus, pedes & collum *aceto*, vel applicetur temporibus *Creta* cum *aceto*. Sedata hæmorrhagia laxatio alvi inſtituenda eſt, ſi alia non impediant.

Sitis febrium levatur per *nitr. antimon.* in potu ſolutum, vel *ſerum lactis ſucco citri* acidulatum, vel *aquam comm.* acidulatam cum *ſpir. ſal.* & *Syr. Citr.* quæ optimè levat, & ſudorem ſimul movet. Si alvus ſimul aperienda veniat, conveniens eſt tamarind. Pulp. & Decoct. Notandum autem, nec nimia quantitate, nec ſæpiùs frigidam bibendam eſſe, aliàs flatus, alvi fluxus, cordis anxietates & ſymptomata alia exindè metuenda eſſe ſcribit *Barbette*, quem *vide de peſte* p 615.

In *Cardialgia*, & vomitu conducit *ſal abſinth.* ad ʒj. item Conſ. menth. & Extract. Torment. In peſte exhibet Barbette miſturam ex *Aq. Menth. Prophyl.*

& *Cinnamom.* cum *Conf. Hyacinth. Sal. Coral.* & *Syr. Myrtin.* Inunxit dein ventriculum 3 vel 4. quotidie unguento ex *ol. N. M. expr.* ℥ j ß. *ol. mac. ſtill.* ʒ ß. *ol. Abſinth.* ʒ j. Interea parvus potus conceditur, & ſedato vomitu exhibetur ſudoriferum. Notandum autem mala hæc non adeo facilè profligari, ſi ex internis carbunculis oriantur, quas ventriculum & inteſtina ſubinde occupare teſtatur cadaverum ſectio.

Alvi fluxus & *tormina abdominis* curat *Diaſcord.* ad ʒ j. in miſturis propinatum; item *Eſſent. Theriac.* ad *gut.* 30. & 40; item *extract. theriac.* ad gr. iij. vel iv. *Anodyna* autem & *Opiata abſorbentibus* miſta optima ſunt. Abſtineat æger ab omnibus ſalſis, & acidis aliàs in peſte uſitatis, item à largiore potu. Applicentur externè *olea ſtillatitia maſtich. abſinth. Aneth.* &c. cum *Theriaca* & *Adſtringentibus*.

Sudores, corpore adhuc pleno, non ſunt eliciendi, quia facilè translatio fieri poteſt ad Caput. Interdum poſt febres continuas remanent crebri ſudores nocturni ex ſanguine depauperato & nutrimentum non aſſimilante nati, qui curantur per Emulſ. temperantes, vel *abſorbentia Coralliata*, interdum *martialia* cum *aromaticis*, ſubjunctis *amaris*, *v. gr. abſinth.*

Urinæ ſuppreſſio prægreſſo ſudore ſuperveniens imminentis criſeos per ſudorem interdum indicium eſt. Interdum in ſtatu ſine criſeos indiciis delirantibus vel alio modo affectis ſupervenit, & in talibus illinenda venit Regio Pubis Ung. de Alth. ℥ ß. cum Ol. ſcorpion. ſimpl. ʒ j. Et omittenda ſunt *Veſicatoria*.

Deliquia animi, palpitatio cordis, & anxietas à ventriculo orta, curantur *abſorbentibus*. Si procedant à ſanguine grumoſo aut Spirituum motu convulſivo, conveniunt Conf. Alcherm. Caſtor. C. C. Spir. Sal. Armon. Externè convenit faciem & tempora irrorare *mixturis Cephalicis* cum *Caſtor.* & *acet. Roſ.* junctis.

Si adſit *Prunella*, aut *Angina*, & incipiens oris putredo, collo applicetur ſacculus interpaſſatus calidus ex *Croco, flor. Sambuc.* & *Sal Petr.* & fiat gargariſma adſtringens ex ſpeciebus in *Aq. Hord.* decoctis addito *Nitro* & *Sale Armon.*

Interdum maculæ pulicum morſus referentes dorſum, brachia, & crura criticis diebus occupant; interdum apparent vibices longiores à guttarum ſanguinis ſyderati diſperſione ortæ. In hoc caſu continuanda ſunt ſudorifera, imprimis *Aq. Galeg. Myrrha*, *Caſtor. Camphora*, & *Salia vol.* Sedulo frigus vitandum, & corpus quotidie fricandum ſacculo *ſale* calido vel *ſale petræ* repleto; & Cucurbitæ ſiccæ paſſim in dorſo, brachiis & cruribus calide affigendæ, & ſæpiùs detrahendæ.

Digitized by Google

SECTIO XVI.

De Nutritione Læſa.

ARTICULUS I.

De Phthiſi & Tabe.

SAnguis ex ſiniſtro cordis ventriculo ebulliens diſtribuitur ad omnes partes ut corpus nutriatur. Læditur hæc nutritio, 1. Quando redundat vel univerſè in *Corpulentia*, vel particulatim ſecundum partium nonnullarum & viſcerum parenchymata, ut in *magno hepate*, *liene*, &c. 2. Quando deficit in *Atrophia* & *Tabe*. 3. Quando depravatur, in *Cachexia*, *Anaſarca*, *Ictero*, &c.

In *Atrophia* deficit nutritio, vel ratione pinguedinis & *macies* dicitur, vel ratione carnis muſculoſæ & *tabes* dicitur. Cartilagines autem, oſſa, parenchymata, membranæ & partes fibroſæ non abſumuntur, utut ſubinde exſiccentur plus minùs & areſcant. Si unum vel alterum membrum tantum tabeſcat, *aridura* dicitur, & rarior eſt *atrophia univerſali*. Cujus Cauſa efficiens ſunt deficientes ſpiritus animales influi, qui cum ſpiritu inſito confermentati nutritionem aliàs efficiunt. Deficiunt hi, vel quando non generantur ex variis ſanguinis vitiis & cerebri intextura, vel quando geniti abſumuntur labore, venere nimia, intenſioribus meditationibus, mœrore, &c. Subinde Cauſa atrophiæ eſt in *objecto* (& non in *efficiente*) nempe *alimento*, vel quando deficit nutrimentum, vel quando vitioſum eſt. Deficit autem, 1. In inedia, aut quando alimenta parum nutrientia aſſumuntur. 2. Quando chylus genitus non diſtribuitur ad vaſa ſanguiflua, idque vitio vel lactearum, vel glandularum meſenterii obſtructarum. 3. Quando Chylus ſanguini aſſimilatus nimis cum eo evacuatur, in nimia hæmorrhagia, æſtu ſuccum nutritium liquefaciente, nimio motu & ſudore, fluxu alvi, fluore albo, ulceribus fiſtuloſis in artubus, nimia venere, quam ſequitur *Tabes dorſalis*, i.e. ſucceſſiva in dorſo extenuatio, & ſpinæ prominentia, cum ſenſu vermiculationis ſubito per medium dorſum decurrente: hujus autem *tabis* duplex eſt *Hippocrati* ſpecies, vel à deſtillatione in ſpinam vel à genituræ copioſiori excretione. *Vitioſum* denique eſt *nutrimentum*, vel propter vitioſam in ſtomacho digeſtionem, vel propter vitioſam nutrimenti geniti in M. S. antea plus nimis vitiata corruptionem. Sane multæ ſunt tabes ex vitio ventriculi, quando aut lympha ſalivalis, aut fermentum ſtomachi, aut etiam ſucci in primis viis, ita vitiantur ut alimentum immutent in chylum acido-ſalſum aut aſperum, aut plus minùs viſcidum & ſeroſum. Deinde & *vitio ſanguinis* frequentes ſunt *atrophiæ*, quando nempe in craſi ſua vitiatur, unde etiam vitiatur chylus diſtributus; v. g. in Hecticis poſt febres malè curatas, in ſcorbuto & hypochondriaco malo ubi acrimonia ſalis ſcorbutici nutrimentum corporis inquinat, in menſibus Lochiis aut hæmorrhoidibus retentis aut male ſanatis, vel denique in vitio partis ſolidæ nobilioris ratione cujus M. S. ad dyſcraſiam degenerat.

Et talis ex viſceris cujuſdam vitio quovis inſigniori, ac ſpeciatim exulceratione,

Digitized by Google

ratione, nata tabes, ſingulari nomine vocari ſolet *Phthiſis*. Et quoniam pulmo præ omnibus partibus internis maximè expoſitus eſt injuriis externis, & ſimul talem ſortitus eſt texturam quę facillimè ſanguinis recrementa ſuſcipit, & frequentiſſime vitiatur: propterea κατ' ἐξοχὴν ii *phthiſici* dicuntur qui ulcere pulmonum laborant. Cæterum in Phthiſi quacunque ſemper adeſt *febris hectica*; & ſi viſcus nobile ſuppuratum eſt, ſequitur ſordidum ulcus, quod magis magiſque ſanguinem inquinando *tabem* admodum exaſperat. Differt *Phthiſis Pulmonalis à Vomica Pulmonum*, in eo, quod prior ſit ulcus ſordidum cum ſanie & pure degenerato; poſterior verò ſit abſceſſus cum pure puro albo levi & æquali. Licet autem Pulmonum exulceratio frequentior ſit *phthiſeos pulmonalis* cauſa; quævis tamen alia eorum labes inſignior ſanguinem ad phthiſin diſponit. Adeo ut *Phthiſis Pulmonalis* ſit *Contabeſcentia corporis ex vitio pulmonum nata*: non ex ſola exulceratione, ſed etiam ex *corrugatione*, peregrino aliquo in aſperam arteriam aut pulmonem illapſo, &c. ſicut è contra obſervati ſunt pulmones exulcerati ſine *phthiſi*.

Cauſæ autem *Remotæ* frequentioris *phthiſeos pulmonalis*, nempe *exulcerationis*, ſunt vel *internæ*, imprimis, ſanguinis & lymphæ acrimonia & ſalſedo muriatica, cujus origo prima in digeſtione ventriculi vitiata poſita eſt: vel *externæ*, v. g. vulnus aut caſus indeque ſanguis grumoſus in thorace, halitus acidi & corroſivi mineralium; inſpiratio odoris Aquæ fortis, gypſi aut calcis; acidulæ & omnia vitriolata; potus vini acidi, vel frigidæ poſt æſtum corporis; fumus nicotianæ copioſiùs hauſtus. Pleuritides etiam, & Peripneumoniæ male judicatæ, ſanguinis ſputum, & variolæ, frequentiſſimè phthiſeos autores ſunt. *Phthiſis Pulmonalis* hæreditarium malum eſt, quod ex traduce propagatur: ſi ulcus confirmatum ſit, fermentum ejus corruptum aut per halitum expiratum aut per ſaniem expectoratum, conjugem, medicum ſputa olfacientem, alioſque inficit; quin & veſtes phthiſicorum poſt biennium contagium propagarunt; nec mirum, cum teſte *Panarolo* ſputum excretum malignitate ſua muſcas inſtar arſenici interimat.

Diagnoſis. *Tabes* aut *Atrophia* ex vitio externo, ex cauſarum antecedentium examine, & ſymptomatum ſyndrome, facilè patet. In tabe ex vitio interno præcognoſcenda, reſpiciendum ad tres cauſarum fontes. 1. An ſit à vitio ſtomachi; quod præcedentes coctionis læſiones ſuſpectum reddunt. 2. An ex vitio ſanguinis: cujus ſuſpicio ſubeſt, ſi macilenti ſint ægri, horum enim ſanguis aſperior, ſalſior, minuſque dulcis & chyloſus, quàm obeſorum, eſſe ſolet: item ſi præceſſerit ulcus in quodam loco ſanatum, fermentum enim ulceris cum ſanguine raptum, malum infert. 3. An ex corruptela ulceroſa alicujus partis, imprimis pulmonum: Phthiſis enim Pulmonalis frequentiſſima eſt, circa quam inquirendum, an à cauſa externa, v. gr. inſpiratis, an ab interna oriatur? An affectus ſit ſecundarius, quo in caſu primarii affectus, *pleuritidis* v. gr. habenda eſt ratio; an verò primarius, cujus radix eſt in ventriculo malè digerente, progreſſus in ſanguine aut lympha exinde acido-ſalſis factis, unde pulmonum veſiculas & cellulas erodunt, & in loco eroſo ſupervenit *ulcus*, cujus fermentum nutrimentum proximum corrumpit, unde ſordium, ſaniei ac puris generatio, ac mediante tuſſi ſucceſſiva excretio, donec vel ab illis ſordibus ſuffocentur ægri, vel eroſis & abſumptis maximam partem pulmonibus ſanguis debita in craſi deficiens, nunc mediante diarrhœa colliquativa, nunc mediantibus pedum tumoribus œdematoſis mortem inferat. Hæc phthiſis catarrho à capite de-

fluen-

Digitized by Google

fluenti falsò adſcripta, ita ſe habet: ægri nunc cum, nunc ſine manifeſta cauſa de virium labefactatione conqueri incipiunt, cum appetitu plus minus dejecto aut ſaltem carnes horrente; ſentiunt flacceſcentiam ſubſtantiæ carnoſæ in artubus, tuſſiunt ſed inaniter, ſaporem in ore percipiunt ſalſum præſertim mane, & malo magis progreſſo putridum cinereum, item ſaporem piſcium & carnium putridarum: tuſſis ſucceſſivè intenditur, præſertim veſperi, aut poſt lecti introitum: ſupervenit febricula lenta ferè inſenſibilis, ſaltem levis calor poſt paſtum cum ſenſu gravationis circa præcordia, & pulſus ſemper celer, frequens & plus minùs parvus: Interea tuſſis veſpertina exaſperatur, reſpiratio fit difficilis, & expuunt alba nonnihil viſcida: tandem augetur hectica, tuſſis, calor poſt paſtum, & ſuperveniunt ſudores nocturni: & evacuatur, veſperi minus, manè plus, copioſa materia albida viſcida, quæ ſucceſſivè flaveſcere, interdum liveſcere, tandem nonnihil fœtere, denique purulenta ferè evadere ſolet. Tandem omnia ſymptomata augentur, ſimul ac oculos claudunt ſudore diffluunt, capilli defluunt, & aut ſuffocantur, aut Diarrhœa vel pedum tumor mortem infert. Obſervandum autem, non rarum eſſe ſurculos venarum & arteriarum expectoratione rejici; item tuſſim phthiſicorum non ſtatim pulmonalem, ſed in principio ferè ſtomachalem eſſe; quin & inſignes reperiri pulmonum eroſiones & exulcerationes citra inſigniorem tuſſim: & è contra copioſum pus rejectum fuiſſe, ubi pulmo ſanus, hepar verò exulceratum inventum eſt.

Prognoſis. *Phthiſis imminens* facilè curatur, *incipiens* difficiliùs, ſaltem neceſſe eſt ut cautiſſimè, & rigoroſè ægri obſervent omnia; *confirmata* nunquam. Quò ſanior ſtomachus, eò melius. Qui ex pulmonum ulcere vult evadere, debet habere ſex *Hippocratis* ſigna, de quibus *Vid. Sennert. & Sylv. de phthiſi*.

Cura. Cauſæ removendæ; ſymptomata mitiganda; alimenta uſurpanda quæ chylum alcali probe divitem ſuggerunt, & ſuccos corporis temperatos reddunt. Quoad *Cauſas*, 1. Ratione ſtomachi, convenit *vomitus*; hinc *acida blanda*, ut *Spir. Sal. d. Liq. terr. fol. tart. Elix. propr. ſ. ac. Oc. Cancr.* cum *aceto*. Ratione acrimoniæ ſanguinis & lymphæ, *Sulphur, Succin. Myrrha, Antimon. Diaph. Antib. Poter. Papaverina & Opiata, Tragacanth. Amygd. Paſſul.* item *decoct. lignorum* imprimis *Guajaci* cum *paſſulis*, quod obtinet reſinoſam ſubſtantiam ſulphuream acre temperantem, ſordes impactas reſolventem, & dyſcraſiam ſanguinis emendantem. 3. Ratione denique viſceris læſi, *Vulneraria*, in ſpecie *Veron. Scabioſ. Heder. terr. Chærefol.* item *Sulphura antimonialia*, *Balſ. ſulph. tereb. Peruvianus*, *&c.* quæ ſubſtantiam puris ejuſque proventum corrigunt.

Quoad *primam indicationem*, convenit *vomitorium* in *phthiſi vel atrophia incipiente* ex vitio ſtomachi & acrimonia M. S. item in ulcere pulmonum confirmato, ubi reſpiratio aut materiæ excretio difficilis eſt, dum vires conſtant; cavendo interim ne metus adſit ſputi ſanguinis, nam potenter & copioſè ſanioſos ex pulmonibus evacuat vomitus. *Purgantia* multum nocent; àleniſſimo enim purgante copioſiſſimè evacuantur cum inſigni virium jactura, & exacerbatione tuſſis veſpertinæ. V. S. noxia eſt, niſi ſuppreſſa ſanguinis evacuatio in cauſa ſit. *Fonticuli* nil proſunt, cum catarrhus quem incuſant nullus ſit. Inter *acida* præſtant blandiora. Nocent enim *Vitriolata & Acidulæ*. *Dulcia*, *Saccharata*, *& Mellita* ſtomacho & viſceri eroſo inimica ſunt, adeoque ſyrupi ante uſurpandi. Huc facit *pulv. Conerdingii* ex *Sal. Armon. par.*

Nitr.

Nitr. depur. an. ℥ß. *Liquir. Ireos flor. an.* ℥j. *m.* Doſ. mane & veſperi quantum cuſpis cultelli capit.

Quoad *ſecundam Indicationem*, imprimis laudabiles ſunt *Paſſulæ*, quæ omnium optimè temperant, bene nutriunt & pinguefaciunt: hinc convenit harum decoctum cum *Hordeo*, vel cum Rad. Helen. Temperant etiam Liquir. Beton. Tuſſilag. Amygd. *Sulphur* ac alia *Sulphurea* mire conveniunt: imprimis in exulceratione viſceris *Balſ. Sulph.* tam *tereb.* quàm *aniſ.* ad gut. xij. in *decocto pectorali* vel *lignorum*: ſed ſi *hectica* adſit, corrigenda eſt ejus ignea vis *ſaccharo ſaturni*: hinc in hoc paſſu uſitata eſt *tinct. antiphthiſ.* ex *ſacch. ſat.* & *Vitr. mart.* cum S. V. parata; & perquam egregium eſt *Antihect. Poter.* cum *Conſerv. Roſ.* His accenſendi ſunt *Pulveres Pectorales* ex *Rad. ireos flor. oc. cancr. Antihect. Poter. Sulphure*, *Croco*, &c. In morbo confirmato abſque excretione ſanguinolenta exhibuit *Cnophelius* Pilulas ex *Aloe*, *Myrrh.* & *Croc.* cum *balſ. ſulph. aniſ.* ad ℥ß. ante ſomnum, dein poſt octo dies ter in die 7. vel 8 rotulas ex Spec. diair. diatrag frig. an. ℨij. Antim. fix. diaph. ℨ vj. fl. ſulph. ℥ß. ſacch alb in Aq. tuſſilag. ſolut. ℥ vj. ol. aniſ. gt. xij. f. Tabulæ. Sumuntur pulveres tales in Decocto *Hederæ terr.* vel *lignorum*. In principio, & incremento phthiſeos largas opii doſes ſine noxa ferunt; adeoque diu continuari debet, optimè enim tuſſim ſiſtit, puris proventum & ſudores nocturnos coercet, & materiam magis coctam faciliùs expuere facit. Sed ſi difficilior ſit anhelitus, & multa viſcida expectoranda ſunt, cautè uſurpetur, nè ſiſtatur excretio. Convenit autem in ſpecie quando tuſſis plus minùs ſicca nocturna urget. Craſin ſanguinis, & lymphæ egregiè corrigunt *decocta lignorum*, in incipiente præſertim phthiſi pulmonali, additis inſimul *vulnerariis*, quæ fermentum ulcerationis inchoatæ corruptivum corrigunt. Præ cæteris conveniunt *Rad. Chinæ* & *Lign. Saſſafras*. Huc facit *Conſerva Roſ.* tantopere decantata, pluribus ſcopis ad acrimoniam ſuccorum corrigendam & viſcerum tonum conſervandum inſerviens: ſed *ſaccharum* junctum quibuſdam nocivum eſt. Singulariter laudantur *pulv. fung. ſalic. menſe majo collect. & in ſole exſic. ad* ℥ß. cum *hac conſerva* uſurpat. Huc pertinet *Electuarium* illud *Antiphthiſicum Wincleri*, viz.

℞. *Rad. Symph. maj. tuſſil. enul. mundat. an.* ℥ iij. *coq. in ſ. q. aq. ad mollitiem. Tunde & trajice per ſetaceum.* ℞. *Paſſul. maj. & min. an.* ℔ß *coq. in brodio reliquo à radicibus, & extrahatur pulpa eodem modo.* ℞. *Salv. acut beton. hyſſop. veron. heder. terr. pulmonar. macul. an. m. j. coq. ad mollitiem in brodio à Paſſulis relicto. Decocto colato adde ſacch. canar.* ℔ *j. coq. ad conſiſtent. Coletur. Adde pulv. radicum & paſſul. amygd. d. excort. Pinear. rec. probe piſtarum an.* ℥ *iij. Cinnamom.* ℨ *ij. Croc.* ℈ *j. m. f. Elect. Hoc ſolo medicamento curabitur phthiſis.*

℞. *Conſerv. Roſ. Heder. terr. an.* ℥ *j. flor. ſulph. antihect. Poter. an.* ℨ *j. lap. Cancr. præpar.* ℥ *j. Laud. op. gr. xvj. cum ſ. q. Diacod. Mont. f. Elect. capiat ibi horio ante cœnam.*

℞. *Antihect. Poter.* ℈ *j. Sacch. Sat.* ℈ß. *Extr. Croc. gr. v. Laud. Opiat. gr. iij. Balſ. Peruv. q. ſ. f. Pillulæ pro 2. doſ. quarum unaquæque 2. horis ante cœnam aſſumpta, ſudorem nocturnum aliaque ſymptomata in perfecto phthiſico inhibebat.*

℞. *Rad. Chin. in taleolas inciſ.* ℥ *iij. flor. pap. rhœad. beton. ſcabioſ. an. M.* ß. *Paſſul. maj. enucl. & min. an.* ℥ *j. coq. in ſ. q. aq. Decoctum colatum edulcoretur tantillo ſyr. pap. rhœ.*

℞. *Raſ. lign. Saſſafr.* ℥ *j. macer. in aq. com. menſ. ij. adde Herb. hed. terr. ſcabioſ. pulmonar. an. M. ij. Sem. aniſ. fœnic. an.* ℥ß. *rad. liquir.* ℨ *iij. paſſul. min. conquaſſ.*

Digitized by Google

℥j. *coq. ad tertias. Colaturam dedi cum ſucceſſu in tuſſi pulmonali phthiſin minitante.*

℞. *Lign. Guajac.* ℥iij. *Cort. ejuſd.* ℥j. *Rad. Chin. inciſ.* ℥j. *rad. bardan. helen. an.* ℥ij. *bacc. Junip.* ʒiij. *herb. veron. m.* ij. *hed. terr. m. j. Inciſa macerentur in aq ſimpl.* ℔xij. *per* 24. *horas, coq ad medias addendo in fine ſem. aniſ. fœnic. an.* ℥ß. *rad. liquir.* ℥i. *Colaturæ cepit perfectus phthiſicus bonum hauſtum omni mane in lecto expectando ſudorem, addendo ſimul gr. xij. balſ. ſulph. tereb. unicuique hauſtui.*

Pro *tertia* denique *Indicatione*, quæ læſionem partis reſpicit, præſertim ulceratæ, conveniunt *vulneraria*, quorum Alcali pluribus uſibus in phthiſi curanda inſervit, ſi ventriculi & primarum viarum habeatur ratio. Hinc admodum laudant *Decoctum bugulæ*, item *Decoct. Symph. & Prunel.* cum *Chin* & *Guajac.* aſſumendo in quolibet hauſtu doſin *Antimon. Diaph.* Hinc & *Sanic Veron Plantag. Vin. Pervinc. Equiſet. flor. Roſ* &c. tam in decoctis quàm pulveribus & elect. in uſu ſunt. Pertinent huc *Electuaria*, imprimis ſcreationi dicata, ex *pulv ſcord. ſalv. rad. helen.* &c. cum *melle*. Sed cum his *vulnerariis* ſimul uſurpanda ſunt *Balſamica* quantum *hectica* plus minùs juncta uſum eorum ferre poteſt: adeoque in incipiente phthiſi aut præſervatione ejus conducunt *Balſ. Peruv.* cum *ſacchar o* in *pillulas* redactum, aut vitello ovi ſorbilis ſolutum: item *Pil. River.* ex *M. P. Ruff.* ℥j *Antim. diaph. Gum. Guajac. an.* ℥ß. Balſ. Peruv. *q. ſ. f. Pil. doſ* ℈j. *capiend. per menſem integrum.* Item *terebinth.* in *vitello ovi* ſoluta cum modico *flor. ſulph.* Item *Aloe*, *Myrrha*, *Balſ. ſulph. tereb. &c.*

℞. *Herb. Alchym. pulmonar. ſanic. centaur. min. veron. auric. mur. vinc. pervinc. flor. hepatic. an. m j. coq. in cerevisia bene defæcata: de colatura bibebat chirurgus Stetinenſis phthiſi laborans ter de die, & eâdem per multos annos ſe ſuſtentavit.*

℞. *Herb. Hed. terr. chæref. veron. an. m. j. rad. Helen.* ℥j ß. *rad. ir. Flor.* ℥j. *ſem. aniſ.* ʒiij. *ſem. fœnic.* ʒij. *fic ping.* N. iv. *paſſul. min.* ℥j ß. *rad. liquir.* ʒvj. *infun. d. & coque in aqua, in phthiſi pulmonali nondum inveterata.*

℞. *Viſc. pyror. ſalv. an* ℥j. *pulmon. veron. flor. farfar. an.* ℥ß. *rad. enul.* ʒij. *ſacch. cand. alb.* ʒij. *m. f. Pulvis: doſis* ʒ j. Pulvis eſt antiphthiſicus Erbenii.

Quoad Symptomata; Tuſſim, præſertim ferinam, & *ſudores nocturnos* optimè mitigant *Opiata*. *Screatum* egregiè promovent *remedia* ex *tabaco*, imprimis Syrupus ex ſucco rite paratus. Si ſputum multum ac fœtidum fuerit *mel* & *myrrha* ſcreatum promoventibus ſemper addenda erunt. *Diarrhœam Colliquativam* inhibent *abſorbentia*, ter. ſigil. C. C. uſt. &c. vitando *mellita*. De *Suffitibus* nil attinet dicere.

Quoad *Diætam*. Virtutis digeſtivæ & hinc dictaminis appetitus habenda eſt ratio. Hinc conveniunt alimenta copioſum alcali acre temperantia & ſuccum non facilè exhalabilem ſed roridum ſuggerentia, *v. gr. Cancri*, *Oſtrea*, & præ cæteris *lac*, modò colluvies viſcerum & vitia ſtomachi correcta fuerint, aliàs enim in ventriculo corrumpetur: Convenit imprimis in tabe ex acrimonia humorum, item ulcere pulmonali; nam abſtergit parte ſeroſa, conglutinat caſeoſa, nutrit & temperat butyroſa. Addi debet *ſaccharum* ne coaguletur, & poſt aſſumptionem corpus moderatè moveri, ut faciliùs diſtribuatur. Optimum eſt *muliebre* & butyrum ex eo paratum: huic proximum eſt *aſininum* ſeroſitate qua gaudet ulcus detergens; dein *Caprillum* optimum in *ſcorbutica phthiſi* addito *ſpir. Cochlear.* aut *ſpir. Sal. armon.* Debet lac ter in die ſumi, & vix ullus alius cibus concedi, ſaltem *paſſulæ* aut *ova ſorbilia*, quæ egregie nutriunt.

ARTICULUS II.

De Atrophia Particulari ſeu Aridura.

A*Trophia membri particularis* ſequitur, quando tam ſanguis quàm chylus non recte affluit in partem nutriendam, propter arteriæ ad eam tendentis læſionem & compreſſionem, ex luxatione, fractura, tumore duro, & ſimilibus: item quando pars adeò debilitatur ut alimentum, licet conveniens, recipere, retinere & commodè agglutinare nequeat. Debilitas hæc pendet à vitio ſpiritus inſiti, qui habet ſe ut agens in nutritione. Debilitatur autem ſpiritus inſitus, quando ex vulnere copioſius effluit nutrimentum aut ſynovia articuli, vel quando per ulcera in ſaniem & pus mutatur, & ſic cum ſucco nutritio influo ſimul abſumitur *ſpiritus influus*, à quo *inſiti* vigor dependet. Hinc licet vulnus aut ulcus ſanatum fuerit, pertinax tamen *Aridura* ſequitur, quia fibræ convenienti nutrimento antea deſtitutæ, exſiccatæ & contractæ poros partis magis connivere faciunt, ipſo interim ſpiritu inſito labefactato & nutrimenti agglutinationi impari. Quin & debilitata dicto modo pars minus robuſta exiſtens aliâ ipſi reſpondenti, faciliùs objectorum externorum impreſſiones recipit, adeoque aeris mutationes præſentit. *Debilitatur* & *ſpiritus influus* per paralyſes, convulſiones articulorum, compreſſiones & diſtortiones nervorum & tendinum, item horum dislocationes: licet enim hæ læſiones apparenter parvi momenti ſint, & ſine continua læſione, impediunt tamen plus minùs radioſum influxum ſpiritus animalis influi, unde pars ſucceſſive debilior cum ſenſu ſtuporis & formicationis, tandem flaccidior & plus minùs tabida quaſi red itur. Diſponitur etiam pars ſucceſſivè ad *Atrophiam* ex decubitu lymphæ catarrhalis in quandam partem, ejuſque articulationem, & inde fibrarum ac tendinum reſolutionem cum ſenſu doloris obtuſo; ut in Arthritide crebriori. Omnes hæ *ariduræ* difficiles ſunt curatu, idque eo magis, quo magis confirmatæ ac inveteratæ.

Cura. Promoveatur ſpir. animalium & M. S. ad partem influxus. Si *Aridura* inducta fuerit cum ſolutione continui & effluxu nutrimenti ſpirituoſi, conveniunt magis *temperata* in calore, probe *humectantia*, & humore roſcido oleoſo partem perfundentia: hinc *calefacientia* & ſenſibiliùs *ſtimulantia*, ut ſpirituum uberior radius & humorum copioſior affluxus in parte conſervetur: Sin fuerit cum ſola læſione abſque continui ſolutione, cum *internis* & *ſudoriferis*, *externa diſcutientia* & *reſolventia* uſurpentur. Catholicum remedium eſt *Arcanum Aluminis Felic. Uvurz* cum linimentis & pinguedin. appropriatis applicatum. In ſpecie ſi fuerit *aridura* cum effluxu nutrimenti, in vulneribus, &c. conveniunt fotus cum *decoct. emoll* v. g. *capit. ped. pulmon. & hepat. ovis* & *agni*. poſtea f. *Unguentum* ex *pingued. arde. ran. an.* ℥ *j. porcell.* ℥ *iij.* facto litu applicetur *Empl.* ex *pingued. porcin.* Si ex paralyſi, contuſione, &c. ſequatur *aridura*, poſt frictiones partium deorſum inſtitutas, f *ung.* ex *alum plum pulv. ſabin. ol Laurin* vel *Junip* vel fiat *Aqua* cum *Vino* deſtillata ex *ſem. cort.* & *rad. armorac.* & *ſimilibus*, cum pannis calidis probe affricanda, præſertim ubi adeſt ſenſus formicationis aut ſtuporis. Si ex defluxu catarrhali doloroſo *aridura* ſuperveniat, præter ſudores internis concitatos, optimi ſunt *ſpir. formic.* & *lumbr. terr.* cum pauco S. V. addito *alcali fixo* per retort. deſtil. & rectif. item

Aq. Ar-

Aq. Articular. ad extra cum pauco *ſpir. ſal. armon. cum calce viva*; imprimis *liquor. Lumbr. terr. per deliquium in clibano paratus*.

ARTICULUS III.

De Cachexia, Anaſarca, & Leucophlegmatia.

DEpravata Corporis nutritio vocatur in genere *Cachexia*, in qua nativus cutis color, imprimis faciei, langueſcit, mutaturque in varium, pallidum, luteum, vireſcentem. Dependet ab effuſione humoris vitioſi, loco nutrimenti, hinc inde diſtributi in habitum corporis, & ſi humor iſte eſt *albus* dicitur in ſpecie *Cachexia*, ſin flavus *Icterus*, &c. Licet igitur in genere *Cachexia* quamcunque corporis & partium ſubcutanearum mutationem à ſtatu naturali innuat; in ſpecie tamen iſtud tantum vitium *cachexia* appellatur, quando corpus à nativo colore in pallidum & humidum ſubtumidum & flaccidum degenerat, & à ſanguificationis defectu in ſpecie dependet. *Cachexia* talis junctam ſimul ſolet habere diſpnœam, præſertim ſub adſcenſu corporis ad altum, cum cordis palpitatione & arteriarum circa jugulum & tempora pulſatione: Accedit Crurum laſſitudo; non raró compreſſivus & anxioſus præcordiorum dolor poſt paſtum intendens; febris lenta, feré quotidiana periodica; pulſus inæqualis parvus, frequens & debilis; urina cruda aquea, ſubinde turbida copioſo ſedimento albo: tandem ſupervenit *Leucophlegmatia*, *Anaſarca*, & *Hydrops*. Fœminas frequentiùs afficit ob vitam ſedentariam & menſtruationis vitia; nulli ætati parcit, & ſæpé comitem habet affectum *Scorbuticum* vel *Hypochondriacum*.

Cauſa proxima eſt nimia cruditas M. S. indeque deficiens fermentatio; unde chylus non rite aſſimilatus, cum crudo ſanguine circulatus, corpus non debité nutrit. *Remota* reſpicit *Cachexiam* vel *Primariam vel Secundariam*. *Primariæ cauſa Remota* eſt deficiens chyloſis, dum alimenta in pituitam acidam degenerant: adeo ut in cauſa ſit acidum quaſi fixum in primis viis, quod fovet bilis inertia ſeu deficiens acrimonia ſalino-volatilis. Exinde M. S. particulæ fermentativæ ſucco iſto crudo obrutæ chylum non aſſimilant; ſed maſſa cruda, viſcida & occulté acida, de facili ſtagnat in præcordiis, & dum levi corporis motu celeriùs movetur ad pulmones & cor, dyſpnœam & anxietates infert. Si ulterius ſerpat malum, & habitus corporis tumidus ſit, adeo ut fibrarum & muſculoſarum & nervoſarum tonus relaxetur, dicetur *Leucophlegmatia*, ſummus *Cachexiæ* gradus. —— Cum *Cachectici* non aut difficillimé ſudent & parum mingant, ſanguis exinde ſit ſeroſior & glandulæ partium muſculoſarum aut vaſa lymphatica obſtruuntur, quod vitium *Anaſarca* dicitur: Et ſi humorum illorum decubitus fiat ad crura, ſcrotum, ac tandem abdomen, *Hydrops* audit. Adeo ut *Anaſarca* & *Leucophlegmatia* differant in eo, quod prior ſit habitus ſeroſus crudus cum ſplendore & nitore cutis, & veſtigia digito cuti impreſſa brevi in illa diſpareant: hæc veró ſit habitus pituitoſus, i. e crudus chyloſus, cum nitore minore quàm debet eſſe, & diu durantibus veſtigiis à digito impreſſis. *Cachexiæ Secundariæ cauſa remota* ſunt menſes ſuppreſſi, febres chronicæ, quæ fermentum digeſtivum alterando, mediaté ſanguinem alterant; hæmorrhagiæ nimiæ, & gonorrhœa, quæ ſpiritus diſſipando fermentationem ſtomachi lædunt; Lues venerea; Urina ſup-

Digitized by Google

na ſuppreſſa, viſcera abdominis affecta, fœtus mortuus, ſecundinæ retentæ, quæ ſanguinem inquinando debitam ejus ſpirituaſcentiam impediunt.

Prognoſis. Inveterata difficilis eſt curatu & ſæpe in hydropem degenerat. Si ſuperveniat mulieribus quibus menſes ordine naturæ deficiunt, aut ſequatur febrem acutam vel intermittentem, male à medico, vel à crebriori ab ægro potu, tractatam; difficulter curatur. Si occurrat ſcirrhus hepatis aut lienis confirmatus, vix curabitur.

Cura. In *Cachexia primaria* acidum primarum viarum abſorbendum; viſcidum incidendum; bilis inertia acuenda aromaticis, præſertim amaris; cruditates primarum viarum evacuandæ, vomitu, ſeceſſu, diureſi, &c. In *Secundaria* morbus primarius curandus, & læſiones ab illo inductæ eliminandæ, obſervando ſemper primæ digeſtionis negotium. In Genere, quo leniùs tractantur Cachectici, tanto citiùs curantur. Regimen diætæ & exercitium omnino conveniunt. Præmiſſis una alterave vice *abſorbentibus*, *v. g. ſal. digeſt. hypoch. crem. tart. lap. cancr. ſal. abſinth. ſal. ammon.* &c. propinetur *vomitorium*, aut ſi hoc minus conveniat, *potio Lenitiva* cum *Gum. Ammon.* vel ℞. *Extr. Panchym. Croll. gr. xv. Extr. mart. cum ſuc. pom. gr. vij. Extr. troch. alband. gr. i ß. cum ſ. q. Eſſent. mart. f. Pil.* In *Anaſarca* convenit *ſuccus Ireos rec.* per reſident. depuratus cum pauca *Manna*. His præmiſſis uſurpetur *ſolutio mart. ſucc. pom.* vel *liq. mart. ſolar.* vel *ſal. mart. comp.* item *tinct. vitr. mart.* & *vina martial.* obſervando conditionem ventriculi qui faciliùs aut difficiliùs talia ferrè poteſt. Sub uſu *martial.* alvus ſervetur aperta, omni ſeptimana ſemel purgando. His aliquandiu continuatis fiat progreſſus ad *aromatica* imprimis amara; item *ſpir.* & *ſalia volat. Rob Juniperi* quod egregium, vel ſolum, vel cum *Rhab.* quod non ſolum laxat, ſed etiam acidum corrigit, bilem acuit, urinam movet & atoniam hepatis corrigit. *Paſſulæ* mire ſanguinem temperant, ejus fermentationem reſtituunt, & bilem conſervant. Sane in Cachecticis adeſſe ſolet intemperies frigida, & omnia aromatica amara reſinoſa hanc optimè corrigunt, in ſpecie *Elix. Propr. ſ. ac. Eſſent. Menth. Eſſent. Cent. min. ſpir. ſal. Armon. Spir. Carmin. de tribus*, *tinct. nephrit. Liq. CC. Succin. Elix. menth.* & *ſpir. Bacc. Junip.* ad aliquot guttas ter in die uſurpata.

℞. *Herb. Abſinth. menth. an. m. j. rad. Helen. ℥j. Gentian. ℥ß. Rhabarb. el. ʒvj. fol. ſen. ſ. ſtip. ℥j. rad. belleb. nig. non præp. ʒvj. cort. eſul. præp. ʒiij. ſal. tart. ℥ß. Indantur nodulo vino infundendo pro ſcopo alterativo.*

℞. *Herb. roriſm. ſalv. an. m. ß. Abſinth. m. j. fl. cent. min. p. iv. geniſt. p. iij. Rhab. ℥j ß. Cinam. galang. ZZ. an. ʒ ij. lim. mart. rec. ℥ij ß. includantur nodulo ut prius.*

℞. *Pulp. paſſul. ℥vj. Extr. mart. cum ſuc. pom. ʒvj. rhabarb. ʒij cinam. ʒj. m. f. Elect.*

℞. *Elix. Prop. ſ. ac. ℥j. Eſſent. abſinth. cent. min. an. ʒij. M. Doſ. gt. 50. ter de die.*

In *Anaſarca* & *Leucophlegmatia* eadem conveniunt, ſed validiora, additis *ſudoriferis* & *diureticis* pro habitu corporis ſimul emendando. Sudorifera inter eminet *decoct. ſaſſafr.* & *Guajac.* hinc *decoct. gran. Junip. rad. vincetox. helen. fruct. Cynosb.* cum *arill.* Pro ſcopo diuretico egregium eſt *lixivium ex ciner. abſinth.* & *geniſt.* cum *vino albo* parat. *Vinum abſinth* aut *Emulat.* pro potu, & quælibet *amara poſt martialia* utramque in his affectibus faciunt paginam. In *Anaſarca* ab obſtructione menſium egregium eſt *decoctum forte aſari*, addit. *cinnam. ſabin. bacc. Junip.* & *rad. rub.* Sequens decoctum in *Anaſarca* proficuum obſervavi.

℞. *Rad.*

Digitized by Google

℞. Rad. bryon. rec. ℥j. rad. aſar. ℥ß. ſal. tart. ʒ iij. Infund. in ſ. q. aq. in loco tepido per noctem. Manne adde rad. vincetox. ʒ vj. comar. abſinth. m. j. flor. bell. m. ß. bacc. Junip. ʒ iij. Inciſa & contuſa infundantur & confundantur ſimul in aq. ſimpl. Colat. ℥ xv. ad ſpir. Sal. ammon. tinct. nephrit. an. ʒ ij. ſyr de hyſſop. ʒ iij. m. De quo capiat ter add. in die bonum hauſtum.

ARTICULUS IV.

De Hydrope.

HYdrops eſt collectio præternaturalis humorum ſeroſorum, cum tumore, diſtentione, mollitie, & non raró fluctuatione partis. Si Univerſalis ſit, dicitur *Anaſarca*: ſi particularis, varia ſortitur nomina, v. g. in abdomine *Aſcites*, in capite *Hydrocephalus*, &c. Fit & hæc collectio ſubinde in burſa omenti, duplicatura peritonæi, pericardio, utero, teſtibus, &c. *Tympanitis* à flatibus orta impropriè ad *Hydropes* refertur. Frequentiſſima eſt *Anaſarca* partium inferiorum, viz. ſcroti, pedum, & abdominis, quæ nec *aſcites* eſt ratione tumoris pedum & ſcroti, nec *anaſarca* univerſalis, ſed *hydrops*.

Cauſa Hydropis non eſt *hepatis* vitium, magis quàm aliorum viſcerum: quin & generatur *hydrops* viſceribus penitus illæſis. Pro cauſa itaque eruenda, conſiderandum quod *hydrops* eſt nunc *morbus ſecundarius*, nunc *primarius*. Oritur nempe, 1. *Ex feb. intermit.* ſpeciatim quartanis male tractatis, præſertim quando ægri in paroxyſmo nimis bibunt. 2. Ex *Aſthmate* tam humoroſo quàm convulſivo, & aliis pectoris affectibus, v. g. Empyemate, Phthiſi, ſanguinis ſputo. 3. Ex *Renibus obſtructis*, debilitatis, ulceratis, aut ullo modo affectis; idque frequentiſſimè. 4. Ex *vitio viſceris* cujuſdam nobilioris in abdomine, hepatis nempe, lienis, uteri, & imprimis glandularum meſenterii. 5. Ex *Ictero* & quibuſvis *Cachexiæ* ſpeciebus: in ſpecie ex *Scorbuto* ſequitur *hydrops* ſui generis. 6 A ſanguine vel præternaturaliter excreto, in hæmorrhagia nimia, vomitu aut ſputo ſanguinis, &c. vel retento in ſuppreſſis hæmorrhoidibus aut menſtruis. 7. Ex *nimio alvi fluore*, vel purgantium uſu, Dyſenteria, Ptyaliſmo diuturno & quavis nimia excretione. 8. Ex *Crebriori* aut Intempeſtivo *Potu*, imprimis nocturno, vel frigidæ poſt æſtum, vel in paroxyſmis febrium. Quo facit *S. V.* & *potuum aromaticorum* abuſus. Juxta has *cauſas* magis *particulares*, obſervandum *urinæ* & *tranſpirationis* defectum, in hydropicis ferè ſemper adeſſe. Et ferè primam occaſionem hydropi ſuggerunt *Renes*, adeo ut optima hydropis cura in urinæ provocatione conſiſtat, & hac fluente ſubito evadant ægri. Serum enim, quod aliàs ſub forma urinæ emittendum erat, in abdomine coacervatur, ſed nullas habet urinæ proprietates, nec ſaporem, nec odorem, nec colorem, ceſſante nempe *renum* functione. Quoad *Inſenſibilem Tranſpirationem*; ejus penuria colligitur ex eo quod hydropici & omnes cachectici difficillimè ſudent vel in ipſis balneis, imprimis ſi jecur aut lien obduruerit: unde ſi ſudor ſupervenerit, adeo ut æger ſe alleviari ſenſerit, bonum eſt.

Symptomata Hydropis vel *præſentis* vel imminentis, ita ſe habent. Incipit tumor Oedematoſus plus minùs ſeroſus circa talos pedum, impreſſa digiti veſtigia aliquamdiu retinens, qui noctu & matutino tempore imminuitur, interdiu augetur, & veſperi multo major videtur. Tranſit hic tumor paulatim ad Ventrem, deinde ut plurimum ad ſcrotum, & tunc ſimul intumeſcunt teſtes, præputium & colis. Dum æger de latere in latus vertitur, murmur & fluctuatio

Digitized by Google

aquæ quaſi ſentitur ; quin & moto corpore , ejus impetus conſpici poteſt . Venter nunc ſenſim, nunc ſubitò & brevi intervallo; nunc in uno tantum latere , nunc in utroque intumeſcit: nunc quaſi in 2. partes diviſus eſt , nunc æqualiter diſtenditur ab hypochondriis ad pubem , & erecto corpore ſentitur pondus in regione inguinum. Plerumque tumidus manet venter poſt mortem. Dum ſic inferiores corporis partes accreſcunt , jugulum, cervix & pectus emaciantur ; quibuſdam tamen facies præſertim matutino tempore à ſomno intumeſcit, interdum & ad extremum manus inflantur, colore faciei pallido plus minus ac livido. Adeſt plerumque pruritus & interdum ſcabies ; abſceſſus quoque & maculæ in cruribus ſæpius lethales. Adeſt ut plurimum febris continua lenta, circa veſperam manifeſtior; pulſus parvus crebrior , ſubdurus cum quadam tenſione ; ſitis intenſa indulgendo creſcens ; inappetentia, quæ (utut rariſſimè) cum minore ſiti juncta, melius eſt ſignum; magna anguſtia circa præcordia , & ſpirandi difficultas, maximè cum loca alta ſcandunt, quæ etiam imminentem hydropem præſagit ; dyſpnœa nocturna, & plerumque tuſſis ſicca inanis mali ominis. Nonnunquam epilepſia aut apoplexia, ut plurimum lethales, *aſciti* ſuperveniunt. Alvus nunc clauſa eſt , nunc cum euphoria ſubito liberior. Hydropicæ & gravidæ diſcernuntur invicem, 1. Ex harum colore faciei vivido. 2. In his tumor inæqualis ad præcordia vergit ; in illis tumor æqualis & quaſi œdematoſus ad inferiora vergit, & mammæ detumeſcunt ; ut nil dicam de motu fœtus. 3. In illis ſentitur aquarum fluctuatio, cum ſiti ; & quo ſe vertunt labitur aqua : in geſtatione nil tale. 4 In illis perit oculorum nitor, in his vivacitas oculorum geſtationem ſignificat. 5. Hydrops membrum gravat, fœtus non. 6. Illis fluunt ſæpe menſes, his non . 7. In his urina ut plurimum craſſa , intenſe tincta & perquam lixivialis , pauca tamen excernitur : eſtque ſemper parcior quàm aſſumptorum fert ratio; utut in quibuſdam pallida, tenuis, cruda, ſed & pauca prodeat. In geſtatione hæc non occurrunt. —— Contentum autem fluidum plerumque pallidum & citrinum eſt ; interdum luteum, viride, flavum in nigrum vergens, vel loturæ carnium ſimile. Leni igne in Gelatinam nunc albam nunc viridem abire obſervatur. Acre eſt & acido-ſalſum , adeo ut aquæ permiſtum inſtar ſaponis ſpumam excitet, & ſubinde interanea, crura, inteſtina, præſertim rectum, dum per alvum excernitur, rodat & exulceret. Aceſcentiam hanc confirmant tumorem diſcutientia tam interna quàm externa ad alcalium naturam accedentia, & ſudor hydropicus lac coagulans. Hinc colligitur tumorem quidem eſſe à contento liquore, ſed tenſionem & inflationem eſſe ab ejus fermentatione ſeu turgeſcentia, vel in ſe, vel cum ſucco partis nutritio concitata : Item acre hoc vellicans fibras partium, adeo ut obrigeſcant, quo ipſo anguſtantur pori & quivis cæteri meatus, tam tranſpirationem & ſudorem, quàm urinæ excretionem, propter fibras & membranas renales eodem modo tenſas, impedire. Ex hujus etiam acrimonia irritante oriri videtur, quod tanta ſit anxietas præcordiorum, cum inſigni tenſione & quaſi cingulo conſtrictorio non ſolum circa pectus, ſed fere maximam partem circa hypochondria ; quæ in fœminis gravidis, utut ventre maximè tumido, non deprehenduntur.

His præmiſſis conſtat *cauſa proxima* aſcitis pedum, ſcroti & abdominis, cujus differentia ab *aſcite* proprie ſic dicto, i. e. abdominis particulari, in *obſervationum monumentis* probe attendenda. Suppono enim humorem contentum maxima ex parte ſerum eſſe, ſeu commune recrementi & alimenti vehiculum, quod in corpore ad hydropem diſpoſito *coacervatur* propter imminu-

tam

tam tranſpirationem & urinam: generatur autem ex inſigni in hæmatoſi vitio (adeoque hoc hujus hydropis cauſa erit proxima) ratione cujus chylus non debitè aſſimilatur, ſed alteratus, magis magiſque attenuatus, & reſolutus, certis in locis decumbit, & extra vaſa cum vehiculo ſeroſo ſubſiſtens talem infert tumorem. *Remotæ cauſæ* ſunt omnia ad *Cachexiam* diſponentia; ferè ſemper læſa in primis viis digeſtio; item partium ſolidarum & ſanguinis alteratio à morbis antea recenſitis: Adeoque pro cauſarum remotarum diverſitate, tanta naſcitur diverſitas humoris in corpore hydropici, ut nunc chyloſus, nunc pituitoſus, nunc cruentus, nunc alio modo affectus deprehendatur. Extravaſatur autem ſerum illud multiforme, non lacteorum aut lymphaticorum vaſorum vitio, niſi per accidens & in partialibus hydropis ſpeciebus; ſed ex vaſis arterioſis, ex virium aliquali defectu & maſſæ ſanguineæ ſeroſioris difficiliori circulo: movetur enim ſanguis non proprio ſed cordis impetu; hoc itaque debilitato difficiliùs movetur & magis deorſum fertur ſanguis; & ſpiſſior ſanguinis pars debilem cordis impetum faciliùs recipit, & tandem in venulas ex arteriis protruditur, dum fluidius ſerum qua data porta à ſanguine ſecedit, proprio pondere ad inferiora & ubi notabiliùs langueſcit cordis impetus, delatum. Hinc eſt quod magis veſperi & ſtantibus, quàm mane & jacentibus, tumor increſcat, quo facit etiam fibrarum ſtrictura; item quod ſuperveniens febrilis impetus, adeoque ſanguinis rapidior circulus, tumorem imminuat, ſcilicet ſeroſitates extravaſatas in vaſa retrudendo. Conſiderandum enim ſerum facilè à ſanguine ſeparari, ut in ſanguine vena ſecta emiſſo conſtat; idque potiori jure in hydropicis quorum ſanguinis textura & miſtio vitiata eſt. Ex impedito autem ſanguinis arterioſi in venas tranſitu, ſeparationem & extravaſationem ſeri facilè contingere, patet ex *LoWeri* experimentis, ubi ligata vena cava infra cor, ſequebatur abdominis tumor ſeroſus; & ligatis jugularibus, quaſi hydrocephalus; item ex eo quod geſtatio oneris gravioris, aut compreſſio circa os ſtomachi, hydropem induxerint. In *Anaſarca* autem partium inferiorum, ſeu *Aſcite*, debilius eſt cordis robur, unde contenta ex parte ſpontaneo ſui motu deorſum magis feruntur. Hæc de *Hydrope Ordinario. Extraordinarie* quidem obſervatum eſt abdomen repletum à liquefacta pinguedine aliiſque humoribus colliquatis, in diabeticis, hecticis, feb. acutis, &c. quo in caſu colliquationis primaria ratio habenda eſt.

Prognoſis. Si adſit ſcirrhus viſceris cujuſdam inſignioris, fere nunquam curatur hydrops; ſaltem curatus facilè recidivat & tunc lethalis eſt. Si naſcatur poſt febrem, minus eſt periculi, quàm ſi à ſeipſo incepiſſet. Hydrops ex perverſo purgantium uſu admodum periculoſus. In hydrope, cachexia aliiſque morbis diuturnis ſimilibus, dejectio nigra, non à medicamentis, lethalis eſt. Quò minus urinæ redditur, eo pejus. Tuſſis malum. *Vid. Hip. l. 2. prædiction.*

Cura. 1. Humorum Colluvies removenda. 2. Eorum Scaturigo ſiſtenda. Pro his ſcopis rite obtinendis. Obſerv. 1. In principio *Purgantia* ſint lenia, ut diſponantur primæ viæ ad ſubſecuturas fortes purgationes; deinde dari debent vehementer *Purgantia*, imprimis in *Aſcite*, obſervando ut operentur, aliàs contenta corporis colliquando, aſt non evacuando, malum augent. Propinari debent luna decreſcente, tum enim ipſum malum decreſcere ſolet, adeoque adjuvat natura. Crebra utique purgatio nociva eſt, quia utiles ſuccos ſimul colliquat, & ita vires ac viſcera debilitat. 2. Ubi adeſt vomendi conatus aut gravior diſpnœa, commodè inſtitui poteſt *Vomitus*, ſed larga doſi, aliàs non movebitur *hydropicus*, idque aut ob ventriculi atoniam, aut ob remediorum à contentis ſeroſitatibus acido-ſalſis alterationem & quaſi fixationem.

Digitized by Google

3. *Diuretica* vera ſunt *Hydragoga*, natura viam monſtrante: ſed priùs *præmittenda univerſalia*, ex intempeſtivo enim eorum abuſu potius impeditur quàm promovetur urinæ fluxus. Aliàs his imprimis inſiſtendum, nam incidunt, penetrant, abſtergunt, reſolvunt, &c. 4. *Opiata* in omnibus morbis Chronicis vires ulterius dejiciunt & viſcerum tonum ulterius labefactant. Imò poſt acutos morbos, ſi languent adhuc ægri, ex uſu opii hydropici evadunt. Per accidens quidem fibras irritatas demulcendo, & ſpirituum impetum nonnihil refrænando, ſudorem & urinam promovent, & ſic prodeſſe obſervata fuerunt: Sed cautiſſimè hoc pro exemplo habendum.

Priori ſcopo ſatisfaciunt *Evacuantia*, tam *Interna*, *Purgantia* nempe & *Diuretica*, quàm *Externa*, *Paracenteſis*, *Veſicatoria*, *Eſcharotica*, &c.

Inter *Purgantia* ſelectiora eſt *Sambucus* & *Ebulus*, & horum *corticis mediani ſuccus* cum *Oxymel. Squill.* propinatus Purgat valide & ſimul acerrimo ſapore ſpecifice alterat *Rad. Ireos noſtrat. flor. cærul.* nempe ejus *ſuccus* per reſidentiam depuratus ad ʒ vi. vel ℥ j. item *radix* inciſa in *vino* vel *ſero lactis* infuſa. Ne acrimonia ſua noceat, ſuccus jungatur *ſyr. viol.* vel *rad. rec.* bulliat in juſculo pulli, quod propinetur debilioribus ſucceſſivè. *Jalap.* ad ʒ ß. aut ejus *Reſin. ad gr. xv.* cum *vitello ovi* ſoluta in forma *emulſionis*, aut *eſſent.* ejus *citrata*, conducunt. *Gummi* guttæ cautus ſit uſus, quia facilè pulmones exulcerat. *Elaterio* verò aut ejus *Eſſent.* aut *extract.* vix datur præſtantius remedium. *Rad. Bryon correcta* & purgat & ſingulariter alterat, in ſpecie in *hydrope uteri*. In *Regno Minerali* mire aquam evacuant *Cryſtalli* ex *Luna* cum *Spir. Vitriol.* parati, ſapore amariſſimi, quos optimè deſcripſit *Boyle in uſu Philoſ. exper.* dantur gr. ij. vel iij cum *mica panis* in *Pilulas* redacta. Perquam conveniens eſt merc. dulc. cum Merc. Vit. miſtus ut evadat per inferiora purgans.

℞. *Tart. Vitriol. gr. xij. Reſ. Jalap. gr. xj. Extr. troch. alb. gr. vi. ol. deſt. mac. gt. ii. m.*

℞. *Extr. Elater.* ℈ *ij. Reſ. Jalap. gr. ii. Extr. troch. alb. gr. i. cum Eſſ. Abſinth. f. P.*

℞. *Conſerv. flor. Perſ.* ʒ *i. Merc. vit. cum Merc. d. miſt. gr. xv. Extr. Elat. gr. iii. cum ſ. q. ſyr. flor. Perſic. vel de ſpin. Cervin. f. Bolus.*

Diuretica inter excellit *Decoct. lign. Junip.* (longe magis appropriatum in *Anaſarca*, quàm *decoct. Guajac.* & *Saſſafr.*) *Decoct. bacc. Junip.* in vino. *Rob junip.* item *Malvat Junip.* cum *tinctur. Nephrit.* quæ tam ſudorem quàm urinam movent. *In Anaſarca* conveniunt magis *diuretica fixa*, viz. *Salia lixivialia*, *ſarment. vitium, junip. Geniſt. ſtip. fab. abſinth. ſim. columb.* &c. in *vino* diluta, & ſub forma *lixivii* exhibita; additis interdum *arom.* ut melius firmetur tonus ſtomachi. In ſpecie *Sal. betul arbor.* in *vino malvatico* per urinam hydropem pellit. In *Aſcite* verò, aut ubi urina craſſa intenſa tincta & lixivialis apparet, conveniunt magis *Diuretica Volatilia*, ut *ſpir. ſal. tartar. Spir. Carminativus*, *tinct. nephrit. Spir. urin. per putrefact.* cum ſuo *ſale vol.* rectif. & cum ana *S. V. Rectif.* addito pauco *Ambræ* & *Moſchi* circulatus, laudatur multum ad ʒ ß. *pro doſi* Optima ſunt *Lumbricalia*, ut *Decoct. Lumbr.* in *vino*; item *ſpir. lumbr. per putrefact.* junctus *malvat. Junip.* aut *ſpiritui urin. volat.* vel in *vino decoctionis rad. fœnic.* & *bacc. Junip.* Egregius eſt *liquor. lumbr. terr.* in *clibano* paratus. Eadem de *Aſellis* valent. *Pulv. buſon.* in umbra exſicc. ſine *capit.* & *inteſtin.* ad ℈ j. ſingulare quid obtinet. Potes dare 3. vel. 4. vicibus, ita tamen ut 3 vel 4 dies poſt aſſumptionem intermittantur, ne debilitetur æger. Aliàs & *buſones vivi* lumbis applicati per copioſum urinæ profluvium hydropem ſolvere dicuntur. *Opercula Cochlear.* bene depurata & pulveriſ. in larga doſi, vel cum ſpir. ſal. ſoluta, egre-

egregiè per urinæ profluvium hydropem ſolvunt. *Præmiſſis Diureticis*, conveninut *Diaphoretica*, in ſpecie Decocta *Juniperina*, *Lignorum*, *Milii*, &c. ſed magis in *Anaſarca* quàm in *Aſcite*. Forſan & *Salivatio Mercurialis* interdum cum fructu inſtitui poteſt.

Externorum uſum docuit *Natura*, nunc umbilicum aperiens, nunc veſicas in cruribus, nunc foramina in pollice pedis excitans, & ſic colluviem evacuans. *Naturam* imitatur *Ars*, in *paracenteſi*, pertundendo abdomen per acum argenteam perforatam. Locus convenientiſſimus eſt umbilici dilatati prominentia, hinc à latere umbilici aliquot digitorum tranſverſorum latitudine, notando ſimul membranam peritonæi in *hydrope* valdè craſſeſcere. Emittatur aqua ſucceſſivè ad ℥ vj. vij. vel x. pro virium ratione, nam ex ſubitanea extractione ſubinde mors ſequitur. Operatio eſt tutiſſima & efficaciſſima, idque magis in *Aſcite* quàm *Anaſarca*; modò non nimis tarde adhibeatur; ſi enim jam acceſſerit ſcirrhus aut vitium nobilioris viſceris, palliativum ſaltem eſt levamen. Fit & *ſcroti tumidi* apertio ferro vel cauterio, admota dein ſpongia ut evacuetur aqua. Sed colluvies per aperturam deſtillans *gangrænam* inferre poteſt, adeoque ſedulo defendendus eſt locus apertus, non communibus *defenſivis*, ſed additis in ſpecie *balſamicis*, *reſinoſis*, *amaris*. Hinc *Emplaſtro de minio* addatur *Empl. Diaſulph. Ruland*. Solent & leniter *ſcarificari Crurum* loca carnoſa circa ſuras, ita ut inciſiones à ſe invicem diſtent, *defenſiva* ſupra & infra applicando, & propter gangrenæ metum fovendo loca vicina cum *S. V. Theriacal.* aut *Crocat.* & vulnuſcula *S. V. camphorato*. Serum linteolo molli citra frictionem, vel appoſita ſpongia excipiendum. Subinde evacuatur *Aqua veſicis ſpontaneis* in *Cruribus*, quibus applicandum *fol. braſſicæ*, quod multum ſeri extrahit. Hinc uſurpantur *Veſicatoria*, in partibus carnoſis femorum vel crurum, in quibus gangræna minus metuenda quàm in nervoſis; vel *cauteria*, tam *actualia*, quàm *potentialia*, quæ ſucceſſivè, non confertim ut *veſicatoria*, aquas educunt, adeoque cum minori gangrænæ metu. Præcavetur autem gangrænæ metus *fotu aromatico*, *balſamica* vi *picis Burgund.* His accedunt *punctura cum acubus*, & profundior paulo inguinum abſciſſio, qua occaſione aqua ſucceſſivè deſtillat.

Quoad *ſecundam Indicationem* in uſu ſunt *Alterantia*, imprimis *Mars & Abſinthium*. Optimum eſt *vinum martiale*, mane & veſpere uſurpatum per 3. aut 4. ſeptimanas; item *martialia quævis aperitiva*, *pulveres & extracta anticachectica*, præſertim cum *tartaro* parata aut ſociata. *Abſinthii* ſolius uſu plures hydropici curati fuerunt. *Vincetoxici* decoct. ſpecifice per ſudorem & urinam hydropicis confert. Huc facit *Deſtillatum Paracelſi* ex *tart. rub.* ℔ *j. hirundinar.* ℔ß. *Colcoth.* ℥ *viij vin. ard. q. ſ. pro incorporatione*: ſed continuato uſu opus eſt, cum poſt aliquot dies ſaltem operari ſoleat. *Rhabarb.* nobile eſt ſpecificum; imprimis in *elect.* cum *Rob Juniperi*, quod diuretica ac diaphoretica vi multa præſtat. His accenſetur *ſuccus Allii vir.* cum *jure vervecis*, vel *decoctum allii* in *lacte*, vel ipſum *allium* comeſtum, egregiè diureticum. In *Hydrope* poſt *Icterum Chelid. maj.* & *marrub.* ſpecifica ſunt. Nobile eſt decoctum *hederæ terr.* quæ & externè locis tumentibus cum fructu imponitur. Ex *Tartaro*, *Tinct. acris*, *ter. fol. tart. tinct. mart. tartariſ. tinct. vitriol. mart. Spir. tart. probe rectificatus*, *ſal tartari*, &c. polychreſta ſunt, & tanquam *digeſtiva* purgantibus præmittenda optimè conveniunt. Fit & *ſpecificum* ex *lap. ceraun.* cum aqua quadam appropr. in *alcohol* redact. *p. iv.* & *exuv. ſerpent. p. j.* invicem miſtis. *Sequuntur formulæ*.

℞. *Rob Junip.* ℥ j ß. *Extr. mart. c. ſuc. pom.* ℥ vj. *Pulv. Rhab. el.* ℥ iij. *cum ſ. q. Aq. Cinnam. f. Elect.*

Digitized by Google

℞. *Spir. Carmin. de tribus, ſpir. ſal. ammon. an.* ℥iiſs. *m. Doſ.* ℥ſs. *in vehic. convem. aliquoties in die.*

℞. *Sal. ſim. columb.* ℥j. *Pulv. Buſon.* ℈ij. *m. pro* 2. *doſ.*

℞. *Rad. Cichor.* ℥ iij. *Rad gram.* ℥ ij. *rad. gentian. helen. cort. cappar. an.* ℈j. *Cort. lign. ſaſſafr.* ℈ ij. *Comar. abſinth. vulg. & pont. flor. Card. b. ſummit. Centaur. min. an. p. j. flaved. Cort. citr.* ℥ ij. *Ex inciſis f. nodulus, cui affundatur dimidia menſ. vini malv. ſtent in loco tepido per diem & noctem. Hinc bibatur mane hauſtulus. Continuando mire urinam pellit.*

℞. *Rad. Vincetox.* ℥ j ſs. *Herb. chelid. maj. marrub. abſinth. an. m. j. cort. Citr. Aurant. an.* ℥ vj. *Sem. frax. fœnic. an.* ℥ iij. *Galan. Caryoph. ZZ. an.* ℥ j. *ſal. tart.* ℥ vj. *Inciſ. & Contuſ. infunde in vino. Idem facilè poteſt fieri purgans addendo Rhab. Helleb. nig. Rad. Ireos N. &c.*

Præter hæc *Interna* etiam *Clyſmata* multis uſibus inſerviunt, imprimis ex *urina pueri* ſi flatus adſint cum *Sem. Apii, fœnic. ferment. com.* & *ol. terebinth.* item ex *urina* cum *terebinth.* vel ſi urgeant pectoris ac capitis ſymptomata, ℞. *Cort. inter. frang. ſambuc. an. m. j. rad. bryon.* ℥ j. *rad. Ireos N.* ℥ *vj. bac. junip.* ℥ ſs. *Sem. Cumin. fœnic. an.* ℥ ij. *coq. in ſ. q. urin. puer. vel ſeri lactis. In Colat.* ℔ j *diſſolve Elect. Hier. p. cum Agar.* ℥ ſs. *vitel. ov. N. ij. f. Clyſm. pro* 2. *doſ.* Abdomini verò ut & ſcroto vel labiis vulvæ nimium tumefactis applicatur *ſtercus caprillum* cum *urina propria* ſubactum: laudatur & *ſtercus columbinum*, item *humanum* quod tamen nares nimis ferit. Hiſce ſuccedit *ſpongia* ebria *aq. calc. viv.* Singulare quid obtinent *Cochleæ* cum ſuis *teſtis* contuſæ; cum ſiccæ fuerint, renovandæ: item *vegetabilia aromatica attenuantia* vel *ſalina reſolventia*, v. g. cataplaſm. ex bacc. *Junip.* & *Laur. melle* exceptis; vel ex *fol. rut.* & *abſinth.* cum *melle*: item ſpir. *Junip.* cum ol. Carv. buſon ſcorpion. Laurin. &c. pro inunctione.

℞. *Fol. Sambuc. fl. Chamom. an. m. ij. ſterc. caprill.* ℔ ij. *Rad. bryon.* ℥ ij. *Coq. in ſ. q. urin. puer. ad conſiſt. cataplaſm. abdomini applicand.*

℞. *Flor. Chamom. m. ij. farin. fab* ℥ vi. *Cochlear. cum teſt. contuſ.* ℥ iv. *ſterc. capr.* ℥ ii. *Pulv ſem. Cumin.* ℥ i. *coq. in aq. & acet. ana, & applic. pedibus vel ſcroto tumenti.*

℞. *Ung. de Arthan.* ℥ i. *Ung. Agrip. Dialth. an.* ℥ ſs. *ol. ſcorp. ſimpl.* ℥ ii. *ol. chamom. aneth. an.* ℥ ſs. *m. f. Ung. crebrò tepide abdomini illinendum.*

ARTICULUS V.

De Ictero, ſeu Cachexia Icterica.

C*Achexia* cum colore flavo cutim & imprimis oculorum album minutiſſimis arteriolis intertextum tingente, *Icterus flavus* dicitur; in quo non ſolum partes externæ, ſed & viſcera, imprimis hepar, & inteſtina, flavent. Quod ſi flavedo iſta ad viriditatem, cæruleitatem, aut obſcurum livorem inclinet, vocatur *Icterus niger*. —— Adeſt in omnibus *Ictericis* inenarrabilis anguſtia & dolor compreſſivus præcordiorum & ſtomachi, laſſitudo omnium membrorum, dolores gravativi lumborum, ſubinde ſpirandi difficultas; urina ferè ſemper *paſſea*, id eſt craſſa tincta rutilante colore, linteum immerſum flaviſſimo colore inſtar *croci* tingens, quod aliæ urinæ coloratiſſimæ non faciunt; interdum ex viridi, aut ex flavo & rubro nigricans; quod ſi ſub-

Digitized by Google

ſi ſubſederint, ſedimentum eſt argillaceum. In confirmatis, non omnibus, ſapor oris amaricans eſt, aut varius, cum ſiti clamoſa, & cereviſiæ horrore: alvus nunc fluida cum diarrhœa quaſi biliosa, nunc, quando ductus fellei obſtructi ſunt, pertinaciter clauſa, excrementis prodeuntibus albicantibus. Febris nunc adeſt, nunc abeſt, nunc præceſſit. In quibuſdam percipitur dolor obtuſus in hypochondrio dextro.

Icterus nunc eſt *Secundarius* ſuperveniens febribus, venenis, imprimis morſui aranearum, viperæ, vel canis rabidi; manducationi ſtaphiſagriæ; affectibus convulſivis inteſtinorum imprimis tenuium, ut colicæ; partui laborioſo, paſſioni hyſtericæ, capitis vulneribus gravioribus, per conſenſum: nunc *Primarius*, cujus *Cauſæ Remotæ* ſunt triſtitia, ira, obſtructiones ductus fellei à lapillis vel pituita, unde calculoſi ſæpè fiunt icterici, (licet frequentes etiam ſint icteri abſque ulla obſtructione ductus fellei;) ulcera crurum occluſa, menſes inſtantes non prodeuntes, hepar induratum, inflammatum aut ſcirrhoſum; vulnus ſclopeti ventriculum perforans; &c. —— His præmiſſis, *Icteri* tot ſunt ſpecies, quot colorum varietates, v. g. viridis, flavus, niger, &c. ſed omnes unam agnoſcunt cauſam, impuram nempe M. S. recrementa heterogenea ad ſuperficiem deponentem. Falsò enim exiſtimatur, bilem in hepate obſtructam *flavum*, melancholiam autem in liene obſtructo *nigrum* inducere, nam datur & flavus citra bilis impeditum motum, viz. ex ferarum morſu, &c. quin & obſtructus reperitur ductus felleus ſine ictero; pariter & *niger* ſine liene obſtructo, & lien obſtructus ſine *nigro* deprehenduntur.

Quoad *Cauſam Proximam Icteri*, certum eſt peccare auſterum acidum in primis viis, quod digeſtionem vitiat; unde genitæ ſordes nidoroſæ in corpus diſtributæ, icterum illum inferunt qui febribus ſupervenit; item qui V. S. abuſum ſequitur. Videmus enim quod crapula, item lac, fructus horæi, pinguia, &c. in ſtomacho corrupta, vomitus flaveſcentes & nidorem croceum inferunt. Sed datur & alius *Icterus* à *bile naturali* ortus; eaque vel *vitiata*; quod frequentius, ab acido illo primarum viarum quod eam incraſſat & coagulat, adeo ut nec debite ſecerni in hepate, nec ſecreta excerni poterit; vel ſolum in *debita diſtributione* impedita, indeque orta ejus cum ſanguine commixtione, quando nempe ductus hepatici quavis ex cauſa obſtruuntur, aut orificium ductus fellei conſtringitur à ſpaſmis inteſtinorum tenujum, in *partu laborioſo, paſſione hyſterica*, &c. Hinc eſt quod excrementa hodie pallida, cras flava redduntur, ſuperveniente ſcilicet ſpaſmo inteſtinali. Si *acidum* iſtud primarum viarum in mixtione cum *bile* præpolleat, fit *Icterus viridis*, *plumbeus* vel *niger*; ſin verò *bilis* præpolleat, *flavus* eſt. Peccare autem ferè ſemper *acidum* in ſtomacho ſuadent cardialgiæ, anxietates, reſpirandi difficultas, aliaque ſymptomata: item *cauſæ remotæ*, viz. *triſtitia* quæ humores incraſſat & acidum fixum auget, *ira* quæ humores acido volatili acriores reddit, &c. accedunt *juvantia*, *vomitus*, *martialia*, aliaque *acidum* corrigentia.

Prognoſis. Si adſit hepatis vitium confirmatum, ferè lethalis eſt, cum hydropis ſuperventu: Icterus ex calculo in folliculo felleo difficillimè curatur, ſaltem recidivat. Facillimus eſt *flavus*, imprimis poſt febrem criticus, & juxta hunc; qui ex impedito bilis motu oritur: *niger* autem poſt quartanas contumacior eſt.

Cura. Fermentum acidum corrigendum per *abſorbentia*. Bilis vitia emendanda per amara plus minùs reſinoſa & volatilia; quæ verò emendari nequit,

Digitized by Google

per urinas & ſudores evacuanda: Diſtributio bilis promovenda per incidentia & fibras hepatis firmantia. V. S. nil juvat. *Purgatio* nociva eſt in principio, niſi lenis ſit, aut adſit tantummodo lenis obſtructio meatus fellei in inteſtinis, quæ vel unica *purgatione* tolli poteſt. In progreſſu verò morbi, *appropriatis* imprimis præmiſſis, *purgationes* conveniunt; ſicuti in declinatione, *Diuretica & Sudorifera*.

Præmittantur itaque *vomitoria*, *hinc Abſorbentia martialia*, imprimis in ictero nigro vel plumbeo vel ex vitio menſium, v. g. *hæmat. pulveriſ.* item *limat. mart. pulveriſ. & ol. deſt. ſaſſafras* irrorata; item *vina martialia*, vel *infuſum chalybis* cum *carbonibus de quercu in vino*. Huc pertinent *Acidulæ*, quæ dyſcraſiam humorum & viſcerum atoniam, ex diuturno malo, optime reſtituunt. Succedant *ſpecifica*; imprimis *Chelid. maj.* ejus ſuccus expreſſus, vel decoctum aut infuſum in vino, præſertim in vitiato bilis motu Juxta *Chelid.* eſt *Marrub.* item *Centaur. min. Tarax.* flor. Chamom. Infantibus Ictericis optimum eſt *decoctum fragar.* cum *paſſul.* in *aq.* item ſitientibus pro potu ordinario, vel, ſi amaror moleſtus ſit, ſolum *decoct. paſſul.* hæ enim multum in receſſu habent, & *Elect.* ex *paſſul.* cum *Rhabarb.* ſanè in quovis ictero egregium eſt. *Vincetox.* in declinatione morbi, in vino coctum, urinam & ſudorem commodè movet. Nec negligendum *abſinth.* aut flor. *hyperic. geniſt.* & *calend.* Bonum ſpecificum eſt *ſem. Aquileg.* vel in *emulſ.* cum *Aq. Chelid. maj* vel in pulv. cum *Croco & tart. vitriol.* Accedit *rad. Curcum* vel ſola, vel cum *antim. diaph. martial.* & *ſal vol. CC.* in calculis folliculli egregia. Laudatur ab omnibus *pulv. lumbr. terr.* blande exſiccatus ad ʒ j. vel eorum *ſpir* per *putrefact.* propter ſal vol. nitroſum egregiè abſtergens, incidens, &c. Quibus vix cedit *ſpir. tart. rectif. ſpir. Carminat. de tribus*, *ſpir. ſal. armon. ſpir. urin. human.* quin & ipſa *urina* cum *ſucco abſinth.* & *marrub.* euporiſton eſt probatum. Ratione *ſalis vol. nitroſi* tantopere laudatur *ſtercus anſer. junior. chelidonio & anſerina nutritorum*, item *ſtercus canis oſſa rodentis*, item ſterc. alb. pullor. ad ʒ j. Quidam laudant ſterc. capr. cum lacte. His annumerandi veniunt *lapid.* in *felle bovis* vel *porci* reperti, *lap. bez. occident.* item *lap. ceraun. ad* ʒ ß.

Remedia primas vias evacuantia, dictis ſubjungenda aut permiſcenda, ſemper ſint moderata & blanda. Appropriate laxant *flor. perſ.* in *potu ordinario* vel *vino* infuſi; hinc *infuſum fol. ſen.* cum *ſale tart.* in ſpecie *Rhabarb.* pulvis *extractis* præferendus, qui tam alterans quàm purgans eſt. In ictero nigro confert *infuſ. Helleb. nig.* in *ſero lactis*, aut *Pil.* ex *extract. helleb. nigr.* His ſocietur *Gum. Ammon.* optimum muci viſcidi inciſivum. ——— *Externa* ſunt *Centaur. min.* item *rad. chelid. maj.* item *hyperic.* plantis pedum ſuppoſitum: Optimæ ſunt frictiones corporis cum *ſacculis* repletis *farin. hord.* & *fab. aquæ calidæ* intinctis; vel *balnea* ex *ſaponar. chamom. parietar. aneth.* &c. pro delenda penitus tinctura, licet jam ſani ſint ægri. Gravidis aut imbecillioribus, quibus non æque conducunt *interna*, applicetur plantis pedum *cataplaſma Joelis* ex *fol. marrub. vir. rad. chelid. maj. & viſc. querc. an. m.* ii. cum *aceto & vino* ſubactis.

℞. Rad. Tarax. ℥ *ii. Rad. Chelid. maj.* ℥ *i. Herb. Chebor. m. ii. fragar. m.* ß. *marrub m.* ß. *tart alb.* ʒ *vi. fol. ſen.* ʒ *vi. Coq. in ſ. q. Aq & Vin. in vaſe clauſo. Sumat omni mane 2. hauſtus, addendo ſingulo hauſtui* ʒ ß. *ſpir. tart. rectif. cavendo tamen ne ſint ſeceſſus plures quàm 2 vel 3 in die.*

℞. Com. abſinth. fl. roſ. prun. ſylv. an. part. viii. Croc. p. ß. *coque in* vino diuretico, *& exprime pro uſu.*

℞. *Extract.*

℞. *Extract. Chelid. mai. Gummoſ.* ℨ i. *Lap. Bezoar occid. Antim. diaph. martial. an. gr. xv. m. f. Bolus diluendus in hauſtu vini.*

℞. *Aq. Tarax.* ℥ i. *Extr. Chelid. mai.* ℨ ß *ſal vol. C. C. gr. viii. Syr. Card. b.* ℨ *i. m.*

ARTICULUS VI.

De malo Hypochondriaco & Scorbuto.

M*Alum Hypochondriacum*, ab *hypochondriis* ubi fortiùs urgent ſymptomata, nomen ſortitur. *Symptomata* autem ita ſe habent. Adeſt appetentia intenſa, ſubinde canina, ſed cum quadam apepſia, ita ut poſt aliquot horas à paſtu percipiantur dolores graviſſimi convulſivi in ſtomacho: appetunt acida, quæ inſigniter lædunt; ejiciunt ructus ab omni paſtu, nunc acidos qui meliores, nunc inſipidos qui deteriores, idque ſubinde cum ſtomachi inflatione, flatulentis tumoribus & borborygmis in abdomine, imprimis in regione hypochondriaca ſiniſtra, remittente tumore admota manu retrudente. Jejuni acidos ejiciunt ructus. Accedit pertinax alvi adſtrictio, & quæ ejiciunt ſunt pauca, interrupta, globulorum forma indurata, nigricantia, adeo ut copioſè à laxantibus, parum & cum noxa à purgantibus evacuentur. Quæ evomunt ſunt aquea plus minùs pituitoſa, aciditate ſua dentibus ſtuporem, & vaſis orichalceis æruginem inducentia; utut ſubinde tantillum bilis amarorem importent. Sæpius adſunt Cardialgiæ, idque in ſpina dorſi ubi ſitum ſiniſtrum ſtomachi orificium; phlogoſis vaga, in ſpecie in facie poſt paſtum, eo citiùs ſi hauſtum vini aſſumant; dolores lancinantes abdominis cum contorſionis ſenſu à ſpaſmis inteſtinorum oriundo; iliaci & colici convulſivi dolores, à pituita vitrea in cellulis coli, in ſiniſtro latere, rariùs in dextro, unde vomitus; difficilis reſpiratio ab omni cœna, item matutino tempore, ratione crudæ remanentiæ à cœna veſpertina, cum expuitione copioſa mucoſorum & tenacium humorum. Confirmatis accedunt Aſthmata ſicca, tumores viſcerum duri, pulſationes circa hypochondria & lumbos ſuperiores ubi diſperſi ſunt rami arteriæ cœliacæ. Jejunis ſupervenit vertigo, comeſta panis bucella remittens; tandem ingenii torpor, memoriæque lapſus. Poſt paſtum ſunt quaſi ebrii, anxii, timidi, melancholici, & in graviori paroxyſmo patiuntur ſymptomata hyſterica, ubi urina eſt pallida aquea, licet extra paroxyſmum ſanorum ſimilis.

Cauſa Proxima eſt *ſtomachi Cruditas acida*. Ex Chylo enim acido depravatur ſanguinis craſis, hinc deficit ejus ſpiritualcentia, aceſcit lympha, hebetatur bilis, irritaturque genus nervoſum. Vitium hæret in fermento digeſtivo, minùs volatili, ſed nimis acido, unde quæ optimè appetunt & diſſolvunt alimenta degenerant in paſtam acidam plus minùs viſcidam, à cujus concurſu cum bile oriuntur phlogoſes, flatus, borborygmi, lancinationes, &c. Coagulantur fæces ab acido auſtero unde alvi ſegnities. Coagulatur & ſanguis ab acido, unde grumoſus exiſtens circa auriculas cordis ſubſiſtit, & palpitationem cordis infert; craſſus etiam minus ſpirituaſcit, unde anxietas, triſtitia, &c. Acidum hypochondria & membranas capitis circa tempora irritans, ibidem dolores infert tenſivos. *Cauſæ remotæ* ſunt, 1. *Aſſumpta Acida*, & difficulter

culter digeſtibilia, v. g. ſale condita & fumo indurata, de ſpiritu acido ſalis & fulig. non parum continentia, potus aceſcens, aut non rite defæcatus. 2. Deficiens motus digeſtionem non promovens cruditates colligit. 3. Curæ, & ſtudia imprimis nocturna, ſpiritus abſumunt, quorum defectu acidi ſucci inſigniter accreſcunt.

In gradu ſublimiori acidum in Hypochondriis peccans ſucceſſivè exaltatur & volatiliſatur, unde naſcitur *Scorbutus*, malum contagioſum, Glandulas & Lympham præcipuè afficiens, & graviora quàm malum hypochondriacum in nervis pathemata inferens.

Symptomata Scorbuti hæc ſunt. Laxitas & varia nunc excreſcentia & intumeſcentia, nunc exulceratio gingivarum: fricatæ gingivæ nunc ſanguinem ſtillant intensè ſalſum, nunc ſerum: Saliva eſt admodum ſalſa, præſertim matutino tempore. Accedunt tumores artuum nunc protuberantes nunc evaneſcentes; pruritus corporis, & ſi ſe ſcalpant loci intumeſcentia & rubor breviori tempore evaneſcens; ſubinde in loco quem ſcalpunt, ulcera ſerum acerrimum plorantia & ad gangrænam facilè degenerantia. Si conſtantes ſint tumores, occupant glandulas artuum. Obnoxii ſunt catarrhis circa caput, exulcerationi & excoriationi faucium & regionum glãdulis magis obſitarum; doloribus incipientibus in dorſo, & pergendo ad umbilicum, partes abdominis convellentibus, ad modum nephritidis nothæ; abdominis tumori & duritiei propter ſpaſmum membranarum; doloribus artuum; nunc levioribus cum ſenſu vermiculationis in extremitate artuum, nunc gravioribus lacerativis, & lancinantibus; nunc vagis, nunc fixis & graviſſimis dentes & extremitates artuum occupantibus, imprimis tempore nocturno, adeo ut luem veneream perquam ſimillime referant. Accedunt frequentiſſimi partium internarum ſpaſmi; urina flammea, cum copioſa arenula rubra facilè friabili, & ſupernatante pingui pellicula, quæ ad latus aſpecta variatur inſtar caudæ pavonis: Arenula illa & pellicula, nil aliud ſunt quàm ſalia coagulata, certiſſima tamen ſcorbuti ſigna. Tandem obnoxii ſunt hæmorrhagiis variis, ſputo cruento, hæmorrhagiæ inteſtinorum & frequenter atrophiæ & tabi.

Cauſa Scorbuti proxima eſt acidum corruptum, exacerbatum ab aere effluviis ſalinis acidis prædito, qualis eſt marinus, & noſter aquilonaris loca paludoſa perflans. Quoad *Signa*, Pathemata capitis & ſtomachi ſola *malum hypochondriacum* monſtrant. *Latens* autem *Scorbutus* dignoſcitur, ex memoratis urinæ ſignis, item ſi in aliis morbis dolores adſint ultra naturam morbi, aut dolor lancinans in lumbis abſque nephritide; ſi doleant gingivæ; dentes; ſi maculæ majores, imprimis in cruribus appareant; item ſi adſit pruritus, unde pruriginoſa purpura certiſſimum eſt ſignum ſcorbuti latentis.

Prognoſis. *Malum Hypochondriacum* incipens, facilè, ſc. ſolo corporis motu rite inſtituto, curatur; confirmatum verò difficillimè, poſtulat enim continuatum medicamentorum uſum, quorum tædium percipiunt ægri. Hæmorrhoides, urinæ fluxus, aut Hæmorrhagia periodica inſigniter levant. Pulſus hypochondriacorum intermittens, aut Scorbuticorum parvus & debilis, ſi non alia adſint ſymptomata, non eſt metuendus. Maculæ bonum ſignum; ſed quo magis rubræ & grandes, eo meliores: cæruleæ aut lividæ, deteriores. Inveteratus Scorbutus ordinario terminatur in atrophiam & tabem. In ſcorbuto continua eſt ſymptomatum mutatio; nunc dolores vagi tranſeunt in pareſin, aſthma convulſivum; ſubinde epilepſiam, nunc dolores artuum atrociſſimi in lethargum mutantur. Quo fixior eſt ſcorbutus, eo difficiliùs curatur.

vatur. Præ cæteris gingivarum habenda eſt ratio, quæ ſubinde in gangrænam & peſſimas exulcerationes abeunt.

Cura. Acidum Corrigendum; Correctum per ſudorem & urinam evacuandum; ſtomachi digeſtio promovenda; & ſanguinis craſis emendanda. Pro his ſcopis obtinendis, Obſ. I. V. S. per ſe non convenit, utut indirectè quandoque juvet, v. g. V. S. brachii in dolore crurum vel cephalalgia ſcorbutica incipiente. Fonticuli nil conferunt, niſi per accidens ſi crebriores affligant Catarrhi. II. *Diuretica* ſalina vol. non terrea nec acida, in malo hypochondriaco, & *Sudorifera* in ſcorbuto partes externas graviùs affligente, conveniunt. III. Neceſſarius eſt Vomitus, nam ſine ejus præmiſſione reliqua remedia parum operantur. IV. Purgantia ſemper nocent: facilè pathemata excitant doloroſa, & dyſenteriam. V. Symptomata Melancholica, Capitis perturbatio, item dolor artuum & abdominis, inſigniter exaſperantur, niſi alvus ſervetur fluida per *paſſulata*, & *laxantia* infuſa in *ſucco pom. borſdorf.* qui optimus. *Paſſulæ*, licet dulces, temperatæ ſunt; imprimis viris, non mulieribus, conducunt. *Vinum. infuſ. flor. acac.* alvum ſervat apertam. Accedunt *Clyſmata ex urina puer.* in flatibus hypochondriacis optima. In contumaciori malo, craſſum mucum in inteſtinis optimè abſtergunt *Clyſmata* ex *Lixiviis* addito *mell. depur.* In dolore abdom. conveniunt *Clyſmata* ex *Lacte*, cum *tantillo ſacch.* vel incoctis *plant. carmin.* per integram noctem retenta. In doloribus nephriticis *Clyſmata* ex lacte & terebinth. conferunt. VI. *Malum Hypochondriacum* ſine antiſcorbuticis vix curari poteſt. Sed horum habendus eſt delectus. In ſubjectis enim bilioſis ubi acidum eſt volatilius & acrius, *acria & volatilia*, niſi temperantibus & acidis miſta, propter phlogoſes & efferveſcentias nociva ſunt. VII. Præſtat utique *fixa* ſc. *martialia* acidum primarum viarum deſtruentia *volatilibus* præmittere. VIII. Præmiſſis univerſalibus & accidum corrigentibus, Lac omni mane & veſperi hauſtum, craſin ſanguinis ſcorbuticam egregie corrigit, imprimis ubi nimium ſudant & ab tabem inclinant. IX. Abſtinendum a *mercurialibus*, quia faucium ſymptomata, dolores nocturnos, phlogoſes, æſtuationes & anguſtias corporis, in ſcorbuticis, excitant.

Quoad *Remedia* in *malo Hypochondriaco*: præmittantur *digeſtiva* plus minùs *diuretica*, viz. Tart. Vitriol. Sal digeſt. Hypochond. Liq. ter. fol. tart. Tinct. tart. Tinct. mart. Sal mart. comp. Tinct. Antim. ex ſcor. regul. Pulv. mart &c. bis quotidie bona doſi aſſumenda. His præmiſſis uſurpentur vomitoria reiterata. Poſt hæc *noduli* ex blandis laxantibus & *alterantibus* parati, v. g. ℞. *Rad. Helen. Raph. ruſt. & Polyp. an.* ℥ *vi. Herb. abſinth. agrim. centaur. min. an. m i. Fl. anth. geniſt. an. p. iij. Cort. Tamar. frax. an.* ℥ ß. *Rad. Helleb. nig.* ℥ *ij. Zedoar. ZZ. Cinnam. an.* ℨ *j* ß. *inciſa & contuſa infundantur in* vino in nodulo, *quod omni mane & veſperi capiatur ut relaxetur alvus. Aloe* ratione *reſinæ* nocet, nam uno die laxat, altero obſtruit. Confert quidem *extract. gummoſ.* cum *aqua* ad *gr. iij.* in Pil. omnibus tribus vel 4. ſeptim. Uſurpantur *martialia* nunc *cruda*, nunc in ſtomacho debiliori *Præparata*. Quibus nimis ſenſilis eſt ſtomachus, ſufficit *Extr. mart.* cum ſucc. *pom. borſdorf.* vel cum *decoct. tamarind.* vel *Tinct. vitriol. mart. Zuvelf.* Hæc aliquamdiu contineentur, & poſt eorum uſum blandus inſtituatur motus, alvuſque ſervetur aperta. Poſt martialia fiat acceſſus ad *volatilia Diuretica* & *Sudorifera*. Inter hæc optimus eſt ſpirirus forti igne per retort. deſtill. ex mixtur. *Calc. viv.* cum ſale *armon.* addito S. V. aromatico; Doſ. gt. xxx. Hypochondriacos mire levat *Spir. Carmin. de tribus*, doſ. gt. xl. Ut hæc volatilia fiant diuretica, optimè conſultum eſt *ſpir. ſal. armon.* cum *liq. ter. fol. tart.* miſcere. Juxta hæc *volatilia* non omittantur *fixa*, inter quæ nobiliſſimum

mum eſt *Arcan. dupl. Mynſ.* imprimis in phlogoſibus ſcorbuticis : juxta hoc conferunt *ſalia fixa* ex plantis *ſpleneticis* & *hepaticis* elicita. Atque his ac ſimilibus accedente motu ferè curari ſolet *malum hypochondriacum*.

In *Scorbuto*, præter dicta, ſunt & *ſpecifica* poſt *martialia* uſurpanda. Hæc ſunt in duplici differentia, nempe vel 1. reſpiciunt dyſcraſiam ſanguinis, & inde derivatos ſuccos; ſuntque volatilia plus minùs acria; viz. *Cochlear. Naſturt. Chelid. maj. & min. Trifol. Aquat. Piperit. flam. Jov. rad. raph. gentian. ſem. ſinap. erup. erucæ*, &c. Inter quæ excellunt *Cochlear. Flam. Jov. & Trifol. Aquat.* ſed in bilioſis ſubjectis temperanda ſunt per *acetoſell.* & *Citrata*. Vel 2. reſpiciunt noxam illatam ſyſtemati nervoſo & partibus continentibus, ſuntque *oleoſa ſulphurea*, quaſi *balſamica*; in ſpecie *pinus*, & ejus *ſtrobuli*, item *Lign. Saſſafr. & rad. Chin. Priora* uſurpantur vel *cruda* vel *temperata*. *Cruda* infunduntur in *vino*, vel in ſubjectis bilioſis in *ſero lactis*: aut confunduntur & conquaſſantur cum *ſero lactis* & exprimitur ſuccus blando tepore depurandus, cujus ℥*æ aliquot iu ſero lactis* vel *vino* propinentur cum ana *ſucc. acetoſel.* quæ quacunque ratione continuata eſt egregia. Hi ſucci delicatulis aut ad effervefcentiam pronis minùs conveniunt, ſaltem temperentur cum ſuc. citr. qui in ſcorbuto egregium eſt medicamentum. Ex his *ſuccis* cum *limat.* mart. parari poſſunt *eſſentiæ*, aut *extract.* unde *tincturæ mart. ſcorbut.* eliciendæ. Delicatulis loco ſuccorum exhibentur *Aq. deſt. ſpir. eſſen.* &c. ſic ex *flam. jov. contuſa* affuſo *vino*, elicitur *phlegma ſpirituoſum antiſcorbut.* Spiritus antiſcorbutici per fermentationem parati patiuntur jacturam aliquam ſalis volatilis, licet non omnem. Proinde ut integra habeatur *craſis antiſcorbutica*, paretur *ſpiritus per fermentat.* ex *antiſcorbuticis quibuſdam*: Hunc *coboba* cum *ſpeciebus rec.* & *rectifica*: dein affundatur *Extract. Antiſcorb.* & extrahatur *tinctura* nobilis. *doſ. gt. xxx. ad* ʒj. in *vehiculo conven.* His addantur *oleoſa volatilia*, in ſpecie *Ol. Cochlear.* in forma *elæoſacchari*; item *volatilia artificialia*, imprimis ſpir. Lumbr. terr. ſpir. deſtillatus à mixtur. *calc. viv.* & *ſal. armon.* affuſo *ſpir. Cochlear.* vel *antiſcorbutico* quodam *comp.* item *eſſent. Myrrh.* & *Elix. Propr.* cum dicto *ſpir. ſal. armon. comp.* paratæ. —— *Antiſcorbutica ſulphurea balſamica* ſunt imprimis *ſtrobili abietis alb.* collecti *menſe martio*, tum enim tactu ſunt pingues & reſinoſi: Infunduntur nempe vel *recent.* vel *exſic. ad.* ℥ *ij. in Menſ.* i ß. *cereviſiæ*, quæ bulliant ad tertiæ part. conſumptionem, addendo in fine *Paſſulas min.* Propinetur *Colat.* calide ſemel vel bis de die expectando ſudorem. Addi poſſunt bac. Junip. rec. item ſummit. abiet. conciſ. Inſpiſſatur etiam *decoctum ſtrobil.* ad *extracti* conſiſt. unde cum ſpir. antiſcorb. extrahatur eſſentia, quæ doſ. gt. L. optima eſt. Item ex *ſtrobil.* contuſis & affuſa *aqua* cum pauco *fæcum cereviſ.* fermentatis deſtillando prodit ſpir. ſuaviſſimus qui pro uſu aſſervetur. Sed de *Remediis ex pino*, obſ. 1. Quod eadem non conveniant omnibus, quia nonnihil lædunt appetitum. 2. Quod Junioribus & ferventibus propter oleum vol. non ſunt propinanda. His ſubſtitui poſſunt *decocta lign.* cum *ſpecif. antiſcorb.* imprimis quando adſunt pathemata catarrhalia. Præ omnibus aliis, ſcorbuticis convenit *diæta lactis*, imprim. *caprill.* cum tantillo *ſacchari*. Cui incoqui poſſunt *raſur. rad. Chin.* & *herb. fumar.* & inſtillari *aliquot guttæ ſpir. cochlear*. In febricitantibus, aut borborygmis & phlogoſi vagæ obnoxiis, uſurpatur *ſerum lactis*.

Inter *Scorbuti Symptomata Urgentia*, occurrit, 1. *Gingivarum laxitas*, *intumeſcentia*, *cruentatio*, *putredo*, & ſubinde *caries*. Origo eſt ex ſaliva ſale ſcorbutico inquinata, quæ texturam fibrarum gingivarum laxat & rodit. Remedia ſunt *collutiones oris*, *decoct. Salv. Roſmar. flor. aquileg. balauſt.* additis *ſpeci-*

ſpecificis adſtringentibus; item *lacca*, *myrrh. Alum.* & *ſpir. ſal.* quæ utramque faciunt paginam; hinc conducit *Decoct. ſalv. naſturt. fl. malv. hort.* & *rad. Polyp.* in *Aq.* addito *mel. Roſ. alum. uſt.* & *lap. prun.* Item decoct. *ſummit. pin.* & *naſturt.* in *vino*, vel, ſi vinum acrius ſit, in ſero lactis vel ipſo lacte. Præ cæteris optimum eſt *ſal mir. Glaub. in ſ. q. Spiritus ſolut.* Poſt *Collutionem*, ſunt *Tincturæ* dentibus affricandæ, imprimis tinctura ſeq. ℞. *Lap. medicamentoſ. Crol.* ℥j. ſolve in *aq. ſedi min.* & *cochl.* poſt blandam ebullitionem filtretur ſolutio; infundantur *Lacc.* ℥ij. *myrrh. alum. uſt. an.* ʒj. & extrahatur *tinctura* linteis imbutis affricanda. Item ex *crem. tart.* ℥iii. *Gum. lac.* ʒi. *& vitriol. Cypr. gr. vj.* cum *ſ. q. Aq. Roſ.* & *Salv.* fieri poteſt *tinctura*. Poſt *tincturas* ſunt *pulveres*, verbi gratia, *biſtort. alum. uſt. flor. roſ. & balauſt.* irrorati *ſpir. Cochlear.* vel aliquot *gut. ol. Caryoph.* vitando *lapides* & *tartarea* quæ gingivas lædunt. In exulceratione & fœtore conveniunt *linimenta* ex *alum. crud.* ℥j ß. *fol. ſalv.* ʒiii. *rad. Ir. flor.* ʒi ß. *myrrh.* ʒ ß. *melle exceptis*. In graviori malo fiat progreſſus ad *Aq. virid. Hartman.* & *Plater.* item *ung. ægypt. melle dilutum*.

2. *Dolores abdominis, & circa vertebras dorſi, cum umbilici retractione, urinæ ſuppreſſione, & ſymptomatibus hyſtericis*: Sunt hi dolores ſpaſmi inteſtinorum & meſenterii, quorum fundamentum in plexu meſenterico nerveo & glandulis ibi conſitis. Quoad *Curam*, 1. Inteſtina leviter abſtergenda ſumendo *ſerum lactis* & *ol. exp. amygd. d.* vel *decoct. rad. alth.* aut *Parietariæ*. Purgantia enim ſymptomata exaſperant. Externè injiciuntur *Clyſmata* ex *lacte* cum *tereb.* diu retinendo, vel ex *ſero lactis* in quo *Caſtor. ad* ʒi. ſit ſubactum, add. *ſyr. pap. alb.* ℥ij. 2. Impetus convulſivi ſiſtendi, per *ſalia volat. oleoſa opiatis miſta*; imprimis remedium ex *Caſtor. Cochlear.* & *Cort. aurant.* cum *Spir. Sal. armon. & laud. hyſter.* item *ſpir. carminat. & de tribus* in *vehiculo antiſcorb.* item *ſpir. tart. vol.* cum *ſpir. lumbr. in ſero lactis*. Externè convenit *Empl. Poterii*; item ratione dolorum cum nephritide notha conjunct. *Ceratum Lumbis* applicandum, ex *Pic. Nav.* ℥iv. *Tereb. vulg. flor. ſulph. an.* ℥ß. *ſuccin. maſtich. an.* ʒii. Illinatur abdomini calide *Galban. Paracelſi* ſeu *ol. deſt.* ex *galban.* & *terebint. imponendo deſuper laterem calefactum*.

3. *Dolores Scorbutici Vagi* ſeu *Arthritis vaga*, *Rheumatiſmis* ſeu *Defluxionibus* ordinario tributa. Differt ab *Arthritide* propriè dicta, ſeu fixa; in eo quod vaga ſit nunc in uno nunc in altero artuum; quod tophos poſt ſe non relinquat, ſiquidem non materia contenta ſed contracturæ ſpaſmodicæ tumorem inferunt; quod denique partes muſculoſas arctiùs affligat, & nocturno tempore ingraveſcat. Solvitur nunc per ſudores & urinam, nunc per excretiones cutaneas, ſubinde purpuram cum maximo cutis pruritu. Affligit in ſpecie, dum recrudeſcit Paroxyſmus, cum graviſſimis anxietatibus præcordiorum. Oritur à ſale ſcorbutico vellicante fibras nerveas motrices carneas, magis tamen partes tendinoſas in Articulis. In *Cura*. 1. Impetus ſalis ſcorbutici refrænetur, vitando volatilia in principio paroxyſmi. Eminet hic *Bezoar. ſol.* & interdum *ſalia alcalia fixa*. Poſtmodum acceſſus fiat ad *volatilia ſcorbuticis* miſta, imprimis *lumbricalia*, ſcil. vel *infuſum lumbr. conquaſſ.* in *vino*, aut, ſi adſit febris vel phlogoſis, in *lacte*; vel *ſpir. lumbr. per putref.* ex quo & *ſpir. CC. Sale proprio* ſaturatis, affuſis *plant. nerv.* & *arthriticis exſic.* egregia ſit *Eſſentia*; vel *Liquor piſtorius lumbr.* in vaſe maſſæ panis incluſo paratus qui datur ad ℥ß. Quibus imprimis *volatilia tartarea* addenda. Declinante Paroxyſmo conveniunt remedia ex *pino*, item ex *bacc. Junip.* quarum vis balſamica multum confert, *Rob Junip. antiſcorbuticis* junctum, *decocta behn. abſinth.* &c.

expe-

expectando ſudorem. Quoad *externa*, male applicantur *linimenta oleoſa & pinguia*, quia tranſpirationem inhibent, ut & *fomenta* aut *cataplaſm.* ex *ſimpl.* in *lacte* coctis, quia frigeſiunt & cum humida ſint poros ſtringunt. Præſtant itaque fotus ſicci, vel ſuffitus ex decoct. lumbr. & formic. calidè excepti, ita ut membrum ſudet, & ſudor linteis calidis abſtergatur. Tepide etiam illinatur *ſpir.* aut *liq. lumbr.* item *ſpir. formic.* cum *calce viva* deſt. cum *S. V.* vel *ſpir. ſal. armon.* cum *ſpir. bac. Junip.* miſtus. Si ardor, rubor, & quaſi *Eryſipelas* in parte excitetur, ſolvatur *Camphora* in *dictis ſpir.* Hiſce adde *Cataplaſma ex ſterc. vacc. rec.* cum *lumbr. contuſ.* item *tinctur. balſamicam DecKeri in Commen. ad Praxin Barbette.*

4. *Contracturæ artuum Paralyticæ*, deficiente motu, & ſuperſtite ſenſu, nunc doloroſo, nunc formicante, nunc lancinante, nunc ex lancinante & oſtocopo compoſito. In formicationis ſenſu vigil ſit medicus, ut poſſit præcavere paralyſin. In Cura, præmiſſis *Vomitoriis*, modò ſanum ſit abdomen, aliàs dolores ejus excitabunt; item *Martialibus*, ſi levius ſit malum, ſufficit *lac* vel *ſerum lactis antiſcorbuticis* medicatum. In graviori malo, juxta vel una cum *lacte* remedia ex *pino*, *junipero & roremar.* per ſudores evacuantia conferunt. Imprimis ad *paralyſin ſcorbuticam* valent *ſpir. tart.* & omnia *tartarea volatilia*, tam internè, quàm externè fricando prius membra. Externè etiam convenit *Galbanetum Paracelſi* tepide illinendum à radice membri ad poſteriora verſus, & imprimis *balneum ſiccum vinaceorum*, aut ſponte aut injecta *calce viva* incaleſcentium, inſedendo uſque ad regionem iliacam. Idem hic de Externis dicendum, quod in *Arthritide Vaga.*

5. *Convulſio Scorbutica*, dum corrugantur fibræ muſculorum & tendinoſæ à ſale ſcorbutico. Curatur ferè ut Arthritis vaga & Paralyſis, imprimis per *lac* in quo ſubactus ſit *ſapo Venetus*, item *tinct. Caſtor.* cum *Spir. Sal. Armon. Comp.* Laudant nonnulli contra Paralyſin ſcorbuticam *oleum deſt.* ex *ol. lin.* cum *calce viva*; quod penetrantiſſimum eſt, nulli forſan *Oleo* cedens.

6. Maculæ in cute propellendæ uſu *Cochlear.* & *Tinct. Coral. Antiſcorb.* Qui nitorem ſtudent, aut exulcerationem metuunt, illas removeant affricando 3. vel 4. de die *Sem. Sinap.* tritum cum *aceto deſtil.* aut, ſi acrius fuerit, miſtum cum *Ol. Amygd. rec.* & *ſucc. Citr.*

SE-

Digitized by Google

SECTIO XVII.

De Sanguinis ex partibus Refluxu vitiato.

ARTICULUS I.

De Inflammatione in genere.

SAnguis ex corde in totum corpus diſtributus redit per venas circulari motu. Vitiatur hic motus circularis quando ſtagnat aut effunditur ſanguis. Si ſanguis ſtagnet, fit inflammatio, in qua propter impeditum ſanguinis refluxum pars *tumet*, *rubet*, *dolet*, & à ſanguine effervescente intensè *calet*. *Dolor inflammatorius* triplex obſervatur. 1. *Tenſivus* à fibris partis inflammatæ convulſis adeoque tenſis. 2. *Pulſativus* à fibrarum membranas arteriarum conſtituentium, renitentia convulſiva. 3. *Punctorius*, ſuperveniens ab acribus acido-ſalſis particulis pungentibus, imprimis quando ſanguis ſtagnans ſenſim corrumpitur, & in ſuppurationem abit. Præter hæc ſuperveniunt & alia ſymptomata ratione partis affectæ, v.g. in *angina*, deglutitio læſa; in pleuritide, Reſpiratio difficilis; in viſceribus inflammatis, gravativus dolor. Fiunt hæc quando ſanguis ex parte tantum refluit. Si enim nil omnino refluat, adeoque nec reciprocus ſpiritus influi motus, à quo ſuſtentatur inſitus, pars moritur & *gangræna* corripitur.

Cauſa Efficiens Interna eſt, vel 1. In ſanguine fluente, quando nimis craſſus eſt propter ſeri defectum, aut chyli crudioris ſive pituitæ viſcidæ congeſtionem; aut ab acido coagulationem: vel, 2. In parte recipiente, ſi nempe ejus pori & meatus anguſtentur, vel occaſione acidi dolorifici fibras irritatione ſua ſtringentis, vel occaſione alicujus heterogenei moleſtiæ ſenſum creantis. Hinc quicunque dolores, puncturæ, &c. inflammationes inferunt. *Prior Cauſa* rarior eſt, aliàs danda foret ratio quare non univerſalis eſt inflammatio. *Cauſæ externæ* remotæ, ſunt ſubitaneum frigus poſt nimiam incaleſcentiam, & inde ſanguinis ad facilem ſui coagulationem diſpoſitionem; contuſiones, compreſſiones, ligaturæ fortes, luxationes & fracturæ.

Sanguis extravaſatus aut ſtagnans *volat. balſamicis ſpiritibus* mox depauperatur, unde ad ſui corruptionem & acorem vitioſum tendit. Hoc acidum primitus quidem ſanguinem coagulat, ſed poſtmodum, ſale volatili ſanguinis magis emergente, fermentationem ciet & efferveſcentiam cum intenſo calore & turgeſcentia, donec ſalia illa ex mutua pugna in tertium ſalſum, ex acido & urinoſo conflatum, abeant; quod album eſt ex ſulph. ſanguinis ſub efferveſcentiæ motu ab alcali ſoluto & per acidum præcipitato, diciturque *pus laudabile*. Quo concitatior eſt motus hujus acidi volatilis, eo major *ardor*, *roſio*, *punctio*, &c. Eſt illud acidum cauſa *febris*, *acutæ* internas, & *lentæ* externas inflammationes comitantis. Quod autem acidum hoc cauſa ſit omnium in inflammatione ſymptomatum; patet, 1. Ex ſanguine pleuritico extracto, ſemigrumoſo. 2 Quia grumos diſſolventia & acidum corrigentia decantata ſunt hic remedia. 3. Quia externæ inflammationes, in ſpecie Eryſipelaceæ, per acidum abſorbentia tollantur.

Conſi-

Conſideranda venit cauſa recidivæ crebrioris inflammationis. Quædam partes promptiùs inflammationem ſuſcipiunt, *nerveæ* v. g. idque propter nimiam ſenſibilitatem & irritabilitatem. Inflammatio etiam ſemel in parte ulla facta, facillimè recurrit; idque, 1. Quia debilitatur ſpiritus inſitus, ob denegatum liberius cum influo commercium, imprimis ſi inflammatio ſuppurata fuit. 2. Quia partis fibræ laxatæ & pori transformati reſtitant, unde facilè ſanguis in legitimo motu impeditur. 3. Quia relicta fuit ſpina ſeu aciditas fermentalis occulta, imprimis ſi inflammatio ſuppurata non rite mundificata fuit. Reſiduum enim acidum partim ſenſiles partes irritat, ſi vel animi paſſionibus vel diætæ erroribus excitetur; partim ſanguinem alluentem ſuo contagio diſponit ad faciliorem coagulationem.

Dignoſcitur inflammatio ſanguinis in *quanto* peccantis vitio, ſi adſit plethora aut intermiſſio conſuetæ evacuationis ſanguinis: huic enim ſæpiſſimè ſuperveniunt inflammationes. Si ſanguis *qualitate* peccat, dicitur inflammatio *illigitima*; ſin verò bene conſtitutus inflammationem inferat, *legitima* audit.

Prognoſis. Inflammatio, vel ſubito in venas abſorbetur, vel *diſcutitur* operante & prædominante alcali ſanguinem diſſolvente, vel *ſuppuratur* ex æquali vigore acidi & alcali, vel in *Scirrhum* contumacem *coagulatur* prædominante acido, vel denique ex omnimodo ſpirituum & ſanguinis in parte motu impedito, in *gangrænam*, omnium peſſimam, abit.

Cura. Cauſæ ſtagnationis removendæ ſunt, ſanguinis tenuitatem conciliando per *ſudorifera alcalina* tàm *fixa* acidum coagulans abſorbentia, quàm *volatilia* ſanguinem coagulatum poſitivè attenuantia: & fermentum vitioſum in parte affecta corrigendo, *internè* per *fixa abſorbentia*, & *volatilia* ſudorem procurantia; & externè per *Saturnina* & *Alcalia* acidum abſorbentia, *Aromatica Alcalina* ſanguinem diſſolventia, & tandem *Temperantia* mutuam ſalium efferveſcentiam, pro ſuppuratione nempe promovenda, quo facto abſceſſus aperiendus, exactiſſimè mundificandus, & tandem conſolidandus. Pro his ſcopis. V. S. Ventilatoria habita ratione climatis omnibus concedenda eſt, ſecundum *revulſionis*, *averſionis*, & *diverſionis* leges; licet ſubinde repetiti ſudores per *appropriata* quibuſvis ſanguinis detractionibus præferendi ſint. *Repelentia* ſunt ridicula & nociva. *Purgantia* nil conferunt, utut blanda *laxantia* ratione *febris* proficua eſſe ſoleant. Inter *Diaphoretica* conveniunt omnia *Volatilia ſalina urinoſa*, ut *ſpir. tart. Sal armon. urin.* & *C. C.* item *animalium partes duræ*, ſalibus hujuſmodi turgidæ, v. g. *Mandib. Luc. Piſc. Lap. Cancr. dens apri*, *ebur*, *unicorn.* item *ſperma ceti*, *antimon. diaph. bezoar. miner.* ac ratione febris junctæ omnia *nitrata*, in ſpecie *Nitr. Antimon.* & *Spir. Nitr. d.* Quibus pro circumſtantiarum ratione addenda *Opiata*, quæ figendo ſpirituum impetum & hinc fibrarum nervearum ſolvendo ſtricturam multum promovent ſudorem. Si *Inflammatio* ſit *Eryſipelacea* appropriatiſſimum eſt, *Rob Sambuc.* Externa ſunt vel *diſcutientia* vel *ſuppurantia*: quæ vide in *Chirurgia*. Ex dictis variæ fiunt *formulæ*. V. gr.

℞. *Aq ſcabioſ. & fl. ſambuc. an.* ℥ j ß. *Spir. Theriac. camph.* ʒ iij. *dent. apr. præp.* ʒ j. *Sal. Vol. C. C.* ℈ j. *Syr. Scabioſ.* ʒ vj. *m. detur in 2. vel 3. doſ. in principio. Addi poſſunt Laud. Op. gr. ij. vel iij.*

℞. *Aq. fl. Sambuc. Chæref. & Pap. Rhœad. an.* ℥ j. *Acet. Sambuc.* ℥ ß. *lap. Cancr. præp.* ʒ j. *mand. luc. piſc.* ℈ j. *ſyr. pap. rhœad.* ℥ j. *m. pro 2. vel 3. doſ. in incremento. Si febris urgeat, addatur Spir. nitr. d.*

A R-

Digitized by Google

ARTICULUS II.

De Angina & Tonſillarum Inflammationibus.

PArtes in faucium iſthmo inflammatæ, *Anginam* conſtituunt. Afficiuntur tam *Pharynx*, quàm *Larynx*, earumque muſculi tam interni quàm externi, & hinc glandulæ; nunc una pars magis, altera minus. Affecti Pharyngis muſculi interni, *Synanche*, externi autem *Paraſynanche*, dicuntur; ſicut interni laryngis inflammati, *Cynanche*, & externi *Paracinanche* audiunt. Præter generalia inflammationum ſymptomata, adſunt difficilis colli molus abſque dolore, difficilis item reſpiratio, imprimis in Cynanche ubi ſuffocatio quaſi imminet; deglutitio impedita, ita ut liquor, ſi ad gulam penetret, propter anguſtiam & laryngis irritationem, per nares ſurſum regurgitet; dolor in faucibus ardens; lingua rubet, tumet, in motu nonnihil impeditur, & copioſo muco viſcido continuo obducitur, pulſus tenſus & rarus; febris *acuta* ſi *exacta* ſit *angina*, i. e. ex ſolo ſanguine, *lenta* verò ſi *notha* ſit, i. e. tumor tantum œdematoſus occaſione lymphæ vitioſæ ſtagnantis, rodentis, excoriantis, & ſanguinis circulum plus minùs impedientis. Interdum obſervta fuit angina epidemica, contagioſa, cum febre continua maligna.

Tonſillarum Inflammatio fit, cum fauces quidem rubent ſed minùs inflammatæ ſunt; *tonſillæ* verò tumidæ inſigniter prominent, cum maximo & conſpicuo hiatu foraminis (quod in fauces apertum naturaliter habent) in ſummitate ſui, adeo ut imperitis chirurgis pro ulcere habeatur; ex quo materia viſcida glutinoſa excernitur & linguam fauceſque tenacis inſtar pelliculæ incruſtat; adeſt inſimul febris continua magis lenta. *Cauſa*, lympha vitiata ſpiſſior & acido-acrior.

Cauſæ Anginæ, præter *Inflammationum* generales, ſunt vel *internæ* vel *externæ*. *Internæ* ſunt ſanguinis evacuatio ſuppreſſa, prægreſſa partium harum debilitatione, v. g. *Dyſenteria* prave curata, menſium ſuppreſſio, &c. Item lympha vel glutinoſa glandulas infarciens, vel nimia acris eaſdem rodendendo & excoriando irritans, adeo ut ſanguinis circulus per & circa glandulas impediatur. *Externæ Cauſæ* ſunt res ineptæ deglutitæ, vel nimia mole fauces anguſtantes, vel acrimonia fibras ad contracturam irritantes, v. gr. ſpina piſcis, fruſtulum vitri, in faucibus hærens, potus *aquæ fortis* & liquorum corroſivorum, &c. Inſpirata, ſubitaneum frigus, & potus nimis frigidus, immediatè has partes lædentia & ſanguinem in his circulantem alterantia; quo pertinet in caſu epidemico miaſma inſpiratum acrimonia occulta fauces in tranſitu lædens & ſanguinem certo modo alterans. Huc facit uſus *mercur.* & ipſum luis venereæ virus lympham glandularum ſpeciatim inficiens. Male inter *Cauſas Anginæ* refertur *luxatio vertebrarum colli*, occaſione *aph.* 35. *ſect.* 4. *Hippocrat.* exinde enim non *angina*, ſed convulſio *emproſthotono* ſimilis & lethalis, ſequitur.

Prognoſis. Qui hìc moriuntur, ſuffocati intereunt. Suppurata tonſillarum inflammatio fit ulcus diuturnum difficiliter ſanabile. Rarum eſt quod *Cynanche* fluxu menſium critico curetur. Si tumor & rubor externus ſubito evanuerit, citra criticam diſcuſſionem, inflammatio ad interiora recurrens, aut ſuffo-

Digitized by Google

cationem, aut periculoſiores alio in loco inflammationes, v. g. in cerebro, pulmonibus, corde, &c. infert. Suppurata *Cynanche*, contingit nonnunquam quod tunica arteriam aſperam cingens ex materiæ turgeſcentia & pravitate rumpatur, ut metaſtaſis materiæ fiat in pulmones, unde aut ex peripneumonia intra 7. dies intereunt, aut pulmone ſuppurato fit *Empyema*. Atque hic eſt ſenſus *aph.* 10. *ſect.* 5. *Hipp.* Febris anginæ juncta ſæpius eſt continens, interdum typum tertianæ continuæ repræſentat, interdum eſt tertiana continua producta, ſeu cujus proxyſmi 36. horas durant, & hæc angina ut plurimum eſt lethalis. Tumor minùs ſe oculis ſiſtens, inflammatio magis interna, paucis tuta, eſt. Sanè in *Cynanche*, ubi ſuffocatio quaſi imminet, videtur ſimul affici pulmo. Spuma circa os cum inſigni reſpirationis anguſtia, ſignum eſt lethale. Dolor in hypochondriis vel cruribus, non ſoluta angina, morbi augmentum innuit.

In *Cura*, Obſ. 1. Eadem interna hìc convenire quæ in aliis *Inflammationibus*, imprimis *pleuritide*, uſurpantur, acidum nempe infringentia, ſanguinem diſſolventia, & mediante ſudore partes abſtergentia; in ſpecie *ſucc ſterc. equin.* expect. ſudor. & *pulv. ſterc. can.* 2. Confert. V S. mox in ſaphæna, poſtea in brachio alterutro vel utroque & in ſtatu ſub lingua; interdum repetenda pro varietate circumſtantiarum. Sed ſoli V. S. non fidendum, quoniam ſæpius ægri, quando videntur meliores, ſubito intereunt. Periculoſa & non niſi experto chirurgo peragenda eſt venar. jugul. ſectio. Dum ſentitur anginæ principium, in corpore non plethorico abſque nimia effervefcentia febrili, inciſione *Venar Ranin.* maturè malum removetur; aliàs non niſi in ſtatu ſecentur, quando jam inflammatio nullum amplius capit augmentum Si apertæ parum aut nihil ſtillent ſanguinis, lethale eſt ſignum. 3. Præter quæ in genere de inflammationibus obſervantur, ſemper lymphæ craſſæ & vitiatæ habenda ratio per *Succin. Myrrh.* item *volatilia & abſorbentia*. 4. In *Angina maligna* vix locum habent V. S. niſi cautiſſimè, nec purgationes niſi in ſummo principio: quin potius præmiſſo lyſmate, ſolis *diaphoreticis*, junctis *opiatis*, inſiſtendum. Caveant autem ſibi medici ab halitu ejuſmodi ægrotorum, qui maximè contagioſus eſſe ſolet. 5. In cura Anginæ duo ſunt tempora in quibus optimè conveniunt *vomitoria*, nempe aut principium aut periculoſiſſimus ſtatus. In *Principio*, imprimis ſi contagioſa ſit, ſi gravitas in hypochondriis ſentiatur, item æger ſi ſentiat ſaporem æruginoſum acrem rancidum, & titillationem ſeu quaſi eroſionem; fit enim ſæpe, ut æruginoſa bilis in primis viis, effluviis ſtimulantibus ad fauces miſſis, anginam inferat, & tunc optime malum tollit *Aq. benedict. Ruland.* tam *Sudorifera* quàm *Vomitiva*. *Status eſt periculoſus*, quando tumor ſuppuratus commodè aperiri nequit, ſed ſuffocationem minatur, aut, ſi aperiatur ſponte, metus eſt ne in pulmones irruat, & ſuffocet ægrum. In hoc caſu vomitorium hauſtum, aut in deglutitione abolita pluma illo imbuta & linguæ applicata, abſceſſum concutit, maturatum rumpit; eoque rupto pus per ſuperiora evacuat. 6. In recurrentibus tonſillarum inflammationibus ex lymphæ vitio habituali, v. g. in ſcorbuto, &c convenientiſſimus eſt *fonticulus* in brachio. Inflammatio enim ſemel ſuppurata, fermentum aliquod in parte relinquit, quod in corpore cacochymico facillimè recrudeſcit. 7. Diſtinguendæ ſunt faucium inflammationes à *prunella* febrim ſymptomate; Remedia enim huic dicata, in ſpecie ex *ſuc. ſemperv. maj. prunel. mucilag. ſal armoniac butyr. lard. &c.* niſi aliis temperata, in *anginis* non conveniunt. 8. *Remedia Externa* debent eſſe *blanda incidentia* & ſtagnantem ſanguinem reſolventia;

tia;

Digitized by Google

tia; vel, ſi hoc fieri nequeat, *ſuppurantia*, dein *aperientia*, *mundificantia*, *conſolidantia*, & tandem tonum partis firmantia. Malo itaque conſilio adhibentur *adſtringentia* in principio, aut unà cum *diſcutientibus*; nam impoſſibile eſt inflammationem repellere, ac præterea periculum eſt ne hujuſmodi *adſtringentibus* ſuperiora ſaltem loca proximè ſtringantur, inflammatio autem partium inferiorum & iternarum ſic intendatur. In progreſſu morbi *gargariſatio* moleſtiam & dolorem intendit, propter luctam aeris cum aqua; adeoque præſtat *gargariſma* in ore tenere ſine agitatione, & ſic per cavum oris refundere reſupinato corpore.

Remedia itaque pro *Gargariſmis* ſunt primò *Reſolventia* & *Diſcutientia*, v. gr. *Decoct. Rad.* cui parum *ſalis armon.* aut in gravi ardore, *nitri*, additum ſit; *Decoct. ſem. ſinapi*, ubi viſcidior eſt mucus præſertim in tonſillis inflammatis, ſi acrius ſit, ſaccharo ut melle temperandum: Item *fl Sambuc. chamom. menth. ſalv. veron. origan. hyſſop ſcabioſ. ſem lin. fœnug farin. fabar. aneth. cumin. rad. liquir. Croc.* P*aſſul. Jujub. Cep.* Sanè *ſpir. vin. uſt.* maximè confert; ut & *ſalia volatilia* gargariſmis addita, in quantum ferre poſſunt partes dolentes; quin & ipſa ægri *urina* calidè gargariſata, & *caligæ* ſudoribus & vaporibus pedum *ſale volatili* repletis ſcatentes & glandulis appoſitæ, optimè proſunt. Pro hoc ſcopo etiam externè tumori illinitur *Ol. Amygd. d.* cum *ſpir. ſal. armoniac.* vel *terebinth.* cum *ſal. vol. urin.* malax. vel *Ung. dialth.* cum *ol Chamom.* & *Philoſoph.* vel applicatur *Emplaſtr. de melilot.* in *ol. ſuccin.* malax. Quin & egregium eſt *Cataplaſma* ex *abſinth.* contuſo & cum *pinguedine porcina* miſto.

℞. *Aq. Plantag.* ℔ ß. *Acet. vin.* ℥ i. *Sacch. alb.* ℥ i. *Pulv. ſem ſinap* ʒ i. *m. Quo calide gargariſetur os.*

℞. *Herb. Hyſſop. fl. ſam. & chamom. herb. melil. an. m. i Paſſul. min.* ʒ *iv. Coq. in ſ. q. aq Colat.* ℔ i. *add. ſpir. vin.* ℥ i. *vel ſpir. ſal. Armon.* ʒ i. *m. pro Gargar.*

Sequuntur *Suppurantia* & *Emollientia*, quibus ſemper aſperitatem faucium, & dolorem mitigantia ſocientur. Sunt igitur *Althæa*, *malva*, *Caric. mucilag. ſeminum & radicum*, *Lac*, *Ol. Amygd. d. pinguedines*, *vitel. ovor.* Optimè tam ſuppurationi quàm diſcuſſioni inſervit *Cataplaſma*, ex *nido hirund.* & *albo græco* in *vino* vel *lacte coctis*. In inflammatione à ſanguine non puro ſed pituitoſo optimè diſſolvunt *cepæ ſub cineribus coctæ* N. ij. cum nid hirud. N. i. flor. ſambuc. m. j. coquendo ſimul in cereviſia tenui, coctiſque addendo alb. græc. ℥ ß. Ol. lilior. alb. q. ſ. ut ſ. Cataplaſma.

℞. *Rad. Glycyrrh.* ℥ ß. *Herb. Malv. m. i Chamom. melil. an. m.* ß. *fic. ping. inciſ.* N. *ii. alb. græc.* ʒ ß. *coq. in ſ. q. aq. ſimpl. vel ſeri lactis ubi minor adeſt æſtus, vel ubi nimius eſt dolor, in ipſo* lacte *cum* aqua *miſto.*

℞. *Nidor. hirund.* N. *i. herb. malv. alth. an. m. i. fl. cham. ſamb. an. m. ii. farin. hord. fab. an.* ℥ i ß. *Croc.* ʒ *i. Ol. Chamom.* ʒ ß. *m. Caleſiant ut inſtar Cataplaſmatis applicentur.*

Abſceſſus maturatus aperiendus venit, illinendo abſceſſui internè *mel* cum *alb. græc.* vel cum *ciner. hirund.* addito tantillo *ſal. armon.* Laudatur pro hoc ſcopo *decoct. ſem. ſinap.* ʒ *i. in hydromel.* ℔ j. accedente ſcreatu, tuſſi, &c. in ſuffocationis diſcrimine. Si hæc non ſufficiant, incidatur ſcalpello; aut ſi commode attingi nequeat, fiat acceſſus ad *vomitoria*, & in extremo caſu *laryngotomiam*, auxilium ferè tutum. *Aperto abſceſſu*, *mundificetur decoct. hord.* cum *mel. Roſ.* vel *decoct. veron.* aut *Plantag. & fol querc.* cum *melle*, addendo in contumaciori ulcere parum *Spir. vitriol.* Sæpiùs in contumaci & ſordido tonſillarum ulcere

 ſubeſt

ſubeſt *lues venerea*. Si *Scorbutus* ſubſit, optimè impraegnatur *mel Roſ.* cum *ſpir ſal. bene rectif. q.ſ.* ad ſuavem aceſcentiam. Si ſordidiora ſint ulcera, attingantur penicillo imbuto *Aq virid. Plater.* aut *Hartman.* cum melle Roſ. vel *Ung. Ægypt* cum *mel. Roſ.* ſubact. Poſt *Mundificationem*, conſolidentur *decoct. veron.* cum mel. & *Alum* Si neceſſarium fuerit, roborentur partes *gargariſmate adſtring.* ex *prunel. plantag* & *fl. roſ.* in *vino* coctis. Interea toto morbi decurſu potui ſemper addatur *nitr. depur.* aut *antimoniat.* optimum febricitantium & ſitientium auxilium.

℞ *Prunell. Veron. Salv. rad. polyp. q* & *liquir. an.* ℥ *ij. Alum. crud.* ℥ *j. mel. Roſ.* ℥ *j. Coq. in ſ q. aq. ſimpl pro Gargariſmo Mundificante.*

℞. *Rad. Ir. fl.* ℥ *iij. Myrrh.* ℥ ß. *Alum. uſt.* ℈ *j. mel. Roſ.* ℥ *ij. m f. Linimentum ulcera mundificat a conſolidans.*

In *Angina notha*, lentor viſcidus linguam obſidens, abſtergatur *linteo* cum *aceto*, vel *ſucc. ſemperv. rec.* acuato cum *ſale armon.* & fiat poſtea *gargariſatio* cum *decoct. fl. liguſt.* in *Aq.* cum pauco *aceto* & *ſale armon.* Purificatum os inungatur Rob *nuc.* vel *diamor.* ſubacto cum pauco *mel. Roſ.*

ARTICULUS III.

De Aphthis & Affectibus Uvulæ.

A*Phthæ* ſunt excoriatio & levis exulceratio partium oris, ſubinde œſophagi & ventriculi, interdum cum rejectione ſquamularum & levis quaſi cruſtæ. Superveniunt febribus ingentibus, in iis qui crudo ſunt ventriculo, aut æruginoſis ſeu porraceis recrementis referti, imprimis ſi medicus evacuare in tempore neglexerit; & tales in imis faucibus obſervantur, & peſſimæ ſunt. Subinde tamen, ventriculo exiſtente puro, oriuntur à ſaliva corrupta à ſalſo & acri humore, & tales linguam incruſtant, quæ tunc arida, pallida, viſcoſa & varia evadit. Infantes patiuntur *aphthas* à corruptione lactis. Optimæ ſunt albæ, flavæ, fungoſæ, molles, pejores, glabræ, viſcidæ, ſubſidentes, compactæ, item rubræ, ſed peſſimæ ſunt lividæ, virides & nigræ Si intra triduum veniant & abeant, ſuccedunt novæ, & longus fit morbus. Malum eſt, ſi longo tempore ſiccæ, aridæ, compactæ, maneant. *Aphthæ* futuræ cognoſcuntur ex ſapore, &, ſi ex ventriculo ſunt, ſingultu. Qui toto morbi decurſu non dormiverunt, in ſoporem incidunt & hinc aphthæ prodeunt.

Cura. Nil pejus quàm ſæpè purgare eo tempore quo *aphthæ* ſunt. Quando lingua incipit exaſperari, quod præcedit *aphthas*, humectetur impoſito *folio ſedi maj.* in *aq. roſ.* macer. detracta prius pellicula; vel *fol. portulac.* aut *mucilag. ſem. Cydon.* cum *Aq Portulac.* extracta. Cum jam adſunt *aphthæ*, optimè abſtergit *ſucc expr. Rapar.* linguæ impoſitus, addito tantillo *nitri* ratione ardoris; item *herb. bel. id. c. tot m. j. fic. ping* N ij cocta in *aq. com* addito *ſal prunel.* pro humectatione faucium & linguæ. In maxima ſiccitate teneatur in ore *bolus ex butyr. rec. inſulſo* cum *ſacch. cand. rub.* addito tantillo *ſal. prunel.* Si ulterius progrediantur *aphthæ*, degenerant in *ulcera* ſucceſſivè depaſcentia, quibus confert *decoct. veron.* & *Plantag.* cum *melle*; item *phlegma vitrioli* cum *Aq. Plantag.* & *Prunellæ*.

Uvula

Digitized by Google

Uvula exulcerata eadem methodo curatur, in ſpecie *Gargariſmo Hartman.* ex *malv. hort. m.* j. *fl. roſ. r. prunel. veron. ſalv. an. m.* ß. *rad. polyp. q.* coq. in *Aq. Portul.* ℔ iv. *Acet. vin* ℥ vi. uſque ad caſum tranſverſi pollicis; Colaturâ leniter expreſſa. —— *Uvulæ Prolapſum rec.* curat *ferment.* cum *S. V.* vertici impoſitum; *ſal. decrep.* vel ſal arm. cum *piper.* uvulæ applicatum; *& gargariſma* ex *decoct. fl. liguſt. cum nitro & ſale prunel.* Quidam laudant *ſpir. alum.* uvulæ applicatum. —— In *Inflammatione uvulæ* optimum eſt *decoct. tarax.* item *ſuffitus ſuccin.* ore exceptus; item *gargariſma* ex *rad. torment. & uvular.* in *cereviſ. ſecundaria* coctis, add. melle; vel, quod optimum, ex ſem cannabin. in poſca parum cocto. Ratione doloris interdum addatur *Diacod. Montan.* Uvula nempe glandula eſt, cujus lympha viſcidior aut in motu impedita, diſtendit & relaxat membranam in qua pendet tanquam in ſacco. Non enim hac tegitur, ſed præter hanc, propriam membranam ſuam obtinet.

ARTICULUS IV.

De Inflammatione Ventriculi, Inteſtinorum & Ani.

INflammatur Ventriculus, rariſſimè integer, ſaltem unum ejus orificium, cum juncta febri ardente, tumore aliquali admodum dolente ſub coſtis nothis, æſtu ejuſdem loci, ſiti inexplebili, jectigationibus & vigiliis. *Cauſæ* ſunt eædem cum aliis inflammationibus, in ſpecie, aſſumpta acria aut vitioſa, v. g. deglutita acicula, &c. Nonnunquam ſuccedunt deliria, nonnunquam convulſiones. Nauſeant ægri & aſſumpta ferè evomunt. Peracutum eſt malum. Si ſuppuretur & intra ventriculum aperiatur, per inferiora excernitur pus: Sin extra peritonæum aperiatur, metus eſt infectionis partium & gangrænæ. Diſtinguitur ab *inflammatione* lobi *hepatis* ex ſitu ventriculi, & ex eo quod tumor hepatis tactui magis pateat, & magis circumſcriptus gravioribus Symptomatis ſtipetur.

Cura eſt eadem cum reliquis inflammationibus. Caute fiat *V. S.* ſolet enim affectum hunc ſyncope propter vehementem dolorem inſequi. In principio *purgatio* ventriculum magis exaſperat. Conveniunt autem *Clyſmata*. In principio & incremento optima ſunt *nitrata*, item *Pap. Rhœ. & Card. b. ſacch. ſaturn. Antihect. Poter.* Pro potu egregium eſt *decoct. liquir. raſ.* in *aq.* Si in abſceſſum degeneret, convenit *Terebinth.* cum *aq. abſinth.* lota; & omnia ex *ſcabioſ.* parata; item *mixtura* ex *Aq. Scabioſ.* ℥ ij. *ſyr. de ſuc. ſcabioſ.* ℥ j ß. *ſpir. tart. rectif. vel carmin. de tribus*, ʒ j. *m.* Aperto abſceſſu uſurpetur *decoct. Hyſſop.* cum *melle*; item *ſerum lactis*, *lac. chalyb.* d. coct. rad. chin. cum ſcabioſ. CC. uſt. terr. ſigil. bol. armen. &c. In *Cultrivoro* expertum fuit *balſam. maſtich.* cum *ol. hyper.* Si acria corroſiva in cauſa fuerint, præmiſſo in principo *vomitu*, convenit *Lac*; item *tragacanth.* in *Aq. fl. Roriſm.* ſolut.

Externa, pro *diſcuſſione* ſint *fotus* ex *chamon. & roſ. r.* in *vino* coctis. Pro ſuppuratione fiat Cataplaſma primò *emolliens*, & tandem ut citiùs maturetur abſceſſus, ℞. *Sem. fœnugr.* ℥ iij. *ferment.* ℥ i. *ſterc. columb.* ℥ ii. *ol. Chamom.* ℥ i ß. *mellis* ℥ i. *m. pro Cataplaſmate.*

Inflammantur nonnunquam *Inteſtina*, cum dolore indicibili, fixo, di-

Digitized by Google

ſtendente, ſubinde pulſatorio, tumore rotundo chordæ inſtar renitente, intenſo ardore, febre *lipyria*, alvi adſtrictione, ſubinde podicis introrſum retractione, adeo ut ſtercus & clyſteres immiſſi per os ejiciantur; interdum urinæ ſuppreſſione, ventris inflatione, reſpiratione difficili, virium languore, &c. Si afficiantur *inteſtina tenuja*, quod fit frequentiùs, ſymptomata graviora medium occupant ventrem, ad ſuperiora magis vergunt, cum ſtomachi diſtentione, ſpiritus anguſtia & vomitu aſſiduo. Sin verò *Craſſa*, lumborum adeſt gravitas, dolor ad hypochondria magis vergit, & ſymptomata, imprimis vomitus, remiſſiora ſunt. Acutiſſimum eſt malum, cui, ſi ſubitò ceſſet dolor, ſuccedit *Gangræna*. Sæpius etiam ſine *Gangræna* in *Ileum* terminatur. *Cauſæ*, præter communes, ſunt Ileus, hernia, dyſenteria immediatè ſuppreſſa, externæ læſiones, &c.

In *Cura* tractentur leniter. Fiat *V. S. revulſoria* in brachio, eaque repetita. Si alvus non aperta ſit, injiciatur *Enema extemporaneum*, v. g. ex decoct. hord. cum mel. aut ſacch. aut ſucc. plantag. vel ex *decoct. cancr. fluv.* Externè abdomini calidiſſimè imponatur *omentum vervecinum* animali vivo extractum; ſi dolor non ceſſet, aliud imponendo, imò tertium. Internè dentur *Anodyna* & mixturæ contra *ileum*. Si poſt anodyna ſomnus ſuccedat, bonum; ſin delirium, mors certa.

In *Anu Inflammata* adeſt dolor pulſatorius propter arterias hæmorrhoidales, tumor & dolor, nunc omnino externus, nunc magis in occulto; retrahitur podex, adſtringitur alvus, & accedit febris. Sæpè fit abſceſſus, & hinc fiſtula interdum in veſicam penetrans. *Cauſa Internæ* eſt hæmorrhoidum ſuppreſſio; *externæ*, concuſſio nimia, equitatio, piperata admota, &c. In *Cura*, fiat V. S. revulſoria in brachio, & ante omnia ſolvatur alvus, licet cum dolore, injiciendo leniter & cum ſuſpenſa manu *Clyſma emolliens*, cui, ſi fæces induratæ ſint, neceſſe eſt *ſal. gem.* addere. Si hæc non aperiant alvum, propinentur *paſſulata*, fugiendo acriter ſtimulantia. Foveatur *Anus decoct. agrim.* & *menth. ſarac.* in *vino* vel aq. calc. item *decoct. fl. verbaſc.* & *fol. ſolan.* & *portul.* in *aqua*; additis (ſed cautè) *fol. hyoſcy.* ſi dolor urgeat. Utilis eſt *mucilago* ſem. pſyl. aut cydon. cum aq. ſemperv. extract. addito *ſacch. ſat.* & applicata. Poſt contactum piperatorum & ſimilium optimè admovetur *lac* cum album. ovi agitatum. Si fiat *Abſceſſus*, curetur promptè *balſ. ſulp. Rulandi*, ſc. ex *Sulph.* cum *Ol. Papav.* item *ung. Nicodemi*. In *fiſtula*, optimum eſt *ol. dulc. mercur.*

ARTICULUS V.

De Inflammatione Meſenterii, Pancreatis & Omenti.

M*Eſenterium* frequentiſſimas *inflammationes*, alioſque tumores patitur. Varias habet glandulas & multiplicem nervorum texturam, adeo ut diverſimodè affectum varia inferat ſymptomata, imprimis in abdomine, & per conſenſum in aliis partibus. Affectus, quos inferunt ejus tumores & abſceſſus occulti, ſunt varii, lenti tamen omnes & chronici, quorum cura eadem cum affectibus *Chronicis*, *hypochondriacis* & *cachecticis*.

Inflammatio Meſenterii haud adeo frequens eſt propter obſcuriorem ejus ſenſum, utut copioſis vaſis ſanguifluis ſit inſtructum. Sæpius eam comitatur *inteſti*-

Digitized by Google

teſtinorum inflammatio. *Cauſæ*, præter communes, ſunt Dyſenteria malè curata, hernia meſenterium cum inteſtinis tenuibus in ſcrotum detrahens, adeoque comprimens. Interdum febres ardentes metaſtaſi Critica in *abſceſſus* meſenterii terminantur. Abſceſſus utique aut Inflammatio meſenterii febribus aliiſque morbos juncta eos magis moleſtos reddit. *Signa* inflammationis hujus ſunt pondus in abdomine, dum æger ſe volvit, ardor ſubinde præcordiorum aut circa umbilicum, dolor pulſatorius in profundo abdominis cum leni ardoris ſenſu, & ſenſu tenſivo citra vehementem duritiem. Si profundum Meſenterii afficiatur, febris adeſt continua, languida, veſperi exacerbans; ſin verò pars exterior, qua reliquis viſceribus jungitur, acuta eſt & non rarò *ſemitertiana*. Dum ſuppuratio fit, intenduntur omnia ſymptomata. Dum rumpitur apoſtema, adeſt horror inſignis, interdum rigor, ſuperveniente æſtu interdum inſigni, cum puris præſertim per alvum excretione ſucceſſiva. Cum in profundo ſitum ſit meſenterium, ſæpe confunduntur ejus dolores cum uterinis, colicis, aut nephriticis pathematis, præcipuè cum nauſea & vomitus ſubinde accedant; item cum aliarum abdominis partium inflammationibus, quæ hanc non rarò comitantur, imprimis *umbilici* circa *muſculos internos*, ubi abſceſſu facto pus per umbilicum evacuatur.

In *Prognoſi*. Aut in *Abſceſſum* aut in *Scirrhum* degenerat. Suppuratio eſt lenta & tardiſſima. Si pus non per alvum ſed per locum excretioni inidoneum erumpat, affectus eſt *colicæ* ſimilis. Si in abdominis cavum effluat, membra vicina gangræna afficit. Optimè autem per alvum, & urinam expurgatur. Diſtinguitur ejus pus, ab excretione purulenta in ulcere inteſtinorum, ex eo quod illud ſubitò, copioſè & cum ſanguine permiſto effluat; hæc autem tardè, parcè, cum torminibus, & ſucceſſivè fiat. Malum diuturnum ad *Cachexiam* aut *tabem* & *hecticam* diſponit.

Cura. V. S. haud ita neceſſaria, cum morbus minùs ſit acutus. Sed ſummo cum fructu aperiuntur *vaſa hæmorrhoidalia*, præſertim per *hirudines*. *Purgantia propria* nocent. *Clyſmata lenientia*, *emollientia*, *anodyna* & *abſtergentia*, imprimis quando per alvum purgari incipit abſceſsus, utiliſſima ſunt. *Interna remedia*, ſunt reſolventia, imprimis *tartarea* & *martialia*, item *Amara*. Externè applicetur *Empl. ex cicut. cum Ammon.* Quod ſi citra dolorem emolliat, bene ſe habent; ſin verò dolorem exacerbet, certum eſt factam jam eſse inflammationem & abſceſsum. Conducunt etiam Catapl. & Empl. ex *beton. agrim. chamom. verbaſc. melil. abſinth.* &c. Si adſit febricula lenta, addantur internis *lap. cancr. antihect. Poter.* cum pauco *ſal. armon.* Si fiat *Suppuratio*, excernitur pus per alvum in principio confertim, poſtea ſucceſſivè, intermittendo per aliquot dies & denuo recurrendo; ſupervenit ſæpè urinæ profluvium cum copioſo ſedimento, quod nil aliud eſt quàm liquamentum corporis contabeſcentis. Conveniunt itaque *mundificantia* & *conſolidantia* interna in *phthiſi* laudata, imprimis *terebinthina*, &, ni intenſior febris obſtiterit *balſ. ſulph: tereb.* aut *ſuccin.* hinc *balſ. Peruv.* Conveniunt *Potiones Vulnerar.* præcipuè ex *Perſic. Agrim.* & *Hyper.* Inſigniter conveniunt *Decoct. lig. ſanct.* & *Saſſafr.* cum *Scorzon. ſic.* & *rad. liquir* item *decoct. rad. chin.* cum *liquirit.* & *paſſul.* Egregiè abſtergit *Serum Lactis* vel ſolum vel *decoctum* cum *rad. cichor.* & *liquir.* Nec negligendum *Rhabarb.* pro ſcopo tam *abſterſivo* quàm *adſtrictorio* & quaſi *vulnerario*. Hiſce addi blandiora *martialia*, præſertim *liquida*, & acidularum uſum.

Eadem de *Pancreate* monenda ſunt, cujus tumores ſcirrhoſi, abſceſsus, & obſtructiones, plurium difficilium morborum ſubinde origo ſunt. Nec omit-

Digitized by Google

tendum hic *Omentum*, in quo collecti, tanquam in burſa, humores & flatus, item glandulæ ſcirrhoſæ factæ varia pathemata inferunt.

ARTICULUS VI.

De Pleuritide & Peripneumonia.

SI inflammetur *pleura*, inflammatur ſimul altera pulmonum medietas, ſubinde membranæ humeri & juguli, & ferè ſemper muſculi intercoſtales interni; diciturque *Pleuritis*. Inflammatio utriuſque pulmonum partis dicitur *Peripneumonia*. Loco *pleuræ* interdum cum pulmonibus inflammatur *Mediaſtinum*, interdum *Diaphragma*, cui ſupervenire ſolet delirium *Paraphrenitis* dictum.

Symptomata omnibus his affectibus *communia*, ſunt reſpiratio difficilis, & frequens; febris acuta, interdum tertiana, cum inſigni ardore; pulſus frequens celer, in progreſſu parvus; tuſſis primò ſicca tunc cum ſanie tenui variè tincta; hinc ſputum fit cruentum, & tandem album, craſſum, coctum; caput dolet cum agrypniis & ſiti. —— Quoad *Symptomata Specialia*; In Peripneumonia primis diebus vomunt, *Pleuritici* non item; maxima eſt ſpirandi difficultas, adeo ut ſubinde nec edere, nec bibere, nec ſpirare niſi erecti, poſſint; dolor adeſt pectoris gravativus quaſi ſpinam attingens, multo intenſior ſi ſimul inflammetur membrana pulmones cingens; facies rubet inſigniter. —— In Pleuritide minus urget ſpirandi difficultas, adeſt dolor lateris ſeu Pleuræ punctorius, imprimis dum inſpirant, raro enim ſine dolore punctorio obſervata fuit; pulſus durus propter arteriæ convulſivam tenſionem; rubor in malis lateri pulmonum affecto reſpondet, & cætera ſymptomata in uno magis latere obſervantur. Notabile eſt quod pleura in regione dorſi inflammata, ab incautis pro nephritide habeatur. —— In *Diaphragmate inflammato*, adeſt dolor exiguus non punctorius circa coſtas & juxta ſternum; reſpiratio inæqualis, tuſſis non adeo humida, delirium, & ſubinde convulſiones. Eadem ferè obtinent in *Mediaſtino inflammato*. —— Diſtinguitur *Pleuritis* ab *inflammatione hepatis* in eo quod hujus dolor ſit in latere dextro, non punctorius ſed gravativus, plus minùs tenſivus, ad jugulum adſcendens, cum pulſu undoſo non duro, tuſſi ſicca non adeo frequenti, nec tanta reſpirandi difficultate. —— *Suppurationem* harum inflammationum incipientem monſtrat rigor, & ſymptomatum ingraveſcentia; jam factam monſtrant dolor minor, febris remiſſior, inſpiratio liberior, vires non adeo debiles. Utut inſtante ruptione, cum horrore denuo febricitant, & difficiliùs & reſpirant.

Cauſa Proxima eſt acidum ſanguinem coagulans & dictas partes membranaceas ad contracturas ſtimulans. Hinc ſanguis emiſſus ſemigrumoſus apparet, cum pellicula tenaci alba viſcida. *Cauſæ Remotæ* ſunt aer ſeu potus frigidus poſt corporis æſtum, cantatio clerici bene potati, ſuppreſſa ſanguinis evacuatio, imprimis menſtrua, item dyſenteria; Febres continuæ aut præcedentes aut comitantes; aer contagioſus in epidemicis affectibus; ſcabies retropulſa; contuſiones externæ, riſus & ſternutatio ſimultanea, &c. Interdum Pleuritis malè curata periodicè recidivat.

Differentiæ. Pleuritis dividitur, 1. In *Aſcendentem* ſitam in duobus ſpatiis

trium.

rium coſtarum ſuperiorum quæ vaſa à truncis ſupra cor recipiũt;& *Deſcendentem* in 4. ſpatiis coſtar. infer. quæ vaſa à truncis infra cor recipiunt. II. In *veram*, quæ eſt inflammatio medietatis pulmonum & pleuræ iſtius lateris juncta cum febri acuta; & *Notham* quæ triplex eſt. 1. *Inflammatio muſculorum thoracis* externè & internè cum febri lenta aut nulla, tuſſi rara, dolore pulſante, non pungente, ſed contactu extremæ manus exaſperabili, & pulſu minus duro. 2. *Dolor Punctorius* in latere, ſine ſiti, febre aut tuſſi (niſi forſan Catarrhali) cum pulſu ferè laudabili; ortus ab acido in vehiculo lymphæ ſine ſanguinis ſtagnatione, ut in ſcorbuto, lue venerea, &c. Dolor hic exaſperatur decubitu in latus affectum; vera autem pleuritis decubitu in latus oppoſitum, quia ſic pars inflammata pondere ſuo divellitur. 3. Dolor quaſi pleuriticus cum ſpirandi difficultate, febre, &c. ortus ab acribus vaporibus ab inferioribus in pectoris regionem delatis, acrimonia ſua pleuram inflammantibus: Sæpe hìc in cauſa ſunt Vermes & Corruptio in primis viis. Adeo ut *Vomitoria* mire conferant.

Prognoſis. *Peripneumonia Pleuritide* periculoſior eſt,& adhuc periculoſior eſt *diaphragmatis* aut *mediaſtini* inflammatio. Pleuriticorum pulſus intermittens non adeo metuendus. Terminatur *Pleuritis* ut & *Peripneumonia* nunc diſcuſſione vel ſpontanea vel medica; nunc per ſudores, hæmorrhagiam, menſium fluxum, ſanguinis mictum, interdum diarrhœam; nunc copioſa ſputi excretione; nunc ſuppuratione ac *empyemate*; nunc metaſtaſi in *phrenit. ulcer. tibiar. morb. articular.* &c. Diarrhœa ſuperveniens malum. Peripneumonia Pleuritidi ſuperveniens malum. Pulſus perdurus frequentiſſimus, periculoſus. Si in pleuritide quarto die ſputum appareat album leve æquale, ſeptimo terminabitur; ſi ſeptimo die appareat, cum aliis ſignis bonis, morbus ultra 14. non extenditur. Niſi in 14. diebus repurgetur, in *Empyema* mutatur. Si *Peripneumonia* in anginam mutetur, intra 7. dies moriuntur; aut ſi hos effugiunt, purulenti evadunt. Vomitus copioſus & blilioſus in principio pleuritidis ſalutem prænunciat. Si pleuriticorum, dolore levato, facies ſit triſtis, & oculi perturbati, lethalis fit metaſtaſis in cerebrum. Pleuritis molliter incipiens, ſexto die primum acerbata, difficilis eſt. Delirium pleuritidem mitiorem, & dolorem thoracis intermittentem ſuperveniens, metaſtaſin in caput minatur; aliàs negligatur tanquam ordinarium ſymptoma. In his affectibus coctionis ſigna ex ſputis petenda ſunt, non ex urinis.

Cura. Sanguis ſtagnans ſolvendus, & exſcreatio aut ſuppuratio promovenda. Pro his ſcopis, Obſerv. 1. Niſi urgeant Symptomata, V. S. in noſtro climate non adeo neceſſaria. Urgente quidem neceſſitate repetenda venit multis vicibus & intervallis, non in magna quantitate, idque in principio *revulſionis* ergo, in *pede* ſi eſt *aſcendens pleuritis*, in *brachio* verò ſi eſt *deſcendens*. In *Peripneumonia* nulla datur *revulſio*, *averſio*, &c. adeoque fiat V. S. in brachio. In *Pleuritide maligna* V. S. multum nocet. In *Epidemica* non uſque adeo. II *Purgatio* ante declinationem mali pernicioſa eſt; ne diarrhœa accidat, & ſic ſputum non coquatur. Vomitoria nocent, niſi factus ſit abſceſſus quem rumperent, aut ſaltem æruginoſa cruditas in ventriculo vitiet ſanguinem adeo ut impetum faciat in pulmonem. III: Ex omnibus auxiliis primarium eſt *ſudor*, provocatus imprimis per *Antimon. Diaphor.* IV. *Expectorantia* mox in principio, mala, quia concuſionem inferunt pulmonum ac pleuræ. Inter hæc autem præſtant *decocta ſyrupis* ac *ſaccharo*, dulcia enim in ſtomacho aceſcendo multum nocent. *Liquiritia* & *Paſſulæ* nobiliſſima ſunt expectorantia, ſed cavendum ne *liquir.* uratur, tunc enim prava & acris fit. V. In principio & incre-

incremento *Opiata* pathemata doloroſa utiliter ſiſtunt, & materiam incraſſant; ſed in ſtatu vitanda, ne impediant expectorationem. Solum *Papav. Rhœas*, ejuſque *flores*, ceu optimum ſpecificum, in toto morbi decurſu locum habent. VI. Omnia quæ bibunt ægri ſint calida; adeoque pro potu ſit *decoct. hord. & liquir. decoct. pap. rhœ.* cum *ſyr. cap. ven.* in contagioſa *decoct. Raſ. C. C. crud.* cum *ſarſaper*. Frigidus autem potus tuſſim provocat, inflammationem & reſpirationis difficultatem intendit, coctionem & excretionem remoratur.

Remedia Specifica eadem ſunt quæ in *Dyſenteria* locum habent. Talia ſunt *Papav. rh. Card. b. & mar.* (hæc tria optima) *bellis fl. rub. Chæref. Aquæ flor. acac. pap. rh. & flor. Chamom. Emulſ.* ex *ſem. card. b. & mar. & pap. alb. Succ. Tarax. depuratus*. Laudatur *pulv. rad. bardan.* in umbroſo loco ſiccatæ ad cochl. 1. in vitro vini generoſi; vel ejus *decoctum*; item *pulv. priapi ceti*, *tauri* vel *cervi* (qui optimus) *ad* ℈ *i.* aut ex iis paratum *decoctum*. Accedunt partes animal. duræ, & ex his parata *ſalia volat. & ſpir. urinoſi*; ſpeciatim *dens apri*, *maxil. luc. piſc. lap. carpion. & perc. Sanguis hirci*, beneficio abſciſſionis teſtium parat. ad ʒ j. repetendo multum juvat; item *ſang. lepor.* à canibus in venatione capti. Exquiſitiſſimum eſt ſucc. ſterc. equin. maſc. in principio, & quo citius eo melius. *Pulv. ſterc columb. ad* ʒ ß. magnatum ſecretum eſt. *Lindanus* laudat *ſterc. ovill.* cum *aq. pap. errat.* ſubactum. Huc pertinet ratione ſalis vol. *fuligo furni* in aq. ſambuc. lavata, exſiccata, & ad ℈ j. in infuſ. papav. rhœ. propinata. In regno minerali excellit *Spir. Nitr.* à *ſpeciebus antipleuriticis* cohobatus, vel *tinctura bezoar.* ſimiliter cohobata; hinc *ſulphur* ejuſque *flores*; *pulv. pirius* ad ℈ j. Quælibet ſulphura fixa, imprimis cinnab. antimon. diaph. bezoard. martial. & ſolare. Tandem *Sperma Ceti* tam in principio quàm in incremento.

Hiſce remediis ſubinde reiteratis, ſi per diaphoreſin morbus non ſolvatur, promovenda eſt materiæ coctio & hinc expectoratio, primò per *incraſſantia*, ut *decoct. hord.* cum *mel. roſ.* Imprimis coctionem juvat *Ol. ſem. lini rec. ad* ʒ *iii.* crebriùs propinatum. *Tachenius Spir. Vin. campb. & crocat.* cum *ol. lini* datum rarò fallere aſſerit. Laudatur *pomum* excavatum, repletum *thur. & fl. ſulph. an* ʒ ß. & ad ignem coctum. Proſunt aliàs *decocta pectoralia*, imprimis de *jujubis*, quæ temperant acres ſuccos & expectorationem blande promovent. Quod ſi facta coctione fortiùs expectorandum ſit, addantur dictis rad. helen. mel. Roſ. Syr. Nicot. & ſimilia. Princeps remedium eſt *Aqua Mulſa* cum *ſpecificis* incoctis; item *Spir. Vitriol. d.* moderata doſi.

Quod ſi nec per expectorationem deſinat inflammatio, promoveatur ſuppuratio; internè, per *Syr. Nicotian. Hed. terr. & Symphyti Fernelii;* externè, per *Empl.* ex *lacte & cremore malv.* Fit Apoſtema hoc frequentiùs in pleuritide, idque vel intra pleuram, vel, quod rarius, ex parte intra pulmones. Pleuritis ſuppurata intra pleuram, nunc rupto abſceſſu in cavum thoracis fluit, nunc colligitur intra ſaccum ex dilatata pleuræ membrana, in quo caſu *paracenteſis* fruſtranea eſt. Facta ſuppuratione rumpatur abſceſſus *vomitu*, aut *ſternutatione*, aut *alto clamore*, de latere in latus ſe volvendo. Apertionem jam factam cognoſcimus exſpuitione puris cum ichore plus minùs cruento. Si locus, in quo continetur abſceſſus, exactè cognoſci poſſit ex pondere, dolore & calore, optimè & ſecurè perforari poſſunt ſpatia intercoſtalia ad illum locum; non autem locum ſectionis ordinariæ in Empyemate. Sane Vomicam ſuppuratorum optimè rumpit *decoct. tabac.* miſtum cum *ſapa*; & fumus ex fol. tabac. in cineribus adhuc ignitis repoſitis per embolum aſſumptus. Facta eruptione

puris

puris in thoracem, præter remedia pus *expectorantia*, ſimul abſceſſum Mundificantia & Conſolidantia ex *Nicot. Chæreſol.* & omnibus præferend. *Succ. Syr. decoct. aut pulv. hed.* aliaque in *ulcere pulmonum* & *Empyemate* laudata, conveniunt.

Ratione doloris in *pleuritide* moleſtiſſimi, externè applicari poteſt in principio *Sperm. Ran.* item *Sp. Vin. Camph.* aut *Crocat.* vel *Unguentum* ex *Ung. dialth.* ℥j. & *Ol. Amygd. d.* ℥ ß. addita *Camph.* aut ejus *oleo*, ſingulis bihoriis illinendum. Laudatur etiam *ping. mur. montan.* cui ſubſtitui poteſt *pinguedo hircin.* item *Empl. de melil.*

℞. *Aq. Papav. Rhœad. & Card. b. an.* ℥ ß. *mand. Luc. piſc. præp.* ʒj. *Sal Volat. mand. luc. p. præp. gr. xij. Laud. Op. ferment. gr. ii. Syr. Scabioſ.* ℥ j ß. *m. Capiatur Cochleatim in principio.*

℞. *Aq. Scabioſ. Hyſſop. an.* ℥j ß. *Spir. Sal. armon. aniſ.* ʒ j ß. *Syr. Scabioſ. & Viol an.* ℥ ß. *Cap. cochleatim pro expectoratione promovenda; expurgando dein reliquias ſucc. Raph. cum ſaccharo.*

℞. *Sem. Card. b. & mar. & ſem. pap. alb. an.* ʒ ij. *cum Aq. fl pap. rhœad. f. Emulſio. Adde dentis apror. præp. mandib. Luc. piſc. præp. Antimon. diaph. an.* ℈ j. *Edulcoretur parum, pro diſcuſſione.*

℞. *Succ. Tarax. depur.* ℥j. *Aq. Plantag. Roſ. an.* ℥ ij. *Aq. Prophylact.* ℥ ß *Ocul. Cancr. Crud. contuſ.* ʒ ß. *Syr. papav. err.* ℥j ß. *m. pro ſolutione morbi per diſcuſſionem.*

℞. Pingued *mur. mont.* ʒj. *Ol. Chamom. Roſ. an.* ʒ ij. *Ol. amygd. d.* ʒj. *m f. Unguentum ad mitigationem doloris.*

℞. Pic. *nav.* ℥j ß. *Sulph. trit.* ℥ ß. *Cer. flav.* ʒ vj. *Tereb. clar.* ℥ ß *ol. Chamom. q. ſ. m. f. Emplaſtrum.*

Si in declinatione morbi ſuperſit tuſſis aut phthiſeos metus, propinetur mane & veſperi *decoct. Chæreſ.* & *Hed. terr.* Si remaneant ſudores nocturni, confert *Antihect. Poter.* cum *Laud. Op.*

Quoad *Pleuritidem Notham*, prima curatur *internis diaphoreticis* uſitatis in inflammationibus, & *externis ſacculis* ac *fomentis diſcutientibus*. Secunda per *Sal. Vol.* cum *Opiatis* miſta, in ſpecie *ſpir. Sal. arm. aniſ.* cum *Eſſent. Opii*, expectando ſudorem. Tertia, quæ *verminoſa* dicitur, per *Aquam Card. b.* in qua bullierit parum aut bene agitatus fuerit *Mercur. Vivus*.

ARTICULUS VII.

De Inflammatione Hepatis & Lienis.

INflammatur nonnunquam hepar, unde abſceſſus, ulcera maligna, & interdum gangræna lethalis. *Cauſæ externæ* ſunt contuſio, caſus, unguenta nimis calida, &c. Inter *Symptomata*, febris, æſtus, &c. non ſunt adeo intenſa, quia hepar parvam habet arteriolam; & arterioſus ſanguis magis quàm venoſus ſymptomata intendit. Adeſt hepatis dolor gravativus, obſcurus, tenſivus, ſub ſuppuratione plus minùs punctorius; febris magis lenta; tuſſis ſicca per intervalla; difficilis reſpiratio; pulſus celer, frequens, inæqualis; ſitis intenſa, anorexia, lingua arida, calor mordax totius corporis; difficilis decubitus in utrovis latere, adeo ut ferè ſupini jaceant ægri. In graviori malo, dum æger inſpirat, dolor ad jugulum aſcen-

Digitized by Google

aſcendit, propter pondus hepatis inflammati, diaphragmati juxta connexionem hujus cum corde, alligati: exſpiratio verò facilis; cum tota reſpiratio difficilis ſit in *Pleuritide*, de cujus differentiis ab *hepatitide* dictum hactenus. Si inflammatio fuerit in gibba hepatis parte, adeſt dolor acris circa cor, decubitus in dextrum latus ex preſſura difficilior, tumor manifeſtior, partes ad jugulum dextrum deorſum tractæ, & alia thoracis ſymptomata; ſin verò in cava fuerit, adeſt ſingultus, vomitus & interdum diarrhœa, item dolores ventris. Differt *Hepatitis* ab inflammatione muſculorum abdominis, in eo quod in hac adſit dolor pulſatorius inſignis, tumor magis ſenſilis & circumſcriptus, nec adeò profundè ſitus, & abſint pectoris ſymptomata. Interim obſervandum tumorem inflammati hepatis nonnunquam ad medium ventris extendi. In *Prognoſi*, plerumque lethale eſt malum; in *gibba* parte gravius eſt & thoracem inſigniter affligit; in *cava* verò ventriculum & inteſtina. Superveniens ſingultus, malus. Si duret cum febre ultra 21. dies, tumore non ſubſiſtente, in ſuppurationem fertur. Febris ardens & continua vehementem inflammationem ſignificat. Si ſuppuretur, ſupervenit plerumque hæmorrhagia primis 7. diebus, paucis duodecimo. Certiſſima inflammationis ſigna ſunt febris ardens, ſitis inexhauſta, lingua ſcabra, & lipyria. Morti proximis venter intumeſcit, & rupto abſceſſu frigidum ſudant circa collum & faciem, atque animo linquunt.

Cura eadem eſt, quæ in Pleuritide obtinet. Exulent *Purgantia* & *Vomitoria*. Præmiſſâ V. S. conveniunt *diaphoretica* cum *nitratis* & *antihect. Poter. Externa Diſcutientia* ſunt *Spir. V.* blande *Camph.* cum *Aq. Hyoſcyami*, *Nymph.* & *Plantag.* & *Nitr. depur.* item ℞. *Flor. Cham. Melil. Roſ. r. an. p. 1. ſem. aniſ. fœnic. lin. an.* ℥j ß. *Santal. rub.* ℥j. *Coq. in Aq. Colat. add. acet. opt.* ℥j. *Aq. Endiv.* ℥ß. *m. pro Epithemate*. Si *ſuppuratio* immineat, cujus ſigna ſunt ſymptomata ingraveſcentia, & rigores quos ſequitur caloris exacerbatio: & tandem confecto pure, omnia mitiora, vires tamen debiliores, pulſus frequens languidus & interdum animi deliquium, tunc promovenda eſt *ſuppuratio* per *Cataplaſm. Emoll.* & *Diſcut.* addito *Croco* & *Abſinth.* Dein apertio promoveatur, ut pus nunc per alvum, nunc per urinam, nunc per vomitum, evacuetur. Si in *Cava* parte, rejicitur pus plurumque per inteſtina, cujus acrimonia per *hydromel medicatum* temperanda, & excretio per *clyſmata abſtergentia* promovenda. Si per renes mediante ſanguinis circulo evacuetur, imprimis ex parte *gibba*, convenit *ſerum lactis medicatum*, dictum *hydromel*, *emulſ. ſem. viol.* & ſi febris mitior ſit, *decoct. rad. ap. petroſ. agrim.* & *bacc. Junip.* in *hydromel.* Si vomitu rejiciatur, dentur *pinguia*, *ol. amygd. d. cereviſia butyrata*, &c. Si erodat hepatis membranam & in cavum corporis effundatur, inſtituitur inciſio abdominis, ſecundum *Aph.* 43. *Sect.* 7. *Hipp.* Ubi & obſervatum fuit pus eroſis denuo inteſtinis per alvum excretum fuiſſe. In evacuatione utique ſequatur medicus ductum naturæ, & ſimul ulcus *mundificet* & *conſolidet* per *decocta vulneraria*, imprimis ex *Agrim.* item *Chin.* & *Sarſap.* item *ſerum lactis* cum *vulnerariis* incoctis & *Baſ. ſulph. terebinth.*

In *Inflammato Liene* adſunt fervor & tumor cum pondere gravante in profundo hypochondrii ſiniſtri, dolor magis pulſatorius quàm in inflammato rene vicino, febris continua, & propter diaphragma per conſenſum affectum difficilis reſpiratio. Vel hæmorrhagia narium, aut urinæ profluvio, vel alvi ſolutione ſanatur, vel ſuppuratur, vel facilè ſcirrheſcit. Inflammatio hepatis in Lienem converſa melior eſt, quàm ſi lienis in hepar vertatur. In *Cura* Remedia nota ſunt, imprimis *ſaturnina*; Externè, *Empl de Cicut.* cum *Ol. Camph.* vel *Theriaca* cum *Sacch. Saturn.*

A R-

Digitized by Google

ARTICULUS VIII.

De Inflammatione & Ulcere Renum.

INflammationis Renum Symptomata* ſunt, dolor, gravativus ſi in media renum ſubſtantia contingat, pulſatorius ſi in circumferentia, ubi arteriæ terminantur; extendens ſecundum ductum ureterum ad veſicam, & ſurſum verſus coſtas nothas; ſtupor cruris è regione inflammati renis; febris vehemens; nonnunquam vomitus bilioſus; urina pauca, ardens & adurens. Interdum uno rene inflammato, alter intactus in officio ceſſat, unde *Iſchuria*. Diſtinguitur à *Calculo*, in eo quod in calculo abſit ferè febris, dolor ſit periodicus & gravativus, ſine iſchuria, niſi firmiter ureteribus ſit impactus. In *Prognoſi*, hæmorrhoidum fluxus ſalutaris. Febris acuta cum delirio lethalis. Urina alba tenuis ac purulenta, abſque febris ac ſymptomatum remiſſione, & crurum ac femorum extenuatione, mortem portendit.

Cura. Fiat *V. S. revulſoria* in brachio, *averſoria* in pede, aut applicentur *hirudines hæmorrhoid*. *Purgantia* nocent; item *diuretica*, niſi in declinatione pro reliquiarum abſterſione. Proſunt *Clyſmata* ex *lacte* cum *nitr. antim* item *terebinthinata*. Egregiè convenit *ſuccus Aſtac.* ſeu *Cancr. fluv* cum *decoct. Nymph.* & alia in *pleuritide* laudata. *Externa diſcutientia*, ſunt *Camph.* in *Ol. papav.* aut *Ol. Roſ.* ſoluta, *ſuccus Nymph. ſemperv. & portulac.* cum *ſucco Cancr. fluv* & *Opio*; *linimentum* ex *ſucco ſemperv.* & *Cancr. fluv.* ad phlegmatis evaporationem ebullitis, & in mortario plumbeo diu agitatis. Si diſcuti nequeat, promoveatur ſuppuratio. Si muſculi dorſi circa ſpinam ſimul afficiantur, externè inſtituatur apertio. Aliàs ad interiora vergit, & fit *ulcus Renum*

Ulcus Renum, præter *inflammationem*, pro *cauſis* agnoſcit, ſaniem acrem ex aliis locis fluentem, luem veneream, gonorrhœam inconſulto ſuppreſſam. *Symptomata* ſunt, urina purulenta cum carunculis & pilis, dolor lumborum gravativus. Si ulcus ſit ab *inflammatione*, multum puris albi cum lotio mingitur, quod deponitur cum ſteterit. Si ſit à *Calculo*, urina eſt alba inſtar lactis ebutyrati, ſtatim ſubſidet & cinereum colorem & conſiſtentiam refert, minore etiam gravitate excernitur. Si à ſero acri, dolor lumborum morſicans, & rodens eſt. Faciliora ſunt ulcera ab inflammatione, iſta autem à calculo aut eroſione periculoſiora. Interdum renem conſumunt, interdum in fiſtulam degenerant. In Cura, laudatur *vomitus*, item *mercur. dulc.* item *Serum lact.* vel *hydromel* copioſè potum; *decoct fragar. rad. petroſel chæreſol.* & imprimis *Hyperic. pro mundificatione*. *Conſolidantia* ſunt *decoct. lign.* cum *agrim hyper* & *chæref.* item *Elect.* ex *Conſ. Roſ.* cum *ſem. hyper* item *ſeq. decoct* ℞ *Herb Agrim fl. hyper. an. m. j rad. Symph.* ℥ ß. *Lign. Maſtich* ℥ ß *Sem hyper.* ʒ iij *Inciſa & Contuſa coq.* Optima eſt *Terebinth* à ʒ ii *ad* ℥ ß. Item *Pulv Canc fluv.* in vaſe terreo ad os furni, ne crementur, exſicc. & in mortar. lapid contuſ. Nil melius *troch. de alkekengi*. Nec negligendæ acidulæ. Tandem Vulneraria & Abſorbentia conducunt.

Digitized by Google

ARTICULUS IX.

De Inflammatione & Ulcere Veſicæ.

IN*flammationem veſicæ* inferunt externè, contuſio aut violentus ictus, ſectio calculi, & Cantharidum uſus & in-& externus. Adſunt tenſio, durities, ardor & dolor in regione veſicæ & pubis, urinam reddendi impotentia, teneſmus, interdum alvi ſuppreſſio; febris, vigiliæ, delirium, eaque graviora ſi partem membranaceam, mitiora ſi collum carnoſum affecerit. Plerumque lethalis eſt, idque quarto, ad ſummum ſeptimo die. Colli inflammatio interdum ſuppuratur & rumpitur nunc intra veſicam, unde pus cum urina effluit; nunc externè in cavum abdominis, atque tunc ſubinde abſceſſus in inguinibus ſupervenit. In *Cura* internè à purgantibus & *diureticis* abſtinendum. Externè removeatur alvi ſuppreſſio *Clyſmate* ex *lacte* cum *nitro*: dein removeatur urinæ ſuppreſſio per *inſeſſus* in *decoctis emoll.* aut fomenta ex iiſdem; inungendo hinc pectinem *Ol. roſ.* aut *nymph.* in quo *Camph.* ſoluta. Si metuatur *gangræna*, applicetur *Catapl.* ex *farin. fab* & *lupin.* in *vino* coct. addendo ſimul *Aloen*, *myrrh.* & *Spir. v. Camph.* Si diſcuti nequeat, promoveatur ſuppuratio, emollientibus & temperantibus.

Ulcus veſicæ, præter inflammationem ſuppuratam pro cauſis habet calculum aſperum, cantharides, acria acida vehiculo urinæ ad veſicam delata. Adeſt in incipiente, ſanguinis, in perfecto puris cum ſquamis & ramentis excretio, &, in caſu conſummato, fœtor gravis in urina. Accedit urinæ difficultas, dolor gravis in pectore & pede quoties ægri mingunt, ſæpe & teneſmus & membri virilis erectio. Diſtinguitur ab *ulcere meatus urinarii* ex eo, quod in hoc pus & ſanies urinam præcedant, aut ſine urina effluant, & inter mingendum præcipue dolor percipiatur. In *Cura; acrem urinam temperant decoct. Chamæp.* in *lacte*; hinc *althæa*, *liquir. paſſul. viol. ſem* 4. *frig.* hinc injectio ſingulis horis ſequentis decoct. ℞. *Agrim. Plantag. Equiſet. an. m.* ß. *Liquir. mund.* ʒ *ij. coq.* in *ana aq. Plantag. & Beton. ad conſumpt. tertiæ partis. In Colat.* ℔ ß. *diſſolve mel. Roſ.* ℥ *j* ß. Mundificant, *terebinth. decoct. vulner.* cum *melle*, *balſam. ſulph. tereb. & ſuccinat. mercur. dulc. troch. de alkek.* item *de Carabe & troch. Gordonii*. Conſolidant *decocta lign.* cum *vulnerar.* ut *agrim. hyper. plantag. quibus addantur Coral. terr. ſigill. bol. armen. ſuccin. tinct. ſulph. vitriol.* &c. Dolorem leniunt *Opiata*, *Papaverina*, *lacticinia*, in ſpecie ſi à cantharid. fuerit malum. Nec negligendæ *acidulæ* in mundificando ulcere deſperato. Quin & *thermarum* uſus confert. Ex dictis variæ fiunt formulæ, v. gr.

℞. *Rad. liquir* ℥ *j. Alth.* ℥ ß. *Saxifr.* ʒ *iij. Herb. agrim. plantag. portul. heder. terr. an. m. j. fl. malv. arbor. nymph. an. m.* ß. *fl. viol. p. ij. ſem. alth. papav. alb. & portul. an.* ʒ *iij fruct alkek. N. vj. Cicer rub.* ʒ *ij. hord. mund. non excort. m.* ß. *Coq. in aq. Colat* ℔ *ij. add. ſyr. ex multiplici infuſ viol. ſyr. ex ſucc agrim. ſyr. capil. ven. & mel. roſ. an.* ℥ *j. m. Capiat bonum hauſtum, bis vel ter quotidie, pro temperandis humoribus.*

℞. *Terebinth* ℥ ß. *vitel. ov. N. 1. mel.* ℥ *ij. agit. in mortar. donec albeſcant, adde vini alb. Aq. pariet. & fl. fab. an.* ℥ *j* ß. *ſyr. limon.* ℥ *j. m.*

℞. *Raſur. lign ſanct.* ℥ *iij. Rad. ſarſap. & liquir. Cort. rad. eryng. an.* ℥ *j. fl. roſ. viol. an. p. iii.*

Digitized by Google

nn.p iii. herb. agrim. veron. hed. terr. an. m. ſs. *paſſul. maj.* ℥ i ſs. *Coq. ad* ℔ *ij. capiatur crebriùs.*

℞. *Rad. liq.* ℥ *ii Cicer. r. p. i. Cort. ſab.* ℥ *i. Fol. Plantag. m. i. coq. in aq. add parum lixivii, & in decoct.* ℔ *i. diſſolve terebinth. in melle ſolut.* ℥ *ii. m. pro injectione abſterſiva. In graviori malo poteſt addi* Ung. Ægypt. *Aliàs uſitantur pro injection. lac rec. ſer. lact. mulſa, ſucc. equiſet. vel plantag. aqua ferrata in qua rad. ſymph. modice bullierint, Aq. Calc. viv. cum ſicſ alb. Rhaſ. & ad ulcus in collo veſicæ vitriol. rom.* ℥ *i. in* ℔ *i. aq. ſolut.*

℞. *Equiſet, Plantag. ſem. hyper an m i. Rad. biſtort conſol lil alb. an.* ℥ *i. Cort. granat.* ʒ *iii. Coq in aq. ferrat.* ℔ *i. & diſſolve troch. alb. Rhaſ. ſine opio* ʒ ſs. *bol. armen.* ℥ *i. pro Injectione Conſolidativa.*

ARTICULUS X.

Da Inflammatione Cerebri.

INflammatio membranarum cerebri, dicebatur à veteribus *Sphaceliſmus*, quod vocabulum à modernis malo conſilio pro *necroſi* uſurpatur. Male itaque inflammatio hæc *Phrenitis* dicitur, cum per *Phrenes* intelligatur diaphragma, & omnia vocabula græcorum medica in *tis* terminantia ſemper ſignificent inflammationem partis cujus acceperunt denominationem, v. gr. *nephritis*, *hepatitis*, *phrenitis*, &c. Symptomata inflammationis cerebri ſunt dolor acerbiſſimus propter ſenſilem duram matrem à ſanguine ſtagnante diſtentam, adeo ut capillos avellant ægri & præ furore caput inaniter concutiant: deliria, pulſatio in capite, in gangrænam, convulſiones & mortem tendens. Moderno abuſu *Phrenitis* dicitur: Veterum autem *Phrenitis* ſeu *diaphragmatis inflammatio* rarus eſt affectus, quem intra 2. vel. 3. dies mors ſequitur.

Cauſæ internæ ſunt ſuppreſſa lochia, hæmorrhoides, &c. metaſtaſis peripneumoniæ, pleuritidis, aliarumque inflammationum. In *Prognoſi*, plerumque hominem jugulat tertio, ad ſummum ſeptimo die. Dejectiones alvi albicantes & urinæ cruentæ pallidæ albæ, peſſimæ ſunt: deſipientia obſcura ſomnolenta cum variis inſomniis periculoſior eſt illa quæ fit cum tumultu, vociferationibus, artuum contorſionibus & ſimilibus. *Curam vide in Sect. de Deliriis.*

ARTICULUS XI.

De Oculorum Inflammatione, ſeu Opthalmia. Item de Epiphora.

OPhthalmiæ duæ ſunt ſpecies. Prima *ſanguinea* ſeu inflammatio tunicæ adnatæ cum lacrymis profluentibus. Secunda Seroſa, *Epiphora* dicta, ſeu copioſa continua lachrymarum deſtillatio, cum quodam dolore, morſu, ardore, rubore, &c. *Ophthalmia* eſt etiam vel *vera*, quæ eſt inflammatio modò dicta & 3. habet gradus. 1. Conſiſtit in incipiente humiditate oculi

Digitized by Google

oculi cum rubore, colore & levi dolore. 2 In majori inflammationis progreſſu. 3. In tanto ut palpebræ ſimul affectæ claudi nequeant, albumque ſupra nigrum oculi intumeſcat. Vel eſt *Notha*, in qua lachymæ vix ſtillant, ſed adeſt vel pruritus & dolor levis cum exigua fluxione ſalſa & acri, vel durities & aſperitas palpebrarum. *Ophthalmia* eſt nunc *epidemica*, interdum *contagioſa*, ſubinde *periodica*. Si Lachrymæ ſint acres & corroſivæ, ardore quaſi eryſipelaceo, dicitur *Ophthalmia bilioſa*: Si magis craſſæ ſint, ſubdulces, & palpebras inviſcantes, meliores ſunt quàm tenues. Hinc in *ophthalmia* 4. diſtinguuntur *tempora*, viz. *Principium* quando humor eſt tenuis; *Incrementum*, quando fit craſſior aucto dolore; *Status*, quando coctus & craſſus palpebras conglutinat; & *Declinatio* cum ſigna remittunt. Si ſanguis ſtagnet in vaſis oculi exterioribus, percipitur tumor, dolor pulſus in fronte & temporibus; ſi in interioribus, dolor profundior & vehementior in palato ac naribus ſentitur cum frequenti ſternutatione.

Pars Affecta eſt *membrana adnata*, cui intertexta ſunt vaſcula copioſiſſima, ex ſanguinis ſtagnatione diſtenta & magis conſpicua. Connectitur hæc cum ſclerotide tunica à dura matre orta, unde in *gravi ophthalmia* percipitur capitis dolor, ſi non pulſatorius, tamen contractivus: & vice verſa contuſionibus cerebri & læſionibus mambranarum cerebri ſupervenit *Ophthalmia*, quæ inflammationis cerebri & imminentis gangrænæ ſignum eſt. — *Cauſa* eſt quodcumque hoſtile, acidum aut acre, doloroſam fibrarum ſtricturam inducens; externè quidem, contuſio, læſio, pulveres acres, fumi metallici: Internè acidum variolarum, acre quidvis ex tinea non ritè curata, fluxionibus aurium purulentis ceſſantibus, ſuppreſſis menſibus, ortum. *Cauſa Ophthalmiæ nothæ* eſt ſubtilis, ſalſa, vel acris lympha, oculos naturaliter humectans, & alterans. In *Prognoſi*. Ophthalmia per conſenſum à dura & pia matre ſævior & difficilior eſt. Dolor diu durans, materiæ aut corrodentis, aut diſtendentis, aut ſuppurantis peſſimum eſt ſignum. In Ophthalmia crebriori membranæ incraſſantur & humores evadunt impuri, unde viſus habetudo. Si ſuppuretur, pereat oculus, aliàs ſupervenit gangræna cerebri. *Ophthalmia notha* Chronica quidem, ſed non adeo periculoſa eſt, quàm *vera*. Ophthalmia laboranti ſuperveniens alvi profluvium liberat.

Cura. Cauſæ removendæ, & ſanguis ſtagnans reſolvendus. In leviori malo ſufficiunt *Pharmaceutica externa*: In graviori, neceſſaria ſunt *interna*, & *chirurgica*, imprimis *V. S. revulſoria* in pede, *averſoria* in brachio, & his præmiſſis *derivatoria* in vena frontis, modò tundi poſſit ſine conſtrictione colli & vaſorum jugularium, quæ inflammationem augeret. Bene avertunt *Veſicatoria* pone aures, præcipue in *nucha*, ubi arteria ſe dividit in partem interiorem ad oculum tendentem, & exteriorem circa nucham diſtributam, majorem enim copiam ſanguinis in exteriorem trahunt: his ſubſtituuntur *ſetacea*, quia diutiùs ſervantur aperta. Loco ſetacei in nucha perquam moleſti, licet maximæ utilitatis, eſt *ſetaceum auriculare ex fibrilla rad. thymelæ arboreſc.* item *Mezer.* in *lixivio ex vitium cineribus* macerata & auri perforatæ immiſſa. Perforatur nempe auris, filo butyro pingui trajecto, & facta ſuppuratione, 3. vel 4. die, imponitur fibula, ſed præparata, aliàs corrodit, & inflammat. Singulis diebus recens immittitur, & confert etiam in aliis malis viſum hebetantibus. Mirum eſt quantum fonticuli in infantibus, in brachio ejuſdem lateris inuſti, conferant. Interdum pro *Averſione Arteriotemia temporalis* proficua eſſe poterit. Si ſubſit lymphæ dyſcraſia, ſæpius recidivat *ophthalmia*, quo in caſu præter purgationem cum *Jalappa*, optima ſunt *decoct. lign.* & omnia *Juniperina*.

Ophthal-

Digitized by Google

Ophthalmia ex fumis metallicis per *interna mineralia* curatur; interdum à geſtatione in utero orta, ſternutatoriis & V. S. curata fuit. Obſervandum utique *Cinnamom.* jejuno ſtomacho comeſtum fluxiones in oculum promovere.

Inter *Externa*, peſſimè applicatur *Lac*, v. gr. *muliebre*, aut *Opium;* prius enim ſi non recens ſit, acore ſuo nocet, ſi verò recens fuerit, unctuoſitate poros claudit & ſordidos facit: *Opium* etiam ad *gangrænam* diſponit. Conveniunt autem *Sperma Ran. Aq. deſt. à Cancr. fluv.* cum putreſcere incipiunt; *liquor. fl. cichor. & cyan.* paratus in vitro craſſo & craſſiore cruſta farinacea obducto, ſiccata prius maſſa in aere ne diſrumpatur, nobile ſane remedium. Optimæ ſunt *aq. ophthalm.* ex infuſ. vitr. antim. item *albumen ovi* cum *alum.* in patina ſtannea agitatum, cum pauca *aq. fœnic.* tepidè ſupra linteum extenſ. & applicat. imprimis ſi malum ſit ex ictu apis; item *mucilag. ſem. Pſyl.* aut *Cydon. cum Aq. Appropr.* extract. addito *Sacch. Saturn.* & *Camph.* Sane *ſaccharum candi* in ſcutella ſtannea nova cum novo cochleari ſtanneo diutiſſime tritum, donec liveſcat, optimum eſt ophthalmicum. In ſtatu mirè conducunt *Collyria Vitriolacea.* Sed in principio, urgente dolore, rubore, fervore, & lachrymarum acrium fluxu, conveniunt magis *abſorbentia*, in *ſpecie tutia præp. mater. perlar. lap. calamin. exactiſſ. præp.* & hinc *flores Cyani* acre corrigentes. In Ophthalmia incipiente ex rebus externis in oculos illapſis, convenit *fruſtum vitulin.* vel *bovin. carn. crud.* tempore decubitus admotum. Quod ſi malum ſit occaſione aeris inclementioris, *mucilagines* ſupra citatæ ſunt optimæ. Si dolor ſit intenſiſſimus, nil melius *Catapl.* ex *pomis dulc. bene odoratis*, ſub cineribus coctis donec probe molleſcant, pulp. per ſetac. traject. add. ſacch. Jovial. ℨ ij. Croc. gr. v. Camph. g. ij. & tepide cum linteis multipl. applic. Quoad *Ophthalmias Nothas* ſeu ſiccas, eadem ferè conveniunt, præcipuè tamen *Aq. Cancr. Mucilag. Alum.* cum *album. ov.* item *Decoct. litharg. aur.* in *acet. deſt.* Ex dictis variæ fieri poſſunt formulæ, v. gr.

℞. *Aq. Plantag. Roſ. & Fœnic. an. ℥ ß. ſacch. cand. jov. ℨ iii. tut. præp. ℈ ß. Croc. or. g. iii. m. f. Colliyr. de quo 3. vel 4. in die gutta una vel altera in oculum inſtilletur.*

℞. *Aq. Roſ. Plantag. an. ℥ ii. Aq. ſolan. ℥ i Vitriol. alb. ℈ i. m. Filtrationi adde tut. præp. ℈ i. Cum linteo imbuto & expreſſo applicat. eſt egregium.*

Epiphora affectus eſt catarrhalis, adeoque ad Glandulas ſive in oculorum angulis, ſive palpebris, reſpiciendum. Si lachrymæ ſint acres cum ardore, morſu, &c. *catarrhus* dicitur *calidus*; ſin ſiccus, *frigidus* audit. *Cauſa* eſt nunc *externa*, v. g *perſicorum eſus*; nunc interna, eſtque triplex. 1. Lympha vitioſa acrior aut acido-ſalſior oculos vellicans. 2. Glandulæ oculor. relaxatæ aut aliàs irritatæ. 3. Glandula lachrymalis in majori oculi cantho exeſa, abſciſſa aut reſoluta, unde ſordium proventus, quas vicinæ glandulæ irritatæ plorant. In *Prognoſi*, in infantibus diæta & ætatis curſu curatur. In Adultis contumacior, facilè fiſtulam lachrymalem inferre poteſt. Peſſima eſt Epiphora ex defectu carunculæ lachymalis, facilior tamen quæ ab ejus eroſione quàm exciſione. —— In *Cura*, convenit *Aq. Ton.* viz. ℞. *Torment. groſſo modo pulv. ℨ i. Alum. g. v. Aq. Roſ. & Plantag. an. ℥ i. ſtent. in loco calido per 24. horas & filtrentur pro uſu.* Item *liq. fl. Cyan. decoct. cort. granat. decoct. Cydon. illæſorum primo vere collect. album. ov. conquaſſat.* cum ſucc. ſemperv. & fl. fab. impoſitum. In genere, Removenda eſt Cauſa. Lymphæ acrimonia internis & externis corrigenda, & Glandularum tonus adſtrigentibus firmandus.

Digitized by Google

ARTICVLVS XII.

De Inflammatione & Ulcere Aurium.

INterdum inflammatur *Auris interna*, cum ardore, dolore pulſatili vehementiſſimo, febri, ſubinde delirio & convulſionibus. Si ad exteriora vergat inflammatio, adeſt inſignis auris externæ rubor, ad malas & tempora extendens. Si ſuppuretur, interdum cerebrum ejuſque membranæ periculoſiſſimè afficiuntur. Si pus interiora magis occupaverit, tympanum interdum putredine abſumitur. —— In Inflammatione hac diſcutienda, *univerſalia* probe præmittenda, actu frigida & repellentia cautiſſime vitanda. Convenit imprimis *ol. vitel. ov. ol. decoct. lumbr. terr.* vel *aſel.* tepide inſtillatum. Item *ol. ſcorp.* vel *canc. fluv. oleo* incocti: Item *decoct. abſinth. Centaur. min.* & alia *aromatica*. Ad extra auribus applicetur *balſ. ſulph.* cum *ol. Chamom* vel *ſpir. vin.* ſeu *ſpir. ſal. arm.* cum *mica panis calida*. Pro ſuppuratione promovenda & abſceſſu rumpendo conducit *Catapl. ex medul. pan. alb.* cocta in *lacte capr.* addit. *vitell. ov. ol. roſ. croc.* & *cep.* aut *capit. allii ſub ciner. coct.*

Ulcera aurium vera ex inflammatione vel acriori lympha orta, facilè in fiſtulam degenerant, aut *hyperſarcoma* auditum obturans inferunt; in quibus pus album æquale melius eſt inæquali, fœtente, ſanioſo, &c. Sunt & *Ulcera apparentia*, quando ſanies multiformis effluit cum levamine plurium malorum, & fluxu ceſſante varia capitis & cerebri ſuperveniunt ſymptomata. In *Cura apparentium*, ſolùm mundus ſervetur meatus auditorius mediante *urina humana*; cavendum enim ne nimis cito ſanentur, præſertim in infantibus. *In Veris*, præmiſſis internis, v. g. *purgantibus* & *ſudoriferis* ex *lignis*, mundificandum per *urinam* in qua maduerit *raſ. lign. guajac.* vel *phlegma ſpir. urin.* vel leve decoctum *vini albi* & *urinæ* cum *media q. mellis*, tepide inſtillat. aut cum turundula ebria immiſſ. item *ſucc. abſinth.* aut *marrub.* cum *melle*; *ſucc. cep.* cum *rhodomel.* item ſyr. nicot. & pro exſiccatione *alum uſt.* cum *vino*. Antiquum & ſordidum ulcus mundificetur *urina pueri* cum pauco *ung. ægypt.* Effluente minere ſordium & puris quantitate, dictis add. *tut.* & *pomphol.* pro conſolidatione.

ARTICULUS XIII.

De Empyemate.

SAnguis ſuppuratus extra ſua vaſa effuſus in quandam corporis cavitatem *Empyema* dicitur; quod κατ' ἐξοχὴν, collectioni puris in cavitate thoracis attribuitur. Differt apud modernos *à vomica*, quæ eſt collectio puris in viſcere aliquo, & pulmonibus purulentis κατ' ἐξοχὴν applicatur. Sanguis utique in cavo collectus à vitali conſortio orbatus aceſcit & grumeſcit inſtar lactis; deinde ex fermentatione acidi coaguiantis cum alcali vol. in tertium ſalſum, *pus*, mutatur; quod album eſt à præcipitatione ſulphuris ſoluti ab alcali, facta per acidum.

Cauſæ ſunt imprimis *externæ*, nempe contuſio vel vulnus interiora occupans. *Symptomata* ita ſe habent. Sanguinem congrumatum in *abdomine*, inſinuat

abdo-

abdominis tumor levior, durities, & reniſus, non tam ex repletione quàm tenſione; accedunt virium proſtrationes, lipothymiæ, impedita reſpiratio. In *pectore* collectum ſanguinem comitantur, inſignis læſio reſpirationis, tuſſis, dolor pectoris, gravitas circa coſtas nothas, extremorum frigus, febris plus minùs acuta. In *capite* collectum ſanguinem grumoſum, monſtrant gravativus ejus dolor, inſignis pulſatio, oculi nonnihil lachrymantes, rubor faciei, ſymptomata ſtomachi ſupervenientia, ſanguis per os, nares, aut aures exitum moliens, interdum ſtupiditas ſuperveniens. Sanguinem in dicta loca effuſum ad *ſuppurationem* tendere, monſtrat febris ingraveſcens cum rigore, ardore in parte ſuppuratura, inſignes præcordiorum anxietates, vigiliæ & deliria; interdum abſceſſus externus, v. g. in inguine ſi colligatur ſanguis in abdomine. Pure facto ſymptomata remittunt, & fluctuatio puris percipitur. In ſpecie *Empyema* thoracis ſequitur tuſſis continua quaſi è profundo, & ſonus obſcurus, à diaphragmatis à materia gravati actione; inter tuſſiendum concuſſio in cavo pectoris, materiæ nempe diaphragmati incumbentis ſublatæ & recedentis. —— In progreſſu aliquid purulenti, tandem ſanioſi, excernitur; febris lentior, quaſi hectica evadit, & veſperi exacerbari ſolet. Reſpiratio fit difficilis cum ſenſu gravativo quando ſtant aut ſedent; dum decumbunt facilis. Si pondus incumbens diaphragmati introrſum vertatur, v. gr. dum calceos ſolvunt, videntur ſuffocari: ſuperveniunt ſudores colliquativi nocturni, palpitatio cordis, ſubinde evaporatio ad os inſtar aquæ ferventis; mala è regione partis affectæ ſubinde rubens; pulſus lateris affecti creberrime intermittens; & moleſtia dum in oppoſito latere decumbunt. Si pleuritis ſuppurata intra 14. dies ſputo non rejiciatur in *Empyema* mutatur, quod rumpitur circa 30. aut 40. diem, superveniente rigore & febre intenſiori. Sanguis in capite collectus ut plurimum mortem infert; ſicut Empyema pectoris phthiſin & tabem. Superveniunt interdum febres periculoſæ, interdum ulcera, non rarò gangræna internarum partium.

Cura ſanguinis grumoſi. Si fit à vulnere aut caſu, ſanguis grumoſus reſolvendus, aut ejus ſuppuratio promovenda. Sanguis aut pus evacuandum per vias ad quas vergit natura, urinam nempe, ſudorem aut alvum, vel quas docet ars in paracenteſi abdominis aut thoracis, trepanatione capitis; quæ optima ſunt auxilia, modò non tarde nimis inſtituantur. In principio fiat V. S. revulſoria; hinc ſanguis grumoſus reſolvatur per *Rub. tinctor. torment. ſymph maj. abſinth. hyper. Bell. chæref. card. b fœnic.* item *rhabarb. rad. vincetox. pimpin.* in ſpecie *lap. Canc. oſteoc.* cum *aceto vini deſt.* propinata: hinc *ſanguis hirci* legitimè collect. *bol. armen. ſuccin.* imprimis *ſperma cet. ad ℨj.* in vehiculo calido, *carbon. til.* in *aq. chæref. pinguedo humana ad ℥j.* in potu cereviſiæ, & quælibet *antimonialia fixa*: Addendo ſemper talia quæ ſanguinem reſolutum, imprimis in pectore viciniſque locis, per vias urinarias amandent: Si in vaſis majoribus remotis hæreat, ſudor provocandus: Si per alvum educatur, conven. *Rhabarb.* & *Senna*. Sane præſtat à *diureticis* incipere, inter quæ polychreſt. eſt miſtura ex *oc. canc.* cum *acet. deſtill.* & in fine *ſudoriferum* ſubnectere.

Cura Empyematis. I. Pus evacuandum per vias quas docet natura in ſuis conatibus, nempe urinam, ſudores, alvum, ſputum. Si rupto abſceſſu pectoris, natura nil moliatur, convenit imprimis vomitus dum vires conſtant. Hinc ſputum promovendum, præcipuè per *nicotianam*; habendo ſimul rationem materiæ purulentæ, addendo nempe *temperantia* ſi acrior ac tenuior, *incidentia* ſi craſſior fuerit. In ſpecie *mel, hydromel. Oxymel ſquill.* inter *expectorantia* primatum ducunt; incoquuntur, v. g. in *mulſa*, *hyſſop. ſcabioſ. parietar. helen.*

Y 2 *iris*,

iris, *marrub. liquir. jujub. paſſul.* pro indicantium varietate; vel ℞. *Aq. Hyſſop.* ℥ iij. *Aq. Aſthmat.* ʒ iij. *Oxym. ſquill.* ʒ vj. *Syr. Nicot* ℥ ß. *ſyr. emet.* ʒ i ß. *cap. pro lubitu*. Si natura empyema non expurget, ſtatim inſtituenda paracenteſis, ne pus in ſaniem vertatur, ne vires frangantur, ac pulmo à ſanie corrumpatur. II. Acrimonia puris corrigenda per *ſulphurea* & *antimonialia fixa*. III. Pars læſa reſtituenda per *vulneraria*, præ cæteris *hed. terr. ſcabioſ. chæref.* item *lignorum* & *rad. decoctum*. Semper tamen acrimoniam corrigentia his jungantur, & cavendum ne febris intendatur. Hinc egregium eſt *Antimon. diaph. ad* ʒ j. in *decoct. rad. chin.* (vel *guajac.*) *hed. terr tuſſilag. conſol. maj.* & ſi viſcidi aliquid adeſt, *hyſſop.* Optimè etiam conferunt *flor ſulph.* item *balſ. ſulph. tereb.* vel *ſuccin.* temperando hujus igneam vim *ſacch. ſat.* vel *antihect. Poter.* Præ cæteris vulnerariis excellit *Hed. terr. decoct. ſucc. ſyr.* aut *pulv.* cum *antim. diaph.* propinat. Egregium eſt *decoct. braſſ. capit. rub.* cum *tantillo ſacch.* temperatum; ut & *lac capr.* cum *ſacch. roſ.* hæc enim ſimul *diuretica* ſunt.

℞. *Chæref. m. j. Rhabarb.* ʒ ij. *fol. ſen.* ʒ i ß. *ſal. tart.* ℈ j. *Ebull. leniter in ſ. q. aq. Colat. add. lap. canc. præp.* ℈ ii *pulv. contra caſ. Auguſt.* ʒ ß. *ſyr. ſcabioſ. q. ſ. m. pro aliquot. doſibus, ubi ſanguinem grumoſum per alvum educere animus eſt.*

℞. *Lap. canc. præp.* ʒ j. *rhabarb. ſperm. cet. mum. ſang. hirc. legit. præp. an.* ʒ ß. *m. doſ.* ʒ i. *in decoct. Chæref. pro ſanguine grumoſo reſolvendo.*

℞. *Raſ. lig. Guai.* ℥ i. *raſ. lig. ſaſſafr.* ℥ ß *Coq. in* ℔ *vii. aq. ad. conſumpt.* ℔ i ß *adde hed. terr. comar. fl. hyper. herb. veron. an. m. i. ad m. ii. rad. liquir.* ℥ ß. *ſem. fœnic.* ʒ vi. *paſſul. min. conquaſſ.* ℥ iii. *Coq. ad reman.* ℔. *iv. m. f. decoct. de quo æger ter in die cap. pro vulnerario empyematico.*

℞. *Suc. hed. terr.* ℥ iv. *ſuc. marrub.* ℥ ii. *thur. myrrh. an.* ʒ i. *ſacchari parum, Redig. ad conſiſt. ſyrupi & ſubinde uſurpetur.*

ARTICULUS XIV.

De Hæmorrhagia in genere.

SAnguis extra corpus effuſus *Hæmorrhagia* dicitur. Cujus cauſa eſt vel *anaſtomoſis* ſeu apertio oſculorum in venis & arteriis, vel vaſorum læſio per violentiam externam aut humores corrodentes. Sanguinis autem tenuitas per ſe per vaſorum tunicas viam parare nequit. Vaſa per quæ ſanguis effluit, ſunt imprimis arteriolæ, unde ſtillatim effluit, ex ſucceſſivo & remittente cordis impulſu. Quoad *Cauſas Remotas*, fit *Anaſtomoſis*, *vitio ſanguinis*, propter plethoram, nimiam ejus turgeſcentiam in febricitantibus, vini potatoribus, iiſque quibus ſuppreſſa eſt evacuatio ordinaria: ſanguinis ſeroſitatem & aquoſitatem, concurrente fibrarum & partium laxitate, & ſanguinis acrimonia occulté roſiva. Vitio vaſorum fit *Anaſtomoſis*, ob ſpaſmum vel vaſorum ſanguifluorum vel partium vaſa recipientium, unde impeditur æqualis vel per arterias diſtributio, vel ex arteriis ad venas tranſitus: Cujuſmodi ſunt hæmorrhagiæ ſpleneticæ & ſcorbuticæ. Adeo ut *Anaſtomoſeos* cauſa ut plurimum ſit acidum, nunc ſanguinem ad orgaſmum præternaturalem concitans, nunc vaſorum & partium vicinarum fibras vellicans. Si effluat ſanguis floridus, rubicundus, copioſus, *anaſtomoſin* innuit, propter ſanguinis abundantiam aut turgeſcentiam: Si effluat tenuis loturę carnium ſimilis, *aquoſitatem ſanguinis* ſequitur. Si fiat hęmorrhagia cum forti regionis vicinę pulſatione, vitiatum ferè circulum innuit. Si vaſa erodantur ab *acribus internis*, ſanguis effluens acris

ſalſus

Digitized by Google

ſalſus guſtari ſolet. In Prognoſi; hæmorrhagia nimia ad cachexias diſponit; moderata conſueta & periodica ſalubris & non ſiſtenda; curatu difficillima quæ ex eroſione vaſorum à ſuccis acribus oritur.

Cura. *Hæmorrhagia ſpontanea* quæ opus eſt naturæ exonerantis corpus, item Critica, non curanda, niſi ſit nimia. Aliàs in genere, ſanguis nimius imminuendus, turgeſcens compeſcendus, ſeroſus incraſſandus, acris temperandus, acidum ſpaſmos inducens corrigendum, & vaſa conſolidanda. Pro is ſcopis obtinendis, Obſerv. I. In Abundantia aut Turgeſcentia ſanguinis conducit V. S. obſervatis *revulſionis* & *derivationis* regulis. In aliis caſibus minimè convenit; nam ſtultum eſt evacuare quod non abundat. II. *Purgatio* ridicula eſt, niſi in nimia ſanguinis ſeroſitate, in quo caſu conducit; ubi conferunt etiam *ſudorifera*, non volatilia, ſed additis opiatis, imprimis ſi adſit febris, licet enim primò ſanguinem fundant, poſtmodum tamen ſero depauperatus ſpiſſeſcit, & ſalibus heterogeneis liberatus dulceſcit. III. Conveniunt *Opiata* in omni hæmorrhagia.

Ex dictis patet, Remedia eſſe *Vulneraria*, *Adſtringentia* & *Abſorbentia*. Ex *Regno Vegetabili* ſunt *Succus Urticæ* maj. ad ℥. aliquot internè aſſumpt. *Uſnea Cran. human. ad* ℈j. *Paſſulæ* imprimis in vitio ſanguinis acrioris, ſeroſioris, acido-ſalſioris, &c. *Rhabarb.* in ſeroſiore ſanguine; *Camphora* & ſpiritus refrænans & fermenta acida mirè corrigens. Accedunt *Portulac. Plantag. millefol. fol. querc. roſ. r. cort. gran. balauſt. burſ. paſtor. ſanic. pyrol. bell. min. hed. terr. rad. urtic. ſymph. mai. torment. ſanguiſorb. biſtort. fructus myrtilli*, item *papaver. hyoſcyamus*, *opium* & quælibet *anodyna*. —— Ex *regno animali* partes duræ *abſorbentes*, viz. *ebur. ſ. igne, unicornu ver. dens hippopot.* &c. Bufo in ſyndone rubro appenſus, vel recens contuſus, ſub axillis applicatus; & pulv. bufon. cum pulv. ran. vir. exſicc. in vino rubro propinatus: *Sperma Ceti* cum *aceto roſ.* applicatum, & hinc *ſperniola Crollii* ad gr. xv. nobile eſt remedium imprimis cum lap. hæmat. ℈ ß. & Laud. op. gr. ij. miſt. His accedunt tam *pulv.* quàm *ſucc. expreſſ ſterc. aſinin. ſuilli* aut *canini*; *pulv. ſanguin. affluentis exſicc.* ad ʒ j. in conven. vehiculo. Tandem *Lac* hæmorrhagias ex acrimonia ſalſa & fluxus ſcorbuticos corrigit. In *regno minerali* eminent martialia in habitualibus hypochondriacorum & ſcorbuticorum hæmorrhagiis ſtupenda. *Acidularum potus*, aut *liquor. mart. ſol.* egregie & fluxum nimium ſiſtit & naturalem deficientem reſtituit. In hæmorrhagiis ex nimia ſanguinis turgeſcentia nil melius *nitro depurato*. Ex dictis variæ fiunt *formulæ*, v. g.

℞. *Aq. Plantag. & Semperv. maj. an.* ℥ i ß. *Syr. papav. alb.* ℥ j. *tinct. fl. bellid. cum ſpir. vitriol. q. ſ. ad gratam acid. m. Cap. cochleatim in turgeſcente nimis ſanguine*.

℞. *Extract. flor. (id eſt, ex flor. Roſ. p. ii. fl. papap. rh. & bell. rub. an. p. i. per multiplicem infuſionem in aq. expreſſ. & inſpiſſ.)* ℥ *iii. Ebor. ſ. igne, dent. hippopot. an.* ʒ ß. *coral. r. præp.* ℥ *i. lap. hæmat. præp.* ℈ *ii. cum ſ. q. ſyr. roſ. r. & papav. rh. ſ. Elect. in hæmorrhagiis habitualibus ab acido vol. v. g. in vini Potatoribus, &c.*

℞. *Pulp. Paſſul. min.* ℔ ß. *Rhabarb. elect.* ʒ *iii. tart. vitriol. Tachen.* ʒ *i. ſyr pomor. q. ſ. f Elect. in ſanguinis tenuitate ſeroſa.*

℞. *C. C. uſt.* ʒ *i. Terr. ſigil.* ʒ ß. *Laud. op. gr. iii. Pro 2. doſ. cum ſudore in ſanguinis tenuitate ſeroſa.*

℞. *Aq. Plantag.* ℥ *iii. Aq. Cinnam.* ʒ *iii. acet. vin.* ʒ *iii. coral. r. præp.* ℈ *ii. terr. ſigil.* ℈ *i. Laud. op. gr. iii. ſyr. myrtin.* ʒ *iii. Capiat. cochleatim in fluxu ex acriori ſanguine aut lympha.*

Digitized by Google

ARTICVLVS XV.

De Hæmorrhagia Narium, & Gingivarum.

PRopagines rami arterialis à carotide interna plures interſurculos tranſmittunt per os cribroſum ad membranam narium glanduloſam, quorum orificia aperta *hæmorrhagiam* excitant. Præter *Cauſas communes*, accedunt ſternutatoria fortiora, & inſpirata acria. Imminentem *hæmorrhagiam* narium oſtendit motus ſanguinis ſurſum, unde dolor tenſivus capitis & colli, & temporum pulſans, oculorum caligo vel ſplendor & pruritus, lachrymæ involuntariæ, rubor malarum, titillatio narium; & ſi vitio ſit vaſorum, pulſus durus quaſi vibrans in carpo. In Prognoſi, lachrymæ involuntariæ, in feb. acut. hanc portendunt. Largior fluxus ſyncopen, cachexias, ſingultus & convulſiones infert. Stillicidium ſanguinis in morb. acut. malum, niſi cauſa ſubſit externa. Fluxus è nare lieni aut hepati oppoſita, malum. Si aures in febri obſurduerint, febrim ſolvit hæmorrhagia narium.

Cura. I. *Avocatur ſanguinis impetus*, per *ligaturas* extremorum dolorificas, per *v.ſ.* obſervatis *revulſionis* & *derivationis* regulis; per *Cucurbitulas ſcarif.* nuchæ, aut *non ſcarif.* ſupra pedes admotas; ſubinde quidem hepatis & lienis regioni applicat. ſed cavendum ne ſequatur inflammatio viſceris ſub cucurbit. ſiti. Per *Adſtringent.* & *Refrigerantia*, externa, v. g. catapl. ex acet. & argil. furn. piſtor. fronti & temporibus ac nuchæ applicatum; *bolum* aut *gypſum* cum aceto, virorum teſtibus & mulierum mammis admotum; item *epithema* ex *aceto* cum *ſuc. ſemperv. maj.* & *ſale* cum tantillo *Camph.* iiſdem locis & regioni hepatis applicat. item *ſperma ran.* cum pauco *alum.* aut *fulig.* cum *album. ov.* & *acet.* fronti & temporibus cum linteis applicat. Accedunt *frontalia* ex *Croc. mart. bol. armen.* & *Opio*; item *terrores*, aut *lipothymiæ* inductæ, & *dolores* graviores in partibus remotioribus, v. gr. incurvatio minimi digiti, *cauteria actualia* plantis pedum applicata. Inter *ſpecifica* eminet *bufo* de quo ſupra, *lignum ſympathet.* ex *fraxino* certo tempore deciſum & naribus admotum, *hæmatitis* rite electus in manu detentus, item *Jaſpis* argento cinctus, cujus rubedo venulis herbaceis eſt diſtincta, in manu detentus. Denique æger nunc in aere frigido, nunc in calido eſt aſſervandus. II. *Orificia Vaſorum Occludenda* applicando cum turunda in aq. humectata *pulv. alum.* aut *vitriol. ad alb. calcin.* cum *lac. pictor.* aut ſolutionem *alum.* aut *vitriol.* intrudendo. *Vitriolum* baſis eſt *liq. ſtypt. gallici*, qui optimus. Hinc laudatur goſſypium *atramento* infectum intruſum. Immittitur etiam *tinct. ſulph. vitrioli*, vel *Phlegma ſpir. vitriol. acidulum*. *Fuligo* ex fundo cacaborum æneorum collecta, acidum poſſidet terreis particulis miſtum, & hinc adſtrictorium, unde optimè cum *album. ovi.* aut *ſanguine patientis* miſta turundarum forma naribus immittitur. Nec omittendus *pulv. ſter. aſin.* & *ſuill.* inſufflatus, vel eorum ſuccis turundæ immiſſæ.

Hæmorrhagia Gingivarum oritur vel à laxitate ſcorbutica juncta cum ſaliva vaſcula corrodente, vel ab inepta dentis evulſione. *Critica* aut *Periodica* non eſt ſedanda, niſi ſuccedanea ſubſtituatur evacuatio. *Præternaturalis*, ſi ſit à ſcorbuto, curatur per *tinctur. lac. Myrſ.* item *decoct. rad. torment.* cum *alum.* ſi à dente evulſo, per *tinct. ſulph. vitriol.* vel *ſolutionem vitriol.* cum bombace applica-

Digitized by Google

plicatam; vel *Gum. arab.* impoſitum; vel *gargariſma* ex *rad. torment. biſtort. an.* ℥ iij. *gall. contuſ.* ℥ ß. *ſem. papav. alb.* ℥ ij. *coct. in ſ. q. aq. Colat. add. bol. armen.* ℥ ij. *opii parum.* Aliis irritis *Cauterium actuale* admoveri poteſt.

ARTICULUS XVI.

De Sputo Sanguinis.

SAnguis ex reſpirationis organis per os ejectus *Hæmoptyſin* conſtituit. Si afficiantur pulmo aut profundiores trachææ rami, cum tuſſi fit excretio; ſi ſuperior trachæa ſola afficiatur, fit cum levi ſaltem ſcreatu. Sanguis autem expuitione levi rejectus, frequentiſſimè ex partibus palatinis, & faucibus procedit, qui laryngem irritans etiam tuſſin, illæſo thorace, inferre poteſt. Tuſſis autem profunda cum conatu reiterata malum ex thorace eſſe ſignificat. Sanguis hic ex arteriis pectoris manans, & vehiculo reciprocantis aeris rejectus, floridus eſt tenuis ac ſpumoſus; varius quidem in pulmone aut loco vicino hæret, adeo ut nigreſcat aut quaſi grumeſcat. Dantur *hæmoptyſes inveteratæ periodicæ* innocuæ, imò & cum euphoria ægri.

Cauſæ ſunt vel ruptio vaſorum à clamore, tuſſi aut riſu, immodico onere, clamore &c. vel eroſio pulmonum ab acribus inſpiratis aut lympha acri ſalſa, vel anaſtomoſis ex ſuppreſſione menſium, aliquandò ex thermarum uſu. In *Prognoſi*, *Hæmoptyſis Pulmonalis* ab eroſione ſæpiùs tabem & phthiſin poſt ſe trahit. Morbus ſecundarius, item periodicus ſine pulmonum noxa, minùs periculoſus primario aut cum pulmonum vitio juncto.

Cura: In Paroxyſmo impetus ſanguinis ſiſtendus; extra illum cauſa ex toto removenda & pars læſa ſananda. Pro his ſcopis obtinendis, in abundantia aut turgeſcentia ſanguinis confert *V. S. Revulſoria*, v. g. in pede, ſuppreſſis menſibus; in brachio, ſuppreſſa conſueta narium hæmorrhagia; Sed in eroſione partium inepta eſt. Vitentur autem *Purgantia*; copioſiſſimè enim, à levi purgante, non ſine noxa purgantur hæmoptyci. Optima ſunt Diuretica; & imprimis *Opiata*; præcipuè *ſem. hyoſc.* ſi malum eſt ab acrimonia corrodente. Cætera *Remedia ſpecialia* acrimoniam vaſa erodentem ut cauſam frequentiſſimam reſpiciunt. Imprimis *Portulac. ſuccus* aut *Syrup. Opiatis* ſociatus: *decoct. portulac.* aut *plantag.* cum *rad. ſymph.* & *herb. prunel.* in *vino rubro*. *Syrupus*, *decoctum* ac *Conſerva Hed. terr.* polychreſta ſunt imprimis poſt paroxyſmum. Egregia *ſpecifica* ſunt. *Conſ. roſ. antiq: pulv. ſummitat.* & *piloſar. excreſcent. Cynosb.* & *ol. lini* cochleatim uſurpatum. Optimus eſt *ſpir. vitrioli*, modò nulla ſit ſuſpicio ulceris in pulmone. Nobile remed. eſt *cochl. j. vel iij.* ter vel quater in die, *ſucci expreſſ.* ex *Cydon.* in lamellas concif. & in *aq. com.* in diplomate ad mollitiem coctis. Pro *Potu* confert *decoct. pom.* per. reſident. clariſ. vel *decoct. hord.* cum *Paſſul. Corinth.* Laudatur ℥ j. ſterc. mur. cum ſuc. plantag. propinat. mane & veſperi, imprimis ſi ruptum ſit pulmonum vas. *Martialia* aliaque ſupra nominata huc referantur. In graviori malo ex cauſis externis ſæpius recidivante egregia ſunt decocta. Pectoralia ex *lignis*. Ex dictis variæ fiunt *formulæ*. v. gr.

℞. *Sem. hyoſc. papav. alb. an* ℥ x *ter. ſigil. coral. rub. an.* ℥ v. *ſacch. roſ. antiq. q. m. Capiatur crebriùs.*

℞. *Conſerv. Roſ. & Hed. terr. an.* ℥j. *Lap. hæmat. præp.* ʒij. *Coral. rub. præp.* ʒj. *ter. ſigil.* ℈ij *ſyr. papav. alb. q. ſ. f. Elect. cap. pro lubitu.*

℞. *Aq. Chærefol.* ℥iij *Acet. vin.* ʒiij. *Lap. Canc. præp.* ʒj. *Antim. diaph. gr. xv. ſyr. ſcabioſ.* ℥ß. *m pro reliquiis grumoſis diſſolvendis poſt paroxyſmum.*

℞. *Raſ. ſantal. rub.* ℥j. *Raſ. lig. Saſſaf.* ℥ß. *macera & coq. in* ℔ *viij. aq. com. ad conſumpt.* ℔ iß. *add. hed. terr. comar. hyper. & veron. an. m. ij. ſem. fœnic.* ʒvj. *rad. liquir.* ʒiij. *paſſul. j. min. conquaſſ.* ℥ij. *coq. ad remanent.* ℔ *iv. Cap. Colat. bonum hauſtum ter de die.*

SECTIO XVIII.

De Urinæ in Renibus Secretione Læſa.

ARTICULUS I.

De Iſchuria Renali.

SAnguis in totum corpus ex corde diſtributus, in ſingulis viſceribus aliquid patitur. Imprimis in *Liene*, *Hepate*, & *Renibus*. De Hepatis & Lienis vitiis dictum aliàs. Occurrunt jam Renes, quorum officium eſt urinam, ſeu laticem aquoſum ſale vol. ſalſo oleoſo imprægnatum, ſecernere & ſimul certo modo alterare. Hæc ſecretio abolita *Iſchuria Renalis* dicitur, cujus ſigna ſunt ceſſans urinæ excretio, cum nullo veſicæ tumore aut tenſione, nullo pubis dolore aut perinæi gravitate, & nullo levamine ex immiſſo cathetere aut facta ſuctione ex veſica.

Cauſæ in ipſo ſanguine, ſunt compages ſanguinis nimis ſerrata & firma, quæ ſæpè in ſcirrho hepatis & lienis contingit, oriturque ferè ab acido ſui generis intimiùs M. S. cogente; item tanta ſanguinis abundantia ut in vaſis emulgentibus nil ex renibus admittat. *Cauſa in ipſis Renibus*, ſunt, 1. Meatus renales infarcti à calculo, ſanguine grumoſo, aut pure, vel ibidem genitis, vel ex aliis partibus illuc translatis; humoribus craſſis & viſcidis, quorum notitia habetur ex ſordibus in primis viis, aut urina antea turbida reddita cum ſedimento mucilaginoſo copioſo. 2 Atonia ſeu reſolutio fibrarum fiſtuloſarum & nervorum, adeo ut deficiente ſpiritu influo flacceſcant, eorumque orificia conniveant, orta ex vertebrarum aut ſpinalis medullæ læſione, nimia renum refrigeratione, defectu ſpirituum lethali in morbis acutis, &c. Huc referatur & fibrarum ſpaſmodica contractura à calculo aliovè irritante. 3. Defectus aut inertia fermenti renalis, urinæ alterationem & tranſcolationem non promovens, ut in hydropicis.

Prognoſis. Iſchuria renalis periculoſior eſt veſicali; & illa ſine dolore pejor doloroſa. Superveniunt ſymptomata varia propter ſerum urinarium in varias partes translatum, v. gr. anxiètas præcord. torpor ſenſuum, pathemata epileptica, aſcites, tumores œdematoſi; vomitus, ſudores ac halitus plus minùs fœtidi ac urinoſi. Urinoſus ſapor & odor indicium eſt alterationem

quan-

Digitized by Google

quandam factam eſſe à fermento renali, ſed interclusum tranſitum in pelvi. Si hæc adſint ſymptomata per 7. dies, ut plurimum intereunt, licet denuo mejant, propter M. S. infectam & vitium partibus affrictum: utut ſi ſudor copioſus ſeu vomitus crebrior, aliave in alio loco excretio copioſa contingat, diutiùs ſupervivere poſſunt. Si oriatur à calculis renum majoribus, eſt ut plurimum lethalis. Si à reſolutione fibrarum, ſine dolore, inſtat mors.

Cura. Vitia ſanguinis corrigenda nunc *V. S.* nunc *alterantibus affectui primario appropriatis*. Renum depoſitio p. n. removenda, præmiſſis *laxativis* cum tart. vitriol. & *Clyſmat. Terebinthinat.* Obſtructio à ſang. grumo curatur per *diuretica grumos diſſolventia*, viz. *rub. tinctor. hed. terr. chærefol. hyper. ſperma ceti*, *ſuccinata. lap. canc.* cum *aceto*, &c. Sin à pure obſtruente fit malum, curatur per *abſtergentia diuretica*, viz. *terebinth. ſuc.* aut *ſyr. hed. terr. Eſſent. & Extr. hyper. agrimon. &c.* Sin à muco tenaci fit malum, ſedulo præmittenda Laxantia, ne copioſior cruditatum ad renes fiat delatio ex intempeſtivo uſu *incidentium diureticorum*, quæ hìc conveniunt, *viz. Tartar. vitriol. tinct. tartar. ſpiritus urinoſi, ſalia vol. ſuccus vel infuſum armorac. in vino*, *Oxym. ſquill. ſpir. ſal. in decocto rad. petroſel. & cicer. rub. ſuccus parietar. cum oxymel.* imprimis *ſpir. vitriol. philoſ. ſuccus limon. ab* ℥ *ij. ad. iv.* In Atonia renum conveniunt *terebinthinata*, *juniperina*, *ſuccinata*, in & externe: item externe *ol. ſcor.* & *petrol.* In contractura ſpaſmodica fibrarum, *Opiata*, *Cinnab. Antimon.* cum *Sal. vol. ſuccin.* & forſan *mithridat.* in *decocto diuretico*. Ea denique quæ fermentum renale reſpiciunt, magiſque appropriata, ſunt, *emulſ.* ex *ſem. vol. ſuccus parietar.* nitroſæ in antiquis muris repertæ; *fl. cyan.* & *calcatr.* in *vino* cocti; *ſuccus raphani*, vel *infuſum rad. armor.* in *vino*; *capita allii* conciſa cum *vino* vel ſpir. junip. propinata; pulv. ſem. eryſ. ad ʒ j. in vino albo; *liquor betulæ*, *potiones Plateri terebinthinatæ*, cavendo ne *mellis* ſocietas in mulieribus hyſterica pathemata excitet. Accedunt *fol. rib. nigr.* urinæ odorem ſpirantia; & *ſuccus paſtinac. lut.* in ſpecie in pueris. Nobile remedium eſt *ſal. vol. ſuccin.* hinc *ſpir.* & *ſal. vol. urin.* aut *ſalis armon. ſpir. tartar. tinctura nephrit. Amelung. ſpir. Carminat. de tribus*. Perquam diuret. ſunt *lumbr. terr. aſelli* in *vino* infuſ. & expreſſ. & illorum *ſpir. per putrefact.* item *cantharides* rite infuſ. Præter *volatilia*, accedunt *ſalia fixa*, viz. *teſt. ovor. calcin. ad* ʒ *j.* imprimis *teſt. ovor. ſtruthiocameli* in *ſpir. ſalis* ſolut. item *ſal ſtip. fab.* & *geniſt.* non perfecte alcaliſatum, ſed potius ſalſum; *ſal prunellæ*, &c. Accedit fimus *columbinus* aut *equinus vino* in infuſus.

℞. Sem. viol. purp. ʒ *iij. ſem. lithoſperm.* ʒ *j. cum ſ. q. Aq. Petroſel. f. Emulſio*, *add. teſt. ovor. ſtruthion.* ʒ *j. edulcoretur parum.*

℞. Terebinth. Venet. mellis ana ℥ *ß. Vitel. ov. N. 1. Suc. Limon.* ℥ *i. Aq. Gramin. q. ſ. f. Emulſio.*

ARTICULUS II.

De Calculo Renum.

CAuſa frequentiſſima *Iſchuriæ* eſt calculus, qui ut plurimum generatur in renibus, & incrementum accipit in veſica. Generantur calculi ex *urina*, dum acidum manifeſtum occurrit alcali vol & unà coagulantur, permiſta inſimul levi terreſti ſubſtantia urinæ. Si mucilago viſcida ex attritis membranulis tranſudans ſimul coaguletur, *albi* fiunt: ſin ſanguinis guttulæ ex vaſculo

eroſo

eroſo unà concurrant, *rubri* ſunt *Rufi* itaque ſeu *flavi* ſunt ſola urinæ progenies. *Efficiens* utique eſt acidum vitioſum nunc ipſius urinæ, nunc ex primis viis elapſum & urinam magis imprægnans; hinc vini acidioris potatores & arthritici calculoſi ſunt: item *Vomitoria*, & acidum in primis viis *abſorbentia*, à calculo præſervant. Hoc tamen acidum nullo modo calculum generabit, niſi ſal alcali volatile in urina ſeparatum ſit & non debite ſaturatum, ita ut liberiùs ab acido arripi poſſit. Fit hoc per aliqualem putreſcentiam, & ſalium diviſionem, analogam illi quam urina priùs clara & perſpicua, in matula ſtannea tandem cum fœtore exhibet. Si enim alcali urinæ debito ſuo acido ſaturatum ſit, non poteſt ab acido vitioſo coagulari; hinc in ſtranguria nullus eſt calculus, licet urina acido p.n. impregnata excernatur. Fit autem alteratio illa putredinalis ſal alcali ſeparans à fermento vitioſo, occaſione vitioſi acidi fermentativi ex primis viis, acquiſiti vitio diætæ, aut tranſplantato à parentibus, vel cum lacte nutricis hauſto. In hoc itaque fermento alterato & enervato conſiſtit *Lithiaſis*, quæ difficillime eradicatur. *Cauſæ occaſionales* ſunt, lacticinia, caſeoſa, aliaque partim in acidum vitioſum in primis viis degenerantia, partim cum alcali terreo prompte in calculum coagulabilia. Generantur nempe ex iſtis parvulæ arenulæ, quæ occaſione novarum, mutuaque adhæſione & coagulatione tandem in majores lapillos abeunt.

Symptomata ſunt pauca & tolerabilia dum calculus quietus eſt. In Paroxyſmo autem, id eſt, dum calculus eſt in motu ac ad ureteres & veſicam truditur graviſſima adſunt ſymptomata, partim ex attritu membranarũ pelvis & ureterum doloroſo cum ſpaſmis variarum partium, partim ex retenta & aliorſum translata urina, oriunda. Quorum plurima etiam *doloribus nephriticis* ab alia cauſa, *colicis* & *hyſtericis* communia ſunt. Adeſt utique dolor renis vel ſiniſtri vel dextri plus minus acutus, cum ſenſu gravante & fortiter premente. Dum pergit calculus in ureteres dolores magis urgent & lancinantes evadunt; & interdum calculo in pelvim ralabẽte ceſſant, denuo autem ad ureteres pergente recrudeſcunt. Ingruente paroxyſmo urina eſt pauca, acris, admodum ſtimulans, aquoſa, interdum perfectè ſuppreſſa, crebrius cruenta ex aſperitate calculi vaſa lacerante; ſubinde quidem ex tartaro calculoſo reſoluto, abſque ſanguinis conſortio, quaſi ſanguinea apparet. Arenulæ à calculoſis emiſſæ duriores ſunt, ſubinde grandiores, fundum ſaltem matulæ occupantes; friabiles enim & lateribus adhærentes ſunt, nil aliud quàm ſalia ſcorbutica coagulata. Excernitur etiam copioſus mucus albus, levis, mediam urinæ partem ſubinde replens, qui nutrimentum eſt partium læſarum extravaſatum. Accedit dolor tenſivus ſecundùm ureteris ductum, ſtupor cruris & in viris retractio teſticuli lateris affecti; interdum teneſmus; anxietas præcord & ex conſenſu diaphragmatis reſpirationis difficultas, quaſi cingulo reſtringerẽtur coſtæ inferiores; interdum hemicrania lateris affecti; ſubinde convulſiones extremorum, pavores dormientium, dolor titillans in extremitate glandis penis. *Frequentiſſima ſymptomata* ſunt tormina colica, cum nauſea, vomitu, in fœminis paſſio hyſterica, & non rarò partus dolores referens: Oriuntur hæc ex ſpaſmo nervulorum renalium continuato ad plexum Meſaraicum. Diſtinguitur autem hujuſmodi *colica* à *colica eſſentiali*, in eo, quod calculoſi ut plurimum incurvati ſint, & non poſſint ſine inſigni dolore ſe erigere, cum ſtupore cruris, dolore non remittente, dolore etiam in dorſo è regione renis affecti, ſine murmure inteſtinorum, & cum prædicta urinæ conditione. In *colica* autem *per eſſentiam* horum contraria obtinent.

Prognoſis. Periculoſus eſt affectus propter inflammationes renum, iſchurias

rias lethales, & graviſſimos nervoſi generis morbos ſupervenientes. Gravidæ facilè moriuntur aut abortum patiuntur. Calculus quo major & aſperior, eo periculoſior. Superveniens extremorum frigus aut ſudor frigidus; præſertim cum iſchuria, mortem innuit. Urinæ antea tenues excertæ, emiſſæ cum arenulis & fruſtulis lapideis, bonum ſunt ſignum calculi. Interdum certas periodos obſervat paroxyſmus.

Cura. *In Paroxiſmo* dolores & contracturæ ſiſtendæ, & calculus vel infringendus vel promovendus. *Extra paroxyſmum*, quod generatum eſt maturè eliciendum, & generatio futura præcavenda. Pro his ſcopis, *Obſerv.* I. *Diuretica* in *paroxyſmo* moderata ſint, ne vias hactenus attritas exaſperent, & his quantum poſſibile promovendus eſt calculus, ſimul dolores leniendo tam internis quàm externis, his enim durantibus, durabit contractura & anguſtia viæ. II. Ratione acrimoniæ urinæ dolores & contracturas intendentis, conveniunt etiam *lenientia*, *emollientia* dicta; non quod vias calculo laxent, hoc enim ridiculum eſt, aliàs ventriculum & inteſtina laxarent; ſed quod acrimoniam urinæ & inde natos dolores & contracturas ductuum tollant. III. Ratione pathematum in primis viis, à ſordibus liberandæ veniunt. Extra paroxyſmum conveniunt *vomitoria* & *acidum abſorbentia*; *renes abſtergentia*, & *fermenti renalis vitia corrigentia*.

Urgente paroxyſmo, nil æque convenit quàm *Clyſma emolliens* aut *anodynum*, v. g. *urin. puer.* incoctis *emollientibus*, addit. *terebinth.* & *ſale vol. ſuccin.* item ex *lacte*. Hinc *ſacculi* calidi ex *herb. malv. melil. fl. chamom. ſambuc. an. m. j. ſem. lin. fœnugr. an.* ℥j. *ſem. 4. frig.* ℥ß. *m.* vel ſicci, vel aqua cocti, lumbis applicandi. Hinc *litus* anodyni ex *Ol. amygd. d. chamom. lil. alb. & ſcorp. an.* ʒiij. *petrol. alb.* ʒiij. *ol. deſt. ſpic. junip. an.* ʒiß. addit. *camphor.* aut ejus *oleo*; aut *liniment* ex *Ung. Roſ. Camph* cum *Laud. Op.* crebrò calidè inung imprimis poſt *balnea* ex *emollientibus* parata, ſuperimponendo poſtmodum *ſacculos*. —— Dolore his placato, conferunt in principio blanda *laxativa diuretica*, imprimis *tereb.* ʒß. cum *ſcammon. gr. iij.* vel *terebinth.* cum *rhabarb. & cinam.* vel *ſcammon. roſ. gr. iij.* cum *tart. vitriol. gr. xij.* & *ſal. geniſt. gr. vj.* Quo facit etiam Emulſio ex *ſem. viol.* & *papav. alb.* cum *aq. alkek.* parata, addit. *lap. perc. præp* —— Euacuatis primis viis, ſi adhuc urgeat dolor, accendendum ad *Opiata* & *Anodyna appropriatis* miſta, v. g. Malvat. Junip. cum Eſſent. Opi; vel Emulſ. & ſem. 4. frig. maj. amygd. d. Nucl. perſic. vel decoct. fl. chamom. aut ſem. nymph. vel *decoctum Foreſti* egregium, addendo ſingulis hauſtibus ſpir. ſal. acido-ſalſum extremo igne policitum. Item,

℞. *Lap. Canc.* ℈j. *Cinnab. Antim.* ℈ß. *Laud. op. gr. ij. f. Pulvis*. Vel,

℞. *Rad. alth.* ℥j. *liquir.* ʒij. *fl. malv. m. j. ſem. viol.* ʒß. *coq. in ſ. q. aq. hord. Colat.* ℔ij. *adde Syr. papav. alb.* ℥iß. *Lap. Canc. præp.* ʒj. *m. & ita propinetur*.

Sedato dolore, ſi adhuc hæreat calculus, acceſſus fiat ad urinam blande promoventia, & calculum diffringentia. *Diuretica* ſunt *tinctura nephrit. ſpir. carminat. terr. fol. tart. &c.* ſub introitu balnei, dum hujus uſu relaxantur viæ & demulcentur dolores, propinanda. Ubi verò fruſtra adhibentur, ſubſiſtatur, & natura quiete conceſſa forſan ſponte liberabit ægrum. Promovet etiam calculum blandus corporis motus, gaudium, *&c. Lithontriptica vera* talia debent eſſe quæ convenientiam in radice habent cum calculo. Non neceſſe eſt menſtruum calculum diffringens ſit guſti corroſivum, cum dentur menſtrua inſipida quæ validiſſima concreta diffringunt, teſte rore majali, mercurio amalgamando metalla ſolvente, &c. Quin & *ſem. dauc. perſicar. pulv. millep.* & *ſal fimi columb. bene præp.* aliquando calculum diſſolviſſe obſervantur:

hæc

Digitized by Google

hæc autem non *corroſiva* ſed tantum *acria volatilia* ſunt. Ut taceam multa nobis & ventriculo noſtro innocua eſſe, quæ reſpectu aliorum acerrima ſunt; ſicut acet; teſtas ovor. ſolvit, ſed ſubſtratam membranam tenuem non attingit; *Cantharides* ſtomachum non offendunt, ſed acrimoniam circa renes & veſicam explicant. Male itaque ad corroſivitatem reſpicitur. Pauciſſima utique cognita ſunt *Lithontriptica*, adeoque horum defectu meliora uſupanda ſunt *diuretica*, tàm *acidum abſorbentia*, ut *teſtacea*, *lap. minerales* & *animales*, &c. quàm *renes abſtergentia*, ut *raphanacea*, *liq. betulæ*, & balſamica vi *fermentum renum conſervantia*; ut *Juniperina*, *Terebinthinata*, &c.

Inter hæc *Diuretica*, calculum pellunt & renes abſtergunt *Raphanacea*, imprimis *rad.* & ſubinde *folia armor.* vino *infuſa*, & hauſta; aut poſt repoſitionem per 14. dies in cella, deſtillata, unde liquor egregius. *Allii rad.* ſale acri penetrante & acidum coagulans corrigunt & fermentum renum alterant, minutim ſc. conciſæ & in *ſpir. Junip.* propinat. Multum decantatur S. V. in quo infund. hed. terr. & cap. alii. In *ſem.* & *cort. fraxini* eſt *oleum* ac *ſal. vol.* non contemnendum. Hinc præſtantiſſimum obtinetur *oleum ad gut. xii. in vino albo* capiendum, ex *Cort. rad. fraxin.* ℔ *ii. bacc. Junip.* ℔ *iii. Terebinth.* ℔ *i* ß. *ad ii* ß. tritis, commiſtis, in ℔ *ii. aquæ* per 3. menſes ſepoſitis, & poſtmodum deſtillatis. *Sem. hyper.* tritum *terebinthinam* ſpirat, adeoque multum decantatur *Elect.* ex hoc *ſem.* cum *ſacch. roſ.* vel *violac.* Multa præſtat *Sem. dauci* in præſervando calculo, vel in ſubſtantia, vel cerevisiæ fermentandæ infuſ. Item *Aqua deſt. Perſicar.* cum recent. plant. cohobat. Exturbat item calculum *ſuccus limon.* & imprimis *ſuc. betulæ.* Ex dictis *vegetabilibus* cum *S. V. tartariſato eſſentiæ & extracta* parari poſſunt. Accedunt *ſal geniſt. ſtip. fab. ſal prunel.* in ſpecie *Sal. vol. ſuccin.* & ratione nitroſitatis *ſal. fimi columb.* aut acetum macerationis *ſterc. columb.* cum 2. *p. mellis* junctum. Huc facit *Sal ad calculum Polemanni*, viz.

℞. Nitr. (*præp. deflagrando ſulph.* ℥ ß. *ſuper* ℔ *i. nitri*, *& hoc ter repetendo*, *ubi omnia refrixerint & denuo pulveriſata fuerint*) *Sal. abſinth. an.* ℥ *i. Sal. ſuccin. vol.* ℥ ß. *Sacch. alb.* ℥ *vi. Ol. deſt. ſuccin. q. ſ. m. doſ. quantum 3. cultel. cuſpides capiunt*, *ter vel quater de die. Optime renes abſtergit & calculum recent. comminuit.*

Superſunt *lapides*, qui acidum abſorbent, acrimoniam urinæ in paroxyſmo temperant, ac ob acidum abſorptum & hinc mutationem in ſalſum tertium vim diureticam acquirunt. Hinc paratur *liq. elegans* ad gut. xxx. propinandus, ex *Lap. Canc. Judaic. Lync. Spong. Aquil. Glaciei ana* ſolutis in *ſpir. ſal. ultimo* ignis gradu elicito, ad ſiccitatem leni calore coagulatis, hinc pulveriſ. & in cella per deliq. ſolut. Accedit *decoct. Canc. fluv.* aut ℥ *i. pulv.* eorum coctorum in vino ad ſiccitatem; liquor per deliq. ex *teſt. ovor.* ex quibus excluſi ſunt pulli, vel *ov. ſtruth.* cum ſpir. ſal. paratus, modo jam inſinuato; ipſæ *teſtæ* calcinatæ, item R. *Calc. viv. q. v.* affund. *acet. deſt.* ad emin. 4. dig. coq. frigeſ. decant. inſpiſſa, ad ſiccitatem evapora, candefac in crucibulo, hoc extrahe vel *S. V.* vel *Vino* Hiſp: doſ. gut. xx. in calculo. Accedunt *Lumbr. Aſell.* imprimis *alæ* duræ ſuperiores *ſcarabæ. majal.* pulveriſ. & in *vino* propinat. Egregius eſt pulvis ex 4. vel 5. *ſcorp.* lavatis, & vivis per 24. horas in *vino malvat.* relictis, poſtmodum in olla ſupra *folia ſalviæ* poſitis, in furno blande crematis & pulveriſ. Doſ. gr. jv. in *ovo ſorbili* vel *vino*.

ART.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

De Diabete.

NImia urinæ ſecretio & excretio, *Diabetes* dicitur; eſtque duplex. 1. *Nothus* in quo excretio copioſior urinæ tenuis crudæ ſucceſſive & paulatim creſcit, cum ſiti, debilitate virium, ardore lumbari & viſcerum, macie, febre continua lenta; & ſi urina aliquandiu retineatur, lumbi, coxæ & teſtes cum gravitate intumeſcunt. 2. *Verus* in quo potulenta & aſſumpta liquida nimis cito, parum aut nihil mutata, excernuntur. Atque hic eſt qui proprie *Diabetes* dicitur, à *διαβαίνω*, *citò tranſeo.* *Cujus Cauſa* eſt flacciditas renum, non paralytica, ſed nimiæ apertionis, concurrente pylori laxitate; ad quam diſponit crebrior *acidularum* uſus. *Cauſa Nothi* eſt pars ſanguinis chyloſa, ſeu roridum corporis nutrimentum & ipſa pinguedo liquata & ita in conſiſtentiam laticis ſeroſi fatiſcens, per vias urinarias excreta. Hinc obeſi ab uſu *diureticorum* maciantur, hæc enim humores roridos in ſerum vertunt & educunt, ſicut aliàs *purgantia* humores fundere notum eſt. Ex hoc rore chyloſo eſt quod urina diabeticorum dulceſcat. *Cauſa* autem *Colliqueſcentiæ* eſt fermentum acre vol. ſimile *ſal. vol. cantharidum*, in primis viis genitum, ſanguinem & pinguedinem colliquans. Hinc urina diabeticorum acris eſt & ardoris ſenſum excitat. Hinc curatur hic *diabetes nothus* per acrimoniam temperantia, ſicut febris hectica; & ex abuſu *diureticorum* excitari ſolet: Omnia enim *diuretica* abeunt in *acre ſalſum vol.* in primis viis; Hinc Cydon & vin. Rhen. diureticam vim acquirunt in primis viis, & interdum *diabetem* inferunt. Oritur hoc fermentum acre ex digeſtione ventriculi vitiata; non ſecus ac fermentum illud fluxus alvi colliquativos inducens ex eadem oriri agnoſcitur. Succi autem colliquati & pinguedo in ſpecie per renes excernuntur, tam propter formam ſeri renum poris appropriatam, quàm propter vellicationem renum a volatili iſto & acri fermento; unde dolor & ardor lumbaris, & & cætera Symptomata. In *prognoſi*, *diabetes verus parum* habet periculi; nothus autem plerumque lethalis eſt, imprimis poſt immodicum laborem, nimium veneris exercitium, aut chronicas febres.

Cura. Verus curatur per *adſtringentia*, ſc. *martialia*, *decoct. plantag.* in *aq. ferrat.* *decoct. torment.* & *prun. ſylv. tinctur. ſulph. vitriol. bolum armen.* & *ter ſigil.* cum *Conſ. roſ. vitriol.* vitando tamen *Cydonia*, quæ, utut *adſtringentia*, ſunt tamen *diuretica*..... In *Notho* curando corrigendum fermentum illud acre colliquefactivum per *abſorbentia acido-auſtera*; & *narcoticorum* uſu renum irritatio & nimia colliquefactio impedienda. In Principio prodeſt *vomitus* ex copioſa frigida deglutita, ſingulis 4. diebus. Obſervanda eſt eadem *diæta*, quæ in *hectica febre*. Remedia ſunt *ſucc. ſyr.* aut *decocta Plantag. Portulac. nymph. papav.* &c. hinc *magiſt. corall.* cum *ſucc. citri*; aut *Miſtura* ex *Aq. Plantag.* ℥ iij. *acet. deſt. vin* ʒ vj. *coral. r. præp.* ʒ j. *Laud. op. gr. ij. ſyr. portulac.* ℥ j. Capienda cochleatim. Hinc *Lapis hæmatites*, tam *naturalis*, quàm *artificialis* ex *vitriol. Mart* & *ſacch. ſat.* item CC. *uſt. Croc mart. adſtring. tinctur. antiphthis. tinct. ſulph. vitriol. ſuccinum*, *troch. de carabe*, *troch de terr. ſigil.* Nobile experimentum eſt *Aq. Calcis* tam *ſimplex* quàm *comp.* Accedunt *emulſ. nutrient.* & *anodynæ*. Inter *Diætetica* eminet *Lac Chalybeatum aſininum*, item *Aq. Chalybeata* cui *Raſ. C.C. incocta*. Externè renibus applic. *canc. fluv rec. contuſ.* aut eorum *ſuccus expr. ſubinde ſacculi* & *fomenta* ex *plantag.* & *fol. querc.* in aq. chalyb. coctis.

ART.

Digitized by Google

ARTICULUS IV.

De Mictu cruento.

URinæ in renibus Secretio interdum adeo depravatur, ut Excernatur cruenta, interdum loturæ carnium ſimilis, interdum ex opaco plus minus nigreſcens. *Rubedo urinæ ſanguinea* opaca plus minus craſſiuſcula, diſtinguenda à *rubedine ſalina*, perſpicua, clara, ſplendenti, quam comitatur præcipitatio ſedimenti *crocei*, vel inſtar *cinnabaris*, vel *incarnati coloris*, ſcorbuticis familiaris; Cum urina cruenta, ſi ſteterit uno alterove die, craſſamentum ſeponat rubro nigreſcens inſtar ſanguinis grumoſi. Sanguis urinam tingens ut plurimum ex renibus emanat; rariùs ex aliis partibus ad loca urinaria defertur: interdum ex veſica aut pene effluit.

Cauſa eſt anoſtamoſis arteriolarum ad vias urinarias diſtributarum, vel earum eroſio. Mictus cruentus per anaſtomoſin, nunc criticus eſt in febre ardente, pleuritide, ſuppreſſa ſolemni ſanguinis evacuatione, truncata manu vel pede, *&c.* nunc non ſpontaneus, nunc periodicus. Huc faciunt, vini aut acriorum *diureticorum* abuſus, tubuli renum imbecilles & nimis aperti, ubi mictus fere indolens & urina minus tincta, minuſque craſſa, veneris abuſus adeo ut vaſa ſanguifera circa partes genitales hiſcant. Mictum utique cruentum per anaſtomoſin præcedere imo & comitari ſolet dolor gravativus & tenſivus in loco anaſtomoſeos perceptibilis.——*Frequentior cauſa* mictus cruenti eſt *diæreſis* à ſero acri vaſcula rodente, ſcorbuticis & catarrhoſis familiaris. Faciunt huc renum & veſicæ ulcera, calculus aſper, *cantharidum*, *allii*, aut *aloes* abuſus, & funeſti illi mictus cruenti in variolis, febribus malignis, & peſte. In *Prognoſi*; Si à *pudendis* fluat ſanguis, minus eſt periculum; ſi à *Veſica*, periculoſior eſt, quia in veſica ſubſiſtens periculoſam urinæ ſuppreſſionem, aut ſui corruptela varia ſymptomata inferre poteſt. Omnium maximè periculoſus eſt, ſi ex renibus, præſertim eroſis, aut eorum, ut vocant, imbecillitate, malum ortum fuerit.

In *Cura*, conveniunt *remedia* ſupra laudata in *hæmorrhagia*, habita ratione *cauſæ*. Quia ſerum urinarum acre omnem mictum cruentum exaſperat, ſemper addantur temperantia; item *papaverina*, *opiata*. Conducit V. S. *revulſoria* vel *derivatoria*, ſi ſolennis ſanguinis excretio ſuppreſſa fuerit. *Purgantia* acrimonia ſua malum exaſperant. *Rhabarb.* autem in acriori ſanguinis craſi aut renum imbecillitate confert, v. g. *Pil.* ex *Rabarb.* cum *acc Plantag.* aut *terebinth.* His præmiſſis patent remedia, v. g. *miſtura* illa ex *aq. plant. acet. deſt. coral* & *laud.* ad *hæmorrhagias* laudata. Quia tamen ſemper reſpiciendum ad acrimoniam ſeri urinarii, præ cæteris convenit *ſucc. portul.* ad ℥ *ij.* vel jv. Hinc *decoct. equiſet.* & millefol fl. alb. In *erosione* mire convenit *agrimonia* ſeu Eupator. vulg. His add. *ſem. hyper.* & cum hoc paratum *Elect. Timæi* contra *exulcerazion. renum*. Expertum eſt *lac. ovil. ad* ℥ *jv. cum bol. armen.* ʒ *i.* omni mane propinat item *trocb. de carabe* cum *bolo armen.* & *aq plantag.* Accedit *liq. mart ſol ad gr xv.* omni mane per aliquot dies continuat. *Lapis hæmatit* cum copioſo *lacte* egregius eſt & ſi malum ſit à cantharid. *terr. ſigil.* *Opiata* per ſe nota ſunt, in ſpecie *Elect. Triduan.* ex *ſem. hyoſc* &c. pro *ſanguinis ſputo* laudatum. —— Si ex affecta *Veſica* ſit *mictus cruentus*, injiciantur *Aq. Plantag.* ℥ *ii. cum trocb. de carabe* ʒ *i.* vel fortior ſit injectio ex *emulſ. papav. alb.* cum *lap. hæmat.* ——Si ſedato

mictu,

mictu, ſanguis congrumatus in veſica hæreat, ſive ſuppreſſionem urinæ ni ferat, confert *ſuccinum*.

SECTIO XIX.

De Urinæ excretione Læſa.

ARTICULUS I.

De Iſchuria Veſicali.

URina ex renibus per ureteres in veſicam delata, ibi continetur, donec veſica à nimia ejus copia & acrimonia irritata eam pellat. Abolita hæc excretio dicitur *Iſchuria Veſicalis*, quam comitatur tumor & protuberantia veſicæ, cum tenſione & dolore moleſtiſſimo & fruſtraneo urinam mittendi nixu.

Cauſa eſt vel *vitium Veſicæ*, vel *vitium canalis urinarii*. Ratione prioris, ſi nervi à quibus veſica ſuum habet ſenſum, paralyſi, aut ſtupore afficiantur, mediante diuturna mora in frigida, vertebrarum laxatione, læſione ſpinalis medullæ circa os ſacrum, *&c.* Item ſi fibræ veſicæ à nimia diſtentione relaxantur; in his caſibus ſe non ſtringens urinam non emittit. Quo facit etiam ſphincteris ſpaſmus & pertinax ſtrictura in doloribus abdominis ſpaſmodicis, & interdum ſub uſu cantharidum, adeo ut licet ſe ſtringat veſica, nulla tamen ſequatur excretio. Ratione poſterioris, nempe *vitii canalis urinarii* urinam non tranſmittentis, ſe offert ejus anguſtia, ex tumore, inflammatione colli veſicæ & perinæi, tumore glandularum proſtatarum poſt nimiam venerem ureterem comprimente; hinc meatus illius obſtructio vel prope ſui originem in veſica, à calculo veſicæ; pituita viſcida glutinoſa, ſanguine grumoſo, aut pure ex ulcere renum vel veſicæ vel ex aliis partibus ad veſicam delato; vel in ſuo progreſſu ex calculo circa glandem hærente, aut caruncula poſt eroſam urethram. Accedunt *extraordinariæ* quædam *iſchuriæ veſicalis cauſæ*, viz. Diuretica validiora poſt alimenta, vel ante abſterſionem primarum viarum, uſurpata; quæ contenta cruda & pituitoſa ad loca urinaria rapiunt, unde obſtructio. —— *Prognoſis*; cæteris periculoſior eſt quæ ex paralyſi veſicæ, aut nimia ejus diſtentione oritur.

Cura. Si *Veſica* ſit *minus ſenſilis* & quaſi *paralytica*, convenit *malvat. Junip. ol. deſt. junip.* aut *terebinthinæ*; item *ol. ſuccin.* in *aq. petroſel.* Hinc propinentur *purgantia*, per conſenſum veſicam ſtimulantia; vel clyſteres, primò molles, poſtmodum acres. Item comprimatur abdomen, detineatur anhelitus, & his irritis, patefiat urinæ exitus mediante *candela cerea melle* aut *ol. amygd. d.* illita & immiſſa, aut fiſtula coriacea, hæc enim præferenda catheteri, qui non adeo tutus. Prolecta ſic urina, fiunt injectiones in veſicam ex *decoct. puleg. calaminth. rut. caſtor.* & *ſimilibus nervinis*; item applic. cum ſpongia ſuper pectinem *fotus* ex *ſem. aniſ. & petroſel. an. ℥ i. herb. filipend. m. i. Zedoar. ℥ ii. bacc. laur. ʒ i. in vino & acqua coctis*. Fortius eſt cataplaſma ex *cep. alb.* tam *crud.* quàm *ſub ciner. coct.* add. *capit. Allii*, *pingued. anſer. ol. ſcorp.* & *gut. aliquot ol. Juniperi*, regioni renum &

Digitized by Google

num & pubis applicand. vel *perinæo* in ſuppreſſione à nimio coitu. Laudatur *Cataplaſma* ex *Parietar.* & *Chærefol.* cum *Ol.Scorp.* calide pectini impoſita. Aliàs illinitur pubes, perinæum & os ſacrum, *ol.ſcorp.* cum *ung. dialth. ol.caſtor. deſt. junip. rutac. hyper.* &c. vel inungitur umbilicus *ol.maſtich.* Accedunt *ſemicupia* ex *emollientibus* & *nervinis appropriatis*, paulo ante *inſeſſum* exhibitis blandis *diureticis*. In Ardentibus aut Malignis febribus, levamen adfert deambulatio...... In malo à *Veſicæ extenſione nimia*, præter compreſſionem cum manu convenit fotus ex *emol.* & *nervinis*, & *catapl.* ex *chæref. parietar.* & *petroſel.* in *butyro* frixis; item ex *cepis*, educta prius urina per fiſtulam. —— Si *ſphincteris vitio*, illinatur perinæum & pubes *ung. dialth.* cum *ol.papav.* & internè exhib. *volatilia opiatis* miſta ..... Si à *Canthar.* exhib. *lac* & *emulſ. lacteas*. —— Si *ex urethræ anguſtia* aut *inflammatione*, conven. catapl. ex *chæref.* & *pariet*...... Si à *grumo ſang.* conven. interne ſolutio *lap. cancr.* in *aceto*, *decoct. rad. rub.* aut *artemiſ.* cum *chæref. Troch. de carab. ſperma ceti*, *eſſent. hyper. eſſent. traumat.* &c. Et externè *ſtercus boum recentiſſimum* pectini pudendo & perineo inunctum ...... Si *à pure*, propin. *ſuccin.* cum *vino*, item *ol. deſt. tereb.* aut *balſ. ſulph. tereb.* .... Si *à materia viſcida*, conven. interne *armorac.* item *ſuc. limon. ad ℥ iij. vel iv.* cum *vino albo* & *ſpir. tereb.* propinat. item *ſuc. parietar.* cum *oxymel. tart. vitriol. ſal. tartar. ſpir. ſal. d.* —— Si *à Caruncula*, removeatur quantocyus candela cerea, in leviori malo *croco metall.* inſtructa, in graviori *miſtura* ex *merc. præcip.* ʒ *ii. ung. de ceruſ.* ℥ *i ß.* & in graviſſimo, *magmate* ex *merc. ſublim.* & *virid. æris*. Fiat autem candela non ex *cera pura*, ſed add. ℥ *i. terebinth. ad* ℔ *i. cer.* Exeſa caruncula, pro *conſolidatione* immitt. *ung. alb. camph.*

ARTICULUS II.

De Calculo Veſicæ.

VEſicæ calculus urinæ excretionem impediens fere ſemper in renibus generatur, & ſucceſſive in veſica accreſcit, mediante quodammodo nutrimento quod plorant ureteres & veſica læſa, & quod in forma mucilaginis cum urina calculoſorum excernitur. Hinc eſt quod calculi majores lamellatim inſtar *cepar.* cum cortice uno ſuper alterum concreti reperiantur ...... Symptomata ſunt urinæ ſuppreſſio, teneſmus, deſiderium alvum dejiciendi, & dum ad humum ſe incurvant punctio in veſica, ſubinde pruritus in glande & erectio penis ex irritatione per conſenſum membranæ meatus urinarii, liberatio ab urinæ ſuppreſſione pedibus in altum levatis, & in malo diuturno mucilago copioſa cum urina excreta. Dignoſcitur etiam immiſſo cathetere aut digito in podicem; quin & ſaltu vehementiori calculi motus percipitur, modò ex attrita nimis veſica membranæ ejus internæ non adnaſcatur...... In *Prognoſi*, faciliùs in fœminis propter brevitatem & amplitudinem colli veſicæ curatur. Plerumque non niſi ſectione tollitur, & tunc metuenda eſt veſicæ inflammatio lethalis aut ſuperveniens fiſtula. Calculus qui veſicæ firmiùs adhæret, incurabilis eſt.

Cura. Minuatur & excludatur calculus (ſi poſſibile ſit) imprimis uſu *millepedum* aliorumque *ad calculum renum* laudat. Interdum ubi calculus eſt in motu & tamen non bene procedit, *vomituus* convenit, in mulieribus. Externè injiciatur *ſolutio ſterc. columb. calcin.* in *decoct. parietar.* Pubi admoveatur calidiſ-

Digitized by Google

lidiſſimè *cataplaſma ex cepa alba* cocta in *vino decoctionis parietariæ & ol ſcop.* Litus ex *ol. ſcorp. & ping. birc.* & in ſpecie ex petrol. & ubi magis pellendum ex *ol. deſt. ſuccin.* ceu nota tranſmiſſo. His irritis exſcindendus eſt calculus.

ARTICULUS III.

De Urinæ Incontinentia.

C*Auſa* hujus *Proxima* eſt deficiens conſtrictio muſculi ſphincteris veſicæ. *Remota* eſt, 1. Paralyſis nervorum ad ſphincterem derivatorum, ex caſu aut luxatione vertebrarum, vel defectu ſpirituum in morbis acutis & apoplexia. 2. Fibrarum ſphincteris relaxatio à nimia diſtenſione, v. g. nimia fœtus magnitudine. 3. Fibrarum laceratio, à vulnere, lithotomia, partu difficiliore, prolapſu ſinus pudoris, &c. Eſt autem *incontinentiæ* ſpecies impropriè ſic dicta, quando dormientes tantum ſtragula permingunt, oriturque à corpore aut defectu ſpirituum animalium, dum non ſatis firmant tonum fibrarum ſphincteris conſtrictoriarum, verbi gratia in infantibus tenellis, ſenibus & aſſuetis. Huc refertur vitium illud quando urina ſatis diu retineri nequit, propter continuum ac ſenſiliorem in veſica ſtimulum, à calculo irritante, mole uteri geſtantis premente, exulceratione aut excoriatione veſicæ circa collum, tuſſi graviori in corpore obeſiori cujus partes externæ in concuſſione minus cedunt. Huc etiam pertinet veſicæ anguſtia vel nativa, vel adſcititia ex tumore proprio vel vicinarum partium. —— In *Prognoſi*, in ſenibus eſt incurabilis; in pueris ætatis progreſſu curatur, niſi 25. annum excedat, & tunc fere immedicabilis eſt. Si fit ex vitio paralytico, in ſpecie vitio cerebri aut ſpinalis medullæ, difficillime curatur.

Cura. Conveniunt *Nervina* & *Adſtringentia* cum *Specificis*. In ſpecie *Calamintha* cum *vino* ante paſtum pota, item *alchymilla*, *agrimonia*, *plantago*, *hyper. huſuſque ſem. glandes & medullæ gland. caſtor. galang. maſtich.* Admodum laudatur ℥ j. in *vino*; item *pulv. thur.* item *gum. arab. ad* ℨ *j.* in *vino* quando ſtimulus p. n. peccat. In *incontinentia Paralytica*, ℞. *Calaminth. myr. caſtor. an.* ℨ *iij. Gland.* ℨ *v. Pulveris. ſubtil. Doſ.* ℨ *j.* Decantatiſſimum *ſpecificum* eſt *guttur galli toſtum & tritum* cum *vino*; item *pulv. cineris erinac.* cum *medul ſaxor.* item *pulv. inter. tunicæ ventriculi gallin. farcimen* vel *pulvis* vel *cinis pudendi ſuillæ*, *ſtercus capræ*, *mures exſiccat. & pulveriſ.* vel in *butyro elixi*. —— Inter *Externa*, laudantur imprimis *balnea* ex *abſinth. menth. fl. roſ. balauſt. torment.* in *Aq. ferrariorum* coctis; & in malo contumaciori *Thermæ*; Hinc inunctiones cum ol. abſ. menth. nard in. caſtor. balſ. Peruv. Empl. oxycroc. vertebris lumb. applic. nam in malo à vitio nervorum, lumborum & oſſis ſacri, ubi origines ſunt nervorum, maxima habenda eſt ratio. In omni incontinentia niſi à læſione in partu, laudatur *pulv. bufon. viv.* in nova olla uſti, & in ſacculo collo appenſi. Poſt partem difficilem, ſingulare eſt hoc unguent. ℞. *Lap. calam. in acet. deſt. & aq. roſ. 2. vel. 3. lot. & ſubtil. pulveris.* ℥ *jv. Litharg. arg.* ℥ *ij. Ceruſ. præp.* ℨ *j. Ol. Roſ. & Chamom. an.* ℥ *v. Agitentur ſimul per 2. horas, & cum axung. birc. f. ung. agitando ad horæ quadrantem.* —— Hæc ipſa promiſcue tam *diurnæ* quam *nocturnæ incontinentiæ* conveniunt. In ſpecie *Lectimingiis* internè conven. *pulv. cupul. gland.* in *aq.* vel *vin. chalyb.* item *pulv. caſtor.* ad ℈ *i.* junioribus, adultis verò *ad* ℨ *i.* .... Ex dictis variæ fiunt *formulæ*, v. g.

Digitized by Google

℞. *Tunic. ſtom. gallin. pulveris.* ℥ ß. *herb. agrim.* ℥ i. *Erinac. uſt.* ℥ vi. *M. f. Pulvis. Doſ.* ʒ i. *in juſculo gallin.*

℞. *Pulv. medul. lap.* ʒ iii. *gran. maſtich.* ʒ ii. *lign. aloes reſinoſ. exacte pulveris.* ʒ i ß. *m. f. pulv. Doſ.* ʒ i.

ARTICULUS IV.

De Stranguria.

DEpravata urinæ excretio cum ſtillicidio, acerbo dolore, & comitante & ſubſequente, & continua ad mingendum irritatione, *Stranguria* dicitur. Cauſa proxima interna eſt continua veſicæ irritatio, quam ſub *Dyſuria* conſiderabimus: *Externa* eſt *urinæ acor*, magis urethram, minus collum veſicæ interiùs muco craſſo oblitum, dolore afficiens. *Cauſa Diſpoſitiva* hujus acoris eſt inertia fermenti bilis non debite perficiens chylum in duodeno; ſic enim aſſumpta non rite digeſta aceſcunt, & acore veſicam ſtimulant; non ſecus ac *muſtum* vel *cerevisia non rite defæcata* ſtrangurias acore ſuo in ſtomacho inſuperabili inferunt. Accedit ulcus & excoriatio veſicæ, urinæ contactum abhorrens, & ex irritatione propellens. In *Prognoſi*; difficilior eſt quæ ex ulcere veſicæ; illa ex vitio urinæ in ſenibus propter defectum digeſtionis primæ ſæpe incurabilis eſt. Pertinacior ſtranguria interdum ulcus veſicæ infert.

Cura. Acor urinæ temperandus, veſicæ læſio reſtituenda. Poſteriori ſcopo ſatisfaciunt in *veſicæ ulcere* ſupra poſita. Quoad priorem, *opiata* minus conveniunt; optima ſunt *vomitoria*; hinc pro ſcopo a verſorio *Jalap.* cum *tereb.* & *merc. d. Alterantia* ſunt *pulv. glandium*; *Extract.* paratum ex *ſuc. fr. alkek. lap. cancr.* Imprimis *ſuccus* ipſorum *Canc. fluv.* item *pulv. eſſent.* & præcipue *ol. deſt. cort. aurant.* N. M. in abuſu cereviſiæ crudæ; *Decoct. fol.* & *gemmar. rib. nig.* cum *ſem. dauc.* in *Vino rubro*. Egregium eſt *decoct. rap.* item *decoct. herb.* & *bacc. alkek.* cum *Paſſul.* Omnibus *balſamis* præfeatur *balſ. copayb.* in *decoct. petroſel.* Accedit *ol. cer.* in *decoct. cicer. rub. Lixivium ex teſtis ovor.* cum *vino*; *vinum* in quo *ſilices* candefacti aliquoties extincti; *Spir. nitr. d. Sal. tart. C. C. uſt. ſal ſtip. fab.* & his irritis ℈ j. *borracis*; Nec omitt. *Aq. infuſ. cepæ* minutim inciſ. In pertinaciori malo ex vitio digeſtionis, v. g. in ſenibus, confert *Vinum Hiſp. Malvat. Juniper.* item *S. V.* bibitus dum cubitum itur. Externè, ratione continuitatis umbilici cum veſica per urachum, umbilico illinitur *litus* ex *axung. hirc.* ʒ ij. *ol. deſt. cer.* & *cort. aurant.* an. gr. iij. Et ſuffumigatur veſicæ regio vapore *raphani* in *vino* ebullientis. Aliàs in malo pertinaciori, *Clyſter.* ex *lacte*, & injectio *lactis chalyb.* in veſicam locum obtinent.

℞. *Spec. diacurc.* ℈ v. *Pulv.* N. M. ℈ ij. *Lap. Canc.* ʒ i. *cum Sacch. in ſ. q. aq. ſolut. f. Rotulæ adſperg. ol. deſt. cort. aurant. doſ. vj. vel viij.*

℞. *Malvat. Junip.* ℥ iv. *Syr. Cort. aurant.* ℥ j. *Spir. Carminat.* ʒ j *m.*

Digitized by Google

ARTICULUS V.

De Dyſuria.

URinæ excretio cum magno conatu, dolore, & ardoris ſenſu, *Dyſuria* dicitur. Differt à *Stranguria*, in eo quod non guttatim effluat, nec dolorem ante aut poſt excretionem relinquat, nec tam internam veſicæ ſuperficiem, quàm orificium veſicæ aut meatum urinarium, arrodat. Cauſa eſt vel urina acris à copioſis ſalibus imbibitis, v: g. in hypochondriacis, ſcorbuticis, uſu cantharidum, &c. vel frequentiùs colli aut meatus excoriatio & exulceratio ab attritu calculi, &c. adeo ut ab urina naturaliter conſtituta dolorem patiantur. Huc faciunt Proſtatæ glandulæ exulceratæ à contagio venereo, adeo ut urinam ipſæ cum dolore ſummo perferant, & ſimul acrem plorent ſuccum, qui urethram excoriat. Interdum partes urinariæ *per conſenſum* læduntur, in affecto utero, vel inteſtino recto; v: g. à teneſmo, hæmorrhoïd. &c. Excernitur ſubinde in *Dyſuria* mucilago craſſa lactea, quæ nil aliud eſt quàm nutrimentum veſicæ & partium urinariarum. In *Prognoſi*, *Dyſuria* pertinax ad urinæ incontinentiam & veſicæ ulcera diſponit. In ſenſibus difficulter curatur.

Cura: Vel acrimonia urinæ temperanda, vel partes læſæ reſtituendæ. Utrique ſcopo egregiè ſatisfacit *malva*, ejus conſ. ex flor. item ſyr. hinc *decoct. ſem.* cum *nitro* vel *lap. canc. decoct. Foreſt. ad calculum*; *decoct. herb. & bacc. alkek. decoct. fl. nymph. petroſel. ſonchi lævis* cum *ſacch.* & *nitro*; *decoct. fl. malv.* cum *jujub.* & *ſebeſt.* imprimis *decoct. ſebeſt.* addito tantillo *croci ad* ℥ *v.* omni mane. Convenit hic *Terebinth.* ſed ejus *ſpir.* ſeu *ol.* nimis acris eſt. Laudantur *ſuccinata*, *troch. de carabe*, *Pulvis Joëlis* ex *teſt. ovor. ſem. urtic.* & *ſuccino*, & ſi partes urinariæ exulcerentur *troch. ad alkek.* Tandem *Veſica capræ* ſeu *Apri ſylv. maſc. ſiccata & pulv.* item *pulv. oſſium dactylor.* miſtus cum *pulv. carnis ſuæ* inciſæ & in clibano ſiccatæ. Accedant *Lacticinia* & *Oleoſa*; imprimis *ol. amygd. d.* cum *ſyr. dialth.* & *pulv. ocul. canc.* item *Emulſ.* ex *amygd. d. ſem. melon.* & *nucl. perſic.* add. *lap. percar.* Egregiè convenit *Lac*, imprimis ſi à *cantharid.* ſit malum; item *ſerum lactis* in quo decocti fl. *Cyani* & *calcatripi*. Hoc tamen & omnia *potulenta* calide hauriantur. His addantur crebrò *Clyſteres*, nunc blandè *ſtimulantes*, nunc *lenientes*; nam quo contumacior eſt alvus, eo intenſior eſt *dyſuria*. Externè applic. *ſerpil. calefact.* item *catapl.* ex *Rut.* & *Parietar.* in *ol. ſcorpion.* coct. Ungatur & pubes *Linim.* ex *ung. Martiat.* & *ol. laurin. an.* ℥ *j.*

℞. *Thur. Myrrh. Maſtich. an.* ʒ *ij. Succin. Croc. an.* ʒ ß. *camph* ℈ *j. Antim. diaph. ad pondus omnium. Cum Terebinth. f. Pil. doſ.* ℈ *j. utatur* 10. *diebus.*

℞. *Succ. liquir. ſuccin. thur. an. q. v. cum tereb. Cypr. f. Pil.* ℞. *Lap. Perc. Oſſ. ſep. Canc. calcin. Pulv. N. M. an.* ʒ ß. *Extr. Op.* ℈ *j. M. f. Pulvis.*

℞. *Syr. dialt. Fern.* ℥ *iij. ſyr. de cich. cum Rhab.* ℥ *j. Aq. Nymph. Lactuc. Chamom. an.* ℥ *iv. Aq. Cinnam.* ʒ ß. *M.*

Digitized by Google

SECTIO XX.

De Lymphæ in Glandulis Generatione & Motu vitiatis.

SAnguis ad *glandulas* defertur ut ibi aliquid ſeparetur, quod ad conſtituendam lympham requiritur. Vitiatur hujus lymphæ generatio, quando ſerum parcius & craſſius, vel copioſius & tenuius: eſt frequentiùs autem quando Glandulæ obſtruuntur à materia lymphæ generandæ viſcidiore, in quo caſu præter Merc. d. pro expurgatione, optima ſunt ſudorifera ex lignis præſertim *Junipero*. v.g.

℞. Raſ. lig. junip. ℥iii. Raſ. lig. Saſſaffr. ℥iß. Cort. lig. Guaj. ℥i. Herb. Rorifm. m. iii. bacc. junip ℥iß. Macerentur per 24. boras in aq. & vin. an. ℔ii. Coq. in M. B. in cucurbita cum ſuo alembico juncto ad medius, Colatum & Deſtillatum M. adde ſpir. ſal. armon. ℥iii. ſyr. fl. calend. ℥iii. Cap. omni mane bonum hauſtum calide expectando ſudorem.

ARTICVLVS I.

De Catarrhis.

LYmpha glandularum copioſè in partes effuſa propriè dictum *Catarrhum* conſtituit: Et quia frequentiſſima eſt glandularum textura in cerebro, faucibus, locisque vicinis, imprimis membranis pituitariis adhærens, cum vaſis excretoriis minutis eos perforantibus, non mirum ſi hæ partes affectibus catarrhalibus frequentibus obnoxiæ ſint. Defluit nempe lympha aut copioſa, aut Vitiata, ex glandulis imprimis conglomeratis circa caput, fauces, collum, laryngem, aſperam arteriam, aliaſque vicinas partis injuriis maximè expoſitas, unde functionum læſiones & varia ſymptomata.

Cauſa eſt acre acidum partem plus minus ſenſilem lædens, cujus læſionis occaſione ob fibrarum ſtricturam lympha ex vicinis glandulis uberiùs exprimitur, & ita ſemper reſtaurata continuum quaſi rivum eo derivat. Si gravior ſit læſio, alteratur etiam ſpiritus inſitus, & labefactatur propria partis digeſtio, adeo ut loco laudabilis nutrimenti, vitioſum continuò excreſcat excrementum, quod ſimiliter novum alimentum corrumpendo, partem magis magiſque lædet, unde *Catarrhus habitualis*. *Cauſæ Remotæ* ſunt, 1. Digeſtio particularium errata: Hinc poſt variolas acidum oculis infixum, & Gas acidum inſpiratum laryngem irritans & lædens, catarrhum excitat: hinc acidum fermentum circa dentium radices hærens, character phthiſicos hæreditarius, & quodvis fermentum acre ex digeſtione privata enatum, pathemata catarrhalia infert. Huc facit aer externus & inſpiratum quodvis acre partes thoracis lædens & ad catarrhales defluxiones irritans, non ſecus ac ſternutatoria acria lympham copioſam ex naribus emungunt. 2. Ipſa lympha in ſe acrior, acidior & ſalſior (citra occaſionem partis læſæ) ad ſui excretionem glandulas ſtimulans & tandem partes lędens; idque imprimis ubi imminuta eſt urina aut inſenſilis tranſpiratio; & frequentiſſimè ubi chylus in ſtomacho ex digeſtione

Digitized by Google

prava generatur aquoſus & nimis ſalſus, unde ſanguis & ſeroſior & acrior, & conſequenter lympha vitiabitur. Hinc eſt quod ſcorbutus & tabes ex acrimonia ſanguinis, affectus catarrhales ex acriori lympha junctos habent. In catarrhis] Epidemicis, acre inſpiratum partim lympham inquinat, partim loca per quæ tranſit irritat.

Differentiæ. *Catarrhus* eſt vel *accidentalis* & facile delebilis; vel *habitualis* crebriùs recurrens & ſpiritum inſitum labefactans, cujus cauſa eſt partim loci tonus ſemel læſus ex ſpiritus inſiti deficientia, partim remanens à prægreſſo catharrho fermentum p. n. quod ſubinde commotum partem denuo irritat. Eſt etiam *Catarrhus* vel *mitis* ſeu *frigidus* à lympha inſipida uberiùs effuſa ortus, vel *acrior* ſeu *calidus* à lympha corroſiva, cum dolore, & diſpoſitione inflammatoria. Eſt porro nunc *tenuis*, in *principio* nempe; nunc *craſſus*, ſcil. in incremento & ſtatu, quando parte excoriata ejus nutrimentum proprium lymphæ ſe aſſociat, & ſpiſſiorem & temperatam reddit: Non multum differt à *catarrho* vero jam explicato, *catarrhus minus proprie ſic dictus*, ex ſeri ſanguinei decubitu, ob fibrarum aliqualem ſtricturam & contentorum remoram: hinc frigus externum poſt corporis æſtum catarrhum, & refrigeratio nocturna partis, propter clauſos poros, dolorem infert; hinc ſerum ſcorbuticum in pedibus *dolores lancinantes*, dentium irritatio & hinc fibrarum ſtrictura *tumorum maxillæ ſeroſum*, & ſerum acrius pleuram fortuito irritans *notham pleureſin*, catarrhis tributa, inducunt. *Cauſa occaſionalis* eſt læſio & irritatio, vel ex occaſione externa, refrigeratione, &c. vel ex ipſius ſeri pro materia lymphæ diſtributæ acredine, vel habituali in malo ex vitioſo fermento parti infixo & ob ſpiritus inſiti vitium nato.

Symptomata pro partium affectarum varietate variant. In genere præcedunt capitis gravitas, ſenſuum torpor, artuum laſſitudo, horripilatio dorſi levis, febricula veſpertino tempore exacerbans, imprimis ſi majus ſit vitium lymphę præſertim glandularum conglobatarum, ſanguini in axillarem ſiniſtram infuſo junctæ; Tuſſis, raucedo, ſputum & pathemata doloroſa, etiam veſperi & noctu magis affligunt, quamdiu *catarrhus tenuis* eſt; dum vero craſſior lympha peccaverit, æqualiter fere omni tempore affligunt. In *Catarrho Calido* omnia intenſiora ſunt. Crudeliſſimi ſunt ſcorbutici catarrhi, ſuperſtite enim fomite in M. S. recidivant. Si *catarrhus* ex interno partis vitio originem ducat, crebrior recidiva & mutationis tempeſtatum prompta ſenſatio ſpiritus inſiti debilitatem produnt. Si ex dyſcraſia M.S. & ſeri, vitio ventriculi, hoc innuunt crebriores & ex uno loco in vicinum remoti catarrhi, item ſputatio, dum multum ſudant ægri, aut de læſione digeſtionis ventriculi querimoniæ.

Prognoſis. Catarrhi à vitio interno pejores externis; peſſimi autem hæreditarii & à vitio partis privato orti. Quo ſæpius recurrunt, eo periculoſiores propter ſpiritus inſiti labefactationem. In Senibus difficiles ſunt curatu, partim propter digeſtionum & ſpiritus partium inſiti debilitatem, partim propter lympham acriorem & acidiorem. In ſpecie periculoſi ſunt ſi caput petant; plexus enim chorodeus, æque ac glandula pinealis & pituitaria, circa lympham occupatus eſt; adeo ut lympha vitioſa ſecreta, & cerebrum inundans, gravia capitis ſymptomata inferat. Quo facilius excretione aliqua facta levatur Catarrhus, eò melius; quia minus periculum eſt ne ex graviori læſione partis, gravius malum ipſi immineat.

In *Cura*. Primariò reſpiciendum ad cauſam læſionis & irritationis partis, nam lymphæ ex glandulis effuſio & ſeri à ſanguine ſeparatio & retentio, ſunt

ARTICULUS II.

De Coryza.

SI lympha naturaliter nares humectans, copioſa tenuis & acris deſluat, quam ſucceſſive liquor ſpiſſus, varieque ſubinde coloratus inſequatur, catarrhus eſt *Coryza* dictus. Cujus cauſa præter vitium lymphæ & M. S. internum, frequentiſſimè eſt aer hybernus interiora narium lædens, non ſecus ac in labiorum & manuum fiſſuris; occaſione cujus funditur primò tenuis acris humor, qui in progreſſu nutrimento partis excoriatæ ſociatus, ſpiſſior evadit, & narium ſuprema obſtruendo inſpirationem tollit. Idem præſtant *Sternutatoria acria* crebriùs uſurpata; item fumi minerales inſpirati. Quando procedit à ſimili cauſa externa, læditur ſimul larynx cum faucibus, partim à cauſa externa, partim à lympha ex glandula pituitaria, unde ſputatio & tuſſis. Interdum effluvia ex naribus affectis exhalantia fermenti naturam obtinent, & aliorum naribus attracta *contagioſa* evadunt. —— In *Prognoſi*, periculo caret, modò non acrior lympha exulceret interiora narium, & ita ozænas vel narium ulcera producat.

In *Cura*. Irritatio in *principio* ſiſtenda, & mucus productus in *incremento* abſtergendus; ſociando ſimul nunc *laxantia*, nunc *ſudorifera*, pro conditione patientis & catarrhi *epidemici* vel non *epidemici*. Irritationem ſiſtunt, imprimis *Ol. aniſ.* illitum; & ſi jam nares cum rubedine doleant & excoriatæ ſint, cum *polenta* ſubactum; *Camph.* in ol. amygd. d. ſoluta & extrinſecùs naribus applicata; odor *cornuum raſpat. Suffitus* ex *Gum. Anim.* naribus ore & toto corpore exceptus; addit. ſubinde *ſuccin. thur. maſtich. & benzoe*. —— Mucus coacervatus evacuatur per *nodulum ſeq.* ℞. *Fol. major. p. iij. ſem. nigel. contuſ.* ℥ *ij. ol. deſt. major. gut. ij ol. deſt. ſuccin. & aniſ. an. gr. vi. m. D. cum ſtylo*. Item per *ſternutatoria* ex *vitriol. ad alb. calcin. gr. xii. in* ℥ *ii. aq. major. dilut.* liquorem filtratum naribus attrahendo. Si nares obſtruantur, optimus eſt *ſuffitus aceti ſuper ferrum candens effuſi*; item litus ex *ol. nicot. & Irin. an.* ℥ *i. ol. ſtill. major. gt. vi.* intrinſecùs naribus illinendus. —— Si caput ſit grave & obnubilatum, vertici illinitur balſ. Per. vel ubi fortiùs agendum ol. deſt. ſuccin. Pro præſervatione partium oris, in principio retineantur in ore *troch.* ex *mithrid.* & *olibano*.

Quoad faucium phlogoſes & dolores, guſtus abolitionem, raucedinem & tuſſim, coryzæ graviori ſupervenient. præter *ſuffitus* ſupra dictos, conven. *opiata* veſperi adhibita, & lympham acriorem incraſſantia, imprimis *papaverina*. Si viſcidior mucus hinc genitus iſtas partes obſideat, uſurpentur *incidentia expectorantia*. Solent noſtræ mulierculæ fauces & aſperam arteriam à læſionibus aeris præſervare maſticando & deglutiendo jejuno ſtomacho *paſſulas majores* in *ſpir. aniſ.* maceratas; inductos verò catarrhos faucium & layngis fere curant per *ficus*, quibus in fruſtula diſſectis V. S. affundunt & deflagrant, continuò agitando, hinc fruſtula hæc ſemiaſſata veſpertino tempore comedunt.

Digitized by Google

ſtantiæ raræ hydrocephali in adultis. Si adſint flatus, caput leviter pulſatum inſtar Tympani reſonat; & tumor digito preſſus, aut non recedit, aut ad priſtinum ſtatum illico redit. Si humor colligatur extra cranium, caput ſplendeſcit, pulſatum non ſonat: preſſus tumor cedit, nec ſtatim revertitur ad priſtinum ſtatum. Si colligatur inter cranium & cerebrum, tumor non adeo mollis eſt, frons quaſi exporrectus, oculi intenti tumidi & lachrymantes, & ferè inſignis ſenſuum hebetudo. Si hæ circumſtantiæ abſint, & intumeſcat caput, collectio eſt in cerebri ventriculis. Collectio ſupra cranium facilè, inter cranium & cerebrum difficulter, intra cerebrum difficillimè curatur.

In *Cura hydrocephali*, conveniunt *Clyſmata*, adultis eadem purgantia quæ in Aſcite univerſali, infantibus *merc. d.* cum *ſyr. roſ. ſol.* item *tinctura tartari*. Sed internis præferenda ſunt externa vel *diſcutientia*, vel *ſenſibiliter evacuantia*. *Diſcutientia* ſunt *litus* ex *Ol. Chamom.* cum *Balſ. Sulph. tereb.* & *ol. deſt. ſuccin.* item *cochleæ* in *decocto cephalico* contuſæ & applicatæ; *fotus* ex *lixivio Calc. viv.* ſeu *decocto calcis viv. ſulph.* & *vitrioli* colato; cataplaſmata & fomenta ex *Chamom. melil. Artemiſ. ſtoech. arab. calaminth. roremar. abſinth. orig. puleg.* quibus *farin. fab.* & *lupin. ſterc. columb. capril. ſem. aniſ.* & *cumin.* ac *ſimilia* addi poſſunt. Denique Eſſentia roriſmar. ſalv. hyper. & pro recens natis ſola *olei hyper.* continua inunctio. His irritis acceſſus fiat ad *ſenſibiliter Evacuantia*, *ſectionem* nempe *chirurgicam* in *hydrocephalo externo* tolerabilem, ſed in *hydrocephalo intra cerebri ventriculos* periculoſiſſimam. In *Hydrocephalo* intra *Cranium*, cautè fiat ſectio, & caveatur nè unica vice nimium exhauriatur.

Digitized by Google

COLLEGIUM PRACTICUM.

LIBER SECUNDUS.

SECTIO I.

De Spirituum animalium generatione Vitiata, indeque motus & ſenſus Læſionibus : In ſpecie de Vigiliis & Somno Vitiatis.

SAnguis defertur ad Cerebrum ac Cerebellum, ubi ab eodem ſeparatus *Spiritus Vitalis* abit in *Spiritum* ſic dictum *Animalem*, à quo & ſentiendi habemus poteſtatem & movendi activitatem, cum ratiocinationis ſubli miore actione. Pro hujus *Spiritus* varia Conſtitutione, obſervatur non ſolùm diverſitas Operationum Animalium in ſingulis individuis; ſed etiam in Conſtitutione Morboſa, variæ in ſenſu & motu, quin & intellectus Operationibus, læſiones oriuntur.

Diverſitas Spirituum dependet ex varia craſi M. S. & hinc diverſa Conſtitutione cerebri, tam ſecundum texturam naturalem, à Sanguine & Spiritu influo multum variatam, quàm ſecundum conformationem mechanicam ratione pororum, ductuum, &c. quæ omnia ſpiritum Animalem variant. Hinc deducenda eſt inſignis illa ingeniorum diverſitas. Si *Spiritus* hi *Animales* vitioſè generentur aut præternaturaliter alterentur, unà cum Organorum Corporeorum, tam cerebri quàm aliorum, varia Conſtitutione, quaſvis læſiones in ſenſu & motu inducunt. Generantur autem ſpiritus Animales vitioſè, ex *defectu*, ex *abundantia*, & *depravatione*.

Antequàm autem in ſpecie *affectus Facultatis Animalis* conſideremus, notandum. 1. Syſtema nervoſum ex fibris nunc delicatiſſimis nunc firmioribus conſtare, quæ naturaliter tenduntur, & ſimul vim quaſi elaſticam obtinent ad motum; quæ vis, ſub impetu interno ſpirituum Animalium, motum Animalem infert: Si verò impulſu externo commoveatur, ſenſum *externum* facit. Ita ut Spirituum diverſè Conſtitutorum diverſi motus, & fibrarum nervearum diverſa textura, totam *facultatem Animalem* abſolvant. 2. Cerebrum & Nervos ſingularem conſenſum habere ad extra cum motu Lunæ. 3. Mirabilem conſenſum habere cerebrum & partes connexas cum viſceribus Abdominis, in ſpecie ventriculo. Unde ex læſo capite Vomitus, ex imminente Vomitu Vertigo, ex Stomacho vigiliæ, ex imaginatione ſubverſio ſtomachi, in piscantibus & Hypochondriacis imaginationis læſio, ex affecto abdomine in Hyſtericis motus convulſivi partium externarum, & opiata in Stomacho *facultatem* Animalem afficiunt. 4. *Spiritus Animales* eaſdem ſubire materiales Conditiones cum Sanguine.

Digitized by Google

CAPUT I.

De Vigiliis Nimiis.

S*Piritus Animales* in naturali ſubtilitate moti, mediantibus fibris in organis ſenſuum prompte recipiunt impreſſiones, varioſque obeunt motus, quo in caſu animal vigilare dicitur, cujus privatio eſt ſomnus, quæ duo neceſſariâ viciſſitudine ſe mutuo inſequuntur. Viciſſitudo hæc ſi tollatur, ita ut ſomnus vel deficiat vel parcior ſit, oritur *Agrypnia*.

Cauſa proxima omnis *Agrypniæ*, eſt motus ſpirituum animalium aut nimius aut ſaltem continuus, in organa corporea vel interna vel externa, ſenſilium objectorum impreſſiones cerebro communicans. Cauſa autem perpetui aut nimii ſpirituum influxus, eſt 1. Objectum ſenſile tam intra, quàm extra corpus afficiens, & ſpirituum motum excitans, V.g. Clamor fortior, dolor quicunque, tuſſis, *dyſpnœa* ſeu ſenſilis moleſtia circa pulmones; & frequentiſſimè materia quædam vitioſa in primis viis hærens, quæ Agrypnias & pavores infantum inducit, vigiliarum etiam poſt largam cœnam, aut ſub alvo obſtructa, indubiè cauſa exiſtit. His accedunt animæ rationalis curæ ac Meditationes, quæ ſpirituum animalium motu ceu inſtrumento utuntur. 2. Cauſa ſecunda nimii ſpirituum influxus, eſt ipſum vitium morboſum, aut *Spirituum Animalium*, quando mobiliores à calore, febribus, &c. redduntur, aut à Miaſmate maligno vel animi affectibus irritantur; aut ipſius *cerebri* vitium ſpiritus in continuo motu ſervans, vel propter pororum nimiam apertionem, imprimis per inediam; ſub qua cerebrum minùs humectatur; aut propter fibras cerebri irritatas per nutrimentum acrius ab alimentis acrioribus aſſumptis, aut per ſerum acrius undecumque cerebro communicatum. Senibus *Agrypnia* frequentiſſimè ſupervenit, partim digeſtionis primæ vitio & chyli nutritivi defectu, partim ex cerebri ariditate & pororum apertura, liberrimum ſpiritibus commeatum permittente. Melancolici denique moleſtiſſima patiuntur pervigilia; quia præter phantaſmatis melancholici continuam ſpeculationem, eorum M. S acrior & vitio digeſtionis primæ acidior eſſe videtur; unde ſpiritus acriores generantur, & inſimul fixiores, motum impreſſum ſemel in cerebro diu retinentes; fibræ etiam medullares cerebri nutrimento minus temperato vitiantur.

Prognoſis. Vigiliæ debilitatem inferunt. In ætate conſiſtente aut muliebri, plus nocent, quàm in ætate Juvenili aut ſexu virili. In morbis Chronicis præſertim melancholicis, citra noxam diu continuantur; nonnunquam tamen in fatuitatem terminantur. A Vigiliis convulſio aut delirium malum.

Cura. Objectum irritans removendum, ſpirituum impetus blandis Anodynis, aut bene correctis Narcoticis corrigendus, temperatis nutritivis cerebrum humectandum. Ex quibus patet *univerſalia* vulgo dicta, nempe venæ ſectiones, purgationes, &c. niſi per accidens, nil conferre. Vera itaque remedia ſunt *refrigerantia* & *humectantia*, hic *temperata* blande nutrientia, & tandem papaverina: In ſpecie *Emulſiones* ex *ſem. 4. frig. ſem. papav.* & *Amyg. Dulc.* cum *Aq. Nymph.* item *Decoctum bord.* cum *Papav.* & *Liquir.* Sed *Papaverina* & *Narcotica* primatum ducunt: quibus *Crocus* & ſuo modo *Abſinthium* ad-

denda

denda ſunt. Notandum verò opiata omittenda eſſe, quando vigiliæ ſunt inſtantis criſeos ſignum, quando anguſtiam pectoris in *Dyſpnœa*, *Hydrope*, &c. conjunctam habent, ne ſcilicet à ſomno fortiori ſuffocetur æger; quando ſenes ſunt inſomnes, illis enim confortantia potius conducunt; & tandem ubi vires exhauſtæ ſunt, niſi ſaltem in parva quantitate & partitis vicibus exhibeantur.

Externè ad *Agrypniam* uſitatæ ſunt lotiones manuum, pedum & temporum decocto *fol. Lactuc. Nymph. Solan. vitis*, *Flor. Chamom. Cap. Papav.* &c. Inunguntur etiam tempora *Medulla crurum vituli* recenti, item oleo *Papav. expreſſ. ol. N. M. expr.* aut *Ungu. Popul.* cum extracto opii. Applicantur etiam temporibus ac fronti emulſiones ex *nucleis Perſic.* & *ſem. Papav. Alb.* cum *Aq. Nymph.* vel *lacte muliebri* paratæ. Itidem temporibus illiniri poteſt *liquor vermiculorum* in globulis *Cynosbati* repertorum. *Cerumen ex auribus aſini* quantitate piſi temporibus illitum potens eſt narcoticum, ſed periculoſum. *Turunda* ex grano uno atque altero *Laud. Opiat.* naribus indita, ut & *Aq.* Roſ. cum opio & croco tepide temporibus applicata, ſomnum optime inducunt.

In Vigiliis ſenum conveniunt non tam *Anodyna*, quàm *Confortantia*, digeſtionem primam promoventia, V. G. vinum dulce & remedia *Ambrata* & *Moſchata*. *Agrypniæ* in Catarrhis frigidis per uſum *piperis Albi*, item per *Electuaria* ex *Aromat.* & *Calidis* optime ſopiuntur. Alii in vigiliis nimiis à cruditate ventriculi *S. V.* uſum poſt cœnam commendare ſolent. In *Agrypniis* cum Spirituum Abſumptione, vina dulcia cum talibus Analepticis ſunt optima; aut ſi propinanda *Papaverina*, eadem *Aromaticis* ſocianda ſunt, ad imitationem Philoniorum.

CAPUT II.

De Somnio Nimio.

Diſtinguendus eſt ſomnus præternaturalis nimius ab *impotentia Vigilandi*, dum ægri ab operationum animalium imbecillitate, inſtar dormientium jacent, utut revera vigilent, & acceſſu cujuſdam perſonæ inconſuetæ oculos aperiant & deinde collabi ſinant. Diſtinguendus porro eſt nimius ſomnus præternaturalis, à ſomno nimio non naturali, poſt laſſitudines, ſanguinis excretiones, dolores, & quemvis Spirituum ſubitò exhauſtorum defectum. Sæpe etiam *Lipothymia* in Hyſtericis, in debilioribus poſt partum, & poſt largiores venæſectiones, ſub ſpecie ſomnolentiæ ingruit.

Si ſomnus nimius præternaturalis jungatur cum *Delirio* tali, in quo excitati ægri fere delira loquuntur, ac denuo in ſomnum relabuntur, vocatur *Coma Somnolentum* & *Cataphora*. Si *Delirium* ſi tale, ut, licet dormiant, propter gravia inſomnia quoad internas operationes animales revera vigilent, clamitent & inordinate moveant, dicitur *Coma Vigil. Comata* hæc obſervantur ſæpe ſine febri, licet ut plurimum ſint febrium ſymptomata. Si ſopor ſit profundus cum *Delirio* & inſigni oblivione, conjunctus cum febre lenta, *Lethargus* ſeu *Veternus* dicitur. In hoc affectu ægri momento citius omnium ferè obliviſcuntur, & excitati delira loquuntur, ſicut ii qui ex profundo ſomno excitati naturaliter, non adeo appoſitè reſpondent. Febricula lenta adeſt, eaque continua, quæ fere veſpertino ac matutino tempore exacerbatur. Calor nec acris nec mordax, *pulſus* frequentes & magni, urina ut jumentorum

reddi-

Digitized by Google

redditur turbida. Si ſomnus ſit adeo profundus ut æger vix aut nulla ratione excitari queat, quin ſtertendo profunde admodum dormiat, ſalva tamen manente reſpiratione, dicitur *Carus*; qui proximus eſt ad *Apoplexiam* gradus. Nam ſi ab interna cauſa oriatur, revera erit Apoplexia levior; ſi ab externa, *Carus* dicitur. Proprieque *Carus* fit ab errore quodam externo, imprimis nimia ebrietate, fumis carbonum, aut potuum fermenteſcentium hauſtis, nimio *Croci* odore, abuſu fumi Nicotianæ, diutino ſub juglande ſomno, unde nuces illæ Græcis dictæ ſunt κάρυα; mercurii vapore naribus excepto, contuſionibus aut concuſſionibus capitis, &c. Huc pertinent *Noctambuli*, in quibus revera eſt *Somnus Vigilans* & *Vigilia Somnians*, dum clauſis organis ſenſuum externis dormiunt, ſed per Spiritus paulo fixiores ſub imaginationis actione agitatos vigilant. Ab hoc enim poſteriore moventur quidam, neſcientes tamen quorſum. Uno nomine eſt validum ſomnium. Clauſis quidem oculis in locis quæ aliàs peragrare ſolent, conniventibus verò in locis minus conſuetis, ſubinde non ſine nocumento, verſantur. Eſt gradus levior Delirii aut Melancholiæ Hypochondriacæ, Lunæ phaſibus auſcultans, ac ſimili ratione curatur.

Cauſa. Sicut ſomnus naturalis, ex aliquali ſpirituum torpore, & Phlegmatica Diſpoſitione oritur; ita nimius ſpirituum animalium torpor cujuſvis ſomni præternaturalis *cauſa proxima* exiſtit. *Cauſam remotam* ſuggerunt nimia aquoſitas aut pituitoſitas *M. S.* & hinc cerebri; vel ea quæ ſpiritus animales narcoſi ſeu ſtupore afficere valent. Facile fieri poteſt, ut ratione glandularum hinc inde in cerebro reperiendarum, *Lympha* in motu ſuo impedita cerebrum nunc inundet, nunc ex *M. S.* mediante colluvie ſeroſa variis recrementis onuſta in cerebrum deſtillet. A tali cauſa ſpiritus animales torpidiores ac Phlegmatici redduntur, eorumque debita expanſio in porulis crebri hinc inde refertis impeditur. Hinc eſt quod *Hydrocephalus* & Morborum criſes *Lethargum* inducant; quod infantes, propter cerebrum humidius, illique qui phlegmatici ſunt aut catarrhis capitis obnoxii, facile in ſomnum inclinent. Hinc eſt quod ſuppreſſio urinæ, & crebrior capitis lotio ſomnum inferant. Hinc eſt quod Ventriculi cerebri in mortuis multa aqua pleni reperiuntur: quod *Lethargus* ex vitio ſeri cum *Arthritide* periodice ſæpe recurrat; & gravi ſternutatorio levetur. Quoad vim narcoticam ex cauſis internis enatam, ſpiritus figentem, hanc inexpugnabilis iſta dormiendi neceſſitas & junctum delirium, effectus opiatorum ſimillimi, confirmant. Hujus virtutis ſubjectum eſt *acre oleoſum*, non præcisè in capite, ſed in primis viis & Hypochondriis contentum. Huc facit ſomnolentia in peſte, illa item ex aura venenata ex pollice emiſſa, per cauſticum actuale pollici admotum curata; item illa à vaporibus uterinis in paſſione hyſterica, & aliàs à lumbricis, oriri obſervata. Febris lenta *Lethargum* concomitans, videtur eſſe ex genere *Lymphaticarum*. In *Comate Vigili* præter dicta in ſpecie malignitatis narcoticæ ratio eſt habenda.

Prognoſis. *Coma*, præſertim *Vigil*, in febribus ardentibus ut plurimum lethale eſt. Lethargici 7. diebus moriuntur, quos ſi effugiant, ſani evadunt. Sanatur autem Lethargus, evacuata vel ſponte vel arte materia peccante per alvum, aut erumpentibus parotidibus die critico, aut ſi fiat copioſa ejus per os vel nares emunctio: quibus ſi adjungatur febris & reliquorum ſymptomatum remiſſio, ſpes eſt ægrum convaliturum: è contra ſi accreſcant ſymptomata, & erumpat ſudor frigidus, imprimis in capite, lethale eſt. Tremor Lethargo ſuperveniens eſt periculoſus; è contra ſuperveniens Phrenitis ſalutare; ſuperveniens verò phrenitidi Lethargus Lethalis.

Cura.

Cura. Si affectus ſoporoſus à cauſa externa, aſſumptis vel inſpiratis, oriatur, poſt vomitum convenit *Acetum* & *Caſtoreum*. Si a cauſa interna, habenda eſt ratio, an per ſe morbum conſtituat, an verò aliis morbis ſuperveniat. Si per ſe morbum conſtituat, attendendum an vis narcotica, an colluvies ſeroſa illum induxerit. Si per ſe ex colluvie recrementoſa originem duxerit, vel ſi aliis morbis ſuperveniat ſine metaſtaſeos materiæ ſuſpicione, *Vomitoria*, *Purgatio*, *Venæſectio* averſoria & derivatoria, *Sternutatoria*, *Veſicatoria*, & tandem *acria volatilia* ſpirituum torporem excitantia, ſunt optima. Sin verò ex vi narcotica plus minus maligna originem ducant affectus ſoporoſi, poſt vomitum vel præmiſſum vel omiſſum, conveniunt acria volatilia, virulentiæ narcoticæ ſpeciatim contraria, ut & Veſicatoria & Cataplaſmata pedibus applicata.

Inter evacuantia primatum obtinet vomitus; cujus defectu purgatio citò inſtituatur, idque forti Medicamento. Inter purgantia excellit *Scammonium* cum *Caſtoreo*. Pro *Clyſtere*,

℞. *Herb. Abſinth. Centaur. min. fol. Rut. an. M. j. Rad. Pyreth.* ʒ *vj. Pulp. Colocyn. in petia ligat.* ʒ *j. Coq. in ſ. q. Aq. comm. Colat.* ℥ *ix. adde Elect. Hier. cum Agaric.* ℥ *j. Fell. Tauri inſpiſſ.* ʒ *j. vitel. Ovi no.* 1. *M. pro Clyſtere*.

Si colluvies recrementorum cerebrum inundet, juxta hæc conducit V. S. averſoria aut derivatoria; Item in venis Jugularibus. Quibus non ſufficientibus altero die cucurbitulæ ſcarificatæ intra ſcapulas, aut hirudines prope aures applicari poſſunt. Quod ſi nec ſic reſuſcitari videatur æger, præmiſſis talibus (non aliàs) applicentur *veſicatoria* acerrima pro ſcopo excitatorio, nunc vertici, nunc ſincipiti, nunc cruribus. Inſufflentur etiam naribus *ſternutatoria* pro ſcopo evacuatorio, ex *Pul. nicotian. Lil. convall.* an. ʒ *j. Rad. Helleb. Alb.* ℈ *j. Ol. deſtill. major.* gt. jv. *Caſtor.* gr. xij. *M.* quibus *ſal. vol.* & ſpiritus *ſal. Armon.* commodè permiſcentur.

Cum hiſce modò narratis, propinanda internè *appropriata* ſpiritus excitantia. Inter quæ primatum ducit *Caſtoreum*, præſertim ejus *eſſentia* cum *ſpir. ſal. Armon.* urinoſo parata. Hinc *ſpir. ſal. Armon. ſpir. formic. volat. ſpir. ſem. ſinap.* cum vehiculo *Aq. Lil. convall. ſpirituoſæ*, propinati; qui plus præſtant in affectibus ſoporoſis quàm ſpiritus aromatici ſulphurei. Si ſuſpicio ſit virulentiæ narcoticæ, uſurpentur acida volatilia, imprimis *Spir. Vitriol. antepilepticus* cum *urina pueri* paratus, & loco ejus *ſpir. virid.* æris per ſe præparatus. Forſan uſus herbæ *Thee* non inconveniens eſt, cum aliis appropriatis. His rite adminiſtratis ſudorifera ex lignis parata curam claudant.

Cum his *internis* jungantur & *externa*, *acria* nempe ſenſuum organa vellicantia. Tempora igitur, nares frons, ac lingua illinantur, *Ol. deſtill. ſuccin. Majoran. Aneth.* aut balſamis cephalicis: Item *ſpir. ſal. Armon. volat.* in vitro anguſti ſed longi colli naribus ſubinde admoveatur; item *acetum Caſtoreo* infuſum cum linteo naribus applicetur. Conducit etiam pro Lethargicis Sinapi, aceto ſubactum, & forti frictione plantis pedum applicatum. In *Comate* febrili tam ſomnolento quàm vigili plantis pedum admoveatur *Cataplaſma Rad. Raphan. recent. Rut. Piperit.* cum fermento aceto, & ſale communi, vel cum *ſapone nigro* & *ſale marino*. Si narcotica ſomnum induxerint, optimum remedium eſt acetum Caſtoreo impregnatum, imprimis *Acet. Squillit.* in quo *extract. Caſtor.* ſolutum fuerit: qua miſtura frons, tempora, pulſus manuum, plantæ pedum, ac imprimis genitalia irrorentur & ſedulo fricentur.

Si ex vaporibus & fumis venenatis oriatur *Carus*, vomitus maturè inſtituendus, & hinc *Acida* ac *Caſtorina* uſurpanda erunt, V. G. ℞. *Aq. Menth.*

Aq.

Digitized by Google

Aq. Rut. Acet. Rutac. an ℥j. *Eſſent. Caſtor.* ʒ vi. *Syr. Menth.* ℥ ii. *M.* Capiatur crebro. Si ex ebrietate oriatur affectus ſoporoſus, præmiſſo vomitorio, internè convenit *Spir. ſal. Armon.* fronti verò ac temporibus acetum applicandum. *Epithema* ex ſucco *ſemperviv. Ma. acet.* & *nitro* teſtibus applicandum & ſubinde removend.

Pertinet ad hos affectus *Catoche* ſeu *Catalepſis*, quando nempe ægri inſtar ſtatuæ in figura per motum acquiſita fixi perſtant, oculis pertinaciter hiantibus, cum vultu torvo; non dormiunt ſed videntur dormire, nec moventur niſi ab impulſu externo. In hoc caſu certum eſt Spiritus fixatos eſſe minuſque mobiles, quàm naturaliter eſſe debent; & ſimul etiam membra animare, cum mobilia ſint & figuram quamvis retineant. Sed an ſit nimius ſpirituum motus in muſculum utrumque antagoniſtam irruens, an verò coagulatio ſit quædam ſpirituum animalium, res adhuc dubia eſt. Rarus utique eſt affectus, à frigore, menſium ſuppreſſione, vermibus, paroxyſmis Febris intermittentis, vapore carbonum accenſorum, vel amore repudiato quandoque ortum habens. Remedia hactenus proficua, ſunt vomitoria antimonialia, ſpiritus vini rectificatus, ſive internè ſive externè; item Cataplaſmata & Suppoſitoria acria.

SECTIO II.

De Vertigine.

VERTIGO à vertendo dicta, eſt iſte affectus, cum omnia circumrotari videntur. Idem contingit, dum clauſis oculis corpus circumagitamus, & denuo facta quiete oculos aperimus; item enim ebrietate corripimur. Ratione graduum triplex eſt *Vertigo*. 1. Quando corpus tantum & exteriora circumgyrari videntur. 2. Quando adeſt Scotomia, *i. e.* quando oculi velut affuſa caligine obſcurantur, aut varii Colores præ illis verſari videntur. 3. Quando oculorum caligo tantum invaleſcit, ut æger protinus concidat; diciturque *vertigo caduca* quàm proxime ad epilepſiam accedens.

Cauſa eſt motus inordinatus ſpirituum animalium in oculo, auribus, aliiſque ſenſuum organis agitatorum; nam ſpirituum circumgyrata motio, & in retinam illiſio, objectorum externorum circumgyrationem apparere facit, quatenus nempe talem motum excitat, qualem objecta externa reverà in gyrum mota. Unde deducendi ſunt & varii colores, & ſplendores præ oculis verſantes; uti & ipſa caliginis apparentia. Perturbatus enim ſpirituum animalium motus abrumpit corporum lucidorum radioſam ſeriem, adeo ut quaſi deficiat. Parili ratione appulſus inordinatus ſpirituum ad tunicam cochleæ, ſonitum excitat in auribus ſimilem illi à contactu aeris interni naturaliter oriri ſolito. Ulterius, ſi inordinatus hic ſpirituum motus ad muſculos continuetur, nunc ex eorum hinc inde quaſi abruptorum defectu ceſſans objectorum apprehenſio, & caſus, nunc ex inordinato influxu leves convulſiones ſuperveniunt. Adeo ut non ſolùm ſpiritus viſorius in oculis perturbetur, ſed & totum ſpirituum animalium ſyſtema impetuoſiùs in cerebro concitari in *graviori vertigine* videatur; ut ut rotatio illa *vertiginem* inferens in oculis, non

in ce-

Digitized by Google

in cerebro ſedem habeat; niſi diſtinguere velis ipſam actualem circumgyrationem, quæ in oculis, ab ejus apparentia & perceptione, quæ in ſenſu communi peragitur. Hæc de cauſa proxima. Quoad remotam, obſervandum *vertiginem* eſſe vel *per conſenſum* aliorum membrorum affectorum; vel *per eſſentiam*, quando nempe ex vitio cerebri qualicumque immediate oritur.

Partes quorum conſenſu fit *vertigo*, ſunt imprimis ventriculus, cujus varia peccata, imprimis vitioſus ſui generis acor volatilis, orificium ſuperius affligens, vertiginem infert. Hujus manifeſtum indicium eſt, quod jejunium *vertiginem* inferat, una verò aut altera panis bucella eandem avertat, idque frequenter in Hypochondriacis Juvenibus ſtudioſis; item in ſenibus, in quibus cum debili ſtomacho concurrit ſpirituum omnium debilitas & vitiata cerebri textura. In Hyſtericis etiam ſuffocatio dicta uterina à *vertigine* introducitur. Ebrietas ad *vertiginem* diſponit, primò, vitio ſpirituum animalium, à ſpiritu Vinoſo & alimento nondum rite aſſimilato agitatorum; & deinde per conſenſum Ventriculi. Porro flatulenti Cibi in ventriculo, uti & Vermes Inteſtinorum, nonnullos *vertiginoſos* reddunt. Adeo ut *vertigo per conſenſum* ut plurimum fit ex vitio ſtomachi. Præterea tamen ex Liene, Renibus aliiſque partibus nervis inſignioribus ditatis per *conſenſum* itidem oriri poteſt *vertigo*. Sic etiam calculus renum, ex pelvi in ureteribus commotus, in quibuſdam inferre ſolet *ſcotomias*. Refertur *vertigo per conſenſum*, vulgo ad vapores & exhalationes ex inferioribus partibus in cerebrum elevatis, ſed impoſſibilis eſt horum vaporum tranſitus: Percipitur quidem auræ quaſi frigidæ adſcenſus qui ſpirituum reſilitioni imputandus. Nam in his caſibus eſt Spirituum verſus crebrum radiativorum recurſus inordinatus & quaſi reſilitionis impetus, qui vaporis imaginarium adſcenſum infert.

Vertigo per eſſentiam plerumque à cauſa externa afficiente caput & cerebrum producitur; rarò enim à cauſa interna procedit; niſi ſuperveniat *vertigini per conſenſum* quæ texturam cerebri vitiaverit. Quod ſi *per Eſſentiam* à ſeipſa incipiat *vertigo*, originem ducit, 1. Ab aliquo Heterogeneo ſpiritibus permiſto, ut in ebrietate & fumo tabaci. 2. Ab aliquo præternaturali in cerebri medullam immiſſo, cum ſanguine aut ſero influentibus. Hinc ex ſuppreſſione ſanguinis, nimia venere, abſumptiſque ſpirituum animalium copiis, *vertigo* oriri obſervatur. Huc pertinet hiſtoria de chirurgo, lue gallica infectos crebrò curante, qui à virulentia venerea cerebro communicata vertiginem contraxit. Pertinet etiam huc ipſius M. S. conſtitutio præternaturalis cerebrum afficiens & hinc ſpirituum motum turbans. Denique *vertigines per eſſentiam* fiunt ex vitio cerebri quocumque, tam conformationis, ex caſu, contuſione, *&c.* quàm digeſtionis propriæ, quo in caſu abſceſſus materiæ virulentæ nonnunquam juvant.

Prognoſis. *Vertigo* gravior & diuturnior imprimis citra cauſam manifeſtam externam inchoans, in Junioribus epilepſiam, in ſenibus apoplexiam, certiſſimè prænunciat. In ſenibus periculoſior quàm in Junioribus. *Caduca* omnium peſſima eſt.

Cura. Præſervatio reſpicit fomitem Morboſum; & in primis ſtomachum. In curatione, vel vomitus, vel opiata, vel antiepileptica ſunt optima. Obſervandum utique, 1. In *Vertigine per conſenſum* Vomitoria eſſe optima & ſæpe neceſſaria. 2. V.S. vix convenit, niſi à ſanguine foveatur malum. 3. In malo inveterato *per conſenſum* conducunt pilulæ purgantes, ex *Aloe*, *Gum. Ammon. Myrrha*, &c. omnibus novi & pleniluniis inſtantibus veſperi capiendæ, ut nempe mundæ ſerventur primæ viæ, ac fomes ex Abdomine emaret.

Digitized by Google

net. Proſunt etiam vertiginoſis *Pilul. Maſtich. Extract. Helleb. nig. cum Mercur. dulc.* item *M. P.* de *Succin. Craton.* cum ſtimulo *Extract. Colocynth.* 4. Sternutatoria & oculis nocent, & genus nervoſum nimis commovent. 5. Fonticuli brachio inuſti in ſenibus & cacochymicis ſunt proficui. 6. Curato Paroxyſmo, & corpore purgato, de præſervatione opera danda, adeoque imprimis proſpiciendum ventriculo; *v.g.*

℞. *Galang.* ℥ß. *Cubeb.* ʒij. *Sacchari* ℥iß. *M. F. Tragæa; de qua inſpergantur* ʒij. *Pani biſcocto vino generoſo intincto, & ita comedatur una alterave hora ante paſtum.*

℞. *Conſerv. flor. Anth.* ℥j. *Conſerv. Salv. Majoran. an* ℥ß. *ZZ. Indic. condit.* ℥ß. *Sem. Sinap. Eruc. an* ʒiij. *Cardamom. Cubeb. Galang. an.* ℈j. *Sal. vol. Succin.* ʒß. *Spir. Ceraſ. Nigr.* ʒj. *cum Syr. flor. Tunic. f. Electuarium; de quo capiat mane & veſperi pro lubitu.* His adde *Elix. Menth.* cum *Spir. Maſtich.* ſemper proficua.

Hæc curare ſolent vertiginem accidentalem *per conſenſum*, minus *inveteratam*; ſed in *habituali* & inveterata addenda ſunt *Appropriata*, viz. *Pæon. Cubebæ maſticatæ aut vino infuſæ*, *Sem. Sinap. Cinnabar.* & *Nativa* & *Antimon. Succinum*, *præſertim ejus Ol. deſtil.* & ejus loco *Ol. Petræ album.* Unum ex primariis eſt *Stercus Pavonum* vel in pulvere, vel Electuar. cum Conſerv. Roſmar. vel Infuſum in Vino, cui ejus loco adduntur alia *Cephalica* & Epileptica. *Doronicum* magis ex præconcepta opinione quàm rei veritate uſurpatur; *Rupicapræ* enim Alpinæ non hujus uſu, ſed conſuetudine montes ſcandere aptæ ſunt. *Eſſentia Compoſ.* ex *Chærefol.* & *Roſmar.* ſæpe proficua obſervatur, præſertim ſi malum in ſenibus à frigore hyberno intendatur. Laudatur *Decoctum ſalviæ* in *Aqua* aut *Vino*, tam internè, quàm externè pro lotione Capitis, Frontis, & Temporum. Expertum eſt Electuarium ex *Sem. Sinapi* cum *Caricis Pinguibus*. Laudatur etiam ipſa *Pavonum Caro*, ſed *Stercus* nobilius eſt ſpecificum. Egregium eſt *Oleum Buxi* tam internè, quàm externè inungendo temporum arterias poſt aures, & pulſus in manibus ac pedibus. *Elæoſacharum Sal. vol. Succin.* internè multum præſtat. Externè *Ol. ſuccin.* vertici illitum valde laudatur. Aliis nil juvantibus ſacra anchora eſt Laudan. Opiat. cum *Sal. vol. vel Ol. ſuccin.* Poteſt etiam hoc oleum præcordiis inungi. Pro formulis;

℞. *Conſerv. Flor. Anth.* ℥iij. *Ol. Bux.* & *N. M.* & *Menth. an.* ʒiß. *cum ſ. q. Syr. de Cort. Citr. F. Electuarium. Doſis* ʒß.

℞. *Conſerv. Menth.* ℥j. *Conſerv. Flor. Anth.* ℥vj. *Petrol. Albi* ʒiß. *Sal. vol. Succin. gr. xv. Cum ſ. q. Syr. Menth. F. Electuar. de quo capiat mane doſin Caſtaneæ.*

℞. *Stercor. Pavon. Pulv.* ℥iij. *Cinnab. Nativ.* ʒij. *Cubeb. Galang. an.* ʒß. *M. F. Pulvis; pro cujus vehiculo,*

℞. *Aq. Chærefol.* ℥iij. *Liquor. CC. ſuccinat.* ʒj. *M.*

In Paroxyſmo vertiginis conveniunt *vomitoria*, ut *Clyſteres* acres; Infunduntur etiam *ſpirituoſa appropriata* cum *Caſtor.* & *Spir.* & *Sal volat. ſuccin.* & *CC. v.g.*

℞. *Aq. Salv.* ℥ij. *Aq. Menth.* ℥j. *Spir. Lil. Conval.* ʒiij. *Spir. ſal. Ammon.* vel hujus loco *Liq. C. C. Succin.* ʒiß. *Laud. Op.* gr. ij. *vel iij. Syr. Fœnic.* ʒiij. ad vj. *M. In Mulieribus loco Spir. Lil. Conval.* addenda venit *Eſſentia Caſtorei.* Exhibeatur Cochleatim. Interim externè *Balſ. Peruv.* vel *Apoplect.* Vertici, Temporibus, ac Naribus applicetur.

SECTIO III.

De Spirituum in Partes Externas Motu inordinato.

CAPUT I.

De Epilepſia & Convulſione.

MOtus omnis corporis fit per fibras, vel in muſculum collectas, vel in Membranam intertextas, per ſpiritum animalem motas, concurrente tamen ſanguinis adjumento. Si partes iſtæ fibroſæ ex cerebro nervos accipiant, *voluntarium*; ſin ex cerebello, *involuntarium*, ſeu *naturalem*, motum habent. Si *involuntariè* moveantur muſculi, & ſi cum inſigni violentia & moleſtia contrahantur partes ſeu internæ ſeu externæ, *Convulſio* ſeu *Spaſmus*, à *trahendo*, dicitur. Eſt autem hæc *Convulſio* duplex. 1. *Clonica*, quando fit ultrocitroque invita membri contractio & extenſio. 2. *Tonica*, quando membrum contractum rigidum ſine vibratione permanet. Ad ſpeciem hanc poſteriorem, referendæ ſunt, 1. *Tetanus*, anteriorum nempe & poſteriorum capitis muſculorum *Convulſio Tonica*, adeo ut caput rigidum ad neutrum latus verti poſſit. 2. *Emproſthotonos*, ſeu *Convulſio tonica* muſculorum *maſtidæorum*, adeo ut quandoque mentum pectori affigatur, quandoque caput circumducatur & aſpera arteria comprimatur. 3. *Opiſthotonos*, ſeu *Convulſio tonica* muſculorum occipitis, qua occiput verſus dorſum trahitur.

Cæterum ad *Convulſionem tonicam* etiam pertinet *Priapiſmus*, *Satyriaſis*, *Spaſmus cynicus*, *riſus Sardonius*, *Cachinnus obrigeſcens* ex inepta V. S. læſo nervo, & affectus ille quo genua rigent propter contractum nervum ac tendinem, quæ per cavum genu tranſeunt.

Ad primam ſpeciem, *Convulſionem* nempe *Clonicam*, pertinet *Cramba*, ſeu *Spaſmus flatulentus*, cui imprimis Ebrioſi & Arthritici ſunt obnoxii: imprimis autem Epilepſia, quæ motus eſt convulſivus, in quo membra corporis variè trahuntur, vibrantur & agitantur, ſenſuum exercitio quocumque ut plurimum abolito: Cujus ſub ſua latitudine ſpecies tres ſunt. *Gradus* ejus *primus* pertinet propriè ad *vertiginem caducam*, & abuſivè *Epilepſiæ* tribuitur, quando nempe ægri ſubito concidunt quaſi ſomno ſepulti, ſed ſine *Spaſmo* aut *Convulſione*. *Secundus gradus* eſt quando variis motibus corpus percutitur, ſaltando v. g ridendo, pectus percutiendo, ridicula narrando, *&c.* ſenſibus autem aut integris, aut in delirium abreptis. *Tertius gradus* eſt ex prioribus conflatus, ita ut omnis tam ſenſus quàm rationis uſus pereat, ſimulque variis motibus corpus agitetur; dentibus ſtrident, brachia jactitant, pollices arctè in manu claudunt, pedibus tremunt, corpus inſigniter attollunt, incurvant, ſpuma per os rejicitur, lingua morſum læditur, &c. Quibus omnibus ſucceſſive remittentibus, æger tanquam ſomno oppreſſus jacet, & ad ſe rediens nil omnino ſcit: Saltem de perturbatione capitis, & omnium artuum gravi laſſitudine conqueritur. *Tertius* hic *Gradus*, eſt vulgatiſſimus; *Secundus* rariſſimus; *Tertius* ægros pro obſeſſis à demone repreſentat, niſi medici ſcientia innocentiam ægri defendat.

Subje-

Digitized by Google

Subjectum commune *Convulſionum* & *Epilepſiarum*, ſeu, quod idem ſonat, *Convulſionis Tonicæ* & *Clonicæ*, ſunt fibræ nerveæ, & partes per fibras motæ. Unde *Spaſmi* & *Epilepſiæ* dividuntur in *Externas*, quando membra externa, brachia, oculi, pedes, &c. afficiuntur; & *Internas*, quando viſcera membranoſa affliguntur, uti fit in *colicis Convulſivis*, *Nephriticis*, *Hyſtericis*, *&c.*; plures enim ſunt plexus nervei in Abdomine, ex *pari vago* oriundi, adeoque *nervis intercoſtalibus* conjuncti: Nil mirum itaque, ſi his convulſis, inſequantur etiam pectoris & capitis *Convulſiones*, & deinde, ex turbato univerſo ſpirituum animalium ordine, *Convulſiones* etiam partium externarum.

Diagnoſis. *Convulſiones externæ* facilè patent: *Internæ* verò cognoſcuntur ex Borborygmis Abdominis, & ſubitanea hujus contractione aut intumeſcentia, tenſione & duritie, ſubinde & umbilici interiora verſus retractione; ex ſenſu contorſionis partium internarum, in ſpecie inteſtinorum; ex dolore lacerante circa Lumbos, ubi annexum eſt Meſenterium; ſupervenit deinde reſpiratio difficilis, & interdum ſenſus ſuffocationis, quaſi laqueus gulæ injiceretur.

Cauſa Epilepſiæ ſeu *Convulſionum* idem eſt ſpiritus animalis, qui aliàs motum naturalem producit; ſed cum hac differentia, quod in motu naturali ordinatè & placidè moveantur ſpiritus, idque dictante priùs aut voluntate, aut anima naturali: In convulſione autem impetuoſus eſt & rapidus ſpirituum animalium motus, in *Spaſmis* quidem continuus, ſed in Epilepſiis interruptus & inordinatus. In Epilepſiis autem habitualibus aut hæreditariis, ſuſpicor non ſolùm ſpirituum impetum accelerari, ſed & ipſos ſpiritus è naturali ſua craſi magis elaſticos & cum impetu mobiles reddi. *Cauſa remota* in genere duplex eſt. Prima, irritatio quædam in parte ſenſili, ac nervea, qua occaſione ſpiritus impetuoſiùs moventur, atque motu hoc præternaturali in parte nervea ad cerebrum uſque continuato ſimul commoventur reliqui ſpiritus, ita ut aperto quaſi tramite cum impetu per ipſum nervum ferantur, & ita convulſionem fibrarum iſtarum & muſculorum ad quas terminatur nervus inducant: ut in punctura nervi, irritatione ſtomachi à vomitorio, palpitatione cordis, ſternutatione, &c. abundè patet. *Secunda cauſa* eſt aliquid præternaturalè, aut in Cerebro hærens, quod certis intervallis commotum ſpirituum motum turbat; aut ipſis ſpiritibus ibidem permiſtum, eoſdem vitioſè agitans. Sic videmus animi affectus graviores, terrores, *&c.* *Epilepſias ſubitaneas* non rarò inducere.

Differentiæ. *Epilepſia* eſt vel *per Eſſentiam*, vel per *Conſenſum*. Prior plerumque à cauſa remota ſecunda, poſterior autem à prima originem ducit. In *Epilepſia per eſſentiam*, nulla præcedunt *paroxyſmi* ſigna, adſunt capitis ſymptomata, cum torpore aut depravatione quadam in functionibus animalibus internis: Interdum ſequitur fatuitas, & imprimis Lunæ motibus auſcultat. In *Epilepſia per conſenſum*, ut plurimum præcedit alteratio quædam in parte qualibet Epilepſiam inducens; & ſi focus ſit in partibus remotioribus, aura quaſi ſurſum aſcendens Paroxyſmum prænunciat. Epilepſiæ, quæ ex irritatione fiunt, variis modis contingunt; V. G. poſt cerebrum vulneratum & non rite ſanatum propter fermentum acre relictum, poſt *caſum ab alto* propter ſanguinem in cranio putreſcentem & plus minus aceſcentem: item ex Lympha vitioſa & acri in cerebri ventriculis collecta & piæ matris propagines irritante; ex vitio ſtomachi, lumbricis, ſeminis reten-

Digitized by Google

tione & inde nata acrimonia; ex occluſo ulcere in crure, ex variolis & morbilis ante ſui eruptionem vel non ſufficientem excretionem; ex melancholia, Colica præſertim Convulſiva, uſu purgantium acriorum, & creberrimè à ſcorbuticis & hypochondriacis affectibus. Locus ubi fit iſta irritatio, eſt varius, nunc internus, ut meſenterium, genitalia, lien, *&c.* nunc externus longe à capite remotus, ut in Carie oſſis pollicis pedis, tumore digiti pedum minimi, *&c.* quibus in caſibus quaſi aura aſcendit: Cæterum aura hæc aſſurgens non niſi ſenſus fallacia eſt; nullum enim datur ſpatium per quod moveatur, nec movens quod illud propellat; eſt itaque tantum fibrarum levior contractura ſucceſſiva ſecundum nervi diſtributionem, ſurſum cum formicationis quodam ſenſu auram repentem repræſentante, continuata, donec ad principium nervorum accedat, unde ſpiritus animales ibidem violentiùs agitati, facto quaſi agmine & impetu in partes corporis erumpunt. Juvat autem in hiſce caſibus ligatura ſupra partem primariò dolentem injecta, non quod auram illam imaginariam inhibeat, ſed quod partem inferiorem ſtupidam minuſque irritabilem reddat.

Iſtud quod ita irritat & occaſionaliter Epilepſiam infert, præter objectum nervos afficiens, ut ſunt feſtucæ Cranii; ex *cauſis internis* eſt imprimis acidum nervis inimiciſsimum, quodque eos vellicat. Locus autem irritationis eſt imprimis triplex; 1. circa principium nervi, quo pertinent Cerebrum, Cerebellum, & medulla ſpinalis. 2. Circa medium, præſertim circa plexus. 3. Circa inſertionem cujuſdam nervi. Quoad *Epilepſiam per Eſſentiam*, ex vitio cerebri & ſpirituum animalium ipſorum natam; aliquid heterogeneum vitioſum cerebro cum ſanguine inſtillatum, ſpiritus vitioſè movens, hìc conſiderandum; vel aliquid præternaturale ipſis ſpiritibus permiſtum, quod vel immediatè vel mediante ſpirituum agmine occaſionaliter commoto excitatum, ſpirituum motus inordinatè turbat. Huc pertinent, Epilepſia hæreditaria, illa ex fumis Jovialibus, ex febre maligna aut benigna male judicata, ex ſuppreſſa narium hæmorrhagia vel urina, ex ſuppreſſione hæmorrhoidum aut menſium, ex diſcuſſa & non ſuppurata materia poſt aurium dolorem, & illa denique quæ fit ex incipiente gravidatione:

Inter pathemata, quæ epilepticos vexant, non ultimum eſt *ſtridor dentium*, ex convulſivo maxillarum motu; qui & extra Epilepſiam ex paralyſi muſculorum maxillam inferiorem deorſum trahentium nonnunquam oritur. Spuma, quæ per os & interdum per nares excernitur, eſt ſaliva ab aere per conſtrictas fauces vi exploſo agitata & rarefacta.

Prognoſis. *Vertigo* vel Ephialtes crebrior, vel ſplendores aut varii colores oculis obverſantes, paroxyſmi epileptici prænuntii ſunt. *Convulſio ex conſenſu* faciliùs curatur quàm *illa per eſſentiam* In febribus malignis mortem portendit. Si toto corpore à convulſionibus immuni, aut labrum convellatur, aut palpebra, aut lingua, portenditur aut mors, aut epileptica convulſio. Epilepſia hæreditaria, & poſt annum 25. eveniens, rarò curatur. In Junioribus, ætatis, loci & victus mutatio ab epilepſia liberat; in pueris quidem pubertatis mutatio ac venus, in puellis menſtruatio. In Paroxyſmo, ſi ad uſum ſternutatoriorum non ſternutet æger, indicium eſt naturam ſuccumbere. Mulier gravida Epilepſia correpta, aut abortum aut vitæ periculum ſubit; licet & hoc non ſemper obtineat, teſte *Rhodio* & *SchenKio*. Convulſio, à copioſo ſanguinis fluxu, hellebori aut medicamenti purgantis uſu, *Hypercatharſi*, ileo, acutis febribus, gravi phrenitide, vigiliis, mala habetur; febris autem Convulſioni ſuperveniens melior habetur.

Cura.

Digitized by Google

Cura. Extra *paroxyſmum* attendendum ut cauſa remota removeatur, & ſpirituum craſis *Aromaticis* & *Volatilibus* emendetur, per verſus verò motus *Anodynis* corrigatur. In ſpecie conſiderandum an Epilepſia primarius ſit morbus, an verò ſymptomatis rationem habeat; an *per conſenſum*, an verò *per eſſentiam* ortum traxerit; an cauſa ejus remota externa vel interna fuerit. In genere *obſervandum*, 1. Epilepſias Chronicas ex acido vitioſo originem trahere, cujus incunabula fere ſemper in aut circa primas vias latent: adeo ut habenda ſit ratio acidi deſtruendi & primarum viarum evacuandarum. Huc faciunt Curæ Epilepticorum, per acidulas, fontes Spadanos, Martialia, decoctum ſaponis hiſpanici in lacte vaccino. Unde & abſorbentia pro cura Epilepſiæ vulgo laudantur, quæ non niſi abſorbendo acidum operari poſſunt. 2. Si in membro particulari, eoque externo, radix mali fuerit, ligatura fortis deſuper injecta *Paroxyſmum* imminentem cohibet; inuſtus autem fonticulus aut applicatum cauterium, fermentum irritans evacuando, morbum tollit. Setacea etiam & veſicatoria, præſertim ubi ex ſcabie retro pulſa aut ſimilibus oritur malum, quæ quandoque futuræ *Coronali* applicantur, item cranii apertiones, præſertim in vulneribus capitis, ab *Epilepſia* liberant. Si ex Calvaria, ex lue venerea carioſa, oriatur *Epilepſia*, imprimis convenit uſtio. 3. Si oriatur *Epilepſia* ab humoribus vitioſis, proficua ſunt *Decocta Lignorum*, imprimis *Guaiaci*; quibus commodè adduntur *viſcus Corylinus*, quercinus, tiliaceus: Continuato enim uſu, humorum dyſcraſiam alterant, & ſucceſſive vitioſum evacuant: Sed bene prius præmiſſa debent eſſe univerſalia ac primas vias evacuantia. 4. Si cum *Epilepſia* juncta ſit ſanguinis conſueti ſuppreſſio, proficua eſt ſanguinis miſſio variis in locis, V. G. *Hæmorrhoidibus* apertis in illorum ſuppreſſione, hirudinibus internæ uteri parti applicatis, vena in talo ſecata gravidis imprimis poſt ſeptimum menſem; obſervat enim *Zacut. Luſit*. Gravidas epilepticas, ſecta in brachio vena periiſſe, in talo verò non. 5. Appropriata Epileptica non priùs conveniunt niſi præmiſſa fuerint univerſalia; & quidem vomitorium Antimoniale ſi malum in primis viis hæreat, vel purgans ex *Mercur. Dulc.* & *Scammon. Sulphurat.* Convenit etiam uſurpare talia purgantia, uti & appropriata Epileptica, ante novi- vel plenilunia. 6. *Opiata* Appropriatis miſta *Paroxyſmum* optime præcavent, imprimis cùm *Camphor.* vel *Ol. Camphor.* Externe verò *Ol. Buxi*, propter vim anodynam, inungenda ſunt tempora, nares & pulſus. Sed abſtineamus ab his Narcoticis ante præmiſſa univerſalia. Deinde non tam ad *Curationem* crebriùs, ſed ſaltem ad præſervationem aut atrocioris *Paroxyſmi* mitigationem, adeoque rariùs, uſurpentur; quia Epilepſiis diuturnis fatuitas ſupervenire ſolita ab opiatis promovetur.

Accedimus ad *appropriata Epileptica*. Selectiora ex *regno animali* ſunt imprimis *ſanguis humanus*, & ex hoc parata *Spir. Sal Volat.* & *Oleum*. Colligi autem debet ſanguis ex homine recens decollato. Poſt ſanguinem eſt imprimis *ſecundina humana* in *Pulv.* ad ʒ ß. ex qua etiam putrefacta ſit Spiritus egregius, cujus *doſ.* ʒ ß. Deinde raſura *Cran. human.* ex homine violenta morte interempto ad ʒ ii. imprimis os triquetrum, cujus *Ol. deſtil.* vertici inunctum *Paroxyſmum* arcet. *Cran. Human.* cum *ſuccino* ſublimatum ſuggerit ſpiritum & oleum, Antiepileptica excellentia. Si fœtor eſt inimicus, olea circulanda veniunt cum ſpiritu Vini, hinc aliquoties à calcinatis rectificanda. *Spiritus* & *Oleum Cerebri humani*, quin & oſſa hominis reliqua, pariter egregia ſunt. Magis autem eminet *Uſnea Cran. human.* in qua con-

Digitized by Google

fermentata eſt mumia capitis microcoſmici. Juxta hæc dens *hippopot. Philoſoph. Pr.ep.* ſingulare eſt ſpecificum; fiunt ex hoc annuli pedum digitis aut membro Convulſo applicandi. Excellens Antiepilepticum eſt *Caſtoreum* cum *ſpir. Sal. Armon.* in *Eſſentiam* extractum, internè & externè uſurpandum. Egregium etiam eſt ſtercus pavonis ut, & ungula Alcis, & hirundines.

In regno Vegetabili eminet *Pæonia* mas collecta tempore meridiei Sole in Leone ingrediente tam *pulv. Rad.* quàm grana ſeu *ſem.* nigra. Appenditur etiam radix tanquam amuletum. Flores *Lil. Conval.* bene maturi, ante Solis ortum, dum rore majali madent, collecti, protinus à pediculis abſciſſi in lagenam bene clauſam immiſſi & deſtillati, egregium dant ſpiritum Antiepilepticum, ſæpius cum novis floribus deſtillandum: præmiſſis *Vomitoriis* multum conferunt *Viſci*, imprimis *Corylinus* ad ʒ ß: Multa enim in *Corylo* latent, unde etiam *oleum* famoſum *Heraclinum Rulandi* ex hoc ipſo deſtillandum. Obſervandum tamen poſt uſum *Viſcorum* ſubjungenda eſſe purgantia, quia fermentum figunt; quod ſi remaneat, Febres acutas alioſque morbos inducere poteſt. Nihilominus vix cedit *Corylo lignum Buxi*, imprimis ejus *Oleum* ad guttas 10. in *Aq. Flor. Til.* per aliquot dies propinatum. *Sulphur* etiam *Vegetab.* ex *Lycopodio* clavellato, vel quod nobilius eſt ex julis *Coryli*, nobile eſt antiepilepticum, præſertim pro infantibus. *Carbo Artemis Rub.* ipſos. Joannis die ſub Artemiſia effoſſus mirè in *Epilepſia* valet. Optimum etiam remedium ſunt *Flores Til.* unde proſtat aqua ſpirituoſa. Hæc ſunt primaria Vegetabilia, quibus alia *Cephalica* plus minus *Aromatica* ſubinde addenda.

In *regno minerali* primatum obtinent *Sulphura Antimonii fixa*, quippe de natura auri participant; imprimis *Cinnabar. antimon.* vel ejus loco *Cinnab. Nativ.* uti & ſulphur ſubtilius & fixius ex *Scor reg. Antimon.* ultimo artificioſè præcipitatum, quod virtutes habet egregias *Anodyno-Epilepticas*. Juxta hæc optimum eſt *Vitriolum*, imprimis ejus *ſpiritus volatilis*, beneficio *urinæ humanæ* ex *cap. Mort. Vitriol.* per regenerationem imprægnato deſtillatus; Vulgaris enim nullius eſt pretii. Superſunt *Succinum* egregium *Antiepilepticum*, cujus *ſal volat.* admodum potens eſt in *Convulſionibus*, in ſpecie febribus malignis ſupervenientibus. Hinc *Liquor C. C. Succin.* aut *ſal volat. ſuccin* cum *ſpir. ſang. human* miſtum, ſunt compoſitiones egregiæ, quibus interdum Camphora additur, vim ſomniferam obtinens. *Cryſtallus* denique *Montana præparata*, in *Epilepſia* per Conſenſum Abdominis, ubi opus eſt forti penetrantioris acidi abſorptione, multum præſtat. Ex modò recenſitis plures fieri poſſunt formulæ; *V. G.*

℞. *Fol. & flor. Salv.* ℥ *vj. Flor. Lil. Conval.* ʒ *iij. Flor. Lavend. Odor.* ℥ *ij. Rad. Pæon. ver.* ℥ *iij. Fol. & Flor. Major.* ℥ *j. Cinnamom. Elect.* ʒ *vj. Caryoph.* ʒ *iij. Macis* ʒ *ij. Infunde cum Vini Rhen. Opt.* ℔. *XIV. Macerentur per* 14. *dies, & hinc deſtillentur.* Poteſt parari cum & ſine *Caſtoreo*. item poſt rectificationem poteſt addi q. ſ. de *Spir. Sal. Ammon.* vel ſimili *Volatili*, ut fiat remedium eo generoſius.

℞. *Aq. Flor. Til. Salv. & Meliſſ. an.* ℥ *ij. Liq. CC. Succin.* ʒ *iij. ſpir. Theriac. Camphor.* ʒ *i ß. Eſſent. Op.* ℈ *j. Syr. de Pæon.* ℥ *j. M. Doſis cochl.* 3. *vel* 4. *aliquoties de die.*

℞. *Aq. Pæon.* ℥ *iij. Aq. Cerebr. Human. Spirit.* ʒ *vj. Spir. Sang. Eſſent.* ʒ *i ß. Unicorn. ver. præp.* ʒ *j. Cinnab. Antimon.* ʒ *ß. Laud. Opiat. gr. i ß. Syr. de Stœchad Arab.* ℥ *i ß. M.*

Quoad externa ad *Epilepſiam* commendata, eminent *Amuleta* ex *Sambuc*

cre-

Digitized by Google

creſcente ſuper *Salicem*. Item inunctiones cum *Ol. deſtil. Succini*, *A. e b. Rut. Major.* Item cum *Balſ. Perv.* Sunt tamen qui ab ejuſmodi *Odoratis* magis læduntur.

Hæc quoad *præſervationem extra paroxyſmum*. Sequitur *Cura* in *Paroxyſmo*. Si ſit gravior, ad *excitandum Epilepticum* mirè conducunt omnia ea tam *interna* quàm *externa*, quæ quoſvis ſenſus ſeu eorum organa fortiter vellicare & ita ſpirituum inordinatas commotiones, ceu fortiora objecta, in ordinem revocare poſſint. In graviori mirè conducit *Vomitus*. Quoniam nil poteſt ingeri propter arctè clauſa labra, muſculi temporalis ex convulſione, ob id, aperiendum eſt os, admovendo pollicem cum minimo digito ad oris Latera, fortiterque comprimendo, quo facto inſtilletur *vomitorium forte*, *vel penna oleo acriori* intincta faucibus immittenda & ita vomitus ſtimulandus. Loco vomitorii *clyſteres acres*, quibus *caſtoreum* ſociandum, & pro ſtimulo, *Aq. benedict.*, *ſyr. emetic.* aliaque *infuſ. antimonial.* addenda. Sicuti in Epilepſia internè *ſalia volatil.* ita ad ℥ ß. clyſteribus addita proficua eſſe ſolent. *Sternutatoria* ſunt qui adhibent, ſed cautè; potius *ſalia volatil. macra* eorumque *ſpirit.* naribus admovenda, aut neceſſitate urgente naribus ac linguæ inſtillanda, ut excitentur Epileptici. Egregium hîc Ol. ſuccin. ad iij. gut. vel jv. internè cum aq. appropriata ſumptum dicitur. *Lingua in Paroxyſm. ſauciata à dentibus*, inſperſione *ocul. cancr.* & illinitione cujuſdam ſaccharati vulnerarii curatur. Quæ hactenus de Convulſionibus *in genere* dicta, & *in ſpecie* ferè motibus convulſivis Epilepticis ſeu clonicæ convulſioni applicata, eadem quoque convulſionibus in ſpecie dictis *tonicis* accommodari debent. *Cauſa* ejus eſt *irritatio partis nerveæ* admodum ſenſilis continua, in eodem loco, & eodem fere modo. Cujus occaſione continuata, rarò copioſè influunt ſpirit. Animal. & ita in continua contractura fibras & conſequenter partem ipſam retinent. *Irritatio* hæc nunc eſt *manifeſta* ab agente ſenſili inducta; nunc *occulta*, ſeu ab agente minus ſenſili nata. Ex *Manifeſta* irritatione fit *convulſio* in *V. S.* ſi nervus punctim lædatur. Item in *purgationibus* nimiis, aſſumpta *gilla vomitiva* convulſionem lethalem 30. horarum infert. Pariter *Antimonialia* & *Mercurial.* non rite *pp.* & intempeſtivè adhibita, item Euphorbium &c. *Læſiones externæ*, ut ex fractura tibiæ, ictu ſclopeti, clavo pedis digito infixo, opiſthotonum inferunt; Ex V. S. læſo nervo aut læſionibus nervor. crural. ſpaſmum cynicum. Et in genere quævis læſiones nervorum, membranarum, tendinum, præcipue in articulis, convulſiones inferunt. Uulnera capitis, cutis in ſiniſtro capitis latere ſpaſmum cynicum, & tetanum univerſi corporis quandoque intulerunt; vide Hildan. Sic ex *aq. forti*, &c. *Quoad irritationem occultam*; non rarum eſt febres præſertim *malignas & acutas*, non bene judicatas, in convulſiones terminari: ſic convulſionem per metaſtaſin febrim ſolviſſe teſtatur *Bartholin.* Ex Eryſipelate vide *Schenk.* Nec rarum eſt in *arthriticis* & *hypochondriacis* ſi acidum illud volatile ſe profundiùs in partes muſculorum fibroſas & tendinoſas ſe inſinuet, eaſque rigidas & intractabiles reddat, ibidem nutrimentum ſpermaticum chyloſum coagulari & in materiam tartaream quaſi gypſeam tranſire facit, unde ablato motu pars illa contracta & immobilis manet. Pertinent huc *varia recrementa inter cerebrum depoſita* ſpaſmos inferentia; vide exempla apud *Rhodium*, *Schenk.* &c. Pertinet huc ſpaſmus flatulentus, ex ſubtili acri ſeroſo humore muſculos affligente oriundus, non crura ſed alia muſculoſa loca ſubinde affligens. Ex dictis patet, quid ſit *ſubjectum convulſionis*, ita ut in ſubjecto inhæſionis ſeu parte contracta nunc ſimul ſit fomes ſeu radix

Digitized by Google

mali, ſeu *ſubjectum radicationis*, nunc verò differant; unde *convulſio* partis nunc per *eſſentiam*, nunc per *conſenſum* dicitur.

Cura. Imprimis *cauſa removenda*, partes nerveæ leniendæ, *irritatio* earum ſopienda, hinc roborandæ; adeoque *univerſalia* præmittenda, *clyſmatum* injectio valde proficua, & urgente graviore dolore *opiata appropriatis* mixta accedunt. *Remedia interna* ſunt *carminativa*, *cephalica*, *antiepileptica;* in ſpecie *Caſtor*. & ex *ipſo pp.* Salv. Lavendula, *Roſmar. ſpir. vin. theriac.* ſpir. *vin. campb.* In pertinaciori, *decoctum lignorum* ex *guajac. Juniperino*, &c. Hinc *cinnabaris* & alia epileptica præſertim volatilia conducunt. Externa ea quæ ſub forma unctionis oleoſæ & ſpirituoſæ applicantur, ne glutinoſitate & viſciditate poros infarciant, ſint potius penetrantiora, & ſpirituoſiora. Præ cæteris *lumbricalia*, & *liquor oleoſus illorum per deliquium in clibano extractus*, ſic *decoctum in oleo*, & *ſpirit. deſtillat.* Eadem de formicis intelligend. Sic in convulſione *à cholera ſeq. linimentum.* ℞. *ol. irin. verm terreſtr. ana* ℥ *ij. caſtor. pulv.* ℈ *jv. M. exacte.* repetatur inunctio per aliquot vices. Præterea ſpir. vin. crocat. *ſpir. theriacal. campb. eſſent.* ex infuſ. nervinorum. Oleoſa & Pinguia uſitata ſunt Ol. Vulpin. ex *catellis*, *anſeribus aſſatis*, *ol. laurin. lini*, *pinguedo humana*, *medulla animalium*. *Olea acriora* in contracturis à cauſa frigida ſunt ol. petrolei, ſuccini, philoſophor. ol. ſtillat. ex Junipero, Succino, ſpica, galbano. Etiam ol. de euphorbio, ſed admodum caute. Sequuntur formulæ; *v. g.*

℞. Ol. Terebinth. lumbricor. terreſtr. aa. ℥ i ß. pingued. human. ℥ j. canis, ℥ iß. M. Vel,

℞. Ol. Tereb. ʒ ß. Ol. caryophyll. gut. vj. mucilag. bryoniæ. q. ſ. M. His adde ung. nervin. dialthææ, Emp. nervin. Hæc in genere. Quod ſi in ſpecie ex punctura nervi in inepta V. S. optime inſtillatur vulneri ol. de lateribus, ceræ, terebinth. ſtillat. Imponatur etiam Empl. hoc.

℞. Euphorb. ℈ j. Terebinth. ℥ ß. cære parum, M. Si pars nimis dolens & tumida ſit ex V. S.

℞. Pingued. Vulpin. Taxi aa. ℥ iij. ol. deſtil. ſpicæ ʒ ß. Ol. Maſtich. ʒ ij. vini ʒ iij. M calide illinatur ad ignem. Si tumor, dolor, ac livor, ſeq. cataplaſma.

℞. Herb. agrimon. chærefol. flor. chamomil. ana M. i. rad ſymphyti maj. ℥ iii. ſigilli Salomon. ℥ i ß. ſem. Lini, fœnugræci an. ℥ ß. coq. ex ſ. q. aquæ ad conſiſt. cataplaſm. Quod ſi ex articuli luxati reſtitutione fiat convulſio, vid. Scultet. Quod ſi ex vulnere partis, illinatur ol. lumbricor. cum terebinth. vel inſtilletur vulneri balſam. ſulph. tereb. Quod ſi ex ictu venenati animalis illinatur ol. ſcorpion. in leviore, in graviore malo cucurbitulæ ſcarificatæ, cauterium actuale ſupra partem læſam imponatur. Vel Emplaſtr. magnet. arſenical. cum ol. ſcorpion. vel buſon. malax. imponatur. Internè, ſudorem movendo theriaca cum gentiana mixta detur. Si ex hypercatharſi oriatur convulſio, opiata & theriacalia ſufficiunt. In ſpaſmo flatulento fricatio levis partis manu calida, cum ſpirit. Juniperi theriacali: Expertum, & hoc unguentum Cratonis.

℞. Axung. anſerin. rec. ℥ jv. ol. caryophyl. ℈ ß. cinnamom. gut. v. M. In ſpaſmo gravidarum ſuccus matricariæ cum verbena mixtus cervici imponatur. In Contractura à cauſa interna, volatilia temperata, acidum illud corrigentia conducunt. Continuatus uſus lactis in contractura ex arthritide conducit; vide Tackium. Affectibus hiſce convulſivis cognatus eſt *Tremor*.

CA-

CAPUT II.

De Tremore.

PRo ratione graduum eſt *major* vel *minor*, item ſimplex vel *convulſivus*. *Minor* eſt, qui vulgo poſt crapulam aut animi affectus vehementiores contingit. *Major* qui in remiſſione paroxyſmor. Epilepticor. contingit & cum paroxyſmo ceſſat. Dicitur hic tremor convulſivus, ſpaſmus, adeoque ad motus Corporis depravatos omnino revocatur. Nam qui tremore laborant, membra liberè movere nequeunt protenſa aut ſuſpenſa, quin vibrentur modo ſurſum, modo deorſum. In hoc differunt tremores à motibus convulſivis; quod tremor ſemper conjungatur cum motu voluntario, V. G. manus aut pes vix unquam tremit niſi ad curſum adigatur. In motu verò convulſivo, ægro neſcio, ac præter voluntatem motus convulſivi accidunt.

Tremor nunc eſt *univerſalis*, nunc particularis, nunc magnus, nunc parvus. Cauſa tremoris, male rejicitur in facultatem motricem debiliorem & gravitatem membri, ita ut membrum ſufficienter moveri nequeat, quia hujus gravitas ob imbecillitatem illius præponderat. Cauſa enim genuina tremoris eſt *actio duorum*, *pluriumvè muſculorum ſimultanea*, ſeu eodem tempore inſtituta, ſeu ſint antagoniſtæ muſculi, ſeu non, ſed tantum tales, qui ad membri motum concurrere ſolent. Inter actiones talium muſculorum alia eſt principalis, alia minùs, & p. n. adjuncta. Ita ut dum unus brachium extendit, alter ſimul agens, illud torquet aut flectit, vel alio modo movet. Unde prior actio dat motum voluntarium intentum, *poſterior* verò præternaturalem ſeu quaſi convulſivum, unde *tremor*.

Cauſa duplicatæ hujus p.n. muſculorum *actionis* ſunt *ſp. animal.* qui ut naturaliter movent membra influentes naturali motu, ita etiam p. n. moti *depravatè* eadem agitant: & quidem in *tremore ex ſpirituum vitio eſt* talis motus ut cum in unum muſculum agiliùs & copioſiùs influere debent, motu fere uniformi in geminos ſeu binos, pluresvè diſtinctos diſtribuuntur, & ita difformem motum inducunt; idque vel ex proprio vel ex partis recipientis vitio contingit.

Proprium vitium eſt, cum ſpiritus confusè admodum in gravioribus animi affectibus moventur, ut in ira, terrore: Et cum iidem, facultate narcotica fixiores, depravatè per nervos feruntur, qua ratione *poſt nimium potum vini generoſi* membra tremunt ſubinde, non ſecus ac poſt inconcinnum *narcoticorum uſum*. Sed hi à ſpirituum vitio magis *tranſitorii* ſunt & denuo facilè ceſſant. Quoad *tremores graviores* plus minùs *inveteratos* aut *habituales*, ad *partem ipſam* ſpirituum motum *recipientem* reſpiciendum, circa quam ſuſpicari licet, aliquid irritativi circa nervi principium, progreſſum, aut inſertionem occurrere, cujus occaſione ſpiritus ſub motu voluntario non præcisè ad determinatum ſed alios vicinos muſculos ferantur, ſicque tremulum motum inferant. Tremores febribus ſupervenientes convulſivos eſſe non abſurdè aliqui referunt. Vel ſuſpicandum, quod in *habituali & inveterato*, *nervus* per quem influere, vel *muſculus* in quem radiare debent ſpiritus, ita ſint vitiati, ut ob poros & meatus vitiatè conformatos, aut fibras non ritè ſituatas &c. legitimus motus ſpirit. nonnihil pervertatur, ita ut

Digitized by Google

in muſculum motui intento deſtinatum & ſimul deviatione in vicinum ferantur.

His conſideratis, *Cauſæ remotiores occaſionales* tremoris accommodari poſſunt, inter quas ſunt, *venena & mercurialia;* & talia tractantes, v.g. *aurifabri*, ſubinde trementes fiunt. Item qui incautè *cingulo ſapientiæ* ad propellendam ſcabiem utuntur. Item *nimia refrigeratio; Potus nimis frigidi, nive* vel *glacie refrigerati*; *Menſium, lochiorum & ſecundinarum ſuppreſſiones; fœtus mortui retentio.*

Prognoſis. Tremor ſi ſuperveniat aut ſuccedat *paralyſi*, bonum indicium eſt motus naturalis nonnihil redeuntis. Tremor *à cauſis internis* pendens, minimè periculoſus eſt per ſe, ſed de facili in graviores degenerat affectus, ut, *paralyſ. apoplex. letharg. ſpaſm.* &c. *Tremor Senum, item hæreditarius* rarò curatur. Si *tremor* degenerat in convulſionem, malum; ſi in *febri ardenti* tremori accedat delirium, malum; in *morbis ardentibus* ſi ægri manus attentè contrectetur & contremiſcens illa quaſi ſubito revelli videatur, convulſionem, aliaque ſymptomata portendit. Tremor ex retentis poſt partum periculoſus. *Tremor & Epilepſia* à lethargo oriens malum, ſignum proſtrationis omnimodæ facultatis animalis. *Tremor in labio inferiori*, ferè imminentem vomitum portendit; eſt tamen motus convulſivus.

Cura. Imprimis *removendæ cauſæ appropriatis nervinis*, tam *internis* quàm *externis*. Pro *varietate cauſarum* variatur cura; v.g. in *malignis* danda alexipharmaca; in retentis *uterinis pellentia*; ſi ex *fumis metallicis & mercurialibus* imprimis *mineralia*. Ad *Evacuandum* corpus *mercurialia cum extractis laxativis* optima. Inter *remedia nervina* magis appropriata, optima eſt *ſalvia* & ejus *pp:* ut *cerevisia ſalviata, eſſentia ſalviæ cum eſſent. caſtor. mixt.* tam in *uſu interno*, quàm frictione *externa*. Succedit *meliſſa* & ejus Aq. *ſpirituoſa*. *Pœonia, baccæ junip.* item decoctum *lign. junip.* per modum diætæ ſudorif. Hic optimè conducunt decocta ex lignis, ſubſtantia enim aromatica ſua poros ac meatus corporis intrat, diſſolvit mucoſitates, abſtergit ſordes; &c. In ſenibus *fimus pavon:* cum ſ. q. *aq. vitæ* ſubactus & in potu uſurpatus; doſis ʒ j. Item *ol. buxi, corylinum* &c. Si à *Mercurio, decoct. Enul. camp.* optimum v. gr. ℞. *Enul. camp.* ℥ *iij: Fœniculi* ℥ j ß. *coq. ex vin.* ℔ *ij. infuſ. per xij. horas coq. ad caſum tertiæ partis: divid. colat. in partes* 4. ſumendo 1. part. mane & veſperi ut ſudet, & exilit ſudor citrinus; qua potione utendum, donec talis color non videatur amplius. *Auraria* & auri *folia* intus ſumpta Mercur. alliciunt. Inter *Externa* optima eſt *frictio membrorum* cum *urina humana*. Vel ſpir. *lumbricor. formicar. ſal vol. armon* præſertim nuchæ & ſpinæ dorſi; v.g. ℞. *Aq. Artic. A. E.* ℥ *iij. ſp. lumbric.* ℥ j ß. *formic.* ℥ j *eſſent. caſtor.* ʒ *iij. M.* Item *decoctum fol. fraxini* in lixivio pro lotione partium tremularum laudatur.

SECTIO IV.

De Spirituum Animalium Influxu abolito.

CAPUT I.

De Apoplexia.

A*Poplexia eſt omnium functionum in ſenſu & motu ſubita ceſſatio*. Ita ut taliter affectus non ſecus ac fulmine percuſſus jaceat, ſimulque *vox auferatur reſpiratione plus minus imminuta* cum aut ſine *ſtertore*. In hac plurimum functiones & motus ſpontanei læduntur, minus verò naturales, utut in graviori interdum hi plus minus afficiantur; hinc etiam *reſpiratio* plus minus afficitur. *Quoad pulſum*, hic ſubinde *vegetus*, ſed perquam *durus* percipitur, jam puſillus, jam vix obſervabilis. *Color faciei & oculorum* rubet ut plurimum, facies tumida, corpus calet, in paroxyſmo diuturniore facies pallere obſervatur. *Membra* ſunt *laxa*, ut ſi membrum elevatum ſit pondere ſuo ſtatim dilabitur. Æger tactus, irritatus vel acclamatus nec ſentit, neque loquitur; ore hiante, & interdum *ſtertente* profundum dormit. Reſolvitur ſubinde ſphincter ani, ut fæces aut injecta enemata inſcio ſponte ſua effluant.

Hemiplexia eſt affectus talis dimidii corporis, qui dextras vel ſiniſtras partes afficit, à ſagittali ſutura uſque ad perinæum. Obſervatur denique à *Lindano* ſpecies apoplexiæ, proprio nomine carens, ſed rara, ubi omnia infra collum *motu & ſenſu privantur, excepto capite*. *Ultima apoplexiæ ſpecies* eſt & levis, *Paraplexia*, ſeu *Paraplegia*, quæ tantum *in uno alterove membro* majore vel minore contingit. Sed *tres hos ultimos caſus* ad *Paralyſin* referre ſolent. Dicitur aut vehemens aut levis, ratione cauſarum & ſymptomatum. Apoplexia levis curatu facilis eſt, vehemens ſeu univerſalis non niſi febre ſuperveniente.

Cauſa proxima generationis formalis *Apoplexiæ* eſt deficiens ſpirit. animal. motus in *cerebro* & *cerebello*, & hinc eorundem ceſſans influxus in membra reliqua. Si *cerebelli* fiat *culpa*, non tam apoplexia, quàm *Syncope cardiaca* erit, in qua cordis motu penitus ſublato, circulationis ſanguinis ceſſatio, & in cerebrum diſtributio ſpirituum animalium neceſſaria tollitur, & mox pulſu & reſpiratione interdum ad ſenſum penitus ſublatis, ſine ſenſu & motu mortuorum inſtar jacent; ſeu *ſanguinis vitio*, quod rarius; ſeu *nervorum* cardiacorum *convulſorum* culpa, ut in affectibus hyſtericis & ſimilibus; ſeu *ſpirituum* in ſuo ex cerebello influxu inhibitorum cauſa eveniat.

Cauſa remota materialis ſeu occaſionalis eſt *vel interna* vel *externa*. Utriuſq; internę præcipue, ratione fit *apoplexia* vel *accidentalis* vel *habitualis*. Utraque eſt vel *privativa* vel *poſitiva*. Privativa eſt quæ citra directam ſpiritibus inductam alterationem oritur: ut à *ſuſpendio*, *caſu ab alto*, *à ſanguinis effuſione intra cranium*, *meatuum cerebri obſtructione* qualicumque. *Poſitiva apoplexia* eſt, quæ fit à cauſa quæ ſpirituum animal. craſin vitiando, eoſdem ad motum & functiones ineptos reddere, & ita narcoſi & ſtupore quodam afficere valet; qualis vis in opiatis, carbonum fumo, fulmine notiſſima eſt. *Privativa* fit vel ob *ſanguinis deficientem*

Digitized by Google

tem naturalem circulum ad & per cerebrum, & inde ceſſantem ſpirit. generationem, idque vel *viarum* vel *ſanguinis* culpa, vel ob ſpirit. denegatum motum in cerebro, & effluxum, ob pororum & meatuum ejus vitium, ſive in *centro* ejus medullari, adeoque corpore calloſo, ſeu in ejus *progreſſu* circa corpora ſtriata & caudicis medullaris initium, idque nunc in *univerſo* cerebro, nunc in altera ejus *medietate*. *Sanguinis motum circularem deficientem*, indeque apoplexiam natam, illuſtrat ligatura fortis collo injecta. Hanc ſi fortiùs ſtringas, ut ita arteriæ carotides & venæ jugulares conſtrictæ ſanguinis circulum ad cerebrum tollant, eo ipſo momento omnis motus, & ſenſus perit, ut ut adhuc ad tempus ſupervivant. Patet in canibus, ſi facta cutis colli apertione ligentur fortiter arteriæ carotides, ita ut adhuc parvæ arteriæ cervicales liberæ relinquantur; canis enim ſomnolentus, & torpidus jacet, & tamen ad biduum fere ſupervivit, & actionibus animalibus maximè imminutis, quidquid ſupereſt beneficio arteriarum cervicalium liberarum obtinet.

Cauſa igitur apoplexiæ eſt obſtructio venæ & arteriæ. Verùm non exiſtimandum eſt, deficientem influxum ſanguinis, per unum alterumve arteriarum carotidum ramum, inferre apoplexiam, ſed potius ex impedito ſanguinis per venas refluxu, & hinc ejuſdem in cerebri cerebellique confiniis aut ſtagnatione aut extravaſatione potius apoplexiam oriri. Eleganter enim *Willis* majus eſſe periculum ex abundantia quàm defectu ſanguinis aſſerit. *Unde non niſi rarò & ſaltem externæ cauſæ* violentia talem apoplexiam ex *denegato ſanguinis per arterias influxu* oriri exiſtimem, quin potius propter impeditum circulum, ex *denegato refluxu*, & hinc cerebri repletione, aut compreſſione, aut à ſero extravaſato repletione, ſicque ſpirituum impedito motu, hujuſmodi apoplexias vitio ſanguinis circuli contingentes oriri arbitror. Impeditur autem *ſanguinis refluxus*, vel *viarum*, vel *vaſorum*, vel *ſanguinis* culpa. *Viarum* vel *vaſorum* culpa, ex contuſione, ruptione, & ſimilibus. *Sanguinis* autem culpa, quando nimis grumoſus, craſſus, in vaſculis meningum, & aliis vaſis cerebri hæret. Nam ſicuti *ſanguis ſiſtens in pulmonibus ſyncopen cardiacam*, ita *in cerebro apoplexiam* infert; quæ non niſi loco affecto differunt. Veteres ex ventriculis cerebri obſtructis vel ſero repletis aſſeruerunt apoplexiam, ſed experientia hodierna contrarium demonſtrat. *Spirituum enim motus deficit ex pororum conniventia*, cujus occaſiones poſſunt provenire à *contuſione*, *concuſſione capitis* &c. à *ſanguine grumoſo*, abſceſſu *meningum*, vel alia cauſa interna vel externa. An *pituita extrinſecùs circa ſpinalem medullam colligi*, & ita apoplexiam inducere poſſit, dubito, propter lentum ejus motum; niſi vehiculo ſeri aut lymphæ à motu naturali aberrantis, ad iſta loca delata & collecta fuerit. Cujus exempla ſatis habent authores: adeo ut apoplexia privativa nunc dicatur *ſanguinea*, nunc *ſeroſa*.

Sed ultra hanc *privativam* alteram apoplexiam *poſitivam* dari confirmant tam *opiata* in majori doſi ſumpta, *quàm carbonum* aut *liquorum fermenteſcentium gas*, ut & *vini* vel S. V. abuſus. Sed cum hæc fiant à *cauſa externa*, etiam *à cauſa interna* enaſci poteſt *poſitiva*, nempe *à certo quodam veneno narcotico* & *glaciali* in ventre hærente, & enato propriæ digeſtionis errore, occaſione cujus Archeus horreſcat, fugiat, & ideas cadaveroſas illius recrementi pariat. Unde ſubitaneo tali caſu ſpiritibus iſtorum locorum terror excitatur; propter quem medullæ latus debilius contrahitur, unde paralyſis apoplexiæ ſupervenire dicetur. In hac hypotheſi conſideranda, 1. *res ipſa*, *an ſit*: 2. *modus rei*, *an ita ſe habeat*. *Quoad prius*, *apoplexiam excitari* à *cauſis internis*,

ſpir

ſpirit. animal. ſtupidos & torpidos reddentibus & ita poſitivè operantibus, iiſque circa ſuperius orificium ventriculi hærentibus, confirmantur 1. à *juvantibus*. Vomitus & clyſmata acria hic proſunt, ſubtilia odorifera & aromatica, & omnia ſtomachica brevi recreantia. 2. A nocentibus. Halitus carbonum ore tenus inſpiratus gravem vertiginem, item carum infert, ex affecto imprimis ſtomacho, nam ob id vomitus juvat. Sed *carus* & *apoplexia* nonniſi majoris aut minoris ratione differunt. Sic à tabaci abuſu, & uſu fungorum idem ſequitur. 3. *Ab Adjunctis*, nempe anxietate præcordiorum, ſomnolentia, virium defectu, ſpirituum animal. inopia & torpore. 4. Ab *antecedentibus;* ſic vertigo per conſenſum ſtomachi eſt prodromus apoplexiæ in ſenibus. Plura de his apud authores extant exempla. 5. *Remedia appropriata*, v. g. *Cinnabar. Antimon. Antimon. Diaphor.* &c. intra primas vias poſitivè operantia, ſunt egregia. *Quoad poſterius*; *modus fiendi ſubitaneus*, & frequenter *momentaneus*, non ſolo *humorum ſeroſorum aliorumve* defluxu aut viarum oppilatione, ſed virulentiæ *cujuſdam* vitio ſpiritus animal. fugantis & extinguentis, fit. Equidem ſæpiſſimè ſigna circa *caput* & animalem facultatem præcedunt. *Sed ſemper ſedulo* inveſtigandum, an aliæ concurrentes circumſtantiæ plus minus affectum capitis per protopathejan, an verò per deuteropathejan deſignent. Hæc quidem quoad *rem ipſam* ſatis clara, ſed *quoad modum* rei res intricatiſſima eſt: An nempe per *vapores &* halitus, vel chymiſtarum effluvia volatilia ſtupefactiva, vel ſanguinis *Circulum* illuſtrari poſſet; ſed his quàm plurima obſtant: plauſibile tamen eſt *narcoſi* percuti ſpiritus animales & *ſtupefieri*, ſed quomodo hoc ex præcordiis *fiat res* hæret. Nempe ſicut *opiata*, fungi, *gas carbonum*, etiamnum in ſtomacho inferunt affectus ſoporoſos, ita ſimilis *virulentia* Narcotica circa præcordia exiſtens in regione ſtomachi, *apoplexiam* aut *paralyſin* inferre poterit. *Modus tamen* rei latet. Sufficiat differentiam apoplexiæ in *poſitivam* & *privativam* inſinuaſſe: Obſervando *ab internis cauſis* frequentiùs excitari *accidentales*, ex internis *habituales*, & quæ ex cauſis internis oriuntur forſan æquè frequentes eſſe apoplexias *poſitivas* quàm *privativas*.

Cauſæ remotæ ſeu *antecedentes*, quæ ſubinde hic procatarcticæ ſunt, ſunt *contuſiones*, & *concuſſiones* cerebri, tam cum, quàm ſine manifeſta ejus *læſione*, factæ; ſive collabantur & anguſtentur pori, ſeu ſanguinis circuitus vitietur intra cranium, v. g. ex nimio ſonitu, ex concuſſione *à caſu*, *ex ictu* oculi nimio. Sic *æſtus* & *frigus* nimium, potus nimius vini, ebrietas, ingluvies & *commeſſationes*, item morbi melancholici, ſuppreſſa ſanguinis evacuatio conſueta, veneris exercitium immodicum, vapores *mercuriales &* thermarum ſulphurearum, *affectus animi* graviores, fœtor puteorum cœnoſorum, expoſitio nimis citò aeri *poſt expulſas variolas*, ſcabiem, &c. Apoplexiam intulerunt. Diſtinguitur Apoplexia poſitiva à privativa, à *vitæ genere*, habitu ægri, diæta, &c. Diſtinguitur autem *ſyncope cardiaca* ab apoplexia, ex eo quod in *ſyncope* difficiliùs ſpirent, & ſigna adſint graviſſimæ in pectore anguſtiæ; In *apoplexia verò*, ut ut aliàs vix manifeſta vitæ habeant ſigna, tamen ſpirandi difficultate vix vexari ſolent. *Pulſus* in *ſyncope* deficit, in *apoplexia* durus obſervatur, rarò nullus, niſi in fortiſſima ubi ſanguis plus minus in præcordiis ſtagnat vel nervus cordis afficitur. In *ſyncope* externa frigent, facies palleſcit, ſudor erumpit frigidus, pulſu & reſpiratione penitus ablata. In *apoplexia* nihilominus reſpirant, arteriæ pulſant, extrema ut plurimum calida, & facies rubicunda obſervantur. Præterea in apoplexia ſtertor adeſt fortis, quamdiu id, quod à cerebro accedit muſculis thoracis, ad complementum reſpirationis, ſolum eſt ablatum,

Digitized by Google

tum, durante adhuc ebullitione naturali in corde. In *ſyncope* verò nullus eſt ſtertor. In *gravi paſſione hyſterica* ægræ inſtar Apoplecticarum jacent. Diſtinguuntur tamen quod in *ſuffocatione uterina* dicta, præceſſerint ſymptomata affecti abdominis; item in ſuffocatione hyſterica pulſus obſervetur ſimul parvus, aut ferè nullus, qui in *apoplexia* admodum ſenſilis. Deinde apoplectici faciei colorem ferè retinent, imo rubicundi ac tumidi ſubinde in facie apparent, qui in *ſuffocatione uterina* omnino perit, cum facies palleat.

Prognoſis. *Apoplexia* eſt acutiſſimus, & periculoſiſſimus affectus. Vehementia ex reſpiratione cognoſcitur; Nam qui apoplexia moriuntur, ſuffocati intereunt. Unde quo liberior, eo minor apoplexia eſt; & è contra. Si *ſpuma circa os* appareat, lethale; certum enim eſt ſuffocationem eſſe circa cor à ſtagnatione ſanguinis: quando enim natura extremo conatu voluit ſanguinem propellere, inde ſuborta in pulmone ſpuma eſt, & ad os detruſa; & ſi aperto ore ſpuma prodierit, deſperata res eſt. Nempe *ſpuma* non præcisè mortis, ſed ſupremus viventium conatus eſt in talibus ægris; oritur autem ex aeris & humoris plus minus viſcidi miſtura, adeo ut etiam Sanguis in ſpumam albam ſubrubicundam abeat, ad inſtar cereviſiæ obſcuræ, per agitationem tamen cum aere in candidam ſpumam abeuntis. Non ergo levis iſta ſpuma adeo periculoſum eſt ſignum, quæ ex ſaliva intra fauces agitata oritur & qualis eſt in paroxyſ. epilepticor. ſed illa, quæ ex imo pectore ex ſanguine ſtagnante per aerem rarefacto in fauces foras ebullit; adeo ut in apoplecticis poſt mortem, per os, nares & prominentes oculos fervida ſpuma prodierit. Apoplecticis ſi à difficili reſpiratione ſudor proveniat, lethalis; Syncopticus nempe exiſtit. Apoplectici melius habentes poſt univerſalia aut aliquo modo excitati, ſi denuo ſomnolenti, aut plus minus torpidi ſint, iiſdem recidivæ periculum imminet; ſiquidem perfectè licet curati, facilè tamen recidivant.

Cura apoplexiæ inſtituenda eſt tam in Paroxyſmo, ut reſuſcitetur æger, quàm extra eum, ut obſervatis debitis evacuationibus, ſimulque caput & ventriculum roborantibus uſurpatis, reditus Paroxyſmi præcaveatur. Neque æger apertè convaleſcens eſt deſerendus; aut enim ſtupidi manent, aut *varia accidentia* eos vexant, adeo ut ſi ſimus negligentes, facilè paroxyſmum reverti contingat. In *Paroxyſmo* duo obſervanda, nempe vomitus & V. S. Si conditio ægri reſpondeat, utrumque adhibendum. De *Clyſteribus* & ſuppoſitoriis acria & fortia ſunt uſurpanda. *Vomitus* optimus ad ſuſcitandum ægrum. Unde *Antimonialia* laudanda, ut *crocus metallorum*, cum *ol. cinnamomi* ori ſimul inunctо. Si ex Impedito ſanguinis circulo fiat *apoplexia privativa*, *vomitus* non videtur conveniens; periculum enim eſt, ne vomendi conatu ſanguis & ſerum circa collum retineatur, & hinc iſtæ partes magis obſtruantur, cum naturaliter ſub vomendi conatu facies rubeſcere, oculi tumeſcere & collum inflari ſoleat. V. S. in apoplexia tam poſitiva quàm privativa convenit, propter impeditum plus minus ſanguinis circulum per cerebrum aut pulmones. Hinc depletis nonnihil vaſis & ita facilitata ſanguini via, vomitoria in uſum vocari poterunt. Adeoque V. S. & *vomitus* hîc locum habent, modò vires reſpondeant, quæ inde menſurandæ, qualis æger ante paroxyſmum fuerit. In ſenibus loco vomitus *clyſmata acria*, loco *V. S. cucurbitulæ* in ſcapulis *ſcarificatæ* uſurpandæ. Tamen in *apoplexia privativa* magis *V. S.* & *cucurbitulæ*, in poſitiva vomitus & *clyſmata* conveniunt. Hinc illis præmiſſis, in privativa *volatilia*, in poſitiva *aromatica ſulphurea*, *mineralia fixa*, &c. conducunt; quæ omnia ſecundum res naturales & non naturales diverſimodè limitantur.

In Pa-

Digitized by Google

In *Paroxyſmo* opera danda ut excitetur æger, & ut ſervetur reſpirationis actio. Hinc poſterioris ratione, in loco non nimis clauſo, ſed aere libero perflato, ſituandus æger. Prioris ratione ſenſuum organa quæcumque & partes quævis ſenſiles fortiùs affricandæ: mox inſtituatur V.S. qua peracta, vel vomitor. ordinandum, vel clyſma injiciendum. Non differenda vomitoria; nam in forti apoplexia, magis revellere, & ægrum ſuſcitare poſſunt. Neceſſe eſt ut augeas doſin eorum, uti & aliorum remediorum, quæ excitare debent ægrum. Propinentur vomitoria in forma liquida, ſociando ſimul aq. ſpirituoſ. ut cinnamomi aut ſimilem. Hinc Syr. emeticus à ℥vj. ad ℥j. Clyſteres ſint acriores, facti ex herb. ſalv. origan. calamenth. rad. pyreth. cyclam. illis incoq. pulpam colocynth. vel addendo Infuſ. croc. metallor. turbid. ab ℥iij. ad ℥jv. etiam commodè add. ſal gemmæ. In caſu præcipiti clyſmati ex juſculo quodam communi cum M. i. & ij. ſal. communis acuato, ſimul infuſio Antimon. aut ſyr. antimon. Emetic. tripla vel quadrupla doſi ex tempore addi poteſt. Frictiones plantar. pedum cum muria acri, aut cum aceto & ſale valent ad excitandum ægrum; item punctura extremorum, odores acres ex ſalibus volatilibus penetrantioribus, aut Sternutatoria infuſa, ac volatilia linguæ & palato affricata, præſertim in juncta aphonia.

Multum hic facit Elect. Timæi contra Apoplexiam & omnes affectus ſoporoſos, item contra ſuffocationes uteri.

℞. *Sal. volat. ſuccin.* ʒß. *Theriac. Andr.* ʒiß. *pulv. caſtor.* ℈ij. *ol. deſtil. rutæ, ſuccin. roſmar. aa. gutt. iij. M. f. Electuar.* capiat magnitud. N. M. in aqua quadam *apoplectica*. Simulque linguam & palatum fortiter frica hoc *electuar.* Si poſt horæ quadrantem ad ſe non redeat, repete, & naribus de ſequente pulvere inſla.

℞. *Hellcb. albi, Majoran. Flor. lilior. conval. pyrethri, caſtor. aa.* ℈j. M. Prodeſt & *fumus ſuccin.* aut fricetur lingua & palatus *cum aq. theriac. camphor. ſpirit. ceraſor. rectif.* paucis *gutt. Ol. cinnam. & caryophyll. acuato*, vel *extract. ſalv. ol. deſtill. camph. & ſuccin. ol. roriſmar. ol. apoplect. Rhumel.* &c. *Externè vertex*, tempora & nucha iiſdem illiniri poſſunt. Sed obſervand. ne nimis largiter locis illis illinantur, aliàs ægri ad ſe redeuntes de inſigni capitis perturbatione & gravitate conqueruntur. Applicantur *recte regioni ſtomachi*; *laterem calidum ſuper imponendo*. *Uſitata ſunt & Balſam. apoplect. Ol. majoran. lavend. ſpir. ſalv.* &c.

Cum his ipſis adminiſtrationum modis & *aq. vitæ ſpirituoſæ apoplect.* &c. inſtillantur ori, & faucibus, acuendæ præſertim ſalibus, & ſpiritibus urinoſis. V. G.

℞. *Aq. apoplect. opt.* ℥j. *Aq. Lilior. conval.* ℥ß. *Q. E. Mathiol.* ʒß. *ſyr. flor. tunicæ* ʒß *M* Vel.

℞. *Aq. lilior. conval. menthæ aa.* ℥iß. *Spirit. ceraſor. nigr.* ʒij. *liquor. C. C. rite pp. vel. ſpir. ſal. armon.* ʒiß. *ol. ſtil. ſuccin. gut. vj. ſyr. flor. tunicæ* ℥ß. M.

Cum his *ſpirituoſ. aq. intern.* etiam hic externa à quibuſdam expetuntur. Ut

℞. *Aq. Meliſ. lilior. conval. cum vin. aa.* ℥ij. *Aq. apoplect.* ℥j. *aceti rutac.* ʒij. M. pro temporibus & naſo.

Si his præſcript. non ad ſe redeat, vomitorium, & clyſma acre poſſunt iterari. Quin & veſicatoria ampla Cervici & cruribus applicanda. Si redierit ad ſe tantum nonnihil, ſpirituoſa continuanda, veſicatoria applicanda, cucurbitulæ nunc cum, nunc ſine ſacrificatione, ſcapulis & brachiis adhibendæ, &c.

Extra paroxyſmum cura præſervat. inſtituenda, ne recidivam patiantur ii qui cor-

Digitized by Google

nervorum exortum, & ſanguinis conſiſtentis vitio; paraplegiæ oriantur.

Imò ſi Apoplexiæ privativæ ſanguineæ paraplegia ſupervenerit, probabile eſt ex ſanguine congrumato, aut ſubſiſtente, aquoſum plus minùs laticem feciſſe receſſum per cerebrum in caudicem medullarem, vel ſpinalem medullam, & ſic unius alteriuſvè nervi læſione paraplegiam intuliſſe, in privativa & lymphatica, aut huic cognata. Unde lymphæ materiæve peccantis in caudicem medullarem verſus interiora progreſſus, adeoque obſtructiones, vel ejus in medullam ſpinalem defluxus, & compreſſiones certis in locis; paraplegiam inferre poſſunt. Imò forſan aliqualis irritatio, contractionem fibrarum & membranarum circa principium nervorum inducere, & hinc ſpirituum influxum ſufficientem impedire poterit. Poſitivam apoplexiam etiam excipere paraplegiam, res nota, ſed modus admodum obſcurus. Probabile etiam eſt, Partes quaſdam per conſenſum nervorum ſenſu & motu plus minùs privari; ex hoc enim permutationis ratio affectuum paralyticorum & convulſivor. & eorum identitas explicari poſſunt.

Prognoſis. Paraplegia quævis difficilis eſt curatu. Levior curatu facilior, graviſſima difficillima. Si parti paralyticæ vel tremor ſuperveniat, aut doloris moleſtia, bonum ſignum. Quo major calor, eo major ſpes.

Cura. Eadem ferè quæ in apoplexia univerſali obſervanda ſunt remedia appropriata. Vomitus in paraplegia optimus, & quidem forte vomitorium, ſi nempe ſequitur apoplexiam poſitivam. Si privativam, magis V. S. Fonticuli, veſicatoria & cucurbitulæ intra ſcapulas conveniunt; utrobique verò V. S. adhibenda in plethoricis, aut quibus ſolennis ſanguinis excretio ſuppreſſa fuerit. His præmiſſis, inter remedia interna laudantur ſudorifera tam generalia ex lignis, quàm in ſpecie aurum diaphoret. Poter. cinnab. antim. corallia, Salia volatilia, ſpir. ſanguin. human. liquor C. C. ſuccin. Optimus eſt ſequens bolus in adulto.

℞. Conſerv. flor. tunicæ ℥j. auri diaphor. ℈j. M. pro 2. doſibus. Decocta lign ſaſſafras, bacc. Laur. & Rad. Helen. his appropriatis interpoſita ſunt optima; v. g.

℞. Raſur. lign. ſaſſafr. ℥ij. herb. roriſmar. M. j. bacc. lauri ℥ij. coq. in aq. & vin. aa. ℔ j ß in fine adde ſpir. Juniperi ℥iv. ſpir. ſal. Armon. ʒiij. ſyr. flor. tunicæ ℥iij. M.

Externa vertici, ſpinæ dorſi, aut loco unde oritur nervus partis affectæ, illinenda: conveniunt ol. deſtil. ſuccin. lavendulæ, ſpicæ; galbanet. Paracelſ. ſpir. vin. camph. ter vel 4. de die calide *affricando*. Conveniunt etiam eſſent. ex infuſis nervinorum vel Aq. Articularis cum Tin. caſtor. Spir. lilior. convall. cum vino ad frictionem dorſi, item ſpirit. & ſal volatil. lumbricor. & formicar. Quod ſi ſpina dorſi his bene perfricata fuerit, applicandum denuo linteum calidum gummi animæ ſuffumigatum. Cum hujuſmodi frictionibus & litibus calidis & penetrantibus irritentur partes ſenſiles, & hujus medio provocetur plus minùs ſpirituum impetus; propterea & ipſas partes ita reſolutas his modis tractare conſultum eſt, & propterea hìc præſtat dictis litibus addere præparat ex alumine plumoſo. Balnea ex formicis ſeu ſtuffæ ſiccæ hìc locum habent.

℞. *Spir. Vin. camph.* ℥*iij. Spir. lumbric. terreſtr.* ℥*i ß. eſſent. caſtor.* ʒ*vi. M.*

℞. *Liquor. lumbric. terreſtr. in clibano parat.* ℥*iij. ol. deſtil. ſpicæ, junip. aa.* ʒ*i ß. ol. lavend. majoran. aa.* ʒ*ß. Ol. ſuccin.* ℈*ij. alumin. plumoſ.* ℈*j. M.* Partibus affricatis hoc balſ. ſeu ol. inungatur, quibus ſubinde imponi poteſt *emplaſtr. ex nervin. & aromat.*

Digitized by Google

Pro *aquis articular.* quidam recipiunt *Sem. ſinapi p. j. bacc. Junip.* p. ii. contuſa infundantur in Spir. vini, eundemque impraegnatum partibus affricant; & multa alia.

CAPUT III.

De Paralyſi.

P*Aralyſis* eſt reſolutio membrorum talis, in quibus motus primariò deficit, ſuperſtite plus minus ſenſu. Stupor è contra eſt affectus in quo deficiente in partibus ſenſu ſupereſt motus. Paralyſis igitur eſt reſolutio & relaxatio iſtius conſtructionis quam debet habere nervus, tendo, ligamentum; quibus mediantibus connectuntur & moventur artus, & quae ipſa inſtrumenta laxiora non poſſunt movere iſtas partes. Quod ſi in paralyſi, motu laeſo remaneat ſenſus tactus, vocatur Pareſis, qualis eſt quae ſcorbuticos affligit, aut poſt colicam accidit. Quando verò motus & ſenſus unà pereunt, dicitur Paralyſis, gravior ſcil. ſpecies.

Differunt Paralyſis & Paraplegia. 1. Origine, nam Paraplegia ſequitur cerebri & ſpinae morbos, & comitatur apoplexiam, epilepſiam, convulſiones &c. Paralyſis verò ſequitur ſcorbutum, colicam convulſivam: quandoque copioſam ingurgitationem vini.

2. Subjecto. Nam in Paraplegia nervi, in paralyſi muſculi & tendines afficiuntur, unde remedia ibidem applicanda.

3. Symptomatibus. Nam in paraplegia legitima, ſenſus tactus cum motu tollitur; in Paralyſi plerumque ſupereſt, & interdum remanet ſenſus doloroſus.

4. Paraplegia à principio ad finem eſt conſtans. Paralyſis & Pareſis aegros ſaepe per intervalla vexat. In Paralyſi itaque motus perit ſepoſito ſenſu; ſed ſi ſenſus perit remanente motu, non paralyſis ſed ſtupor dicitur.

Cauſae ſunt privativae vel poſitivae. Privativa eſt nervorum diſſolutio & compreſſio; ſed haec potius paraplegiam infert. Poſitiva eſt, quae propriè paralyſin conſtituit; ſive interna, ſit ſive externa. Inter externas ſunt humectatio & refrigeratio nimia, indeque nata reſolutio tendinum & fibrarum, mora nimia in frigida aqua, frequens natatio, graviores animi affectus, vapores mercuriales, ſuppreſſio lochiorum, omiſſio V. S. conſuetae, tactus torpedinis piſcis & quorundam conchiliorum. In ſpecie paralyſin poſitivam infert ex cauſa interna acidum volatile auſterum fere vehiculo nunc ſeri, nunc ſpiritus influi, ad partem nerveam delatum, cujus occaſione fibrae unius vel alterius muſculi vel tendinis nonnihil intorqueri aut corrugari videntur. Contumaciſſima eſt Paralyſis quae ex vino, ſcorbuto, vel colica oritur. Notum eſt vini potatores, in quibuſdam regionibus paralyticos reddi, nunc cum partis ſtupore, nunc cum ſenſu verminante & lancinante. Tandem membri contractura ſupervenit, quae ex acido volatili auſtero derivari poteſt. Obſervantur tales frequenter in Moravia, Auſtria, &c. Acidum illud in ſtomacho non rite correctum pergit ad partes extimas & circa nervoſas fibras, tendines, & ligamenta defigitur. Quod ſi magis volatiliſatum ſit, ſynoviam articulorum, podagram, vel iithiaſin infert. Unde in hoc caſu praemiſſis praemittendis optimè lacticiniis curantur. *Scorbutus* ſaepe hujuſmodi paralyſin inferre ſolet: Senſim ſi *nempe inchoat* & procedit, primò vagus ſtupor, ſucceſſivè laeſi tactus tonus membri incipit; eſt autem ut plurimum vaga; uno enim die inceſſit aeger, altero

altero decumbit, ſenſus manet ut plurimum, aliqualis ſaltem ſtupor inducitur; nunc cum dolore gravi vago, fixo, juncta eſt; ut vix membra commodè movere poſſint niſi jacentes. Sane acidum volatile hic peccat, nerveas fibras diverſimode afficiendo; undè non rarum eſt, ut ſcorbuticis membrum ſpaſmo contractum nunc rigidum reddatur; nunc paralyſi affectum *flacceſcat*. *Paralyſis* ſequitur etiam Colicam illam quæ magis habitualis eſt & vulgo ab humore tenui & acri oriri dicitur, & practicis *colica bilioſa* vocatur: alvus his pertinaciter clauſa, tormina atrociora, malum purgantibus per os aſſumptis exaſperatur, umbilicus interiora verſus trahitur. Si hæc rectè conſiderentur, ratione cauſæ Colica ſcorbutica eſt, ratione modi convulſiva. *Acidum* hoc plexibus nerveis meſenterii inhęrēs has turbas dat. Ex fibrarum enim tendinoſarum congregatione contracturam efficit: Et ſic per conſenſum unius vel alterius mēbri diſpoſitio inſequitur paralytica, ſicuti & ſtupor crurū ex renum calculo.

Prognoſis. Paralyſis difficilis exiſtit curatu; quo magis partes contractæ, eò pejus; quo magis vagum eſt malum, eo melius.

Cura: In privativa paralyſi ex internis cauſis, *ſudorifera* ſunt optima. Quin & in malo contumaciori ſalivatio. Si à vitio externo, ut contuſione, luxatione, &c. *Litus ex aromaticis & nervinis*, in ſpecie *balſam. Peruv. paralyt.* Empl. *Minſycht.* cum *gummi Tacamah. mixt.* In ſpecie *internè & externè ol. deſtil. lavend. litu cum petroleo & ol. Junip. acuato*. Quòd *ſi paralyſis oriatur ex humectatione* & relaxatione tendinum, &c. à cauſa interna aut externa, convenit *litus ex ol. terræ, axung. human. & anſerina compoſitus*. *Empl.* ex *tacamah.* & *galbano malax.* cum *ol. ſuccin.* & *Philoſoph.* circa articulos applicatum, item cum *ol. terræ* & *Philoſoph.* mixtum. *Internè* ſæpe *theriaca* ſudor provocetur. Si à *mercuriali veneno*; convenit *decoct. fœniculi* & *helen.* Si venena ſufficienter excluſa, lac & ſerum lactis propinari poſſunt. Si excretionis cujuſdam ſuppreſſio, V. S. & hinc ſudor conveniunt: Si acidum fuerit volatile, quælibet *fortiora purgantia* vitanda; ſaltem *Helleborinis mitioribus*, iiſque partitis vicibus utendum: In *ſcorbuticis præcipuè fortiora purgantia* morbos *convulſivos* inferunt: Conveniunt itaque ratione acidi vol: *apoplectica fixa* & *epileptica*, ut unicornu verum, *cinnab. Antimon. aur. diaphoret. Antimon. diaph. mart.* item *urinoſa volatilia*, ut *ſpir. tart. volat. tinct. bezoard ſpir. ſal armon. ſpir. lumbric.* item *aromatica appropriata*, v. g. *roſmarin. caſtor. remedia ex lignis*, *theriaca*, & extracta *theriacalia*; iſtis præmiſſis *diæta temperata* & *lactea inſtituatur*. Si ſcorbutus in receſſu ſit, juxta volatilia urinoſa, locum obtinent. Turiones pini & abietis; *v. g.*

℞: Turion. abiet. ℥ i ß. rad. chinæ ℥ j. coq. ex aq. & cereviſ. ad medias; bibatur ex hoc mane & veſperi. Iſtis præmiſſis (non aliàs), ſerum lactis cum antiſcorbuticis miſtum egregium eſt. Quod ſi deniquè colicam inſequatur paralyſis; cautus ſit medicus in purgationibus fortioribus: Nervus curæ ad abdomen dirigendum per clyſmata lenient. abſterg. ex *lacte*, & tereb. quo frequentius eo melius. Internè, per decocta Sem: 4 calidor. helenii, milii cum lign. Saſſafras, ſerum lactis cum antiſcorbut. Umbilicus probe ſpir. tart. aut ſal. armoniac. vinoſo fricetur, poſtea inungatur galbaneto Paracelſi quod ſane egregium; non conveniunt hic unguenta nimis pinguia; Præſtat interdum uti ſuffitibus, fomentis, lotionibus. Obſervandum tamen ſi ſcorbutus ſubſit, externa temperata magis convenire, non ſemper calida & acria. In adminiſtratione topicorum expendat medicus, an paralyſis ſit ab humore aquoſo, aut pituitoſo, aut ſero quocumque modo vitiato; & æger ſit ſimilis conſtitutionis, parſque paralytica priùs intumuerit; tunc medicamenta ſubtilia, calida & pe-

Digitized by Google

netrantia adhiberi poſſunt. Quod ſi verò *ſit conſtitutionis bilioſæ* & pars affecta emarceſcat, ab iis abſtineat.

Inter externa præter *galbanet. Paracelſ. & ol. diviniſſ. Fallop.* conveniunt *balſam. paralyt. Mynſ. item aq. articular. externæ. V. G.*

℞. *Fol. Nicotian. Origan ſambuc. aa. M. i. Rad. angelicæ, pyretbri, aron. aa.* ℥ j. *euphorb. caſtor. aa* ʒ vj *piper. utriuſque* ʒ iij. *flor ſtæchad arabic. lavend. & lilior. convall. aa.* ℥ ß. *ſem. eruc.* ℥ i ß. *conciſ.* & contuſ. digerantur in S. V. & hac eſſentia fricentur partes, vel abſtrahatur ab iiſdem S. V. & applicetur.

Hujuſmodi autem externa promptiùs operantur poſt ſudorem hujuſque abſterſionem, apertis nempe poris. Conducit porro *eſſent. ſuccin.* item *ſpir. ſal. armon. & lumbricor. terreſtr. item ſpir. tart. rectific. cum duplo ſpirit. vini* in paralyſi ex colica. Accedit *urina humana* ratione *ſalis volatilis*. Laudantur *urticæ* & urticationes; item incoqui poſſunt *urtica, chamomil. cuminum & ſal in urina humana ad quartæ partis* conſumptionem, qua balneetur membrum, inungendo poſtea cum *ol. vulpino. Ol. deſtillata, v. g. juniper. lavend. tart. Lignor. galbani*, &c. uti & petrol. oleo nuciſtæ excepta, conferunt iis qui acria ferre poſſunt. Scorbuticis autem temperata magis conducunt, imprimis ſi atrophia membri metuatur; talia ſunt *pinguedo human. viperin. anſerin. caſtorin.* nunc ſola, nunc cum ol. deſtil. præmiſſa frictione, applicata. Hujuſmodi eſt *liquor anſeris* aſſando prolicitus, cum parte æquali *vermium terreſtr.* miſtus, vel in paſtam redactus & deſtillat. unde ol. habetur egregium. Conducit autem anſerem vino lotum, thure, *maſtiche*, *myrrha*, & ung martiato ante aſſationem replere. Pari ratione venter ciconiæ impleri, & hujuſmodi linimentum elici poteſt. *Balnea ex formicis* egregia ſunt in paraplegiis ac reſolutione tendinum & ligamentorum. Integrum enim illorum cubile ſacculo incluſum, aq ferventi injicitur, cujus vaporem excipiat æger; ſequenti die ebulliat iſte ſacculus & denuo excipiatur vapor, idque bis vel ter. Accedunt *vinacea* dum ſpontanea fermentatione incaleſcunt, aut inſperſione calcis vivæ animantur; membra enim paralytica iiſdem immerſa in paralyſi ſcorbutica, aut ex Colica aut acido vitioſo nata, mediante ſudore multum levantur. *Thermæ* denique iis qui conſtitutionis ſunt ſanguineæ & Phlegmaticæ, minùs qui bilioſi ſunt, conducunt; idque magis in paraplegiis quàm paralyſibus.

SECTIO V.

De Læſionibus Senſuum Externorum.

ARTICULUS I.

De Variis Viſus Læſionibus.

QUatuor modis læditur viſus.
1. Quando aboletur, in *cæcitate*.
2. Quando imminuitur in viſus hebetudine.
3. Quando depravatur.

4. Quan-

Digitized by Google

4. Quando augeri videtur, & objecta nimis colorata & ſplendida apparent. Frequentiores autem affectus oculorum ſunt.

1. *Unguis*.
2. *Leucoma* & *Suggillatio*.
3. *Cataracta* & *Suffuſio*.
4. *Gutta Serena*.

Unguis fit, quando tunica quædam, ut plurimum à cantho majore circa naſum enata, foramen pupillæ claudit & nullum concedit tranſitum radio viſivo. Si tunica hæc tenuis & albida ſit, *Unguicula* & ſimpliciter tunica dicitur; ſin verò carnoſior ſit, pannus audit. *Cauſa* ſic ſe habet. Lachrymæ ſalino-acidæ aut acres carnem in angulo majore arrodunt, hincque membranam adnatam lædunt, unde nutrimentum tranſudat & coagulatur in concretum ejuſmodi membraneum. Si fortiùs penetravit iſta roſio & vaſcula ſanguinis læſit, ſanguis novas vias facit & venulas repræſentat; pannus itidem lividus, obſcurus & doloroſus eſt, adeoque tunica *maligna* ſeu *cancroſa* audit; ſi verò pannus candidus clarus, tenuis & indolens ſit, *benigna* dicitur. Quoad *prognoſin*; *Unguis gravis* tandem cæcitatem infert. *Recens* facilè curatur, vetus difficulter. *Tunica cancroſa* non attingenda, item ſi cum *Pterygio* incipit & progreditur. In *Cura*, tunica hæc præternaturalis removenda aut medicamentis abſtergentibus & blande erodentibus, aut manu chirurgica: Hinc blande adſtringentibus poruli firmandi. Conveniunt igitur *Sacch. cand. Mel, vin. alb. oſ. ſepiæ, CC. uſtum, teſtæ ovorum calcinatæ:* item *aquæ Euphrag. chelidon. maj. fœnic.* quibus infund. *croc. metal.* vel diſſolv. *ſal gemmæ* pro collyriis. In ſpecie convenit *fel lucii piſcis* ad ℥ j. diſſol. in *Aq. Leuc. Bulboſ.* ℥ i ß. item hujus fellis *aq. deſtil.* & *eſſent.* vel loco ejus *fel human. deſtill.* in cucurbita per alembicum æneum. Egregia eſt etiam *aq. deſtill.* per alemb. *ex ſtercore anſer. junior.* Menſe Aprili collecto. Si pertinacius ſit malum, progrediendum ad *aq. Sapphyrin.* chirurgorum, quæ variè dilui poteſt. In ſpecie ſuccus chelid. maj. expreſſ. dilutus cum rore fœniculo inſidente abſumit tunicas. Facit huc collyrium ſeq.

℞. *Lapid. hæmatit.* ℈ ß. *vitriol. alb. gr. xv. myrrhæ, croci aa. gr. v. ſacch. cand.* ℈ j. *M. f. pulvis*, miſcendus cum partibus *æq. aq. roſ. euphrag. & fœnic.* & tunicæ illinatur miſtura cum penna, cavendo pupillam.

Nubecula fit, quando in nutritione corneæ perſpicuæ alimentum nonnihil craſſius & viſcidius ſuggeritur, adeo ut obſcurata cornea, ægro omnia obſcura & quaſi per *nubeculam* appareant. Si ab eroſione tunicæ corneæ, v. g. in variolis, cicatricula craſſa & alba generetur, *Albugo* ſeu *Leucoma* dicitur; ſi poſt ictum aut caſum ſanguis congrumatus in albo oculi hæreat, & radios viſivos vitioſo colore tingat, *Suggillatio* dicitur. Quoad *Prognoſin*, *cicatrix* craſſa & diuturna difficilis eſt curatu. *Suggillatio* facilè removetur in pueris, modò tractabiles ſint. In *Cura Nubeculæ* materia craſſa removenda. *Leucomatis* macula & cicatricula abſtergenda: in *ſuggillatione* ſanguis congrumatus reſolvendus & diſcutiendus. Conveniunt igitur *Sem. Sclareæ* oculo impoſitum, quod maculas & albuginem abſtergit; *ſuccus fœniculi* cum *balſ. Peruv. ſucc. anagall flore cærul. ſucc. chelidon. Aq. Mell. ſimplex & comp. Aq. Saphirina*, & *liquores* parati ex *fl. cichor.* & *cyani*: item ſeq. cataplaſma oculo imponendum.

℞. *Pulp. pomor. odor. quartarium, incid minut. & in aq. roſ. ac fœnic. coq. ad pultem; add. mucilag. fœnugr.* ℥ iii. *album. ovor.* No. *ij. vel iij. lap. hæmatit. pp.* ʒ ß. ad ʒ j *cort. granat. pulv.* ℥ *ij. M. f. cataplaſm. Ad ſuggillationem valet fotus ex aq. chæreſol. & flor. cyani* cum linteis multiplicatis: item *decoct. rad. ſymph. & ſigill. Salom.* vel *liniment. contra livorem faciei Mynſichti.*

Suffuſio fit, ſi in humore aqueo concreſcat membrana radiis tranſitum negans, quæ *Cataracta* dicitur. Cauſa eſt impuritas humoris aquei, ejus perſpicuitatem tollens; ratione cujus cum particu'is excrementoſis in membranam concreſcit. Præter hanc datur & *ſuffuſio Notha* jejunis & iis qui debilitate ſtomachi laborant familiaris, item in ſtatu febrium dum muſcæ ante oculos verſari videntur. Diſtinguendum autem eſt inter *ſuffuſionem* & glaucoma. Hoc enim tale humoris cryſtallini vitium eſt, quando ex perſpicuo obſcuratus & albedine fuſca inquinatus eſt; quod quidem vitium ſenibus tandem naturaliter accidere ſolet. Quoad *prognoſin*; ſi uno oculo connivente alterius pupilla non dilatetur, incurabilis eſt *ſuffuſio*. Si *Cataracta* confirmata ſit, ubi ægri lumen admotum vix vident, medicamentis non, Chirurgia difficulter, curatur. Quo magis alba eo melior, nigra fere nunquam curatur. Pro *Cura* ſubſtantia iſta heterogenea ante ſui concretionem diſcutienda: concreta reſolvenda, aut ſaltem manu chirurgica deprimenda. Conveniunt itaque *aquæ*, *ophthalmicæ antimoniales*, *liquor hepatis muſtelæ*, *aq. deſtil. ſtercor. human. cui infund. fel muſtel. piſcis*, *aq. ophthalm. Querc.* ex *vitriol.* & *Urina pueri*. Ex *Chirurgia* præter depreſſionem acu faciendam, conveniunt quoque *veſicatoria* in nucha, Fonticuli, Setacea, & hujus farinæ alia.

Gutta Serena fit, quando radius viſivus pertingit quidem ad *retinam*, ſed nulla ſequitur viſio. Cujus cauſa ferè ſemper eſt in *nervo optico* ejuſque expanſione, quæ *tunicam retinam* conſtituit, quando nimirum obſtructus, compreſſus, vel alio modo læſus eſt nervus, v gr. ex ſcabie retropulſa, ulcere pedis intempeſtivè clauſo, &c. adeo ut ſpiritus animales influere nequeant. vel quando ipſa *retina* ita flaccida evadit, ut à nullo radio viſivo moveri queat Quo facit quando à cauſis externis ob percuſſionem oculi, caſum in ſinciput, fortem ſternutationem, diuturnum ſolis aut lunæ plenæ aſpectum, laceratur quaſi vel alio modo vitiatur. In *Prognoſi*; omnis *gutta ſerena* difficulter curatur: Relaxata *retina* ſenum vix curatur. *Nyctalopia*, ſi interdiu rectè, veſperi parum aut nihil videtur, rarò curatur. In *Cura*, conveniunt internè *Pil. aloephang. infuſ. ſennæ* cum *ſal. tart.* in *aq. Euphrag.* & *fœnic. pulvis hermodactyl.* porro *aromatica*, fugiendo interim acria manifeſta, *allium*, *cepas*, &c. Appropriata inter palmam ducit *Euphragia*, indeque parata *vina*, eſſentiæ, &c. hinc *rad. valerianæ*, *chelidon. maj. leviſtic. fœnic. ſaſſafr. roſmar. bacc. junip. ruta*; item ex *formicis parata* internè & externè. Pro *uſu externo* proſtant *infuſa antimonialia*, & aq. *ex fellibus*, item *ſeq. ung.*

℞. *mell. anthoſ.* & *deſpum. Z. Z. pulv. caryophyll. ſalis aa.* ℥ ß. M. f. Ung. de quo particula inſtar ſeminis ſinapi oculo imponatur, & continuetur.

A R-

ARTICULUS II.

De Auditus Læſionibus.

LÆditur *Auditus*, 1. Quando imminuitur aut aboletur in *Surditate*. 2. Quando depravatur in *Tinnitu Aurium*.

Surditatis cauſa ſunt, vel auris externa abſciſſa, vel meatus auditorius obſtructus à cerumine aut externis illapſis, vel membrana tympani rupta, exeſa aut ulcerata, vel nervus auditorius aut male inſertus, aut obſtructus, compreſſus. *Cauſæ externæ* ſunt caſus ab alto, nimii ſonitus, v. gr. ab exploſione ſclopetorum, morbi acuti ad ſtatum properantes & per hæmorrhagiam criticam finituri. Quoad *Prognoſin*; ſurdi ab ortu rarò curantur. Surditas per ſe & independens curatu difficilis. Surditas in acutis cum urina cruda delirium portendit: Sed cum coctionis ſignis bonum, & hæmorrhagiam criticam promittit. In *Cura*; Surditas Critica ſponte ceſſat. Si à *cerumine* obturentur aures, id attenuetur per *ſucc. abſinth. ſpir. Urin.* &c. & dein eximatur. Sin ex *aliis cauſis* fuerit malum, ferè ſemper tympani & nervi acuſtici habenda eſt ratio, ut horum tonus *aromaticis* & *nervinis* reſtauretur. Hinc remedia inter excellunt *Ambra* & *Moſchus*; vel *Aq. Origan.* cum *Vino* inſtillata, vel *Aq. Card. b.* Item eſſent. Abſinth. Caſtor. aut Caryoph. Sp. acuſticus *Mynſichti* vel *Barbette* cum bombace auribus admotus. Facit huc *ol. ſtill. ſuccin.* cum *ol. nucl. perſ.* Item *Aq. magnanim.* & *ſpir. formic.* vel ℞. *Rad. Helleb. nig.* ℥ ß. *Rad. Cal. arom.* ℈ ii. *Pulv. Colocynth.* ℈ i. *Bacc. Laur. Excort.* ℥ i. *Sem. Cumin.* ℈ ii. *ſpir. vin.* ℥ iv. *M. ſtent in infuſ. per aliquot dies; Colaturæ expreſſæ guttæ aliquot auribus indantur*. Si ex caſu aut percuſſione, egregia eſt *Aq. Cyclaminis* per alembicum deſtillata; vel Emplaſtrum ex Tacamah. & Cerat. de Beton. capiti imponendum.

In *Tinnitu aurium*, ſonitus percipitur qui non eſt. *Cauſæ* ſunt, vel *aer auris internus* vitioſè motus, vel *tympanum* variis ex cauſis commotum & vellicatum. Hinc percuſſio capitis, caſus ab alto, turgeſcentia ſanguinis in cephalalgia vel febribus acutis, & quidquid aut tympanum irritat, aut auram internam commovet, inter cauſas externas refertur. Quoad *Prognoſin*; tinnitus in febribus ardentibus ſponte curatur. Si per ſe morbum Chronicum conſtituat, rarò curatur & tandem ad ſurditatem diſponit. In *Cura*: Laudantur *ſuffitus* ex *Abſinth.* & *verben.* item ex *Succino* vel *Gum. Ammon.* item *Ol. nuc. perſic.* & ſpir. urin. cum bombace auribus inditus. Admodum laudatur ſeq. ℞. *Helleb. alb. Caſtor. an.* ℥ ii. *Coſt.* ℥ i ß. *Rut.* ℈ ii. *Euphorb.* ℥ ß. *Amygd. amar.* ℥ ii ß. *Coq. in ol. Rut. quod tepidè inſtilletur*. Si fiat ex *caſu*; ℞. Aq. vit. cochleare i. ſucc. cep. cochl. ß. Ol. deſtil. ſpic. gut. 4. M. & auribus inſtilla.

Interna in affectibus aurium, præmiſſis univerſalibus, ſunt *Saſſafrata*, *Succinata*, &c. Quæ eo melius operantur, ſi ſudor poſt eorum aſſumptionem expectetur.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

De Læſionibus Guſtus & Olfactus.

Vitiato uno horum ſenſuum, vitiatur & alter. Læditur autem uterque, 1. Quando imminuitur aut aboletur, vel ex defectu ſpir. animal. in *Apoplexia*, *Paralyſi*, &c. vel ex vitio organorum. 2. Quando depravatur, ita ut odores vel ſapores falſi percipiantur, propter organa à variis humoribus & halitibus peregrini ſaporis infecta. Sic *olfactus* depravatur ob ſcorbutum oris, vel ut lcus narium in lue venerea. In Ictericis guſtus ferè amarus eſſe ſolet: Quo fortè *picantium* guſtus referendus; & catarrhi utrumque ſenſum aut depravantes aut abolentes. In *Prognoſi*, ſi à Catarrhis, abeſt periculum: Si inveteratum ſit malum, difficile eſt curatu. In *Cura*: In *imminutione* aut *abolitione*, *cauſa removenda*, reſpectu habito ad Catarrhum; deinde organa confortanda per *nervina*, *v.g. Olea* & *eſſent. Major. Puleg. Roſmar.* Hinc naribus commodè illinitur *Balſ. Major.* ex *Oleo*. Vel fiat ſuffitus ex Gum. Anim. Succin. &c. In *Olfactu* depravato eadem locum habent. In *Guſtu depravato* cauſa priùs removenda, v. g. Icteris vomitus convenit: deinde linguæ tonus reſtituendus cum ſero *lactis acidulato*, vel *rad. Cichor. cond.* Aliàs maſticetur *Raphanus* ante paſtum, vel ſubinde colluatur os *ſucco acetoſæ*; vel *ſyrupo* ex eo cum *ſaccharo* parato.

ARTICULUS IV.

De Læſo Tactu; indeque orto Dolore.

Senſuum omnium communiſſimus eſt *tactus*; nam omnes reliqui ſunt niſi *tactus ſpeciales*. Præter ejus abolitionem & imminutionem in *Apoplexia*, *Paralyſi*, & *Stupore*; hic ipſe interdum augetur & ſimul depravatur, in *Dolore*; qui etiam omnibus ſenſibus communis eſt: fit enim quando in organon tam vehemens fit impreſſio ut illud nimis moveatur; in ſpecie, ſi fibrillis nerveis objectum quoddam tactile occurrat quod eas nimis vehementer moveat. Tactus enim organon ſunt *fibræ*, earumque ſubtiliſſimæ fibrillæ, quæ à fortiore & vehementiori objecti motione celerrimè vibratæ, exindè violenter ſeparantur, divelluntur & quaſi lacerantur; unde quædam ab aliis divulſæ contractiva quaſi vi abbreviantur, & alias illæſas violenter trahunt & lacerant; unde *dolor*, & remoto objecto *doloris continuatio*. Affectis fibris vibrationis iſtius occaſione ſpiritus animales & ipſi ad certum motum determinantur, ad cerebrum nempe, ubi in ſenſu communi fit formalis doloris perceptio, ſeu ſenſus doloris internus. Hinc fit ut convulſiones ſæpe dolorem ſequantur, & vice verſa convulſivus impetus doloris incrementum inferat, cum exinde pars dolens tendatur & pulſatoria moleſtia afficiatur. *Atque hic eſt primus doloris actus*. Quod ſi verò fibrillis jam læſis objectum, naturale licet, appropinquet, tunc fibrillæ vel tantillo contactu vibratæ novam doloris impreſſionem facere ſolent; v.g. in partibus vulneratis aut ulceratis, imprimis ſi nervoſæ ſint, quæ fibrillas habent copioſiores quàm ſanguineæ.

Differentiæ dolorum variæ & tantum non innumerabiles ſunt, pro varietate objecti

objecti dolorifici & partium affectarum. Sufficiet nobis decem ſpeciales ex cauſa interna ortas conſiderare. I. Eſt *Gravativus dolor* & quaſi *premens*, qui occupat partem minus ſenſilem, ſed ſentiente nonnihil membrana cinctam, à materia viſcida minus acri, aut fluida fere inſipida, aut dulci infarctam; *v.g.* in hepatis tumore, calculo renum ingenti quieto II. *Punctorius*, ortus ex acido membranam adinſtar aciculæ pungente, & hinc convulſivo ſpaſmo criſpante, *v.g.* in *Pleuritide*. III. *Terebrans*, ortus à viſcido plus minus acido parti cuidam impacto, & eandem quaſi terebra perforante, *v. g.* in *Colica*, *Cephalæa*, &c. IV. *Rodens* ſeu *Mordens*, quo & pruriginoſus pertinet, quaſi vermiculi continuò fodicarent & roderent. Oritur ab acri ſalſo membranoſa loca vellicante. V. *Pulſatorius*, ortus ex nimia partis dolentis repletione, ejuſque fibrarum convulſiva ſtrictura, unde conſtrictæ arteriæ quavis pulſatione dolorem intendunt, ipſa illarum tunica plus minus tenſa: Percipiturque vix alibi quàm in inflammationibus aut fortioribus membranarum tenſionibus; *v.g. Cephalalgia*. VI. *Oſtocopus*, quaſi in ſui profundo oſſa frangerentur aut contunderentur; qui immediate *perioſtium* afficit, præſertim nocturno tempore, oriturque ab acido in ſucco viſcido quaſi minus corroſivo, perioſtium nunc ſaltem vellicante, nunc rodente; *v.g.* in *lue venerea* & *ſcorbuto*. VII. *Tenſivus*, ortus à ſpaſmo membranarum partem ſolidam inveſtientium; ſic in *odontalgia* dimidum caput *tendi* videtur. Si membranæ cavitatem quandam efformantes repleantur, ita ut ex irritatione ſpaſmodice contrahantur, fit *dolor diſtendens*; ſic in *Colica flatulenta* abdomen diſtenditur. VIII. *Lacerans* & *Lancinans*, quaſi quis unguibus laceretur, propter acre acidum, purum ſed auſterum, membranas afficiens, idque ſæpe in cruribus ſcorbuticorum. IX. *Ardens*, quaſi ignis ſcintillulæ urerent, ortus ab acido ſubitili acri, fere volatili, partes membranoſas ſolidas afficiente, *v.g.* in *Eryſipelate*. Subinde humores contenti efferveſcentes, dominante acido volatili, talem producunt dolorem. X. *Algens*, ab acido minus acri, ſed ſingulariter fibras quaſi ſtupore afficiente.

Ex dictis patet, *ex cauſis doloris remotis internis* imprimis eſſe acidum vitioſum, cujus particulæ acutæ & rigidæ in fibras ſe inſinuant. Hujus acidi origo, ut plurimum eſt ex primis viis, *v.g.* in arthriticis, & ſcorbuticis; rariùs autem ex privato partis in digeſtione propria læſæ vitio, *v. g.* in *Odontalgia*. Acidum hoc, prout nunc eſt volatilius ſeu ſpumoſius, nunc minus volatile ſeu fixius; prout hæret in vehiculo tenuiori aut craſſiori; prout parti dolenti magis vel minus infixum fuerit; etiam & dolores pertinaciores aut faciliùs curabiles infert. Sic dolores venerei pertinaciſſimi ſunt, & frequenter recidivant dolores qui ex privato partis vitio oriuntur, *v. g. poſt articulos graviter vulneratos*; hi enim quavis tempeſtatis mutatione recrudeſcunt. Dolores autem arthritici vagi facilè diſcuti ſolent, propter acidum vol. ſpumoſum, magis à ſpiritu influo quàm ſeri vehiculo partibus communicatum. Hinc hujuſmodi dolores non *continui* ſunt, propter acre remiſſius parti agglutinatum. Nonnunquam dolorem comitatur tumor, qui in *inflammatione* & *ſuppuratione cauſa* eſt doloris *ardentis*, *rodentis*, *pulſatorii*; In *Arthritide* verò, *Odontalgia*, &c. doloris eſt *effectus*, ex fibrarum ſtrictura Convulſiva, contentorum circulum & motum æquabilem remorante.

In *Cura*, conveniunt, aut *Cauſam Removentia*, quæ fere alcalia ſunt, nunc *fixa*, nunc *volatilia*; nunc *macra*, nunc *aromatica* & *oleoſa*; hæc enim penetrant, acidum corrigunt, viſcidum attenuant, & humoroſum diſcutiunt: aut conveniunt *Cauſam temperantia*, pinguia nempe, oleoſa, mucilaginoſa, quæ acre mitigant, & fibrarum tenſionem emolliunt: Vel denique conveniunt

quæ

Digitized by Google

quæ ſenſum partis ſtupefaciunt, v. g. *Opiata*, *Hyoſcyamus*, &c. imprimis *Ol. Hyoſcyam. expreſſum* externè applicitum.

Cauſa materialis peccans removenda imprimis per *ſudorem* & *urinam*; præſertim *ſudorem*, hujus enim medio & viſcidum in cõtumacioribus doloribus ſimul peccans plus minus emendatur. Inter *Purgantia* excellit *merc. dulcis*; quibus adduntur *Martialia*, *Solaria*, &c. pro fomite morboſo corrigendo. Sicuti externè, pro cauſæ remotione, *V. S.* hirudines, veſicatoria (imprimis in doloribus artuum gravioribus à ſero ſcorbutico acri.) Cauſtica, *&c.* magis inſerviunt.

Narcotica potentiſſimè levant, doloris ſymptoma ſiſtendo, ſed cauſam materialem nec corrigendo nec removendo. Conducunt imprimis ſi humor ſit tenuis & rodens, tenuitatem enim ſimul corrigunt. Sin verò glutinoſus ſit humor, ſublato ejus motu, eundem parti magis impellunt, adeoque affectum deteriorem reddunt. Semper utique in curando dolore reſpiciendum ad hæc tria. 1. Ad partem affectam plus minus ſenſilem, adeoque plus minus carnoſam aut nerveam. 2. Ad cauſam Efficientem Occaſionalem plus minus acrem. 3. Ad Vehiculum cauſæ, vel viſcidum ſucceſſivè attenuandum, vel tenue facilè diſcutiendum: Nempe quo ſenſilior eſt pars, eo magis temperata conveniunt; quo acrior fuerit cauſa occaſionalis, & quo viſcidior fomes, eo minus *volatilia diſcutientia* quæ acre agitando & viſcidum reſolvendo dolorem exacerbant, ſed ſucceſſivè *Emollientia* magis conveniunt. Sic in nodis Venereis nocentiſſimus eſt *ſpir. ſal. armon.*

Remedia igitur ad *primam claſſem* pertinentia, *Alcalia* plus minus *Aromatica*, ſunt, Abſinth. cum Parietar. contuſum, coctum & applicatum, tam in dolore ex cauſa externa, quàm in illo ex acri feroſo humore interno, v. g. Capitis aliarumque partium. Item *Menth. Aneth. Chamom. fol. Lauri*, *Bac. Junip. Sem. 4. cal maj. Aquæ Articulares ad extra* acuatæ cum *ſpir. ſal. Armon.* cum *Calce viva* parato, & *ſpiritu lumbric. terreſtr.* per putrefact. partibus antea probe fricatis, applicatæ, in doloribus lancinantibus imprimis ſcorbuticis nocturnis. In partium nervoſarum doloribus egregia ſunt *Formicalia* & *Lumbricalia* propter *ſal* ſuum *vol.* ſingulare. Quo etiam *Urina* humana pertinet, & quælibet ex ea parata. Dolores ab *acido vol.* orti levantur per *volatilia* ex *animalibus*, imprimis ex *Scarab. Cornut.* Pertinet huc *Camphora* & Spir. Vin. Camphor. præſertim in inflammationibus; item *Ranæ* & *Sperma Ran.* in arthriticis & cognatis doloribus, ratione *alcali temperati* ſingulariter *anodyni*, quo turgent. *Sapo venet.* in *S. V.* ſolutus ratione alcali oleoſi dolores ab acido ortos ſedat. Si adſit ardoris ſenſus, ſolvatur in *Aq. ſpermat. Ran.* vel *ſpir. lumbric.* aut *S. V.* cum *Camph* & *Croco*, pluma illinendus. In Nervis contuſis & punctis egregius eſt *Balſ. Peruv.* Solvatur in *vitello ovi* & *ſpir. Bacc. Junip.* in articulorum doloribus à defluxionibus frigidis. In doloribus à viſcido acido egregia ſunt Gum Ammon. & Galban. & imprimis *Tacamah.* in doloribus à ſero vel lympha acida, catarrhis vulgo tributis: Potentiora ſed acriora ſunt *olea deſtil.* ex dictis *Gummat.* item ex animalium *oſſibus*; *pinguedinibus*, *cera*. Sic in doloribus partium nervoſarum egregium eſt *Galbanet. Paracelſi*, & ſi à contuſione oriantur, *Ol. cer.* & *S. V.* In dolore brachii & pedis optimum Anodynum eſt *ſtercus humanum* vel *Vaccinum*, aut recens applicatum, aut cum *ol. Roſ.* mixtum in forma *Cataplaſm.* Aliàs conveniunt *Emplaſtr.* de *Meliloto*, item de *Ran.* cum *Mercur.* Item ex *terebinth.* cum *ſpir. ſal. armon.*

Remedia temperantia & demulcentia ſunt *Lac* & *Lacticinia*; nam hoc oleo & alcali dives eſt; unde *lac capr.* cum melle parum bullitum, item *Lac* cum *ol.*

Roſ.

Digitized by Google

Roſ. & *Nymph.* calefactum, ad modum fomenti, egregium eſt. Huc pertinet *Cataplaſma* ex *mica panis albi* cocta cum *Lacte*, addito *Croco*; item *medulla Panis* albi in *lacte vaccino* macerata, & per cribrum trajecta, & addito *vitello ovi*, *butyro recenti*, & *oleis Chamom. Aneth. Lilior. alb.* & *Lumbric. terreſtr.* Interdum miſcenda eſt *pinguedo* taxi & *vulpis* cum *ol. Lumbric. terreſtr.* Huc pertinent *Althæa*, *Malva*, Melilotus, *Verbaſci* & *Sambuci flores*; mucilagines iſtarum *plantarum*; *Ol. Amygd. d. Unguent. Dialth. Alabaſtr. Balſam. Hypnot. Mynſ. Oleum* ex *flor. Verbaſci* in clibano paratum, *Aqua Hirundinum* cum *Caſtor.* &c.

Quoad *Dolores* in *ſpecie*, curatur *Gravativus* per *V. S. Sudorifera*, *Purgantia*, & *Fonticulos*: externè per *olea deſtil.* penetrantiora, & *Emplaſtra* ex *Gummat.* & *Narcot.* ut de *Cicuta*, *Nicotiana*, &c. *Punctorius* curatur per *ſalia vol. ſudorifera Opio* miſta, v.g. *ſpir. ſal. Ammon. Aniſ.* cum *eſſent. opii.* Externè, per *Ung. Dialth. Ol. Amygd. d.* addito pauco *Ol. deſt. Chamom* & *Camph.* item *volatilia* penetrantia, ut *S. V. Camph. Spir. Sal. Armon. Sperma Ran. ſaponata*, &c. *Terebrans* curatur internè per incidentia & evacuantia, præſertim ex *Gummat.* & *Merc. dulc.* Externè per *Gummata*, *Emplaſtr. Carminat. Sylv. Empl. de Ran. cum Merc.* item de *Galban. Crocat. Mynſ. Pulſatorius* per ſudorifera acidum deſtruentia: externè per fomenta ex *aromat. vino* incoctis; item *Empl. Melilot.* cum *Theriaca* malax. *Tenſivus* per *volat. temperata* cum *Opiatis*: externè per fomenta anodyna, *opiata*, *lacticinia*, &c. *Diſtendens* per Carminantia, & externè per Diſcutientia. *Oſtocopus*, præmiſſis univerſalibus, per diætam ſudoriferam: externè per *Empl. ex Gum.* item de *Ran. cum Merc.* malax. cum *ol. fœtido tart. guajac. CC.* &c. *Ardens* internus per præcipitantia & abſorbentia, externus per *Saturnina*, *ſperma Ran.* &c. cavendo *acria* & *pinguia*. *Algens* per *aromatica* vel *oleoſa*, *v.g. Galbanetum*, *S. V. Crocatum*, *Aq. Articul.* &c.

In ſpecie conſiderandus eſt *dolor Lancinans*, qui intenſiſſimus eſt, licet nulla partis percipiatur alteratio; & ſcorbuticos per 2. vel 3. horas ante mediam noctem infeſtat, remittitque accedente die. Dolores hi Lancinantes fixi in quadam parte, utut ſæpius pro fomite agnoſcant ſcorbutum, interdum contumaciſſimi ſunt ſine ſcorbuti indiciis; & ab *internis* parum levantur, ab *externis* verò nonnunquam exaſperantur, imprimis à *narcoticis*, quæ, licet dolorem mitigent, illum contumaciorem reddunt. Utut totum membrum crucietur, ſpecialiter tamen afficitur membrana aliqua, & mediante occulta fibrarum criſpatura totum membrum per conſenſum afficitur. Suppreſſa Hæmorrhagia narium conſueta hunc dolorem ſingulis noctibus recrudeſcentem induxit. In *Cura*, ſubinde utilis eſt V. S. ut contentis concilietur motus occaſione doloris & fibrarum ſtrictionis plus minus deficiens; item *veſicatoria* membro dolenti convenienter applicata, & interdum *fonticuli*, qui ſedato dolore conſolidari poſſunt. Internè: præmiſſis abſorbentibus, v. g. *Antim. Diaph. Mart. Cinnab. Antim. partibus Animal. duris* & *oſſeis*, cum *Anodynis miſtis*; conducunt *volatilia* ex *Lumbricis*, *Tartaro* & *Urina*, *Antiſcorbuticis* miſta. Ubi contumacior eſt dolor, uſurpentur *Decocta Lign. Sudorifera*: *In ſpecie Decoctum Raſur. Lign. Guajac.* ℥ iij. *Cymar. Pin. junior. recent.* M. ii. *Herb. Roſmar. M.* i. in Aq. ℔. vj. ad tertias coctis, imprimis ſi glandulæ circa fauces & caput intumeſcant. Aliàs decoctum ex *Rad. Vincetox. fol. Myrti*, *Sem. Hyper.* & *Rhab. elect.* in *aq. com. addito Syrupo Capil. Ven.* proficuum obſervatum fuit. —— Externè vitentur *Pinguia*. Conveniunt autem *S. V.* aut *Theriacal. Camphorat. Aq. Hirund.* cum *Caſtor. Sapo Venet.* in *Aq. Vit.* ſolutus & cum *ſpir.* Ceraſ. Nig. & Lil. Conval. miſtus; imprimis *ſpir. tartar.* item *Galbanet. Paracelſ.* utraque cum *S. V.* temperanda. Rad.

Conſo-

Digitized by Google

Conſolid. Maj. recent. contuſ. & veſperi cataplaſmatis modo impoſitæ ſingulare quid obtinent. Proficuus eſt ſuffitus ex miſtura *Lixivii Coriariorum* cum *Urina humana*, injectis nempe lapidibus vel ferris ignitis. Denique *Thermæ* aut *Luta*, & *lapides thermarum* in aqua bulliti; vel Decoctum Calcis vivæ & ſulphuris, tanquam *thermarum* ſuccedaneum.

ARTICULUS V.

De Odontalgia.

Dentium dolor fit, nunc *per conſenſum* ex affectis Gingivis, nunc *per eſſentiam*: Cujus *Cauſa* eſt *acor vitioſus*, nunc ex vitioſa dentium nutritione proveniens, nunc ſeri vehiculo ad dentem depoſitum, ut in ſcorbuto & lue venerea; forſan & collecti humores acres in cavernula oſſium maxillæ ſuperioris infra oculum multum contribuunt. Ipſi dentes indolentes ſunt: adeoque ſubjectum doloris eſt membrana eorum intima ex expanſione nervi orta, cujus fibræ hinc inde in dentium ſubſtantiam ſe inſinuant: Ex cujus contractione inſequuntur etiam criſpationes fibrarum vicinarum *per conſenſum*, & ex fibrillarum & porulorum anguſtia, nunc ſanguis nunc ſerum aut lympha cum tumore ſtagnant. Acidum illud dentes rodens & corrumpens, ſucceſſivè carioſos & cavos reddit, unde fruſtulatim excidunt. Subinde in carioſorum cavitatibus ex alimento non aſſimilato generantur Vermiculi dolorem non leviter exaſperantes. *Cauſę remotæ* ratione nutritionis læſæ, ſunt aſſumpta ſaccharata, dulcia, fervida, nimis frigida, imprimis acida. Spiritum dētium inſitum labefactantia & hinc ejus texuram vitiantia: ratione acoris peregrini in vehiculo, ſeri ſunt ſcorbutica & venerea ſanguinis & humorum cacochymia, imprimis ſi dentes antea non bene ſe habuerint. In *Prognoſi*; contumacior dolor convulſiones, vigilias, &c. inferre poteſt.

Cura. Dolor ſiſtendus, acidum corrigendum, dens carioſus evellendus, & vermiculi enecandi. In ſcorbuto *odontalgicis* miſcendum decoct. *Cochlear.* & *Naſturt.* In lue venerea, *Decoct.* aut *Eſſent. Guajaci.* Dolorem ſiſtunt pilulæ ex *opio* denti inditæ, vel ejus *Eſſentia* cum bombace immiſſa, aut dentibus & gingivis affricata. Virtute *Opii* operatur *Theriaca* externè malæ applicata, addito, in ardore eryſipelaceo, *ſale abſinth.* Subinde tamen Opiatis hiſce univerſalia præmittenda: Obſervatur enim ex intempeſtivo eorum uſu, ſenſuum ſtuporem, vertiginem, gravedinem capitis, imò & mortem nonnunquam inſequi. Si ſuſpicio ſit ſcorbuti, teneatur crebriùs in ore *lac tepidum*. Simili virtute operatur *nicotianæ fumus*, præmiſſa ſi opus eſt purgatione, aut ipſa herba maſticata, cavendo ſalivæ deglutitionem: Item decoctum ejus cum *flor. Chamom.* ut & decoct. *Hyoſcyam.* in *vino*, vel *aceto*, vel *aqua*, in ore detentum ac gargariſatum. *Camphora* denti intruſa, aut ſoluta in *ſpir. vin. Rectif.* vel *ſpir. ſal. Armon.* cum *Calce viva* & *ſpir. vini* parato, egregiè confert. Egregium eſt *Ol. deſtil. Caryoph.* vel quod melius *Ol. ſtil. Orig. Cret.* denti inſtillatum; item *Ol. Buxi*, cui tamem præfertur *Ol. ſtil. Sabinæ*, nam & *Sabinæ* decoctum in Vino, vel cereviſia excellens eſt, & vermes ſimul enecat, item *Ol. Terebinth.* cum *Camphor.* aut *Balſamus Sulphur. Eſſent. Guajaci*, aut *Saſſafras* vel, quod melius, *Eſſentia Benzoina*, cum *Opiatis* miſta multum confert. Accedit *Elix. Propr. ſ. acido*, item *Sulphur auratum Antimon.* quod acidum abſorbendo,

bendo, dolorem ſopit. Laudatur Decoctum *Spic. nard.* in *vino*, & in lue venerea decoct. *Gumm. Juniper.* in aceto, pro oris collutione: Sed cautè uſurpentur decocta in aceto, quia plus nocent dentium compagem friabilem reddendo, quàm proſunt ſtuporem inducendo. Accedunt *Curæ magneticæ* per *Perſicar.* in aqua maceratam, deinde applicatam, & tandem in fimo ſepultam ut cito putreſcat; vel per os dextri femor aut brachii *bufonis* à carne nudum, Gingivis fortiter affricatum. Sunt & curæ Tranſplantatoriæ in Odontalgiis Habitualibus, exſcindendo nempe feſtucam *Coryli*. & hinc *Sambuci* vel *Salicis*, ſub cortice ſeparato, qua punguntur gingivæ dum ſanguinent, deinde lignum cruentum immittitur loco unde exſciſſum fuit, cortice denuo applicato & luto probè circumdato. In Odontalgiis gravidarum non contemnenda ſunt Emplaſtra ex *Gum. Tacamab.* aut *Caran.* malax. cum *Balſa. Peruv.* aut *Ol. Papav.* temporibus applicata ſi maxilla ſuperior doleat, ſin inferior verò prope aures. Quidam ex *Gum. Elem.* cum *Maſtiche*; alii ex *Gum. Ammon.* in *aceto* ſolut. eadem parant.

Si adſit inſignis maxillæ tumor, peſſimè promovetur abſceſſus emplaſtro *de Melilot.* Si parvus tumor intenſè dolens circa radice dentium emergat, ſuppurandus, eſt applicando *fruſtula ficuum* nonnihil aſſata, & abſceſſus *aqua* cum melle probe mundificandus, ut materia omnis excernatur, tantillum enim fermenti recidivam facit: interdum hic tumor ſponte rumpitur, & materia ſponte excernitur. In contumaci Odontalgia, ubi metus eſt gravioris mali, accedendum ad purgationem cum *Jalappa*, ad V. S. largiorem, vel ad cucurbitulas ſcapulis, cervici, cubito, immo & maxillæ applicatas.

ARTICULUS VI.

De Cephalalgia.

SI iſta Capitis regio quæ oſſibus cranii circumſcribitur doleat, *Cephalalgia* dicitur. Eſtque nunc interna, quando dura meninx afficitur, quæ duplici conſtat tunica, quam vaſa ſanguifera multis anfractibus oberrant; adeo ut dilatatis vaſis à ſanguine, dilatetur & tunica, unde dolor capitis, fere ſemper tenſivus & hinc pulſatorius: Nunc *externa* eſt, quando Pericranium, hinc panniculus carnoſus, muſculi, ipſaque adeo cutis, in læſionibus externis, item ex materia ſuper cranium collecta in lue venerea, acerbè dolent. Si dolor iſte univerſum Capitis tractum ab oſſibus Cranii circumſcriptum occupet, & ob cauſam in capite fixam contumax fuerit, *Cephalæa* dicitur: Si dimidium Caput ratione ſuturæ ſagittalis tantum doleat, *Hemicrania* dicitur, eſtque ut plurimum valde contumax: Si unica tantum capitis pars inter ſagittalem ac temporalem afficiatur, dicitur *Ovum*, à magnitudine nempe loci dolentis: Si dolor fixus ſit, & contumax in uno parvo loco, *Clavus* dicitur, qui fere continuus eſt, cum *ovum* ſubinde intendi & remitti obſervetur: Si occiput ſolum doleat, idque cum ſenſu frigoris, in mulieribus, oritur ut plurimum ex utero.

Cephalalgia nunc *calida* dicitur, ratione ſenſus caloris imprimis circa frontem, ex ſanguinis fervore, vel membranarum ſpaſmo circa partes interiores eundem detinente; nunc *frigida*, quando ſentitur frigus aut ſaltem capitis grave-

Digitized by Google

vedo. Eſt denique vel *per conſenſum*, vel per *Eſſentiam*. Cephalagia *per conſenſum* oritur, abſque ulla vaporis aut humoris tranſmiſſione, ex ſola membranarum capitis cum partibus aliis membranoſis communicatione, intercedente nervorum conſortio; Spaſmus enim in ventriculo vel alibi inceptus nervorum & membranarum ductu ad caput continuatur; unde dolor talis per conſenſum ſaltem tenſivus & hinc pulſatorius obſervatur. Sic notiſſima eſt Cephalalgia ex ventriculi conſenſu, ex hepate, liene, utero, inteſtinorum vermibus, & interdum ex dente carioſo.

Cephalalgia per Eſſentiam eſt vel *Accidentalis*, vel *Habitualis*; ſic vulnus capitis *accidentalem* infert, ſed ſi poſt vulnus curatum remaneat atonia partis læſæ, redibit *Cephalalgia habitualis*. Utraque fit vel à ſanguine, vel lympha. Sic ſanguis turgeſcens & ebulliens in febribus cephalalgiam infert, impetuoſiùs vaſa meningum diſtendendo. Huc facit ſanguis ex nimio æſtu magis diſſolutus, vel nimio vini potu turgeſcens, (ubi adeſt & artuum laſſitudo niſi ſudore prœveniatur), vel ex frigore & effluviorum retentione ſimiliter turgeſcens, ut taceam ipſa tranſpiranda ſalina membranis infixa dolores inferre. Pariter ſanguinis evacuationis conſuetæ, hæmorrhagiæ, *v.g.* narium, menſium, &c. ſuppreſſio; item ſanguinis turgeſcentia uno alterove die antequam menſes prodierint, cephalalgias inferre ſolent. Faciunt huc odores fortiores, *v.g. Moſchi*, *Ambræ*, immo & *Roſarum* in iis qui ſyſtema nervoſum habent tenuioris texturæ; qui vellicant membranam narium ſuperiorem, & ad hanc derivata à dura matre filamenta nervea, quibus vellicatis tenditur dura mater, unde ſanguinis circulus remoratur, & ſupervenit dolor capitis pulſatorius & tenſivus. Quoad ſerum aut lympham, ſi hæc vel ſtagnet, vel peregrino ſapore ut in ſcorbuto inquinetur, hemicranias aut cephalæas infert, membranas capitis affligendo: Si acrius ſit illud quo inquinatur, dolor eſt lacerans & lancinans; ſin minus acre ſit, gravativus eſt cum ſenſuum torpore, ut in *Coryza* incipiente.

Præter ſanguinis & ſeri vitia, accedit viſcidum acre recrementum vel depoſitum vel genitum in Capite, quod in omni cephalæa aut hemicrania habituali peccare videtur, licet in aliis hemicraniis ſubinde ſubſit ſanguinis motus impeditus in uno alterove ramulo vaſorum medietatis capitis. Interdum humor ille lentus viſcidus ſe inſinuat intra ſuturas Cranii, & ſenſim à ſe invicē diſcedere facit, cum intenſiſſimo dolore, nonnunquam cum manifeſto ſonitu. In lue venerea nutrimentum cranii ab acore maligno corruptum in materiam viſcidam & acrem corroſivam ſenſim degenerat, quæ ſupra vel ſub cranio coacervata tumores & cariē cranii infert, & ex affectis ſimul membranis dolores capitis horrendos in ſpecie nocturnos; imò & Mercurii inunctiones minus rite inſtitutæ dolores pertinaciſſimos ſubinde relinquunt, partim ex relicto non ſatis ſalivando evacuato, partim ex ipſā mercurii malignitate partes nerveas afficiente. Interdum abſceſſus interiores capitis contumaciſſimas Cephalalgias inferunt, quæ per eruptionem puris per nares ſubinde ſedantur. Poſt læſionem externam, licet curatam, remanent interdum *Cephalalgiæ* aut *Hemicraniæ*, in ſpecie quando Cranium ipſum læſum fuit, aut fiſſura quædam in interiori cranii lamina relicta fuit, per quam ſuccus nutritius alteratus in tunicas deſtillat; aut quando aliqualis ſanguinis circa membranas fit extravaſatio. Porro ſubinde Vermes, item & calculi in Cerebro geniti graves inferunt dolores, qui poſtmodum per nares excreti levamen adferunt.

Signa cauſarum diſtinctiva obſcura ſunt. Si cauſa nulla caput lædens præceſſerit, & nulla inſignior functionum animalium læſio, ſuſpicamur dolorem eſſe per

ſe *per conſenſum*; quo in caſu dolor ut plurimum eſt interruptus, & adſunt ſymptomata functionis in quadam parte inferiori læſæ, ita ut pro ratione majoris vel minoris læſionis, ſimiliter afficiatur Caput. Dolor Capitis *per Eſſentiam* contraria habet Symptomata. Quæ verò ſit ejus cauſa, difficile eſt cognitu. Ex lympha aut plus minus acri materia oriri monſtrant gravamen capitis, frigus, ſomnolentia, ætas ſenilis. Cephalalgia per eſſentiam interdum periodicationem determinatam habet, nunc Solis motum diurnum, nunc Lunæ phaſes & periodos obſervantem.

Prognoſis. Vehementiſſimus Capitis dolor in febre continua, cum urinà cruda ſeu alba & clara, deliria, convulſiones, & mortem portendit: ſubito autem deſinens, ſine critico levamine, gangrænæ aut omnimodæ ſenſus in membranis cerebri deficientiæ lethale ſignum eſt. Si frigeant externa in vehementiſſimo capitis dolore, malum eſt ſignum. Si continuus & vehemens ſit dolor circa frontem & tempora cum febre acuta, apparente die quarto ſigno pernicioſo, ſeptimo fere mors ingruit. Si Cephalalgiæ ſuperveniat aquæ, ſanguinis, aut puris per os, nares, aut aures excretio, ſignum eſt ſolutionis morbi. Quibus ex morbo partium inferiorum convaleſcentibus dolor capitis ſupervenit, ſi non præcedat manifeſta excretio, materia ad cerebrum rapta abſceſſum faciet. Quicunque in febre non lethali dixerit ſibi caput dolere, aut præ oculis obſcurum quid apparere, ſi cardiogmus acceſſerit, bilioſus vomitus expectandus erit, præſertim ſi rigor intra hypochondria ſupervenerit; quibus verò in ejuſmodi febribus capite dolentibus viſus hebetudo contingit, aut ſplendores circa oculos obverſantur, aut præ cardiogmo aliquid tenditur in hypochondrio dextro aut ſiniſtro, ſine dolore aut inflammatione, iis ſanguis ex naribus fluet.

Cura. Cephalalgiæ per conſenſum affectà parte primarià reſtitutà facilè curantur; illa verò per eſſentiam difficulter. Utrinque præmittenda Evacuantia, imprimis vomitoria in illa per conſenſum, & purgantia in illa per eſſentiam, in ſpecie ex *Mercurio dulci*. Utrobique alvus libera ſervanda, cum obſtructa dolorem exaſperet. In dolore per conſenſum à ſtomacho optimæ ſunt Pilulæ ſeq.

℞. *M. P. Maſtich.* ℈ *j. Extract. Helleb. nig. Extr. Caſtor. an. gr. v. Extract. trocb. alband. gr. j. cum ſ. q. Elix. Propr. f. Pil.*

Obſervandum utique 1. Præmiſſis præmittendis in malo contumaciori *per eſſentiam*, imprimis ex ſeri aut lymphæ vitio, optimam eſſe diætam ſudoriferam, quæ cauſam viſcidiorem attenuat & diſſolvit mediante ſanguinis circulo. Aliàs internè conveniunt *Succinata* quælibet, imprimis ejus *ſal vol.* hinc *diaphoretica martialia*, item volatilia tam urinoſa, quàm ex vitriolo parata. His *Eſſentia Lunæ genuina* addi poteſt; quibus opiata, & *Camphora* imprimis in Cephalalgia calida, permiſcentur, quo in caſu ſpir. V. Camphoriſ. vel *Ol.* Camphor. externè applicantur.

2. Chirurgica præſidia multi uſus ſunt. In ſpecie *Arteriotomia* auxilium facile eſt, & nobile in contumacioribus malis, ſpeciatim *hemicraniis*; nec metuendum eſt *aneuriſma*, applicata enim *terr. Vitr. dulc.* cum terr. ſigill. & album. ovi, intra triduum coaleſcit Arteria. Poſt *Arteriotomiam*, commendatur in diuturnioribus Cephalalgiis inciſio venæ frontis, loco cujus poſſunt adhiberi hirudines utrinque ad tempora. Aliàs inciſio venæ inter Indicem & pollicem manus præſens obſervatum fuit hemicraniæ remedium. Atque hæc auxilia locum habent, ubi in vaſis ſanguiferis vitium hæſerit. Ubi ex ſeri vitio malum oritur, conducunt *Fonticuli* in brachio aut nucha, aut inter indicem &

polli-

Digitized by Google

pollicem manus excitati; *Veſicatoria* pone aures vel prope nucham, & in graviori malo capiti raſo applicata; *Setacea*, interdum *Cauſticum Potentiale* in dolore capitis periodico ad ciceris quantitatem ſe extendente, & ſubinde *trepanum*, imprimis in dolore poſt luem gallicam curatam. Sed neceſſe eſt ut priùs præmiſſa ſint Univerſalia, aliàs præſidia Chirurgica malum augerent.

3. Utut *Opiata* ſiſtant dolorem, cauſam tamen relinquunt, eamque magis fixam reddunt. *Anodyna* igitur & narcotica adhibeantur primùm in parva doſi, adſcendendo ſucceſſivè, idque ſaltem appropriatis additis ſi externè applicanda ſint narcotica, caveatur à futuris, metu ſoporoſi affectus, qui etiam metuendus ex nimia opii doſi.

4. Inter alia Topica eminet imprimis Cataplaſma ex *Verbena* contuſa cum linteis duplicatis fronti & temporibus admotum, item *flor. papav. rhœad.* contuſi, item *betonica* in vino cocta & contuſa, quæ anodyna & contra capitis dolorem in apoſtemate egregia eſt. Vel ubi opus eſt diſcuſſione & reſolutione, ℞. *betonic. M. j. abſinth. M. ß. cubeb. ʒj. vini ℔. j. vel. q. ſ.* decoq. & decoct. epithematis inſtar capiti applicetur. Sic etiam *rad. Rhodia* cum piſtillo lapideo contrita & *aq. verben. & ſambuc. an.* irrorata & inſtar cataplaſmatis fronti applicata, conducit. Loco hujus decoctum ex illa paratur. Defectu *rad. Rhodiæ*, locum ſupplet pulv. *rad. Zedoar.* cum dictis aquis, ſed hoc in cephalalgiis ex cauſa frigida. In ſpecie huc pertinent quæ plus minus *aliqua vi Narcotica* pollent. *V. g.*

℞. *Nucleor. perſicor. ℥ ß. ſem. papav. alb. ʒ ij. c. ſ. q. aq. verbenæ f. Emulſio*, quæ ſub Epithematis forma fronti & temporibus applicetur. Hìc laudatur etiam *infuſio ſem. hyoſcyam.* ℥ j. in *acet. roſac.* ℥ v. & ſic caput ligetur faſcia ex linteo ſubtiliſs. quod humectetur cum ſpongia aceto intincta. Sic etiam, ℞. *ol. papav. ex ſemine expr. ʒ j. ol. nucleor. perſic. ʒ i ß. ol. hyoſcyam. anethi an. ℈ ij. c. ſ. q. ceræ, vel ol. N. M. expr. f.* Linimentum temporibus applicandum. Sed hujuſmodi narcotica externa tantum locum habent urgente graviùs dolore, eoque magis accidentali & per conſenſum & conjuncto cum morbis acutis, quàm habituali, per eſſentiam, & cum morbis chronicis. Dolores enim chronici hujuſmodi remediis leviter ſaltem palliantur, adeoque potius præmiſſis remediis chirurgicis ex internis, aut emplaſtris *tacamahaca cum balſam. peruv.* tractandi. Multum laudatur *Ung. de alabaſtro*, in ſpecie in cephalalgia febrium, cui de *ol. papav. hyoſcyam.* aut *camphoræ* addi poteſt. Ubi opus eſt diſcuſſione & reſolutione cauſæ frigidæ, optimi ſunt ſacculi ex milio & ſale communi ſuffumigandi cum gum. animæ: vel etiam cum *herba betonica, floribus chamomil.* & pulv. *rad. rhodiæ* fiunt ſacculi interpaſſati calide capiti applicandi, imprimis in cephalalgia ſenum.

5. Contumaciſſimi ſunt dolores ſcorbutici, lancinantes & nocturni, contra quos internè convenit *decoct. lign. junip. cum raſur. lign. buxi*; item *lac*, quod acrimoniam ſalis hìc demulcet, licèt aliàs per conſenſum cephalalgias inferat. Externè conveniunt *veſicatoria* prope aures, item Epithema *cancrorum* infra dicendum, item flor. papav. rhœad. recentes contuſi & applicati.

6. In Cephalalgia febrili convenit epithema ex *ſucco ſempervivi* aut *portulacæ* cum *pauco aceto*; vel ex *ſucco* cancrorum expreſſo cum *aq. papav. rhœad. ſubacto*; vel ex ipſis *cancris fluviatilibus contuſis* & applicatis. Convenit inſuper *Ung. alabaſtr.* cum *ol. papav. expr.* & *ol. hyoſcyam expr.* Si metuantur deliria aut convulſiones, applicetur plantis pedum pulmentum ex *fol. rut. recent. M. iij. rad. raphan. inciſ. No. iij. ſal. com. M. j. ferment. acer. M. iij.* cum *aceto rutac.* q. ſ. hoc enim irritationis ratione revulſorium eſt, unde in comate vigili febrium egregium eſt.

7. In

Digitized by Google

7. In Cephalalgia frigida à materia viſcida & glutinoſa, item in Cephalalgia ſenum, cura per ligna ſudorifera conducit. Externè optimum eſt *ol. ſuccini* vertici illitum, item *Empl. de ranis cum mercurio* capiti raſo impoſitum, cujus etiam p. j. addi poteſt *Empl. de betonica & ung. de alabaſtro* p. ß. Ubi ſuſpicio eſt materiæ craſſæ, in doloribus inveteratis, imprimis venereis, nil melius hoc emplaſtro, ratione *Mercurii*, qui materiam attenuat; conducit etiam in diſcuſſione futurarum; quo in caſu ſolemus aliàs præmiſſa capitis ligatura & deraſis capillis *ceratum ex pelle ariet. cum gummi elemi, & pauco cerato de betonica* loco affecto applicare.

8. In dolore à Læſione externa conducit *Ung. alabaſtrin.* & imprimis *cerat. Alexandri Benedicti* quod ſequitur, ℞ *gummi hederæ* ℥iij. *reſin. purgat* ℥ß. *ceræ* ℥iij. *ol. roſac.* ℥ii ß. *gum. ammoniaci* ʒij. *Terebinth.* ℥iij. *ſucc. corymb. heder. & farin. fabar.* q. v. f. Emplaſtrum.

9. In Cephalalgia à vermibus, præmiſſis univerſalibus contra vermes, applicandum ſincipiti empl. *ex pulv. aloes & lumbric. an.* ʒij. *fell tauri* ʒj. *ol. abſinth. & cer. an. q. ſ.* Et admittendus eſt fumus ex ſeq. pulvere; nempe, ℞. *pulv. cent. min. marrub. & betonic. aa.* ʒij. *Zedoa.* ʒß. *angelic.* ʒij. *ſuccini* ʒj. *antimon. crudi.* ℥j. *minii* ʒi ß. *boli armen.* ʒj. *ariſtoloch. rotund.* ʒij. *abſinth.* ʒiij. M. F. pulvis pro fumo. In Cephalalgia autem ab ebrietate aut crapula deglutiendum eſt piper quia cruditates ventriculi abſumit; item caput leviter irrorandum *aq. frig. aceto mixta*, teſtes verò in illam immergendi.

10. In *Hemicrania* præter ſuprà laudatam arteriotomiam aut hirudinum applicationem, laudatur cataplaſma ex *rad. cucum. aſin. cum verbena & abſint.* vel ex eadem radice add. *emollient.* in ſpecie pro ſolvenda *hemicrania per* abſceſſum. Applicatur etiam decoctum ex eadem radice & *abſinthio* in *hydrolæo*, *Vino*, vel *aqua*. Laudatur etiam ſpongia madida *decoct. rad. bryoniæ* cum *fol. abſinth. in Aq.* illinendo poſtmodum *Ung. alabaſtrin.* Sunt qui in ſpecie ad *hemicraniam* commendant linimentum ex *euphorbii* ℥i. *ceræ* ℥iij. *ol. dulciſſ.* ℔j. quo dimidium frontis & muſculi temporales commodè inungi poſſunt.

ARTICULUS VII.

De Doloribus Oculorum & Aurium.

DOlent oculi, nunc per Læſiones externas, nunc propter *ophthalmiam*, ſeu inflammationem, lympha exiſtente acriori & acido-ſalſiori. Senſus vehementiſſimæ compreſſionis, & quaſi lacerationis, ortus ex ſpaſmo membranarum oculi, ſpecialis quidam dolor eſt.

Cura. *Hormini ſemen* oculo immiſſum, lympha oculari humectatum reddit mucilaginem, qua inviſcantur ea quæ in oculos inciderunt, & ita extrahi poſſunt. *Perlæ* etiam vel *parvus Lapillus cancrorum* in oculum immiſſus & agitatus, ea quæ inciderunt ejicit. In Scoria chalybis admovetur magnes oculo. Aliàs inſtrumentis chirurgicis externa iſta ex oculis extrahenda ſunt.

In *Ophthalmia* à cauſa interna applicantur pom. dulc. Subinde adminiſtranda venit arteriotomia. Si adſit lympha corroſiva, *tutia pp.* aut *flor. Zinci* abſorbendo acrimoniam ejus temperant. In ſpeciali dolore compreſſivo & lacerativo proſunt aquæ ophthalmicæ *antimoniales*; item *decocta verbenæ, fœnic. euphragiæ, Sumach, tutiæ* in *aq.* & *vino*; item mixtura ex *mucilag.*

ſem. plantag. cydon. & *hormini* cum aq. *ſpermat. ranar. extr.* ℥ *iij. croci gr. vj.* & Camphoræ gr. iv. quibus quidam & lac muliebre addere ſolent. Laudantur *fol. Nicotian.* leviter contuſa & recentia, vel modico *vini irrorata* & oculis impoſita. Laudat *Lindan. ſacchar. joviale* in aq. *plantag.* & *fœnicul.* cum tut. pp. ſed ab omnibus experta eſt pulpa pomorum dulcium ad mollitiem coctorum, cui in quovis oculorum dolore inflammatorio addi poſſunt *albumen ovi*, *ſaccharum albiſſ. camphora*, & *crocus*.

Dolent *aures* frequentiſſimè ratione inflammationis cum ſenſu ardoris & pulſationis, qui ſuperveniente puris fluxu levatur. Interdum oritur dolor contumax, *ſi humor* iſte ex quo cerumina per aërem inſpiſſantur, acris ſit & ſalſus, & membranam internam pungat; quo pertinet lympha vitioſa in catarrhalibus affectibus. Sunt etiam Vermes in aures irrepentes, qui graves dolores inferre ſolent, cum ſenſu roſionis, puncturæ, pruritus, & reptionis vermium in interiori auris meatu. In *Prognoſi*, dolor aurium inflamatorius deliria, graves cerebri affectus, & mortem inferre poteſt, idque magis ſi in profundo hæreat & nervum acuſticum magis afficiat. Infantibus frequens eſt malum, ſed minus periculoſum quàm in ſenioribus.

Cura. Dolorem hunc aurium ſiſtunt fomenta ex althæa, fœnugræco, flor. chamomil. melilot. beton. etc. applicata præſertim ſi malum ſit à cauſa externa; item fumus nicotianæ cum fiſtula inverſa auri immiſſus, vel folia nicotianæ aut recenter contuſa, aut ſpir. vin. humectata, & admota; aſelli in ol. violar. infuſi & expreſſi; item ſcarabæi vivi in ol. roſ. cum pauca aqua ad aq. conſumptionem cocti & expreſſi, præſtantiſſima dant anodyna quæ blandè calefacta auri inſtillentur & cum bombace immittatur; quo facit etiam oleum ſcorpionum cum parte ſemiſſe ol. amygdal. dulc. vel *amar.* ſi opus eſt deterſione, ſimiliter calefactum & uſurpatum. Ubi nulla eſt inflammationis ſuſpicio, optimè convenit decoct. caryophylli arom. in vino auri inſtillatum, ipſo caryophyllo deſuper applicato; item *Urina pueri* aut potius *ſpiritus ejus* non adeo acris auri immiſſus. *Spir. Otalgicus Barbete Amt. Pr.* l. 2. c. 1. ad gut. 2. vel 3. auri inſtillatus, ſuperimpoſito bombace moſchato aut ambrato, egregius eſt, non tantum in obauditione ſine inflammatione, ſed etiam in tinnitu aurium & ſurditate. Ubi dolor eſt nimis acutus, addendum venit tantillum *eſſ. opii*, ſed caute nè auditum lædamus.

Si dolor aurium ſit à vermibus, aut extrahendi ſunt infundendo *lac* tepidum, vel applicando *pomum* aſſatum dulce, quæ dulcedinis odore eoſdem evocant; aut enecandi ſunt ſucco abſinthii aut cucumeris aſinini, vel inſtillando in aurem *ol. nucleor. perſic. rec.* miſtum cum ol. diacolocynth. & mercur. dulc. vel inſtillando *eſſentiam myrrhæ*, vel injiciendo decoctum aloes, myrrhæ, & ſummit. abſinth. in *vino: ſuffimigia* ex *myrrha*, vel *ſem. hyoſcyami* in candelas cum cera redacto, vel *gumm. ammon.* auribus excepta vermes enecant. Suffimigia etiam amara & ex *Marte* ore & naribus excepta, vermes ex auribus expulerunt. Si gryllus in aurem irrepſerit, evocatur ol. infuſ. gryllorum; ſicut hirudo injiciendo aquam ſalſam, aut aurem externam perfundendo ſanguine recenti, ad quem prorepunt. Si pulex irrepſerit, immittendus eſt globulus ex pilis caninis compoſitus in aurem cum ſtylo, cui ſe inſinuant.

A R-

Digitized by Google

ARTICULUS VIII.

De Arthritide, ſeu Podagra, Dolore Iſchiadico, &c.

ARthritis eſt dolor articuli, qui pro articulorum varietate, nunc *Podagra*, nunc *Gonogra*, nunc *Iſchiadicus* dolor appellatur. Nonnunquam etiam ſcapulas & vertebras colli, interdum ſternum, immo & alteram corporis quaſi medietatem afficit. Affligit fere per Paroxyſmos, extra quos niſi in inveterato malo ſatis commodè habent ægri.

Symptomata. Quoties imminet paroxyſmus, alvus fere ſegnior evadit, adeſt moleſtia circa præcordia, ceſſatio excrementi conſueti intra pedum digitos, & circa articulos tenſio. Hinc ſupervenit dolor pungens, lacerans aut pulſans, qui in podagra incipiente, pollicem majorem pedis unius & hinc alterius ſucceſſivè occupat, dein procedente malo genua, brachia, *&c.* occupat. Si ſit ſimul tumor eryſipelaceus, *arthritis* dicitur *calida*, ſuntque ejus ſymptomata omnia atrociora, ſed ſimul paroxyſmi ſunt breviores: Si dolor ſit remiſſior, cum tumore œdematoſo, & nullo vel levi rubore, diutiùs tamen remanente paroxyſmo, & tumore, *Arthritis* dicitur *frigida*. Anxietas præcordiorum magis in incremento quàm in ſtatu viget: adeſt ſimul ſitis & graviſſimus æſtus circa regionem ſtomachi, eo graviores quo minus ſe potu onerant. Appetitus proſtratus eſt, & Clyſmata & blande laxantia anxietatem leniunt. Subinde in inveterato malo accedit inanis vomendi conatus cum Lipothymiis, quæ pathemata remittunt in ſtatu, cum dolores & tumores increverint, & plures partes occupatæ fuerint. Accedit febris *ſymptomatica continua*, minùs in principio paroxyſmi & adhuc mitiùs in ſtatu affligens. —— In *dolore Iſchiadico* eadem fere adſunt ſymptomata: in quo dolor imprimis in articulo ubi femoris caput inſeritur coxendici percipitur; etiam cluens & nates occupat; quin & ratione nervorum & membranarum connexarum, extenditur verſus ſuram & ad extremum uſque malleolum, noctèque ſere graviùs affligit; & quia partes dolentes ſub copioſis muſculis deliteſcunt, nulla fere extrinſecùs percipitur mutatio. Sæpius autem dolores alii ab iſchiadico quodammodo differentes ſuperiorem cruris & coxarum regionem occupant. Si crebriùs redeant paroxyſmi graviores, debilitantur articuli, & tandem paralyticè flacceſcunt, ſubinde laxantur: interdum membra circa articulos contrahuntur & rigeſcunt, aut ſaltem tophi & nodi ibidem colliguntur eorum motum impedientes; ſpeciatim iſchiadicus dolor ad claudicationem, nonnunquam coxæ luxationem & cruris atrophiam diſponit. In malo inveterato, præſertim ſi ſudores in paroxyſmi declinatione neglexerint, pertinaciæ in articulis veſtigia relinquuntur, ita ut levi occaſione recrudeſcat aut punctionibus ſe manifeſtet malum.

Pars affecta ſunt membranea ligamenta articulos colligantia. Ex acerbitate lacerante doloris in profunda ſiti, probabile eſt ipſum etiam perioſtium in locis oſſium articulationi proximis ſimul pati. Quod articulos in ſpecie afficiat videtur eſſe ex *ſynovia* ſeu rore dulci chyloſo alcali tēperato turgido, qui ceu nutrimentum ligamentorum ipſorumque forſan, oſſium abundans intra articulos colligitur pro motu facilitando & oblinendo oſſium articulationes. Hoc ab acido inquinatum partes membranaceas rodit, hinc ſucceſſivè ab acido inſtar albuminis ovi ſpiſſatur, & in gypſeam ſubſtantiam, tophos nempe, degenerat.

Cauſa efficiens eſt acidũ volatile vi ſpirituoſum ſpiritui influo maritatũ, ſynoviam & vicinas membranas inquinans & affligens. Radix hujus non ex parte affecta, ſed ex depravata digeſtione prima derivatur, ita ut licet pedem abſcideris, podagram proinde non ſanaveris. In malo inveterato acidum hoc ſucceſſivè acido ſtomachi ſe aſſociat, donec fermenti more pedetentim hoc ſuperet, ita ut impoſterum nulli ſeparationi obediat & planè incurabile ſit. Hinc 1. *Hæreditaria* obſervatur *Podagra* ex acido podagrico cum ſpiritu influo genitali fœtui communicato. 2. Ex Animi Pathematibus gravioribus, timore v.*g.* ira, *&c.* curata fuit podagra: Perturbatio nempe animi & ſpirituum peculiaris motus fermentum podagricum extinxit, aut ſaltem alteravit, imprimis in ſtomacho qui reliquis digeſtionibus præſidet: quò pertinet confidentia ægri egra Medicum vel Remedia. 3. Ut plurimum arthritici etiam nephritici eſſe ſolent eodem acido ſpirituoſo utrobique autore. 4. Lacticinia, uſu continuato acidum arthriticum alterant. 4. Vina imprimis tartarea & acida in hoc malum præcipitant, & abſtinentia vini quoſdam ab eodem liberat.

Cauſæ Remotæ principaliores ſunt *Bacchus*, ratione acidi nocivi à fermento ſtomachico minus debite ſuperabili: *Venus*, quatenus ſuccus nutritius chylo temperato alcalino prædives ſub genituræ forma excernitur, & hinc nervoſum ſyſtema debilitatur: Et *Ira*, quæ ſpiritus aſperiores reddit. Dictis ex cauſis viri magis quàm fœminæ arthriticidi obnoxii ſunt, niſi menſes deficiant, ututhodie ex vita mulierum mutata contrarium experiri liceat. Eunuchi etiam nec podagrici nec calvi fiunt: & pueri ante veneris uſum, niſi ex parentum vitiis, podagra non laborant. Scorbutici autem admodum obnoxii ſunt. Acidum nempe Arthriticum ſpirituoſum quavis occaſione, *v. g.* motu corporis aut animi, aere frigido poros contrahente, aut efferveſcentia febrili inſigniùs commotum, ſe inſinuat ſynoviæ, cum qua probabiliter efferveſcit donec intra articulos ſuſcipiatur. Crebriores autem & diuturniores Paroxyſmi, ultra partis dolentis ex ſpiritus inſiti deficientia & fibrarum tono relaxato debilitatem, relinquunt occulta ſpicula de acido peccante membranis infixa, facili occaſione in actum doloroſum excitabilia. Nempe ex acido iſto podagrico imprimis in fermento ſtomachi digeſtivo commoto, & hinc totum corpus penetrante, anxia iſta præcordiorum pathemata originem ducunt. In quovis autem paroxyſmo depurantur partes fluidæ tam humoroſæ quàm ſpirituoſæ: acidum enim ſynoviam inquinans ſpirituum conſortium deſerit, & fermenta heterogenea in *M. S.* febrili efferveſcentia ſecreta, nunc unà circa locum affectum & fibrarum contracturas colliquantur, nunc in declinatione excernuntur per ſudorem, qui etiam in incremento moderatè prolicitus maturat articulorum invaſionem ab acido, & paroxyſmum abbreviat. Hæc ipſa patefaciunt quare Arthritis in Colicam, Epilepſiam, &c. mutatur, acido nempe podagrico plexus nervoſos extra articulos occupante; ſicut paroxyſmo non rite procedente, nec acido vol. ſufficienter excluſo diuturna virium proſtratio, appetitus dejectus, interdum palpitationes, ſæpe tuſſes ſiccæ, & ſæpiùs aſthmata occulta convulſiva, & ſubinde ipſa mors ſuperveniunt. Quoties Arthritici paroxyſmo corripiuntur, qui more conſueto articulationes non occupat, niſi per curam præſervatoriam malum in radice mitigatum fuerit, ii vel diutiùs languidi permanent, vel brevi poſt novo paroxyſmo corripiuntur, vel alius gravioris morbi aut etiam mortis periculum ſubeunt: Unde acidum podagricum omnes alios morbos ſupervenientes intendit, & in horum cura ad illud ſimul reſpiciendum.

Prognoſis. Arthritis Morbus lethalis non eſt; potius enim ex podagra defi-

deficiente quàm ſuperveniente moriuntur arthritici, ſi podraga in primis paroxyſmis negligatur. Podraga *ſoluta* curabilis eſt, imprimis recens: Nodoſa autem & hæreditaria è contra. Dolor Iſchiadicus in principio faciliùs quàm cęteri curatur, licet in progreſſu æque rebellis eſſe ſoleat. Luxatio contingens fere inſanabilis eſt; ligamenta enim laxata membrum repoſitum non firmant, & materia ex ſynovia intra articulos coagulata curam impedit. Dolores ſenſim ingraveſcentes ad jugulum & ſuperiores partes tranſeuntes perniciem minantur. Solvitur arthritis vel diſcuſſione totali finito paroxyſmo, ita ut nullum relinquatur veſtigium; vel per ejectionem materiæ ichoroſæ aut ſaniei purulentæ, per partes intercutaneas eroſas; vel quando tophi poſt paroxyſmos relinquuntur, vel, quod peſſimum eſt, quando paroxyſmus ſua tempora non abſolvit, acido podagrico alias partes extra articulos occupante.

Cura. In Paroxyſmo impetus naturæ non ſiſtendus, ſed promovendus, impedimenta removendo, acidi ſpecifici vim mature infringendo, urgentia ſymptomata mitigando. Imminente podraga convenit vomitus, præmiſſis *ocul. cancror. præp.* acidum enim oritur ex ſtomacho. Sin minus vomitus inſtitui queat, purgantia blanda, ſed miſtis temperantibus acida, *v.g. oſſibus humanis præp. vel calcin.* &c. conducunt, aut *pil. aloeticæ* cum appropriatis propinentur. *Opiata* tam internè quàm externè malum pertinacius reddunt; immo abuſus opiatorum arthriticos ad paralyſin diſponit, adeoque cautè uſurpentur, nec niſi præmiſſis univerſalibus & adjunctis purgantibus aut ſudoriferis aut ſpecificis. Commodè miſcentur M.P. Aloephang. ʒ ij. cum Laud Opiat. ʒ ß. pro 4. doſibus. Suſpicor utique commodè propinari poſſe Opiata ingruente paroxyſmo, præmiſſo vomitu cum ſpecifico *Diaphoretico*. Sicut ergo *Diaphoretica* opiatis maritata in paroxyſmo, ſic *Diuretica* extra paroxyſmum optima ſunt præſervatoria; quæ duo in plurimis conſpirant ut unum alterum ſublevet. Speciatim in præſervando nulla purgantia, nulla violenta ſudorifera tantum valent, quantum appropriata *Diuretica*, imprimis *volatilia*, *ut ſpir. ſal. Armon. Spir. Carmin. de tribus* qui multa præſtat in abuſu vini. Sic *Lumbricalia*, *Arcanum duplicatum*. Præmiſſis fixis, & *ſcarabæi unctuoſi* egregii ſunt in podagra ad diureſin. *Extra Paroxyſmum* porrò diæta eſt exactiſſimè obſervanda; in ſpecie diæta ſudorifera antiquis, aut lactea modernis magis in uſu, remedii vim obtinent:

Remedia ſunt *Nervina*, *Aromatica* & *Volatilia*, quæ ſale ſuo vol. acidum podagricum invertere & per tranſpirationem eliminare ſolent; quibus ſemper adjungantur *Specifica* & *Appropiata*, viz. *Chamædrys*, *Chamæpit*. *Iua Arthetica*, *Spir. Sal Armon. Spir.* & *Sal Vol. Lumbric.* &c. Inter *externa* fugiantur *unctuoſa pinguia*, quæ tranſpirationem inhibent & tandem contracturas inferunt; undè potiùs *emplaſtra nervina* & cataplaſmata calida ſæpiùs renovanda nè actuali ſuo frigore poros ſtringant. Inter hæc excellunt *ſaponacea* & ex iis paratus *balſamus antipodagricus Rhumel. Sapo Venetus* in S. V. ſolutus, *aq. Articular. ad extra*, *aq. calc. viv. ſpir. lumbric. ſal Armon.* &c. liquida enim majorem & tutiorem effectum habent. Ex *chirurgico fonte* conducunt *Veſicatoria* tam præſervativè, quàm curativè, quin & fonticuli conveniunt; quo referenda ſunt *canteria*, tam *potentialia*, quàm *actualia*, & hæc inter *moxæ Siniticæ* inuſtio, cui tamen & *moxa Germanica* ſubſtituitur.

SECTIO VI.

De Senſuum Internorum & Rationalium Functionum Læſione.

ARTICULUS I.

De Læſione Memoriæ.

HActenus de operationibus quæ homini cum brutis ſunt communes. Operatio autem ipſi propria eſt intellectus & inde promanans ratiocinatio, quæ nunc depravatur in *deliriis*, nunc imminuitur vel aboletur; hoc autem non accidit niſi ſenſus externis plus minus laborent, imprimis *Memoria*, cujus imminutæ aut abolitæ *cauſa proxima* nos latet; *cauſæ verò remotæ* ſunt capitis læſiones, *v. g.* caſus, contuſio, aſſumpta, excreta, pathemata, morbi varii imprimis acuti, item diuturniores epilepſiæ & melancholiæ. In *Prognoſi*, memoriæ ſubitanea læſio abſque cauſa externa apoplexiæ prodromus. Quæ à morbis acutis malignis, aut venenis oritur, fere incurabilis eſt.

In *Cura*. Spiritus nimis fervidi ſunt attemperandi, torpidi verò *aromaticis* excitandi. Remedia generalia ſunt *Cubebæ* jejuno Stomacho comeſtę, ſed caute juvenibus propinandæ, *Caſtoreum*, *Succin. Pulvis Tritbemii*, *Spec. Dianth. Diamoſch. dulc. Confect. Anacard. Formicæ*, *Aq. Magnanim. Aq. Sophorum Dorncrell. Spir. Cereb. Hum.* & omnia *aromatica ſpirituoſa*. Externè, illinitur *Ol. Myrrhæ* temporibus & vertici; item in abundantia ſuccorum frigidorum S. V. in quo *piper* infuſum. *Hildesheim* plura aromata in S. V. pro eodem uſu.

ARTICULUS II.

De Deliriis; in ſpecie de Phrenitide, & Delirio Melancholico.

DEpravatio ratiocinationis, unde *Deliria*, oritur à cauſis vel *externis* vel *internis*. Inter *externas* ſunt omnia *Narcotica* quæ ſpiritus animales ad diverſos conceptus, & inde deliria determinare valent, Animalia Rabida quorum morſus deliria certa in hominibus ad animalium geſtus accedentia inferunt, & Philtra. *Cauſæ internæ* ſunt nunc vagæ in *febribus*, nunc determinatæ ad certum objectum in *Melancholia*; nunc ſine febre in *Mania*, nunc cum febre in *Phrenitide*.

Phrenitis itaque eſt Delirium à cauſa interna cum febre junctum. Si levior ſit, *Paraphrenitis* dicitur; ſi gravior *Phrenitis* audit, & ex inflammatione cerebri oriri exiſtimatur. Veteres tamen per *Phrenitidem* intellexere inflammationem diaphragmatis. Nos itaque cum vulgo loquimur. *Cauſa proxima* eſt varius & confuſus Spirituum motus, cujus occaſione varia phantaſmata efformantur, cujus nuncii ſunt interdicti ſermones, riſus, fletus, muſcarum venatio, convulſiones, &c. *Cauſa Remota* eſt cerebri effervefcentia in *paraphrenitide*, & inflammatio in *phrenitide*: Cogitemus æſtum febrilem & vaſa inſignia ad cerebrum dilatata, & facilè hujus fervor patebit. *Cauſæ remotiores Procatarcticæ*

Digitized by Google

cæ ſunt ætas juvenilis, aer æſtivus, potus generoſi, imprimis Vinum, ſuppreſſa Lochia, Hæmorrhoides, *&c.* Animi Pathemata, imprimis Ira, Febres malignæ, *&c.* Probe attendendum eſt quædam deliria ludicra eſſe cum quadam hilaritate & forſan riſu juncta; quædam ſeria cum jurgiis & ira quaſi præmeditata juncta, quæ pejoris ſunt notæ. In vera Phrenitide, ſi vires ſunt languidæ, ut plurimum moriuntur ægri. Si mutetur Phrenitis in Lethargum, lethale; item ſi convulſiones, ſtridor dentium, aut aphonia, & inſcia fœcum & urinæ dejectio, ſupervenerint.

In *Cura.* 1. Sanguinis effervescentia compeſcenda, eum evacuando, & ſtagnantem reſolvendo. 2. Spirituum motus figendus. Adeo ut præmiſſa V. S. eadem conveniant quæ in acutis febribus, *v. g. Bezoardica, Sulphurea, Antimonialia, ſucci vegetabiles acidi, item minerales*, in primis *nitrum* & ejus *Spiritus;* item *Camphora* in- & externè: *Opiata & Emulſiones Papaverinæ*. Singulare ſpecificum eſt *berb. & flor. Anagall.* cum *flore Phæniceo.* Hinc in phrenitide maligna, ℞. *Cinnab. Antim.* gr. xii. *Bezoar. ſolar. gr.* vi. *Laud. Opiat. Camph. an. gr.* 1. *M. D. in duplo in decocto Anagallidis.* Inter *Externa* commendantur *Cataplaſmata* ex *Portulac.* & *Roſ. capiti:* item ex *Sedo maj.* contuſo cum *aceto* plantis pedum & teſtibus, admota: Animalia viva, viz. *anates*, aut *columbæ* per medium diſſectæ & calidæ capiti raſo applicatæ, poſt horam removendæ, ratione fœtoris, ſi delirium ceſſet. Laudantur *Epithemata ex Aq. Roſ.* cum *Opio* & *Croco* calidè fronti admota: Item *Sperm. Ran.* ℥ *vj. ſucc. Cancr. fluv.* ℥ *iij. Opii aceto correcti à* ʒ ß. *ad* ℈ *ij. Campb. Croc. an. gr. vj. vel viij. M. pro Epithemate.*

Delirium Melancholicum fit à cauſa interna ſine febre, & ſupervenit tanquam morbus ſecundarius affectui melancholico, in quo homo fit triſtis, cogitabundus; facile iraſcitur, terretur; ipſi nihil arridet, anguſtias percipit, & ſibi non bene conſcius eſt. Hoc autem *delirium* vel eſt *vagum*, vel *fixum* circa unum Objectum, illud nempe vel concupiſcendo vel averſando. *Cauſa proxima* ſunt habitus corporis & *M. S.* melancholicus, & ſuperadditum vitium in natura & motu Spir. animalium. *Remota* eſt craſis M. S. vitiata; *mores* enim *hominum ſequuntur* temperamentum corporis. Sic malum Hypochondriacum, Hæmorrhoides aut Menſes ſuppreſſi, tale *delirium Melancholicum* inferunt. In *Prognoſi: Recens* curatur ſubinde ſola victus, aeris & converſationis mutatione; hæreditarium, aut inveteratum ortum ab animi Pathemate externo vel ſtudiis immodicis, difficillimæ eſt curationis. In fœminis rarior eſt ſed pertinacior in ſpecie, ſi deficiant menſtrua. Quod eſt cum gaudio & riſu faciliùs curatur, quàm ſerium. Si ſymptomata fiunt mitiora, item ſi in ſcabiem degeneret, ſalutem ſperamus. Mors imminet ſi ſolvuntur vires, ſi cibum & potum reſpuunt, ſi nihil dormiunt. Rarum eſt quod convulſiones ſuperveniant.

Cura. Habitus corporis curandus, ut Hypochondriaci; & ſpiritus animales à perverſo motu revocandi, vel medicamentis, *viz. Anodynis mineral Opiatis, Camphoratis*, &c. vel per ſtratagemata, perſuaſiones, *&c.* Inter *Remedia* primatum ducunt Vomitoria in auctiori multo doſi, *Antimonialia* & *Helleb. Nig.* V. S. nil valet. *Alterantia* ſunt, *Extr. Mart. cum ſuc. pom. Tinctur. Mart. Solar. Sacchar. Saturn. ad* ℈ *j. Cryſtal. mineræ Saturn. parat. cum ſpir. Nitr. Tinctura & magiſterium Lunæ*, vel *luna extincta in Aq. Cephal. Lapis Lazuli* qui eſt naturæ *ſolaris*, *Corallia* eorumque *tinctura* quæ egregium habet ſulphur contra triſtitiam appropriatum; item *Spir.* & *ſal Tartar. Arcan. duplic.* Optima eſt *Camphora* & ejus *eſſentia:* Item *tinctura hyperici*, item *Crocus* ejuſque *eſſentia*. His adde *Fumar. Borrag. Bugloſſ. Anagal.* Inter *externa* eminet *Crocus* cum *Camphora* in nodulo appenſus. Item

Digitized by Google

ex *Aq. flor. Sambuc. & Hyper. an.* ℥ i ſs. *cum Camphor. gr. vj.* fieri poteſt *Epithema* fronti & temporibus applicandum. In *diæta* aſſumantur alimenta large nutrientia, bene enim edunt melancholici; item *Lacticinia* niſi quid obſtet, & vinum modò non inebriet.

℞. *Arcan. Duplic.* gr. xv. *ſacch. Saturn.* ℈ ſs. *Camph.* gr, iij. detur tempore ſomni. Poſſet & addi *Laud. Op.*

℞. *Extract. Mart. cum ſuc. Pom.* ʒ ſs. *Camph.* gr. iij. *f. Bolus.*

ARTICULUS III.

De Mania.

SI Melancholici incidant in delirium ſine febre cum inſigni furore & ferocia *Mania* dicitur. *Cauſa Proxima* ſunt Spir. Animales acres ſalini & ſulphureo-acidi, indeque nimis mobiles, minuſque coercibiles. *Remota* eſt M. S. acida, vitio viſcerum, imprimis ſtomachi. Acidum itaque quod hic peccat, idem eſt quod in melancholia, ſed acrius; & eædem cauſæ utrumque affectum inducunt, ſuppreſſa nempe ſanguinis evacuatio, ulcera inveterata clauſa, item epilepſia & diutinæ febres, & imprimis Philtra. In *Prognoſi*. Hæreditaria rarò curatur: Ridicula autem faciliùs quàm ſeria. Si ſuppreſſæ antea evacuationes redeant, bonum; ſin autem ſuppreſſis mania ſuperveniat, malum.

Curæ Radix eſt in vomitoriis validis; ſubinde *antimonialia* non ſufficiunt, & neceſſe eſt exhibere *Helleb. Alb.* rite præpar. Interdum in Principio convenit *Extr. Helleb. nig.* cui *Antimonialia* per inferiora purgantia adduntur pro ſtimulo. His factis fiat V. S. larga, ſed non niſi Paroxyſmo cicurato. Poſt Vomitorium conveniunt *Sulphura mineral. Anodyna*, *nitro* etiam in potu ſemper ſolut. Hinc *Opiata*. Inter ſpecifica ſunt *ſanguis aſini* arterioſus pone aures collectus, *decoct. anagal. flore phæniceo*, *Tinctura Hyperici*, *Herba Paris*, *Polypod. Querc. fol. Bux.* His ſemper addatur *Camphora*, item ejus ol. cum *lolo* deſtillatum *Externè* optima eſt *Camphora*.

ARTICULUS IV.

De Rabie.

R*Abies* eſt delirium à cauſa externa, morſu nempe animalium rabidorum; & ſi metus aquæ ſimul adſit, *Hydrophobia* dicitur. In *Perfecta Rabie* furor adeſt, torvum vident; ſpuma circa os, ſtridor dentium, & inflammationes oculorum apparent: Si à carne rabido morſi ſunt, latrant ut canes, & metum aquæ junctum habent. In *Levi* ſaltem eſt anxietas præcordiorum, triſtitia & abſtinentia à potu. Cauſa eſt fermentum animalis furentis (non in ſe venenati) quod M. S penetrat, & ſimilem reddit ſanguini animalis furentis. *Cauſa occaſionalis* eſt ſaliva fermenteſcens per morbum vulneri infuſa, & ſic M. S. communicata. In Prognoſi, quo plus ſanguinis è vulnere effluxerit, eo minus de rabie metuendum: Quo citius conſolidetur, eo magis. Plerumque intra 2. vel 3. dies moriuntur.

Cura.

Digitized by Google

Cura. Tempore morſus vulnus ampliandum eſt, ut cum ſanguine ſaliva ſimul effluat. Alii ſcarificationem, cucurbitulas, hepar animalis, columbas vivas dilaceratas, theriacam cum ſuc. Rut. Ligaturas, Cauteria, &c. adhibent, ut venenum extrahatur. Trmpore *Rabiei*, expellatur fermentum è corpore per *Alexipharmaca*, viz. Theriac. Mithrid. Elect. de Ov. item Eſſent. Theriac. Tinct. Bezoard. cum Eſſ. Abſ. Sed omnia in dupla doſi exhibenda, & per anni quadrantem continuanda; nam ſæpe poſt aliquot menſes, interdum & integrum annum, recidivat *Hydrophobia*. Quod ſi verò Sudoriferorum uſus intermittatur, tamen ſpecifica adhuc continuanda, qualia ſunt *Ocul. Cancror. Pulvis* aut *Decoct. Cordis* & *Hepatis* animalis mordentis, Alyſſon, Pimpin. Allium, Lactuc. In *Hydrophobia* optimum remedium eſt demerſio in *Aquam frigidam*, hac ipſa enim idea deletur & delirium curatur. Externè inungatur vulnus Ol. Hyper. vel abluatur ſucc. Rut. vel theriac. cum Ol. Roſ. vel applicetur Empl. de Ran. cum Merc. vel, ℞. *Cer.* ℔ ß. *Ol. Oliv. ſev. Hircin. an.* ℥ *iij. Coq. l. a. & adde thuris electi* ℥ ß. *M. f. Empl.*

Reliqua Deliria à cauſa externa ſunt vel ab aſſumptis, vel à philtris. Illa ab aſſumptis venenis, imprimis Narcoticis, corriguntur per *Vomitoria*, hinc *acet*. cum *caſtor*. &c. *Philtra* quod attinet, per ea intelligitur medium quo unius ſubjecti ad alterum inclinatio quædam ſingularis excitetur. Diſtinguenda ſunt autem ab amore inſano, qui ſpecies eſt *Melancholiæ* ex nimio amore, non ſecus ac alia ex nimia triſtitia oritur.

COL-

Digitized by Google

COLLEGIUM PRACTICUM.

LIBER TERTIUS.

De Morbis Sexui Virili propriis.

SECTIO I.

De Seminis Generatione læſa, Ubi de Inflammatione Teſtium, Pneumatocele, Hydrocele, Sarcocele, & Hernia varicoſa.

HActens de affectibus utrique ſexui communibus. Inter morbos viris proprios, occurrit primò *ſeminis generatio læſa*, in ſpecie ejus *defectus*: Cujus *Cauſa* duplex eſt, *vel ex defectu materiæ*, nempe partis ſanguinis chyloſæ, dulcis, & propter ſpumam plus minus viſcoſæ, ſpumeſcentia enim propria eſt ſubjectis viſcidis à materia ſubtili imprægnatis; Subſtantiam autem hanc abſumunt Ira, pravus victus, nimius labor, corpulentia; & exinde effœminati, torpidi, languidi redduntur ægri: *Vel ex vitio teſtium*, quando deficit aut iners eſt fermentum, quod volatili ſua ſubſtantia materiam chyloſam ad teſtes delatam in ſperma tranſmutat, & cum ſanguine & lympha ex teſtibus refluis *M.S.* permixtum inſignem alterationem corporis excitat: Vel denique quando teſtium conformatio tumoribus, &c. vitiatur.

Cauſæ Remotæ ſunt frigus externum intenſius, mercurius vivus nervis inimicus, abuſus veneris qui vim teſtium enervat & digeſtionem primam turbat, unde cruditates & chylus non ritè ſpirituaſcens: Læſa teſtium conformatio per tumores.

Inter tumores teſtium eminet, 1. *Inflammatio* cum dolore partim lancinante partim pulſante, partium vicinarum rubedine & tenſione, & ipſorum teſtium tumore & duritie. Oritur hæc à contuſione, compreſſione, equitatione, *&c.* 2. *Pneumatocele* ſeu tumor à flatibus inter membranas teſtem involventes collectis, quando teſtes ſucceſſivè fiunt tumidi cum tumore tenſivo, ita tamen ut minus tactui renitantur. *Cauſa* eſt nutrimentum ſpermaticum membranarum ab acido vitioſo per fermentationem inducto in flatus mutatum. 3. *Hydrocele*, ſeu tumor ab aqua intra eorundem membranas contenta, qui ratione ſimilitudinis *Hernia* dicitur. Oritur ex Lymphæ recurſu à teſtibus impedito, diſtenſa enim vaſa rumpuntur & effluit lympha, ex mora lymphæ extravaſatæ membranæ ſpiſſiores & tenſiores fiunt, unde malum contumacius redditur. Si membranæ diſtentæ rumpantur, deſtillat lympha in ſcroti cavitatem, unde tu-

Digitized by Google

de tumor ſcroti aquoſus, qui diſtinguendus à tumore ſcroti Hydropico, qui vel acreſcit cum aſcite, vel, poſt evacuatam per paracenteſin aquam contingit. *Hernia teſtis aquoſa* confirmata, ſimilis eſt Herniis carnoſis; diſtinguitur tamen ex eo quod utut ſit dura poteſt ei induci fovea. 4. *Sarcocele* ſeu *Hernia Carnoſa*, involvens teſtium parenchyma membranoſum muſculoſis fibris ſimul inſtructum: Si enim lædantur hæ fibræ partim nerveæ partim carneæ, oritur excreſcentia quædam carnea, nunc dolens maligna & cancroſa, nunc indolens. Adnaſcitur nunc ſummitati teſtis, nunc membranæ ſcroti. Probe autem diſtinguenda eſt à tumore proſtatarum aut ſuppreſſione genituræ in Epididymibus. 5. *Tumor varicoſus* à ſanguinis ſtagnatione in venis & circa valvulas, ubi Tumor & contactus teſtium inæqualis eſt, cum criſpaturis hinc inde.

Prognoſis. *Pneumatocele* & *Hydrocele* ſunt ſine periculo, niſi propter dolorem & tumorem ſint moleſtæ. *Sarcocele* dolens maligna cancroſa non eſt tangenda.

Cura. Defectui materiæ & enervato teſtium fermento dicata ſunt, quæ vel ſuccum chyloſum pinguem ſuggerunt, *v. g. Lac*, imprimis *muliebre*, *Amygd. d. Pineæ*, *Caſtaneæ*, *Succolata Indica*, *Oſtreæ*, *Conchæ*, *Vinum Hiſpan.* & *Malvat.* ſub introitu lecti; ex his paratæ *Emulſiones*; *vitellum ovi* recens, *teſtes gallorum*, & farcimina ex *criſtis* & *teſticulis Galli*: vel acrimonia vol. fermentum intendunt, qualia ſunt *Rad. ſatyr. Maj.* quarum unus bulbus turget, alter flaccidus eſt; ZZ. *in India condit. ſyr. de ZZ. ſem. Eruc. Sinapi*, *fraxini*, *aniſi*, *fœniculi*, *naſturtii*, *urticæ*; *cubebæ*, *caryoph. galang. Cinnamom. Cardam. Caſtor. Borax Ven. Bacc. ſabin. pulveriſ. Baccæ Ari*. Imprimis laudantur Ambra, Moſch. Zibeth. cum Ol. deſtill. arom. ſubacta. Spir. formic. Aq. Magnanim. in- & externè, ſanguis & cerebellum paſſeris in actu venereo transfoſſi, ſpir. ſang. galli. Obſervandum autem ſtimulantia non ſola, quia imbecilles reddunt, nec *lactea* ſola, quia genituram minùs ſpirituoſam ſuggerunt, ſed ſimul propinanda eſſe. Hinc optimum eſt Sacchar. Piper. an. ℥ ß. in Lactis ℥ ij. item Vinum malvaticum cum vitello ovi rec. & aliquot granis ambræ vel ſpecierum aromaticarum. Conveniunt ſaltem Cantharides, cum deficit erectio penis. Cum hiſce ſocientur Externa, nempe Ol. deſtil. macis add. gutt. aliquot Ol. deſtil. Caryoph. & Spic. axungia caſtorei exceptum; vel balſamus ex Ol. deſtil. Caryoph. cum gr. aliquot Zibeth. & Moſch. perinæo, pubi & ſcroto illita. Spir. formic externè illitus etiam venerem intendit.

℞. *Spec. Diaſat.* ℥ *ij. Diagalang.* ℥ *ij. Diambr. Diamoſch. d. an.* ℈ *ij. Rament. Pudend. Cervi dum erat in venere*, ℨ *i ß. nuc. Pinear. & Piſtac. Amygd. d. an.* ℥ *ß. Sem. Eruc. Naſturt. Urtic. an.* ℈ *j. Terantur & fiat cum melle Conditum*, *Aqua Magnanimitatis vel Spir. Sang. Galli ſæpius irrorandum*.

℞. *Vitell. ov. no. ij. Ambr. Cuſpid. cultell. no. i. Sacchar. Cuſpid. Cultelli no. ii. mixta probe cineribus blande coeant*, *& una vice hauriantur*.

℞. *Conſerv. Rad. Eryng. & Satyr. an.* ℥ *iij. Zz. vir. cond. Cort. Citr. cond. an.* ℥ *ß. Amygd. d. nucl. Pin. Piſtac. Dactyl. Pulp. nuc. myriſt. an.* ℥ *j. Priapi tauri* ℨ *ij. Sem. Paſtin. Eruc. Sinap. an.* ℨ *ij. Piper. alb. Galang. an.* ℥ *ß. M. f. Electuarium*.

Ad *Inflammationem Teſtium* nil melius eſt *Cataplaſm.* ex *farin. fabar.* cum *aceto deſtil. vini* vel *Oxycrato*; quod ſi acrius ſit, addatur *Litharg.* ſic enim dulceſcit acetum. Interdum *farinæ fab.* additur ſem. *Cumin.* cum vino. Nobile fit Cataplaſma ex *Agrimonia* & *Rad. Cucum. Aſinin.* cum *Vino* coctis; addito

dito ſi dolores urgeant parum de *fol. Hyoſcyami.* Laudant alii *Cataplaſma* ex *fol. Rut.* cum *acet. deſt.* item ex *fol. Nymph.* & *Naſturt. Aquat.* cum *Ol. Roſ.* item *fotum* ex decocto *Rad. Chinæ* in *Cereviſia*, imprimis ſi ex Gonorrhœa ſit inflammatio. Si oriatur inflammatio ex applicatis acrioribus externis, optimus eſt fotus ex *lacte*, in quo incocti ſunt *flor. Chamom.* & *Sambuc.* Hiſce irritis promoveatur Suppuratio, per *Empl. fil. Zachar.* malax. cum *balſ. ſulph. terebinth.* Suppuratus abſceſſus ſcalpello aperiendus, & more aliorum ulcerum tractandus. Juxta hæc propinentur *Sudorifera*.

Pneumatocele curatur per *Carminativa*. Fit fotus ex *farir. fab. p. ij.* & *ſem. Cumin. p. j.* item Cataplaſma ex *Bacc. Laur.* cum *fimo Vacc. recent.* Non inelegans eſt fotus ex *Sem. Coriand.* ℥ ß. Sem. Cumin. & Aniſ. an. ʒ ij. Alum. ʒ ß. Vini & Aquæ, an. ℔ j. Coq. & panni intincti applicentur.

In *Hydrocele* incipiente eadem conveniunt, addito *Balſam. Sulph. Terebinth.* vel *Junip.* cum *Ung. Dialth.* Convenit etiam hoc Emplaſt. ℞. *Empl. de Bacc. Lauri, Sterc. Capr. ana* ℥ iß. *Sem Cumin.* & *flor. Sulph. ana* ʒ ij. Malax. cum *Ol. Rut.* & *Chamom.* Sed ſi Hydrocele confirmata ſit, quod ex tumoris duritie, & renitentia, & æquali magnitudine, potius creſcente quàm decreſcente, dignoſcitur; neceſſe erit vel *puncturam* inſtituere, quæ tamen in tumore hydropico facile in gangrænam abit; vel quia hæc non radicitus malum curat, ſcrotum diſcindere, extrahere teſticulum, & ſuprà tumorem vaſa præparantia fortiter filo ligare, & ſimul *teſtem* cum *tumore aquoſo exſcindere.*

Sarcocele benigna incipiens, requirit *Internè*, *terrea* alcaliſata, *viz. pulv. contra ſtrumas*, pulv. ex *ſpong. combuſt. terr. ſigill.* & *Lap. Spong.* item pulv. expertum ex *rad. Ononid. Externè Gummata*, vel *Empl. Paracelſi* ex *Opopan. Sagap. Ammon.* & *Galban.* in *Aq. Roſ.* ſolutis & cum ſ. q. *Ol. Philoſ.* inſpiſſ. quod per aliquot ſeptimanas geſtatum aut ſuppurat aut diſcutit. Suppuratum aperiatur & *Empl. ſtyptico* conſolidetur. Egregium eſt *Empl. de Ran. cum Merc.* ſed *Mercurius* deſtruit vim teſtium. *Thermarum* uſus externus conducit. *Sarcocele confirmata* non niſi ipſius carnis adnatæ abſciſſione, vel teſtis exſectione curatur. *Maligna* non tangenda.

Hernia Varicoſa inveterata non curatur citra Chirurgiam. In *recenti* convenit *Empl. de mucil.* cum *an. Gum. Ammon.* in vino ſoluti: vel *Ol. Philoſ. probe Rectif.* & illitum pro diſcuſſione; vel *Ung. Baſilic.* cum *ping.* & *medul. Animal.* ad emolliendum. Commendantur & *Thermæ*.

S E-

Digitized by Google

SECTIO II.

De Seminis Excretione & Retentione læſa.

ARTICULUS I.

De Gonorrhœa Vera.

SI excretio ſeminis fiat nimis frequenter, copioſa, idque citra tentiginem, vocatur *Gonorrhœa*; eaque *vera* quando liquor ſeminalis in teſtibus elaboratus dicto malo effluit. Fit hinc ut ægri fiant graciles circa lumbos & impotentes in motu; conqueruntur de laſſitudine, capitis debilitate; viſus & oculorum fulgor perit; tandem fiunt tremuli, appetitus perit, & ad *tabem dorſalem* pergunt. *Pars affecta* ſunt *veſiculæ ſeminales*, in quibus ſolet ſemen detineri.

Cauſa eſt triplex. 1. Nimia copia laudabilis ſeminis; unde ſi dormientes dorſo reſupinati incumbunt, à calore ſanguis locorum poſteriorum redditur fervidus, & ſemen turgeſcit & erumpit. Si Veſiculæ ſeminales ſimul flaccidiores ſint, levi turgeſcentia erumpit ſemen tam interdiu quàm noctu. Diſponunt ad hanc cauſam victus laudabilis, vitæ genus ſedentarium, & cogitationes de re venerea. 2. Nimia ſanguinis acrimonia, partes genitales & veſiculas ſeminales irritans; quo in caſu quo acrius eſt ſemen, eo magis tenue. Acrimonia hæc ſolet eſſe acida, cum ſero delata, unde ſcorbuticis & hypochondriacis ſubinde venit *Gonorrhœa*. Aliàs purgantia, Cantharides, aliæque cauſæ externæ ſtimulando veſiculas ſeminales inferunt talem Gonorrhœam. 3. Nimia veſicularum flacciditas, ſemper fere cauſam agnoſcens manuſtuprationem. Semen tunc effluit ſine ſenſu niſi ſaltem in anteriori penis parte; quod ſi tenue ſit, ſignum eſt vim teſtium generativam ſimul enervatam eſſe. —— In *Prognoſi*. Inveterata difficilè curatur, nec ſtatim ſupprimenda venit, ne ſuppreſſa materia circa teſtes varia inferat ſymptomata.

In *Cura* habenda ratio teſtium, ne remediis quibuſdam præpoſtere adhibitis deſtruatur eorum vis generativa. Seminis copiam imminuunt, diæta parcior, alimenta acidiora, vigiliæ, exercitia corporis, quæ partim chyli cum ſanguine aſſimilationem faciunt, partim per tranſpirationem eundem imminuunt; item *Vitriolata* & *Nitrata* quæ fermentum teſtium obtundunt. Temperatiora ſunt *ſucc. Limon.* vel *Citr.* cum *Aq. Roſ.* & *album. ov.* uſurpati; item *ſolutiones Corall.* cum *ſucc. citr.* Emulſiones ex *ſem. agn. caſt.* & *Papav. alb.* cum *Aq. Nymph.* addito *Magiſt. Coral* cum *ſucc. citr.* Potens eſt *Sem. Cannabin.* ſed hoſtile ſpir. animalibus. Optimum eſt decoctum *Galeopſid. flor. alb.* cum *Millefol alb.* & *ſem. agn. caſt.* in *aq. Rut.* vel *Menth.* vel *Ferrariorum*. Pertinet huc *Eſſentia Caſtorei.*

Quoad *Acrimoniam acidam*, eam temperant & corrigunt & ſimul vi ſtyptica prædita ſunt *Solut.* & *Tinct. Corall.* Hinc *Crocus Mart. adſtring. Troch. de Carabe*, *Ol. deſt. Succin.* aliis additum; *Pulv. oſſ. ſep.* cum *Antimon. Diaphor. Sacch. Saturn.*

turn. Pilulæ ex *Terebinth. Cypr.* cum *Croc. Mart. Borrax Calcinata* relinquit Caput Mortuum in Gonorrhœa optimum, ſed cruda intenſiſſimè venerem ſtimulat. Facit huc *ſuccus Millefol. ad* ℥ *iij.* mixt. cum *Lact. dul.* & *Camphora*. Item ſeq.

℞. *Conſerv. Roſ. Rub. & Menth. Criſp. an.* ℥ *i ß. oſſ. ſep. præpar.* ʒ *ij. Borrac. iſtar Alum. calcinat.* ʒ *j. n. m* ʒ *ß. cum ſ. q. Syr. de Roſ. ſicc. f. Elect.*

Tandem ſi oriatur *Gonorrhœa vera* ex veſiculis ſeminalibus flaccidis, conveniunt Adſtringentia, v. g. Tinct. Sulph. Vitriol. Troch. de Carab. Tinct. Croc. Mart. Adſtring. terr. ſigill. Bol. Armen. cum aceto, ſacch. Saturn. & hinc extract tormentill. item thermarum uſus. Si ſemen tenuius ſit, convenit Lac cum *Oryza* coctum, item *ova* cum arom. Si ſub curſu vel principio morbi purgare velimus, uſurpemus cum purgantibus terebinth.

℞. *Extr. Tormentil.* ℥ *j. Sacch. Satur.* ʒ *ß. Camphor.* ʒ *ij. f. Pilulæ.*

℞. *Extr. torment.* ʒ *ij. ſperniol. Croll. comp.* ℈ *ij. Pulv. ſem. agn. Caſt. & Plantag. Rad. Conſol. Maj. an.* ℈ *ß. Terebinth. Ven. Camph. an. gr. xii. f. Pil.*

ARTICULUS II.

De Gonorrhœa Notha tam Benigna, quàm Virulenta.

SI citra cauſam continuò effluat ex Pene liquamen ſeroſum, tenue, citra ullum ſenſum, dicitur *Gonorrhœa Notha Benigna*. Subjectum ſunt *Proſtatæ Glanduloſæ*, quæ naturaliter lympham ſui generis ex M. S. emulgent; adeo ut quod in faucibus tuſſis, in oculis illachrymatio, hoc talis *Gonorrhœa* in viris. *Cauſa* eſt latex aquoſus copioſus in ſanguine ex deficiente tam chylosi quàm hæmatoſi congeſtus, per dictas glandulas uberiùs elicitus. Imprimis ſi hæ ſimul flaccidiores vel alio modo læſæ fuerint. *Cauſa Remota* eſt ſtomachus non rite digerens, & quicquid ad cachexiam diſponit. In *Prognoſi*; malum eſt maxime periculoſum, & prodromus eſt vel comes cachexiæ. In Cura, primariò reſpiciendum ad Cruditatem M. S. per amaricantia aromatica; deinde ſerum ſuperfluum evacuandum per Juniperina, Saſſafrata, Succinata, Abſinth. & *Menth.* quibus præmittenda ſunt *acida* & *Martialia*: Tandem inſeſſione thermarum laxatæ proſtatæ ad ſtatum naturalem redigendæ.

Gonorrhœa Virulenta, ſeu *Notha Maligna*, contrahitur ex coitu impuro cum fœmina lue venerea inquinata, & quidem tali, ubi malum illud ulcera in vagina excitavit. In his autem effluit primò ſemen tenuius, poſtea redditur pedetentim acrius, hinc ſupervenit dolor acerbus, primariò circa penis caput, ubi ſunt proſtatæ glanduloſæ, imprimis dum redditur urina. Liquor effluens in pallorem citrinum, & tandem cæruleſcentem, degenerat; ſupervenit dolor univerſæ urethræ, & præputii tumor, ex reliquiis purulentis intra Præputium depoſitis, unde difficulter detrahitur de glande, & in conjunctione fiunt ulcuſcula. Interdum materia urethram excorians carunculas excitat.

Cauſa eſt fermentum ex ulceribus in vagina uteri. *Subjectum* ſunt *Proſtatæ Glanduloſæ*, quarum lympha inquinata à miaſmatis per cavum urethræ penetrantibus, aceſcerit & in virulentiam degenerat. In *Prognoſi*, malum in principio leve eſt, ſed in progreſſu excoriat glandulas & quandoque abſumit; inter-

Digitized by Google

Interdum ſerpit per vaſa præparantia ad teſtes, & hinc cum ſanguine unive ſum Corpus inquinat. Frequentiùs ſuperveniunt *bubones* glandularum in in guinibus, quod bonum eſt: Niſi enim hoc fiat, certum eſt univerſum corpus correptum eſſe; quod etiam fit, ſi ſponte iterum diſpareant.

Cura. Acidum venereum corrigendum; hinc dicta loca abſtergenda & conſolidanda; & reliquiæ eliminandæ. Ante omnia purgetur corpus *Pilulis* ex *Mercur. dulc.* cum *Extr. Helleb. nig.* vel *Panchym. Croll.* Loco *merc. d.* laudatur *Præcip. virid.* cum *calce* viva paratus, qui primitus quidem videtur augere malum, ſed hoc bonum eſt ſignum, continuato enim uſu ceſſat. Evacuato corpore conducunt *Terebinthina*, *Balſam. Sulph. Terebinth.* & poſt hunc *Juniperin.* ad gut. x. bis de die; juxta *Balſ. ſulph.* nobilis eſt *Balſ. Copaibe* longè excellentior *Balſ. Peruv.* doſ gut. xxx. in vehiculo calido. Juxta hæc conveniunt Pil. ex *Extr. torment. cum ſacch. ſaturn.* & *Ol. deſt. tereb.* *Extractum Gum. Guai.* cum *Tinct. Tart.* vel *S. V. tartar.* paratum & in *Aqua Plantag.* aſſumptum eſt ſpecificum. Item *Eſſent.* & *Extract. Lignor.* ut & *infuſum Canthar. in* S. V. *vid. Barthol. l. 4. Ep. p. 343.* Egregium remedium eſt Aqua in qua Merc. vivus per aliquot horas ebullierit mane & veſperi aſſumpta.

Pro *Ulcerbus* in *Proſtatis Glanduloſis* & *Urethra* conveniunt Injectiones ex *Aq. Calc. viv.* ℥ iv. *Aloes, Myrrh an.* ℥ ß. *Mel.* ℥ vi. M. item ex *Decocto merc. d.* cum *melle*. Ulcera inter præputium & Glandem curantur ſeq. *linimento*; ℞. *Ung. Diapomph.* ℥ ß. *Aloes, merc. d. an. gr.* xv. *mel. Roſ. q. ſ. f. Linimentum*.

ARTICULUS III.

De nimis cita vel nimis tarda Seminis ejaculatione.

C*Auſa nimis citæ* excretionis eſt vel veſicularum laxitas, vel ſeminis nimia ſpirituoſitas & turgeſcentia. Prius curatur blandè *adſtringentibus*, quæ laudata *in Gonorrhœa ex veſicularum laxitate*. Poſterius per *Opiata*. Pilulæ ex *Ambra* & *Opio* dicuntur actum venereum efficere diuturnum.

Semen *nimis tardè* excernitur, quando deficiunt ſpiritus, unde nec Semen ritè turgeſcit, nec partes ritè conſtringuntur. Pertinet huc vitium iſtud, dum erecto pene in coitu genituram effundere nequeunt, ſed poſtea flaccido membro facillimè effluit: Muſculi nempe penem erigentes comprimunt oſcula veſicularum ſeminalium & veſiculæ ſpiritibus carentes non ſufficiunt expanſioni, ſed flaccido membro facillimè ſemen dimittunt propter ſuam laxitatem. Conveniunt *Aromatica* & *Caſtoreum*.

Digitized by Google

SECTIO III.

De Penis Erectione læſa.

ARTICULUS I.

De Impotentia Virili.

SI Penis erectio deficiat, dicitur *Impotentia Virilis*. Diſtinguendum autem inter *Penis turgeſcentiam* quæ dependet à ſanguine arterioſo corpora nervea diſtendente: et ejus *erectionem* quæ fit beneficio 4 muſculorum circa radicem penis venam comprimentium, per quam ſanguis arterioſus refluere debet, unde penis firmiùs caput attollit.

Cauſa eſt triplex. 1. *Defectus ſpir. animalium* non contrahentium muſculos, quibus non contractis Venula laxata eſt, ut penis flacceſcat. Deficiunt autem ſpir. animales vel *vitio partis*, quando muſculi aut nervi paralytici ſunt; aut, ab equitatione nimia, percuſſione circa originem nervorum, caſu ſuper os ſacrum, læduntur, aut ex vulnere capitis afficiuntur: Vel *vitio ipſorum ſpirituum*, quando univerſaliter exhauſtæ ſunt vires in ſenibus aut ægris, aut in motu perturbantur ex pudore, terrore, vi propriæ imaginationis, &c. 2. *Deficiens in ſemine ſtimulus*, quando deficit ipſum, aut non rite turgeſcit, aut alio modo vitiatur. 3. *Maleficium* ſeu *Faſcinum*.

Cura. Si ex prima oriatur cauſa, vel ſecunda, eadem conveniunt quæ laudavimus in defectu ſeminis, imprimis *veretrum tauri* in actu venereo interfecti, exſiccatum & pulveriſ. cum *Cinnamomo*, in *Ovo ſorbili*. *Externè* inungatur ante coitum glans, peritonæum, & ſpatium inter ſcrotum & penem, ubi muſculi ſiti ſunt, *balſamo Apoplect.* vel linimento *ex ſucc. paſtinac. Ol. ſinap. an.* ʒ *ij Ol. ovor. formic. magn.* ʒ*j. M.* & Soli per 24. horas expoſitis. Si poſt coitum adhuc rigeat penis, abluatur aqua calida. Alii illinunt radicem vel glandem penis, *felle Apri*, vel linimento ex *pulv. Helleb. Nig.* vel *rad. pyreth.* cum *pingued. coturnicis*: quibus ſubjungendum *balneum nervinum*, *inſeſſus*, *fotus nervini*, &c.

ARTICULUS II.

De Nimia Salacitate.

DUplex eſt affectus in quo erectio & rigiditas penis nimia eſt, ita tamen ut *pars affecta* ſemper ſint muſculi circa radicem penis, contractione ſua venam comprimentes & ſanguinis refluxum impedientes. 1. Quando nimius eſt venereus ſtimulus, & nimia ſeminis turgeſcentia, unde ſequitur determinatus ſpirituum motus, perpetua penis erectio, interdum cum delirio: quæ ſi coitu ſedetur, *Salacitas*; ſin & ipſo coitu vix ſatietur, *Satyriaſis* audit. Ad hoc malum

Digitized by Google

malum diſponunt Vita ſedentaria, Diæta lauta, cum aromatibus condita, & quicquid ſemen auget, ſpirituum impetum excitat, aut loca genitalia acrimonia ſua ſtimulat. 2. Quando penis rigidus dolorem gavem tenſivum ſentit cum nullo in venerem deſiderio, nulla in coitu ſpermatis emiſſione aut levamine, ſed potius exinde augetur malum, Morbus hic *Priapiſmus* vocatur. Cauſa eſt convulſio muſculorum penis, adeo ut ſpaſmodica ſua contractione venam concludant; & hinc forſan ipſorum corporum nervoſorum, unde dolor tenſivus ſentitur poſt inflationem membri. Hinc videtur oriri, quod in Epilepticis inſciis, & interdum in ſuſpenſis, membrum fortiter tendatur. *Cauſa Remota* eſt irritatio muſculorum aut corporum nervoſorum, quæ fit à cauſa interna rarò, frequenter autem externè à perverſo uſu *cantharidum*, vel acriorum ſtimulantium ad venerem, magiſque aromaticorum.

Prognoſis. *Salacitas* nimia, aut *Satyriaſis*, ad tabem dorſalem quandoque diſponit. *Priapiſmus* hoc habet periculi, ut ad convulſiones terminetur; & nunc tumores, nunc inflammationes, nunc alia mala inferat.

Cura. In *Salacitate* & *Satyriaſi*, ſemen minuendum, ejus acrimonia temperanda, & fervor ac impetus ſpirituum ſiſtendus. Hinc conducunt diæta parca, jejunium, vigiliæ, exercitia, V. S. repetita, motus ad ſudorem uſque fortem: ſpeciatim *acida*, *vitriolata*, *nitrata*, & *Camphora* quæ ſpiritus refrenat & figit, ſicut & Opium, non obſtante quod orientalibus ſummum ſit venereum, & ſummam etiam habeat acrimoniam, adeo ut ſudorem pruriginoſum in quibuſdam inferat. De ſpir. vitriol & crebriori *Nitri* uſu res nota eſt. Huc faciunt Liquor albus manans ex inciſis ramulis tenellis ſalicis, cicuta quæ apud nos inſons deprehenditur, ſem. Vitic. & Cannabin. Lactuca, flor. nymph. alb. millefol. flor. albo; item ſuccus citri & lim. vel acet. rutac. cum opio & camphora. Spirituoſa non conducunt, niſi ob nimiam ſeminis projectionem inſimul vires defecerint Externè foveantur genitalia, ſcrotum & pecten Aq. Nymph. in qua ſubactum eſt *Opium*; vel ſuc. ſemperv. & lactuc. cum nitro; vel ſucc. Plantag. Solan. Semperv. & Hyoſcyam. cum modico acet. deſt. Male applicatur Lamina ſaturni, quia quandoque ſic inſecuta eſt gravis urinæ ſuppreſſio. Annectemus quaſdam *formulas internas*.

℞. *Sem. Cannabin. & Melon. an.* ℥ *ij. Sem. 4 frig. Maj. an.* ʒ *j. Aq. Lactuc. Acetoſ. & flor. Nymph. an.* ℥ *iij. f. Emulſio edulcoranda cum ſyr. pap. alb.*

℞. *Aq. fol. vitis & ſalic. an* ℥ *i* ß. *ſpir. Nitr. d. vel vitriol.* ʒ ß. *edulc. cum ſ. q. manus chriſti perlat.*

℞. *Pulv. agn. caſt. nitr. depur. an.* ʒ *ij. Camph.* ℈ ß. *Laud. Op.* gr. vj M.

In *Priapiſmo* ſeu Convulſione Muſculorum curanda, conveniunt ante omnia *Vomitoria*, intermiſtis *Purgantibus*. Deinde *acida*, remedia ex *Vitice*: hinc opium & *camphora*; Item *Decoctum lentium* cum *ſem. agn. caſt.* ſubactum. *Externè* conveniunt *Cataplaſmata Camphorata*, vel *ol. amyd. d.* in quo *camphora* ſoluta, vel *camphora* in *aceto deſt.* ſoluta, radici penis applicata.

Digitized by Google

ARTICULUS III.

De Depravata Penis Erectione.

QUando *Penis erectus contorſus* apparet, læditur ejus actio. Fit hoc vel *vitio fræni brevioris* glandem retrahentis, quod curatur ſimplici inciſione, obſervando tamen ut aliquid potius detrahatur de membrana præputii quàm de glande: Vel *vitio præputii*, ſi tanta ejus poſt glandem eſt retractio, ut nequeat denuo retrahi. Ex violentiori id coitu ſere oritur. *Curatur* hoc per *Emollientia*, & per *Diſcutientia*, ratione tumoris præputii, qui ut plurimum ſimul adeſt, hinc conveniunt fotus ex *lacte* in quo *flor. ſambuc.* ebulliant. Item,

℞. *Herb. Mal. Parietar. Alth. an. M. i. Rad. Alth. Lil. alb. an.* ℥ i. *fl. Roſ. rub. Chamom. an. p. ij. Coq. in lacte ad conſiſt. Pultis, & applica, addito momento Croci, ſi inſigniter doleat.*

℞. *Medul. Pan. ſimilag. in lacte infuſ.* ℔. j. ß. *vitel. ov. no.* iii. *Ol. Roſ.* ℥ ii. *Croci* ℈ i. *f. Cataplaſma. Si ſimul adſit* Gonorrhœa, *huic quoque per* interna *proſpiciendum erit.*

COL.

COLLEGIUM PRACTICUM.

LIBER QUARTUS.

De Morbis Mulierum & Infantum.

SECTIO I.

De Menſtruorum Vitiis.

ARTICULUS I.

De Menſium Emanſione.

DE modo quo fiant menſes, aliiſque horum circumſtantiis, actum in *Inſtitutionum Synopſi*. Si non fluant tempore debito, aut non in debita quantitate, dicitur *menſium ſuppreſſio*, melius *emanſio*. Fit hæc vel naturaliter, poſt 49. ætatis annum, tempore geſtationis & lactationis, illis qui à graviori malo reconvaleſcunt, quibus præceſſit alia evacuatio ſanguinis aut immediatè, aut ſub forma alia, v. gr. per ulcera aut vulnera, quæ exacerbantur tunc temporis quando ſanguis deberet affluere: vel fit *præter naturam*, propter vaſa vaginæ infarcta, caruncuIas membranam unientes, parietes vaginæ læſæ coaleſcentes, vel, quod frequentius, propter cruditatem & hinc viſciditatem & minus fermentabilem ſanguinis naturam. Hujus *Cruditatis Cauſa interna* eſt indigeſtio & cruditas acida ſtomachi: *Cauſæ Externæ Remotæ*, ſunt *frigus*, imprimis pedum vel ſtomachi, inſtante vel præſente excretione; ingeſta *acida*, item *viſcida*, ut lac, caſeus, & panis recens cruditatem ſtomachi acidam promovens; item *Picæ* indulgentia; denique triſtitia, metus, pavor, terror, aliaque ſanguinis turgeſcentiam inhibentia.

Symptomata emanſionis præternaturalis, ſunt difficilis anhelitus dum moventur, laſſitudo univerſalis imprimis circa lumbos cum dolore tenſivo gravi; color corporis floridus perit, oculi tument, ſupervenit pica, & perfecta cachexia. Si fiat emanſio ratione vaſorum uteri infarctorum, in ſtatis temporibus quibus aliàs fluerent menſes, adſunt dolores lumborum circa vaſa ex ramis iliacis orta, tenſiones & pulſationes circa pubis regionem, ſubinde etiam circa hypochondria & in artubus; murmura, borborygmi, & dolores lancinantes in lumbis, quæ omnia oſtendunt ſanguinem quidem turgeſcere, & impedimentum in vaſis obſtructis hærere. Si enim nullam patiantur alteratio-

Digitized by Google

nem iis temporibus, vitium eſt in ſanguine non debite turgeſcente. In *Prognoſi*, ſuperveniens emanſio morbis chronicis, eos deteriores reddit.

Cura. Ventriculi Chyloſis per *Vomitoria* & *Aromatica* vol. corrigenda; Sanguinis cruditas per *vol Oleoſa* emendanda; humores viſcidi per *gummata* & *merc. d.* incidendi; junctis ſimul *Appropriatis*, quæ tamen non conveniunt niſi præmiſſis evacuationibus & acidum abſorbentibus, & quidem calculo facto quando fluere deberent menſes, ex mulieris ipſius computatione, aut ſi illa non noverit, circa lunam creſcentem, quo tempore ſanguis faciliùs turgeſcit. Eadem fere eſt *Cura*, quæ *Cachexiæ*, additis *menſes ſtimulantibus*. Præmiſſis ergo *digeſt. vis*, propinentur *Vomitoria*, etiam *Purgantia* cum *Gummat.* parata, imprimis ex helleb. nig. cum ſen. Alterant quæcumque *aromatica amaricantia* in *Cachecticis* laudata: Et in ſpecie *Martialia*, v. g. infuſum *limat.* cum *Cinnam. in Vino*, tinct. mart. liq. mart. ſolar. *&c.* ſine quibus inveterata emanſio curari nequit: operantur acidum abſorbendo. *Specifica Principaliora* ſunt *Sabin.* ejuſque Ol. potentiſ. *Crocus*, Omnia ex *Myrrha* & *Caſtoreo* parata, item *decoct.* & *eſſent. ſplen. bov.* item *Borrax* egregia vel in pulv. cum *Croc.* & *Cinnam.* vel in decocto *pulegii* aut *roſmar*. Accedunt *Bacc. Junip. Angel. Artemiſ. Meliſſ. Gentian.* & quævis *ſalia volatilia*, superveniente corporis motu aut ſaltem madore in lecto. Optima fit *Eſſentia* ex *ſal. vol.* in S. V. ſolut. cum *Myrrh.* & *Caſtor.* Si adſit Plethora, dolor gravativus artuum, & difficilis reſpiratio, neceſſaria eſt *V. S.* eaque in *brachio*, quando inſtant menſes, in menſium difficultate, ne ſc. ſanguis concitatiùs ad inferiora tractus ſtagnet circa vaſa uteri; Si verò fluentes ceſſent ex improviſo, in *pede*.

Remedia Externa ſunt *balnea*, *ſemicupia*, & *pediluvia* ex *decoctis plant. arom. thermæ*; *ſuffitus per infundibulum utero exceptus* ex *ſcor. reg. antim.* in *S. V.* ſolut. & lateri candefacto affuſ. vel ex *Urin. antiqua affuſa*, *ſcor. mart. candefactis*, vel ex *decocto Colocynth.* injectis *ſilicibus candef.* vel denique ex *troch.* de *ſabin. Myrrh. aſphalt.* & *troch. alband.* cum *balſ. ſulph. terebinth.* & *aceto*; item *litus* regionis iliacæ & pubis ex *ol. cheir.* acuto *decoct. colocynth. ol. ſabin. ſpic.* &c. Virginibus magis convenit *ſal vol. armon.* vel *mixtur. ex calc. viv.* cum *ſal. ammon. irrorata S. V. immiſſa Glauberi inſtrumento*, cujus capitulum foraminibus perfuſum eſt.

In ſpecie. In *Emanſione ex nimia refrigeratione* externorum, convenit internè *ſperm cet.* cum *Caſtor.* in vehic. calido; item *ſal. fixa, artemiſ. ſabin.* &c. vel potiùs *volatilia* additis remediis ex *croc.* & *cinnamom.* blando ſubſequente ſudore. Si ex ſanguine coagulato graviſſimus fit uteri dolor, convenit internè *Decoct. Chamom.* cum aliis uſurpatum, & *cataplaſma calidiſſimum* ex eodem regioni pubis applicitum. In *Emanſione* ex ſubitaneo animi terrore, convenit idem *decoct. chamom.* & *ſalia volat.*

In nimia *menſium fluentium paucitate*, quam comitantur anxietates, palpitatio cordis, difficilis anhelitus, & dolor lumborum pulſatorius, conveniunt eadem remedia hactenus recenſita, & in graviori malo V. S. in pede, aut cucurbitulæ non ſcarif. cruribus vel femori in regione ſuperiori interna applicatæ, aut hirudines orificio uteri externo applicatæ. Ex dictis variæ fiunt *formulæ*. *v. g.*

℞. *Extr. Panchym. Croll.* ℈ j. *Gum. Ammon. in acet. ſolut.* ʒ ß. *Extr. Croc. & Caſtor. an. gr. v. Extr. troch. alband. gr. iv. ol. ſuccin. q. ſ. f. Pill. de quibus aliquot capiat ægra omnibus 4. vel 5. diebus. Tempore intermedio uſurpetur ſeq. infuſio.*

℞. *Rad. Angel. Leviſt. an.* ℥ j. *rad. Galang.* ℥ ß. *fol. Roſmar. Matric. ſabin. an. m. j. bacc. Junip. rec.* ℥ i ß. *Cinnam.* ʒ iij. *Croc.* ʒ j. *ſal. tart.* ʒ ß. *infund. in Vino.*

℞. Bor-

℞. *Borrac.* ℥ ß. *Myrrh. gr. xv. Cinnam.* ℥ ß. *m. in iij. pulv.*

℞. *Tinct. Vitriol. Mart. Zvvelf.* ℥ ij. *Eſſent. Croc. & Caſtor. an.* ℥ j. *M. Doſ. gt.* 40. vel 50.

℞. *Spir. Sal Ammon. Liq. cc. ſuccin. an.* ℥ j. *M. Doſ. gt.* 40.

ARTICULUS II.

De nimio Menſtruorum fluxu.

SI aut copioſiùs aut frequentiùs debito fluant Menſes, ita ut mulier debilitetur (nam habitiores & ſcorbuticæ ſine debilitate aut læſione diuturnos ferunt fluxus) *Cauſa* eſt vel in *ſanguine*, vel in *utero*. *Sanguinis* vitium eſt triplex. 1. Nimia turgeſcentia ex aere fervido, exercitio nimio, gaudio, ira, ſalacitate, potu generoſo. 2. Nimia fluxilitas ſeroſa & aquoſa, vel ex ſtomacho alimenta nimis colliquante, vel ex renibus ſerum non ritè evacuantibus, ut in *ſcorbuticis*. 3. Acredo acida ſalſa vehiculi ſeroſi vaſa uterina erodens, ex eduliis acribus aut acrimonia ſuccorum in primis viis nata. Ex parte uteri cauſa eſt nimia vaſorum uterinorum apertura & dilatatio, ex ſublatione oneris gravioris cum niſu & inſpiratione, ſternutatione violenta ſpeciatim durante menſium fluxu, abortu, partu laborioſo; item ex acribus & excoriantibus extrinſecùs admotis.

Symptomata. In nimia ſanguinis turgeſcentia, ſolet eſſe floridus & bonus. In vaſis nimis hiantibus, brevi grumeſcit. In Aquoſitate ſanguinis, effluit tenuis & tarde grumeſcit, vel ſimilis eſt loturæ carnis, vel linteo exceptus circulum facit pallidum. In ſanguinis acredine adſunt conatus ejiciendi, cum ſenſu pruriginis & roſionis.

Cura. Sanguinis turgeſcentia *acidis* coercenda; fluiditas & acrimonia corrigenda; & viæ læſæ conſolidandæ & firmandæ. Niſi ſuperveniat debilitas; non eſt curandus, nam ex fluxu præpoſtere ſuppreſſo gravia mala obſervata ſunt. V. S nil obtinet, ſaltem caute & parce in brachio. *Purgatio* potius ſtimulat quàm inhibet; ſaltem convenit *Rhabarb.* cum Conſerv. *Roſ.* aut *Syr. Cydon. Aromatiſ.* Si ſanguis ſeroſior ſit, conducunt *ſudorifera* & *diuretica*; licet enim ſub uſu excretionem intendant, evacuato tamen ſero ceſſat fluxus. Inter *ſpecifica* palmam ferunt *Martialia*, quæ licet acidum abſorbendo menſes ſtimulent, per ſe tamen adſtringunt; in ſpecie *Liq. Mart. ſolar. tinct. adſtring. mart. lap. hæmat. in ſucco granat.* vel *cydon.* Juxta hæc egregius eſt *ſuccus Plantag.* item *pulv. cran. human. ad* ℥ j. *viſci quercin.* ad ℥ j. in *ovo ſorbili; ſuccus ſtercor. aſinin.* cum *ſyr. Myrtil. & aq. Plantag.* item *caninum ſtercus*. Nunquam omittenda *Opiata*, in ſpecie *Diaſcord.* in *vehic. acido*. Nimiam M. S. turgeſcentiam coercet *ſpir. vitriol.* in *Aq. Plantag.* Seroſitatem & acrimoniam temperant, & partes laxatas firmant, *ſuccin. & trocb. de Carabe*, *oſſa & cornua anim. calcinata; mumia, coral.* &c. *Opiatis* miſta.

Externè, convenit *ſpongia aceto roſar.* ebria pubi & orificio uteri applicata; injectio *ſucc. ſterc. aſinin.* cum *ſucc. Plantag.* Suffitus ex *thure & maſtiche*, vel ex vapore *aceti* ſuper *ſcorias mart. ignitas;* cataplaſma ex *hyoſcyamo aceto* impragnato lumbis aut oſſi ſacro applicatum; ſi dolor adſit in vagina ardens & rodens, injectio *decoct. adſtring.* cum *hyoſc. & papav.* item & linteum ſanguine imbutum ſubcineribus calidis poſitum, vel induſium per octiduum à viro geſtatum & à muliere indutum. Ex dictis variæ fiunt *formulæ*: *v. g.*

Digitized by Google

℞. *Coral. rub. ſuccin. flav. bol. armen. ſang. drac. an.* ℥ *ii. ſem. plantag. borrac. calcin. an.* ℥*j. Laud. Op. gr. iv. Extr. Croc.* ℈*j. cum ſ. q. ſyr. de Roſ. ſic. f. Elect. doſ.* ℥*j.* continuando.

℞. *Conſerv. Roſ. antiq.* ℥ *vi. Coral. rub. ſang. drac. Oſſ. human. calcin. an.* ℥ *i. trocb. de Carabe, alum. crud. ſem. plantag. an.* ℈ *ii. laud. op. gr. iv. cum ſ. q. ſyr. Coral. f. Elect. in ſtatu ſanguinis ſeroſiori & ſcorbutico.*

Fit quandoque quod ſanguis impeditus, per mammas, os, anum, &c. exitum quærat: in quo caſu revocandus eſt ſanguis ad uterum ope *externorum*, quæ in menſium ſuppreſſione laudavimus.

ARTICULVS III.

De Fluore albo Mulierum.

Dicitur *fluor albus*, quando per genitalia effluit liquor ſeroſus, in initio albus & mitis, in progreſſu aceſcens & excorians, item flaveſcens, vireſcens, & varie coloratus. Contingit in omni ætate & ſtatu. Quia autem vetulas imprimis affligit, patet non eundem eſſe cum ſanguine menſtruo. Effluit ſine typo aut intermiſſione, nunc parciùs nunc copioſiùs, tempore menſium fluxus incipiens, ſaltem uberiùs fluens. Effluit hic liquor ex lacunis ſubſtantiæ membranaceæ glanduloſæ, proſtatis virorum analogæ: Si hæc ſubſtantia leviter ſit affecta, effluit lympha ſeminalis pauca, vix glutinoſa, mitis, ſine ardore, roſione, aut corporis tabe. Sed præter hunc fluxum leviorem, qui *gonorrhœæ* virorum *veræ* analogus eſt, obſervatur interdum alius *nothus*, copioſus continuus, ubi varia ſeroſa, tincta, acria excernuntur, cum tumore pedum, torpore & flacciditate membrorum, appetitu proſtrato & univerſali ſanguinis & corporis cachexia, & ſubinde febri lenta lymphatica.

Cauſa prioris eſt turgeſcentia liquoris ſeminalis cum aliquali glandularum laxitate, orta à virginum ſalacitate, intermiſſione coitus, vita ſedentaria, laudabili victu. *Poſterioris Cauſa* eſt ſanguis ex cruditatibus ſtomachi cachecticus redditus; & glandulæ illæ relaxatæ & eroſæ à materia acri, ſalſa, tam proprio vitio quàm vitio fermenti glandularum. Nec obſtat liquaminis hujus ubertas, quo minus per proſtatas dictas flaccidas eroſas, &c. excernatur; videmus enim quantum materiæ effluit per nares, oculos &c. Interim aſſerit Sylvius totum uterum eſſe naturæ membranaceo-glanduloſæ.

Prognoſis. *Nothus* in ſenibus cum morte finitur; diu durans, ſteriles reddit, ad tabem, hydropem, &c. diſponit. *Verus* nil habet in receſſu.

Cura. Si ſingulis menſibus redeat per 2. vel 3. dies, non eſt ſiſtendus. Perpetuo durans maturè ſiſtatur. In *Gonorrhœa vera* optimum remedium eſt *copula cum viro;* hinc ſuccus *citri* aut *limon.* aut *ex ſurculis ſalicum* tempore verno exſtillans; *trocb. de carabe*, *de terr. ſigill. mandib. luc. piſc.* & ratione flacciditatis partium *balnea* blanda *adſtringentia*. In *Notha*, reſtauranda eſt ſtomachi chylificatio per *Vomitoria*, præmiſſis *digeſtivis*, & *ſtomachica aromatica*; ſanguinis cachexia corrigenda per *ſalia vol. oleoſa & aromatica*; ipſi *fluori* & *partibus læſis*, *appropriatis* & *adſtringentibus* ſuccurrendum. V. S. & purgatio hic locum non habent; ſed optimè *Vomitoria*, item *ſudorifera*, in ſpecie *decoct. eſſent. & tinct. lignorum; & diuretica*, imprimis Pil. ex *terebinth.* cum *Rbabarb.* vel ipſa *terebinth. in vitello ovi ſoluta*. Præter quæ *appropriata* ſunt *Galeopſis flore albo*, *Roſmarinus* ejuſque decoctum, mentha, *meliſſa*, & ſpeciatim *viſc. querc. tam in ſubſtant.* quàm decocto;

Digitized by Google

coƈto; item *mandib. luc. piſc. oſ. ſep. omnia ſuccinata*, *ebur*, *Oſteocolla*, *pumex vel creta* calcin. & ſpeciatim *priapus cervi* ad ʒ ß. & *putam. ovor. calcin.* ex quibus excluſi ſunt pulli, ad ʒ ß.

℞. *Magiſt. Oſteocoll.* ℥ ß. *Carneol. præp.* ʒ iij. *Coral. alb.* ʒ ij. *ſmaragdi* ʒ j. *M. Doſ.* ʒ j. *cum conſerv. Roriſmar.*

Inter *Externa* excellunt *Thermæ naturales*, hinc *artificiales* ex *ſulph.* & *calc. viv.* cum *nervinis* & *adſtringent.* hinc *ſeſſio in decocto Ebuli*; *fomenta* & injeƈtiones ex *lign. ſanƈt. Cort. granat. thur. maſtich. balauſt.* & *flor. roſ. rub.* in *aqua* ebullitis, addendo ſub finem *Vinum auſterum*; unguentum ventri illinendum ex *ſclareæ* cum *butyro* ſubaƈta, & repoſita donec putrefieri incipiat, deinde aliquamdiu coƈta; *ſuffitus* ex *ſalvia*, item ex *thure*, *maſtich. Ladan. Gumm. Junip. N. M.* & *Succin.*

Fluor muliebris Gallicus curatur ut *Gonorrhœa maligna virorum*. Ratione ulcerum *vaginæ*, intrudatur *linimentum mercuriale* turundis illitum.

SECTIO II.

De vitiis Appetitus Venerei, ejus nempe Defectu, & nimia Salacitate.

RESidet appetitus venereus in *Clitoride* ex turgeſcentia liquoris ſeminalis irritata. Deficit quando liquor ſeminalis deficit, in *Gonorrhœa notha*; aut minùs ſpirituoſus generatur, ut in *ſcorbuticis confirmatis*. In *Cura*, niſi ſubſit conformationis vitium, conveniunt internè *lauta diæta*, & *acria aromatica* liquori ſeminali turgeſcentiam conciliantia; *quæ vide in ſimil. affectibus virorum*: externè, *inſeſſus* ex *formicis*, inunƈtio clitoridis cum *ol. formic.* aut *balſ. apoplect.* cum *Zibeth.* & *Moſch.*

Nimia liquoris ſeminalis turgeſcentia clitoridem perpetuò tenſum detinet, unde nimia ſalacitas; & ſubinde ſanguis & lympha à partibus genitalibus refluì per hanc turgeſcentiam inquinantur, adeo ut etiam turgeſcant, unde ſpirituum impetus magis celer & agilis, & ſimul ſpiritus ipſi volatiliores redduntur, unde maximus in fœminis appetitus venereus, cum audacia, inquietudine, & delirio: qui ſalacitatis gradus *furor uterinus* dicitur. *Cauſæ Remotæ* ad hoc malum diſponentes, ſunt vita ſedentaria curis vacua, intermiſſio excretionis venereæ, habitus ſucci plenus, potus generoſi aromatibus conditi, copula cum membro virili *moſcho* & oleis calidioribus illito. In *Cura*; juxta congreſſum validum crebriùs repetitum, convenit materiam peccantem evacuare & revellere per vomitoria larga; turgeſcentiam liquoris ſeminalis ſiſtere per V S. ſæpiùs repetitam, *acida*, *v. gr ſucc. limon. citr. granat.* imprimis *nitrata*, item emulſ ex ſem. cannab. ſem. papav. alb & ſem. vitic. decoƈt. ſalicis progerminantis, vel liquorem ex ſurculis ejus tempore verno exſtillantem, qui optimus eſt, & ex quo cum *farina* fit *maſſa* egregia; & tandem ſpiritus animales coercere, per *opiata*, item camphoram tam in ſubſtantia, quàm incenſam & in potu ordinario crebriùs extinƈtam: Externè applicantur regioni uteri *fomenta frigida* ex *ſucc. viticis*, *ſalicis*, *hyoſcyami*, *ſempervivi maj.* cum *aceto deſt. camphor.* & *ſacch. ſaturn.* item cataplaſm. ex *Ruta*, *Solano* & *Papav.*

Digitized by Google

SECTIO III.

De Affectibus totius corporis Utero *vulgò attributis.*

CAPUT I.

De Febre alba ſeu Cholorosi.

MOrbi qui vulgo tribuntur *utero*, originem ducunt ex liquoris ſeminalis plus minùs turgeſcentia, & menſtruorum ſuppreſſione. Inter quos primatum ducit *Chloroſis*, affectus proprius virginibus, aut viduis, ſaltem quibus non ſatisfaciant mariti. Tales pallent, cum colore nonnihil ſublivido, corona quaſi ſubrubeſcente ſub oculis, anxietate ſine manifeſta cauſa, triſtitia, pulſu inæquali & vario, febri lenta inordinata ſed vix ſenſibili. In progreſſu mali ſupprimuntur & menſes. *Cauſa* eſt liquor ſeminalis ſuppreſſus & corruptus, mediante quo fermentum ſanguini communicatur, & ſucci inquinati ſecernuntur, unde talis color, febris & tandem menſium ſuppreſſio. Hinc corrupta M. S. & lympha, hyſtericos cruciatus cum tetanis convulſivis, vomitum, aliaque ſymptomata epileptica infert, *Dignoſcitur* febrem, pallorem aliaque ſymptomata, à retento & corrupto ſemine oriri, (& non à cachexia aut menſium ſuppreſſione) ſi mulier vidua, aut virgo petulans, citra errorem diætæ ſtatim fiat triſtis, anxia, & in alium ſtatum mutata, fluentibus interim menſibus; quo faciunt vita ſedentaria, diæta lauta, potus generoſus, aliaque liquorem ſeminalem augentia.

Cura. Nil faciliùs aut magis in promptu eſt quàm congreſſu valido curare. Sic enim excretò ſemine corrupto, & ſpiritus genitalis maris novo fermento inſpirato, de novo efferveſcit ſanguis, unde color corporis floridus, adeò ut Virgines pallentes ſæpè dent mulieres pulchras. Remedia apud Authores ut plurimum ſunt *Anticachectica*, ſed malè. Debet enim liquoris ſeminalis vitium corrigi & Sanguinis dyſcraſia emendari, ſpeciatim per *Camphoram;* hinc ſuccinata, *Caſtorina*, *Myrrhata* quæ balſamica vi corruptionem ſeminis impediunt, imprimis *Eſſent. Myrrh.* cum *ſpir. nitr. d.* item *ſacch. ſaturn.* optimum, *Citrata*, *Cydoniat. granat.* omnia *nitrata*, forſan terebinth. partibus mundandis dicatam, & tandem *V. S.*

ARTICULUS II.

De Cachexia Mulierum.

CAchexia muliebris nil habet peculiare à cachexia in genere diſtinctum, niſi quod jungatur ſuppreſſioni menſium, quæ omnia ſymptomata exacerbat: ex acido enim ſanguinem coagulante & nervos irritante, superveniunt pleuritides, anginæ, inflammationes partium eryſipelaceæ, picæ diſponentes ab hyſtericam paſſionem, epilepſiæ, motus convulſivi, melancholia, ſcirrhi viſcerum, imprimis lienis, cephalalgiæ inſanæ & contuma-

ces,

Digitized by Google

ces, ſenſus palpitationis ſpeciatim in lumbis & regione ſuperiori, tandem ex depravato ventriculi fermento & hebetata bile, *leucophlegmatię*, hydropes, & affectus chronici difficilè curabiles. Exaſperantur hęc mala periodo menſtruà.

Cauſa itaque eſt menſium ſuppreſſio; unde, 1. Sanguis *quantitate* actus à debita fermentatione & ſpirituaſcentia cohibetur, hinc glutinoſus, iners & vappidus evadit, unde *anxietates*, *cephalalgiæ*, *inflammationes*, *palpitationes*, *difficultas reſpirationis* & ſimilia oriuntur. 2. Sanguis *qualitate* peccans & vitioſo acore inquinatus, ſuccos reliquos alterat, unde *digeſtio prava*, *melancholia*, *tenſiones hypochondriorum*, *picæ*, &c. Nam licet ſanguis menſtruus ſit in ſe laudabilis, ſeparatur tamen à M. S. per fermentationem tanquam ſecernendus, & proprietatem acrem eroſioni aptam acquirit, quam M. S. communicat. Symptomata autem nervoſi generis, ſpeciatim in abdomine, & methodus medendi oſtendunt peccare vitioſum acidum auſterum.

Cura. Præmiſſis præmittendis, Corrigenda eſt ſanguinis & humorum dyſcraſia, junctis menſes ſtimulantibus. Optimè auſterum acidum abſorbent *martialia*; hinc ſanguinis volatilitatem reſtituunt *aromatica*; Menſes ſtimulant *ſalia vol. plus minus oleoſa & aromatica*; *vid. de menſium emanſione*. Si superveniant *motus convulſivi*, addantur *Cinnabarina*, *Succinata*, *Caſtorina*; ſi *palpitatio cordis*, remedia ex *coral.* ſi *cephalalgia*, *liq. CC. Succin.* & *ſal. vol. antiſcorb.*

ARTICULUS III.

De Suffocatione Uteri.

AFfectus hic nomen ſortitur ab inſigni anguſtia præcordiorum & juncta reſpirationis ſumma difficultate, quaſi *ſuffocatio* immineret, aut laqueo conſtringerentur. Interdum nulla ſenſibilis eſt reſpiratio aut ſenſus. Percipiunt in ventre infimo borborygmos, & motum cujuſdam globuli hinc inde agitati, & ſuperiora petentis; Subinde hypochondriorum aut regionis hypogaſtrii tenſionem, aut diſtentionem, ſimulque inflationem à flatibus, nunc per os, nunc per anum erumpentibus. Inchoante paroxyſmo oſcitant, pandiculant crebriùs: Dolores ut plurimum vagi abdomen cruciant; appetitus proſtratus eſt, & aſſumpta vitioſo ſapore inquinata apparent. Alvus plerumque durior eſt, & ſi ſponte aut arte aperiatur, cum flatuum eruptione, levamen adfert. Subinde vomitus adeſt, ſaltem in paroxyſmo vomendi conatus. Accedit cordis palpitatio, cum pulſu raro, parvo, debili, ſubinde intermittente & ad ſenſum abolito, quibus præſentibus non procul abeſt ſyncope. Vertigo & Scotomia paroxyſmum ordinariò præcedunt. Subinde adeſt delirium, copioſus riſus involuntarius, miræ brachiorum & pedum geſticulationes. In graviori malo adſunt Epilepſiæ atroces, & mirum robur in membris convulſis: In paroxyſmo ſenſus & motus fere abolentur, ſed poſt paroxyſmum omnia ſciunt In principio & incremento paroxyſmi ad tactum frigeſcunt, in ſtatu incaleſcunt, & ſuperveniente ſudore declinat paroxyſmus; at non ſunt ſecuræ, niſi largiùs ſuperveniat. Fere aphonæ ſunt in Paroxyſmo, etiam ſenſibus illibatis: Sed interdum ſonitus & quaſi voces ex imo abdomine audiri videntur, ut etiam à dæmone credantur obſeſſæ.

Cauſæ Remotæ ad Hyſtericam paſſionem diſponentes aut in diſpoſitis paroxyſmum

xyſmum

Digitized by Google

xyſmum excitantes, ſunt; 1. Ira & fervor, terror, gravior audacia, mœror, & paſſiones animi graviores. 2. Odores fortes, habita ratione idioſyncraſiæ: Quibuſdam enim *ſuaveolentia* naribus admota paroxyſmum excitant, & graviter fœtentia eum ſiſtunt; in aliis è contra ſe habet. 3. Gravidatio, imprimis ſi adſit cacochymia, item menſium ſuppreſſio. Hinc quæ virgines *ſuaveolentia* bene ferebant, gravidæ factæ exinde ſymptomata patiuntur hyſterica, ſed ceſſante puerperio non item. 4. Dulcia aſſumpta, *ſyrupi*, *mellita*, &c.

Cauſa. Accuſatur hìc *uterus*, quaſi ſurſum feratur, &c. ſed malè; contra enim arguunt uteri firma cum inteſtino recto & oſſe pubis connexio; diſſectio anatomica uterum inſontem in Hyſtericis mortuis monſtrans; & experientia virorum *hypochondriacorum*, qui eadem cum *hyſtericis* patiuntur ſymptomata, eadem methodo ingruentia, ab iiſdem cauſis remotis excitabilia, & ſimili methodo curata. Rejectâ ergo veterum ſententiâ, ut veram ervamus cauſam; videtur certe hìc peccare acidum vitioſum & à naturali ſtatu degener. Hoc monſtratur; 1. Quod ſcorbuticæ, & hypochondriacæ huic malo obnoxiæ ſint, & à purgante etiam levi ejus periculum ſubeunt. Quin & Hypochondriaci eadem patiuntur ſymptomata. 2. Sanguis Hyſtericarum in præcordiis ſtagnans anxietates & ſyncopen infert; quin & emiſſus grumoſus deprehenſus fuit. 3. Rejecta per vomitum arte ſive ſponte, ſunt *æruginoſa*, *porracea*, in quibus peccat primariò acidum præcipitans bilem in iſtum virorem. 4. Dulcia facile aceſcentia paſſionem hyſtericam inſigniter exacerbare ſolent. 5. Remedia acidum deſtruentia, paroxyſmum & præcavent & curant. Quod autem præter hoc acidum etiam adſint ſpaſmi & motus convulſivi tam partium abdominis quàm thoracis & laryngis, patet. 1. Ex Convulſionibus Epilepticis in fine & ſtatu paroxyſmi. 2. Ex ſenſu globi agitati in abdomine, qui videtur eſſe plexus nerveus meſenterii major cum partibus vicinis convulſus, in globum contorſus, & ſurſum verſus retractus. 3. Riſus involuntarius oritur ex convulſo diaphragmate, & hinc, per commercium nervorum intercoſtalium, reliquorum muſculorum thoracem moventium, unde difficilis reſpiratio & dolor inſtar cinguli in regione diaphragmatis. 4. Dolores lancinantes & contorquentes abdominis ſpaſmos teſtantur, ſicut ſonitus & murmura à flatibus in inteſtinis convulſis genitis & varie oberrantibus procedunt. Pro *Cauſa* itaque combinandum eſt acidum peccans cum inde natis ſpaſmis.

Modus fiendi hic eſt. Acidum vitioſum, ſive errore ſtomachi ſive errore pancreatis genitum, in inteſtinis cum bile effervescens, copioſos flatus generat, unde ſonitus & borborygmi: Et ulterius procedens coagulationes & ſtagnationes ſanguinis circa præcordia generat: tandem ex irritatis ab iſto acido partibus nervoſis ſpaſmi interni & membrorum externorum convulſiones oriuntur. Præcedunt hæc abdominis ſymptomata, ſi paroxyſmus ex uſu dulcium, nephritide, aut commotione acidi in primis viis excitetur. Si verò odores, terrores aut ira paroxyſmum excitent, tunc præcedunt nervorum ſymptomata, nempe ſcotomiæ, varii colores præ oculis, &c. ex forti enim ſpirituum agitatione, ſuccedit eorundem motus expulſivus imprimis in nervis intercoſtalibus & pari vago, & ſub progreſſu ſpaſmi abdominis & thoracis, & ex cordis muſculo convulſo hujus palpitatio & compreſſio: Tandem ratione ſpaſmorum abdominis pancreas & porus bilarius conquaſſata effundunt ſuos ſuccos. Variant autem ſymptomata pro variis ſurculis nervorum affectis: Sic ſi plexus Stomachi & lienis afficiuntur, urgent horum Symptomata. Affligunt

Digitized by Google

gunt hæc ſymptomata potiſſimum mulieres , quia horum ſyſtema nervoſum eſt magis delicatum & facilè commovetur : ſic literati, quorum ſpiritus magis ſunt volatiles, etiam cephalalgiam aut anguſtiam præcordiorum ex odoribus fortibus patiuntur. *Odorifera* enim ſpiritus delicatos in naribus commovent & in ſpaſmum Convulſivum cogunt; quin & ſpiritus circa genitalia afficiunt, quia ſubinde genitalibus admota conferunt, & notum eſt *Zibethum* voluptatem coitus intendere: accedit odorum vis dum cum aere attrahuntur, unde motum ſanguinis per pulmones impeditum, nunc ſanguinem alterando magis impediunt, nunc ſale ſuo vol. acidum corrigendo reſtituunt. Interea monendum eſt, liquorem ſeminalem retentum & corruptum, item menſtruorum ſuppreſſionem, ſpiritus animales pervertendo & ſuccos reliquos inquinando, interdum rationem fomitis morboſi obtinere, licet immediata cauſa acidum exiſtat. Hinc gravidæ fiunt interdum hyſtericæ; & quædam hyſtericæ excretione ſeminis levantur. *Paſſio* utique *Hyſterica* non differt ab *Epilepſia*, niſi quod illa internas, hæc externas occupet partes; nec à Colica, Malo Hypochondriaco & Scorbuto, niſi ſymptomatum variatione. In prognoſi; Malum hoc longe periculoſius eſt prægnantibus & puerperis, quàm aliis mulieribus. Si ſternutatoria fortia in Paroxyſmo ſternutationem excitent, bonum; ſi contra, malum eſt ſignum.

Cura. In Paroxyſmo, Quoad externa, mox admoveantur naribus *Caſtor. Aſſa fœtid.* aut fiat ſuffitus ex *plumis accenſis perdicum*. Verùm habeatur ratio idioſyncraſiæ, quibuſdam enim magis placent *ſuaveolentia*. Interim *ſuaveolentia* interiùs aſſumpta non lædunt, licet naribus admota nociva ſint, ut *Moſchus*, *Zibeth.* &c. Optime admovetur naribus *ſpir. ſal. Ammon. fort.* Interea vulvæ in loco clitoridis illinatur *Balſ. apoplect. Zibeth Moſchus*, aliaque *ſuaveolentia*; vel quod melius eſt, vellicentur pili pubis, ubi facilè ad ſe redeunt. *Sulphur accenſum* non ſuaderem, nam parit difficultatem anhelitus. Facit huc *ſuffitus* per infundibulum utero exceptus, ex *Verruc. equor.* ℥ j. *aſſ. fœtid.* ʒ j. *Ungul. Caprin.* ʒ ij. *M. de quo incend.* ℈ j. *ad* ʒ j. Si hæc non ſufficiant, inſpirentur in nares repetitis vicibus *ſternutatoria* ex *Caſtor.* ℈ j. *Piper. long. gr. x. Helleb. alb.* ℈ ß. *Pyrethr. g. v. M.* Inter ea quæ regioni umbilicali inungenda ſunt, eminet *Galbanetum Paracelſi*, imponendo deſuper laterem calefactum: Mihi in uſu eſt *ol. Deſt. Succin.* cum dimidio *ol. deſt. ſpic.* umbilico & ſcrobiculo cordis illinendum, deſuper imponendo Emplaſtr. ex *Galban. cum extract. Caſtor. & Croc. & ol. deſt. ſuccin. & ſpic.* Cum his ſubinde uſum egregium præſtant *Clyſmata ex ſpecieb. carmin. arom. cum ol. deſt.* aut horum loco *ſal. volat.* conferunt inteſtina evacuando & promovendo flatuum expulſionem. Cum his uſurpantur cincturæ regionis hypochondriacæ cingulo ex *corio humano* aut *cervino*, aut alio quovis; quo laxiores enim ſunt mulieres, eo magis urgent reſpirationis ſymptomata.

Quoad *Interna*, conferunt ſalia *vol. oleoſa*, imprimis quæ ſudorem movent, acidum corrigentia & flatuum proventum prohibentia: quibus adduntur ſubinde *Opiata* ad impetum ſpaſmi coercendum, & Camphora in illis qui hanc ferre poſſunt. In uſu ſunt omnia *aromatica*, *v. g. Zedoar. Leviſt. Puleg. Bacc. Junip. Caſtor. Aſſ. fœtid. Croc. Roſmar.* &c. Sed magis immediatè agunt *ſalia volat. v. g.* mixtura ex *ſale vol. ſuccin.* cum *Caſtor.* & *Opio*; item *ſpir. ſal. Ammon.* rite præparatus, omnia *ſuccinata*, imprimis *Ol. ſuccin.* quod tamen nimios ructus ciere ſolet. Optimum eſt *Ol. Caſtor.* item *Eſſent. Caſtor.* cum *ſale volat.* parata. Huc faciunt *fuligo furni ad* ʒ ß. *flor. ſulph.* in eadem doſi, imperando ſudorem; *troch. de Myrrha*, *tinct. gran.* ad cochl. ii. in paroxyſmo expectando ſudorem;

dorem; item *tinct. Langii*, ex *caſtor.* & *aſſ. fœtid.* beneficio *ſal. tart.* Nulli Remedio cedit *ſuccus ſterc. equin. expreſſus calidè propinatus*. In extremo caſu tentanda ſunt *Vomitoria*.

℞. *Aq. Menth. flor. ſambuc. & Matricar. an.* ℥ j. *Eſſent. Caſtor.* ʒ i ß. *Sal. vol ſuccin. gr. xiv. Laud. hyſter. gr. x. Syr. Cort. Aurant.* ℥ iij. *M.* detur *cochleat. addi poterit Liq. CC. aut Spir. Sal. Armon.*

SECTIO IV.

De Affectibus Viri Admiſſionem & Conceptionem lædentibus.

ARTICULUS I.

De nimia Anguſtia vel Apertura Vaginæ, & Procidentia Uteri.

Nimia *vaginæ anguſtia* viri introitum prohibens curatur ſubinde repetito negotio; ſaltem per *ſpeculum matricis*. Si membra ſint occluſa, methodo chirurgica tractatur. Si coaleſcat vagina poſt excoriationem citra ſectionem non curatur, quæ tamen etiam maxime dubia eſt. *Vagina nimis patula* curatur beneficio *balneorum* aut *infuſionum adſtringent.*

Procidentia uteri nil aliud eſt quàm prolapſus ſinus pudoris: ipſe enim uterus adeo firmè connectitur circa *Os ſacrum*, & cum inteſtino recto, *&c.* ut extrahi nequeat citra inſignem violentiam externam & patientis interitum. Fit autem prolapſus vaginæ uteri, 1. Quando tota nimis laxata, *v.g.* à partu difficili, &c. globoſè propendet cum foramine in medio, quod falſò pro uteri orificio interno habetur. 2. Quando rugæ vaginæ in qualibet parte laxatæ aut eroſæ ſunt, adeo ut ſanguis aliique humores partem relaxatam diſtendentes, eandem in forma corporis rotundi, annexi anguſto collo, interiùs ſe abſcondenti, extra corpus propellunt. *Cauſæ* ſunt hæmorrhagiæ uteri, fluor albus diuturnus, & ſimilia. Interdum excreſcentiæ rugoſæ vel carnoſæ abſciſſione curatæ pro uteri prolapſu habitæ ſunt. In *Prognoſi*; ſi inveteratus ſit, aut per impetum obſtetricis fiat, vix curabitur: Si ſit à cauſa interna, facilior eo qui ſit per violentiam externam. Subinde metus eſt, nè in ulcera abeat, aut ab aere externo inflammetur & gangrænam concipiat.

Cura. Reponatur & firmetur pars laxata, idque cito nè ab aere aut urina alteretur. Fomentetur nempe aliquandiu *decocto roriſm. ſalv. abſinth.* in *Vino vel Aq. ferrar.* & cum linteo dicto liquori intincto, digito circum voluto, reponatur, ægra ſupinè jacente, clunibus capite ſuperioribus. Pro hoc ſcopo commendant *ſuffitum pellis anguillæ ſalitæ, in fumo exſiccatæ, & pulveriſatæ;* item *pingued. urſin.* aut *erinac.* oſſi ſacro, & circa os coxendicis illinend. item mulieris terrefactionem; & *cucurbitulas* majores cum flamma inguini, umbilico & ſub mammis appoſitas. Uterus repoſitus firmandus eſt *fomentis adſtringent.* vel *injectionibus ex decoct. gal. fol. querc. cort. granat. & alchym.* in *aq. ferrar.* addito pauco *alumine* modo partes ſint indolentes & non excoriatæ; & pro uſu interno decoct. vulnerar. *add. 4. ſem. cal. maj.* nè flatus inteſtina diſtendentes

uterum

Digitized by Google

uterum denuo prolabi faciant. Si uſurpentur *peſſi*, ſint parvi, ne fluxum album irritatione molis excitent. His add. *ſuffit. ex acet. ſuccin. thur. maſtich.* & *gum. Junip.* item Empl. ex *Opapan. galbanet. tacamah.* umbilico aut oſſi ſacro applicand. His irritis geſtetur ſemper (extra tempus congreſſus) *globus cereus* lævis vaginæ uteri intruſus, cum filo alligato.

ARTICULUS II.

De Inflatione & Hydrope uteri.

LÆditur *Conceptio* quando depravatur & falſa eſt, ut in *inflatione uteri*. *Signa* autem *veræ conceptionis*, ſunt uteri orificii interni clauſura, Menſium retentio (niſi in ſanguine ſeroſiore aut turgidiore præditis, idque ſub primis geſtationis menſibus) horripilationes poſt congreſſum, Pathemata Hyſterica in Cacochymicis circa primos menſes; Appetitus varius & dejectus, vomitus matutinus, gravitas capitis & dolor dentium primo menſe, tumor ſurſum tendens primò circa lineam albam apparens, circa medium geſtationis tempus, perceptio motus fœtus in principio ſubſultorii. Seroſiores quidem & debiliores minus percipiunt ejus motum. Interea conſideranda eſt *Idioſyncraſia*; plerumque enim mulieres certa habent ſigna ſibi propria, adeo ut quæ ſemel conceperunt, alio tempore vix falli poſſunt.

Inter falſos conceptus occurrit *Inflatio uteri* à flatibus in ejus cavo collectis. Uterus nempe inflatus ſenſim intumeſcit, cum menſium ſuppreſſione, lacte in mammis, & tandem flatus erumpunt nunc confertim nunc ſenſim. *Cauſa* frequentiſſima eſt aer frigidus ſuſceptus poſt partum vel abortum, item in uberiori menſium fluxu. Diſtinguitur à vera conceptione in eo, quod tumor non æqualis ſit, & ſucceſſivè accreſcens, ſed nunc major nunc minor pro flatuum vi elaſtica; quod magna ſit moles cum levi pondere & renitentia inſtar tympani. In *Cura*, habenda eſt ratio digeſtionis primæ læſæ, uſurpando debita *alterantia* & *laxantia*. Hinc conducunt *Carminativa*, in ſpecie omnia *Caſtorina*, *decoct. rad. Zedoar. Gentian. matricar.* & *fl. chamom.* item *ol. deſtil. ſapphir. chamom.* Externè fumus *n. m.* per cannulam utero exceptus, *Empl.* ex *galban.* & *tacamah.* malax. cum *ol. deſt. chamom.* vel *fœnic.* vel *Cumini*, & *Cera*. Ratione ſtomachi præ cæteris convenit *decoct. Saſſafr. cum Carminativis*, & ab omni paſtu *Zedoar.* & *Cardamom.* cum *Elæoſacch. Caryoph. Mac.* &c.

Hydrops Uteri ſeu liquor flaveſcens in ejus cavo contentus, diſtinguendus à *mola aquoſa*, affectu frequentiori, in quo liquor albus nonnihil viſcidus in membranis diſtinctis in variis veſiculis coacervatur. Interdum hæc cum gravidatione jungitur, & ſubinde aliquot ſeptimanis ante fœtum effluit ſine noxa; & oriri videtur ex abundantia liquoris chyloſi nutritivi qui non totus in alimentum fœtus cedens talem *molam* conſtituit; vel forſan ex Lympha in vaſis lymphaticis obſtructa. Oritur aliàs ex ſuppreſſis menſibus vel lochiis imprimis in non lactantibus; quo in caſu interdum per metaſtaſin materia ſeroſa in omentum, duplicaturam peritonæi, &c. transfertur. Diſtinguitur à vera conceptione ex eo, quod tumor non anteriora verſus ſed æqualiter abdomen occupet, quod abſint ſymptomata digeſtionis, &c. aut ſaltem circa medium geſtationis tempus non ceſſent, nec percipiatur motus fœtus. In *Prognoſi*: poſt fluxum aquæ, tandem intereunt. In *Cura*. Si adſit *fœtus*, *diuretica* non ſunt tuta, ſaltem blanda *hydragoga* concedantur: Si abſit fœtus, maturè dentur

Digitized by Google

tur valida *purgantia* cum fortioribus remediis *menſes & fœtum ſtimulantibus*; & *Clyſteres fortiores* vaginæ uterinæ injiciantur.

Læditur porro *conceptio*, in *ſuperfœtatione*, quando una vice fœcundatur ovulum in teſtibus fœmineis à ſpiritu genitali ſeminis maſculi, craſſa ejus ſubſtantia penitus extra uterum delabente: Et poſt aliquot menſes aliud ovulum de novo fœcundatur, quod ſuo tempore alium fœtum ſuggerit vitalem. Succedit *Sterilitas* ab ovarii mala diſpoſitione, anguſtia tubarum, defectu ſucci nutritii in ovulo, laxitate uteri aliiſque cauſis oriunda. In hujus *Cura*, præmiſſis univerſalibus, conducunt uterum confortantia & ad venerem ſtimulantia; & externè, *Thermæ* tam naturales, quàm artificiales aromaticæ, formicatæ, &c. Interdum læditur Conceptio à *Mola* ſeu informi ſubſtantia; quæ ſi fœtum comitetur, expectandum eſt tempus excluſionis fœtus; ſin ſecus, maturè expellenda eſt remediis emmenagogis & fœtum pellentibus, præparato priùs utero per externa emollientia.

SECTIO V.

De Morbis Puerperarum.

ARTICULUS I.

De Lochiis Retentis.

QUando in partu ſeparatur *Secundina*, effluit ex utero copioſus ſanguis, *lochia* dictus, idque per 3. vel 4. dies, imprimis ſi nulla inſignis præceſſerit ſanguinis jactura in geſtationis tempore. Lactantes autem & quibus aliàs parciùs fluebant menſes, minus evacuant. Poſtmodum effluit liquor aquoſus ſanguine ſaltem tinctus, licet ſubinde ſimpliciter aquoſus ſit, ad dies 6. vel 7.

Imminutus lochiorum fluxus horrores, rigores febriles, æſtum, dolorem, tumorem & duritiem abdominis, cephalalgiam, difficilem anhelitum excitat, ex grumeſcentia ſc. ſanguinis in utero retenti. Ejus cauſæ ſunt, vel triſtitia, metus, aliaque pathemata ſpirituum impetum minuentia; vel aer frigidus in utero ſanguinem coagulans.

Cura. Fiat V. S. in pede, aut applicentur hirudines labiis vulvæ: Si fluant Lochia ſed non ſufficienter, applic. cucurbitulæ ſuris vel interiori femorum parti. Deinde propinentur Menſes & fœtum pellentia, inter quæ eminet *Myrrha*, tam in *ſubſtantia* quàm *eſſentia*; hinc miſtura *Timæi* ex *Myrrh. Caſtor ſuccin. & Croc.* in convenienti vehiculo dilutis. Item *Pulv. Zedoar. Elix. propr. ſ. ac. ſpir. ſal. Armon.* Egregium eſt *decoct. fl. chamom. & Cort. aurant. ſicc. in cerevîſia*. His addantur grumos ſolventia, *viz. Sperma ceti* cum pauco *Caſtor.* item *ocul. canc.* cum *aceto*. Externè illinatur abdomen calide ab umbilico ad pubem *oleo cheiri*. add. *ol. deſt ſuccin. junip. ſpic.* Hinc imponantur 2. *ſacculi calefacti ex abſinth. matricar. menth. puleg. rad angel. & ſem. 4. cal maj.* Et fiat *ſuffitus* ex *Myrrh. Bdell ſuccin. & imprimis Colocynth.* Si adſit ſuppreſſio alv, injiciatur Clyſteres acriores.

℞. *Borrac. Ven* ℈ *ij. Myrrh gr. xiv. Croc. gr. vj. M.* Pro 2. *Doſ.*

Digitized by Google

ARTICULUS II.

De Lochiorum nimio Fluxu.

LOchiorum fluxus nimius vires in partu debilitatas ulterius labefactat. Hujus cauſa ſunt, 1. Sanguinis turgeſcentia & corporis incaleſcentia, *v. g.* ex ſpirituoſorum liquorum & fœtum pellentium remediorum abuſu. 2. Sanguis ſeroſior aut acrior. 3. Læſio uteri, imprimis ex placenta avulſa. 4. Irritatio uteri à ſanguine grumoſo vel fruſtulis placentæ retentis, vel mola.

Cura. In ſanguinis turgeſcentia convenit *V. S.* in brachio, ut & *blanda acida;* in ejus ſeroſitate *ſudorifera;* in læſione uteri *decoct. chæref.* item Plantag. Cydon. aliaque vulneraria blanda; in irritatione uteri, ejiciantur irritantia potius per *aromatica, v. g. Biſtort. major. puleg.* quàm *fœtum* validè *pellentia.* In genere in quocumque fluxu conveniunt *Lap. hæmat. coral. bol. armen. terr. ſigillat. aliaque martialia* & *terrea;* item *troch. de carabe in vino auſtero acidulo; coral. rub. cum ſucc. granat. acid. recent. expr. ſucc.* vel *ſyr. portulac.* In graviori morbo egregia ſunt *Liq. Mart. ſolar. ad gt. x.* & *tinct. ſulph. vitriol. ad xxx.* & inſtar ultimi refugii *alum. ad* ℈*j.* in *Conſerv. Roſ. r.* vel *rad. ſymph.* Externè pubi applic. *Aq. ſperm. ran.* cum *aceto;* & lumbris *catapl. ex fulig.* cum *acet. roſ.* & *album. ovor.* item *injection. decoct. plantag.* & *portulac.* in *aq. ferrar.* imprimis ubi ſuſpicio eſt uteri læſi. In ſanguinis orgaſmo applic. mammis *epithem.* frigida ex *aceto, aq. ſperm, ran. ſuc. ſemperviv.* & *nitro;* vel *cucurbitulæ* cum magna flamma.

℞. *Aq. tenell. CC.* ℥*iij. Suc. Cydon. rec.* ℥*j. Coral. r. præp.* ʒ ß. *Laud. Op. gr.* 1 ß. *ſyr. Cydon.* ʒ *vj. M. detur cochleatim, in irritatione uteri à grumis ſanguinis.*

ARTICULUS III.

De Doloribus poſt Partum.

DOlores poſt partum ſunt vel veri qui uterum, vel nothi qui *inteſtina; meſenterium,* parteſque connexas per cõſenſum afficiunt; *Verorum Cauſa* eſt continuus ſpaſmus uteri irritati. Cauſa autẽ irritationis uteri eſt, 1. Frigus externum ſanguinem grumefaciens. 2. Violenta placentæ avulſio, vel mola aut fruſtum ſecundinæ in utero relictum. His adde flatus qui dant dolores diſtendentes, & in ſpecie lochia ſupprimunt. *Nothi* ſunt nil aliud quàm tormenta *Colica* & *Iliaca,* oriunda ex ſpaſmis contentorum abdominis, propter excreta & retenta ante partum, vel effuſionem ſuccorum in inteſtina, ubi efferveſcunt. In *Veris* loca magis inferiora affliguntur. In *Prognoſi:* Ad Anxietates, Febrem periculoſam, Convulſiones, Deliria, Virium proſtrationem, diſponunt.

Cura. In Intentione ſang. grumoſi nil melius *decoct.* & aq. chæref. cum ſperm. cet. In læſione uteri Corall. blanda martialia, & *hæmat.* In genere confert pulv. & ſpir. ſecund. human. Nobile eſt decoct. eſſent. & ol. deſt. ſaphir. Chamomillæ *Rom.* Hinc Zedoar ad ʒ j. in vino calido; *Caſtor. ſem.* 4. *cal. maj.* & in graviori malo parum de *Opio,* ubi Lochia non ſunt ſuppreſſa. Externè applic. abdomini *fomenta* vel ſacculi ex artemiſ. matric. puleg. & chamom. in vino coctis;

Digitized by Google

ctis; vel *liniment*. ex axung. caſtor. add. ol. deſtil. ſpic. ſuccin. cumin. angel. & Zibetho, ſi poterit ægra odorem ferre; vel *Empl. de Galban.* malax. cum ol. *deſt. chamom.* vel catapl. ſeq. ℞. Cep. iv. coq. in ſ.q. aq. add. fl. chamom. m. i. ſem. lin. & cumin. contuſ. an. m j. farin. hord. q. ſ. cum aqua dicta f. Catapl. Si dolores oriantur ex inflammatione uteri, optimus eſt ſuffitus ex *n.m.* Si ſunt *Nothi*, curantur Clyſmatibus Carminat. uti etiam *Zedoar.*

Contingit interdum tumor pudendorum & inguinum, in quo caſu nil melius fotu ex fl. cham & ſamb. in vino coctis, vel catapl. ex beccab. contuſa cum fl. cham. calide. Si in partu lædantur pudenda, applic. linim. ex ol. hyper. & roſ. cum integris ovis. Si contrahant fiſſuras, ℞. Balſ. Peruv. ʒ ij. Axung. Porc. ℥iij. ol. vitel. ov. ʒ iij. Tereb. Ven. ʒ j. M. & cum plumaceolis impone fiſſuris.

Si in partu difficili rumpatur vulva. inſperg. rimæ pulv. conſolid. maj, & blandè illinatur balſ. Per. & balſ. ſulph. tereb. cum album. ovi. Hinc anſulis applicatis & invicem connexis ad ſe ducantur labia vulvæ ruptæ. Si neglecta ruptura cicatricem induxerit, abſcindatur pellis cicatriſata, deinde per filum acu transfixum firmiùs jungantur labia; hinc impon. ſeq. balſam.

℞. Gum Helem. ℥ ij. Terebinth. Ven. ℥ iij. Ol. Hyper. ℥ ii ß. ſan. drac. myrrh. an. ʒ j. Liqueſiant omnia & fiat l. a. balſamum.

ARTICULUS IV.

De Lipothymia, Diarrhœa, & Incontinentia aut Suppreſſione Urinæ; in Puerperis.

Lipothymiæ in- & poſt partum Paſſiones hyſtericas præcedunt, adeoque ocyus removendæ *Spir. ſal. Armon.* & *Liq.* CC. ſuccin. in vehiculo calido. Sin verò *paſſio hyſterica* cum imminente morbo acuto complicetur, cauti ſimus in *Remed. volat.* exhib. adeoque conveniunt potiùs temperata ex *Myrrh. Caſtor. ſal. card. b.* &c. Anxietas ſtomachi & præcordiorum quæ paſſionem hanc comitatur, diſtinguenda eſt ab anxietate illa cum difficili anhelitu juncta, quæ puerperium, propter pectus repletum, & vitiatam ſanguinis fermentationem præcedere ſolet.

Diarrhœa ſuperveniens lochiis recte fluentibus, blandis *ſudoriferis*, & ſtypticis compeſcenda; ſi verò lochia ex parte vel ex toto ſuppreſſa ſunt, relinquenda eſt, quia ſæpe per *diarrhœam* evacuantur *Lochia*. Si diarrhœa juncta ſit morbo acuto ſeu maligno, ſiſtenda eſt per *ſudorifera fixa*, addito pauco *laud. op.* hinc *ſtyptica*.

Si Sphincter veſicæ in partu lædatur, ſequitur *Incontinentia Urinæ*, ſeviſſimum ſymptoma; quod ſi inveteratum eſt, niſi forſan *Thermæ* aliquid conferant, incurabile eſt, imprimis ſi cicatricem contraxerit ſphincter ab obſtetricum unguibus dilaceratus. Si recens eſt, conducunt *injectiones* & *linimenta vulneraria*, ſpeciatim *bufon. vivi* in olla rec. calcinati & ſtomacho appenſi.

Grumi ſanguinis in vagina vel aliis locis hærentes, curantur per *interna grumos diſſolventia*, *Clyſmata acriora*, & *ol. ſcorp.* externè illitum.

In vagis poſt partum doloribus ſæpe ſufficit *ung. ex ſperm. cet.* cum *ol. n.m. exp. cera* & pauco *croco* calide abdomini applicatum.

Digitized by Google

ARTICULUS V.

De Febre Lactea, morbis Acutis & Purpura Puerperarum.

LAc in mammis congeſtum 3. vel 4. die æſtum febrilem infert, qui terminari debet per ſudorem & Lochiorum fluxum; hinc conven. *Antim. diaph.* & *myrrh.* item *Emulſ. ex ſem. C. B.* & *napi* cum *myrrh.*

Morbi puerperarum Acuti ut plurimum ſunt maligni; in quibus reſpiciendum ſedulo ad lochiorum fluxum, & ad primas vias, quarum ſucci ex retentis menſibus alterati & circa partum commoti, varia abdominis ſymptomata inferunt. Si ſupprimantur Lochia, ocyùs revocanda; ſi jam rectè fluxerint & fluere deſierint, ſudor provocandus eſt. Cavendum etiam ne lochiorum nimius fluxus malignitatem augeat. Conveniunt itaque in genere *ſudorifera* additis blande lochia ſtimulantibus, nè nempe diaphoreſi ſupprimantur; aut ſi nimis fluant, adſtringentibus. In penitus ſuppreſſis, fortiſſimè provocandus ſudor per *fixa ex Antim. Myrrhata, ſuccinata*, CC. &c. Imprimis *Cinnab. Antim.* cum *ſal. vol. ſuccin.* & *ſal. vol. CC.* In his enim Febribus primum curationis punctum conſiſtit in ſudoris legitima provocatione. Purgantia noxia ſunt, immo & *Clyſmata*, adeoque ſecundo vel tertio puerperii die, ſi ſuſpicio eſt imminere morbum malignum, eluantur primæ viæ *v. g. Pil. peſt. Ruff.* V.S. nociva eſt, niſi in ſanguineis juvenculis mox in principio ſuppreſſa lochia V.S. in talo poſtulent, præmiſſâ V. S. in brachio. Si quidem Lochia ſuppreſſa ſint, præmiſſâ V.S. conven. *grumos diſſolv.* & effuſo ſudore ſubinde *lochia ſtimulantia, v.g. myrrh. caſtor. ſperm. cet.* Ad ſitim tollendam acida utero inimica & lochia ſiſtentia, minus conven. præſtant itaque blandiora ex infuſ. *fl. Viol. Cyan.* & *Aquileg.* in *Aq. Card. b.* cum *pauco ſpir. ſulph.*

Inter omnes puerperarum febres peſſimæ notæ eſt *Purpura*, partim ex ſcorbuto oriunda, unde *Antiſcorbutica* inſigniter promovent excretionem. In tempore ebullitionis, conveniunt *compeſcentia* & *blanda diaphor.* addit. tantill. *myrrh.* vel *ſal.* alicujus *vol.* Ubi imminet excretionis tempus, conven. *Cinnab. Antim. C.C. uſtum.* & *ſolar. Bezoar. min.* cum parca quant. *Sal. vol. CC.* & *Succ.* In progreſſu egregia eſt *tinct. corall. antiſcorbutica*; vel ſeq. mixtura: ℞. *Aq. Scord. Scorzon. an.* ℥ i ß. *Spir. Cochlear.* ℥ i ß. *magiſt. coral. cum ſuc. citr. antim. diaph. an.* ʒ ß. *Syr. de Calend.* ℥ vi. *m. cap. cochleatim.* Tandem *Emulſ. ex ſem. c. b. nap. aquileg.* & *Citr. cum Myrrh.* quæ potenter expellunt. Cautiſſime interim à frigore caveatur, hoc enim difficilem reſpiratiouem, anxietatem, diarrhœam, &c. inducit. Si incipit prurire purpura, & ſub forma ſquamarum decidit, continuentur *Remedia Antiſcorbutica.*

SECTIO VI.

De Vitiis Lactis.

MAteria Lactis eſt Chylus ex ſanguine arterioſo per glandulas mammarum transcolatus, & à lympha acidula præcipitatus. Vitiatur autem quando deficit, abundat, aut corrumpitur. *Deficit*, in nimis macilentis ex defectu alimenti, uberiùs per lochia purgatis, nimio ſudore aut potu, mamma-

Digitized by Google

rum ſcirrho, aut nimia adſtrictione cum virgines pectus conſtringant aut externa adſtringentia admovent; item in ſuctionis defectu. Curatur *Lactis defectus* exhibendo *victum chyloſum*, *decoct. fl. ſambuc.* in *lacte vaccin. Decoct. ſummitat & ſem. fœnic.* item *ſem. aniſ.* & ejus *Ol. ſtill.* Egregius fit *Pulvis* ex *Lact. Lun.* ℈ ij *Cryſtal. præp.* ʒ j. *Ol ſtill. aniſ. fœnic. an. gr. x.* M. F. *Pulv. pro 2. doſ. cap. in decocto fœnic.* Externè applicantur *fomenta Emollientia*, quo facto fricentur mammæ moderatè cum Pannis aſperis.

Lactis nimia abundantia, oritur ex uberiori alimentorum digeſtione, laxitate glandularum copioſarum, & volatili acido lac ex M. S. præcipitante. Subinde dolores in axillis & in dorſo infert, unde & mulieres utero gerentes dolorem dorſi patiuntur, qui evaneſcit ſub lactis per mammas exitu. Licet in ſe non ſit malum, curanda eſt attamen, ne lac in mammis coaguletur: Pro quo ſcopo conven *ſem vitic. coriand. & myrrh.* Externè *Catapl. ex pulv. cumin* cum *aceto*; item *fotus ex rad. ap. ſem. cumin.* & *coriand. in aceto & vino* coctis, addito pauco *alum.* Eminet *Aſine contuſa*; item *Cicuta* & mentha recenter contuſa & mammis applicata. Conducit etiam Lac emulgere in ferrum candefactum. Dicta *lactis proventum* impediunt: Sin verò hactenus *genitum* ſit *Lac*, continuetur blandus ſudor, & tegantur integræ mammæ, *Empl. de ſperm Cet. Mynſ.* Applicentur etiam ſacculi pollicis craſſitie interpaſſati ex *coryz.* vel *milio* contuſ. probe calefacti crebriùs repetendo; ſic enim lac fluidum manet & ſponte per papillas emanat.

Corrumpitur *Lac* imprimis in *coagulatione*, quæ oritur ab aſſumptis vel applicatis acerbis auſteris, diutiori in mammis retentione, ſpirituum defectu in animi pathematibus eorum motum turbantibus; ſic enim acidum lactis fit manifeſtum. Diſtinguitur tumor coagulationem ſequens, à tumore ſeu diſtenſione à lacte nimio, in eo quod mammæ diſtenſæ æqualiter duriſſimæ ſint, tumor autem coagulationis inæqualis eſt, nunc ſimplex, nunc duplex, aut triplex, in principio ſine dolore. *Cura.* Lac nondum concretum ocyùs emulgeatur, ſaltem exſugatur; deinde propinentur ſudorifera volatilia, imprimis *ſpir. ſal. Armon.* probe rectif. ad ℈ j. Ubi ſudaverint, mox imponatur calidè integræ mammæ *Empl. de Galban Crocat. Mynſ.* cum ana *Gum. Ammon.* cum *ſacculis* jam dictis. Niſi ſic diſſolvatur coagulatum, intra 2 vel 3. dies ſupervenit *Inflammatio* cum rubore & ſenſu pulſationis, quo in caſu fruſtraneus eſt diſcutiendi conatus; ſed omnibus promovenda eſt ſuppuratio, internè per ſudorem provocatum *ocul. canc. myrrh.* & *ſal. Card. b.* Externè illinendo mammas calidè cum *ſpir. ſal. Armon.* ex *calce viva* & S. V. parato, addit. *Croc.* & *Caryoph.* dein imponendo dictum *Empl.* vel *Empl. Diachyl.* cum *Gumm.* Si appareat tuberculum & omnia ſub eo ſint molliora, aperiatur cultello. Aliàs promoveatur ulterius ſuppuratio Catapl. ex rad. Ireos, Cep. aſſat. an ℥ iij. Ferment. ℥ ij. Vitel. ovor. no. iij. Axung. Procin rec. ſine ſale, Ol. roſ. farin fab. ſem lin. an. ʒ j M. *Cataplaſmata ex mica panis* cum *lacte & ſucc. Apii, faciunt* dolores. Factus *abſceſſus* mundificetur inſtillando *Ol. momord. per infuſ.* vel Balſ. ſulph. cum *ol. papav.* ſeu *amygd. d.* Diſtinguenda inflammatio vulgaris mammarum ab *Eryſipelate*, ſubito poſt terrorem, &c. ingruente, primò cum horrore, poſtea gravi æſtu, mamma rubra, calida, coccinea, & dolore lancinante pungente in ejus ſuperficie. In quo Caſu, emulgeatur Lac, propinentur dum calor durat *ſudoriferafixa* ex *Antim. Diaph. Sal. Card. B. CC. ſ. igne*, &c. Externè applicentur crebrò *ſacculi* interpaſſati ex *fl. ſambuc.* irrorati *S. V.* rectif. & ſuffumigati pulv. *Succin.* & *Thuris*. In graviori malo applicetur *Empl.* ex Theriaca cum ſale abſinth. Item *Rob ſambuci* calidiſſimè, repetendo omni hora. Interea ſedulo pro-

vo-

Digitized by Google

vocetur ſudor, imprimis in mammis, linteis calefactis probe tegendo, &c. Sin fuerit Inflammatio mammarum ex *aliis cauſis*, diſſolvatur ocyùs applicando *papyrum cæruleam*, prope calorem qui eſt ex Lebete, *melle virgineo* illitam; in graviori malo *Catapl.* ex *farin. fab. Lupin.* & *lentium* in *aqua* & *aceto* coctis, addito pauco *album. ov.* Si ſuperveniant ſcirrhi, indolentes ſunt ſi à cauſa externa, interdum verò dolentes ſi ab interna pedetentim procedant. Hi ad *Cancrum* degenerant, adeoque relinquendi nè exaſperentur. Illi curandi, fovendo mammam *aceto* ſuper lateres calefactos effuſo, & deinde applicando *Empl. de Ran. cum merc. duplic.* item ℞. *Diachyl. magn. Empl. de melil. Ceron. an* ℥j. *Gum. Ammon. in aceto ſolut.* ʒvj. M. & impone.

SECTIO VII.

De Regimine Fœtus, Et Morbis Infantum.

FOetus ablutus aſſumat *ol. amygd. d.* cum *ſacch. penid.* vel *ſyr. cichor.* cum *rhabarb.* ut ejiciatur mucus ſtomachi & meconium, aliàs lac inquinantia. Poſt xxx. horas (vix priùs) ſugat *coleſtrum matris*, quod laxativum eſt & ſordes primarum viarum abſtergit. Sit lac mulieris ſanæ; nulla autem ex odore, ſapore, colore lactis, petenda ſunt ſigna. Lactet nutrix annuo ſpatio, idque utraque mamma, & vitando candelas aut feneſtras ad latera, aliàs luſcioſus evadit infans. Ablactetur denique ſub incremento lunæ tempore vicario intra magnos mundi cardines. *Morbi*, quibus obnoxii ſunt *infantes*, originem trahunt ex 4. *Cauſis*, nempe *Retentione meconii*, *inhibita tranſpiratione inſenſibili*, *vitiis Lactis*, & *Erratis Pultis*. De his ordine dicendum.

Meconium in Inteſtinis Craſſis, & recrementa variegata in ventriculo & inteſtinis tenuibus, alvum adſtringunt, lac corrumpunt & ejus diſtributionem impediunt, tormina & epilepſias inferunt, adeoque partim vomitu partim ſeceſſu expurganda veniunt. Præcæteris recrementis male audit *Meconium*, ſeu crudus caſeus à ſubſtantia nutritiva ſeparatus, acore ſtomachi infeſtus, à bile nigro-virideſcentem colorem trahens, & in cellulis inteſtinorum ſub mora firmiùs coagulatus.

Tranſpiratio inſenſibilis ſummè neceſſaria eſt Infantibus, cum copioſo ſuſtententur nutrimento. Impeditur autem præcipuè à cruſta viſcida illorum corpora obducente, à liquore nutritivo in quo natarunt orta. Hæc enim inhibet tranſpirabilia, adeo ut ſub poris cutis ubique hærentia, cum ſint naturæ ſalinæ, acrimoniam facilè contrahant acido-ſalſam, unde cutanei affectus efflореſcunt, nutrimentum partium corrumpitur, & harum fermentum nativum deſtruitur; imprimis ſi concurrant digeſtionis primæ aut lactis vitia. Si hæc enim abſint vitia, temperata magis & pinguia ſunt retenta, quæ putrefacta ſuperveniente alcali in animalcula pedetentim emergentia degenerant.

Lactis Vitia ſunt varia. 1. *Quando alienum eſt*, unde vitia tam materialia quàm moralia in infantibus oriuntur. Cum enim in omni muliere ſpecialis ſit fermenti ſtomachalis differentia & idioſyncraſia, lac mulieris alienę, in ſtomacho infantuli acti ſuæ matris aſſueti, alterationem infert, digeſtionem turbat, & diſtributam craſin ſanguinis exindeque fermentum vitale & mores immutat:

Digitized by Google

Accedit quod matrum opipare viventium lac nutritivum ſit, illud autem nutricum paupercularum & quibuſcunque eduliis avidè veſcentium cacochymicum exiſtat. 2. *Quando Morboſum eſt;* notum enim Lithiaſin, ſcorbutum, luem veneream, & quæcunque ſemina morboſa ex nutrice laborante in infantem derivari. 3. *Quando nimis Nutritivum, Pingue* & Butyroſum eſt, imprimis in principio; infans enim tenui nutrimento in utero aſſuetus, Lac ſpiſſius & magis coctum digerere nequit, unde coagulatur lac in ſtomacho & cruditati acidæ promptiſſimam ſuggerit occaſionem. Commodè itaque natura, *Coloſtrum* ſuppeditavit, quod ſeroſitate ſua ſalina ſtomachum, inteſtina & vias urinarias abſtergit, & ſimul primis 4. diebus tenuitate ſua minus negotii ſtomacho faceſcit, donec lacti ſucceſſivè pingueſcenti adſueſcat; propinent ergo matres ſuis infantibus *Coloſtrum*. 4. *Quando ſuperflue ingeritur*, ad quemcunque ejulatum mammas admovendo, & priori lacti adhuc crudo ſubacido nondum concocto recens affundendo, unde grumeſcit, & pylorus irritatus aut vomitum excitat, aut pertinaciter ſe ſtringit: Et hinc in ſtomacho retenta in liquamen putridum, nidoroſum, virideſcens degenerant. 5. *Quando depravatur per malam nutricis diætam;* idque 1. Per aſſumpta acida quæ lacti veſtigia ſua, utut abſcondita, relinquunt, unde tormina originem habent. Hinc gravidæ acida ingerentes fœtum nanciſcuntur epilepticum. *Vinum* itaque non ſemper prodeſt; quin & caſeus, cereviſia non rite fermentata, fructus horæi, muſtum, pruna, aliaque facilè aceſcentia, licet nutrici innoxia, fœtui tormina & diarrhœas torminoſas excitant. 2. Per affectuum exorbitantiam, terrorem, iracundiam, lac inſpiſſantem & epilepſiam promptiſſimè in fœtu producentem. 3. Per fermentationem menſtrualem; item ſecundum coitum horridam impreſſionem lacti inſinuantem, & ſtomachum tenelli adeò lędentem, ut coagulum lactis, caſeum nempe, per totam vitam abhorreat.

Errata Pultis. 1. Quando paratur puls ex farina cruda cum aqua vel lacte ſubacta; unde fit pulmentum craſſum viſcidum aceſcens & lac matris butyroſum coagulans. 2. Quando Mulieres cacochymicæ pultem ſaliva propria imbuunt, & poſtea in os infantis intrudunt; ſalivæ enim talis eſt vis fermentativa ut promptiſſimè quoſcumque morbos propaget.

Patet itaque in genere *Cauſam proximam* morborum infantum eſſe *acidum vitioſum* in primis viis peccans. Lac enim & Puls farinacea quibus veſcuntur, promptiſſimè aceſcunt, & licet mater ab acidis abſtineat, ſatis tamen eſt acidi in pane & cereviſia quibus neceſſariò utuntur, quod, utut per ſe innocuum, data occaſione ſe exſerit, & infantem lædit. Verum eſt quidem, lac alias etiam larvas induere, quatenus nunc in ſtomacho, nunc in inteſtinis à bile & ſucco pancreatico diverſimodè alteratur, utut frequentiſſimum ejus vitium ſit coagulum acidum.

Hoc *acidum* membranas inteſtinorum lædens & lancinans, *tormina* quæ ſubinde prodromi ſunt *Epilepſiæ*, excitat, unde ejulatus, & excrementa alvi acidum ſpirantia & viridia, ex acido nempe cum bile permiſto. Subinde excrementa ſunt tantum grumoſa, ſeu materia lactis ab acido coagulati; ſubinde virorem non contrahunt donec extra corpus aliquandiu aſſervata fuerint, partim quia acidum in corpore in bilem non ſufficienter egerit, propter lac continuò affluens & acidum temperans, partim quia finis efferveſcentiæ & præcipitatio (unde viror) nondum facta eſt, donec aer externus accedat. Grumi lactis viſcidi Pilorum obſtruentes *apepſiam*, & eundem irritando *vomitus* ſalubres, licet debilitantes, inducunt: Sin verò ſine vomitu in ſtomacho hæreant, inſtar paſtæ aceſcunt, *flatus* producunt, & ex horum impetu *difficilem* reſpi-

reſpirationem, Inquietudines, anxietates præcordiorum, contractionem pectoris: Ex hoc fonte deducendæ ſunt *inflationes Hypochondriorum*, non ſecus ac *flatus* & *ſymptomata hypochondriaca* ex acido viſcido vitio digeſtionis primæ oriuntur. Si hoc *viſcidum* acidum circa ſuperius ſtomachi orificium ſtabuletur, per conſenſum diaphragma irritat, unde oritur *ſingultus* ſubinde pertinax. Si in cavo ſtomachi fluctuet, orificium ſuperius ſtomachi & ſub inſpiratione diaphragma irritans halitibus acrioribus *tuſſim* infert *ſtomachalem*, *humidam*, ſubinde non ceſſantem niſi ſuperveniente vomitu. Rara eſt infantum *tuſſis ſicca*, niſi interdum in inclementia aeris. *Aſthmata* etiam infantem ex ventriculi cruditatibus oriuntur; ut & *tuſſis dentitionem laborioſam ſequens*, ratione nempe ſalivæ copioſioris in ſtomachum defluxus, digeſtionem primam onerantis. Si cruditates ſtomachi blandiores ſint & dulciores, in lumbricos abeunt. Semina enim inſectorum in farina & lacte incluſa, ſub debiliori ſtomachi digeſtione non rite ſubacta, concurrente blando loci tepore vivos emittunt fœtus. Accedit temperata bilis acrimonia, aliàs ſuccos à putredine defendens, in infantibus deficiens. Mucus hic acidus viſcidus loco nutrimenti diſtributus, inteſtina incruſtando, aut oſcula & ductus lactearum obſtruendo, aut glandulas meſenterii infarciendo, *abdominis tumorem*, & *atrophiam* ex denegato nutrimenti tranſitu, infert; ut plurimum cum alvo laxiori. Si in M. S. diſtribuatur, *febres lentas* veſperi exacerbantes, & lympham vitiando *tumores glandularum* & *affectus Catarrhales*, inducit. Lympha hoc pacto viſcidior & acida exiſtens, non ſolùm tumores glandularum ratione conſiſtentiæ, ſed & ratione acredinis *pruritum*, hinc *puſtulas*, *favos*, *tineam*, *cruſtam lacteam* & furunculos, in corpore infert; imprimis circa caput & collum ubi copioſæ ſitæ ſunt glandulæ; accedente interim ipſo partium nutrimento non rite aſſimilabili ſed volatili acore prædito. Hæ defædationes, imprimis capitis, ſi materia acrior & tenuior ſit, in uſcuſcula ſanioſa degenerant; ſin verò viſcida & minus acrior ſit, in cruſtas abeunt craſſiores, & ſemper fere his affectibus externis, glandularum in capite & collo & parotidum tumores junguntur; ſi inſequantur, aut recidivam aut pejorem affectum denunciant. *Cruſtæ Lacteæ* quoad faciem externam ſimiles ſunt *Variolæ* & *Morbilli*, quorum cauſa eſt corruptum lac, & acor viſcidus tam in-quàm extra uterum infantem inquinans; qui commota occaſionaliter M. S. ſucceſſive quaſi coagulando efferveſcentias excitat febriles, donec ſuccus inquinatus per vaſa capillaria beneficio glandularum miliarium excernatur, in puſtulas coacervetur, ubi ulterius efferveſcendo in pus abeat, quod in cruſtam ſquamoſam deſinit. *Pavor infantum in ſomno* oritur ab acido hoſtili nervos tenellos & ſubtiliores facilè irritante, adeo ut ex horum momentaneo uſu totius corporis inſequatur concuſſio: Unde hic *Pavor Epilepſiæ* prodromus eſt, & quo propinquiores ſunt partes fonti acido, in ſtomacho, inteſtinis & glandulis meſenterii ſtabulanti, eo citiùs convulſionibus epilepticis corripiuntur; hinc ramificationes paris vagi & intercoſtalis priùs afficiuntur, & hinc tormina abdominis ſuperveniunt; donec repetita talia pathemata in partibus internis reliquum ſyſtema nervoſum in partibus etiam externis mediante ſpirituum motu exploſivo afficiendo, *Epilepſiam Univerſalem* producant: Ulcera autem acidum ad extra derivantia epilepticos infantes liberare ſolent. *Febres infantum acutæ* oriuntur ex corruptione lactis interna aut obſtructione pororum cutis externa. Nam præter cruditatem acidam lactis & pultis, datur etiam nidoroſa cum flavis excretis, non à bile tingente, ſed à multiplici lactis corruptione colorem nactis. Hæc autem cruditas M. S. alterat eo citiùs quanto minùs tranſpirant infantes propter neglectum

Digitized by Google

balneorum ; item linteaminum & aeris debiti caloris.

Cura. Quoad 4. *Univerſales* morborum fontes, 1. *Meconium* expurgat *Coloſtrum*, vel hujus defectu tantillum *mel. roſ.* item *pulp. paſſul.* cum ana *ſyr. de cichor.* cum *rhabarb.* add. *Coral.* ꝯ *ocul. canc.* item *ſyr. de ſpin. cervin.* paratus cum *melle* loco *ſacchari*, add. *ocul. canc.* 2. *Tranſpirationem* promovent *balnea aquæ dulcis*, addito ſapone & ſubinde lixivio communi, quod beneficio ſui alcali etiam affectus cutaneos præcavet. Iteretur balneatio, aliàs flavi ſunt coloris, item febribus & affectibus cutaneis obnoxii. 3. Emendentur *Lactis vitia*, de quibus ſupra. 4. *In pulte paranda*, loco *farinæ* ſumatur *panis ſimilagineus* exſicc. probe tritus cum *lacte* vel *aqua* addito vitello *ovi* & *ſem. aniſ.* & non nimia quantitate propinetur. Ratione *ſucci acidi*, *viſcidi*, *pituitoſi*, *ſeroſi*, &c. hactenus geniti, mox à nativitate propinetur *Spir. Sal. Armon. Aniſat.* & *Caryophyllat.* item *liq. C C. ſuccin.* in *lacte nutricis*, vel *aqua*, vel *ſyrup. Menth.* aut *fœnic.* Nec metuatur licet mire mutentur infantes ſub hujus uſu, mox enim ad ſe redeunt. Accedunt alia *aromatica vel oleoſa*, imprimis *ſem. aniſ.* à ℈ j. ad ʒ ß. hinc *caſtor. myrrh. eſſent. myrrh.* cum *ſpir. ſal. Armon.* parat. *Elix. propr. ſ. acido*; item *theriac. vel mithrid. ad gr.* 1. *vel* 2. Hiſce *acida corrigentibus* addantur *fixa acidum* abſorbentia, viz. *Ocul. canc. margarit. coral. C C. ſ. igne*, *ebur*, *lap. bez. unicornu*, *dens hippopot.* & his jungatur parca doſis *ſalis vol. C C.* vel *ſal. vol. cran. human.* Temperatus ſic & reſolutus ſuccus acidus viſcidus foras eliminetur per *Clyſmata* ex *decoct. Chamom.* acuata *ſale tartar.* & in affectibus doloroſis ex *lacte* cum *terebinth.* & *vitel. ovi*; interdum neceſſaria ſunt laxativa ex *ſyr. de ſpin. cerv.* vel pil. 3. vel 4. *muſcerdæ*; item ex *Jalap. pulv. gr.* 3 vel 5. cum triplo *pulv. C C. præp.* Purgatio infantis mediante nutrice incerta eſt: *Scamom.* nimis acre eſt, & *manna* nimis fermentativa. Si *vomitus* poſtuletur, ſufficit pulv. rad. ireos fl. ad gran. aliquot; vel *gut.* 8. *ſyrup. emet. Angeli ſalæ in Aq. Menth.*

℞. *C C. ſ. igne* ʒ ß. *ſal. Card. b. gr. xv. M. pro* 2. *doſ. blande ſudorem expect.*

℞. *Ocul. Cancr. præp.* ʒ ß. *C C. ſ. igne Coral. r. an.* ℈ j. *ſal. card. b. gr. xij. thur.* gr. x. *ol. deſt. aniſ.* gr. vj. *f. pulv. in lacte*, *pulte vel alio vehiculo propinand. Loco ſal. card. b. addi poſſet ſal vol. C C. vel cran. human.*

℞. *Decoct. fl. Chamom* ℥ j. *mell Rutac.* ʒ ß. *Sal. tartar.* ℈ j. *Ol. deſt. aniſ.* gr. iv. *f. Enema.*

Quoad *morbos infantum in ſpecie*. *Tormina* cum *flatibus* aut *excretis viridiuſculis* levantur per *pulv. comp. ſupra præſcript.* augmentando doſin ol. aniſ. vel addendo Caſtor. theriac. aut mithrid. & his irritis *Spiritus* & *Sal vol.* Egregium eſt *aurum fulmin. ad* gr. j. *vel* ij. ad *tormina* & hinc *epilepſiam* amovenda. Propinentur hæc in *lacte* vel *aq. fl. til.* aut *ceraſ. nig.* Interea alvus ſervetur aperta, per *Clyſmata*, ex *lacte* & *terebinth.* ſi excreta ſint tenuia, liquida, plus minus flava & podicem excoriantia; ſi verò viſcida ſint, ex *decoct. chamom.* cum *ſale tartar.* Accedunt *inunctiones* ſcrobiculi cordis & umbilici *Oleis deſt. carvi*, *cumin. fœnic. aniſ. chamom. cort. aurant.* & *ol. chamom. vulgari* vel *ol. nuciſt. expr.* pro corpore; ſi tenacior ſit mucus & ſimul inflentur hypochondria, conven. *unguenta* ex *Gum. Ammon.* in *aceto ſolut.* cum *terebinth. ſevo hircin.* & *butyro non ſalito.* In *Vomitu* conduc. *pulv. N. M. coral.* & *caryoph.* in *Aq. Cinnamom.* item *theriaca* in- & *externè*; ablactatis convenit *decoct. caryoph. ad* ʒ ß. ꝯ *Maſtich. ad* ℈ ij. *in Vino*. Externè *fruſtulum panis vino malvatico ebrium*, vel *Ol. deſt. macis exceptum oleo N. M. expr.* regioni ſtomachi imponatur. Obſervandum autem vomitum ſinendum eſſe, donec mucus & latex vitioſus evacuati fuerint; imprimis ſi ſtertor anhelando audiatur. In *Tuſſi ſtomachali*, *difficili Reſpiratione* & *Aſthmate*, præmittatur *Vomitus*, hinc propin. *ſyr. de nicot.* vel *ſyr. de eryſ.* cum *aq. hyſſ.* & *menth.* vel potius *ſuccus per deliquium* ex *Raphano excavato* ꝯ *ſaccharo*

Digitized by Google

charo repleto. In *tuſſi pectorali* à lympha acriori vel aere, optimum eſt *ſperma ceti* in *juſculo calido* ſolut. item ſpir. ſal. armon. (præcipuè ubi dentitio tuſſim excitat:) In *affectibus catarrhalibus* & hinc tuſſi ſicca, omnibus præferatur *liq. CC. ſuccin.* & externè inung. plantæ pedum cum *pinguedine lucii piſcis*. In *Singultu* conducit *Vomitus*, hinc *pulv.* ex *CC. uſt.* & *coral. præp.* cum *ol. deſt. aniſ.* aut *caryoph.* nec omitt. *theriaca*, *aniſum*, *caſtor*. *Vermes* proliciunt *clyſmata* ex *lacte* & *ſaccharo*; internè necant *decoct.* Mercur: vivi in *aq. Aſpar.* vel graminis; item *mercur. dulc.* hinc *CC. ſ. igne*, *myrrha*, Sal *vol. CC.* *Liq. CC. ſuccin.* Externè applicetur *aloe hepat.* cum *felle tauri* ſuperimpoſita *veſica bubula*. In *Atrophia* conveniunt *Salia volat.* obſtructos meatus reſerantia; poſt ablactationem dantur *liq. ter. fol. tart.* *Tinctur. vitriol. mart. tartariſata*, & *tartarus vitriolatus Tachenii*. Externè illinatur *Ung.* ex *Gum. Ammon.* ſupra laudatum, vel *ung. martiat.* cum *ung. alth. comp.* & *ol. Philoſ.*

In *Affectibus Cutaneis* conveniunt internè ſal vol. viper. Pulv. viper. liq. CC. ſuccin. tinctur. antim: Externè vitentur Mercurialia, quia ſubinde ad epilepſiam diſponunt; item Decocta vel Unguenta ex nicotiana, quia vomitus & ſeceſſus cum lipothymiis ſubinde excitant. Præferantur itaque linimenta ſaturnina & ſulphurea cum ſale tart. *v. g. fl. ſulph.* excepti unguento de ceruſ vel diapomphol. cum ſ. q. ol. nicot. vulgaris; item ung. Panarol. ex ſulphure, axung. porcin. & ſucco limon. In ſpecie ſi *ulcera* ſint *manantia*, abſtergantur linteis aquâ ſperm. ran. imprægnatis; & inſpergatur pulv. cret. lact. lun. myrrh. cum tantillo ſal. tartari vel, quod melius, pulv. præcipitatus ex vitriolo martis ſoluto cum ſale tartar. probe ablutus & exſiccatus. Si ulcera ſint cruſtoſa, illinantur ol. tart. per deliq. cum ol. amygd. d. exp Si tinea ſit cruſtoſa cum copioſis pediculis, dicto linimento addatur ol. deſt. ſpic. vel loco horum ſufficit lixivium non nimis acre ſpongiâ admotum.

In *Variolis* & Morbillis, pro earum expulſione, conven. emulſ. ex ſemin. expulſivis, cum *Aq. fl. ſamb.* & ſcabioſ. add. pauca *myrrha*. Nunquam negligatur myrrha. Egregia eſt eſſentia caſtor. & aſſ. fœtid cum tinct. tart. comp. hinc ſuccus ſtercor. ovilli in morbillis, & caprilli in variolis. Poſt eruptionem, ut prompte matureſcant, propina ocul. canc. cum myrrha; externè præcavetur eroſio tangendo puſtulas ſpongia *lixivio ſal. tart.* ebria. Si gravior malignitas epilepticos inſultus inferat, convenit liq. CC. ſuccin. & ſal vol. cran. human. & in robuſtioribus ſal artemiſ. Nutrix interea quotidie utatur in potu gelatina CC. ut lac quaſi medicamentoſum reddatur. In *Epilepſia*, conven. abſorbentia fixa; ſed fere infallibilis eſt *liq. CC. ſuccin.* Egregius eſt pulv. flavus tempore verno ex julis Coryli collectus; item ſulphur ex ſcoriis reguli antim. ultima vice præcipitatum, quod forſan vomitum ciebit, & inſequente blando ſomno curabit.

In *Febre Intermittente*, quæ tamen rariſſima eſt, præmiſſo vomitu, curat. ſpir. ſal. armon. ſal. abſinth. liq: CC. ſuccin. &c. In Continua lenta & catarrhali, præmiſſo clyſmate, convenit Spir. ſal. armon. ſimp. vel aniſat. item tinct. myrrh. In continua ardente, etiam rariſſima, præmiſſo vomitu vel laxante, convenit Antim: diaph. CC. ſ. igne, nitr. antim. arcan. dupl. Mynſicht. Si malignitas adſit, uſurpentur Emulſ. in variolis laudatæ, interdum etiam theriaca & mithrid.

Cum Ablactati propter voracitatem ſuccos etiam crudos in corpore coacervent, eadem de illis monenda ſunt.

Digitized by Google

COLLEGIUM PRACTICUM.

LIBER QUINTUS.

De Chirurgia Medica.

SECTIO I.

De Luxationibus.

CHirurgia *Medica* conſiſtit in legitima inventione remediorum; *Manualis* verò verſatur circa ipſas operationes chirurgicas, quæ nos non tangunt. Partes hìc tractandæ ſunt vel duriores, quibus unctuoſa nocent & amariuſcula amica ſunt; vel *molliores*, quarum quædam ſunt ſanguineæ faciliores curatu, minus irritabiles & doloroſæ, faciliùs reſtaurabiles ſi ſemel ablatæ ſunt, idque ferè ſine deformitate, fermento minus acri obnoxiæ, & à medicamentis acrioribus non adeo irritabiles; quædam autem nerveæ contrariis qualitatibus præditæ.

Inter *Affectus partium duriorum*, occurrit primò *Luxatio*, facilis & cognitu & curatu; quando nempe capita oſſium ex ſitu naturali removentur. *Cauſa* eſt vel violentia externa; vel interna, quando nempe oſſis cavitas repletur ab acido vitioſo ſynoviam coagulante, ita ut oſſis caput ex ſuo receptaculo trudatur, ut in arthriticis & Iſchiadicis; vel quando ligamenta & funiculi ab humiditate ſeroſa ſalina, v.gr. ſcorbutica, relaxantur & flaccida fiunt, adeo ut oſſa ex ſede ſua dilabi patiantur.

Cura. Si *Luxatio* fit à *vi externa*, membro extenſo (muſculi enim in parte luxata contrahuntur) reponatur os, & commoda ligatura firmetur, cavendo ne nimis ſtricta ſit, aliàs comprimendo vaſa inflammationem aut œdema inducet, vitando etiam *repellentia* & *adſtringentia*, ſanguinis & lymphæ motum impedientia. Ratione autem *Inflammationis* quæ ordinariò repoſitionem aut præcedit aut ſequitur, propinentur *ſalia volat. alcalia*, item *fixa*, fiat V. S. *averſoria*, & externè applicentur *fomenta diſcutientia* ex *vegetabilibus aromaticis* in *vino* aut alio liquore coctis. Si inflammatio repoſitionem præcedat, nil tentandum donec diſcuſſa fuerit. Si ſuperveniat *tumor œdematoſus*, propinentur *ſudorifera*, & illinatur locus luxatus & tumidus, oleo deſt. tart. & Oſſium human. cum *CC. uſt.* vel *calce viva* à fœtore rectificato. Ut pars repoſita firmetur, humectentur *lintea*, *faſciæ*, & ſubinde *ſacculi*, *vino decoctionis fl. hyper. chamom. roriſmar. ſtœchad. arab.* ſemper humida & calida ſervanda. Si fiat luxatio à coagulo gypſeo, illinatur pars *petrolæo* vel *balſ. Peruv.* tum *vitello ovi* ſoluto, add. *ſpir. Juniper.* & applicetur Empl. ex *ſuccin.* & *gummi elem.* cum *cera* & *reſin.* ita ut

Digitized by Google

extremitates emplaſtri tenaciùs non coeant, quia ſic tumorem partibus luxatis ſupervenientem inhiberet, quod non ſemper conſultum eſt. In omni autem Luxatione caveantur *oleoſa mucilaginoſa* poros oblinentia, fibras laxantia, & pruritum ſeu excoriationem inducentia: His enim omiſſis præſtaret partem abſque religatione *decoctis nervinis* addito tantillo *lixivii communis* fovere: Fugiantur etiam *Empl.* & *Catapl. adſtringentia* quæ poros claudunt & inflammationem promovent, & interea fibras minimè roborant; vera enim fibrarum repoſitio fit per *aromatica ſomenta*, vel *Empl. ex ſuccin. balſ. peruv. gum. Elemi*, &c. Quando itaque luxatio fit à coagulo gypſeo, experta ſunt internè volatilia ex *tartaro* & *nitro* per retortam tubulatam deſtillatis, item *ſal armon. volat. ſal oſſium human.* Externè *balſ. Peruv.* cum *vitel. ovi* & *S. V.* Spir. lumbr. terr. per putrefact. cum *Spir. Sal. Armon. Oleum tartari fœtidum* cum *oleo oſſ. hum.* aliquoties deſtillat. mixtum, *Empl. ſtypt. Croll.* cum *oleo philoſ.* malaxat. & omnia in malo *Iſchiadico* laudata. Si fiat Luxatio à funiculis relaxatis, uſurpentur crebriùs ſudorem expectando *ſaſſafrata*, *ſpir. ſal armon. oleoſus aromaticus*, & præ cæteris *aurum diaphor. Poterii*. Externè conveniunt *Spir.* & *Liq. Lumbric.* additis moderatè adſtringentibus; item *Empl. ſtypt. Crollii* cum *petrolæo* malaxatum, vel *Empl.* ex *Tacamab.* & *Caran* cum *ol. deſt. ſuccin.* articulo & tendinibus articulum firmantibus applicatum. Luxata *Maxilla* utraque facilè reponitur; altera quidem per alapam inflictam. Luxatio *Oſſis coccygis*, v. g. in partu difficili, moleſtiſſima eſt. Luxatio *Oſſis femoris* difficillima eſt curatu, quia ligamentum quod os cum ſuo acetabulo jungit, ſemel luxatum vix reſtituitur; & ſi fractum ſit, impoſſibile eſt claudicationem avertere.

SECTIO II.

De Fracturis.

FRactura oſſium ut plurimum à violentia externa ortum ducit, utut rariùs à nimiis artuum convulſionibus oriri obſervetur. Si os *ſecundum longitudinem* frangatur, *fiſſura* dicitur, quæ in occulto latet, & tardiùs ſymptomata pergravia prodit. Si *per tranſverſum* frangatur, ſuperveniunt ingentes dolores partium membranoſarum, eo atrociores ſi feſtuca oſſis ſeparata partes cutaneas vel membraneas læſerit: Accedit tactus indicium, motus oſſis per tranſverſum ceſſans, æqualis partis fractæ intumeſcentia, & ratione doloris & tenſionis ſubinde inflammationes & œdemata. Hæ autem inflammationes ex fibrarum ſtrictura ſanguinis & lymphæ motum impediente, in principio fracturarum, non confundendæ ſunt cum Eryſipelate quarto aut ſeptimo die ſuperveniente, propter partes nerveas læſas, quarum nutrimentum, imprimis in corpore cacochymico, alteratum, acorem contrahens partes nerveas irritat, & hinc febrem excitat, ubi ſubinde ſolet eſſe ſuſpicio feſtucarum ex oſſe procedentium, & partes vicinas lædentium. Oſſa ſenum arida, & lue venerea infectorum carioſa, facillimè franguntur. Interdum in *fiſſura* nutrimentum oſſis proximum elapſum, ſenſim ſecundum longitudinem oſſis defluens, circa loca articulis vicina congeritur, & tandem in abſceſſum tranſmutatur, quem in loco abſceſſus impoſſibile eſt curare quia fiſſura ad diſtans

con-

Digitized by Google

continuò fomitem ſuggerit; Judicioſè itaque expiſcanda eſt *fiſſura occulta* pertingendo totum membrum læſum, an aliquæ rimulæ vel inæqualitas vel in profundo aſperitas, aut ſignum cariei percipi poſſit; inquiratur etiam an in caſu vel motu ſonus vel ſtrepitus vel ſimilia fuerint audita in membro læſo: Fracturæ tranſverſæ ſine oſſis è loco remotione faciliùs curantur, quæ verò ſemotæ difficiliùs. Si os in fruſtula comminutum fuerit, periculoſum eſt, propter vulnus nunc ſenſibile nunc occultum partes membranoſas lædens, adeo ut abſceſſus immineat. Ubi duo oſſa junguntur, ſi unum frangatur, alterum loco fulcri eſt pro oſſe fracto in ſitu retinendo, & membro formando: Si utrumque frangatur, majus eſt periculum. Fractura circa articulum difficilior propter tendines, nervos circumpoſitos, & difficilem repoſitionem & firmationem: Item fractura circa loca tendinoſa & fibroſa, *v.g.* in talo, periculoſa eſt; illa verò quæ multis muſculis tegitur, minus habet periculi ratione ſymptomatum. Fractura cum vulnere & contuſione partium mollium, inflammationes, convulſiones, & interdum gangrænam infert. Si os fractum ſit in fruſtula, ſeparentur, citiùs ſi minora ſint & penitus disjuncta, tardiùs ſi majora & adhuc cum membranis hærentia. Os femoris vaſtiſſimis muſculis circumſeptum rarò conſolidatur, quin denuo elabatur vel figuram vitioſam contrahat. Reliqua oſſa ut plurimum à die 20. ad 24. conſolidantur; utut majora ſubinde ad 50. vel 60. extendant.

Cura. Oſſa fracta extendantur, extenſa coadaptentur in ſitum naturalem, & per faſcias vel ferulas firmentur, quo facto ipſa natura nutrimentum in ſpicula oſſis fracti infundendo conglutinat, idque tardiùs in ſenibus, tabidis, &c. propter defectum nutrimenti; ſubinde in gravidis non niſi poſt partum. Modus ferruminandi fit per callum genitum ex alimento circa poros, propter rectum eorum ſitum vitiatum, ſtagnante, & per foramina aperta tranſudante, & hinc in duritiem oſſibus ſimilem coagulato: Adeo ut Chirurgi officium in ſola repoſitione & repoſiti firmatione conſiſtat. Interea tamen præcavenda ſunt ſymptomata, & ea admovenda quæ balſamum naturalem oſſium conſervant. Si adſit *Inflammatio*, curetur priuſquam fractura tangatur. Oſſi repoſito illinatur *Spir. vini*, cum tertia parte *ſpir. lumbr terr.* Si adſit contuſio partis, applicetur *mel* cum S. V. probe temperatum. Illinatur etiam locus fractus *oleo* (*yper.* & *lumbr. terr.* acuato *ol. deſt. terebinth.* & *roriſm.* Hinc imponatur *Empl.* nita ut extremitates leviter ſe contingant & intumeſcentiam ſupervenientem Ron inhibeant) *ex pulv. rad. barb. hirc. extract. ariſtol. rot. cum S.V. ſuccin.* cum *eſina alba*, *terebinth.* & *cera*, tempore uſus cum balſ. Peruv. vel ol. deſt. ſuccin. malaxandum. Hoc facto, ſi locus ſit tendinoſus muſculis deſtitutus, crebriores circumvolvantur faſciæ & adaptentur ferulæ; ſi verò multi circumſtent muſculi, ſufficit *Empl.* cum ferulis. Fugienda ſunt *Adſtringentia*. Intereà callum promovent *vulneraria interna*, viz. *agrimon. conſol. maj. geran. Robert. ſabin.* quibus *Roſmar.* ſemper addatur; item *lapis Oſteocoll.* in *vino vel decocto Vinc. Pervinc.* Poſt 3. vel 4. dies reſolvantur faſciæ, & abluatur locus *vino decoctionis* nervinor. & vulnerar. Si ex fractura nervi contorti ſint, & ligamenta & tendines translocentur, poſt diem 7. impone ceratum ex *Rad. Sigil. Salom.* ℥ *iv. Alchymil.* ℥ *j. fol. Plantag. m. ij. inſtar pultis coque; cui adde Ceræ albæ q. ſ. ut fiat Ceratum molle: Miſce cum Ol. Myrtil.* ℥ *ij. ol. Terebinth.* ℥ *j* ß. *Ung. Agrip. Dialth. an.* ℥ *j* ß *bol. armen.* ʒ *vj. ſang. dracon.* ℥ *ij. thur.* ʒ *j. M.*

In *Fiſſura*, ſi tumor ſit inſignis, mollis tamen & tractabilis, aperiatur ſcalpello, & abſceſſus inſtar aperturæ cum vulnere tractetur. *Recens fiſſura* facilè curatur *Emplaſtro convenienti* ex rad. *Symphyti*, &c. Si abſceſſus ſponte obortus fuerit,

fuerit, facta maturatione aperiatur, continuando apertionem ad locum *fiſſuræ*, ut commodè caries tollatur, inſpergendo *pulv. euphorb.* vel *ol. deſt. caryoph.* &c. Si ex *fractura* lacerentur partes molles, & nil de oſſe abſceſſurum metuatur, jungenda ſunt labra vulneris vel ſuturis vel glutine, & *balſamo vulnerario* tractanda. Si fracti oſſis immineant prominentiæ, quæ vel dextrè reponi nequeunt, vel ab aere cadaveriſatæ ſunt, neceſſe eſt vel abradantur vel ſeparentur, & vulnus factum per digeſtivum diutiùs apertum ſervetur: Si jam ſeparatæ, ſint volſella extrahantur: ſi adhuc hæreant, naturæ committatur negotium. Si os repoſitum debitam figuram non habeat, facilè corrigitur ſi callus non firmatus ſit; ſi verò jam firmatus eſt, ſine noxa curari non poteſt. Si os iterum frangatur, non frangitur in callo, ſed circa callum.

SECTIO III.

De Vulneribus.

V*Ulnus* eſt diviſio unitatis in parte molli, vel nervea vel ſanguinea. Nunc eſt ſimplex, nunc complicatum cum contuſione & ſimil. Quoad *Prognoſin*; vulnus eſt lethale quod graviùs lædit partem ad vitam neceſſariam, vel vaſa interna majora; quod cerebrum, non ſuperficialiter, ſed graviter lædit; quod diaphragma & partes nerveas ad convulſiones irritat.

Cura. Natura ſola balſamo ſuo nutritivo partes ſeparatas unire poteſt; Balſamus hic naturalis eſt humor viſcidus tenuis, imprægnatus ſale vol. oleoſo temperato, inveſtitus ſubſtantia pinguiuſcula. Chirurgi officium eſt hunc balſamum conſervare, ejuſque corruptionem impedire & emendare; idque & internè per vulneraria ſale vol. prædita, v.g. *Myrrh. Viper. Antimonial.* &c. præmiſſis aut purgantibus mediocribus aut ſudoriferis ſalinis volatilibus blandis; & externè aeris impreſſionem avertendo, ab aere enim fit alteratio ſanguinis & ſucci naturalis, unde acorem contrahit, qui omnium in vulnere ſymptomatum author eſt, & intenſiùs in nerveis, quàm in ſanguineis, partibus prævalet: Fermentando enim *calorem* & *ruborem*, ſtagnando inflammationem & tumorem, rodendo ulcus generat; & cum ſale vol. concurrens pus conſtituit. Variat hæc aciditas, 1. Ratione cauſæ lædentis, v.g. in morſu animalium & ſimplici vulnere. 2. Ratione ſectionis, vel punctionis, vel contuſionis. 3. Ratione aeris in diverſis climatibus, item plus vel minus radiis ſolaribus impræegnati, qui deterius faciunt. 4. Ratione ſucci nutritii vel ſanguinis affluentis, *v.g.* à lue venerea, cruditate cachectica, aut menſibus ſuppreſſis, inquinati, unde acor multo pejor redditur.

Remedia itaque *externa* acidum corrigentia, balſamum naturalem conſervantia, ejuſque corruptionem ſiſtentia, ſunt *balſ. Peruv. ol. hyper. ol. terebinth. balſ. ſulph.* & ſimilia pauca: *acria vol. detergentia* dicta nocent, balſamum colliquando & fluxum doloroſum acrimonia ſua inferendo; nocent etiam *olea expreſſa* ob unctuoſitatem & acidum quod continent. Sola itaque *temperata alcalina oleoſa* conveniunt, in *nerveis* quidem paulo fortiora, propter acorem magis intenſum & majorem ſordium copiam. Si nihil extranei in vulnera tranſierit & nulla ſit contuſio, nec aliquid à parte ablatum, ſtatim conglutinentur inſtil-

Digitized by Google

inſtillando *balſamum vulnerarium* cum moderatè *adſtringentibus* ſine ullo puris proventu. Sed ſi adſit contuſio ut in ſclopetorum vulneribus, ſi eximendum ſit quid heterogeneum, ſi ſtudio apertum ſervandum ſit vulnus ut in capitis vulneribus, ſi in ulcus degenerare incipiat, priùs *digeſtiva* applicanda ſunt, quæ contuſum aut extravaſatum aut corruptum in pus mutant; hinc *mundificantia* & tandem *ſarcotica*. *Digeſtiva* ſunt *terebinth.* & *vitel.ov.* quibus *myrrha* vel *balſ.Peruv.* addend. ne putreſcat pars nervea; jungenda etiam ſunt *acidum abſorbentia*, ut *ter. vitrol. d.* remedia ex *ſaturno*, item ex *venere*. *Mundificantia* ſunt tantum *digeſtiva* acriora. Interim labia vulneris conjungat Chirurgus vel ſuturis vel faſciis, rebus heterogeneis priùs extractis, exceptis ſanguinis grumis qui relinquendi ut balſamum nativum ab aere defendant. Extrahuntur autem heterogenea, *v.g. Feſtucæ*, *oſſium fruſtula*, *ſurculi lignorum*, &c. vel per inſtrumenta appropriata, vel per medicamenta *vulneraria* & *attrahentia* dicta; qualia ſunt *pinguedo leporina*, *vulpis ſicc.* & *in vino macerata*, *ſabina*, *vinca pervinca*, hinc *Emplaſt.* ex *fermento*, *melle*, & *viſco q. miſtura ex ocul. canc. pingued. lepor.* & *ſuccin. alb.* item *Emplaſtr. ex Cer. alb.* ℔ i. *Colophon. Theriac. an.* ℥ vi. *Liquefact. ſuper ign. add. Gum. Ammon.* ℥ i. *Bdel.* ℥ ii. *cum ſ.q. axung. lepor.* & *aprugn.* Quoad *Faſcias*, in vulneribus non adeo gravibus ſufficit faſcia in duplum complicata, cujus medium membro læſo applicatur, in parte plagæ oppoſita circumvolvendo per crucem: Sed in gravioribus, ubi fibræ per tranſverſum diſſectæ ſunt, aut partes abſciſſæ & adhuc pendentes, neceſſaria eſt *ſutura*, in qua cavendum ne nimis arctè adducantur labia vulneris, quia nonnihil intumeſcunt, & quia ſic balſamo ingreſſus & puri egreſſus non pateret. Cavendum etiam ne acu nervus lædatur. Fiunt etiam *Suturæ* mediante *glutine*, nempe linteo illito *Gum. Tragacanth. gum. arab. maſtich. thur. ſarcocol. an.* ℥ j. pulveriſ. & cum *album. ovi* agitatis, donec in ſpumam & liquorem abeant. In vulneribus levioribus punctim inciſis, item ſinuoſis & fiſtuloſis, optimè proſunt turundæ ex lino contorto & linteo ſemiconvoluto, baſi in 4. lacinias diviſa, ne fundum vulneris nimis premant, imprimis ſi partes ſint nerveæ in vicinia. Hæ turundæ non nimis craſſæ, in apice teneræ, in medio nonnihil craſſiores, unguento illitæ fundum vulneris purificant, ita ut caro non citiùs in ſuperficie quàm in fundo accreſcat. Hiſce mediis curatum vulnus *cicatricem* relinquit, propter fibrarum coaleſcentium ſitum inæqualem, unde ſuccus nutritius coacervatur in cicatricem; imprimis ſi magis adſtringentia applicita fuerunt, hæc enim poros anguſtando fibras minus tractabiles reddunt.

Hactenus de Remediis in genere. Succedit ſpecialior horum conſideratio. Ipſa natura *conglutinat* Balſamo ſuo naturali, quem conſervant ſale ſuo alcalino *vulneraria*, addendo acidum abſorbentia, imprimis *ſaturnina*, & moderatè *adſtringentia*, quæ fibras & carnem, à tenui humore tranſudante laxatas, reſtituunt. Talia ſunt *Sanic. Pyrol. Plantag. Hyper. Scabioſ. Centaur. min. Vinc. Pervinc. Veron. Ariſtol. Torment. Nicot. Major. ſigil. Salom. fruct. Momord. Symph. Gum. Tragac. Tacamah. Sarcoc. ſang. drac. olib. bdell. reſina pini, Myrrh. pix, terebinth. maſtix, Hypociſt. acac. vera, aloe; Mumia, lumbr. terr. cerum. aur. mel, C. C. uſt. oſ. ſep. canc. uſnea cran. hum. telæ aran. Litharg. Saturn. Calcin. ceruſ. mini. ſuccin. bol. armen.* lac *lun. ſulph. calx viva lota; Ol. momord. hyper.* & *nuciſt. ol. exp. nicot. ol. lumbr. theriaca, balſam. Peruv. balſam. ſulph. balſamin. Unguent. de beton. de pomphol. de nicot. de ceruſ. de tutia, de minio, Emplaſt. diaſulph. Ruland. Styptic. Crol. de gratia dei*, &c. Ex his fiunt potiones & pulveres vulnerariæ; injectiones, balſama, unguenta, empla-

Digitized by Google

emplaſtra. Sed revera pauca ſimplicia ſunt optima, v.g. ſufficiunt fere internè *ocul. canc.* & *antim. diaph.* & in æſtu febrili *nitrum antimoniatum*; & in læſione partium nervoſarum *Liquor CC. ſuccinatus.* Inter *Balſamos*, ſimpliciores & ſelectiores ſunt *balſ. ſulp. Peruv.* & *Tolut. Ol. expr. ex ſem. hyper. cui proprii flores infuſi ſunt; Cerumin. aur. cum ol. jugl. expr. coctum &c. inſpiſſ.* in vulneribus nerv. nulli æquiparand. *Liquor follic. ulmi*, imprimis in vulneribus oculorum. Pro prompta & tuta cura, eluatur vulnus ſpir. vin. hinc applicetur pulv. aloes hepat. cum goſſypio ol. hyper. imprægnato, & ſuperponatur *Empl. Rulandi*. Item

℞. *Benzoes* ℥ i. *Aq. vit.* ℥ i ß. *maſtich.* ʒ i. *Balſ. nig.* ℥ ß. *M. f. Linimentum*, *quod conſolidat* & *cicatrizat quæcunque vulnera recentia ſimplicia.*

Vulnera partium nervoſarum periculoſiſſima ſunt; imprimis ſi punctim lædatur nervus aut tendo, quo in caſu optimè inſtillatur vulneri *miſtura* ex *Ol. deſt. terebinth.* ℥ j. *Spir. vin.* ʒ i. *Camph.* ʒ ß. M. vel *balſ. Peruv.* cum *ol. deſtil. lavend.* vel inungatur locus *ung. ſeq.* ℞. *ung. dialth.* ℥ iv. *Ol. laur. deſt.* ʒ i ß. *ol. deſt. ſuccin.* ʒ ß. Imponatur etiam *Empiaſtrum* perquam calidè ex *Euphorb. opt.* ℈ j *reſin. terebinth.* ℥ ß. *ceræ parum*, *M.* Si nervus, tendo, aut ligamentum per tranſverſum lædatur, acuantur *balſama vulneraria oleo deſt. terebinth. vel ſalv. vel ſuccin.* Applicetur ſupra vulnus, pulvis *lumbr. terr.* cum *terebinth.* & *ol. hyper.* vel inſpergantur *exuv. ſerpent.* cum *ocul. canc.* pulveriſ. Interdum ſuturæ tendinum benè ſuccedunt.

Vulnera cum contuſione ſunt omnium peſſima. Si leviora ſint, expectandum donec contuſum per ſuppurationem ſeparetur. Si graviora ſint & metus adſit gangrænæ, mox ſcarificando & incidendo ſanguinis exitus promovendus, & quod reliquum eſt ſub forma puris promovendum, addendo digeſtivis ung. Ægypt. In principio ulteriorem gangrænam præcavet *Ol. cer.* vel *Philoſ.* ſuperimpoſito *Empl. de cumin.* vel *bacc. laur.* Hiſce ſedata maximam partem contuſione, præ reliquis remediis convenit illitus *ſpir. ſal. armon.* cum *calce viva* deſtil. Pertinent huc *ſclopetorum vulnera*, in quibus præter internas *potiones vulnerarias* egregium eſt *nitrum*. Externè extrahantur globi; hinc pro ſcopo ſuppurationis, applicentur turundæ cum *balſam. Paræi*, ex *oleo lil.* & *viol.* in quo *catelli* ebullierint, addit. *lumbr. terreſtr.* illinendo ſemper turundas *ſpir. vin.* Poſt *ſuppurationem*, applicetur *mundificativum Vigierii*, viz. ℞. *Terebinth.* ℥ v. *ol. Roſ.* ℥ j. *Mel. Roſ.* ʒ iij. *Myrrh. aloes*, *maſtich. ariſtol. rot. an.* ʒ j ß. *farin. hord.* ʒ vj. *M.* In locis non nimis nervoſis commodè additur parum de *Mercur. præcip.* qui nimiam putredinem arcet. Si in principio Empyreuma adſit, nil melius *cremore calc. viv.* cum *melle*. Si poſt male ſolidatum vulnus doleant oſſa, ol. terebinth. extrinſecùs illitum promovet & coitum fiſſuræ, & abſceſſui ſeparationem.

Vulnera maligna venenata, ex globis venenatis, vel morſu animalium, ſymptomata habent gangrænam, anguſtias præcordiorum, ſudores glutinoſos, ſyncopes, &c. Si vulnus ex morſu profundum ſit, ſcarificandum eſt. In *Veſparum puncturis* ſufficit *ol.* N. *M.* & *Empl. de ran. cum merc.* In *viperarum* & *ſerpentum morſu*, imponatur buſo vivus contuſus, aut admoveatur ferramentum candens citra ambuſtionem. In *Canis rabidi morſu*, applicetur *Empl. magnet. Angel. ſal. cum pulv. canc. fluv.* vel loco ſcarificato theriaca cum cepa & capit. allii. Elicito ſic veneno ſanetur vulnus leni *digeſtivo addito ung. ægypt.* In *vulnere à venenatis armis* applicetur idem *Emplaſt. Magnet. vel Emplaſt. ex Cepis*, *theriaca*, *ſterc. capr.* &c. *ol. n. m.* His ſubjiciuntur internè *acet. deſt.* cum *theriac. aut diaſcord. tinctura bezoard. fixa*, *antimonialia* cum *nitro parata*.

Inter *vulnerum Symptomata* occurrit primò *hæmorrhagia*, ſi nempe lædantur

vaſa.

Digitized by Google

vaſa majora. Internè vix aliquid convenit, niſi, ratione iracundiæ, ebrietatis, &c. forſan *nitrata*. Potiùs locum habent externa, viz. *Crepitus lupi* probe exſiccatus & compreſſus; vel immerſus in ſolutione *vitrioli martis*, & dimid. alum in decoct. adſtring. frigido, impoſitis *ſtupis cannabinis*. Si vulnera ſunt profunda, immittatur *pulvis ex lacte lunæ*, *bolo Armen.* & *cap. mort. vitriol.* Conducit etiam vulneri fortiter imprimere *terram vitriol. dulc. cum terr. ſigill.* & *album ovi* ſubactam; vel fulig. fornicum alb. ovi ſubactam. Accedit *uſnea cran. human. ſtercus aſinin. rec. cum ſanguine* effluente exſiccato miſtum, linteum crebriùs imprægnatum *alum.* & *ſperm. ran.* vel, quod fortiſſimum eſt, ℞. *Croc. mart.* ℥j. *ter. vitriol. dul.* ʒ ß. *acet. deſt. vini fortiſ.* ℥ j. His Stupa madeſiat.

Inflammationem ſiſtit *Aq. cal. viv.* imprægnata *ſaccharo ſat.* & *camph. Aq. deſt. cancror. putrefact.* vel *ſuccus cancror. contuſ.* In *Eryſipelate* illinatur *ſpir. vin. cum theriac.* & inſpergatur pulvis ex *ol. ſambuc. creta*, *ceruſ.* &c. *Caro luxurians* oritur à fibris per ineptam curam laxatis; curaturque applicando alum. uſt. vel croc. metal. vel ung. ægypt. imprimis *Aq. virides*, vel præ omnibus lap. infernal. applicando poſt exeſionem Empl. cicatrizans. Dolores, imprimis tenſivos in partibus nervoſis, qui ſpaſmos earundem præcedunt, ſiſtunt, præter interna blanda, externa *ol. lumbr. terr. cum ol. deſt. ſuccin.* & *laur. item ung. dialth. cum balſ. Peruv.* & *ol. deſt. lavend. ſeu ſpic. Fluxum ſynoviæ* & *atrophiam* curat, *ung. fuſcum Wurz. Ung. ægypt. Aq. ex canc. fluv. comp.* item *ſeq.* ℞. *Pulv. Caſtor.* ℥ j. Pulv. lap. calam. oſſ. ſep. mandib. lucii piſc. an. ℈ ij. ſpod. terr. figil. an. ʒ i ß. M. & aſperge vulneri. Si *Convulſiones ſuperveniant*, præter ſuccinata & ſalia vol. ex animalibus internè uſurp. nervi læſi ratio habenda eſt, vel ejus puncturam curando ut ſupra, vel eundem tranſverſim diſcindendo ut pars ſenſu privetur. Si ſuperveniant *Febres*, præcedere ſolet ſenſus ardoris in vulnere; *Cura* autem experienda per *abſorbentia*, viz. ocul. canc. in acet. deſt. Antimon. diaph. magiſt. coral. cum ſuc. citri; ſpir. ſal. armon. cum debitis *vulnerariis*, & ratione ſitis nitr. antim. & parum de *ſpir. vitriol. dul.*

In *vulneribus pectoris*, ſemper occurratur imminenti Pleuritidi vel Peripneumoniæ; vulnerariis addantur diuretica propter occultum à pectore ad renes tranſitum; ſubinde applicentur turundæ anſulatæ ſub exſpiratione, nè ſuperveniat *Empyema*; notetur autem vulnera infra ſeptimam coſtam, diaphragma non penetrare, adeoque ad abdomen pertinere.

In *Vulneribus Capitis*, alvus ſemper ſit aperta. Si ſuperficialia ſint, facilè curantur *ol. hyper.* & *balſ. peruv.* ſuperimponendo Empl. de Beton. cum Tacamah. in balſ. Peruv. malax. Si cranium lædatur, ſed non penitus perforetur, impediatur ejus caries inſpergendo pulv. rad. irid. aloes, & myrrhæ imprægnatum *S. V.* vel ol. terebinth. cavendo unctuoſa. Si cranium penetretur & lædantur meninges, ſedetur hæmorrhagia interna pulvere aloes, thur. bol. armen. & album. ov. conquaſs. & immittantur *linteola* imprægnata tantillo ol. deſt. terebinth. Male applicatur *ol. roſ.* ut & *mel*, niſi membranæ putreſcere incipiant. Hæc de vulneribus *cæſim* factis. In contuſionibus gravioribus ſine vulnere, ſi poſſit diſcuti, diſcutiatur tumor; ſi non, aperiatur in principio, ne pus ex retentione acrius cranium lædat: Si ſint cum vulnere & cranii læſione, conſiderandum an ſit depreſſio cranii vel cum fractura in adultis, vel ſine fractura in infantibus quorum oſſa cedunt; an verò *fiſſura* ſit. Symptomata Depreſſionis aut *Fiſſuræ*, ſunt vomitus bilis, vertigo, ſanguinis per os nares aut aures effluxus, ſubitanea obmuteſcentia & brevi ſuperveniens delirium, convulſiones, Paralyſis. Origo

horum

Digitized by Google

horum eſt feſtuca, vel ſanies, vel ſanguis grumoſus, membranas lædens. In *Fiſſuris Catapl.* ex farin. fab. capiti raſo applicatum ſecundum ductum *fiſſuræ* non exſiccatur; item ſi æger mandibulas fortiter contineat, aut nucleum ceraſorum frangat, dolorem percipiet in loco fiſſo. In quo caſu neceſſe eſt perforetur cranium, ut ſanguini, ſaniei, &c. pateat exitus.

SECTIO IV.

De Ulceribus.

SOlutio unitatis ab acredine corrodente in parte molli *Ulcus*, in dura *Caries* dicitur. Acre corrodens eſt acidum, quod alimentum partis in excrementum acre tranſmutat, & fibras carneas ſenſim abſumit. Oritur hoc acidum, 1. Ab alimento partis proximo corrupto, ut in ambuſtis, &c. 2. Ab aciditate ſanguinis & lymphæ, ut in ſcorbuticis & venereis ulceribus; item poſt inflammationem propter ſanguinem ſtagnantem aceſcentem. 3. Ab excremento aliquo ſanguini & humoribus permixto, quod in partem determinatam defigitur, ut in ulceribus quæ aliis morbis ſuperveniunt. Confirmant hoc acidum, Emplaſtra ab ulceribus detracta acidum ſubtile ſpirantia, & dolor ulceris corroſivus, qui non ab alcali cauſtico quod mortificat, ſed ab acido procedit. Pro vario aciditatis gradu alimentum variè corrumpitur, unde ulcus aut *ſanioſum*, aut *vermiculoſum*, aut *cancroſum*, aut *phagedænicum*, aut *doloroſum*, aut purulentum eſſe ſolet. In *partibus nerveis* alimentum ſale vol. acri non imprægnatur, & ob id faciliùs aceſcit, ipſo ſpiritu animali aut celeriùs diſtributo aut faciliùs exhalente, unde harum ulcera ſunt & frequentiora & difficiliora, quàm *partium ſanguinearum*. In *locis glanduloſis*, lympha acido ſubtili ſale imprægnata, facilè ulceris impreſſionem ſuſcipit, unde tale ulcus contumaciſſimum eſt, doloroſum & ſæpe cancroſum. In *Ulceribus articulorum*, os ſubjectum ab acore corroſum, *cariem* contrahit; quæ niſi corrigatur, ulcera ſunt immedicabilia. Si ſanies ex alimento corrupto orta per interſtitia partium latiùs ſerpit, & partes molles cum ſtaminibus duris exedit, ulcera inferet ſinuoſa & fiſtuloſa, quorum canales in locis membranaceis quaſi in callum indurantur, imprimis horum orificia, ab acido vitioſo corrugante & indurante. Talia ulcera ſolent eſſe graviora, ubi alimentum partis facilè acidi impreſſionem recipit, *v.g.* in ſcorbuticis, lue venerea correptis, hydropicis, iis quibus hæmorrhoides aut menſes ſupprimuntur, item illis qui ſpirituum defectu laborant. In ulcere curato, ſi tantillum acidi non rite correcti relinquatur, vel recidivat, vel per ſanguinis & lymphæ motum aliorſum defertur. In omnibus ulceribus adeſt *Cavitas* propter acorem exedentem; in ſanguineis *pus*, in nerveis ſanies vel ſaltem pus tenuius & acrius. Labia ulceris rarò ſicca ſunt, niſi aeri diu exponantur, aut exſiccantia intempeſtivè applicentur. Quodlibet ulcus ſponte, & ſubito ſiccum evadens, cum labiorum livore, gangrænam aut mortem portendit.

Cura conſiſtit in acidi mortificatione; carnem enim generat & foramen occludit ipſa natura. *Remedia*, ſunt vel acidum temperantia per ſalſum vol. alcalinum, vel idem abſorbentia. Priora acidum deſtruendo alimenti corruptio-

ptionem ſiſtunt,adeo ut ulcus nitidum reddant,& *Detergentia* ſeu *Mundificantia* dicantur. Sunt hæc vel *temperata*, *digeſtiva* dicta, quæ ſanguineis ſaltem in principio conveniunt, & acidum temperando ita ut moderatiùs cum alimento partis effervеſcat, pus laudabile & *ſuppurationem* promovent; vel ſunt *acriora*, in nerveis, *acerrima* verò in putridis ulceribus laudata. Ulcere mundificato adjuvetur natura in carnis generatione & conſolidatione, per balſama vulneraria, quæ balſamum naturalem conſervant, & ſimul adſtrictoria vi carnis recentis laxitatem corrigunt, & quo magis adſtringunt, eo firmiorem cicatricem generant. Adeo ut *Sarcotica* & *Epulotica* gradu tantùm differant. His Externis, jungantur internè *potiones vulnerariæ*, remedia ex *lignis* ſudorifera, *antimonialia fixa*, *viperina*, & ſimilia alcali plus minus acri pollentia.

Remedia Digeſtiva ſunt *Ol. Roſ. butyr. rec. majal. vitel. ov. gum. elem. terebinth. thus, maſtich. far. tritic. hord. fœnugr. &c. v. g.* ℞. *Terebinth.* ℥ *j. vit. ov. no.* 1. *mel. Roſ.* ℥ ß. *ol. hyper.* ʒ *j. M.* Ubi pus genitum eſt, addantur *Mundificantia*, & acidum vel *temperantia vel abſorbentia*, v. g. ℞. *Fol. Nicot. m. ij. ſummit. abſinth. herb. veron. an. m. j. rad. ariſtol. rot.* ʒ *j. bac. junip.* ℥ ß. *alum. crud.* ʒ *j. Coq. inſ. q. Aq. Ferrariorum*. Colatura iniiciatur in ulcus ſinuoſum & ſordidum. Item, ℞. *Succ. nicot. plantag. abſinth. beton. mel. roſ. colat. an.* ℥ iv. ſubige probe lento igne, add. *croc. mart. mercur. præcip. aloes, myrrh. fl. ſulph. an.* ʒ j. cum *balſ. Peruv.* q. ſ. f. *Ung. mundific. Ulceris*. Laudatur *balſ. ſulph.* aut *terebinthinatus*, aut cum oleo *lini* vel *nuc. jugland. expr.* paratus, item *balſ. Peruv.* habito tamen delectu an pinguia conveniant; ſi non, ſufficit *mel* cum *ſucco vulnerario*. Optimum *mundificativum* fit ex *vitello ovi ad durit. cocto* cum *melle* & *vino;* addito in malignis *mercur. præcip.* vel *merc. vivo* à quo *ſpiritus nitri* abſtractus fuit. Pro ulceribus conſolidandis, ℞. *Calc. viv. bis vel ter lotæ & parum exſic. q. v.* Miſce cum *ol. lin. q. ſ.* & tingatur cum *bolo armena*, vel rubra ad carneum quaſi colorem. Internè uſurpetur crebriùs *Merc. dulc.* cum *extr. helleb. nig.* item *antimonialia fixa*, *tincturæ antimoniales*, *corallia* & *ocul. canc.* cum *aceto deſtil. Myrrha*, *Crocus*, *Eſſentia Spiritus* & *ſal vol. viperarum*, & imprimis *decocta Lignorum*.

Hæc in genere. In ſpecie, ulcera cum oſſium carie juncta, non curantur niſi corrigatur *caries*, cujus ſigna ſunt aſperitas in fundo ulceris, nigredo & perforatio oſſis, item ſi ulcus optime ſuppuratum ſubito recidivet, ſanies enim ex oſſe plorans ſemper novum ulcus generat; caro etiam ulceri ſuperveniens flaccida eſt & minus dolens, & ipſa ſanies acrior eſt quàm in ulcere recte ſe habente. Pro carie corrigenda dilatentur labia ulceris vel ſcalpello, vel turundis intumeſcentibus ex *medul. ſamb. compreſſa* vel rad. gentian. hinc imponatur *ſpir. vin. probe rectif.* vel *ol. deſt. caryoph.* cum *ol. deſt. guajac.* vel inſperg. *pulv. euphorb.* & *rad. ireos*. Si hæc non ſufficiant, lima vel ſcalpello rodatur os donec punctula rubra appareant; vel ad cariem funditus delendam, tangatur os ferro candente, poſtmodum applicentur prædicta donec carioſum à ſano ſeceſſerit, & hinc conſolidetur os *ſpir. vin.* cum *myrrh. & aloe*. Si os reperiatur carioſum in extremitatibus fiſtularum, iniiciatur ſolutio *merc. dulc.* cum *aq. plantag.* Laudatur etiam ad cariem *ung. ægypt.* cum *pulv. terebinth. ad duritiem coctæ*, & *ung. fuſc. Wurz.*

Si ulceri profundo, cavo, ſinuoſo, jungatur callus internus, *Fiſtula* dicitur. Inquiratur an deſinant fiſtulæ in partem nerveam ubi fundus admodum doloroſus; an verò in ſanguineam, ubi fundus eſt mollis minus dolens & materia ſimilis puri laudabili; item ſi deſinat in vas ſanguifluum, ubi materia eſt obſcuri coloris inſtar fæcis propter ſanguinem, & ſi vas eroſum ſit, prodit ſan-

Digitized by Google

ſanguis, vel rubicundus vel obſcurus ratione vel venæ vel arteriæ. Exploretur mollities vel durities fundi ſpeculo vel ſtylo, vel ſi ſinus ſint admodum tortuoſi, candela ſubtili ex *cera* & terebinth In *cura*; ſi prius orificium calloſum ſit, amplietur per turundam ex rad gentian. addito pauco *alum.uſt*. Hinc injiciatur *Merc. dulc.* ſolutus in *Aq. calc viv.* add. *ſpir. Vini*; vel *ſuccus nicotian.* cum *ſpir. vin.* & *pulv. exuv. ſerpent.* vel *merc. dulc* ſolutus in *ſucco canc. fluv.* & *nicot.* Conducunt etiam turundæ illitæ *ung fuſco Wurz*; vel ung ægypt. cum balſ. ſulph. terebinth. & camph. vel unguento ex *Aloe*, *thure*, & *aſſa fœtida* tritis cum *melle* deſpumato ad aliquam glutinoſitatem coᴄto. Si hæc non ſufficiant, ℞. *Ung. ægypt.* ℥ ß *Merc. præcip* ʒ i. *Lixiv.* ʒ iv. *Aq. Roſ.* ℥ ii. *Aq plantag.* ℥ *iv. Coq. ad conſumpt. tertiæ partis*, & *illinatur fiſtulis*. Si hoc propter dolorem applicari nequeat, neceſſe eſt aperiatur, & callus vel exedatur, vel pedetentim ſectione auferatur; quo facto tractetur tanquam ulcus ſimplex.

Ulcera ſordida, *putrida*, curantur abluendo cum *ſpir. vini*, in quo ſoluta ſit *theriaca*, vel *decocto calc. viv.* add. *merc. dulc.* hinc uſurpando *Ung. ægypt.* aut addendo unguentis *merc.* poſt abſtractionem *aq. fortis* ſæpius *ſpiritum vini* abſtrahendo paratum. Laudat *Foreſtus* expreſſionem *ſtercor capr* cum *vino veteri*. *Ulcera inveterata* abluantur *aq. pomor. putrid. deſt. in qua extract ariſtol. rot.* cum S.V. factum, vel *merc. dulc* ſolvatur, addito in ardoris caſu *ſaccharo ſaturni*. *Ulcera Phagedænica Cancroſa* cautè tractanda ſunt. Conducunt *Saturnina*, v.g. linimenta ex ſaturno cum ſucc ſolan & geren. Rupert in mortario plumbeo mixtis, inſperſo priùs pulvere *buſon.* calcinat. vel ſtercore felis cancris fluv. nutriti. Schroderus in cap. de Empl mirabile habet Empl. modò addatur *merc. vitæ*. Notandum autem quibuſcunque remediis addenda eſſe arſenicalia fixa, v.g. *ol. arſen.* fixi per deliq item *pulv. benedict.* ex *fulig.* furni, arſenico & rad. ari. Si ulceri purificato ſuperveniat carnis luxuries, inſpergatur *pulv.* ex *cort.* gallar. & granat. & *ſpongia* combuſta.

Quoad *Combuſta*; ſi ſolummodo calor & ardor externam epidermidem alteraverit, & veſiculas aqua acriuſcula turgidas excitaverit, applicetur *linimentum* ex *lixivio calcis vivæ* cum *ol. roſ.* vel ex ol. rap rec. expr. cum ſolutione *litharg.* in *aceto*, ductis in mortario plumbeo donec fiat gryſeum. Conducit etiam ungentum ex colatura butyri non *ſaliti* cocti cum canc. fluv. contuſis donec rubeſcant; item *ſuccus canc.* fluv. cum aq. *ſperm. ran. Succus* allii vel cepar. cum ſapone Ven. & pauco ſale. Si ipſa cutis comburatur & in veſiculas corrugetur, puſtulæ maturè aperiendæ ſunt, & cutis laxando, applicando *pulp.* pom. dulc. ſub ciner. coct. add. farin. hord & fœnugr. & croc. Sin verò etiam comburatur, & cutis emortua in eſcharam degeneret, primo vel ſecundo die ſeparetur *Eſchara*, applicando *mucilag. ſem. cydon.* cum *aq. ſperm.* ran. extract. add. *butyro non ſalito*, *ol. lil. alb.* & vitel ov vel *butyrum rec.* agitatum in mortario plumbeo cum *decocto malvæ*, quod cum foliis *braſſicæ tepidis* applicetur. Si ſic non ſeparetur Eſchara, neceſſe eſt incidatur, ne coerciti humores ulcus depaſcens inducant. Poſtmodum applicentur *Digeſtiva* & *mundificantia*; & tandem incarnetur ulcus *unguento* ex *calce viva* in aq. frig. ſexies vel ſepties lota, add. ol. roſ. & vitell. ov.

Digitized by Google

S E C T I O V.

De Tumoribus.

MAgnitudo partis præternaturaliter aucta *tumor* dicitur; ſin verò nova moles adnaſcatur, *Excreſcentia* audit. *Cauſa* ut plurimum eſt humor vel in motu impeditus, vel de novo congeſtus. Si humor in motu impeditus, ſit ſanguis, inflammationes, contuſiones, eryſipelata inducit; ſin lympha fuerit, tumores ſeroſos, hydropes particulares, œdemata, &c. infert. Humor de novo colligitur, quando coacervatur alimentum partis aut corruptum à fermento vitioſo, ut in bubone venereo, cancro mammarum, &c. aut alteratum plus minus, ut in excreſcentiis, polypo, &c. Quoad *Cauſas remotas*, ſtagnat humor, propter viarum anguſtias à compreſsione, infarctu, aut contractura doloroſa; humorum craſsitiem ratione chyli viſcidioris, frigoris acidi, aut cujuſvis externi coagulantis; particularum malam figurationem à recrementis in abſceſſibus criticis a ſanguine depoſitis. Quoad novos humores, alimentum vel corrumpitur à fermento acido in parte latente, ut in carie oſſium, ulceribus, &c. vel alteratur à pororum dilatatione, fibrarum laceratione aut extenſione nimia, membranarum diſciſſione, unde alimentum copioſiùs recipitur & retinetur.

Cura. Humori ſtagnanti reſtituatur motus naturalis, removendo impedimenta externa, materiam obſtruentem ſolvendo, frigus & acidum coagulans corrigendo: Evacuetur etiam tumor vel inſenſibiliter diſcutiendo & attenuando, vel apertione cum ferro, aut cauterio, vel ſuppuratione quæ oritur ex effervescentia acidi (à diſſipatis ſpiritibus orti) cum ſale vol. oleoſo. Tumor per novam humoris generationem introductus, aut diſcutiatur, quod rarius, aut per aperturam evacuetur, materià ante emollientibus & ſuppurantibus alteratâ. Excreſcentiæ tollantur per ferrum & ignem. Interea, ſocientur *interna*, *acidum abſorbentia*, ſanguinem expurgantia, & blando ſudore humoribus motum conciliantia.

Remedia itaque tumorum *externa* ſunt, 1. *Reſolventia*, quæ craſsum viſcidum attenuant, coagulum ſolvunt, durum fundunt & emolliunt, vi ſua acidum temperandi, & ſimul poros partium penetrandi; ſuntque hæc in triplici differentia. 1. *Lenia*, v.g. *malv. alth. mercurial. branc. urſin. viol. lil. alb. ſem. fænugr. lupin. malvæ*, & ex his paratæ *mucilagines*, *caricæ*, *uvæ paſſæ*, *axungiæ*, *pinguedines* (veteres ex fæmellis magis attenuant) *ol. amygd. d. & lil. alb. ung. dialth. & reſumpt.* 2. *Mediocria*, v.g. *apium*, *helm. cepæ coctæ*, *cherefol. beton. verbaſc fl. ſambuc. cicuta, crocus, chamom. adeps vulp. urſ. cervin. ſevum hirc. tacamahac. elemi*, *terebinth. ſperma ceti; Ol. chamom. hyper. aneth. laur. nicot. Ung. & Empl. de cicuta, beton. diachyl. ſimp. de melilot.* 3. *Fortiora*, v.g. *bryon. cucum, cepæ crudæ*, *cyclam ſabin. abſinth. nicot. ſemina lini*, *eruc. & cumin. aceto trita, Gum. ammon galban. bdell. ſagap. opopan. ladan. reſina pini*, *ſterc. animal. nidi hirund. Spir. urin. ſal. armon. Vini crocat. & camphorat. Vapor aceti acerr. Ol. later. Lumbr. petrol. nicot. terebinth. ceræ*, *balſ. ſulph. Ung martiat. Empl. Diachy comp. Vigonis cum merc. Oxycroc. mercurius laminæ ſaturni illitus*. 2. *Inſenſibiliter Diſcutientia*, viz. *Aromatica ſale vol. oleoſo prædita*, & in & externè. 3. *Suppurantia*, viz. humectantia, acrimoniam humorum temperantia & fibras laxantia, & occulto ſale vol. conſtantia, v.g. *rad. alth lib. alb. cep. coct. allium*, *ſemina*, *flores*, *olea*, *unguenta & emplaſtra*, *Emollientia*, *dicta*.

Inter

Digitized by Google

Inter tumores in ſpecie primatum tenet *Inflammatio* nunc *genuina* nunc *ſpuria*, *orta* à ſanguinis ſtagnatione, quam vel læſiones externæ, vel ſpina interna, infert. In *Cura*; interna vide in *cap. de inflam.* Externè crebrò applicetur in principio decoct. *ſulph.* cum *urina*; vel ſuccus canc. fluv. rec. calidus, vel fotus aromatici cum S. V. vel Lixivium ciner. ſarment. vitis cum vitriol. ſale & aceto. Si his diſcuti nequeat, promoveatur ſuppuratio, temperatis quidem in *genuina*, acrioribus verò in *notha*; pro quo ſcopo egregium eſt *lac* in quo coctus *ſapo Venetus*. Tumor ſponte vel ſcalpello aut cauterio apertus cum balſ. ſulph. & Empl. diaſulph. mundificetur & conſolidetur.

Suffuſio ſanguinis ſeu contuſio eandem ſortitur naturam cum inflammationibus genuinis. Internè eminent ocul. canc. cum aceto; carbones tiliæ in *vino*, ſalia volat. & ſi ſuſpicio ſit partis cujuſdam internæ, læſæ vel blandè laxantia vel blandè diaphoretica. Externè pro ſcopo reſolvendi convenit ſpir. vin. rectif. tartariſ. nunc camphorat. nunc crocat. Lixivium cum vino factum, ſpir. ſal. armon. cum ſpir. vin. paratus; balſ. Peruv. cum vitello ovi & ſpiritu vini, imprimis in partibus nerveis; item decocta vel catapl. ex rad. ſymph. ſigil. Salom. melil. fl. ſamb. chamom. & croco cum vino. Hæc in ſuffuſione leviori. Grandior enim ſuppuranda & conſolidanda venit. *Graviſſima* verò gangrænam minitans profunde ſcarificanda, & hinc applicandum eſt ung. ægypt. cum digeſtivis.

Eryſipelas tumor eſt non adeo inſignis, intensè rubens, ardens & dolens, latè diffuſus, digitis preſſus maculam albam ſubito ruffeſcentem oſtendens, cum horrore & ſubſequente gravi æſtu incipiens. *Cauſa* eſt acidum volat. cum ſale ſanguinis febriliter efferveſcens & ſanguinem in vaſis capillaribus circa partes ut plurimum nerveas figens. Internè hoc acidum infringit Rob ſambuci. Externè hoc acidum vi ſua alcalina diſcutiunt ſpir. vin. crocat. & camphorat. lintea ſpermate ran. impregnata, fel carpion. theriaca cum ſale abſinth. decoct. oliban. & myrrh. cum camph. & croco. His jungantur ſaturnina acidum abſorbentia, nempe ſacch. ſaturn. ceruſ. minium. Actu frigida & adſtringentia, item pinguia & mucilaginoſa, valde nocent. Eryſiplas male curatum abit in ulcus ſerpens, in quo caſu optimus eſt ſuccus naſturt. cum ceruſ. litharg. lacte lun. & croco martis; vel ung. ex Litharg. ℥iii. ung. popul. de ceruſ. refriger. Galen. an. ℥j ß. Ol. roſ. ℥i. m. in mortario plumbeo.

Tumores Critici in morbis acutis oriuntur ex partibus heterogeneis à M. S. præcipitatis, circa vaſa capillaria ejus motum impedientibus, primariò in locis glanduloſis, ſecundariò in nerveis. Furunculi facilè maturantur Empl. Citrin. & conſolidantur Empl. de meliloto. Bubones (in inguinibus) & *Parotides* (circa aures) benigni maturandi & conſolidandi more conſueto: Maligni verò ſunt vel peſtilentiales, vel venerei. Priorum curam, ut & *carbunculorum*, vide in cap. de peſte. *Venerei bubones* oriuntur ab acido viſcido maligno in inguinibus coacervato: maturentur *Empl Vigon.* cum mercur. malax. cum ol. deſt. lign. guajac. vel ol. tartari volat. Emolliti aperiantur larga apertione: hinc mundificetur ulcus *balſ. hyper.* cum ol. deſt. lign. ſancti & tartari, item ung. de apio cum tantillo mercur præcip. vel arcan. corallin; ſuperimponendo *Empl. dictum*. Internè uſurpentur primò *decocta lignorum*, poſtea *purgantia*, & in fine ſal & ſpir. viperarum.

Paronychia eſt tumor in articulis, imprimis digitorum, ſubinde univerſum brachium ex conſenſu afficiens; ortus ex humore acri corroſivo perioſtium & tendines occupante, qui ut plurimum nil aliud eſt quàm alimentum ex oſſe læſo tranſudans & alteratum. Siſtitur hic dolor *linimento* ex ſordibus aur. cum

Digitized by Google

ſacch. ſaturn. & pauco ol. *avellan.* expr. item linteo cum ſterquilinio humectato. Sæpe ſupervenit inflammatio, eaque in apoſtema, vel ſine apoſtematione ad gangrænam vergit.

Perniones præſervat & curat *petrolæum* illitum; item terebinth. cum veſica bubula impoſita. Si graviùs à frigore læſæ ſint partes nerveæ, applicetur decoct. rap. ſicc. vel catapl. liquidum calidum. Exulceratas curat *linimentum* ex rapa excavata, repleta Oleo roſ. & ſub cineribus aſſata, facta poſtmodum expreſſione; item mucilag. ſem. cydon. cum aq. ſolani extractæ, add. tantillo tut. præp.

Tumores ſeroſi molles indolentes, à digito impreſſo nullum veſtigium recipientes, oriuntur à lymphæ impedito motu aut extravaſatione. Hos diſcutit *Aq. calc. viv.* cum ſpir. vini; item ſtercus bubulum cum pulvere cumini; & Empl. ex baccis lauri cum oleo, ſterc. capr. & melle. Jungantur interea internè, decoct. lign. junip. & ſaſſafr.

Oedemata, ſeu tumores laxi, imprimis in cruribus, digito cedentes, & hujus veſtigium diutiùs retinentes, oriuntur à lympha craſſa viſcida cum chylo crudo & M.S. hinc inde diſtributa & ſtagnante. Ut plurimum morbis ſive chronicis ſive acutis ſuperveniunt. Sed ſi per ſe appareant, metus eſt ne morbus chronicus ſuperveniat. Internè conveniunt ſtomachica, anticatarrhalia, & antiſcorbutica. Externè egregia ſunt Lixivia, item fomenta & catapl. ex roremar. bacc. junip. origan. chamom. in lixivio decoctis; item Empl. de bac. laur. cum ol. deſt. ſuccin. quotidie bis repetitum; item ſuffitus ex ſuccin. pulverif. ℥ viii. acet. deſt. ℔ j. in lapidibus candeſactis. Si acria deſiderentur, convenit Lixiv. ciner. ſarment. vitis in quo bulliat ſulphur commune; ol. tartar. vol. aliquoties à CC. uſto rectificatum; cui non cedit ol. guajaci. deſt. probe rectif. In contumacioribus tumoribus, fiat catapl. calidum ex ſterc. capr. cum urina humana; vel ex fimo equino cum farin. hord. & aceto. Si hujuſmodi œdemata aliis morbis ſuperveniant, optimum eſt chelidon. maj. rec. contuſum & plantis pedum applicatum.

Scrophulæ & Strumæ oriuntur à lympha acido-auſtera in meatibus glanduloſis collecta. Quædam ſunt mobiles, & quædam firmiùs irradicatæ; quædam ſunt legitimæ, benignæ & indolentes; & quædam illegitimæ, malignæ, & cancroſæ. Inter *Reſolventia* eminet *ol. deſt. Helmontii* (in tract. *tartarus non eſt in potu*) *ol. lacert. cum aceto* præpar. (harum pulvis internè nobilis eſt) *Empl. de Gum. Ammon. & Cicuta*, *Crocatum Mynſicht.* cum *merc. vivo*; *Catapl. ex fol. cucum. aſinin.* Habetur *Amalgama mercurial.* cum quo *emplaſtra* parata forſan ſunt egregia. Si hæc non non diſcutiant, ſuppurentur applicando *Empl. de meliloto* cum *ol. amygd. d.* & pingued. ſerpent. vel *Empl. magnet. Ang. Salæ* mixtum cum *Empl. diaſulph.* Suppuratæ non ſtatim aperiendæ, ſed quamdiu fieri poteſt relinquendæ, ut eo major glanduloſa pars ſuppuretur. Aperto abſceſſu applicetur *digeſtivum cum merc. præcip.* hinc pro mundificatione *balſ. ſulph.* Si glandula ſit pendula, ſeta equina pedetentim conſtringatur ut ſenſim marcida ſponte ſeparetur. Si propriis tunicis incluſa ſit, tollatur tota membrana manu chirurgi, ſaltem ubi non magna vaſa aut nervi ad glandulam tendunt. His jungantur internè fixa acidum abſorbentia, ut *ſpongia combuſta*, *oſſa ſepiæ*, *remedia viperina*, *arcanum duplicatum*, *pumex præparatus*, *piper*, *pulv. ſternutat.* cui accedunt *purgantia appropriata*.

Scirrhus ſeu tumor durus, tactui renitens, oritur ut plurimum ex ſanguine aut chylo crudo coagulatis. Si dolens ſit, *in cancrum* fere degenerat. Inter *Reſolventia* eminet; *Empl. ſucculentum* vel *Catapl. ex cicut. mandrag. nicot. cucum. aſinin.* &c.

Digitized by Google

nin. &c. hinc *Empl. de cicuta cum ammon.* vel *Empl. Vigon. cum mercur. dupl.* item *lamina ſaturni hydrargyro* illita. Si his non cedat, ſuppurandus, temperatis attamen, nam fortiora facilè gangrænam exulceratam inducunt. Scirrhus dolens cancroſus, aut intactus relinquendus, aut in duritiem lapideam indurandus, *nitro* in *aceto* ſoluto.

Cancer eſt tumor ſub initio magnitudinis piſi cum punctione, nigricans, interdum lividus, ſucceſſivè incrementum capiens, in progreſſu vehementiùs dolens, cum pulſatione, & nigritie venarum circa tumorem ſanguine turgidarum; tandem exulceratus cum vicinarum partium depaſcentia & dolore miſerabili. *Cauſa* eſt acidum volatile naturæ arſenicalis. Hoc acidum *occultum* eſt in cancro incipiente; in exulcerato verò manifeſtius, propter novum acidum vitioſum effervesceptiam ciens, quod ferè incurabile eſt. Occultum itaque ſaltem palliativè tractetur per temperata, internè remedia ex *cancris fluv.* externè Empl. ex *ſaturno* diutiùs trito cum *ol. roſ.* & croco in mortario plumbeo cum piſtillo plumbeo calidè; item Empl. ex *ol. ran.* cum CC. uſt. & *ſaturno* ſimiliter ductis. Cancri exulcerati ſeu manifeſti, vix niſi *arſenico* aut *amalgamati mercurii* cum *ſaturno* cedunt. *vid. de ulceribus*. Notetur autem, ſcirrhos, ſtrumas, & quaſvis excreſcentias facilè ad cancros exulceratos degenerare, imprimis ſi per acriora mucilaginoſa ad ſuppurationem adigantur, illa enim tranſpirationem impediendo retenta acriora reddunt, & ſimul acidum occultum in actu ducunt.

Gummata Gallica, ſunt tumores duri in oſſium medio, perioſtio incumbentes, ſubinde cum dolore nocturno oſtocopo, partes molles ſubjacentes & ipſa oſſa rodentes. Oriuntur ab acido venereo oſſa infeſtante, adeo ut horum alimentum corrumpatur & coaguletur. *Cura*. Conducunt internè ſudorifera ex *lignis* & mercurialia; externè ol. deſt. guajac. & terebint. cum merc. viv. addito opio (quod in tumoribus ſanguineis & dolorem ſiſtit & reſolvit) item lamina ſaturni merc. vivo illita.

Galli, *Ganglia* & *Sarcomata*, fiunt, quando fibrillæ partium læſæ alimentum proximum ulterius recipiunt & diutiùs retinent, unde magis quàm par eſt aſſimilatur. Calli oſſium & ganglia reſolvenda ſunt per *laminam plumbeam merc.* vivo vel *ol. deſt. junip.* inunctam; item *fol.* ſemperviv. maj. cui detracta ſit interior cuticula, mane & veſperi renovandum; item *Empl. Vigon.* cum *mercur.* item *lamina ſaturni ſpiritu* vini & *aceto deſt.* infuſa, aſperſo euphorb. ganglia ſucceſſivè evaneſcere cogit. *Sarcomata*, nervis non adhærentia, aut cum vaſis arterioſis inſignioribus non conſpirantia, exſcindenda ſunt, heterogeneam ſubſtantiam poſtmodum eradicando cum ung. ægypt. & ſuppurantibus.

Excreſcentiæ partibus diſſimiles, propriis folliculis incluſæ, fiunt ex nutrimento partis nerveæ retento, alterato, & in aliam ſubſtantiam mutato; & ſæpe Lunæ phaſes imitantur. Cauſa eſt eroſio membranæ ab internis, vel dilatatio & laceratio ab externis. *Folliculi* fiunt à fibris craſſis ſeparatis, à nutrimento diſtendente longiùs protenſis, adeo ut hinc inde fibras emittant quæ mutuo concurrentes membranam conſtituunt, quæ nutritur & dilatatur. Materia in folliculis contenta, nunc ſevo, melli, aut pulti ſimilis eſt, quia alimentum conglomeratum coacervatur. In *Cura* tumor recens reſolvendus, quod rarò fit: vel ſuppurandus. Sed ſi tumor confirmatus ſit, & membranæ firmiter coaluerint, aperiendus eſt tumor & tota cyſtis radicitus evellenda eſt; vel cultro ſucceſſivè ſeparando, vel erodentibus, cavendo ne tantillæ fibræ remaneant. Primò itaque maturetur tumor *Empl.* ex Pic. *nav. gum. ammon.* & ſulph.

Aperto

Aperto tumore, auferatur Cyſtis *ung. ægypt.* cum *terr. vitriol. d.* & pauco *virid. æris.* Tales tumores in Capite propter denſam & firmiter circumtenſam cutem, non tam extrorſum prominent, quàm latiùs ſub cute expanduntur, & *teſtudo* vel *talpa* audiunt, qui ſuppurandi vel incidendi ocyus, ne materia retenta acrior reddita cranium carioſum reddat; ſed ſi ex fibris duræ meningis per ſuturas oriantur, relinquendi ſunt intacti, ne periculum inflammationis duræ meningis inferatur.

Verrucæ nunc planæ, nunc ex anguſto collo penſiles, pro *cauſa* agnoſcunt fibras nerveas laceratas & nutrimentum foras emittentes; & in digitis pedum *clavi* dicuntur, qui ſi ex ſolis fibris nerveis oriantur, facilè, ſin ſimul ex læſis tendinibus, difficiliùs curantur, propter inflammationis & gangrænæ metum. In *Cura*; verrucas tollit planta Cieporon dicta contuſa & applicata; item *ſuccus chelid. maj.* crebrius repetitus; item *lac* tithym. ſeu *eſul.* leniter vulnerando verrucam ſi tenacior ſit. Landantur *Ammon.* in *aqua* ſolutum, linimentum ex ſpir. ſulph. aut *vitriol.* cum *melle*, humor ſalivalis à limacibus ſale abſterſis ejectus. Emolliri poſſunt clavi & verrucæ *Empl.* ex *cera* cum merc. d. aut *Vigon.* cum *merc.* parem emollitam ſemper abſcindendo. Ad *verrucas venereas*, in locis pudendorum, ℞. Aq. plantag. ℔ ß. merc. præcip. ℈ iv. alum. ℥ ß. diſſolvantur invicem, & cum penna huic liquori intincta tangatur verruca, quæ pedetentim marceſcens decidet.

Fungus eſt tumor mollis, albicans, circa articulos ex membranis aut tendinibus læſis excreſcens. *Cauſa* eſt humor nutritius retentus & collectus; cui ſi ſe jungat ſynovia, interdum *fungus* evadit *cancroſus*. In *Cura*; mox in principio ſupprimatur, quia nutrimentum abſumit & corpus ad tabem diſponit. Exſcindendus itaque, aut exedentibus tollendus eſt; vel ſi hoc periculoſum ſit, inſpergantur pulveres exſiccantes & acidum temperantes, ex CC. *uſto*, *myrrh.* *pomphol.* & niſi hæc *ſuffecerint*, *mercur. præcip.* quæ ſi non ſuffecerint, lethale eſt malum.

Aneuriſma eſt tumor pedetentim collectus ex ſanguine arteriæ à quacunque cauſa vulneratæ, mollis, digito cedens, ſed ſtatim recurrens, laxus, interdum pulſatorius, coloris ſæpe ejuſdem cum partibus vicinis; ut plurimum in partibus externis, idque ferè ſine periculo; utut in internis obſervata fuerint, & mortem induxerint. *Cura*, Cum frequentiſſima cauſa ſit pertuſio arteriæ loco venæ, imponatur lamina ſaturn. cum forti ligatura, & in oppoſita parte ſecetur vena. Aliàs applicetur *empl. ex pulv. ſumach. hypociſt. ſang. drac. aloes*, *thuris*, *an. cum album.* ovi. Si his neglectis *aneuriſma* jam factum ſit, premat chirurgus arterias ex ramo axillari in brachium decurrentes, ita ut nullus percipiatur pulſus in carpo; hinc facta larga inciſura ſanguis ſemi-grumoſus evacuetur, poſteà comprimatur arteria, & applicentur globuli ex *vitriolo albo* bombaci involuti, poſtmodum inſpergendo pulv. ex ſarcocol. colophon. & reſin. cum ſtupis cannabinis hoc pulvere imprægnatis, & deſuper applicando plumaceolas cum forti ligatura. Sic ſanguis ſucceſſivè tranſudando liquefacit *vitriolum*, & *vitriolum* erodit labia vulneris, quo facto denuo coaleſcit. Hi globuli tamdiu relinquantur, uſque dum decidant, quod non fit niſi arteria ſit conſolidata.

Varices ſunt tumores à ſanguine hærente in venis diſtentis, quarum tunica laxata eſt. *Cauſa* eſt vel ſanguis craſſus melancholicus circa venarum valvulas vas continens diſtendens, & ejus tunicas laxans; vel ſanguinis motus in trunco quodam impeditus, hinc, propter vaſa iliaca venoſa ab utero tumido in

gra-

Digitized by Google

gravidis compreſſa, varices in cruribus apparent. Si nimius ſit hujuſmodi tumor, *i. e.* ſi ob vaſorum ruptionem, aut propter aciditatem ulcus aut gangrænam minetur, evacuetur ſanguis craſſus per puncturam acus, & applicetur *lamina ſaturnea*. In leviori malo applicetur ung. ex *ſucc. canc. fluv. p. ii. cum butyr. majal. p. 1. coctis*. Vel *catapl.* ex *farin. lupin.* ℔ i. *ſterc. capr. exſicc.* ℔ iij. *aceti non valde fortis in quo mars ignitus quinquies ſit extinctus*, q. ſ. In varicibus coſtarum *Fernelius* laudat fotum ex decoct. *alum. roch.* in *aceto acerr.* & ſtrictiſſimam ligaturam, continuando per menſem.

SECTIO VI.

De Gangræna & Sphacelo.

GAngræna communis eſt affectio quaſcunque læſiones ſuperveniens, & non differt à *Sphacelo* niſi gradu. Ita ſe exhibent: Partis color floridus in obſcurum, quaſi corneum, mutatur, hinc pedetentim nigreſcit; in incipiente *gangræna* adeſt ſenſus pulſationis, qui cum calore ſubito perit, partes molles pedetentim flacceſcunt, & in *Sphacelo* cutis ſponte à partibus ſubjectis ſeparari poteſt. *Cauſa proxima* eſt jactura acidi volat. ſpirituoſi partem in ſuo eſſe conſervantis; adeo ut hic peccet *alcali*, à quo ſulphur partis diſſolvente & in acidum agente fœtor & putredo deducenda ſunt. *Cauſæ Remotæ* vel *mediatè* fomitem hujus acidi, viz. influxum ſanguinis & ſpiritus vitalis impediunt, ut contuſiones & læſiones vaſorum externæ; vel *immediatè* acidum deſtruunt, inſenſibilem tranſpirationem prohibendo & hinc retenta acriora reddendo, ut frigus, imprimis partium nervearum; huc faciunt venena, & morbi maligni. Notandum autem in ſphacelo, partem, licèt mortificatam, interdum motum adhuc habere, quatenus movetur à tendine oblongo, cujus muſculus adhuc ſanus eſt; item grangrænas à cauſa interna vix curabiles eſſe, quia amputata parte, in altera erumpit; item partes nerveas & faciliùs his affectibus corripi, & difficiliùs curari.

Cura. In *Gangræna*, ejus progreſſus inhibendus, & *internè* per *theriac.* & imprimis *campb. ſpir. vin. camphorat. ſpir. theriac. camphorat. Citrata* cum *Camphora*, & ſimilia, expectando ſudorem; Et *externè* per lintea *ſpir. theriacal. camphorato* impræganata, *pulv. aloes* & *myrrh. conſperſa*: Elegans eſt *jus braſſicæ acidæ*; item *decoct. calc. viv.* & *ſulphuris*; vel *decoct. calc. viv addito merc. dulc.* & *Spir. vini*; item *decoct. ſal. armon.* in *urina ægri*, *vel decoct. ſcor. antimon. in aceto*. Accedit Catapl. ex fimo equino in vino cocto, vel ex farin. lupin. & fab. cum oxymel. item panni lintei intincti decocto *capit. mort. aquæ fortis contuſi* in *aq. roſ.* In *Sphacelo*, ſeparanda eſt pars ægra à ſana, vel *ferro candente*, vel *butyro antimonii*, quo etiam circulus ducatur circa mortificatum, ut impediatur ulterior mortificationis progreſſus. In leviori ſphacelo fiant ſcarificationes profundæ, eluendo loca ſcarificata cum *S. V.* & *aceto*, & dein illinendo ung. *ægypt.* vel *linimentum Hartman.* ex merc. præcip. cocto ad conſiſt. cum *oleo nucum*. Dum hæc fiunt, impediatur ulterior progreſſus *Epithemat.* ex *ſcord. abſint. bacc. junip. myrrh.* & *aloe* in aceto, vino, vel lixivio coctis, add. *alum. vitriol.* & *ſal. marin.*

In

Digitized by Google

In graviori verò *ſphacelo*, amputetur pars vel per cultrum incurvatum frigidum, & ſerram poſtmodum pro oſſibus, vel per cultrum planum candefactum. Poſterior methodus magis doloroſa eſt, ſed minus cruenta. Si ſphacelus ſit à cauſa externa, ducatur deorſum cutis tam firmiter ut aliquid de parte ſana amputetur. Si verò à cauſa interna oriatur, largiter in parte ſana fiat ſectio. Abſceſſus in parte factus curandus ſuppurantibus & mundificantibus, inſtar ulceris recentis.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

005674241 Digitized by Google